

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

HİKÂYE-İ ÇİHAR DERVİŞ
İnceleme, Metin, Dizin

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
Selâmi YILDIRIM

İSTANBUL 2010

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

HİKÂYE-İ ÇİHAR DERVİŞ
İnceleme, Metin, Dizin

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
Selâmi YILDIRIM

TEZ DANIŞMANI
Dr. Aylin KOÇ

İSTANBUL 2010

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans öğrencisi Selami Yıldırım'ın "Hikaye-i Çihar Derviş (İnceleme, Metin, Dizin)" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

Tez Danışmanı : Dr. Aylin Koç
Üniversitesi Marmara

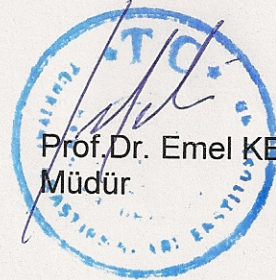
İmza

Üye : Prof.Dr. Emine Gürsoy Naskali
Üniversitesi Marmara

Üye : Dr. Yüksel Çelik
Üniversitesi Marmara

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun 22.02. / 2010 tarih ve 2010/6-4 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr. Emel KEFELİ
Müdür

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	V
ÖZET.....	VII
SUMMARY.....	VIII
KISALTMALAR VE İŞARETLER.....	IX
BİBLİYOGRAFYA.....	X
GİRİŞ.....	XII
1. HİKÂYE-İ ÇİHAR DERVİŞ.....	XII
1.1. Eserin Tanıtımı.....	XII
1.2. Eserin Dünya Edebiyatındaki Yeri.....	XII
1.3. Yazarı ve Mütercimi.....	XIV
1.4. Emir Hüsrev-i Dihlevî.....	XV
1.4.1. Hayatı.....	XV
1.4.2. Eserleri.....	XVI
1.4.2.1. Divanları.....	XVII
1.4.2.2. Tarihî Mesneviler.....	XVII
1.4.2.3. Hamse.....	XVIII
1.4.2.4. Mensur Eserleri.....	XVIII
1.5. Hikâyenin Konusu.....	XVIII
1.6. Hikâyelerin Özeti.....	XVIII
1.6.1. Birinci Dervişin Hikâyesi.....	XIX
1.6.2. İkinci Dervişin Hikâyesi.....	XXI
1.6.3. Üçüncü Dervişin Hikâyesi.....	XXIII
1.6.4. Dördüncü Dervişin Hikâyesi.....	XXIV
1.7. Eserin Dil ve Üslup Özellikleri.....	XXVI
1.8. Eserin Kelime Hazinesi.....	XXVI

1.9. Kullanılan Noktalama İşaretleri.....	XXVII
1.10. Metot.....	XXVII
2. İMLÂ ÖZELLİKLERİ.....	XXIX
2.1. Ünlülerin İmlâsı.....	XXIX
2.2. Ünsüzlerin İmlâsı.....	XXIX
3. DİL ÖZELLİKLERİ.....	XXX
3.1. Ses Özellikleri.....	XXX
3.1.1. Ünlü Uyumu.....	XXX
3.1.2. Ünsüz Hadiseleri ve Değişmeleri.....	XXX
3.2. İsim Çekimi.....	XXX
3.2.1. İsim Çekim Ekleri.....	XXX
3.2.1.1. Çokluk Eki.....	XXX
3.2.1.2. İyelik Ekleri.....	XXX
3.2.1.3. Hal Ekleri.....	XXXI
3.2.1.3.1. Yükleme Hal Eki.....	XXXI
3.2.1.3.2. Yaklaşma Hal Eki.....	XXXI
3.2.1.3.3. Bulunma Hal Eki.....	XXXI
3.2.1.3.4. Ayrılma Hal Eki.....	XXXI
3.2.1.3.5. İlgi Eki.....	XXXII
3.2.1.3.6. Vasıta Hal Eki.....	XXXII
3.2.1.3.7. Eşitlik Eki.....	XXXII
3.2.1.3.8. Yön Ekleri.....	XXXII
3.2.1.4. Soru Eki.....	XXXII
3.3. Sıfatlar.....	XXXII
3.4. Zarflar.....	XXXIII
3.5. Zamirler.....	XXXIII

3.6. Fiil Çekimi.....	XXXIV
3.6.1. Bildirme Kipleri.	XXXIV
3.6.1.1. Geniş Zaman.....	XXXIV
3.6.1.2. Şimdiki Zaman.....	XXXV
3.6.1.3. Görülen Geçmiş Zaman.....	XXXVI
3.6.1.4. Öğrenilen Geçmiş Zaman.....	XXXVI
3.6.1.5. Gelecek Zaman.....	XXXVII
3.6.2. Tasarlama Kipleri.....	XXXVII
3.6.2.1. Emir Ekleri.....	XXXVII
3.6.2.2. Şart Eki.....	XXXVIII
3.6.2.3. İstek Eki.....	XXXVIII
3.6.2.4. Gereklilik Eki.....	XXXIX
3.6.3. Olumsuzluk Eki.....	XXXIX
3.6.4. İsim Fiili.....	XXXIX
3.6.4.1. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi.....	XXXIX
3.6.4.2. Öğrenile Geçmiş Zaman Çekimi.....	XLI
3.6.4.3. Şart Çekimi.....	XLI
3.6.4.4. Şimdiki Zaman Çekimi.....	XLI
3.6.4.5. Gerindiumu.....	XLI
3.6.4.6. Partisipi.....	XLI
3.6.4.7. İsim Fiilin olumsuz Çekimi.....	XLI
3.6.5. Birleşik Fiil Çekimi.....	XLI
3.6.5.1. Hikâye.....	XLI
3.6.5.2. Rivayet.....	XLII
3.6.5.3. Şart.....	XLII
3.6.6. Soru Eki.....	XLIII

3.6.7. Partisipler.....	XLIII
3.6.8. Gerindiumlar.....	XLIV
3.7. Edatlar.....	XLV
3.7.1. Ünlem Edatları.....	XLV
3.7.2. Bağlama Edatları.....	XLV
3.7.2.1. Sıralama edatları.....	XLV
3.7.2.2. Denkleştirme edatları.....	XLV
3.7.2.3. Karşılaştırma edatları.....	XLV
3.7.2.4. Cümle Başı Edatları.....	XLV
3.7.2.5. Sona Gelen Edatlar.....	XLVI
3.7.3. Son Çekim Edatları.....	XLVI
3.8. Cümle.....	XLVI
4. METİN.....	1
5. DİZİN.....	44
6. TIPKIBASIM.....	264
7. ÖZGEÇMİŞ.....	313

ÖN SÖZ

Hikâye-i Çihar Derviş, İran edebiyatından 1887 yılında tercüme edilmiş, 93 sayfadan oluşan mensur bir eserdir. Eser, bir ana hikâye çevresinde dört dervişin hikâyesini ihtiva etmektedir.

Eserin matbu oluşu ve Farsçadan tercüme tarihinin günümüze yakın olması sebebiyle eserin tam transkripsiyonu yapılmamış, metin günümüz Türkçesiyle okunmuştur. Bu düşünceyle okunan eserde, düzeltme (^) işaretinin kullanımı şu şekildedir: Uzun ünlü *a*, *i* ve *u* > *â*, *î* ve *û* şeklinde yazılmıştır. Ünlülerin üzerindeki düzeltme işareti hem uzatmak amacıyla hem de *k*, *g*, ve *l* harflerinin ince ünlülü olduğunu belirtmek için bu ünsüzlerden sonra gelen ünlülerde kullanılmıştır. Ünlülerin üzerinde kullanılan bir diğer işaret ise yatık çizgi (¯)'dir. Bu işaret hem uzatma görevinde kullanılmış hem de eski alfabedeki *kaf* ve *gayın* harflerinden sonra gelen uzun ünlüleri göstermek için kullanılmıştır. Böylelikle *kaf* ve *gayın* harflerinin ince okunmaması sağlanmıştır. Düzeltme işaretinin kullanımına ait bir diğer nokta ise kapalı hecelerde düzeltme işareti kullanılmamıştır; ancak, hece bir ünlü ile açılınca işaret kullanılmıştır.

Eserin yazarına dair hiçbir bilgiye eserde rastlanmamakla birlikte yapılan araştırmada eserin Emir Hüsrev-i Dihlevî (1253-1325) tarafından derlendiği tespit edilmiştir. Müterciminin Sahaf M. Seyyid olduğu bilgisi kitabın ilk sayfasında yer alan bilgiler içerisinde verilmiştir. Eser, Süleymâniye Yazma Eser Kütüphanesi Hacı Mahmut Efendi Kitaplığı 4688 numarada kayıtlıdır.

Çalışma *giriş*, *metin*, *dizin* ve *tıpkıbasım* olmak üzere dört ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm olan girişte; eserin içeriği, kapsamı, dil özellikleri ile hikâyelerin özeti ve tezin hazırlanma aşamasında izlenen yöntem ele alınmıştır.

İkinci bölüm, eserin günümüz Türkçesine çevrilerek okunmuş metinden oluşmaktadır. Bu bölümde metnin daha kolay anlaşılmasını sağlamak amacıyla noktalama işaretleri de kullanılmıştır.

Üçüncü bölüm dizinden oluşmaktadır. Bu bölümde metinde yer alan kelime ve kelime grupları verilmekle birlikte, kelimelerin metin içindeki anlamları da verilmiştir. Dizinde 3013 madde başı, 7408 alt madde ve toplam 13929 kelime bulunmaktadır.

Dördüncü bölümde eserin tıpkıbasımı verilmiştir.

Tez konusu belirlemede ve tezin hazırlanması aşamasında bana yardım edip, sabır ve anlayış gösteren değerli danışman hocam Dr. Aylin KOÇ'a; yüksek lisans öğrenimim boyunca beni teşvik eden hocam Prof. Dr. Emine GÜRSOY NASKALİ'ye ve çalışmam süresince manevi desteğini esirgemeyen sevgili eşim Ayşen YILDIRIM'a teşekkürü bir borç bilirim.

ÖZET

Bu çalışma; Süleymâniye Yazma Eser Kütüphanesi Hacı Mahmut Efendi Kitaplığı 4688 numarada kayıtlı, 19. yüzyılda Farsçadan çevrilen “Hikâye-i Çihar Derviş” adlı eserin günümüz Türkçesiyle okunuşunu ihtiva etmektedir.

Üzerinde çalışılan bu eser, bir ana hikâye çevresinde dört dervişin başından geçen olayları içermektedir. 93 sayfadan oluşan hikâye mensur ve matbu bir eserdir. Eserde yazarına ait hiçbir bilgi bulunmamakla beraber yapılan araştırmada eserin Emir Hüsrev-i Dihlevî (1253-1325) tarafından derlendiği tespit edilmiştir. Mütercimi, eserin ilk sayfasında Sahaf M. Seyyid olarak verilmiştir.

Bu tez giriş, metin, dizin ve tıpkıbasım olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde; eserin içeriği, dil özellikleri ile hikâyelerin özeti ele alınmıştır.

Metin bölümünde eserin günümüz Türkçesiyle okunuşu bulunmaktadır. Metnin sayfa ve satır numaraları belirtilip noktalama işaretleri kullanılarak anlam bütünlüğünün sağlanması amaçlanmıştır.

Dizin bölümünde, günümüz Türkçesiyle okunan metinde yer alan kelime ve kelime gruplarının tümünün dizini yapılarak kelimelerin metin içindeki anlamları verilmiştir.

Tıpkıbasım bölümünde metnin tıpkıbasımı sunuldu.

SUMMARY

This study includes the recent Turkish translation of the work called “Hikâye-i Çihar Derviş” which is registered at number 4688 in Süleymaniye Yazma Eser Library Hacı Mahmut Efendi Kitaplığı and was translated from Persian in the 19th century.

This work, which has been studied on, includes the events that seem to happen to four dervishes on a main story. The story containing 93 pages is a prose and printed work. There is no information related to the author of the work; however, the translator Sahaf M. Seyyid is mentioned on the first page of the work.

This thesis consists of four parts as introduction, text, glossary and photocopy.

In the introduction part; the content of the work, language features and the summary of the stories are studied.

The recent translation of the work is in the text part. It is aimed that the text provides the semantic entirety using the punctuation marks and indicating the page and line numbers.

In the glossary part, the meanings of the words in the text are given by making an index of all the words and phrases that are used in the recent Turkish text.

In the photocopy part, the photocopy of the text is presented.

KISALTMALAR VE İŞARETLER

<i>Ar.</i>	Arapça
<i>bağ.</i>	Bağlaç
<i>birl.</i>	Birleşik
<i>bk.</i>	Bakınız
<i>e.</i>	Edat
<i>f.</i>	Fiil
<i>Far.</i>	Farsça
<i>Fr.</i>	Fransızca
<i>i.</i>	İsim
<i>İt.</i>	İtalyanca
<i>öz. i.</i>	Özel isim
<i>S</i>	<i>Sayı</i>
<i>s.</i>	<i>Sayfa</i>
<i>sf.</i>	Sıfat
<i>tür.</i>	Türemiş
<i>ünl.</i>	Ünlem
<i>zf.</i>	Zarf
<i>vb.</i>	ve benzerleri
<i>zm.</i>	Zamir
^	Uzun ünlüleri ve <i>k</i> , <i>g</i> , ve <i>l</i> harflerinin ince ünlülü olduğunu gösterir.
—	eski alfabedeki <i>kaf</i> ve <i>gayın</i> harflerinden sonra gelen uzun ünlüleri gösterir.
-	Fiil tabanını gösterir.
+	İsim tabanını gösterir.

BİBLİYOGRAFYA

- Ayverdi, İlhan –Topaloğlu Ahmet. *Misalli Büyük Türkçe Sözlük. 1-2-3*. Kubbealtı Neşriyat, İstanbul, 2008.
- Banguoğlu, Tahsin. *Türkçenin Grameri*. Türk Dil Kurumu, Ankara, 1995.
- Benli, Selma. "İlk Dönem Urdu Edebiyatı'na Genel Bir Bakış", Nüsha , yıl: IV, S 13, Ankara 2004 (Bahar), s. 91-107.
- Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 1996.
- Eren, Hasan. *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. Ankara, 1999.
- Ergin, Muharrem. *Türk Dil Bilgisi*. Bayrak Yayınları, İstanbul, 1993.
- Kanar, Mehmet. "Fars Edebiyatı" *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1998. C.17, s. 485
- Koç, Aylin. "Noktalama İşaretlerinin Türkçesi", *Kültür Tarihimize Gizli Diller ve Şifreler*. Editörler: Emine Gürsoy -Naskali, Erdal Şahin. Picus Yayınları, İstanbul 2008, s. 279-294
- Korkmaz, Zeynep. *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2003.
- Korkmaz, Zeynep. *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1992.
- Kurtuluş, Rıza. "Emir Hüsrev-i Dihlevi" *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1995. C.11, s.135
- Kültüral, Zuhâl. *Galatât Sözlükleri*. Simurg, İstanbul, 2008.
- Naskali, Emine Gürsoy. *Türk Dünyası Grammer Terimleri Kılavuzu*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1997.
- Naskali, Emine Gürsoy (Hızl.). *Sinan Pasa - Tezkiretü'l-Evliya*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987.
- Merçil, Erdoğan. "Emir Hüsrev-i Dihlevi", *Türk Kültürü Araştırmaları*, XVI/ 1-2 (1977-78), s. 185-193

- Özenç, Nuray. “Urdu Hikâyeciliğinde Kadın Teması ve Kadın Hikâye Yazarlarına Genel Bir Bakış”, S.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi, Edebiyat Dergisi, S 17 (2007), s. 209-220
- Özkırımlı, Atilla. *Türk Dili Dil ve Anlatım*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2001
- Redhouse, Sir James W.,. *Turkish And English Lexicon*. Çağrı Yayınları, İstanbul, 2006.
- Sarı, Mevlüt. *El- Mevarid Arapça Türkçe Lûgat*. Bahar Yayınevi, İstanbul, 1982.
- Steingass, F. *A Comprehensive Persian-English Dictionary*. London, New York, Beirut, 1998
- Şemseddin Sami. *Kâmûs-ı Türkî*. Enderun Yayınları, İstanbul, 1989.
- Timurtaş, Faruk K. *Osmanlı Türkçesi Grameri*. İstanbul, 1991.
- Topaloğlu, Ahmet. *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ötüken, İstanbul, 1989.
- Topaloğlu, Bekir – Karaman, Hayreddin. *Arapça Türkçe Yeni Kâmus*. Nesil Yayınları, İstanbul, 1991.
- Türk Dil Kurumu. *Derleme Sözlüğü*. 1-12. Ankara, 1978.
- Türk Dil Kurumu. *Türkçe Sözlük*. 1-2. Ankara, 1988.
- Türk Dil Kurumu. *Yazım Kılavuzu*. Ankara, 2000.
- Türk Dil Kurumu. *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara, 1983.
- Türkmen, Fikret. “Türk Edebiyatı” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1998. C.17, s. 488
- Yazıcı, Hüseyin. “Hikâye” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1998. C.17, s. 479
- Zülfikar, Hamza. *Türkçede Ses Yansımaları Kelimeler*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1995.

GİRİŞ

1. HİKÂYE-İ ÇİHAR DERVİŞ

1.1. Eserin Tanıtımı

Eser, 1887 yılında Farsçadan tercüme edilmiştir. Matbu ve mensur olan eser bir ana hikâye çevresinde dört dervişin hikâyesini ihtiva etmektedir. 93 sayfadan oluşan eserin her sayfasında 19 satır bulunmaktadır.

Eserin iç kapağında eserin adı, Farsçadan tercüme edildiği, müterciminin Sahaf M. Seyyid olduğu bilgileri ile Maârif Nezâretinin izniyle Dersaâdet'te ve Bab-ı Âli caddesinde numara 36 adresindeki Mürüvvet Matbaasında Hicri 1305 yılında basıldığı bilgisi mevcuttur. Eser, Süleymâniye Yazma Eser Kütüphanesi Hacı Mahmut Efendi Kitaplığı 4688 numarada kayıtlıdır.

1.2. Eserin Dünya Edebiyatındaki Yeri

Türk edebiyatına 1887 yılında Farsçadan *Hikâye-i Çihar Derviş* adıyla tercüme edilen eser, dünya edebiyatında *Bağ u Bahar* adıyla da bilinir. Eserin Farsça orijinal adı *Kıssa-i Çehâr Dervîş*'tir.¹ Eser ilk olarak Farsçadan Urduçaya, Muhammed 'İta Han Tahsin tarafından tercüme edilmiştir. 1775'ten önce tamamlanan bu tercümeden sonra 1797-1799 yılları arasında da Mir Muhammed Ali Han Şevk Evreng Abadî tarafından tercüme edilmiştir. Bu tercümelemler arasında en çok beğenileni ve ilgi göreni Mir Amman tarafından 1804 yılında yayımlanan tercümesidir. Mir Amman tarafından Urduçaya *Bağ u Bahar* adıyla yapılan bu tercümeden İngilizceye ve Fransızcaya tercümelemler yapılmıştır. Bu tercümelemlerin ilki 1813 yılında Lewis Ferdinand Smith tarafından gerçekleştirilmiştir. Daha sonra şarkiyatçı Ducan Forbes L.L.D. tarafından yapılan tercümesi 1846'da Londra'da basılmıştır. 1878'de ise Garcin de Tassy tarafından Fransızcaya tercüme edilmiştir.

Columbia Üniversitesi eser üzerinde yapılan bu tercüme çalışmalarını 2005 yılında bir giriş yazısı ile birlikte yayımlanmıştır.² Bu girişte eserin tarihi, eserin çevirmenleri gibi bilgilere yer verilirken eserin değerine ilişkin tespit ve yapılan değerlendirmeler şu şekildedir:

¹ Benli, Selma. " İlk Dönem Urdu Edebiyatı'na Genel Bir Bakış ", Nüsha , yıl: IV, S 13, Ankara 2004 (Bahar), s. 94.

² Söz konusu çalışmalarla ilgili daha geniş bilgiye Columbia Üniversitesinin aşağıdaki web adresinden ulaşılabilir: <http://www.columbia.edu/itc/mealac/pritchett/00urdu/baghobahar/index.html#index>

“*Bağ u Bahar*; büyük uluslar arası halk hikâyesi, peri hikâyesi ve aşk okyanusunun bir bölümüdür. Bu hikâyeler ve aşk okyanusu *Arabian Nights*¹, *Kathasaritsagar*², *Decameron*³ ve sayısız başka metinlerdekileri ve onlara malzeme veren birbirine geçmiş sözlü hikâye anlatmanın yayılmasını içermektedir. Tüm türlerin karşı kültür çatışma kıyaslamaları sürekli olarak kendini göstermektedir: *İkinci Derviş* hikâyesinde Basra Prensesinin babasının sorusuna verdiği cevap; geleneksel bir hikâyeyi temel almış bir drama olan *Kral Lear*’deki⁴ Cordelia’nın konuşmasından daha fazlasının izlerini taşımaktadır. Böylesi başka düzinelerce yankı bilgili bir okuyucuya yabancı gelmez. Dört Derviş’te anlatılan hikâyelerin çoğu tüm dünyada örnekleri görünen iyi bilinen türlerdir...”⁵

Eserdeki diyalogların Shakespeare’in bir oyunundaki diyalogla benzeştirilmesi veya dünya edebiyatındaki bu eserlerle ortak yönlerinin ifade edilmesi esere verilen önemi ve eserin ne derece değerli olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Bu denli ilgi gören ve günümüzde de farklı baskıları olan bu eser günümüze kadar farklı yayın evleri tarafından ve farklı sayfa sayılarıyla İngilizce olarak yayınlanmıştır. Eserin bir anlamda önemini vurgulamak amacıyla aşağıda, son üç yılda yayınlanan İngilizce baskılarını şöyle sıralayabiliriz: Duncan Forbes. *Bagh O Bahar; Or Tales Of The Four Darweshes*. Bibliolife, 2009, (324 sayfa); Mir Amman Dihlavi, Duncan Forbes. *Bagh O Bahar: Or Tales Of The Four Darweshes (1857)*. Kessinger Publishing, 2009, (324 Sayfa); Khusrau. *The Stories Of The Bâgh O Bahâr*. General Books, 2009, (48 Sayfa); Mir Amman. *Adventurous Tales Of Char Darvesh*. Abhishek Publications. 2009, (260 Sayfa); Mir Amman. *Tale of Four Dervishes*, Penguin, London, 2007, (176 sayfa).

Esere ait Urduca baskılar da bulunmaktadır ancak bunlarla ilgili, Türkçe kaynaklarda bilgi bulunmadığı için onlarla ilgili kesin bilgi vermekten kaçınılmıştır. Orijinal dili olan Farsça baskısına dair bir bilgiye ise ulaşamamıştır.

Dünyanın çeşitli ülkelerinde bu denli büyük bir ilgi uyandıran ve birden çok baskısı bulunan bu eser, Türkçeye 1887 yılında M. Seyyid tarafından Farsçadan tercüme edilmiş ve bu tercüme ile ilgili de hiçbir çalışmanın yapılmadığı tespit edilmiştir.

¹ Binbir Gece Masalları’nın 16 ciltlik bölümü İngiliz bilgin, kâşif ve Doğubilimcilerinden Richard F. Burton (1821-1890) tarafından 19. yüzyılda İngilizceye *Arabian Nights (Arabistan Geceleri)* ismiyle çevrilip yayınlamıştır.

² Somadeva’nın 11. yüzyılda Hint edebiyatına ait efsane, peri masalları ve halk hikâyeleri gibi eserleri derlediği *Masal İrmaklarının Okyanusu* anlamına gelen kitabın adı.

³ Giovanni Boccaccio’nun 1349-1353 yılları arasında yazdığı eserin adı. Eserde veba salgınından kaçmak için bir araya gelen yedi genç kadınla üç genç erkek ‘gönüllerince yaşayarak gülmek, eğlenmek, aklın sınırları dışına taşmayan zevkler tadabilmek amacıyla önce bir evde, sonra da bir şatoda konaklarlar. Her gün (Cumartesi ile Pazar dışında) öğleden sonra, her biri bir öykü anlatır. Öykünün konusunu o gün kim kral ya da kraliçe olduysa o belirler. Birinci ve dokuzuncu günde ise, herkes istediği öyküyü anlatır. Böylece yüz öykü anlatılmış olur.

⁴ İngiliz oyun yazarı William Shakespeare tarafından 1605 yılında yazıldığı tahmin edilen, trajedinin adı.

⁵ Bk. Columbia Üniversitesinin aşağıdaki web adresinde bulunan: =(4)= **Bagh-o-bahar and the folk/fairy-tale and folk romance** başlığı.

http://www.columbia.edu/itc/mealac/pritchett/00urdu/baghobahar/intro_fwp.html

Özellikle Urduca ve İngilizceye yapılan tercümeleri bu kadar ilgi görürken Türkçe ve tespit edildiği kadarıyla Farsçada benzer bir ilgi görmemesi Mir Amman'ın tercümesinin beğenilir olmasıyla ilişkilendirilebilir. Bu bilgiler doğrultusunda şu sonuca varılabilir ki Urducaya tercüme edilmiş eser ile Türkçeye tercüme edilmiş eser arasında büyük farklar vardır. En basit ifade şekliyle eserler tercüme edilirken, hacimlerinin farklılıklarından yola çıkarak, mütercimler tarafından bazı bölüm veya olayların tercümeyle alınmadığı söylenebilir. Ayrıca eserin İngilizce ve Urduca tercümelerinde dervişlerin hikâyelerini dinleyen padişahın ismi *Azad Bakht* olarak verilir. Bu padişahın ülkesinde her şey yolundadır. Ülke zenginlik ve refah içindedir. Padişahın canını fazlasıyla sıkı duruma sokan durum ise bir erkek evladının olmamasıdır. Türkçe tercümesinde padişahın ismi *Sultan Mahmud* olarak verilirken onun bu erkek evladının olmamasından hiç söz edilmemiştir. Tercüme arasındaki kişilere ve anlatılanlara dair bu farklılıklar dışında; mütercimlerin farklı kişiler olması, eserin farklı zamanlarda tercüme edilmesi ve en önemlisi Farsçadan Urducaya ve bu dilden de İngilizceye tercüme edilen bir eser ile Farsçadan Türkçeye tercüme edilen eserin dil ve anlatım bakımından tamamen birbirinden farklı olduklarıdır.

Dünya edebiyatında büyük ilgi görmüş bu eserin Türk edebiyatına yapılan tercümesinin o dönemde nasıl karşılandığı ve yeterli ilgiyi görüp görmediğine dair bir bilgiye ulaşılamamıştır.

1.3. Yazarı ve Mütercimi

Eserde mütercimin Sahaf M. Seyyid olduğunun dışında bir bilgi yoktur. Yapılan araştırmada da mütercimle ilgili bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Eserin yazarına dair kesin bir bilgi bulunmamaktadır veya bu bilgiler bazı noktalarda birbiriyle çelişmektedir. Eseri Farsçadan Urducaya tercüme eden Mir Amman eserinin önsözünde şu bilgiyi vermektedir:

“Bu dört dervişin hikâyesi orijinal olarak Amir Khusru Dehlevi tarafından derlenmiştir. Bunu takiben mübarek Nizamü'd-din Evliya, soyadı Zari-Zarbaksh, onun manevi hocasıydı ve dergahı Dihli'nin yakınındaydı. Hasta düştü; Khusru hocasının zihnini rahatlatmak için bu hikâyeyi ona tekrarladı ve hastalığı boyunca ona eşlik etti. Allah'ın inayetiyle o zaman zarfında hastalığı iyileşti. Derken bu hayır duasını abdest aldığı gün söyledi: ‘Bu hikâyeyi duyan herkes Allah'ın inayetiyle sağlığta kalır.’ Bu

hikâyenin söylendiği zamandan beri İran'da derlenen bu hikâyeye çokça okunur.”¹

Bu bilgiden anlaşıldığı üzere bu Emir Hüsrev-i Dihlevî, bu eseri yazmamış derlemiştir. Bununla birlikte yapılan araştırmalarda bazı makalelerde² bu eserden hiç bahsedilmezken bazı makalelerde³ ise eserin Emir Hüsrev-i Dihlevî tarafından yazıldığı belirtilmiştir. Bu farklı bilgilerin olması hem eser hem de Emir Hüsrev-i Dihlevî üzerine yapılmış çalışmaların sınırlı olması ile Türkçe eserlerde bunlarla ilgili bilgilerin net olmamasından kaynaklanabilir.

Yapılan araştırmalar doğrultusunda: Mir Amman'ın, eserinin ön sözünde bu konu ile ilgili net bilgiler vermesi ve Columbia Üniversitesinin 2005'teki baskının girişinde bu eseri *Binbir Gece Masalları*, *Kathasaritsagar* ve *Decameron*'la benzer özelliklere sahip olduğunun ifade edilmesi bu eserin bir derleme olduğu tezini destekler niteliktedir. Emir Hüsrev-i Dihlevî'nin, hastalanan hocası Nizamüd din Evliya'nın zihnini rahatlatmak için bu hikâyeyi ona tekrarlaması bilgisi Emir Hüsrev-i Dihlevî ile bu eser arasındaki bağı kuvvetlendirmektedir. Dihlevî bu eseri yazmamışsa bile onu derlemiştir kanısını oluşturmaktadır.

1.4. Emir Hüsrev-i Dihlevî

1.4.1. Hayatı

Laçın adlı bir Türk kabilesine mensup olan babası Seyfeddin Mahmûd, Cengiz Han'ın zulmünden kaçarak Hindistan'a göç edip Müminpûr'a yerleşti. Burada meşhur emîr İmâdülmülk'ün kızıyla evlendi. Emîr Hüsrev 1253'te Delhi'nin kuzeyindeki bu Müminpûr kasabasında doğdu. Medrese eğitimi gördüğü yıllarda şiir söylemeye başlayan Emîr Hüsrev yedi sekiz yaşlarında iken babasını kaybedince, yetişmesiyle dedesi İmâdülmülk meşgul oldu. Devrin ileri gelenlerinden olan İmâdülmülk'ün evi edebî ve ilmî sohbetlerin yapıldığı bir yerdi. Emîr Hüsrev bu sohbetleri dinleyerek yetişti. Bu sohbetler Emîr Hüsrev'in mûsikiye de ilgi duymasını sağladı. On iki yaşına geldiğinde şair olarak belli bir seviyeye ulaşan Emîr Hüsrev, on dokuz yaşında ilk divanı Tuhfetü'ş-sığar'ı tertip etti.

¹ Bk. Columbia Üniversitesinin aşağıdaki web adresinde bulunan: *MIR AMMAN'S PREFACE* başlığı.
http://www.columbia.edu/itc/mealac/pritchett/00urdu/baghobahar/intro_mir_amman.html

² Merçil, Erdoğan. “Emir Hüsrev-i Dihlevî”, Türk Kültürü Araştırmaları, XVI/ 1-2 (1977-78), s. 185-193. Kurtuluş, Rıza. “Emir Hüsrev-i Dihlevî” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1995. C.11, s.135

³ Benli, Selma. “İlk Dönem Urdu Edebiyatı'na Genel Bir Bakış”, Nüsha , yıl: IV, S 13, Ankara 2004 (Bahar), s. 94.

Emîr Hüsrev, dedesi İmâdülmülk'ün 1273'te ölümünden sonra, Türk emirlerinden Keşli Han'ın ve sonrasında Delhi Türk Sultanı Balaban Han'ın küçük oğlu Buğra Han'ın hizmetine girdi. Hâmisi Buğra Han Bengal valiliğine tayin edilince onunla beraber Bengal'e gitti. Ancak yakınlarının hasretine dayanamayıp Delhi'ye döndü. Daha sonra Mültanlı Prens Muhammed Kaan Mâlik'in davetine uyarak onun nedimleri arasına katıldı. Mültan'da meşhur şair Hasan-ı Dihlevî ile tanıştı.

Moğolların Mültan'a girimesi üzerine dost ve akrabalarıyla birlikte Müminâbâd'a yerleşti. 1288 yılında saraydan gelen daveti kabul etti. Kendisine saray şairi unvanı verildi. Fîrûz Şah Halacî döneminde (1290-1296) sarayda mushafdarlık yaptı. Onun yerine geçen Sultan Alâeddin Halacî zamanında (1296-1316) en verimli yıllarını geçirdi. Emîr Hüsrev, Sultan Alâeddin'in ilgisizliği yüzünden maddî sıkıntılar yaşadığı bu dönemde, çocukluğunda dergâhını ziyaret ettiği, daha sonraki yıllarda da zaman zaman görüştüğü Nizâmeddin Evliyâ'ya intisap etti (1313).

Sultan Gıyâseddin Tuğluk zamanında Bengal seferine katıldı (1324). Şeyhinin öldüğünü haber alınca (1325) Delhi'ye dönerek Gıyâspûr'da bulunan mezarında bir müddet inzivaya çekildi. Kısa bir süre sonra da vefat etti (1325) ve Nizâmeddin Evliyâ'nın kabrinin yakınına defnedildi.

Hayatı boyunca ilim, sanat ve tasavvufla iç içe yaşayan Emîr Hüsrev'in Türkçe, Arapça ve Farsça'nın yanı sıra Hint dili ve edebiyatını da çok iyi bilmesi şöhretini daha da yaygınlaştırmıştır. Tarihî olayları mesnevi tarzında kaleme alması onun en önemli özelliklerinden biridir. Bu eserlerden hareketle Delhi Sultanlığı'nın tarihi hakkında bilgi edinmek mümkündür. Türklüğüyle övünen Emîr Hüsrev-i Dihlevî şiirlerini Farsça yazmış bir Türk'tür. Hindistan'da Farsça yazmış şâirlerin en büyüğüdür, bundan dolayı ona Sa'dî-yi Hindûstân lâkabını verilmişlerdir¹. Emîr Hüsrev'in bir özelliği de Hint-müslüman mûsiki geleneğinin kurucusu olmasıdır. Türk divan şairleri büyük üstatlardan biri olarak kabul ettikleri Emîr Hüsrev'in tesiri altında kalmışlar, özellikle Leylâ vü Mecnûn konusunu işleyen mesnevilerde onun yolunu takip etmişlerdir.

1.4.2. Eserleri

Nazım ve nesir alanında Farsça birçok eseri olan Emîr Hüsrev'in eserlerinin sayısı hakkında tezkire ve hal tercümesi kitaplarında farklı rakamlar verilmektedir. Belli başlı eserleri şunlardır:

¹ Sa'id Nefisî. *Târih-i Nazm u Nesr der İrân ve der Zabân-ı Farsi*. Tahran, 1344, I, 170.

1.4.2.1. Divanları

1. *Tuhfetü's-sıgâr*: On altı-on dokuz yaşları arasında, Hâkânî-i Şîrvânî'nin tesiri altında bulunduğu dönemde yazdığı şiirleri ihtiva eder. Bu divan yaklaşık 1272 yılında tamamlanmıştır.

2. *Vasatu'l-hayât*: Yirmi-otuz üç yaşları arasında yazdığı şiirleri ihtiva eden bu dîvanda elli sekiz kaside, sekiz terciibend, gazel ve rubailerden oluşan toplam 8441 beyit bulunmaktadır.

3. *Gurretü'l-kemâl*: Otuz dört yaşından sonra yazdığı şiirleri ihtiva eden divanın dibacesinde şair şiir sanatı üzerindeki düşüncelerini anlattıktan sonra kendi hayatı hakkında bilgi verir.

4. *Bakıyye-i Nakıyye*: Emîr Hüsrev'in 1316 yılında tamamladığı bu divan kırk üç-altmış altı yaşları arasında yazdığı şiirlerden meydana gelmiştir. Eserin dibacesinde ilk divanının toprak gibi kesif, ikinci divanının su gibi akıcı, üçüncüsünün rüzgâr gibi hafif ve süratli, bunun ise gönülleri ateş gibi yakıcı olduğunu söyler ve divanlarını Allah'a yükselen dört göğe benzetir. Diğer divanları gibi bu divan da münâcât ve na'ttan sonra Nizâmeddin Evliyâ'yı öven kasidelerle başlar.

5. *Nihâyetü'l-kemâl*: Emîr Hüsrev'in hayatının son günlerinde tamamladığı divanıdır.

1.4.2.2. Tarihî Mesneviler

Emîr Hüsrev bu mesnevilerinde, hizmetinde bulunduğu hükümdarların dönemlerinde meydana gelen olayları edebî bir üslûpla anlatmıştır.

1. *Kırânü's-sa'deyn*: Mecma'ü'l-avsâf adıyla da anılan eser Emîr Hüsrev'in Sultan Keykubad'ın isteği üzerine kaleme aldığı ilk tarihî mesnevisidir. Eserde Bengal Hükümdarı Buğra Han'ın kendinden ayrı yaşayan oğlu Keykubad ile karşılaşması anlatılmaktadır.

2. *Miftâhu'l-Fütûh*: Şairin 1291 yılında tamamladığı bu mesnevide Sultan Fîrûz Şah Halacî'nin dört büyük zaferi ayrıntılarıyla ele alınmıştır.

3. *'Aşîka*: Düvelrânî Hızır Hân adıyla da tanınan eser Şehzade Hızır Han'ın isteği üzerine kaleme alınmıştır. 4519 beyitten meydana gelen eser 1316'da tamamlanmıştır.

4. *Nüh Sipîhr*: Kutbüddin Mübarek Şah dönemini ve Hindistan Müslümanlarının örf ve âdetlerini anlatan eser "sipîhr" (gök) adı verilen dokuz bölümden meydana gelmiştir.

5. *Tuϑluknâme*: Eserde Halacîler'in yıkılışı ve Sultan Gıyâseddin Tuğluk dönemi anlatılmaktadır.

1.4.2.3. Hamse

Emîr Hüsrev'in hamsesi, Nizâmî-i Gencevî'nin Mahzenü'l-esrâr, Hüsrev ü Şîrîn, Leylî vü Mecnûn, Heft Peyker ve İskendernâme adlı mesnevilerinden oluşan hamsesine nazîre olarak yazdığı Matla' u'l-envâr, Şîrîn ü Hüsrev, Mecnûn u Leylî, Heşt Bihişt, Âyîne-i İskenderî adlı mesnevilerden meydana gelmektedir.

1.4.2.4. Mensur Eserleri¹

1. *İ'câz-ı Hüsrevî*: Beş uzun risâleden meydana gelmiş olup ilk dört risâlede dil, üslûp, kitabet ve müzikle ilgili meseleler ele alınmıştır. Beşinci risâle Emîr Hüsrev'in gençliğinde yazdığı tarihî ve sosyal olaylara temas eden mektuplarını ihtiva eder. İlk mensur eseri olan Leknevî ile ilgili fetihnâmesi de bu risâlede yer almaktadır.

2. *Efdalü'l-fevâ'id*: Emîr Hüsrev'in 1313-1319 yılları arasında mürşidi Nizâmeddin Evliyâ'nın sohbetlerinde tuttuğu notlardan meydana gelmiştir.

3. *Hazâ'inü'l-fütûh*: Sultan Alâeddin Halacî dönemini anlatan bir eserdir.

1.5. Hikâyenin Konusu

Hikâye, bir gün ansızın canı sıkılan Sultan Mahmud'un kıyafet değiştirerek halkın arasına karışması ile başlar. Bir köşede duran dört derviş dikkatini çeker. Bu dervişlerin kendi aralarında şiir okuduklarını görünce bunların saraya getirilmesini emreder. Sarayın merâsimine uymayan dervişlere hiddetlenen Sultan Mahmud'a, dervişlerin her biri kendi hikâyesini anlatır. Bu hayat hikâyelerini dinleyen Sultan onlardan özür dileyip istediklerini yapmakta özgür olduklarını söyler.

Bir ana hikâye çevresinde dört dervişin hikâyesinin anlatıldığı bu eserin özünü bu dört hikâye oluşturmaktadır.

1.6. Hikâyelerin Özeti

¹ *Hikâye-i Çihar Derviş* derleme bir eser olarak düşünüldüğü için verilmemiştir.

Hikâyenin ilk satırlarında, okuyucuların bu hikâyelerden ders çıkarmaları için kaleme alındığı ifade edilir. Devâmında hikâye anlatılmaya başlanır.

İslam sultanlarının meşhurlarından Sultan Mahmud, bir gün ansızın baş gösteren can sıkıntısı sebebiyle sultan kıyafetlerini çıkarıp halkın arasında gezmeye başlar. Bu gezinti esnasında bir köşede duran dört derviş dikkatini çeker. Şiirler okumaya başlayan bu dervişler sultanın ilgisini daha da güçlendirir. Dervişlerin bu gizeminden ve bilgilerinden öğrenecek birçok şeyi olduğunu düşünerek oradaki kumandan ve askerlerine, bir bakışıyla hem kendini tanıtır hem de bu dört dervişin saraya getirilmesi emrini verir.

Saraya getirilen dervişler, sarayın kurallarının hiçbirine uymamakla birlikte sultana da gerekli özeni göstermezler. Sultan sarayında kendisine yapılan bu saygısızlığa sinirlenerek dervişlere bunun sebebini sorar. Dervişlerden biri kendilerinin saygısızlık niyetinde olmadıklarını, dünya malına önem vermeyen gezginler olduklarını ifade ederek sultanına böyle değersiz dört kişiden saygı ummasının da onun büyüklüğüne yakışmadığını söyler. Bu sözlerden etkilenen sultan onlardan özür dileyerek istediklerini yapmakta özgür olduklarını söyler.

Kısa bir süre sessizliğin ardından sultanın ricası üzerine dervişler başlarından geçenleri anlatmaya başlarlar. Anlatılan hikâyelerden memnun olan Sultan Mahmud, bunları kaleme aldırıp sarayın kütüphanesinde muhafaza ettirir. Dervişlere sarayda kalmaları yönünde ricâ edip emirler verse de dervişler buna îtiraz edip yollarına devam ederler.

1.6.1. Birinci Dervişin Hikâyesi

Kendisini Belh ahâlisinden mücevherci Said Ağa'nın oğlu Mes'ud ismiyle tanıtan derviş; ailesinin zengin olduğunu, bolluk içinde büyüdüğünü ve her türlü isteğinin de yerine getirildiğini söyler. Kendisinin bunlara sahip olmasının yanında asıl önemli olan eşsiz bir güzelliğe ve güzel bir sese sahip olmasıdır. Onu gören herkes kendisine hayran ve âşık olur. Öyle ki evden dışarı çıktığında âşıklarının, hayranlarının yarattığı izdihamdan evdekilerin yardımıyla kurtulur ve tekrar eve dönmek zorunda kalırmış. Aşıklarının ve hayranlarının gittikçe artan baskısı sonucunda babası ile ahali arasında bir anlaşmaya varılır. Bu anlaşmaya göre Mes'ud haftada bir gün dokuz kat konakların kendisine tahsis edilen son katında hayranlarına kendisini gösterip bir saat de

hânendelik edecektir. Böylelikle âşıklarının ve hayranlarının gönülleri biraz olsun ferahlayacaktır.

Günler böyle geçerken kendisine aşık olanlar, babalarını veya başka hatırı sayılır kişileri araya koyarak kendisiyle evlenme arzularını, tehdit derecesinde ısrara kadar götürmeye başlarlar. Mes'ud ise bir yandan arada kalan anne ve babasına acılamakla birlikte kesinlikle evlenmeyeceğini söyleyip çeşitli mazeretler öne sürer.

Hayranlarını ve âşıklarını mutlu ettiği bir günün ardından ansızın ortaya çıkan ve bütün düşüncelerini etkisi altına almaya başlayan efkâr yüzünden uyuyamaz. Bu uykusuzluğu ve efkârı defetmek için tabiplerin hazırladığı alkollü içecekten içtikten sonra uykuya dalar. Sabah uyandığında güneşin çoktan doğduğunu fark eden Mes'ud uyandığı yerin saltanat sarayı olduğunu görünce çok şaşırır. Sarayın bütün odalarını ve bahçesini gezen Mes'ud, gördüğü güzellikler, mücevherler, süslemeler karşısında hayran kalır. Bir ara acıkınca yemek salonuna gitip benzersiz yiyecek ve içeceklerle karnını doyurur. Hizmetlilere seslenip cevap alamayınca koca sarayda kimsenin olmadığını anlar. Bir yatak üzerinde uykuya dalan Mes'ud, rüyasında bazı sesler duymaya başlar. Bu ses kendisinin uyanmasını, şimdiye kadar kendisine aşık olanların çektikleri acıyı tatma sırasının kendisinde olduğunu söyler. Bunun için bu gaflet uykusundan uyanıp tarifsiz güzellikteki sevgiliyi görmesi gerektiğini yoksa bu fırsatı kaçıracağını anlatır. Bu sözlerin tesiriyle uyanan Mes'ud, gördüğü eşsiz güzellik karşısında âdeta dili tutulur. Güzelin kendisine, şaşkınlığının ve uykusunun sebebini sorması üzerine dayanamayıp düşüp bayılır. Ayıldığında kendisini bu güzelin kollarında görünce cennette olduğunu düşünür. Ağlamaya başlayınca kendisini teselli eden güzelin sunduğu badelerden birlikte içerler. Vakit ilerleyince içkinin ve müziğin etkisiyle birbirlerinden utanmamaya başlayan sevgililer öpüşmeye başlarlar. Geceyi bu aşk sarhoşluğuyla geçiren âşıklar bir süre sonra yatak odasına giderler. Bu eşsiz güzelin bir şartı vardır: Kırk gün boyunca kendisini yalnızca öpebilecektir. Bunun dışında bir beklentisi olmayacaktır. Mes'ud bu şartı kabul eder ancak verdiği söze günler geçtikçe dayanmak kendisi için daha zor olmaktadır. Bunun için sevgilisine yalvarsa da ondan sözüne sâdık olması telkini dışında bir cevap alamaz.

Mes'ud cennetteyken cehennem ateşi içinde yandığını düşünerek otuz dokuz geceye değin verdiği sözü tutar. Bu son gece artık ayrılık acısına dayanamayıp ya ölüp gideceğini ya da sevgiliye kavuşup muradına ereceğini düşünür. Bu düşünceyle sevgilisini sarhoş eden Mes'ud onu yatak odasına götürür. Sevgilisinin vücudunu

güzelliğine bir kez daha hayran olan Mes'ud, hata ettiğini anlar ancak bu güzellik karşısında kendisine hakim olamaz. Verdiği sözden dönmeye niyetlendiği anda sevgilisi uyanır ve ona bu ihanetinin affedilemez olduğunu ve kendisinin böyle bir âşka ve güzelliğe lâyık olmadığını hiddetle söyleyerek Mes'ud'un yüzüne öyle güçlü bir tokat atar ki Mes'ud olduğu yerden aşağıya yuvarlanıp bayılır. Ayıldığında o uykuya daldığı yerde olduğunu saraydan ve sevgiliden bir iz olmadığını görünce feryatlar edip ağlamaya başlar. Anne ve babası bu durum karşısında ne yapacağını şaşırıp çareler aramaya başlarlar. Doktorlara, hocalara, cinci hocalara dahi başvurmalarına rağmen bir çare bulamazlar. Çâresizlikten babası oğlunu zincirle bağlayıp kendisine zarar vermesini engellemeye çalışır. Bir gece âşkın kudretiyle zincirleri kıran Mes'ud ailesini terk edip denizlerde, çöllerde gezen bir derviş olur. Yirmi üç sene geçmesine rağmen ne o sevgiliden ne de ona dair bir izden haber alamadığını söyleyen derviş hayat hikâyesini özetleyen bir şiirle hikâyesini bitirir.

1.6.2. İkinci Dervişin Hikâyesi

İkinci derviş, hikâyesine kendini tanıtmakla başlar. Keşmir'in meşhur tüccarlarından Naîm'in oğludur. Babası iki evlilik yapmış bu evliliklerin her birinden iki oğlu olmuştur. Müslim ile Mükerrerem ilk eşinden Selim ile Sâlim ise ikinci eşindedir. Evlatlarını en iyi şekilde yetiştirmeye çalışan baba belli bir yaşa gelince eşlerinin fikir ayrılığının da etkisiyle tüm mal varlığını çocukları arasında paylaşır. Kısa bir süre sonra da vefat eder.

Büyük ağabeyleri Müslim ile Mükerrerem'in, babalarından kalan mirası hesapsız bir şekilde harcadığını, eğlence ve kumarda paraları yediklerini duyan Sâlim ve abisi Selim ağabeylerine yaptıklarının yanlış olduğunu anlatmaya çalışsalar da onlara doğru yolu gösteremezler. Bu olaylardan bir iki sene geçer geçmez bunların işyerinin önüne iki dilenci gelir. Bu dilencilere sadaka veren kardeşler dilencilerden birinin feryat edip ağlaması üzerine bunların ağabeyleri Müslim ile Mükerrerem olduklarını büyük bir şaşkınlıkla fark ederler. Bunları evlerine alıp her türlü ihtiyaçlarını karşılamakla kalmaz onlara ticaret için büyük bir sermaye dahi vereceklerini söylerler.

Bir gün ticari amaçla Hindistan'a değerli mallar götürmeye hazırlanan Sâlim ve abisi Selim'in yanına gelen Müslim ile Mükerrerem, kendilerinin de bu gemiyle gidip ticaret yapmak istediklerini hem ağlayarak hem de yalvararak kardeşlerinden ricâ ederler. Selim kabul etmek istemese de Sâlim'in ısrarıyla kabul eder.

Sâlim iki üvey abisiyle denize açıldıktan üç gün sonra gece uyurken iki abisinin kendisini öldürmeye çalıştığı anda uyanır. Kendisini öldürmemeleri için yalvarsa da ona acımayıp denize atarlar. Bir süre dalgalarla boğuşan Sâlim gücü tükenince kendini bırakır. Uzun süre baygınlıktan sonra gözlerini bir ticaret gemisinde açar. Tesadüfen onu denizde görüp kurtaran bu denizcilerle iki ay denizde yolculuk ettikten sonra Kalküta'ya varır. Burada gezmeye başlayan Sâlim adamlarına rastlar. Onlardan ağabeylerinin bütün mallara el koyduğunu ve bu iskelenin vâlisine hediyeler alarak kendilerine itibar edindiklerini öğrenir. Hemen vâlinin huzuruna çıkıp uğradığı haksızlığı anlatmak isterse de vâlinin yanında ağabeylerini görünce şaşkınlığı bir kat daha artar. Ağabeyleri kendisini görünce bundan evvel vâliye, daha önce bahsettikleri hırsız ve hainin bu olduğunu söyleyince vâli kendisini dinlemeden hapse attırır. İki gün hapiste kalan Sâlim'i, vâlinin küçük kardeşi onun masumluğuna inandığı için hapisten kaçıtır. Üç günde evinde sakladıktan sonra biraz altın bir at ve silah vererek şehirden kaçmasını sağlar. Uzun süre nereye gittiğini bilmeden şehirden kaçan Sâlim, birkaç gün ot yiyerek birkaç gün de atını kesip susuzluğunu ve açlığını bastırır da takati kalmayacak duruma gelir. Baygınlık hali içinde uzakta bir çadır görüp ona güç bela ulaşan Sâlim'e gece boyunca herkes yardım eder. Bunlar büyük bir tüccar kaflesidir. Bu kafiye de ağabeyleriyle karşılaşan Sâlim, onların saldırısına uğrar. Kendisini öldü zannıyla yaralar içinde bir ağaca bağlı şekilde bırakıp giderler.

Aradan bir gün geçtikten sonra birileri tarafından kurtarılıp tedavi edilen Sâlim, kendine geldiğinde başucunda bir güzelin kendisini iyileştirmek için her türlü fedakârlığı yaptığını görür. Bu dilbere âşık olan Sâlim, onun padişahın kızı olduğunu ve sarayda olduğunu öğrenir. Zaman zaman geçmişine dair endişelere dalsa da sevdiği onu teselli eder ve bu iki âşık sarayda zevk ve sefâ içinde iki ay geçirirler. Kızının sarayın harem dairesinde bir yabacıyla aşk yaşadığını öğrenen padişah bu duruma öfkelenerek her ikisinin de öldürülmesini ister. Tutuklanıp sarayın zindanına atılan Sâlim, idamından bir gece önce gardiyanlara ilaçlı içkiler içirerek uyutan sevgilisi tarafından kurtarılır.

Saraydan kaçıp ormana sığınan iki âşık iki üç gün burada saklandıktan sonra kırk kişilik bir eşkıyaya rastlar. Bu eşkıyayla çatışıp esir düşen iki âşık mağarada esir tutulurken mağarayı askerlerin basmasıyla bunlar da eşkıya zannıyla esir edilip o beldenin vâlisine götürülür. Vâli kızın güzelliğine istinâden bu iki esiri o diyarın pâdişâhına gönderir. Pâdişâh kızın güzelliğine tutularak Sâlim'in idâmını ister. Kız

Sâlim'in kardeşi olduğunu eşkıyalardan bir zarar görmemek için sevgili oldukları yalanını söylediklerini belirterek kardeşinin hayatının bağışlanmasını ister ve Sâlim'in hayatını bir kez daha kurtarır. Kız, kendisi ile evlenmek isteyen pâdişah'tan kırk gün müsâade alır ve bunu da bir notla sevdiğine iletir. Sâlim bu kederle saraydan çıkıp bir mezarlığa gelir. Kendini öldürmeye karar verip başını bir mezar taşına vurunca bayılır. Ayıldığında yanında bir zat belirir ki kendisine bir mektup verip yoldan aşağı indiğinde iki aslana, bu mektubu gösterdiğinde kendisine yol vereceklerini söyler. Aslanları geçtikten sonra denizin kenarına kocaman bir kuşun onu karşılayacağını ona da aynı şekilde bu mektubu gösterdiğinde kendisini kız kardeşinin sarayına götüreceğini saraya vardığında da başından geçenleri eksiksiz anlatmasını ve yine mektubu göstererek yardım istemesini söyler. Sâlim gördüklerinin rüya mı gerçek mi olduğunu tam kavrayamadan o kişinin söylediği şekilde her şeyin gerçekleştiğini görecektir.

Saraya ulaşan Sâlim, olanları ayrıntılı bir şekilde anlatır. Kendisini dinleyen ihtiyar kadın bu hikâyeden etkilenerek bir ejderhanın üzerine binip pâdişâhın sarayına gider. Peşinden bir kuşun sırtına binip giden Sâlim, pâdişâhı ve ağabeylerini elleri bağlı bir şekilde görür. Pâdişâhın boynu vurulur, ihtiyar kadın ağabeylerini üzerlerine bir su dökerek onları köpeğe çevirir ve iki âşığın kırk gün kırk gece düğünü yapılır. Ertesi gün tahta çıkıp sultan olan Sâlim, üç yıl bu şekilde yaşadktan sonra sevdiğini kaybeder. Bunun üzerine ihtiyar kadından izin isteyip köpek olan ağabeyleriyle beraber memleketine gelir. Selim'e başından geçenleri anlatır ve köpek olan ağabeylerini de ihtiyar kadından aldığı suyla insana çevirerek o diyardan ayrılıp yollara düşerek derviş olduğunu söyler. Hayat felsefesini anlatan bir beyit okuyarak hikâyesini bitirir.

1.6.3. Üçüncü Dervişin Hikâyesi

Üçüncü derviş, hikâyesine kendini tanıtmakla başlar. Kendisi Şam pâdişâhı Melik Mes'ud'un oğlu Melik Sâid'dir. Babası onu amcasının kızıyla evlendirir. Gerek cahilliği ve gerekse bir daha evlenmek istememesi sebebiyle amcasının kızının bâkire olmadığı yalanını söyler. Babası kızı evine geri göndererek vekillerden birinin kızıyla oğlunu tekrar evlendirir. Aynı yalanı babasına tekrar söylemesiyle bu kız da geri gönderilerek bu olay beş kez tekrarlanır.

Bir tüccarın kızıyla tanışıp evlenmek isteyen Sâid, durumu babasına anlatır. Babası çaresiz bu evliliği de kabul eder. Zifaf gecesi kız ağlayarak Sâid'in ayaklarına kapanır ve ona lâyıık olmadığını söyler. Nihayetinde kız, çocukken ağaçtan düştüğünü

ve bekâretinin de o zaman bozulduğu yalanını söyler. Kızın ağlamalarına ve yalanına aldanıp durumu babasına ileten Sâid, babasını da kızın dürüst ve temiz olduğuna inandırır. Bunun üzerine babası kızın akrabalarına çeşitli hediyeler dağıtır.

Bir yıl sonra hastalanan babası öleceğini anlayınca gelinine çeşitli nasihatlerde bulduktan sonra aileden kalma hazinenin yerini gösterir. Oğlunun evliliklerinden dolayı düşmanlarının çok olduğunu kendisi öldükten sonra bu düşmanlarının onu saltanattan uzaklaştırabileceğini bu sebeple o hazinenin kendilerine hayli hayli yeteceği nasihatini verir. Bu olaydan birkaç gün sonra da vefat eder. Babasının vefatıyla amcası diğer vekillerle birleşerek Melik Sâid'i tahttan uzaklaştırıp zindana atarlar. Beş yıl hapisten sonra da sürgün edilir. Amcasının kızının ricasıyla iki yıl sonra sürgünden dönmesine izin verilir. Kısa bir zaman sonra amcası da öldürülür.

Sâid, bir gece eve geldiğinde karısı ile mücevhercisinin oğlunu harem dairesinde uygunsuz şekilde yakalayınca her ikisine de hiddetle bağırmaya başlar. Karısı tarafından hançerlenip öldü zannıyla yol kenarına bırakılır. Babasının yakın bir dostu onu bulur ve tedavi eder. Kendisine evine geri dönmesini onlara kendini acındırarak eve kabul etmeleri nasihatinde bulunur. Böylece onların neler planladıklarını öğrenebileceklerini söyler. Söylenenleri aynen uygulayan Sâid, bir gece herkes uyuduktan sonra gelip kendisini kontrol ettiklerini ve uyuduğundan emin olunca dışarı çıktıklarını fark eder. Onları takip edince hazinenin yerini öğrenir. Durumu hemen babasının ahbabı tâcire anlatır. Tacir hazineyi oradan alır. Hatırı sayılır kişileri de yanına alıp kadına gidip ondan kocasıyla barışmasını isterler. Kadın ise bunu bir fırsat bilerek kocasından boşanmak istediğini söyleyince kocası kendisine hiçbir şey veremeyeceğini söyler. Karısı bütün haklarından feragat ederek boşanır. Birkaç gün sonra hazinenin yerinde küplerde gübre ve toprakla karşılaşan kadınla sevgilisi birbirini suçlayıp sefil bir hayatın pençesine düşerler.

Sâid, hemen amcasının kızıyla evlenir. Birkaç yıl sonra hem eşini hem de o tâciri kaybedince bütün servetini tâcirin oğluna bırakıp oradan ayrıldığını söyleyen derviş hayat felsefesini anlatan bir beyit okuyarak hikâyesini bitirir.

1.6.4. Dördüncü Dervişin Hikâyesi

Dördüncü derviş, hikâyesine kendini tanıtmakla başlar. Kendisi Ürgenç şehrinde Hoca Sâlih isminde servet sâhibi bir tüccarın oğlu olan Sâlih'tir. On dört yaşına geldiğinde babasıyla birlikte ticaret için Hitâ ve Hoten memleketine gider.

Babası orada hastalanır. Doktorlar hastalığa bir çâre bulamayınca babası onu yakın bir tüccar arkadaşına emanet eder. Arkadaşından oğlunu memleketine götürmesini ricâ eder. Oğluna da ne olursa olsun Hak yolundan ayrılmaması, bıraktığı servete güvenmemesi, kimseye ihanet etmemesi gerekirse bu uğurda canını bile vermekten kaçınmaması gibi nasihatlerde bulunur. Birkaç dakika içinde de vefat eder.

Babasının vasiyeti üzerine emanet olduğu tâcirle bütün mallarını da alıp memlekete doğru yola çıkarlar. Bir gün kimsenin olmadığı bir esnada Sâlih'e âşık olduğunu söyleyen tâcir, kervandaki herkesin yattığı bir gece Sâlih'in yatağına sokularak ondan faydalanmaya çalışır. Bu durum karşısında kurtulmak için bağırmaya başlayınca tâcir hançeri göğsüne saplar. Orada kendini kaybeden Sâlih, gözlerini taştan bir odada açar. Kendisini kurtaran kırk kişilik bir eşkıya grubudur. Sâlih'in tedavisi üç ay sürer ve bu eşkıyalar ona intikamını almak da dahil her konuda yardım etmeye hazırdırlar. Sâlih onlardan kendisini memleketine götürmeleri ricâsında bulunur. Bu ricâyı kabul edip onu bir kervana teslim eder yanına da bir kese altın verirler. Birkaç gün sonra kervan ayrıldığı Hitâ şehrine gelir. Burada ilk iş olarak babasının mezarını ziyaret eder. Mezar başında bir adama rastlayan Sâlih, onun babasının sadık bir dostu olduğunu öğrenir. Bu adam onu evine götürür, temiz kıyafetler verir. O gece babasından ve eskilerden konuşur ve sonrasında adam bütün işlerinin kontrolünü Sâlih'e teslim eder.

Bir gün odasında uyumak için yatağa girdiği esnada kapı açılır ve odaya bir kadın girer. Yatağına girip kendisini öpmeye çalışan kadından uzaklaşarak kim olduğunu ve ne istediğini sorar. Kadın ev sahibinin karısı olduğunu, kendisine âşık olduğunu söyleyip onu iknâ etmeye çalışır. Bir kızı olduğundan bahseden kadın kocasını ve kızını zehirleyerek ortadan kaldıracığını ve ikisinin mutlu olacağını vaat eder. Buna dayanamayan Sâlih, kadına bir tokat atar ve onun dört dişi birden kırılır. Kadın buna fena öfkelenerek intikamının kötü olacağını söyleyip kendi odasına gider. O esnada eve gelen kocasına da olayı tam tersini anlatıp Sâlih'in odasına girip kendisine saldırdığını söyler. Adam o gece hiç bir şey söylemeden ertesi gün Sâlih'e akşam tuğla fabrikasına gidip işleri kontrol etmesi emrini verir.

O gün yolda babasının bir tanıdığına rastlayan Sâlih adamın ısrarını kıramayarak dâvetini kabul eder ve evine giderler. Burada sohbete dalıp fabrikaya geciken Sâlih aceleyle kalkıp fabrikaya gider. Odaya girince peşinden efendisi girer ve hanımı ile kendisi arasında yaşananları sorar. Sâlih tereddütsüz bütün olayı baştan sona anlatır. Bunun üzerine efendisi evdeki iki hizmetçiyi çağırır. Onlarda Sâlih'in suçsuz olduğunu

hanımın son zamanlarda değişik davrandığını, odaya gidenin o olduğunu delikanlının direndiğini hatta kendileriyle bir ara mektup göndermek istediğini ancak kabul etmediklerini anlatırlar. Bunları duyan efendisi Sâlih'in yüzünden öpüp karısını da fabrikanın ocağında yakar.

Sâlih'in artık kendi oğlu yerinde olduğunu söyleyip ertesi gün kendi kızıyla onu evlendirir ve bütün mal varlığını onun üzerine geçirir. Bir yıl sonra hem karısını hem de efendisini kaybeden Sâlih mal varlığının tamamını efendisinin akrabalarına dağıtıp oradan ayrıldığını söyleyen derviş hayat felsefesini anlatan bir beyit okuyarak hikâyesini bitirir.

1.7. Eserin Dil ve Üslup Özellikleri

Hikâye 1887 (H. 1305)'de Farsçadan tercüme edildiği için Osmanlı Türkçesinin dil ve gramer özelliklerini taşımaktadır. Arapça ve Farsça kelimelerin kullanım sıklığı eserin üçte ikilik bir bölümünü oluşturmaktadır. Arapça ve Farsça tamlamalar ile bu dillerin kurallarına göre oluşturulmuş birleşik yapıların da sıkça kullanıldığı görülmektedir.

Eserde çoğunlukla bağlaçlarla birbirine bağlanan çok uzun cümleler kullanılmış, kısa cümle kullanımı pek az olmuştur. Bu uzun cümleler de birbirine *ki, dahi, ve, ile, de* bağlaçlarıyla bağlanmıştır; *ama, bile, yahut, yani, ise, fakat, halbuki, gerek* bağlaçları daha az kullanılmıştır.

Mensur bir metin olmakla birlikte hikâyelerin genellikle bitişlerinde bir veya birkaç beyitten oluşan bölümler de vardır. Bu beyitler o hikâyeden çıkarılacak dersi özetler ve pekiştirir bir özelliğe sahiptir. Aynı zaman da bu beyitler estetik değer de taşımaktadır:

Ömür kim başa gelir nîş ile nûş ikisi bir

Hâb-ı gafletten uyan mevt ile düş ikisi bir

1.8. Eserin Kelime Hazinesi

Metindeki kelimelerin toplam sayısı 13929'dur. Dizinde madde başı olan kelimelerin toplam sayısı ise 3013'tür. Madde başı olan kelimelerin 23 tanesi özel isimdir. Kelime hazinesinin yarısından fazlasını 1604 kelime ile Arapça oluşturmaktadır. Türkçe ise 837 kelime ile ikinci sırada yer almaktadır. Farsça 538 kelime ile üçüncü

sırada yer alırken Fransızcadan 9 ve İtalyancadan 2 kelime yer almaktadır. Özel isimler dışında, madde başı kelimelerin metindeki yüzdelik oranı şu şekildedir:

Arapça	1604	% 53.64
Türkçe	837	% 27.99
Farsça	538	% 17.99
Fransızca	9	% 0.003
İtalyanca	2	% 0.0006

1.9. Kullanılan Noktalama İşaretleri

Nokta “.” tarîk-i seyâhat oldu. (2/12)

İki nokta “:” bülbül gül için çekende nâle: derdine ilâç eder mi lâle (24/2)

Ters virgül “,” onlarda bayılan kim, ve ağlayıp (9/8)

Üç nokta “...” çok arayıp tarayıp bulamazsın ah ... (15/4)

İki ve üç ünlem “!”“!!!” ey cihandan bîhaber!! (14/4), hayat eder idim!!! (11/3)

Ünlem ve soru işareti “!?” en kalkmayasın ayağa filhal !? (15/8)

Çift tırnak işareti “« »” ağlaştıktan sonra bana « ey sâhibimiz senin gaybûbetinden mâbad kardeşlerin bizi ve sizin hep emvâl-i mevcûdenizi bi't-tesâhup işbu iskeleye çıkıp ne kadar hedâyâlarla işbu iskelenin vâlisine gidip takdim ve kendilerin prezante ettiler » dediler (30/8)

Parantez işareti “()” İki aya kadar denizde yol ettikten sonra (Kalkûta) (30/4)

1.10. Metot

Üzerinde çalışılan *Hikâye-i Çihar Derviş*, Süleymâniye Yazma Eser Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi Kitaplığı 4688 numarada tespit edildi. Farsçadan 1887 yılında tercüme edilen eserin matbu oluşu ve tercüme tarihinin günümüze yakın olması sebebiyle eser günümüz Türkçesiyle okundu. Metni okurken pek çok sözlükten yararlanıldı ancak günümüz Türkçesi imlası uygulandığı için *Türkçe Sözlük* ve *Yazım Kılavuzu* esas alındı.

Eserde Arapça ve Farsça kelimelerin çok kullanılması ve buna bağlı olarak kelimelerdeki uzun ünlülerin gösterilebilmesi ihtiyacını karşılamak üzere düzeltme (^) işareti ile yatık çizgi (¯) işareti kullanıldı. Böylelikle uzun ünlüler â, î ve û şeklinde

gösterildi. Düzeltme işaretini aynı zamanda *k*, *g*, ve *l* harflerinin ince ünlülü olduğunu belirtmek için bu ünsüzlerden sonra gelen ünlülerde kullanıldı. Ünlüler üzerindeki yatık çizgi (¯) işareti ise hem uzatma görevinde hem de eski alfabedeki *kaf* ve *gayın* harflerinden sonra gelen uzun ünlüleri göstermek için kullanıldı. Uzun ünlülerin gösterilebilmesi için kullanılan bu işâretler ile ilgili en önemli nokta ise kapalı hecelerde bu işaretleri kullanılmamasıdır. Ancak hece bir ünlü ile açıldığında bu işaretler kullanılmıştır. Kelimelerde ve açık hecelerde bulunan uzun ünlüleri tespit etmede ise Kubbealtı yayınlarını *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*'ünden geniş ölçüde faydalanılmıştır.

Metin yukarıda belirtilen yöntemle okunduktan sonra metnin noktalama işaretlerindeki eksiklikleri ve yanlışlıkları Türk Dil Kurumunun *Yazım Kılavuzu* esas alınarak tamamlanıp düzeltildi. Kelimelerin dizini Cibakaya programı ile hazırlandı. Dizindeki kelimelerin anlamları da metindeki kullanımı göz önünde bulundurularak verildi.

Eserin inceleme bölümünde ise üzerinde çalışılan eserin öneminden, derleyicisinden ve eserin içeriğinden bahsedilip, imlâ ve dil özellikleri incelendi.

2. İMLÂ ÖZELLİKLERİ

2.1. Ünlülerin İmlâsı

Eserde Arapça ve Farsça kelimelerde genellikle uzun ünlüler yazılmış, kısa ünlüler ise yazılmamıştır. Türkçe sözcüklerde ise uzun ünlü olmadığı için ünlüler çoğunlukla yazılmıştır.

tevârîh *Ar.* 2/1

sâlîfe *Ar.* 2/1

hîlekâr *Far.* 71/19

başladım 75/14

a ve uzun a ünlüsü kelime başında elif ile gösterilirken diğer hecelerde elif ve hemze ile gösterilmiştir.

ağaca 37/19, Âdem 36/5

hayvan 36/8, masal 36/5

denize 36/7, çâre 37/11

e ünlüsü için elif genellikle kelime başında kullanılmıştır.

esef 37/5

i sesi genellikle kelime başında elif ve ye harfleriyle diğer yerlerde sadece ye harfiyle gösterilirken ı sesi kelime başında elif, diğer yerlerde ye harfiyle gösterilmiştir.

ince 13/19, şimdi 41/4

ızdırıp 34/7, ihtizazlı 47/8

o, ö, u, ü, û sesleri genellikle kelime başında elif ve vav harfleriyle diğer yerlerde sadece vav harfiyle gösterilir.

oldun 51/1, öpüp 51/6, ustaya 52/9, öfkesinden 52/10

dûrendişâne 52/19, bulunan 53/3, meşruh 55/10

2.2. Ünsüzlerin İmlâsı

Eserde kalın sıradan kelimelerin yazımında genellikle kalın ünsüzler, ince sıradan kelimelerin yazımında ise kalın ünsüzlerin harfleri kullanılmıştır.

kemal 41/18

kadem 37/19

3. DİL ÖZELLİKLERİ

3.1. Ses Özellikleri

3.1.1. Ünlü Uyumu

Bir kelimenin ünlülerinin kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık bakımından birbirine uyması durumudur.

Kalınlık-İncelik Uyumu

Eserdeki Türkçe kelimelerde görülmektedir.

uykusuzluk 10/13, kelimecik 41/16, akşam 88/10, çağırırım 13/16

Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Eserdeki Türkçe kelimelerde görülmektedir; ancak kalınlık-incelik uyumu kadar güçlü değildir.

çalıştırıp 88/4, gündüzü 26/15, kılıçlar 47/9

3.1.2. Ünsüz Hadiseleri ve Değişimleri

Kelime başındaki b-p değişikliğine eserde bir kelimedede görülmektedir.

parmaklık 90/9

Kelime başındaki b-v değişikliği şu kelimelerde görülmektedir:

vardığım 70/18, verdi 48/19

t-d değişikliğine örnek vardır:

dolu 13/6, durdum 61/18

3.2. İsim Çekimi

3.2.1. İsim Çekim Ekleri

3.2.1.1. Çokluk Eki:

-lar, -ler

adamlar (39/2), ağalar (49/9), bûseler (18/16), kafesler (13/7)

3.2.1.2. İyelik Ekleri:

Teklik 1. şahıs: -m, -(ı)m, -(i)m, -(u)m, -(ü)m

aklım (15/16), sevgilim (51/14), yüzüm (68/14)

Teklik 2. şahıs: -n, -(i)n, -(i)n, -(u)n, -(ü)n

ittılân (57/2), istihlâsın (62/6), ölümün (80/5)

Teklik 3. şahıs: -ı, -i, -u, -ü ; -sı, -si, -su, -sü

yanı (20/14), bulutu (23/11), çâresi (69/8)

Çokluk 1. şahıs: -mız, -miz, -muz, -müz; -(i)mız, -(i)miz, -(u)muz, -(ü)müz

bahçemizde (69/2), beynimizde (89/15), yolumuza (53/17)

Çokluk 2. şahıs: -nız, -niz, -nuz, -nüz; -(i)nız, -(i)niz, -(u)nuz, -(ü)nüz

câriyeniz (68/11), elinizle (37/14), kulunuz (66/6)

Çokluk 3. şahıs: -ları, -leri

uşaklarımızdan (13/15), hasretlerini (19/1)

3.2.1.3. Hal Ekleri

3.2.1.3.1. Yükleme Hal Eki:

-ı, -i; -yı, -yi; -u, -ü; -yu, -yü

Ünlü ile biten isimlere “ye” ünsüzü ile birlikte gelir.

atı (34/13), gürültüyü (75/8)

3.2.1.3.2. Yaklaşma Hal Eki:

-a, -e

Ünlüyle biten isimlere “ye” ünsüzü ile birlikte gelir.

hamama (72/17), kazâyâ (53/12), köşeye (85/6)

3.2.1.3.3. Bulunma Hal Eki:

-da, -de; -ta, -te

odada (32/11), saatte (55/12)

3.2.1.3.4. Ayrılma Hal Eki:

-dan, -den; -tan, -ten

dakikadan (80/9), gafletten (11/10)

3.2.1.3.5. İlgi Eki:

-ın, -in, -un, -ün; -nın, -nin, -nun, -nün

Ünsüzle biten isimlere “kef” ;ünlü ile biten isimlere ise “nun ve kef” ünsüzleri birlikte gelir.

kuşun (62/10), şehzâdenin (72/6)

3.2.1.3.6. Vasıta Hal Eki:

-la, -le

hanımla (49/16), kalemle (58/11)

3.2.1.3.7. Eşitlik Eki:

-ca, -ce; -ça, -çe

usulca (75/2), efkârımca (21/14), hâlince (70/10), mefhumunca (37/11)

3.2.1.3.8. Yön Ekleri:

-ra, -re

sonra (20/8), üzere (20/12)

-arı, -eri

içeri (43/13), ileri (61/14), yukarıya (63/18),

3.2.1.4. Soru Eki:

-mı, -mi, -mu, -mü

Umumi bir işletme eki olan soru ekinin hem isim hem de fiillerde soru şekli yapmasına örnek vardır.

subh-ı hayyiz misin (38/5), sen misin (51/9)

3.3. Sıfatlar

Nesnelerin vasıflandırma ve belirtme yoluyla karşılayan kelimelerdir.

Niteleme Sıfatları

şen yere (53/13), şevketli sultânım (25/4), tatlı uykuya(28/17)

Belirtme Sıfatları

İşaret Sıfatları: bu ormana (51/19), şu yolda (52/6), o vâdiden (53/13), işbu mektubu (58/12)

Sayı Sıfatları: Metinde asıl sayı, sıra sayı ve üleştirme sayı sıfatlarına örnekler bulunmaktadır: bir saat (9/5), iki birâder (26/13), beş bâkireye (68/2), yedi kadem (63/12), on iki makam (19/6), otuz dokuz geceye (21/9) kırk kişiden (53/14), İkinci derviş (25/2), birer kısmet-i mahsûsa (25/15)

Soru Sıfatları: kaç kişinin (47/7), hangi alçaklıklar (38/16), ne kadar akçeler (40/3),

Belirsizlik Sıfatlar: bir rüyâ (/), bütün gece (26/15), bâzı vakit (90/7), başka tarikten (5/4), her taraftan (9/11)

3.4. Zarflar

Zarflar zaman, yer, hal ve miktar isimleridir. Kelime gruplarında sıfatın, filin veya başka bir zarfın anlamını değiştirirler.

Yer Zarfları

ileri gelip (61/14), aşağı inip (13/2), içeri girip (43/13), dışarı çıkıp (75/19)

Zaman Zarfları

demin ben oturmuş iken (87/6), erkenden benim odama geldi (87/15), geceleyin acele bir siyah keçe içine sarıp bir vîrâne de mezbele içine attılar (72/15), şimdi maslahat odur (73/6)

Hal Zarfları

şüphesiz kurtulup sâhil-i selâmete çıkacaksın (83/18), yeniden derman ve tüvan ve bir inşirah dahi gönlüme geldi (58/10), böylece serbestâne harem-sarây-ı saltanata bâ-nihâde-i cesâret olabilirsin. (47/18)

Azlık-Çokluk Zarfları

daha eşittir (85/15), biraz daha dikkatli baktığımda (35/14), çok tahkîkatta bulundu (86/18)

3.5. Zamirler

Nesneleri temsil veya işaret suretiyle karşılayan kelimelerdir.

Şahıs Zamirleri

ben oturmuş iken (87/6), sen böyle bir nîmet-i uzemâya lâıık ve benim gibi melek-i misâle muvâfık değilmişsin (23/4), o dahi kızı bir âfet-i devran ve âşub zaman görmekle o diyârın pâdişâhı huzûruna gönderdi (56/2), biz işbu işe cesâret edemediğimizi (90/13), siz canınız istediği gibi sarf ediniz (28/1), onlar ne kadar adem-i kabulde ısrar ettiler ise (83/2)

Dönüşlülük Zamiri

Metinde hem *kendü* hem de *kendi* biçiminde yazılan bu dönüşlülük zamirlerinin tümü günümüz söyleyiş biçiminde okunmuştur.

kendi birâderim kızın sana nikâh ettim ise (66/12)

İşaret Zamirleri

Metinde bu, bunlar, şunlar ve onlar işaret zamirleri bulunmaktadır: bu ne habâset ve hıyânettir ki (72/5), bunlarla iktifâ etmeyip (37/15), şunlar hep sana mütealliktir (84/13), onlardan biri andelib gibi şakır şakır öterek (19/17)

Soru Zamirleri

kim olursa olsun (22/9), ne görsünler (24/14), neye işaret olduğunu (91/8)

Belirsizlik Zamiri

kimse bilmez ben ne türlü yârdan oldum cüdâ (3/14), herkes benim hâlime acıyıp (37/4), başkasın kabul etmeyip (77/17)

Bağlama Zamiri

Azîzan, aşk-ı âlemde yakın bil kim nihan olmaz (19/11)

3.6. Fiil Çekimi

3.6.1. Bildirme Kipleri

3.6.1.1. Geniş Zaman:

-r ; -ar, -er

Teklik 1. şahıs: -rım, -rim, -rum, -rüm; -arım, -erim

dirilirim (42/6), isterim (61/11), giderim (21/13)

Teklik 2. şahıs: -rsın, -rsin, -rsun, -rsün; -arsın, -ersin

alırsın (88/11), edersin (59/15)

Teklik 3. şahıs: -r ; -ar, -er

gelir (59/11), kaçır (19/13), döner (75/11)

Çokluk 1. şahıs: -rız, -rız, -ruz, -rüz; -arız, eriz

kazanırız (28/1), ederiz (81/14)

Çokluk 2. şahıs: -rsınız, -rsiniz, -rsunuz, -rüsünüz; -arsınız, ersiniz

Bu fiil çekiminin metinde örneği yoktur.

Çokluk 3. şahıs: -rlar, -rler; -arlar, -erler

derler (38/5), ederler (58/15)

Geniş zamanın olumsuzu: -maz, -mez

olmaz (88/8), vermez (67/13)

3.6.1.2. Şimdiki Zaman:

-yor

Teklik 1. şahıs: -yorum

söylüyorum (40/2), ediyorum (10/6)

Teklik 2. şahıs: -yorsun

korkuyorsun (12/3), yakıyorsun (68/17)

Teklik 3. şahıs: -yor

çekiyor (80/16), taşınmıyor (35/9)

Çokluk 1. şahıs: -yoruz

Bu fiil çekiminin metinde örneği yoktur.

Çokluk 2. şahıs: -yorsunuz

ediyorsunuz. (39/4), duruyorsunuz (48/15)

Çokluk 3. şahıs: -yorlar

gidiyorlar (83/9), titriyorlar (63/7)

Fiil isimleri ile yapılan şimdiki zaman: -makta; -mekte

kapıdan dışarı çıkmakta iken (86/16) türlü kuşlar altından mâmul mücevherle murassa kafesler içinde ötmekte (13/7)

3.6.1.3. Görülen Geçmiş Zaman:

-dı, -di, -tı, -ti; -du, -dü, -tu, -tü

Teklik 1. şahıs: -dım, -dim, -tım, -tim; -dum, -düm, -tum, -tüm
eriştim (60/8), vurdum (57/18)

Teklik 2. şahıs: -dın, -din, -tın, -tin; -dun, -dün, -tun, -tün
getirdin (82/14), tuttun (22/18)

Teklik 3. şahıs: -dı, -di, -tı, -ti; -du, -dü, -tu, -tü
başladı (68/15), düştü (27/2)

Çokluk 1. şahıs: -dık, -dik, tık, -tik; -duk, -dük, -tuk -tük
eriştik (51/19), olduk (28/14)

Çokluk 2. şahıs: -dınız, -diniz, -tınız, -tiniz; -dunuz, -dünüz, -tunuz, -tünüz
geldiniz (85/1)

Çokluk 3. şahıs: -dılar, -diler, -tılar, -tiler; -dular, -düler, -tular, -tüler
gittiler (37/19), oldular (54/10)

3.6.1.4. Öğrenilen Geçmiş Zaman:

-miş, -miş, -muş, -müş

Teklik 1. şahıs: -mışım, -mişim, -muşum, -müşüm

Metinde file gelmiş örneği bulunmamaktadır. İsme gelmiş ek-fiil ile kullanılmış bir örnek vardır.

senelik imişim (74/4)

Teklik 2. şahıs: -mişsin, -mişsin, -muşsun, -müşsün
bakakalmışsın (16/14), uyumuşsun (47/9)

Teklik 3. şahıs: -miş, -miş, -muş, -müş
kuşanmış (43/12), çökmüş (35/3)

Çokluk 1. şahıs: -mişiz, -mişiz, -muşuz, -müşüz

Metinde örneği bulunmamaktadır.

Çokluk 2. şahıs: -mişsiniz, -mişsiniz, -muşsunuz, -müşsünüz

dalmışsınız (88/1), durmuşsunuz (37/13)

Çokluk 3. şahıs: -mişler, -mişler, -muşlar, -müşler

anlayamamışlar (14/19), olmuşlar (30/18)

3.6.1.5. Gelecek Zaman:

-acak, -ecek

Teklik 1. şahıs: -acağım, -eçeğim

çabalayacağım (76/4), vermeyeceğim (9/18)

Teklik 2. şahıs: -acaksın, -eceksin

çıkacaksın (83/19), içireceksin (14/13)

Teklik 3. şahıs: -acak, -ecek

Metinde örneği bulunmamaktadır.

Çokluk 1. şahıs: -acağız, -eçeğiz

Metinde örneği bulunmamaktadır.

Çokluk 2. şahıs: -acaksınız, -eceksiniz

Metinde örneği bulunmamaktadır.

Çokluk 3. şahıs: -acaklar, -ecekler

bırakacaklar (51/14)

3.6.2. Tasarlama Kipleri

3.6.2.1. Emir Ekleri:

Teklik 1. şahıs: -ayım; eyim

yakayım (86/11), edeyim (32/6)

Teklik 2. şahıs: –

gel (15/7)

Teklik 3. şahıs: -sın, -sın, -sun, -sün

ağlasın (60/18), etsinler (50/18)

Çokluk 1. şahıs: -alım; elim

olalım (57/7), edelim (68/19)

Çokluk 2. şahıs: -ın, -in, -un, -ün ; -ınız, -iniz, -unuz, -ünüz

tutun (46/13), oturunuz (16/18)

Çokluk 3. şahıs: -sınlar, -sinler, -sunlar, -sünler

ağlasınlar (86/13), görsünler (23/14)

3.6.2.2. Şart Eki:

-sa, -se

Teklik 1. şahıs: -sam, -sem

olsam (42/4)

Teklik 2. şahıs: -san, -sen

serpsen (65/8)

Teklik 3. şahıs: -sa, -se

olsa (80/5), eylese (92/14)

Çokluk 1. şahıs: -sak, -sek

Metinde örneği bulunmamaktadır.

Çokluk 2. şahıs: -sanız, -seniz

Metinde örneği bulunmamaktadır.

Çokluk 3. şahıs: -salar, -seler

Yalnız geniş zamanın imek fiili ile çekimlenen şartı biçiminde vardır.

eder iseler (9/16)

3.6.2.3. İstek Eki:

-a, -e

Teklik 1. şahıs: -am, -em

Metinde yalnız bir örnek vardır: diyem (15/7)

Emir eki ile yapılan birinci teklik şahıs örnekleri için Bk. Emir Ekleri.

Teklik 2. şahıs: -asın, -esin

bulunmayasın (80/3)

Teklik 3. şahıs: -a, e

aşa (57/11)

Çokluk 1. şahıs: –

Emir eki ile yapılan birinci çokluk şahıs örnekleri için Bk. Emir Ekleri.

Çokluk 2. şahıs: -asınız, -esiniz

olasınız (46/5), bekleyesiniz (50/16)

Çokluk 3. şahıs:

Metinde örneği bulunmamaktadır.

3.6.2.4. Gereklilik Eki:

-malı, -meli

Metinde yalnız bir örnek vardır: etmeli (76/10)

Gereklilik ifadesi için *gerek* kelimesinin kullanımına da yalnız bir örnek vardır:
gerek korkmayıp (59/11)

3.6.3. Olumsuzluk Eki:

-ma, -me

kırma (21/4), korkma (58/15)

3.6.4. İsim Fiili

Bütün isim ve fiil şekillerinin sonuna gelerek onlardan birleşik filler yaptığı için ana yardımcı fiil, isimleri fiilleştirdiği için de isim fiili dediğimiz *i-* fiilinin metindeki kullanımını şu şekildedir.

3.6.4.1. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi:

idi

Teklik 1. şahıs: idim

ahbap idim (84/8)

Teklik 2. şahıs: idin

Metinde örneği bulunmamaktadır.

Teklik 3. şahıs:

var idi (25/7)

Çokluk 1. şahıs:

bulunur idik (90/14)

Çokluk 2. şahıs:

Metinde örneği bulunmamaktadır.

Çokluk 3. şahıs:

mütevellit idiler (25/10)

3.6.4.2. Öğrenile Geçmiş Zaman Çekimi:

imiş

Metinde fiillerin birleşik çekimi dışında yalnız üç örnekte vardır: bin senelik imişim (74/4), kız imiş (69/11), ayan imiş (34/1)

3.6.4.3. Şart Çekimi:

ise

Metinde fiillerin birleşik çekimi dışında daha çok üçüncü teklik şahıs çekimi örnekleri vardır: mebnî ise (6/12), her ne hal ise (13/12), ben ise (15/9), kâsır ise (15/18), mümkün ise (26/9), ne ise (27/6), şimdi ise (33/11), müthiş ise (39/15), var ise (48/18)

3.6.4.4. Şimdiki Zaman Çekimi:

Teklik 1. şahıs: -ım, -im, -um, -üm

muhtâcım (59/9)

Teklik 2. şahıs: -sın, -sin, -sun, -sün

mükeddersin (83/16)

Teklik 3. şahıs: -dır, -dir, -dur, -dür; -tır, -tir, -tur, -tür

hırsızdır (31/1), eşittir 85/15

Çokluk 1. şahıs: -iz, -iz, -uz, -üz

nâzırız (82/16)

Çokluk 2. şahıs: -sınız, -sınız, -sunuz, -sünüz

mezunsunuz (6/16)

Çokluk 3. şahıs: -dırlar, -dirler, -durlar, -dürler; -tırlar, -tirler, -turlar, -türler

mutarassıttırlar (70/6)

3.6.4.5. Gerindiumu:

Metinde *iken* şeklinde görülmektedir: gülzâr-ı cennette *iken* (21/8), âmade *iken* (45/3), mâtemde *iken* (71/4)

3.6.4.6. Partisipi:

Metinde örneği bulunmamaktadır.

3.6.4.7. İsim Fiilin olumsuz Çekimi:

İsim fiilin olumsuzu *değil* ile yapılır.

Metinde yalnız şu örnekleri vardır: muvâfik değilmişsin (23/5), muktedir değil isem (38/15), girîzan değil isem (45/19), müsâit değildir (51/7), hikmetten hâlî değildir (3/6) bu sahrâ-yı nâ-müntehâ bir denizden artık değildir (36/7)

3.6.5. Birleşik Fiil Çekimi

3.6.5.1. Hikâye

Geniş Zamanın Hikâyesi

Teklik 1. şahıs: koşturur idim (34/11)

Teklik 2. şahıs: Metinde örneği bulunmamaktadır.

Teklik 3. şahıs: gelmişler idi (52/16)

Çokluk 1. şahıs: bulunur idik (90/14)

Çokluk 2. şahıs: Metinde örneği bulunmamaktadır.

Çokluk 3. şahıs: Metinde örneği bulunmamaktadır.

Şimdiki Zamanın Hikâyesi

Metinde yalnız teklik 1. ve 3. şahsa göre çekimlenmiş örnekler vardır: bilemiyor idim (34/8), söylüyor idi (41/18)

Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Metinde örneği bulunmamaktadır.

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Metinde yalnız teklik 1. ve 3. şahıs ile çokluk 3. şahsa göre çekimlenmiş örnekler vardır: gitmiş idim (74/12), erişmemiş idi (22/4) gelmişler idi (52/16)

Gelecek Zamanın Hikâyesi

Metinde örneği bulunmamaktadır.

Şartın Hikâyesi

Metinde örneği bulunmamaktadır.

İstek Şeklinin Hikâyesi

Metinde yalnız bir örnekte vardır: görmeye idim (73/6)

Gereklilik Şeklinin Hikâyesi

Metinde örneği bulunmamaktadır.

3.6.5.2. Rivayet

Metinde yalnız *geniş zaman* ile *öğrenilen geçmiş zamanın rivayetine* örnek vardır: eder imiş (53/13), etmiş imiş (30/39)

3.6.5.3. Şart

Geniş Zamanın Şartı

Teklik 1. şahıs: olur isem (7/12)

Teklik 2. şahıs: görür isen (73/9), istersen (3/17)

Teklik 3. şahıs: olur ise (81/17) isterse (6/15)

Çokluk 1. şahıs: Metinde örneği bulunmamaktadır.

Çokluk 2. şahıs: Metinde örneği bulunmamaktadır.

Çokluk 3. şahıs: bulunurlar ise (73/11)

Şimdiki Zamanın Şartı

Metinde örneği bulunmamaktadır.

Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

Teklik 1. şahıs: kırdım ise (6/14)

Teklik 2. şahıs: getirdin ise (82/14)

Teklik 3. şahıs: geldi ise (38/7)

Çokluk 1. şahıs: ettik ise (27/1)

Çokluk 2. şahıs: olmuşsunuz ise (76/15)

Çokluk 3. şahıs: çığırdılar ise (74/15)

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Şartı

Metinde yalnız iki örneğı vardır: olmuş ise (68/17), olmuşsunuz ise (76/15)

Gelecek Zamanın Şartı

Metinde örneğı bulunmamaktadır.

Gereklilik Şeklinin Şartı

Metinde örneğı bulunmamaktadır.

3.6.6. Soru Eki:

mı, -mi, -mu, -mü

uğramayalım mı (53/15), vermez mi (49/4), etmesin mi (80/14)

3.6.7. Partisipler

-an, -en

geçen (58/6), gelen (54/5), dökülen (40/8)

-ar, -er

Metinde örneğı bulunmamaktadır.

-mış, -miş, -muş, -müş

tecennün etmiş insan gibi (15/11), boğazlanmış horoz gibi (54/6), yılan sokmuş insan gibi (30/19), çökmüş binâ (35/3),

dık, dik, duk, dük; tık, tik, tuk, tük

Metinde örneğı bulunmamaktadır.

-acak, -ecek

diyecek (6/2), yiyecek ve içecek gibi şeylerden (60/10)

Metinde bu ekin kalıplaşmış biçimlerine örnekler vardır: yiyecek (13/14), içecekten (13/14)

-maz, mez

Metinde iki örnekte vardır: olur olmaz hülyâlarla (45/18), olmaz küfürler edip (76/19)

-ası, -esi

Metinde örneği bulunmamaktadır.

3.6.8. Gerindiumlar

-a, -e

düşe kalka (36/16), vura vura (50/7)

-ı, -i, -u, -ü

içiver(59/17), yıkılıverdim (72/9), sarılıverdi (86/6)

-ıp, -ip, -up, -üp

Metinde birçok örneği vardır: ısırıp (87/13), edip (89/13), tutup (15/7), görüp (20/17)

-arak, -erek

olarak (21/5), hiddetlenerek (26/12)

-unca, -ince, -unca, -ünce

Metinde yalnız bir kelimedede örneği vardır: görünce (11/16), (47/3)

alı, -eli

Metinde örneği bulunmamaktadır.

-madan, -meden

olmadan (32/6), görmeden (72/19)

-ken

Metinde *i-* fiili ile kullanılmıştır ve birçok örneği vardır: oturmuş iken (87/7), söyler iken (3/7), gider iken (72/17)

3.7. Edatlar

Tek başına anlamı olmayan edatlar, anlamlı kelimelerle birlikte kullanılarak bir gramer vazifesi görürler. Edatlar *ünlem edatları*, *bağlama edatları* ve *son çekim edatları* olmak üzere üç çeşittir.

3.7.1. Ünlem Edatları

Metindeki örnekler türlerine göre şöyledir:

Ünlemler: çok arayıp tarayıp bulamazsın *ah* (15/4), *vah* zavallı çocuk (82/8), *vay* seni îmansız hıncır (49/1), *aman* efendiler ağalar (49/9)

Seslenme edatları: *a* benim sevgili dilberim (85/3), *ey* şehriyar adâlet-i şiar (56/7), *yâ* Rabbim (31/10), *ey* cihandan bîhaber (14/3), *hay* arsız eşek bak ne türlü dünyâdan bîhaber olup gitmiş (74/19), *behey* cellâtlar ne durup dinliyorsunuz çekiniz, kesiniz, paralayınız (49/6)

Sorma edatları: *acaba* öyle bir makâm-ı meserret-fercamda kim olursa olsun hayâlât-ı helâket ihtimâliyle kendisin mûmânaata muktedir olabilir mi (22/8), (/), (/), (/)

Gösterme edatı: *işte* o sebebe mebnîdir ki (24/15)

Cevap edatları: *elbette* arzu edeceksin (70/11), *evet* efendim falân tüccar benim pederimindir (84/4), *yok yok* ey cihandan bî-haber (14/3), *evet evet* sen böyle bir nîmet-i uzemâya lâyük ve benim gibi melek-i misâle muvâfik değilmişsin (23/4)

3.7.2. Bağlama Edatları

3.7.2.1. Sıralama edatları

zavallı vâlid ve vâlidem (23/16), bir hemyan altın *ile* birtakım esliha-i lâzıme (33/12)

3.7.2.2. Denkleştirme edatları

bir kimseye hıyânet *yahut* tarîk-i nefsâniyette bulunmayasın (80/2)

3.7.2.3. Karşılaştırma edatları

bâzı haykıraraktan ve *bâzı* bağıraraktan (50/5)

3.7.2.4. Cümle Başı Edatları

fakat Müslim'le Mükerrerem bir anadan (25/9), *ancak* o kadar kendimi topladım ki kemendin ucun o çâh-ı zulmet içinde güç hal ile bulup kemer-i cânımda üstüvar

kıldım ise (32/7), *ama* o mevki-i müthişte dahi kendi azmine bir fütür getirmeksizin (58/18), *yalnız* beni memlekete götürmenizi ricâ ederim (83/1)

eğer ölür ise (40/5), ben *eğer* ölmüş gitmiş olsam (42/3), *şâyet* Allah etmeden olmaya benim ateşime siz de yakılıp (46/3),

meğer bu müddet-i mühletin imrar ve hitâmına değin (57/5), söyle ki ey tâir-i hümâyun kal (59/4), *halbuki* bizim gibi beyâban-gerd, sahrâ-neverdlerden (6/4), *belki* helâketten göz açıp kendimi bir cellâd-ı can-sitânın (46/16), *hatta* geceleri sabâha kadar uyku uyumayıp (73/10), *yâni* o tâcir-i müdebbire söyleyip izâhat verip (74/6),

sanki karşısında bir başkasına hitâben (3/16)

hele sık sık bir ağaca bağlayıp birkaç kadem dönüp gittiler (37/18)

3.7.2.5.Sona Gelen Edatlar

ben *dahi* (40/10), o lâşe *de* kokup bitti (34/16), ben ise (43/18), sen kim olabilirsin *ki* böylece serbestâne harem-sarây-ı saltanata (47/18), ömür *kim* başa gelür (78/9), görmüş olsa bile (14/17), (/), (/), (/), (/), (/),

3.7.3. Son Çekim Edatları

Vasita ve beraberlik edatları: beni zincirler *ile* mukayyet ettirdiler (24/5), kulları *ile* berâber (37/16)

Sebeup edatları: bu cefâ-dîde *için* îade-i hayat olup (39/18), tarz-ı hikmet *üzere* tertip ettikleri (10/19), kızlarından *dolayı* dargın ve düşman olup (70/6), pederim mezârının ziyâret etmek elzemdir *diye* o mezâristâna varıp (83/11)

Benzerlik edatı: cansız resim gibi(4/12)

Başkalık edatları : vükelâdan *başka* (68/1), topraklardan *gayrı* (77/12), bulunmadıktan *mâadâ* (85/15)

Hal edatı: şanına *göre* (25/15)

Miktar edatı: iki aya *kadar* (30/4)

Zaman edatları: bir dakika evvel (51/7), birkaç günden sonra (52/3)

Yer ve yön edatları: güne *değın* (20/6), sabaha *karşı* (50/11), bana doğru (69/12)

3.8. Cümle

Fiil cümlesi: Dördüncü bir göğe bir yere bir sağa ve bir sola atf-ı nigâh-ı intibah etmekle bu neşîde-i taaccüp-âmiz ve tahayyür-engîzi îrat etti. (4/6)

İsim cümlesi: ... mâ-fi'z-zamirlerinin (16) keşfi dahi benim için gâyetle ehem ve elzemdir. (4/15)

Şartlı birleşik cümle: Eğer ölür ise ben dahi işbu kayd-ı alâyıktan kurtulup hayât-ı âriyetten geçip kendi elimle kendi cânım kıymağa âmâdeyeyim (40/5)

ki'li birleşik cümle: Bu gece bilemem bu ne bir korkunç âlemlerdir ki hissediyorum (46/1), Bir vakit o hâb-ı rahat değil gafletten göz açıp uyandım baktım ki güneş birkaç mızrak boyunda yükselmiş (11/10)

Bağlı cümle: Her ne hal ise o cennet-i irem misâli ba'de't-teferrüç karnım acıkmağla gidip hemen gördüğüm salonda sofraya oturdum ve her bir yiyecek ve içecekten karnımı doyurdum. (13/12)

- 1 Hikâye-i Çihar Derviş
- (2) Fârisîden tercüme olunmuştur
- (3) Mütercimi
- (4) Sahaf
- (5) M. Seyyid
- (6) Maârif Nezâret-i celîlesinin ruhsatıyla tabı olunmuştur
- (7) Dersaâdet
- (8) “Mürüvvet” Matbaası: Bab-ı Âli caddesinde numara 36
- (9) 1305

HİKÂYE-İ ÇİHAR DERVİŞ

[2](1) Müverrihin tevârih-i sâlîfe ve muharririn hikâyât-ı ezmine-i (2) sâbîka, mahzan ebnâ-yı cinsin her bir kıssadan hisseler ahz (3) etmeleri için işbu hikâyeye-i ibret-i allâme-i çar dervişi (4) birçok tashîhat ve tenkîdât-ı kâfiye ve vâfiyeden¹ sonra bu tarz-ı (5) dilnişin üzere sebt-i sahâyif etmişler ki meşâhir-i selâtîn-i (6) İslâmiyyeden Sultan Mahmud büt-şiken-bâdı saltanat-ı hayriyyet, (7) bir gün bilâ-sebep bağteten dūçâr-ı enduh ve ekdar ve gâyetle can (8) sıkıntısına giriftar olarak işbu sebepsiz perîşanlık ve def'aten (9) tebdil dolaşmaktan gayrı bir çâre bulamayarak derhal taç (10) ve saltanat-ı² libas, feyz-i iktibâs-ı fakra bi't-tebdîl-i tagayyür kıyâfet (11) kılıp kemâl-i şitâp ve sûratle harem-sarây-ı sultandan kadem-zen-i (12) tarîk-i seyahat oldu.

(13) O şehriyar-ı şehâmet-şiar, vasat-ı mâmûre ve civar beldeyi (14) birçok dolaştıktan sonra bir aralık nigâh-ı zî-intibâhı [3](1) şahrah güzardan hâriç, bir kûşe-i hankâhta dört dervîş, (2) perîşan hâl-i dil-rîşe mün'atîf olmağla bir zaman makâm-ı tarassut (3) ve istimâda durdu. Kendi kendisine böyle dört seyyâh-ı bahr (4) hayret ve seyyâh-ı sahârî tecyidlerin bu türlü bir mecmâda akd-i (5) dâire-i içtimâ etmeleri elbette bir sebebe mebnî olup hikmetten (6) hâlî değildir diye düşünüp söylediler ki o sultân-ı (7) nüktedân-ı dûrendiş bu hülyâları kurup söyler iken (8) bir vakit dervîş-i erbaadan biri fırka-i hoş ve istiğraktan (9) baş kaldırıp bir âh-ı ateşin can-suz, can-güdaz kânun göğsünden (10) çekip andelib-âsâ bu nağme-i âşıkâne ile bülend-âvâz (11) oldu:

(12) Sad hezârım âh kim dildardan oldum cüdâ

(13) Fitne çeşm ü sâhir ü hunhardan oldum cüdâ

(14) Kimse bilmez ben ne türlü yârdan oldum cüdâ

(15) Bir kadd-i şimşad-ı gül-ruhsardan oldum cüdâ

(16) Bir diğeri biri dahi sanki karşısında bir başkasına (17) hitâben:

Fakr-ı mülkün tut ger istersen kemâl-i saltanat

Kim (18) bu mülkün fethini fağfur ve hâkan etmedi.

İşbu hikâyeye-i hikmet-i (19) allâmeyi beyân etti. [4](1) Üçüncü dahi emvâc-ı efkâra dalıp gitmiş iken (2) âlem-i hayretten baş kaldırıp işbu kelâm-ı ibret encâmı, gâyet (3) bir tavr-ı müteessirâne ile söyledi:

¹ “vâfiye” kelimesinde “ve” harfi yerine sehven “dal” harfi yazılmıştır.

² “saltanat” kelimesinin sonundaki “ye” harfi sehven yazılmıştır.

(4) Ömür kim başa gelir nîş ile nûş ikisi bir

(5) Hâb-ı gafletten uyan mevtle düş ikisi bir.

(6) Dördüncü bir göğe bir yere bir sağa ve bir sola atf-ı (7) nigâh-ı intibah etmekle bu neşîde-i taaccüb-âmiz ve tahayyür-engîzi (8) îrat etti:

Hayır şer her nîk ü bed kim bu cihanda eylese

(9) Kendine eyler yakın bil kimseye râci değil.

(10) Sultan Mahmud; işbu makâlât-ı hikmet ve ibret emârâtı, (11) bi'l-istimâ kâğıt üzere bir ressamın yed-i mahâretiyle yapılmış bir (12) cansız resim gibi bir duvarı penah ve tekye-gâh ittihâz edip (13) durdu ve bu türlü düşündü ki işbu dört dervîş-i (14) cihan-gerdleri bir türlü bu tûde-i türabdan celb ve ebyât-ı muammâ-yı (15) nikâtların keşif ve tefsir ettirdikten mâadâ¹ mâ-fi'z-zamirlerinin (16) keşfi dahi benim için gâyetle ehem ve elzemdir, dedi. (17) Sultan bu deryâ-yı endîşe ve efkâra dalmış iken bir vakit (18) serasker cellâdın peykeri birkaç kişi kahramanlar ile berâberinde (19) görerek gâyet içerisinden mesrur olup seraskere [5](1) bir nigâh-ı cân-gâh fırlatmağla kendisinin kim olduğun anlatmaktan (2) başka onların sarây-ı saltanata celbini dahi işâretle ifham (3) buyurdu ve kendisi dahi bir sür'at-i fevkalâde ile bir (4) başka tarikten pûyan-ı sarây-ı saltanata revan oldu. (5) Sipehsâlâr-ı sâhib-i iktidar hemen bilâ-tahammül ve ihtiyar (6) dört rüfekâ-yı derd-mendi getirip birkaç dakikada sarây-ı (7) sultâniyye yetirdi.

(8) Hâsılı meclis hep vükelâdan muhallâ olmakla o (9) hânkâh-nişinler bâ-irâde-i aliyye-i mülûkâne huzûr-ı hümâyun-ı (10) cihân-ı bâniye, bi'l-ihzar her biri bir hû demekle çekilip (11) bir köşede, baş hırka-i hâmûşîn² altına çekip oturdu. (12) Sultan hiddet emâreleriyle onlara hitâben: Ey kalenderân-ı³ bî-bâk, (13) sebep nedir ki huzûr-ı şevket-i mevfür-ı şâhânemde merâsim-i (14) müsüle riâyet ve husûl-ı pây bu selefte hürmet etmediniz (15) ve şerâit-i lâzıme-i hizmeti ve âdâb-ı mâlûme-i insâniyetini yerine (16) getirmediğiniz gibi yasa-yı adâlet-âsâyemden dahi bir ihtiraz (17) etmeyip kavâid-i mezmûme-i vahşiyeti, sarây-ı cihan-pîrâ-yı (18) saltanatta dahi icrâ-yı cesâret ettiniz, buyurdu.

(19) Dört cihan-dîde-i cihangirlerden⁴ biri cesâret ve cür'etle [6](1) ayağın ileri koyup bir tavr-ı lâkaydâne ve kalenderâne ile: Ey (2) benim sultânım, emir ve irâde-i

¹ “mâadâ” kelimesinin sonunda bulunan “elif” harfi sehven yazılmamıştır.

² “hâmûşîn” kelimesinde bulunan “elif” harfi sehven yazılmamıştır.

³ “kalender” kelimesi sehven “elif” harfiyle yazılmıştır.

⁴ “cihangir” kelimesinin Farsça “-gir” ekinde bulunan “ye” harfi sehven yazılmamıştır.

aliyyenize bir diyecek yok ise tevakku-ı (3) takdîm-i hizmet o kimseden olunabilir ki tevakku-ı nîmette (4) yâhut temennâ-yı riyâsette bulunsun; halbuki bizim gibi beyâban- (5) gerd, sahrâ-neverdlerden ki cihânın varın yok ve azın çok (6) addederek çarh-ı kecreftar ve dünyâ-yı nâ-pâyidârın her bir umur (7) husûsunun vazgeçmişlerle umup küsmek sizin selâtin-i (8) adâlet âyinlerin şânına yakışmaz zannederiz, dedi

(9) Pâdişah-ı dil-âgâh işbu beyânât-ı hikmet-i emârat ve belâgat-ı (10) âbattan müteessir olarak hiddet ve şiddetini merhamet ve mülâyemete (11) bi't-tebdil: Ey benim 'aziz ve muhterem misâfirlerim her ne sebebe mebnî (12) ise sizin gibi muğtenimü'l-vücut seyyâh-ı saharî, ulûm (13) ve mârifetin hatır-ı nâzikânelerin lisân-ı tehevür ve tekdir ile kırdım (14) ise mahzan sizin meslek dâvâlığını tecrübe etmekten nâşi (15) idim. Şimdi ne türlü canınız isterse o yolda reftar buyurmağa (16) mezunsunuz, dedi.

(17) O dört cihan-dîdeler, pâdişâhın bir kere gazap (18) yelkenlerin suya indirmesin görmekle her biri sert olduğu [7](1) vechle kendi mevkiinde mukim ve tarîk-i tefekkürde müstakîm (2) oldular.

(3) Biraz sükuttan sonra sultan yine ebvâb-ı tekellümü miftâh-ı (4) lisân-ı tevâzu'la bi'l-iftitah gâyet tazarru'la onların birer birer (5) müddet-i seyahate ve ömürlerinde başlarından güzâran eden vukûât-ı (6) mâziyenin ifâdesini istircâ ve onlara tevcih-i hitapla: Keşf-i (7) esrâr-ı mektûmenin âlem-i basît-i fakre ne merâtip ve derecatta (8) memnû olduğunu anlayıp bilir isem de yine kendi istifâdemden (9) mâadâ şey yok ki ibâdullahın istifâdesine ve tevsî ve tâmir-i (10) bilâdın istîmarına dahi esbâb-ı matlûbeye medar olsun. (11) Şöyle ki ben sizin hikâyât-ı nesâyih-i âyât-geriyle mütenebbih ve müteyakkız¹ (12) olur isem şüphesiz koyunları, yırtıcı kurtların pençe-i (13) gaddarından hifâzat birle sıyânetlerine gâyetle daha dikkat ve ihtimam (14) ederim, buyurdu.

(15) Dört dünyâ-dîde, mesâfat-ı² mekân ile berâber bu ifâdât-ı hikmet-i (16) emârâtı bi'l-istimâ hırka-i hamuşîden baş kaldırıp birbiriyle (17) işârât-ı ârifânededen sonra onlardan biri andelib gibi şakır (18) şakır öterek usûl-ı vechle duâ-yı mefrûzu'l-edâ-yı (19) pâdişâhîden sonra hikâye-i âtiyeyi, kânûn-i sergüzeşte bu sûz (20) u güdâzıyla peşrev etti.

[8](1) Ey benim şevketli sultânım, mâlûm-ı seniyyeniz ola ki (2) işbu cefâkeş cihan-gerd, Belh ahâlisinden mücevherci (3) Said Ağa'nın mahdûmu Mes'ud-ı hasnâ

¹ "müteyakkız" kelimesinde "ye" ile "kaf" harfleri sehven birbirinin yerine yazılmıştır.

² "mesâfat" kelimesindeki "-ât" ekinin "elif" harfi sehven yazılmamıştır.

ismiyle tesmiye olunup (4) sinn-i sabâvetten hadd-i bülûğa kadar derhâtır olmayan izzet (5) ve naz ve nîmetle imrâr-ı vakt ettiğinden mâadâ cenâb-ı mün'im-i (6) yektâ, işbu abd-i âcizlerine yalnız nîmet-i hüsn ve seyahat (7) değil, bir hüsn-i savt-ı hâricü'l-âde dahi künûz-i lâ-yefnâ-yı (8) gayb-ı lâ-reybinden îtâ ve ihsan buyurmuş idi ki gül cemâlimi (9) dîde-i rikkatle görenler bülbül gibi şiddet-i şevk ve aşktan vâlih (10) ve hayran ve âvâz-ı bî-enbâzımı istimâ eyleye gelenler, bayılıp (11) bî-karar olurlardı. Şöyle ki hânedan dışarı çıktığım (12) vakit ahâlinin tarafça izdiham ve izhârât-ı âşikânelerinden (13) tâciz olarak güç hal ile birkaç kişi uşaklarımızın (14) sa'y ve gayretiyle kendimi hânemize îsal edebilir (15) idim.

(16) (P) Velhâsıl gittikçe benim hüsn-i vech ve hüsn ve savtım (17) müzdad ve yâr u ağyârın dahi geldikçe sevdâ-yı iştiyâkı kat (18) kat daha efzûn olarak zavallı pederim bâzılar tarafından (19) tahbip ve bâzılar cânibinden tahvif ve tehdit olduğundan [9](1) nihâyet kâr bir makâma müncer oldu ki pederimle ahâli meyânında (2) şöyle bir makâle akdine muvâfakat edildi: Haftada bir kerecik (3) ben, dokuz kat konakların âhirinci katında bana mahsus (4) bir mevki-i dilnişîn-i cennet âyîne çıkararak ahâli ve uşşâka arz-ı (5) ruhsar-ı âfitâb-ı âsar ettikten mâadâ bir saat dahi (6) hânendelekle hep erkekli kadınlı, büyüklü küçüklü ahâli-i (7) dil-suhtenin âteş-i hicrânını dübb-i âvaz ve tarâvet ve hüsn (8) ü ânımla itfâ eder idim. Onlarda bayılan kim ve ağlayıp (9) ebyât-ı müessire-i âşikâne ile müterennim olup başların taştan (10) taşa vuran kim. Hâsılı birkaç vakit işbu minval (11) ve haliyle imrâr-ı evkat ettikten sonra her taraftan benât-ı (12) kibârın babaları cânibinden nâmeler ve elçiler pederim nezdine (13) gönderilip yüz bin ısrar ve ilhahlar ile benim akd-i (14) izdivâcım için izhâr-ı iştiyak ederler idi. Vâlid, (15) vâlideciğim ne kadar bu müsted'iyât-ı mütevâliyenin kabulünde bana (16) tekit ve ısrar eder iseler de ben adem-i kabul ile yeminler (17) edip: Müddet-i ömrümde müteehhil olmayıp kimsenin ribka-i (18) izdivâcına rakabe-i teslim ve kabul vermeyeceğim. Kendimi [10](1) hiçbir bâkirenin rişte-i hud'a-kârânesiyle esir ve mukayyet (2) etmeyeceğim, der idim. (3) Bendan sebep sorulduktan ben gâlib-i evkat-ı kütüb-i¹ tevârîh-i (4) sâbika ve hikâyât-ı intibah-engîz-i sâlifeye müdâvemet ve onların (5) mastûrât-ı müteyakkızâne ve ibret-engizlerin kırâat (6) ediyorum ki zavallı ebnâ-yı mülûk her bir dârât-ı saltanat (7) ve meziyet-i hüsn-i semâhatle berâber dûşîze-gân-ı sitem-küster ve benât-ı (8) cefâ-perverlerden bu dehrde

¹ "kütüb" kelimesinde "kef" harfinden sonra sehven "nun" harfi yazılmıştır.

ne zehirler içmiş, neler görmüş (9) ve neler çekmişler deyi cevâben arz-ı mâzeret eder idim.

(10) Birkaç müddet bu hâlât-ı mesrûdeden geçtikte bir gece ki (11) envâr-ı kamer-i Hallâk-ı dâd-ger emriyle cihânı gıpta-bahş-ı rûz-ı (12) rûşen ve cihâniyan gönüllerini ziyâ-yı feyz-intimâsıyla (13) gülşen etmiş idi. Bağteten¹ bir uykusuzluk bana ârız ve efkâr (14) gûnâgûn târî olmağla hemen nısfülleylde ayağa (15) kalkıp def-i efkâr-ı ârıza için bir iki üç kadeh (16) mâ'û'l-hayat dedikleri ve etibbânın bir tarz-ı hikmet üzere (17) tertip ettikleri müskirattan içtikten sonra tahta-pûş-ı (18) müşebbek-i mahsûsama çıkıp biraz piyasa ve birtakım ebyât-ı [11](1) şûr-engiz zemzeme² etmekle her taraftan leb-teşnegân-ı hüsn (2) ve savtima, âb ve ümîd-i îtâ ve nahlistan ve ihyâ ve arzuların irvâ-ı (3) hayat eder idim.

(4) Bir iki saat bervech-i mâruz-ı tagannîden sonra (5) bir aralık mahzâ teneffüs ve tefrih için kendime mahsus (6) müzeyyen kanepa üzerine bir hâb-ı sâni-i cihânın kudretiyle (7) gökleri tenvir edegelen³ kevâkib ve kamerin envâr-ı âsuman (8) ve zemin aralarına teferrûc ve tefekkür eder iken uyuyakalıp (9) deryâ-yı nevme daldım.

(10) Bir vakit o hâb-ı rahat değil, gafletten göz (11) açıp uyandım baktım ki güneş birkaç mızrak boyunda (12) yükselmiş. Kemâl-i acele ile îfâ-yı farîza için kalkıp (13) her tarafa atf-ı nigâh ve intibah ettiğimde olduğum mevkii (14) bir sarây-ı zer-nigâr ve uyuduğum yeri bir serîr-i mülûkâne-i mümtâze (15) görmeyelim mi?

(16) İşbu ahvâli rüyâ misâli görünce kesret-i havf (17) ve şiddet-i ıztırabımdan hemen serîr-i hâb-gâh üzerine (18) yıkılıverip bir zaman his ve hareketsiz olup yine gözlerimi (19) oğuşturup tekrar gördüğüm hâli, bir rüyâ-yı müthişe zannıyla (20) gözlerimi açtıktan sonra müceddeden kapamağa mecbur oldum. [12](1) Hâsilı birkaç defalar gözlerimi açıp kapamakla hemen (2) sarây-ı saltanat ve tezyînât-ı fevkalâdeyi görmekle kendi (3) kendime: Adam ne korkuyorsun cesâret cesâret! Şâyet (4) işbu saray ve idârât-ı melûkâneyi peder senin için tesis (5) ve tertip ettirip seni şurada uykuda iken celp (6) ettirmiş ki bağteten sen bu tertîbât-ı nâdîdeyi görüp daha (7) ziyâde müferrih ve mesrur olasın, dedim.

(8) İşbu hayâlât-ı hâm-ı mutasavvere-i câhilânedan sonra hep (9) cesâret-i mecbûlemi toplayıp cenâb-ı kâdir-i zî-iktidârı (10) yâd u tezkâr etmekle bi'l-kıyam o

¹ “bağteten” kelimesinde “te” harfinden sonra sehven bir “te” harfi daha yazılmıştır.

² “zemzeme” kelimesinin ikinci hecesindeki “he” harfi sehven yazılmıştır.

³ “edegelen” kelimesinin son hecesinde “elif” harfi sehven yazılmıştır.

sarayda vâki olagelen¹ (11) odaları birer birer dolaşıp her yerin mefrûsât-ı mümtâze (12) ve mücevherât-ı vefire-i nefise ile memlû ve yekdiğerinden daha (13) mükemmel ve müzeyyen görmekle bir zaman mat ve mütehayyir kalıp (14) ne yapacağımı şaşırđım. (15) Yine cesâretimi toplayıp seyr ü temâşâyı taaccüp ve tahayyüre (16) tercih vererek dolaşa dolaşa bir müzeyyen ve mümtaz yemek (17) salonuna eriştim ki cihanda ne kadar me’kûlât ve meşrûbat (18) ve edevât-ı zerrine ve sîmîne-i mümtâze hâtırlardan hutur eder (19) ise cümlesi o sofrâ-i mülûkânede kemâl-i nezâfet ve gâyet [13](1) letâfetle müçtemi ve hâzır müşâhede ettim. (2) Oradan aşağı inip sofa ve bahçe-i cennet misâlin (3) gezip vasata bir parça mermer-i sâfiden musanna ve altından (4) müzehhep bir göl gibi kocaman bir havuz gördüm ki birtakım (5) gümüş ve altın fiskiyelerden sular her taraftan cereyan (6) ve feveran etmektedir. Dolu türlü kuşlar altından mâmul (7) mücevherle murassa kafesler içinde ötmekte ve envâi eşcar (8) ve ezhar her tarafça mesrur gönüller gibi açılıp her (9) semte dallar ve budaklar saçılıp göz nezâresinden hayra (10) ve kuvvet-i mümeyyize onların temyiz ve müşâhedesinden müteharride (11) olurdu.

(12) Her ne hal ise o cennet-i İrem misâli ba’de’t-teferrüç karnım (13) acıkmakla gidip hemen gördüğüm salonda sofraya (14) oturdum ve her bir yiyecek ve içecekten karnımı doyurdum. (15) Karnım doyduktan sonra halayık ve uşaklarımızdan: (16) Nâdîde-i nâ-şinîde ikbâl-i mukbil, diye çağırđım ise bir kimseyi (17) görmeyip gâyet mahzûniyetle kalkıp bir serîr-i harir üzerinde (18) deryâ-yı dehşete daldım. O dalmakla uyuyakaldım bir vakit (19) âlem-i nevmdede birtakım ince çalgılar ve şarkılar istimâ kıldım ki [14](1) manzum sûrette mensur olarak asvât-ı nâzikâne ile (2) sanki bir kimseye hitâben gâyet teessüf ve teessürle söylüyor- (3) lar ki: Ey cefâ-cû-yı cefâ-küster, yok yok ey cihandan (4) bîhaber! Ne böyle hâb-ı gaflete dalmış uyuyakalmış- (5) sın bir zaman. Uyan uyan, aç gözlerin aç. Gün (6) görmez cemâli, hadd-i kemâli, mücessemeyi, hayâli; her bir (7) mübâlağalardan hâli, timsâl-i bî-misâli gör ve müşâhede kıl. Ay (8) yüzüne hayran ve güneş cemâline sergerdandır. Kalk kalk! (9) Kendi mâşûka-i meftûnun müşâhede kıl. Cihanda neler (10) olduğun anla ve bil. Uyan uyan, ey kendisine (11) mağrur! Mestsin, huşyar uykudasın. Bîdar ol. (12) Ne vakte kadar hâb-ı gafletten geçirip gurur ve tekebbürle (13) cihâna zehr-i hicran içireceksin. (14) Uyan uyan, ey cihâmî âteş-i hicrâna yakan! (15) Şimdi kalk, cihâmı yaktığın gibi kendin yakıl, yakıl. (16) Kime kime bilir misin? İşte bir dilber-i rânâyâ ki hiç- (17) bir

¹ “gelen” kelimesinin ikinci hecesinde “elif” harfi sehven yazılmıştır.

göz onu lâyıkiyla görmemiş. Görmüş olsa bile (18) kuşlar ve ceylânlar sıfatıyla görmüş ve ne olduğun anlaya- (19) mamışlar. Ama ne tuhaf uyku, yok ne kadar tekebbür ve istiğnâ.

[15](1) İşte bu ahir-i kelâm-ı mufâratat encâmımdır ki tuğyân-ı emvac-ı (2) cihan-âşub sevdâdan söyleyip îrat ettikten sonra (3) kalkmazsın, beni bir dahi göremezsın ve çok arayıp (4) tarayıp bulamazsın ah.

(5) Ben arz edem âfitâb-ı ruhsar

(6) Sen etmeyesın harâret-i izhar

(7) Ben cam tutup diyem ki gel al

(8) Sen kalkmayasın ayağa filhal

(9) Ben ise işbu âvâz-ı can-güdaz ve isâmat ve işârât-ı (10) dil-nevazları beşâret, yattığım lisân-ı fesâhat beyânıyla (11) bi'l-istimâ bir defa tecennün etmiş insan gibi yerden fırlayarak (12) ah aman yâ Rabbim bir meclis-i mahsûs-ı mümtaz gördüm ki cihânın (13) dilber-i hasnâ ve benât-ı hur-likâları¹ baştan ayağa kadar mücevherâta (14) müstağrak-ı tezyînât-ı fevkalâde ile süslenmiş bir mah-ruhsar-ı² (15) mihr-izârın etrafında hâle-vâr tecemmu etmişlerdir. Gözlerim (16) gece kuşu gibi hayra, aklım çıldırmışçasına tîre oldu. (17) Evet o encümen-i ebkârın merkez makâmında olan bir gül-ruhsârın (18) medâyihinden bilcümle lisânım âciz ve kâsır ise işte bu kadar- (19) cık numûne olarak söyleyebilirim ki mehtâb-ı rûy-i uşşaka [16](1) âyet-i nur. Zulmet-i gîsû-yı misk-i mûyü dahi müştâkiyete (2) şeb-i deycûru gösterir gibi tîr-i müjgân dil-cû³ ve tiğ-i ebrûsu (3) bîçâreler katline asâkir-i silahşor olmağla gonca-dehan benim (4) handei dahi gül-rûyu üzere tâze açılıp hicrân-ı keşide (5) bülbülleri mesrur eder idi. (6) O aralık o melek-sîmâ-yı meh-ruhsar; işbu âcizlerini (7) bervech-i müşerrih o hâlet-i halecan ve heyecan içinde, ruhsuz (8) vücut gibi nâbud görmekle bir nigâh-ı dilrübâ ile daha doğrusu (9) bir canlar alıcı tebessüm, yok yok bir meserret-fezâ ve hayat-efzâ (10) nezâket ve melâhatla gonca-i dehânın açıp, inciler saçıp, (11) etrafına bakıp, beni ateşlere yakıp aman ne yaktı; cânımı (12) ateşe yaktı, göz aktı. Hâsılı bir nidâ-yı nezâket-intimâ ile bülbül (13) gibi çakıdı: Vay benim rûh-ı revânım, neden böyle deryâ-yı tahayyüre (14) dalmış ve bir cansız resim gibi müteaccibâne bakakalmışsın. (15)

¹ “hur-likâları” kelimesinde “likâ” kelimesinin başındaki “elif” harfi sehven yazılmıştır

² “ruhsar” kelimesinin sonundaki “re” harfi sehven yazılmamıştır.

³ “dil-cû” kelimesinin sonuna sehven “re” harfi yazılmıştır.

Kemâl-i imtihânat¹ ve rasânet ve dikkatle işbu encümen-i enîse bak. (16) Gençliğin başı için terahhum kıl, tafazzul et, tekellüm kıl, taannüt² (17) tenemmür ve tekebbür-i avâliminden vazgeçip; teşrif et, âgüş-ı (18) muhabbetimde oturunuz emir ve işâretin vermekle hemen o sedâ-yı (19) merâhim-i ihtivâyı o melek misal bî-karîn-i nâzeninden istimâ [17](1) etmekle ruhsuz vücuduma ruh ve cism-i mahuf-ı mürteiş (2) ve lertzânıma fütuh-ı nâ-mahsur gelip; ancak cesâretimi toplayıp (3) kendimi bir tayrâne eder kuş gibi melike-i³ melek-sîmâ taht-ı (4) tahtına atıverdim ki artık galeyân-ı aşk ve heyecân-ı sevdâdan (5) işbu ebyât-ı âşıkâne-i âtiyeyi bin sûz u güdazla nisar hâk-i râhı (6) edip yıkılıverdim:

(7) Pâdişâhım rahm kıl bu âşık-ı âvâreye

(8) Gitti elden sabrıyla bir dem karârım kalmadı

(9) Yandı cânım aşktan Allah için kıl merhamet

(10) Bundan artık başın için ihtiyârım kalmadı

(11) Bir aralık gözlerimi açıp kendimi bir cennet, yok daha (12) doğrusu kendimi gördüğüm havra-veş-i hüsnânın âgüş-ı (13) merhametinde görmeyim mi? (14) Yüz bin cilveler, naz u niyazlar, ve daha nelerle yüzü yüzüme, (15) dudağı dudağıma koyarak sâir dilrübâlara hitâben: Çekilin, (16) çekilin gül suyu serpmek yâ râyiha-i⁴ misk-i ez-karna iktizâdır. (17) Kendi, ser-i şikem suyu ve amberden daha kokulu mûy-i misk bûyım (18) râyiha-i can-fezâ-yı hayat bahşâsıyla baygınlığın defî ve şimdi [18](1) huşyar ederim diye beni ayıltarak kendi eliyle ihtimam ve mübâşeret (2) eder idi.

(3) Ben dahi o mah-peykerin işbu güftâr-ı merhamet-disar-ı (4) müşfikânesin işitmekle titreyerekten kalkıp yumuşacık, (5) kardan daha beyaz ellerini şapır şapır öpüp bir ihtizazlı (6) sedâ ile: Aman meleğim⁵ merhamet merhamet! diye haykırdım. (7) O mâh-ı mihr-perver dahi ser u kaddiyle kalkıp, merhamet (8) kolların açıp, beni âgüş-ı merhamete alıp dest-i merhamet (9) –peyvestiyle gözlerim yaşın sildi. Birçok mülâtafattan⁶ sonra (10) bir işâretle sâkîyân-ı semin-i sâka ayağa kalkıp bâdeyi revâkı (11) zerrin ve sîmin ayağlar ile sunmağa başladı. O nâzenin benim ve ben (12) de onun sıhhatine birkaç ayağ elden ele dolaştırıp içtikten (13) sonra perde-i hicap mey-i gül-

¹ “imtihânât” kelimesindeki “ha” harfi ile “-ât” ekinin “elif” harfi sehven yazılmamıştır.

² “taannüt” kelimesinde “ayın” harfinden sonra sehven “te” harfi yazılmıştır.

³ “melike” kelimesinde “kef” harfinden sonra sehven “lâm” harfi yazılmıştır.

⁴ “râyiha” kelimesindeki “re” harfinden sonra olması gereken “elif” harfi sehven yazılmamıştır.

⁵ “meleğim” kelimesinde “kef” harfinden sonra sehven “lam” harfi yazılmıştır.

⁶ “mülâtafattan” kelimesindeki “-ât” ekinin “elif” harfi sehven yazılmamıştır.

fam neşesiyle ortadan kaldırıldı. (14) O hengâmede mugannîyân-ı hoş elhan nağme-i dâvûdî ile nagamat-ı (15) mûtâdeyi bi't-tagannî biz dahi hande yerine birbirimizin leb ve dehânından (16) bûseler alıp bâde-i la'l-fâmın acılığın, la'l-i gül-fam lebden (17) tatlılıkla çıkarırdık.(18) O aralık o şah-ı hûban bana: Ey benim rûh-ı revan (19) ve ârâm-ı cânım, ne olur siz dahi âb-ı elhân-ı merhamet beyanınızla [19](1) bu suhte-i iştiyakların ateş-i hasretlerini söndürerek ve bu (2) yangınları baygınları sedâ-yı hayat, fezâ-yı şefkatinizle hâl-i (3) sıhhiyan ve huşyarlığa dâvet edesiniz, buyurdu. (4) Ben dahi bu emir ve irade-i melihâne ve melikâneyi istimâ (5) ettikte bir taraftan sermest-i bâde-i visal; diğer taraftan (6) pâ-best-i âlem hayal olduktan mâadâ diğer cânipten dahi medhuş (7) bâde-i zülâl olmağla on iki makam yirmi dört köşe ve kırk (8) iki şûbeyi mûsikî şîve-i ber-güzîdesiyle işbu ebyât-ı (9) âşıkâneyi bin sûz u¹ güdâziyla kânûn-ı aşkta terennüm-sâz (10) ettim:

(11) Azîzan, aşk-ı âlemde yakın bil kim nihan olmaz

(12) Galat sözdür ki derler âşıkın aşkı ayan olmaz

(13) Görür ma'şukasın aşık kaçır rengi dizi titrer

(14) Bi-aynihî suret dîvar olur cisminde can olmaz

(15) O vakt o dilber perî-peyker bin türlü cilve ü âniyla: (16) Aman sevdiğim işbu eş'ar tesir-i âsârın tekniline himmet (17) buyrulmasını ricâ ederim, buyurmakla ben dahi bu emre imtisâlen (18) sedâyı makam üç uşşaka eriştirdim:

(19) Dedi leylâya bir gece ey şûh-ı bîhemtâ

(20) Sana âşık olur peyda benim teg can-feşan olmaz

[20](1) Velhâsıl nısfülleyle kadar bu türlü zevk u safâ ve ayş (2) u işretle geçirdikten² sonra o melek-sîmâ ile yatak (3) odasına gittik. O halde dilber-i meh-likâ-yı perî-peyker bin (4) türlü nâz u işveler ile bana tevcîh-i hitâben: Ey benim cânım, (5) sizi bu şart ile âgûş-ı muhabbetime kabul ederim ki kırk güne (6) değin sâde bûse almakla kanaat ve iktifâ edip başka tarîk-i (7) visâl-i cereyâneye dalmayasın. Şimdilik bu şartı bi'l-kabul-ı müddet-i (8) mezbûreden sonra ben kendim maa'l-imtinan seni gülistân-ı visalden (9) gül-çinliğe dahi dâvet ve mezun ederim, dedi. Ben dahi (10) işbu emri yeminle kabul kılıp Âdem gibi o geceyi (11) cennet-i âgûşunda geçirip hâsılı birkaç geceler bu minval (12) üzre yüz bin âh vâhlar ile geceleri sabah edip âteş-i (13) iştiyak

¹ “sûz” ve “güdâz” kelimelerini birbirine bağlayan “vav” harfî sehven yazılmamıştır.

² “geçirdikten” kelimesinde üçüncü hecedeki “kef” harfinden önce sehven “dal” harfî yazılmıştır.

visâli ile yanıp yakılır idim. Heyhât! Hiç (14) bir susuz âb-ı hayatın yanı başında olsun da kendisini öyle (15) bir sudan mümânaata muktedir olabilir mi? (16) Yâhut karnı acıkmış insan envâi nîmetleri göz (17) karşısında görüp onların adem-i ekliyle müteselli ve sabır (18) kalabilir mi?

(19) Birkaç gece sabır ve karârım elden gidip ayaklarına kapanıp, [21](1) yalvarıp yakarıp ebvâb-ı iltimas ve ilhâhı yüz bin ricâlar (2) ile açtım ise nihâyet: Aman, ey ârâm-ı cânım; sabır ve metâneti (3) pîşe kıl, ettiğin yemin ve mukâveleden endişe edip tahammül (4) şişesin sabırsızlık taşıyla kırma. Kendine ve bana acıyıp (5) merhamet et. Söz odur ki peşin olarak sana söyledim. (6) Şimdi dahi tekrar olarak ricâ ederim ki beni tâciz kendini (7) tas'ibe dûçar etme, diye söyledi.

(8) Ben zavallı, gülzâr-ı cennette iken cehennem ateşleri içinde (9) yanarak tâ otuz dokuz geceye değin bin kereler ölüp (10) dirilmekle geçirdim ise en nihâyet leyle-i mezkûrede artık (11) tâb u tüvan elimden giderek kendi kendime ne olur ise (12) olsun bu geceyi şerbet-i visâliyle dirilip ya zehr-i hicranla (13) ölüp giderim diye bir hud'ayı ahd-şikenâneyi kendi (14) efkârımca bi't-tertip husûsî olarak o gece emr-i (15) şikâyeti kendime der-ahd ederek lede'l-istirham birçok (16) dolu dolu peymâneler o hûr-i emsal bî-emsâle sunup öyle (17) sermest-i şarap ettim. Güç haliyle o mehveş gâyet (18) sarhoşlukla yatak odasına aldım ki o pamuktan beyaz (19) gül vücudu esvâb-ı zertardan bürehne edip bir gülistan [22](1) müşâhede kıldım ki hiç bülbül dahi o gülzarda dolaşp (2) durmamış. (3) Yok yok hatâ ettim. Bir bâğ-ı İrem misal gördüm ki hiç- (4) bir bağbanın taarruz eli o gülzâra erişmemiş idi.

(5) Hâsılı mürğ-dil endişe-i visalden tepinir, eller tir tir titrer, (6) vücut havf ve ıztıardan mürtaîş olmakla birkaç defalar (7) kendimi işbu harekât-ı ahd ve nâmus-şikenânededen mümânaat (8) ve tagayyüb ettim ise de acaba öyle bir makâm-ı meserret-fercamda (9) kim olursa olsun hayâlât-ı helâket ihtimâliyle kendisin (10) mümânaata muktedir olabilir mi? Elbette bu emr-i muhal ve hilâf-ı (11) ahvaldir. (12) Nihâyet ahvâl-i ıztırâp iştimâl-i mesrûde ile berâber (13) güç haliyle hep cesâretimi toplayıp hilâf-ı mukâvele ve mugâyir-i (14) ahd olarak seng-i gadr ve dest-i hıyânetle o mâh-ı mihr-perverin (15) şişe-i nâmusun kırmak ve perde-i iffetin çâk kılmak istedim (16) ise de bir defa haykırarak yerinden fırlayıp, bana bir nigâh-ı (17) gazûbâne fırlattı ki: Ey hâin terk-i mühr ettin, tarîk-i zulm (18) tutun, âkıbet ahdlar peymanlar etmişken unuttun âkıbet. (19) Nerde ey zâlim, benimle ahd ü peyman ettiğin? [23](1) Sebep nedir ahd ü peymânı kırmak ve perde-i ismetim dest-i (2) hıyânetle yırtmak istedin. Yazıklar

olsun ki benim hep istirham (3) ve ricâlarımı unuttun, terk-i insâniyet edip bir defa tarîk-i (4) hud'a ve hıyânet tuttun. Evet evet, sen böyle bir nîmet-i (5) uzemâyâ lâıyk ve benim gibi melek misâle muvâfık değilmişsin, deyip (6) şiddet-i hiddetle öyle bir sille benim yüzüme âşinâ etti ki ben (7) haykırıp taht-ı ikbalden zemîn-i idbâra fırlayıp bayıldım. (8) Bir vakit o baygınlıktan ayıldım göz açıp kendimi hemen (9) evvelki mevkiimde gördüm ise ne çâre o sarây-ı zer-nigâr (10) ve o dilber-i gül-ruhsardan bir âsar görmeyip nedâmet ellerin (11) serverime vurup bahar bulutu gibi dîdelerimden kân-ı yaş (12) döküp felek-i kec-reftar elinden¹ nâleler çekip öyle bir çığlık (13) kopardım ki bilcümle hânede olanlar benim odama koşup (14) ne görsünler: Gözlerimden kanlı yaşlar, ağızımdan kanlı köpüklerle (15) ateşler tâ tavana kadar saçılır.

(16) Zavallı vâlid ve vâlidem, bu ahvâl-i cinnet iştimâli görüp, (17) bayılıp ayılıp şaşakaldılar ve deryâ-yı hayal ve efkâra (18) daldılar. Hâsılı cindar olsun, hâceler ve tabipler (19) olsun, ne olursa olsun cümlesin celb benim bu [24](1) emraz ve ahvâl-i acîbe-i esef iştimâle bin türlü çâreler (2) aradılar ise heyhat: Bülbül gül için çekende nâle /Derdine (3) ilâç eder mi lâle? İş, bir merâtibe erişti ki hep erbâb-ı (4) ulûm ve fûnun çâreden âciz kalıp en nihâyet adem-i çâreden (5) o sevgili babam beni zincirler ile mukayyet ettirdiler. Git (6) git âteş-i aşk ve sevdâ şu'le-ver olup, sonra bir gece (7) sultan aşkın emir ve kudretiyle bilcümle hep demir zincirleri (8) kırıp mâl ü menal ve nîmet-i visâl-i ebeveyni terkiyle denizlerde (9) sebbah, sahrâlarda seyyah bir derviş oldum. Şöyle ki şâyet kendi (10) nâdanlık eliyle gayb ettiğim gevher-i giran-bahâyı bir dahi bulmak (11) istedim ise ne çâre şimdi yirmi iki seneyi bi'l-ikmal (12) yirmi üç sene olur ki (Dîvâne kalıp peri gidiptir) (13) o cefâkâr mihr-i ruhsârdan bir haber kendisinden değil nam (14) u nişânından bile bir eser bulmadım.

(15) İşte o sebebe mebnîdir ki her an ve zamanda işbu (16) manzûmeyi can-güzar ve redd-i lisan ve tezkâr-ı beyânım olmuştur ki:

(17) Sad hezar vay kim dildardan oldum cüdâ

(18) Fitne-i çeşm ü sâhir ü hunhardan oldum cüdâ

(19) Kimse bilmez kim ne türlü yardan oldum cüdâ

[25](1) Bir kadd-i şimşâd-ı gül-ruhsardan oldum cüdâ

(2) İkinci Derviş Feryâda Gelip

¹ “elinden” kelimesinin son hecesindeki “nun” harfi yerine sehven “ye” harfi yazılmıştır.

(3) Söledi:

(4) Ey benim şevketli sultânım, hâkipay-ı seniyyenizde mâlûm (5) ola ki işbu kalender-i âcizin pederi, meşâhîr-i tüccâr-ı Keşmir'den (6) Naîm-i mün'im ismiyle mâruf ve hesapsız servet ve miknete mâlik (7) olduğu gibi dört sahib-i hüsn ve kemâl mahdûmu dahi var idi. (8) En büyük oğlu Müslim ve ikinci Mükerrerem, üçüncü Selim, (9) dördüncü Sâlim isimleriyle benam olup fakat Müslim'le Mükerrerem bir (10) anadan, Selim'le Sâlim dahi diğer bir kadından mütevellit idiler. (11) İşbu çocuklar gâyet naz ve nîmet ve lala ve hâcelerle (12) beslenip ikmâl-i tahsîl-i ilim ve edep ettikten sonra peder (13) kendi hâl-i hayâtında çocukların analarının ayrılığı münâsebetiyle (14) emlâk ve akar ve servet-i mevcûdesinden her birinin, kendi hal (15) ve şanına göre birer kısmet-i mahsûsa taksim etmekle umûr-ı ticâriyye (16) ve âhz-ı îtâ ile iştigal ettiriverdi. (17) İşbu taksîm-i servetten birkaç vakit imrar eder etmez bîçâre (18) peder, dâî-i Hakk'a lebbeyk-i icâbet deyip dâr-ı ibkâya (19) irtihal etti. Ondan dahi biraz zaman geçtikte benimle Selim'in [26](1) mesmûmuz oldu ki büyük birâderlerimiz şıklık-ı şîve-i mezmûme- (2) sinden mâada kumar ve başka harekât-ı makbûha ve makdûha ile (3) dahi sarf-ı evkat ve nukud-ı mevfüre ve tazyî nam ve nâmus (4) ediyorlardı. (5) Biz ikimiz birden bu haber-i teessüf-engiz ve küdüret-âmiz (6) nâmus-şikenâneyi bi'l-istimâ birâderlerle mülâkat ve onlara kemâl-i (7) muhabbet ve şefkatle yalvarıp bin türlü nasîhatler ettik (8) ise heyhat, sağır ve akl u iz'ânı olmayan bir kimseye (9) meram ve laf andırmak nasıl mümkün ise onlara dahi ifham-ı (10) makâsîd ve nesâyih olacaktır. Hele bizden işbu nesâyih-i birâde- (11) râne ve müşfikâneleri işittikte bir parça ateş kesilip (12) hiddetlenerek takrir ve tahrîre gelmeyen¹ nâ-mülâyimâtı söylemesinler mi? (13) Hâsılı biz iki birâder birbirimizin yüzüne baka ve şaşa (14) kaldık. Nihâyet mecbûren gâyet keder ve yeisiyle hânemize avdet (15) ve bütün gece ve gündüzü iki büyük birâderlerimizin hülyâ (16) ve efkârıyla uğraşmağa hasr ve sarf-ı evkat eyledik.

(17) İşbu eyyâm-ı hüzn iştimalden dahi bir iki sene mürur (18) eder etmez bir gün mağazanın önünde iki dilenci görüp [27](1) uşak vâsıtasıyla birkaç para onlara ihsan ettik ise (2) birisi ağlayarak haykırıp bayıldı düştü ki biz (3) ve ahâli onların başına toplanıp iyice dikkat ettikte (4) kendi o aziz birâderlerimizi zillet ve rezâletle karşımızda (5) görmeyelim mi? (6) Ne ise biz o ahvâl-i esef-i iştimâli bi'l-müşâhede, (7) birçok teessür ve teessüflerden sonra her ikisinin ba'de'l-istihmam (8) güzel

¹ “gelmeyen” kelimesinin son hecesinde “elif” harfi sehven yazılmıştır.

elbiseler ile mütelebbis ettikten sonra hânemize (9) alarak birlikte geçinmeyi ifham ve sırasıyla bir büyük sermâye-i (10) ticâret dahi onlara vereceğimizi tebşir ettik.

(11) Bir gün umûr-ı ticâret icâbınca Hindistan'a azîmet-i (12) iktizâ ve Selim beni bu işe memur edip bir külliyyetli mâl- (13) ü't-ticâre ve metâ-ı mevfüre ile beni îzâma âmâde olmuş (14) iken o iki mâhut birâderlerim gelip ağlayarak (15) birâderime tazarru ve ilhahlarda bulunup bir miktar sermâye (16) ve servetle onlar dahi benimle hemrah ve azîmetlerin niyaz ve istirham (17) ettiler. (18) Ben ve birâderim onlara: Ey birâder sizin için zahmet-i (19) müsâferet ve giryet-i gurbet ne lâzımdır. Biz çalışıp ve çabalayıp [28](1) kazanırız, siz canınız istediği gibi sarf ediniz, dedik (2) ise onlar dahi yalvarıp yakarmağı aşırı derecelerinde (3) izdiyat edip ve ne meâsir-i lisanlar ile işbu muvâfakata muvaffakiyetlerini (4) ricâ ettiler.

(5) Velhâsıl büyük birâderim onların istidâsının kabul (6) etmeyip arz-ı îtizar ettiyse de ben onların ağlamalarına (7) acıyarak birlikte gitmelerin tasvip ve birâderimden istirham (8) ve istircâ ettim. İşbu kelâm-ı hikmet encâmın müfâd-ı sadâkat (9) îtiyâdınca (İzâ câü'l-kader umiye'l-basar.) zavallı birâderimi (10) dahi türlü türlü kelimât-ı muknia ile bi'l-iknâ, her iki cânımın (11) düşmanların dost addederek birlikte alıp emval ve metâ-ı (12) mevcûdeyi, ticâreti kendimize mahsus bir büyük sefîneye (13) haml ve kendimiz dahi birâderimle vedâ edip gemiye (14) bi'l-irkâp revâne-i rah olduk. Birkaç gün denizde tayy-ı (15) tarîk-i müsâlemet kaldıktan sonra demek o hâin ve nâ-mihriban (16) birâderlerim benim keyfiyet-i katlimi kendi meyânelerinde kararlaştır- (17) dıktan sonra bir gece bir tatlı uykuya dalıp gitmiş (18) iken bir vakit yatağımla beni tahtalara sardıkları halde, ben (19) hâb-ı gafletten göz açtıktan onların merâmın ve kendi [29](1) helâketimi duymakla hınçkırır hınçkırır: Aman ey birâderlerim, (2) ne yapıyorsunuz. Benim tâzeliğime hiç acımaz mısınız? Merhamet, (3) merhamet! demekle iki taraftan keşîde-i hançerler ile (4) beni bi't-tehdit susmak işaretin verdiler. Ben dahi o (5) ahvâl-i helâket-i iştimâli bi'l-muâyene çar u nâçar gerdan-ı dâdeyi, (6) rızâ-yı kazâ-yı cenâb-ı Hallâk beter ve bahr olup mecbûren (7) sükût ettiğim gibi; bir vakt-i yevm kendimi ka'r-ı deryâda (8) bulup, birkaç defalar dağ gibi dalgalar içine dalıp (9) gittikten sonra artık her taraftan ölüm emârelerin bi'l-müşâhede (10) sûz ve ihtirâk-ı kalple istihlâsımı Cenâb-ı Allah'tan ve intikâmımı¹ (11) dahi hazret-i müntakim-i zî-kudretten mes'ûliyyet ve istirham edip (12) boğulup gittim.

¹ "intikâmımı" kelimesinin ilk harfi olan "elif" harfi sehven yazılmamıştır.

(13) Bir vakit, birkaç kişi bir gemi içinde bana envâi ilâçlarla (14) iâde-i sıhhat ve daha doğrusu hayât-ı müceddit vermeye (15) çalışmakta oldukların hissetmeyeyim mi? (16) Birkaç günden sonra kesb-i sıhhat ve ifâkat bulduğumda (17) onlardan kesb-i mâlûmâta ibtidar ettim.

(18) Onlar dahi bir tüccar olup sefineleri, ben denize ilkâ (19) olduğum yere emr-i hazret-Bâri ile bi't-tesâdüf, benim [30](1) karartımı kapıdan görmekle denizden gemiye celp ve benim ramakım (2) olduğunu tabip vâsıtasıyla derk ve iâde-i hayâtıma bezl-i (3) himmet ve gayret etmiş imiş dediler.

(4) İki aya kadar denizde yol ettikten sonra (Kalküta) (5) iskele-i meşhûresine yetmekle fekk-i rihâl-i mahmûle ettik. (6) İskeleden çıkıp çarşıda gelmekte iken bağteten uşaklar- (7) imdan iki kişiye bi't-tesâdüf görüşüp birçok (8) ağlaştıktan sonra bana: Ey sâhibimiz, senin gaybûbetinden¹ (9) mâbad kardeşlerin bizi ve sizin hep envâl-i mevcûdenizi (10) bi't-tesâhup; işbu iskeleye çıkıp, ne kadar hedâyâlarla işbu (11) iskelenin vâlisine gidip takdim ve kendilerin prezante (12) ettiler, dediler.

(13) Ben işbu haberi istimâ ettikte meâl-i hâli taşınıp (14) düşünmeyerekten doğrudan doğruya süratle sarây-ı (15) vilâyete gittim. Her ne hal ise kendimi bir takriple saraya (16) yetirip bir köşede durup baktım ki o hâin hunhar (17) birâderlerim, vâli huzûrunda sadr-ı mecliste câlis-i mesned-i (18) izz ü ihtiram olmuşlar. (19) Onlar beni gördükleri halde bir yılan sokmuş insan [31](1) gibi ikisi birden fırlayarak: Aman efendim, işbu hırsız- (2) dır ki huzûr-ı velâyet-penâhınızda şunun ne derecelerde sârik (3) ve şakî ve kanlı ve kâtil olduğunu çend gün bundan akdem (4) bi'l-etraf arz ve ifham ettik işte kendisidir ki çaldığı (5) paralar ve yaptığı hıyânet ve cinâyetler el vermemiş de şimdi (6) dahi tâ şuraya kadar bizleri takip etmiştir, dediler.

(7) Vâli-i vilâyet dahi bilâ-isticvap, tut emr-i işâretin (8) vermekle ben ne kadar tekellüm ve arz-ı ifâdeye davrandım ise kimse (9) dinlemeyip bin türlü perhaş ve harpler ile beni bir mahbese ilkâ (10) ettiler ki aman yâ Rabbim karanlıkta şeb-i deycur ve fenalıkta âdeta (11) bir kör gibi tenk ve târik idi.

(12) Hülâsa iki gün iki gece o cehennem gibi mahbeste (13) aç ve bî-ilâç kalmakla baş zânû-yı gamda ölüme âmâde olmuş (14) iken bir vakit bir nidâ-yı hâtif-intimâ işittim ki: Ey câh-ı izzetten (15) haksız ve suçsuz yere çâh-ı mezelletinde giriftâr-ı dâ-i garip, (16) bîçâre-i bî-gam-güsar gam çekme seni bu varta-i helâketten (17)

¹ “gaybûbeti” kelimesinin ikinci hecesinde “be” harfi sehven yazılmamıştır.

istihlâs için hâlini bilip geldim, diyor. (18) Ben ise kesret-i zaafıtan bütün bütün derman ve amansız (19) idim. İşbu sedâ-yı merhamet-intimâdan kâleb-i bî-rûh-ı perişânıma [32](1) bir rûh-ı ilkâ olmağla kendimi toplayıp güç hal ve bir hazin (2) ses ile: Ey İsbâ-yı nefes ve ey hazret-i dâd-res¹ ölmüş (3) idiysem de işbu sedâ-yı şefkatkârânenizle yeniden dirildim, dedim. (4) (P) Bir defa: Al, ey esir-i çâh-ı mihnet ve helâket. İşbu (5) kemend-i can-ı halâsı tut, kendi beline üstüvar et ki (6) seni fırsat gayp olmadan halâs edeyim, dedi.

(7) Ben dahi ancak o kadar kendimi topladım ki kemendin (8) ucun o çâh-ı zulmet içinde güç hal ile bulup, kemer-i (9) cânımda üstüvar kıldım ise ne çâre kesret-i telâş ve şiddet-i (10) zaafıtan bayıldım; fakat bir vakit ayıldım ki bir müzeyyen ve mülûkâne (11) odada yanı başımda bir kahraman gibi bir delikanlı ve bir dahi (12) hekim görmekle işbu gördüğüm hâli bir rüyâ zannıyla yine (13) gözlerimi kapayıverdim.

(14) Hâsılı birkaç gün envâi müdâvattan sonra dermâna (15) gelip kalkmakla ba'de'l-ifâ-yı teşekkürat ve ifâde-i ahvâl-i mâziye (16) o civân-ı âlîcenaptan sebep-i istihlâsı ve keyfiyet-i mâcerâyı (17) lede's-sual istirham ettim. (18) O kahraman-ı âlîcenap dahi: Ey benim sevgili ve mağdur misâfirim, (19) ben vâli-i vilâyetin küçük birâderi olup sizi bilâ-isticvap² [33](1) tutturup hapse ilkâ ettirdiği vakit sizin mağdur (2) ve mazlûmiyetiniz benim vicdânımda münkeşif olmağla birâderimden ne (3) kadar istihlâsınız için istirham ve istircâ ettim ise (4) bir türlü istihsâl-ı merâma muvaffak olamayıp birçok azarlar (5) dahi işitmekle çar u nâçar sükûta mecbûriyet gördüm. Nihâyet (6) birçok düşünüp taşındıktan sonra mütevekkilen alellah, (7) tebdîl-i kıyafetle o gece gâyet acele ile istihlâsınıza (8) müsâraat ettim ise karakolların teyakkuz ve kesretinden (9) vakit bulamayıp iki günden sonra icrâ-yı merâma (10) muvaffak ve sizi o baygınlıkla alıp işbu haneye (11) yetirdim. Şimdi ise maslahat odur ki bir esb-i bâd-reftar (12) ve bir hemyan altın ile birtakım esliha-i lâzıme hazırdir ki (13) geceleyin işbu diyâr-ı helâket-âsardan kaçıp, birâderim (14) ve birâderlerin dest-i gadr u taarruzundan kurtulup, fırsat (15) fevt olmaksızın bir başka cânibe pûyan u revan olunuz. (16) dedi.

(17) Ben kendi kendime içimden: Bak bak yalnız o (18) gönlün inadı ve hüsn-i sû-i îtiyâdı sâde bizlere (19) mahsus olmayıp işte bu birâderlerde dahi müsteban [34](1) ve meydan bedâhet-i meşhud ve ayan imiş, dedim.

¹ “dâd-res” kelimesinde “re” harfinden sonra sehven “ye” harfi yazılmıştır.

² “isticvap” kelimesindeki “te” harfi sehven yazılmamıştır.

(2) Nihâyet, birçok birbirimizle raz ve niyaz ve ebvâb-ı telattuf (3) ve şükran bâz ettikten sonra silahlar kuşanıp, bir miktar (4) kâfi altınlar alıp, nısfülleylde bir esb-i tîz-reftâra (5) binip o muhibbî-i hayatımla ba'de'l-vedâ gâyet acele ve sûratle (6) revâne-i rah oldum ise ne çâre bir taraftan korku ve diğere (7) taraftan kesret-i ıztırâp el ele verip nereye gittiğimi (8) şaşırıp bilemiyor idim. Hâsılı her cânibe at (9) seğırtip tayy-ı tarik ettim ise bir tarîk-i selâmete yol (10) bulamayıp, adem-i kuvvetten kuvvet ve dermânım kesilip kör körâne (11) her tarafta at koşturur idim. Her ne hal ise birkaç (12) dahi ot alef yemekle vakit geçirip, nihâyet kendi (13) ayağım mesâbesinde olan atı bil-mecbûriyye öldürüp birkaç (14) gün dahi atın etiyle def-i cû ve imrâr-ı evkat edip, (15) her tarafça yol arayıp taradım ise de hayfâ ki (16) o lâşe de kokup bitti. Hiçbir cânipten tarîk-i necat (17) bulamadım. (18) Nihâyet muhâfaza-i vücûdum menzilesinde olan esliha-i (19) mevcûdemi dahi bâr-i sıkletten kurtulmak için kendimden [35](1) hal' bir tarafa bırakıp var kuvvetimle her cânibe pûyan (2) ve şitâban oldum ise yine bir râh-ı kuvvet ve felâh bulmayarak (3) bütün bütün dermânım kesilip bir çökmüş binâ gibi baştan (4) ayağa kalkıverdim. Sonra havass-i hamse-i perâkendemi (5) toplayıp kendi kendime: Ayol niçin birtakım zâhil (6) ve kâhil tembel çalışmayan insanlar gibi bir yerde kendini (7) şaşırıp durursun ve ne için aklını başına toplayıp işbu (8) varta-i hevl-nâk-ı helâketten sâhil-i selâmete bir yol düşünüp (9) taşınmıyor musun? dedim.

(10) Bir vakit o hâl-i esef iştimâl-i pür-melâlde (min-indillah) (11) gaybdan bir kuvve-i hissiyeden mâadâ bir kuvvet ve kudret-i mühîn (12) dahi vücûd-ı nâbûduma gelip her tarafa atf-ı nigâh-ı tecessüs (13) etmekle bir aralık gözüme bir büyük mantar gibi beyaz bir şey (14) gözücüüp biraz daha dikkatli baktığımda bir çadır olduğunu (15) hissetmekle kendi kendime: Haydi, ne durursun çadır (16) bile olmasa bir mantar olabilir ki onun ekliyle birkaç (17) gün dahi nâ-mülâyemet¹ cihâna tahammül edesin, dedim.

(18) İşbu gördüğüm hayme-i hayâli bir müheyyî-i uzmâ add- (19) ederek bâzı yürüyerek ve bâzı çocuk gibi yüz üstüne [36](1) sürünerek cân-ı bî-dermânımı hedef-i maksûda ok gibi (2) atıyordum. İşte vâ esefâ ki yol yine bana uzamakla müceddeden (3) baygınlık hâli vücûduma târî olup az kaldı bâde (4) mesâfeden kuvvet-i mecmûa ve gayretime fütur gelsin. Yine (5) pederimden istimâ eylediğim bir masal hatırıma gelip: Âdem (6) sen bir örümcekten eksik ve bu sahrâ-yı nâ-müntehâ bir denizden (7) artık değildir ki bâd-ı sabânın tehziyiyle denize bi'l-ilkâ o (8) küçücük hayvan o büyük

¹ “mülâyemet” kelimesinin son hecesinde “elif” harfi sehven yazılmıştır.

deryâ-yı bî-intihânın vasatında, (9) çâre-i istihlâsı yine mesâî-i mukteziyyeden gayrı bir başka (10) tarikte bulamayarak nâ-pedîdar tarlarıyla kol atıp defaatle (11) işbu rişte-i hayâli tutup atmakta iken yine bir rüzgar¹ (12) esmekle attığı kollar vâsıtasıyla sahilde bir ağaç (13) dalına bi'l-isâbet sâhil-i selâmete sâî ve gayret sâyesinde (14) erişmiştir. (15) İşbu masal-ı hayriyyet-meâlden müteyakkız ve mütenebbih olup (16) gayret-i fevkalâde ile düşe kalka kendim o hedef-i (17) maksûdun yakınlığına erişirmekle bir bir ihtizâz-ı sedâ ile (18) haykırıp bayıldım.

(19) Bir defa göz açıp birçok kişi bana bâzısı et [37](1) suyu ve bâzısı dahi çorba içirip dermâna gelmekle (2) kalkıp Cenâb-ı Allah'a şükürler ve onlara dahi duâlar ettikten (3) sonra keyfiyeti ba'de'l-istifâ onların büyük bir tüccar kâfilesi (4) olduğun anladım. Sabaha kadar herkes benim hâlime (5) acıyıp birçok esef ve izhâr-ı teessürler etmekle o (6) mevkiden göç etmeğe başladılar ki bir vakit bağıteten gördüm (7) o hunhar cefâkâr birâderlerime ilişmeyeyim mi? (8) Ben onları görmekle gözlerimden yağmur gibi yaşlar (9) döküp yüz üstüne sürünüp ayaklarına kapandım ve ricâlar (10) ettim ise de "Varak-ı mihr-i vefâyı kim okur kim dinler." (11) mefhûmunca ne çâre o cefâ-cû ve tünd-hûlar bir yılan (12) sokmuş insan gibi bir çığılık koparıp bağırdılar ki: (13) Ey ehl-i kâfile, ne gâfil durmuşsunuz işbu ser-halka-i (14) eşkiyâyı ne için kendi elinizle kendi meyânenize kabul (15) ederek öldürmeyip durmuşsunuz. Bunlarla iktifâ (16) etmeyip kulları ile berâber ben zayıf nâ-tüvane tehâcüm-i (17) meşhurâne etmekle tokatlarla yüz üstüne sürükleyerekten (18) bacaklarımdan tutup kâfileden kenara çekip hele sık (19) sık bir ağaca bağlayıp birkaç kadem dönüp gittiler. [38](1) ise yine itfâ-i hiddet-i harâret etmeyerek dönüp birkaç (2) yerimden dahi fenâ halde madrup ile yaralar açtılar ve beni (3) öldü zannıyla bırakıp gittiler.

(4) Hâsılı o gün ve o gece mürur ettikte (5) "Acı patlıcanı kırağı çalmaz." derler; nesebim subh-ı hayyiz misin, (6) biz subh-dem ihtizaz ve muâvenetiyle o yangın ve baygın mecruh (7) vücûduma birazcık derman geldi ise ne fayda kanın² (8) fiskiye gibi nebean ve şiddet ve feverânından bir türlü göz açmayıp (9) birkaç saat günden geçtikte güneşin harâreti (10) cerâhât-ı mekşûfeme dokundukça canlar verip, aman (11) yâ Rabbim her bir dakikada o bağlı hâl-i zârımla bin defa (12) ölüp ve yine dirilir idim.

(13) Bir vakit o deryâ-yı mevte gark olup bayılıp gitmiş idim, (14) bir de güzel güzel ses istimâ kılmağla göz açmağa muktedir (15) değil isem de mahsûsat-ı

¹ "rüzgar" kelimesinin sonundaki "re" harfi sehven yazılmamıştır.

² "kanın" kelimesinde "elif" harfinden sonraki "nun" harfi sehven iki defa yazılmıştır.

mâneviyyem doğru olmakla işbu (16) kadcılık hisseyledim ki: Aman arkadaşlar hangi alçaklıklar (17) bu zîbâ-i civan-nevrese acımayıp bu hâl-i esef-iştimâle dūçar-ı (18) giriftar etmişler. Bakınız bakınız yırtıcı kurtlar, kuşlar, kaplan (19) ve arslanlar kendi cinslerine böyle bir vahşet icrâ edip [39](1) pârelerler mi? Ah ey insan sıfatında sahrâ-yı dehşet-intimâ-yı (2) vahşette gezen can yakıcı, kanlar içici adamlar; kâdir-i müntakimden (3) korkmayıp aġrâz-ı nefsâniyye ve desâis-i şeytâniyyeye uyup böyle (4) böyle cinâyât-ı cansızâneye cesâret ediyorsunuz, diyor. (5) Eyvahlar olsun ki hiçbir âsâr-ı hayat bu bîçâre de yok. Aman (6) aman, Allah aşkına acele acele, durmayıp şitap ediniz. İşbu (7) mazlûmun naaşını bile olsun bu daraġacından açmaġa gayret (8) ediniz, diye emrediyor.

(9) Hâsılı beni açıp aġaç sâyesinde uzattılar. Türlü (10) türlü kokular meşâmaha koklatıp kemâl-i gayret ve süratle (11) cerâhatlarımın bağlamasına şitap ettiler. Ben dahi bayılmakla bir vakit (12) yine hûşa gelip hissettim ki burnuma aynalar tutup, muâyene (13) edip bir kimseye teselliyat makâmında: Korkmayınız, korkmayınız (14) cerâhatları pek müthiş ve kendisi dahi kesret-i zayıf (15) ve cereyân-ı demden nâ-tüvan ve müthiş ise de cenâb-ı kâdir-i lâyetmûtun (16) kudretiyle hayâtının iâdesine fevkalâde gayret ederiz, (17) diyorlardı. Nihâyet birkaç eyyâm-ı mürur ettikte, azıcık bu cefâ- (18) dîde için iâde-i hayat olup bir sedâ-yı merâhim-intimâ-yı (19) ruh-efzâ işittim ki dermansız hasta cânıma derman daha [40](1) doğrusu kâlb-i fersûde-i bî-revânıma rûh-ı revan gelip: (2) Ey sevdiceġim söylüyorum, söylüyorum ne yapayım bu civân-ı (3) nâ-kâmında kim ve ne olduġun bilmemekle berâber olmaz ise ne kadar (4) akçeler fukarâya tevzî ettikten mâadâ sana ve cerrah ve tabiplere (5) dahi neler îtâ ve ihsan edeceġim. Eġer ölür ise ben dahi (6) işbu kayd-ı alâyıktan kurtulup, hayât-ı âriyetten geçip kendi (7) elimle kendi cânım kıymaġa âmâdeyeyim, deyi soġuk yüzüme sıcak (8) göz yaşları saçıyor ve hem bir tânecik dökülen gevher-i (9) eşkle bir yaradan bin türlü mühlik cerâhatlar açıyordu.

(10) Ben dahi işbu kelimât-ı dil-sûzâne-i can-güdazâneden müteessir (11) olup güç hal ile dîde-i dikkat açıp bir âfet-i cihan, (12) yegâne-i devranı envâi zînetler ile müteessifâne bir hal teessüf-iştimâl (13) ile baş ucumda görmeyim mi? Ki kendisi kardan beyaz (14) pamuktan latif mini mini güzel elleri benim o fenâ halde (15) fenâ kokulu yaralarımı mendil merhametiyle temizleyip şefkat (16) merhemiyile ilâçlar koyup baġlıyor ve her baġladıkça bin defa (17) ah vahlar edip aġlıyordu. Kendi kendime: Vah zavallı, (18) kim bilir ki beni kim zannedip istilâcıma bu kadar sürat (19)

ve şefkat ve merhametler edip kendi dest-i merhamet-peyvesti [41](1) ile mübâşeret ediyor, der idim. Aman yâ Rabbim, ölümler ölümler (2) bana ihsan et ki işbu cân-ı zayıf-ı nâ-tüvânım her türlü (3) belâyâ ve mesâib-i miktarın için tâb-âver mukâvemet oldu (4) ise şimdi bu bâr kerân-ı hacâlete dahi mütehammil olamam ne için (5) ki bu dûçar ve giriftar olduğum elem îade-i hayat işbu (6) tesâdüf ettiğim tarik, nâ-peydâ-yı helâketlerden bin kat (7) daha müthiş ve mahuftur. Evet evet, hacâlet teri erbâb-ı (8) gayret indinde cerâhatlerden tuğyan ve feveran eden kanlardan (9) daha sıcak ve daha mühliktir, der idim ve ölümü cân-ı dil ile (10) Cenâb-ı Hak'tan bin ricâlarla diler idim. (11) Ben böyle içimden düşünüp taşınıp daha doğrusu (12) ölüp dirilirken baktım o perî-peyker-i mihr-perver benim (13) mütereddît kalıp efkâra daldığımı bilâ-ihsas bana hitâben: (14) Ey benim sevgili hastam, sana her bir cihetten dil-besteyem. Aman (15) ârâm-ı cânım, bu ne hâlet-i tarassut ve terakkubdur. Muntazırlara merhamet (16) kıl, benim ahvâl-i perişânıma acı, bir kelimecik olsun tekellüm et, (17) beni daldığım vartay-ı helâketin umk-ı nâ-peydâsından kurtarıp (18) Allah aşkına rehâ-yab et, diye kemâl-i teessürle söylüyor idi.

(19) Ben işbu gördüğüm ahvâl-i meserret-meâli ve işittiğim [42](1) beyânât-ı merâhim alâmâtı, bir tavr-ı memnûniyet ve hacâletle (2) bir rüyâ zannettiğim halde yine kendimi toplayıp mütereddît (3) hâliyle cevâben: Aman, ey sebep-i hayâtım, ben eğer ölmüş gitmiş (4) olsam bile işbu bezl-i eşfak ve ruh-efzâ-yı meserret (5) bahşânızla müceddeden îade-i sıhhat edip hâkpâyınıza yüz (6) sürmekle dirilirim, dedim.

(7) O nâzenin-i bî-karin, benden bu müessir hazin sözleri bi'l-istimâ (8) bir gonca-i sadberk gibi açılıp yüzümden ve gözümden can- (9) bahş ve can-fezâ gül ve yâseminden daha latif dudaklarla bûseler (10) alıp zannedersin ki cihânı ona verdiler. Tabiplere, (11) ve cerrahlara, sûdâna ve halayıklara bahşişler ve külliyetli in'am (12) ve ihsanlar îtâ edip bana dahi bin türlü taltîfat (13) ve âşıkânede bulunuyor idi.

(14) Kelimât-ı müşerrahadan müsteban olduğu vechle îade-i (15) sıhhat bende rûnümâ olmağla beni istihmam ettirip gâyet (16) taltif ve tahbiblerle bir taht-ı zerendud¹ üzerinde bi'l-ik'ad (17) kendisi dahi bir canlar alıcı ve hâneler yakıcı cilve ve nazlar ile benim (18) karşımda oturup bin edâ ve ân ile ifâde-i hâlîmi istirham (19) etti. Ben dahi ba'de'l-ifâ-yı merâsim-i şekerâne o melek- [43](1) sîmâ-yı garib-nevâzın ayaklarına kapanıp ondan dahi kim ve şu- (2) rası ne mekan ve belde ve kime müteallik olduğun istîzâhında (3) ilticâ ve îzah etmesini ricâ ettim.

¹ “zerendud” kelimesinin sonundaki “dal” harfi yerine sehven “he” harfi yazılmıştır.

(4) O dilber-i rânâ benim ifâde-i hâlât-ı kudûret emârâtımdan (5) fevka'l-hadd müteessir ve müteessif olarak hüngür hüngür (6) ağladıktan sonra: Ey benim nûr-ı dîdem, şurası (Hûn u Nügûnuğ¹) (7) memleketi ve pederim pâdişâhî bu sarây-ı mücevher pirâyê dahi benim (8) sayfiyemdir ki altı ay yaz ve güz eyyâm-ı nezâret ve meserret (9) fercâmın zevk ve safâlar ile geçirip kış mevsiminde sarây-ı (10) saltanat kendime mahsus kasr-ı müzeyyen hasrîma avdet (11) ederim, deyip bir işâretle rengârenk esvâb-ı zertarlar ile giyinip (12) kuşanmış kırkı nâzenîn-i sanem-i gül-ruhsar her biri bir âlet-i (13) tarab ise ve edevât-ı işretiye ile içeri girip bizim işret (14) kurulup kardan beyaz yâseminden daha latif eller de ayak (15) bin türlü cilve ve naz ile devrâna geldi.

(16) Hâsılı iki aya kadar gece ve gündüz işbu tarzla zevk (17) u safâlara daldık ve birbirimizden bûse ve kâmlar aldık. Ben (18) ise kendi tecelli ve ikbâlîmden şaşakalarak her bir dakika (19) ve anda cenâb-ı kâdir-i kudret-nümânın dergâhına içimden teşekkürler [44](1) edip kendimi cihân-ı nâ-pâyidârın birinci² mesut ve bahtiyârı (2) addedip bâzı bu âlem-i gam-zidâyı o hur³-likâ-yı efzânın (3) vücûduyla bir rüyâ-yı mütehayyile ederek birdenbire tiksiniş (4) yine kendimi toplar idim. (5) Bâzen dahi vukû ve iptilâ-yı nâgehânı ve fark-ı can-güdâz-ı (6) yâr-ı cânî hülyâlarıyla düşünüp gördüğüm zevkler, yaptığım (7) işret ve şevkler, bir anda hep zehir olup bilâ-ihhtiyar ahlâr (8) vahlar ederek derûn-ı can bîrûn-ı dehânıma çıkmakla bir defa ürkerek (9) bir baygın hâle dûçar olageldiğimden o yâr-ı serîr-i ruhsar (10) Hızır-ı dâd-res o varta-i efkârın umkında feryâdına yetişip (11) yüzümden gözümden öperekten: Ah benim rûh-ı⁴ revânım derdin nedir? (12) Doğru söyle bakayım sana neler oluyor, diye ricâda bulunur (13) idi. Ben dahi gönlümde mektum olan hâlet-i mahzûniyet-i (14) âsârı doğrudan doğruya bâzen meserretle ve bâzen gâyet (15) mahzûniyetle yâr-ı gam-güsâra söyleyip durur idim. (16) O nâzenin-i bî-karin beni böyle meyus dil-i gamın gördükte (17) teselliyât-ı mukteziyyede bulunup türlü türlü hikâyat ve tatlı (18) tatlı kelimat-ı dil-firîbâne ile beni dilşad ve ekdar mutasavvere-i (19) ârızadan âzad eder idi.

[45](1) Bir gece bahçe-i İrem-i misalde hep bisat ayş u işret (2) ve envâi esbâb-ı meserret her bir cihetten hâzır ve âmade (3) iken bağıteten bir fevkalâde iç sıkıntısı vücûd-ı gam (4) enduhuma târî olup yediğim içtiğim envâi meşrûbat (5) ve mekûlat

¹ Özel isim olduğu için bu yer adı tam olarak tespit edilememiştir.

² “birinci” kelimesindeki “cim” harfi yerine sehven “hı” harfi yazılmıştır.

³ “hur” kelimesindeki “re” harfi yerine sehven “dal” harfi yazılmıştır.

⁴ “rûh” kelimesinde “vav” harfi yerine sehven “ye” harfi yazılmıştır.

lezîze-i mahsûsa ağzımda zehir gibi (6) olduktan mâadâ o güzel güzel gül ve servi (7) ağaçlarının dal ve budakları her biri nazarımda bir cellâd-ı (8) can-sitan ve her bir çiçek filizleri dahi bir peykân yahut (9) bir merd-i hunhar gibi sâye-i der-hitân katlime hançerkeşan (10) olup gûnagûn hayâlât-ı müthişeye dalıp gitmekte (11) iken o dilrübâ benim işbu telâş-ı nâgehânı ve ızdırâbât-ı (12) meşhûdemi ihsas etmekle: Ey ârâm-ı cân-ı bîkarârım, (13) sebep nedir böyle heyecan ve ıztırapta bulunup deryâ-yı (14) endişe ve efkâra dalmışsın, diyerek beni taltif ve tahbib (15) eder idi.

(16) Ben dahi: Ey ser u ser-efraz-ı dil-nevâzım hiçbir vakit (17) ölümden korkmayıp ve kaç türlü ölümlerden kurtulmuş (18) iken öyle bir olur olmaz hülyâlarla ölümden şimdi (19) dahi rûgerdan ve girîzan değil isem fakat ne çâre [46](1) bu gece bilemem bu ne bir korkunç âlemlerdir ki hissediyorum. (2) Mâmâfih hep düşündüğüm taşındığım sizin içindir ki (3) şâyet Allah etmeden olmaya benim ateşime siz de yakılıp (4) ve nuhûset-i ikbâlîmden bu üç iclâlden hakîkî mezelle¹ (5) giriftâr-ı mihnet olasınız, der idim.

(6) Hâsılı o hur-likâ yine mihnet ve merhamet iktizâsınca (7) her cihetten benim iskâtıma çalışıyor idi. (8) Ferdâsı gece dahi ki mehtâb-ı cihan-tab karanlık (9) geceyi reşk-i rûz-ı rûşen etmiş iken biz dahi âdet-i (10) mukarrere üzre hitâm-ı ayş u işret ve icrâ-yı zevk (11) ve safâdan sonra taht-ı muhabbet-i baht-ı mülûkânede uyuyup (12) ve hep cihân-ı nâ-pâyidârın mihnetlerin unutup hâb-ı (13) rahata dalmış iken bir vakit: Haydi tutun, bırakmayın, (14) vurun, sedâ-yı dehşet-intimâları kulağıma gelmesin mi? (15) Aman yâ Rabbim, gözler görmesin. Bir vakit o hâb-ı gaflet (16) değil, belki helâketten göz açıp kendimi bir cellâd-ı (17) can-sitânın keşîde-i hançerlerle elinde gördüğümünden mâadâ o (18) rûh-ı revan ârâm-ı cânı dahi bir solgun çehre ile tir tir (19) titremekte ve birkaç kişi siyah Arap harem ağalarının dest bir [47](1) hânesinde giriftar sürükleyerekten görmeyim mi?

(2) Ben kendi kendime: Aman yâ Rabbim, ne korkunç müthiş (3) rüyâlardır. Bir defa keşîde-i kancaları pîş-i nazarda görünce: (4) Aman aman ey dil-nevâzım, feryâdına yetiş. Bu ne hâb-ı hayal (5) ve korkunç âlem-i pür-melâldir ki müthiş bir rüyâ gibi görüyorum, (6) haykırarak dedim ise bir vakit ki o âfitâb-ı ruhsar (7) saçlarından kaç kişinin elinde giriftar olduğu halde (8) canhıraş ihtizazlı bir sedâ ile: Ey sevdiğim uyan uyan, (9) ne uyumuşsun. Beni değil kendini kılıçlar karşısında (10) cellâd-ı cefâkâr ve hunhar elinde giriftar gör, diye (11) bağıyor idi.

¹ “mezellet” kelimesinde “lam” harfi sehven iki kez yazılmıştır.

(12) Hâsılı güç hal ile ber-takrip kendim toplayıp (13) o ahvâl-i helâket misâli bi'l-müşâhede müteyakkız¹ olduğumda (14) kendimi hiddetinden bir parça ateş kesilmiş bir pâdişah-ı gazab- (15) âlûdun karşısında esir ve giriftar ve o yegâne-i devrân-ı perî- (16) ruhsârı dahi cellâtlar elinde² har u zâr görmekle (17) gözlerimi kapamak istedim ise bir defa pâdişah bana hitâben: (18) Seni edepsiz çapkın seni, sen kim olabilirsin ki böylece (19) serbestâne harem-sarây-ı saltanata pâ-nihâde-i cesâret [48](1) olabilirsin. Evet evet, seni dest-i kader böyle bir mekâna (2) sevk etmiştir ki her taraftan keşîde kılınçlar altında (3) doğranıp parça parça etin ve kemiklerin köpekler karşısına (4) dökülsün ki başkalarına dahi ibret olup bundan sonra (5) kimse böyle böyle bir cesâretlerde bulunmasın, diyerekten (6) gittikçe hiddetin tezyit ediyordu.

(7) Ben o varta-i helâket içinde bütün kendimi (8) şaşırıp bir kelimecik olsun bile ifâde-i hal ve bir cevâba (9) muktedir olamayıp bir cansız resim gibi dilsiz bakakalmış (10) idim. (11) Yine o serv-i sîm-i endam öyle bir korkunç ölümler (12) elinde giriftar olmuş iken Hızır gibi feryâdına yetip (13) lisân-ı cesâret açıp: Ey bâb-ı tacdârım merhamet, (14) merhamet. İşbu bîçâre-i âvâre mihnet keşîdeden ne sorup (15) duruyorsunuz. Ve hep kabahati ona ne için buluyorsunuz. (16) İşbu zavallıyı ben, sayd-gâhta görüp böyle bir dâm-ı (17) helâkete düşürdüm. Şimdi hep mesûliyet ve cesâret ve kabâhat (18) var ise ne ise bendedir, diyerek bir tür âlîcenâbâne (19) ve yüksek ses ile cevap verdi.

[49](1) Pâdişah vay seni îmansız hınzır! Hâlâ dahi (2) benden utanmayıp ve gazabımdan zerre kadar korkmayıp yüzüme (3) karşı böyle bir îtirâfatta bulunursun. Yaptığın bunca (4) kabahatler el vermez mi bir dahi bu hâinin istihlâsına dahi (5) çalışırsın, diyerekten gazab-ı ateşleri gözlerinden parıl (6) parıl parlayıp: Behey cellâtlar, ne durup dinliyorsunuz? (7) Çekiniz³, kesiniz, paralayınız, diye emir verdi.

(8) Cellâtlar ikimizi birden bir kenara çekmekle ben onların (9) ayaklarına kapanıp: Aman efendiler, ağalar karşısca Allah aşkına (10) merhamet edip beni işbu mihnet hânedan halâs edin, (11) deyi o buhrân-ı helâkette dönüp refikama baktım ki (12) gül yüzü kireç gibi kesilip bayılıp gitmiş imiş.

(13) Ben kendi cânımı değil cânânı düşünüp taşınmakta (14) iken bir vakit bir ihtiyar beyaz sakallı bir kimse ki (15) vakar ve azamet-i âlîcenâbânesi kıyâfet-i

¹ müteyakkız kelimesinde bulunan “ye” ile “kaf” harflerinin yerleri sehven yanlış yazılmıştır.

² “elinde” kelimesinde “kef” harfi sehven yazılmamıştır.

³ “çekiniz” kelimesinde bulunan iki “kef” harfinden biri sehven yazılmamıştır.

zâhiresinden ayan (16) ve müsteban idi gâyet bir güzel hanımla berâber haremlik (17) kapısından çıkıp pâdişâhın nezdine bi't-takrip birtakım (18) mutafi-i hiddet ve harâret olan lâflar ve nasâyihleriyle onu (19) bi'l-iknâ bu kadarcık istidrak ettim ki bizim muvakkaten olsun [50](1) keyfiyet-i katlimizden geçilip mahbes cânibine sürükleyerekten (2) getirdiler.

(3) Hâsılı birtakım darp ve şetmlerden sonra kendimi (4) bir zulmet-gede-i zindan içinde buldum ise o serv-i nâzımdan (5) bir eser bulamayıp bir cennete giriftar olmuş insan gibi bâzı (6) haykırarakten ve bâzı bağırarakten kafamı demir parmaklıklara (7) vura vura eşk-i gülgûn ve âh-ı ateş-nümunlar ile zulmet-gede-i (8) zindânı reşk-i gülistan ve gıpta-bahş mehtap cihan-tab (9) eder idim. İsâbet ola ki bir aralık kesret-i keder ve şiddet-i (10) elemden bayılıp gitmekle bir saatçik olsun işbu cihân-ı (11) nâ-pâyidârın türlü türlü komedyalarından¹ kurtulup gitmiş (12) idim. (13) Bir aralık o baygınlık ahvâlinden kendime gelip (14) bir sedâ-yı ruh-efzâ işittim ki gardiyanlara: Arkadaşlar (15) içiniz bu bâde-i nâbdan ve sabaha kadar uyku uyumayıp (16) dikkatle bekleyesiniz ki pâdişâhın emir ve irâdesi şöyledir ki: (17) İşbu hâin-i bedgirdârı sabah oldukta asıp ibreten (18) li'n-nâzırın etsinler. Ben işbu dinlediğim sedâ-yı ruh- (19) efzâyı, bir âşinâ sesine benzettim ise yine kendi kendime: [51](1) Adam dîvâne mi oldun, bu hep kan içici cellât ve düşmanlar (2) içinde nereden sana dost yâhut âşinâ ses bulunacaktır, (3) demekle bir vakit zindanın kapısı açılıp silahlarla (4) kuşanmış tâze civan dilrübâ gâyet acele ile içeriye (5) bi'd-duhul boynuma sarılardan yüzümden ve gözümden şapır (6) şapır öpüp ve koklamağla bana: Kalk, oturup durmağa (7) vakit müsâit değildir. Bir dakika evvel işbu varta-i helâketten (8) kaçıp kurtulmak bize evlâ ve elzemdir, dedi. Ben: (9) Vay meleğim sen misin, demekle bir defa sus ve kalk işâretin (10) verip acele bir şey sormaksızın birlikte birtakım ka'r-ı (11) zeminden mahfûf-ı² müthiş sokaklardan geçip sabaha karşı (12) o hisârın hâricine çıktık ise kız bana: Eyvahlar (13) olsun, şimdi güneş doğup bizi müceddeden dest-i (14) gadriyle esir ve nâkâm bırakacaklar. Aman Ah aşkına sevgilim, (15) gayret gayret, diye var kudretimizle her tarafa şitâban (16) olurduk. Bir vakit bir ormanlık karşımızda peydâ (17) olmakla kız sevinerekten: Haydi sevgilim, Cenâb-ı Ah kendi (18) merhamet ve kudretin bize delil etmiş ki biz hiç me'mul (19) olmayarakten³ bu ormana eriştik.

¹ "komedyâ" kelimesinin son hecesinde bulunan "he" harfî yerine sehven "elif" harfî yazılmıştır.

² "mahfûf" kelimesinin sonundaki "fe" harfî yerine sehven "re" harfî yazılmıştır.

³ "olmayarakten" kelimesinin başındaki "elif" harfî sehven yazılmamıştır.

Şükürler olsun. Daha [52](1) bizim için o merhametsiz taş yürekli babamdan bir korku (2) ve endişe yoktur, diyerekten¹ ormana girip gittik.

(3) Birkaç günden sonra güzel ve pek vâsi bir çayırılığa (4) uğramakla orada soluğu alıp tatlı tatlı raz (5) ve niyâza başladık. O nâzenin bir kahraman kıyafetinde olduğu (6) halde dehân-ı şeker-feşânın açıp şu yolda keyfiyet-i esâret (7) ve istihlâsımızı ihtisâr-ı vechle ifâde etti. Esnâ-yı (8) ayş u işrette iken sarhoşluk hâliyle hazînedar (9) ustaya darılıp takdir ettiğimde alçak kaltak (10) öfkesinden vukû-ı hâli hâvi pederime bir mektup (11) yazıp neler yaptığımızı îzah ettikten sonra (12) şah babamın sayfiyeye gelmek ve işin ne olduğunu (13) gözüyle görmesini dahi beyan etmekle babam birkaç (14) kişi harem ağasıyla berâber gelmekte iken anam ve vezir dahi (15) bu işten haberi olmakla hemen babamın akîbinden acele koşup (16) gelmişler idi ki sonra babam bizim katlimize hâzır olmakta iken (17) onlar yetişip şefâat etmekle seni zindana ve beni de harem (18) dâiresinde bir odada hapis ve mücâzâtımızı sabaha tâlik (19) etmekle ben o tehâcüm-i iptilâda yine efkâr-ı dûrendişâne ile [53](1) kendimi toplayıp vakit kaybetmeksizin bir başka (2) sevgili câriyemin delâlet ve muâvenetiyle kıyâfetimi erkek (3) kıyâfetine bi't-tebdil bir sürâhi eczâ ile mahlût bulunan (4) bir şarap ve birtakım mezeler ile harem dâiresinden çıkıp (5) gardiyanlara ben harem ağalarından olduğumu ve pâdişah beni dahi (6) onlara baş bekçi gönderdiğini söylemekle onları bi'l-iknâ (7) birkaç kadeh şarap onlara sunduğumda hep gardiyanları (8) bayılıp senin istihlâsına ve babamın dest-i intikâmından (9) kurtulmağa muvaffak² oldum, dedi.

(10) Ahvâl-i meşrûhadan müsteban olduğu vechle (11) kendimizi hep vukûât-ı müthişe-i zamânedan müstahles (12) zannetmiş iken güya bizi birkaç türlü kazâyâ ve belâyâ teâkup (13) eder imiş ki o vâdiden kaçıp bir şen yere erişmek (14) için şitâban olduk ise bir vakit kırk kişiden mürekkep (15) bir müslim eşkıyâ çetesine uğramayalım mı? (16) Onlar bize teslim işâreti verdikte biz aldirmayıp (17) hemen kendi yolumuza revan olup gitmede iken bir kere dört (18) taraftan üzerimize aç kurtlar gibi tehâcüm ettiler ise kız (19) ile ben bir kayayı kendimize tahassun-gâh ittihaz ederek kız bana: [54](1) Zerre kadar korkmayıp ancak birer birer sen okları (2) çillelendirip bana ver ki ben işbu edepsizleri bervech-i (3) matlup tedip ederim, dedi. (4) Ben dahi emre imtisâlen hazırlanıp durur iken (5) önde gelen eşkıyâyı kız nişan alıp bir tîr-i can-sitan

¹ “diyerekten” kelimesinde “re” harfi yerine sehven “dal” harfi yazılmıştır.

² “muvaffak” kelimesinde bulunan “fe” harfi sehven yazılmamıştır.

onun (6) göğsünden öyle vurdu ki bir boğazlanmış horoz gibi (7) tepine tepine yukarıdan aşağıya sernigûn olup gitti. (8) Bir diğeri dahi evvelki gibi o tarîk-i hevl-nâke pûyan. (9) Velhâsıl yirmi iki kişi onlardan bu türlü tîr-i can-sitâne (10) kurban ve adem-âbâda revan oldular ise de ne çâre hep oklar (11) bitip kız desîse ile kemânın tarafın onlara taraf tutup (12) tehdit ederdi.

(13) Bervech-i meşruh bir gün bir gece onlar bizden korkarak (14) müdâfaa ve mukâbeleye devam olundu ise onlar okların bitmesin (15) bi't-teferrüs bir hücûm-ı içtimâî edip o perî-çehre dahi (16) bir dişi arslan gibi cüst ve hıza gelip bana dildarlık (17) vermekle eşkıyâya mukâbele gösterdi.

(18) Hâsılı bu cenk-i mağlûbede dahi sekiz kişi eşkıyâdan (19) mecruh ve maktul düştü ise hayfâ biz dahi mecruh [55](1) olarak esir-i eyâdî-i eşrar olduk. O aralık kızın (2) perîşan saçları safha-i ruhsâra dökülmekle işin (3) ne olduğun anlayıp her ikimizi kendi ikâmetgâhlarına ki (4) bir müthiş mağaradan ibâret idi. Kol bağlı getirip (5) beni kesmeğe teşebbüs¹ ettiler ise yine o dilrübâ-yı cihan (6) -ârânın şefâatiyle o işten ferâgat edip bağlı (7) olarak bir tarafa yıkıverdiler.

(8) Gecenin hulûli ile bisat ayş u işret mürettep (9) olup o cihan-âşub bi'l-devam bervech-i (10) meşruh gardiyanlara içtirdiği şaraptan yâni evvelki (11) ilâçtan onların şarâbına dahi idhal ederek o on kişi (12) eşkıyâyı bayılmağla bir saatte vücûd-ı şekâvet-âlûdların nâbud (13) edip rahat rahat oturup işrete iştigal ettik.

(14) Birkaç vakit o zirve-i kûhta ki türlü türlü² (15) at'ime ve eşribe ve hazâin ve defâyin³ ile dolu idi. İkâmet (16) ve imrar u evkat etmekle bir gece oradan dahi gitmeğe karar (17) verdik ise sabahı başımızı uykudan kaldırıp kendimizi (18) birtakım asâker-i müsellaha elinde esir ve giriftar görmeyelim mi? (19) Her ne hal ise bizi eşkıyâ-yı maktûle zannıyla mağaraya [56](1) abluka edip bizi müktesefen o civarda kâin memleketin (2) vâlisine ve o dahi kızı bir âfet-i devran ve âşub-ı zaman (3) görmekle o diyârın pâdişâhı huzûruna gönderdi.

(4) Pâdişâh dahi kızın hüsn ü ân ve vecâhet-i melikânesine (5) can u dilden giriftar olmağla kızı tesâhup ve benim katlime (6) emr ü ferman etti. Kız dahi bu ahvâl-i helâket iştimâli (7) görmekle: Ey şehriyar-ı adâlet şiar işbu bîmâre-î⁴ musîbet- (8) dîde benim kardeşim olup ve biz eşkıyâ olmayıp meğerse (9) bizi dahi o zirve-i kûhta

¹ "teşebbüs" kelimesinde "se" harfi yerine sehven "te" harfi yazılmıştır.

² "türlü" kelimesinde bulunan "vav" harfi sehven yazılmamıştır.

³ "defâyin" kelimesinde "fe" harfi yerine sehven "kaf" harfi yazılmıştır.

⁴ "bîmâre" kelimesinde "be" harfi yerine sehven "pe" harfi yazılmıştır.

mukim-i eşkıyâ tutup (10) getirmişler idi. Sonra her ne hal ise Cenâb-ı Allah (11) onların vücûd-ı habâset-âlûdların nâbud ve bizi muhâfaza (12) etmekle sizin memur buyurduğunuz asâkir dahi bizi onlardan (13) zannedip huzûr-ı adâlet mevffûrunuza yetirdiler, dedi. (14) Pâdişah ve vükelâ işbu doğru ve müessir kelimât-ı sadâkat (15) emârâtı istima etmekle beni öldürmemeğe karar verip (16) kızı harem-sarâya alıp bana dahi bir dâire-i mahsûsa (17) verdiler.

(18) Velhâsıl birkaç gün bin türlü âh vâh ve âlâm (19) ve ekdar ile imrâr-ı evkat edip bir gün ber-takrip [57](1) kızdandan bir kıta mektup aldım ki: Âh ey bâis-i hayatım, (2) bu kadarcık benim mukaddeme-i ahvâlimden ıtılân olsun ki (3) her ne kadar pâdişah bey gönülden benim izdivaç ve visâlime (4) erişmeğe tâlip ise yine nâmusumun vikâyesi zımnında (5) ber-takrip ondan kırk güne kadar müsâade aldım. Meğer (6) bu müddet-i mühletin imrar ve hitâmına değin Cenâb-ı Allah'ın yed-i (7) kudretiyle işbu mihnet-i nâmus-şikenânenen rehâ-yâb olalım, (8) diye yazmış idi.

(9) Ben o mektub-ı kûdret-i üslûbu okuyup yüzüme (10) gözümü sürmekle nihanhâne-i gönülden yüzümü dergâh-ı bilâ-iştibah (11) Cenâb-ı Hakk'a tutup:

Cevr eğer haddin aşâ ben kılmazam (12) kat'-ı ümit

Yüz tutan dergâhına hâşa ki kalsın nâ-ümit

(13) diyerek nehar bulutu gibi gözlerimden kanlı yaşlar döküp (14) yine bir çâre arayıp bulmak için dâire-i saltanattan (15) ayak dışarı koyup Mecnun misâli kendimden bîhaber sersem (16) sersem, dolaşa dolaşa bir mezâristâna erişmekle nihâyet (17) kesret-i kederden kendimi öldürmeğe karar verip kafamı (18) bir mezar taşına vurdum ki gözlerimden ateşler saçılıp (19) kafam kaç yerden münşak olup yıkılıverip düştüm.

[58](1) Bir aralık bir rüyâ yâhut bir hayal gibi bir pîr-i rûşen (2) zamir karşımda gördüm ki benim kafamı sarmağla kaldırıp (3) oturttu: Ey benim mazlum ve mağdur evlâdım sana (4) ne gadir ve zulüm olmuş ki bu türlü kendine kıyıp kast- (5) edersin, dedi.

(6) Ben güç hal ile başımdan geçen vukûât-ı cerreye binde (7) birin bir tavr-ı mazlûmâne ve müessirâne ile beyan etmekle o (8) Hızır-ı râhim çok müteessir ve perîşan olup hemen cebinden (9) bir şişe su çıkarıp birkaç damla bana içirdiği zaman (10) yeniden derman u tüvan ve bir inşirah dahi gönlüme geldi. (11) Sonra kurşun kalemlle bir ufacık mektup yazıp: (12) Al işbu mektubu şu yoldan doğru sağ tarafa (13) sapıp gidersin ki bir serdâbe karşına çıkar ve orada (14) iki müthiş ve kocaman arslan

görürsün. Sana hücum (15) ederler, korkma. Hemen bu yazdığım mektubu onlara bi'l-irâe (16) onlar onu gördüğü gibi sana yol verip geçersin; fakat (17) yine bir dar ve karanlık yoldan bir suffeye dâhil olursun. (18) Yukarısı bir nihâyetsiz denizdir; ama o mevki-i müthişte (19) dahi kendi azmine bir fütur getirmeksizin kemâl-i [59](1) metânet ve sükûnetle durursun. Bir vakit gün yüzü (2) tutulan gibi tîre ve tar olmağla karşına bağteten bir dağ (3) gibi bir kuş çıkıp sana tehacüm eder. Sen yine hemen (4) mektubu ona dahi gösterip söyle ki: Ey tâir-i¹ hümâyun (5) kal. Beni sizin mahbûbunuz (Ebü'l-rehab) gönderdi ki işbu (6) denizden geçirip kız kardeşiniz cihan-sûz cihan-ârânın (7) sarây-ı merâhim-pîrâsına getiresiniz ki işbu mazlum (8) öyle bir müntakim ve şehriyâr-ı cihânın merâhim-i müslime ve muâvenet-i (9) meşhûde ve mârifesine muhtâcım dersin, dedi. O kuş, (10) seni alıp mevki-i mezbûreye getirir yine bir dar ve pek (11) hevl-nâk tarik karşına gelir ki gerek korkmayıp (12) bî-muhâbâ geçip cihan-sûzun sarayına bi'd-duhul her (13) türlü pek müthiş ve pek korkulu acâyip ve garâib (14) görürsün. Hiç aldılmayıp işbu mektubu ona takdim ederek (15) ve mâcerâyı bi't-tamam tefhim edersin ve bu iki şişeyi (16) dahi al. Aç olduğun zaman işbu kırmızıdan, susuzlukta (17) bu beyazdan içiver ki inşallahu taâlâ nail-i maksûda (18) muvaffak olursun, dedikte ben hep bu tembîhat ve vukûâtı (19) bir rüyâ zannıyla düşünmekte iken tutup o pîr-i rûşen [60](1) zamirden bir daha isticvabda bulundum ise hayfâ ondan bir nişan (2) ve eser bile göremedim².

(3) Ben dahi birçok teemmül ve tefekkürden sonra bâzı o (4) pîrin verdiği tâlimâta inanıp ve bâzı inanmayıp mütereddît (5) bir hal ile kalkıp Cenâb-ı Allah'tan bi'l-istimdat o pîrin (6) delâlet ettiği gibi hep ukbât-ı müthiş ve helâket-i emârâtı (7) bi'l-muâyene o mevâki-i mahûfeden ve kuş vâsıtasıyla denizden (8) geçirip sarây-ı cihan-sûziye eriştim. Ve bunu dahi (9) söyleyim ki o pîr-i rûşen zamîrin verdiği şişelerden (10) içmeğe yiyecek ve içecek gibi şeylerden bi't-tamam müstağni (11) olur idim.

(12) (P) Bir vakit o sarâyâ girdiğim zaman korkunç halde (13) gökler gürleyip ve yerler mütezelzil olup yıldırımlar (14) çakıp birtakım böyle hevl-nâk alâmetlerin vukûundan (15) sonra bir dehşet-nâk sedâ işittim ki: Ey bî-edep sen (16) kim olabilirsin ki bu mevki-i mahsûsa cesâretle dâhil (17) olasın. Şimdi seni bir azap ve ikapla öldüreyim ki (18) ins ü cin senin hâline ağlasın, diyor. Onun akibinde (19) bir yanar

¹ “tâir” kelimesinde “hemze” harfi yerine sehven “ye” harfi yazılmıştır.

² “göremedim” kelimesinde “re” harfi yerine sehven “dal” harfi yazılmıştır.

ekkalé gözüme erişti ki bir dağ gibi ejderhânın [61](1) dehânından hırmén hırmén ateşler ve dumanlar havaya (2) saçılır ve atılır idi.

(3) Ben hep cesâret ve metânetimi toplayıp: Ey dâd-res, (4) dermande-gân ve ey çâre-sâz, bîçâre-gân. Aman aman, feryâdım (5) işit, dâdıma yet. İşte bu mektup sâhibinin hüsn-i (6) teveccüh ve delâletiyle hâkipayında yol buldum, diyerek mektubu (7) irâe etmekle bir vakit o mahuf ve müthiş alâmetlerden (8) hiçbir eser kalmayıp bilakis bir mevki-i mahsûs-ı İrem misal (9) gördüm ki onun vasatında bir zerrin ve mücevherden mâmul (10) yüksek taht üzerinde bir acûze ihtiyar karı (11) oturmuş, başında mükemmel taç ve karşısında fırka fırka (12) zertar esvaplarıyla giyinmiş kızlar el el üstüne dîvan durmuş (13) idiler, gördüm.

(14) Hâsılı o kızlardan biri ileri gelip benden tutuğum (15) mektubu alıp kemâl-i tâzimle ona takdim etti. O (16) dahi bana gel işâreti ve emri vermekle ben bin türlü (17) ihtirâmât-ı fevkalâde ile yer öpüp yüz üstüne sürünmekle (18) onun yanınma takarrüp edip durdum. O vakit mektubu (19) okuduktan sonra kalkıp bir tavr-ı müessirâne ile bana [62](1) teveccüh-i hitapla: Ey benim aziz misâfir-i cefâ-dîdem. Başından geçen (2) vukûât-ı elîme ne ise beyan et ki şimdi bu anda seni (3) merâma nâil ve her türlü maksûdun hâsıl edeyim, dedi.

(4) Ben dahi hınçkırâ hınçkırâ ağlayaraktañ başımdan geçen (5) vukûât-ı mâzîyeyi bi't-tamam arz ve o muhibbî-i hayâtım olan (6) dilber-i rânânın istihlâsın dahi ilâve-i güftar ve o pâdişâh-ı (7) gaddârın elinden rehâ-yâb olmasın ricâ ve istirham, ettim.

(8) Cihan-sûz işbu müessir beyânâtı işitmekle birçok (9) müteessir olup kendi kendisine söylendikten sonra bir nâme (10) yazıp bir kuşun gagasına atıp üç saate kadar (11) cevâbın isterim diye emretti.

(12) Üç saatten sonra hemen kuş gagasında bir mektup (13) getirip cihan-sûz lede'l-mütâlaa bir hiddet alıp üç (14) düdük çaldı ki her bir düdükte kaç binler ejderhâ (15) ve arslan ve dağ gibi kuşlar hazır olup tuhaf (16) tuhaf sedâlar ve sesler çıkarıp kendisi dahi bir dağ (17) gibi ejderhâya binip beni o kızlara ısmarlayıp cihânı (18) âteş-i istîrap eder gibi alâmetler nümâyan olup birazdan (19) sonra gözden nâ-bedid oldular. Hâsılı ben o gün [63](1) ve geceyi bin türlü efkâr ve evhamlarla geçirip sabaha (2) karşı hemen gördüğüm dağ gibi kuşlardan biri geldi (3) beni arkasına alıp yarım saatçik olur olmaz beni o (4) pâdişâhın selâmlığında taht-ı saltanatın berâberinde yere koydu ki (5)

dikkat ettiğimde pâdişah birkaç bin kahramanlar ile kolları (6) bağlı, vükelâ dahi hep baş aşağı gözler yere dikili ağaçta (7) yaprak gibi tir tir titriyorlar gördüm. Cihan-sûz kemâl-i metânet (8) ve vakar ile tahtın üzerinde oturmuş iken beni huzûra (9) isteyip: Haydi vur bu hâin nâ-bekârın boynunu emr- (10) etti.

(11) Ben ricâlarda bulundum ise bir kere hiddet alarak (12) bir şimal pâdişâhın özüne vurmakla kafası yedi kadem mesâfede (13) yere düştü. (14) Bir dahi bana sol tarafa bak emri vermekle bakıp (15) sol cânıpte o hunhar, cefâkâr kardeşlerimi (16) görmeyeyim mi? (17) Fakat bir hâliyle ki kolları bağlı başları aşağıda (18) korkudan yukarıya bakmaya cesâretleri bile yok idi. (19) Bir kere cihan-sûziyle bana hitâben: Haydi bu hâinlerin dahi [64](1) işin cânın istediğın gibi bitir diye buyurdu.

(2) Ben korkudan titreyerek ayaklarına kapanıp ricâda (3) bulundum ise bir kere gülerekten bir sarı şişe yağ (4) çıkarıp azıcık ondan onların başlarına dökmekle: Haydi (5) sizi köpekler, diye seslendiği gibi ikisi birden kelp (6) olmasınlar mı?

(7) Yine bana sağ cânibine bak diye emretmekle ben nazar-ı (8) dikkat açıp baktığım gibi o gül-ruhsar mihr-i girdârı ki (9) benim sebab-i hayâtım idi bu müzeyyen taht üzerinde envâi (10) tezyînat ve tebessümle görmeyeyim mi?

(11) Velhâsıl bu işler hep bittikten sonra kırk gün (12) kırk gece akıllara ermeyen sûrette düğün yaptırdıktan sonra (13) kız ile beni oğlu ve kızı yâd edip zıfaf odasına (14) kendi eliyle idhal etti.

(15) Ferdâsı günü bir büyük selâmlık-ı resmî tertip edip (16) beni hep vükelânın rızâsıyla taht-ı saltanata bi'l-ik'ad (17) birtakım tembîhât-ı lâzımeden sonra bizimle dahi merâsim-i vedâyayı (18) bi'l-icrâ çekilip kendi memleketine gitti.

(19) Birkaç seneler kemâl-i tasallut ve iktidar ile o memlekette [65](1) saltanat ve o muhyi-i hayâtımla imrâr-ı vakit ayş u işret (2) ettikten sonra hâsılı hâdim-i lezzet o rûh-ı revânımı elimden (3) alıp ben dahi nâr-ı hicrâna dayanamayıp cihan-suzdan (4) memleketim cânibine gitmek için ruhsat-ı istihsal ettim. O dahi (5) birçok teessüflerden sonra ne kadar mücevherler ve eşyâ-ı nefise-i (6) mülûkâne ile hemen beni ve kelp sıfatında olan birâderlerimi (7) kendi memleketimize eriştirip iki şişe yağ dahi bana (8) verdi ki: Sarıyı her kimseye serpsen köpek olurdu (9) ve beyazı istîmal ettiğinde yine insan yâni hâlet-i asliyesine (10) avdet eder idi.

(11) Berminvâl-i meşruh-ı memlekete eriştikte büyük birâderim (12) Selim'le görüşüp başımdan geçen vukûât-ı meşrûhayı (13) söyledikten sonra: A birâder işte bu

birâderlerimin hıyânet (14) ve cevri ü cefâları bu cihân-ı nâ-pâyidârın dil-sitânımı elimden alması (15) ile berâber ben böyle bir cihânın servet ve nân u nîmetinden ferâgat (16) etmeği nasip¹ ve evlâ bilirim işte birâderlerimi dahi hâlet-i (17) asliyyeye avdet vermekle onlar ve bu kadar servet-i mevcûdesine (18) ve sen Allah’a emânet ol diyerek hep nîk ü bed cihânı unuttum, [66](1) tarîk-i fakr tuttum. Şimdi o sebebe mebnîdir ki her zaman (2) vird-i lisânım olmuştur:

(3) Fakr-ı mülkün tut ger istersen kemâl-i saltanat

(4) Kim bu mülkün fethini fağfur ve hâkan etmedi.

(5) Üçüncü Derviş

(6) Ey şehriyâr-ı şehâmet-şiar. Kulunuz Dimişk Şam pâdişâhı (7) Melik Mes’ud oğlu Melik Sâid isminde olup şehzâdelere (8) şâyan ikmâl-i alem ve edep ettikten sonra pederim amcam kızını (9) düğünler donanmalar yapıp bana nikâh ettirdi ise zıfat (10) gecesi halvet odasına bi’l-ihzar: Ey benim nûr-ı dîdem. (11) Cenâb-ı Allah’a bin kere şükürler olsun senin düğünün (12) görmesine muvafık olup kendi birâderim kızın sana nikâh (13) ettim ise dikkat et bu insan hâli ya olabilir ki fekk-i (14) bekâretten dolayı onun için bir hal vukû bulmuş olmasın ki (15) böyle bir işin sonu şüphe yoktur ki mûcib-i nedâmet ve her türlü (16) kudûret ve vahâmete müntehî olur. Sakın iş bu yolda [67](1) olduğu halde bir kimseye sezdirmeksizin doğrudan (2) doğruya bana mürâcaat et, diye tembîhât-ı ekîde de (3) bulundu.

(4) Ben dahi baş eğip çıktıktan sonra güveyi odasına (5) girip o nevnihâl-i bağ-ı hüsn ü ânı kemâl-i iştiyâkiyle âgûş-ı (6) muhabbete çekip neler yaptıktan sonra kızını iknâ ve bir iş (7) vukû bulmadığını bi’l-ifham birkaç gün² o aralıktan mürur (8) etmekle birtakım şeyleri izâle-i bîkrde emâre edilir gizleyip (9) sakladıktan sonra bir gece zavallı kızın odasından (10) çıkıp işbu efkâr ile bir başka kız dahi tezviç (11) etmesin diye pederim nezdine varıp bir tavr-ı me’yûsâne ile: (12) Ey bâb-ı gayret-mend-i tacdârım, işbu amcam kızını benim işime (13) el vermez, demekle pederim bîçâre hiddetinden ateş kesilip (14) hemen geceleyin bir kimseye bir kelimecik bir şey söylemeksizin (15) zavallı mâsum kızcağızını benim bu ithâmımla babası hânesine (16) bi’l-ircâ sabâhı müceddeden düğün düzeni verip beye (17) vekilin düşünsün tezviç ettirdi ise ben yine evvelki (18) efkâra zâhip olarak onu dahi amcam kızını gibi bi’l-itham (19) babası evine ircâ ettirdim.

¹ “nasip” kelimesinde “ye” harfi sehven yazılmamıştır.

² “gün” kelimesinde bulunan “nun” harfi sehven yazılmamıştır.

[68](1) Birkaç gün sonra vükelâdan başka senin kızını (2) velhâsıl beş bâkireye değin nebat bâkire-i ricâli bana nikâh (3) ettirip nihâyet beşinin de bu vechle cehâlet ve nâdanlıktan nâşî (4) ithamla def'e mecbur ettim.

(5) Velhâsıl birkaç günden sonra bir tüccar kızına dildâde (6) olup birçok firak ve iştiyak ve husûl-i visalden sonra (7) şah babamdan onun dahi akd-i izdivâcına tâlip oldum. (8) Bîçâre sâdık peder dahi yine benim ricâmı kabul etmekle (9) onu dahi taht-ı nikâhıma aldırıp zıfâf gecesi ona takarrüp (10) ettiğim sırada o fitne-i zaman ayaklarıma kapanıp bana: (11) Ey velînîmet zâdem, işbu kemîne-i câriyeniz sizin gibi bir (12) güzel rânâ civânın akd-i izdivâcından mesut ve müftehir (13) oldum ise de ne çâre bir cihetten dünyânın en bedbahtı olup (14) yüzüm karadır, diyerekten hüngür hüngür ağlamağa (15) başladı.

(16) Ben: Ey benim sevgilim, niçin bu türlü ağlayıp benim (17) gönlümü kebab ve ateşlere yakıyorsun? Ne olmuş ise (18) doğrudan doğruya olduğu gibi söyleyip saklama (19) belki onun çâresine teşebbüs edelim, dedim.

[69](1) O mekkâre birçok ağlayıp istircâ ve istirhamlardan sonra: (2) Çocuklukta kendi bahçemizde bir gün dut ağacına (3) çıkıp dut yediğim halde bir vakit kazâen dal kırılıp (4) yere düşmekle sağ kolum kırıldıktan mâadâ kızlığım dahi bozuldu, (5) diye ayaklarıma kapandı.

(6) Ben o hîlekarın bu kelimât-ı dil-firbânesin doğru (7) sanıp birçok acıdıktan sonra: Ey benim cânım bunda (8) bu kadar merak ve ağlamak iktizâ etmez. Onun çâresi benim (9) elim ve dilimdedir, diye teselliyât-ı eblehânede dahi bulunur idim. (10) Hele ondan mâadâ kendi kendime içimden âferin ne (11) doğru temiz ve sâdık bir kız imiş ki olduğu gibi peşin (12) olarak başının kazâsını bana doğru söyledi, (13) dedim.

(14) Her ne hal ise kıza ba'de't-takarrüp şah babamın huzûruna (15) varıp bir tavr-ı muzafferâne ve mütebessimâne ile gelinden arz-ı (16) itminan etmekle pederim dahi gâyet müferrih ve münbasit olup (17) kızın babasına ve hısım akrabâsına milyonlarca atıye ve ihsanlar (18) îtâ edip bir sene o hal ile imrâr-ı evkat eyledikten sonra (19) bir gün bîçâre peder hastalanıp hep etibbâ-i ilâçtan [70](1) âciz kalıp ölüm-i alâimin teferrüs etmekle benden saklı (2) gelini kendi odasına bi'l-ihzar birçok nesâyih-i (3) lâzımeden sonra ona hitâben: Ey benim aziz sevgili gelinim, (4) benim oğlum tâze civan ve câhil olduktan mâadâ kendi (5) amcası ve hep vükelâ dahi ondan nihâyet derecelerde (6) kızlarından dolayı dargın ve düşman olup mutarassıttılar. (7) Ben vefat

ettiğim anda oğlum saltanattan ve belki de (8) memlekette bi'l-ihraç ve taannüdât-ı mektumaların âşikâr etsinler (9) ve işbu taannütler dahi hakikat senin üzerinden tevlit etmiş (10) olduğu cihetle sen dahi hâlince kendi ayâli her (11) halde vikâye etmesini düşünüp elbette arzu edeceksin, (12) demekle kız dahi pederimi benden daha ziyâde bi'l-iknâ zavallı (13) babam o hîle-kârın ifâdât-ı hîle-kârânesin doğru (14) zannetmekle ba'de'l-itmînan elinden tutup sarayın içinde (15) ve bir zîr-i zeminde birkaç dakikalık yol saraydan hâriç (16) ecdâdımızdan kalma bir büyük defîne-i lâ-yefnâ ona bi'l-irâe (17) birtakım mahremâne tavsiyelerde dahi bulunur ki: Ben dârü'l-bekâya (18) vardığım zaman ve siz dahi felâket ve usretlere uğradığınız [71](1) vakit, işbu hazîne-i bîhesâbı oğlumla medâr-ı maîşet (2) edip güzelcesine birlikte yaşayınız, der.

(3) Birkaç günden sonra zavallı pederim vefat edip (4) ben mâtemde iken bir kere amcam hep vükelâ ile birleşip (5) bağteten beni tutup zindana atmasınlar mı?

(6) Nihâyet amcam taht-ı saltanatta oturup ben tam (7) beş sene hapis çektikten sonra beni ayâlimle çırılçıplak (8) yirmi beş konaklık mesâfede bir adaya sürdüler.

(9) İki seneden sonra bana o mutallaka-i mâsum (10) amcam kızını pederi nezdinde benim şefâatimi edip bizi (11) yine huzûr-ı pâdişâhiye bi'l-ihzar hemen eski dâiremizi (12) yine idâremize kâfi maaşla bize ihsan ettiler.

(13) Biz azıcık rahat bulmağla hâin vükelâ, bizim düşmanlarımızdan (14) hem hudut devletlerden bir diğerini memlekete dâvet (15) edip bağteten biçâre amcamı tutup öldürdüler.

(16) Ben dahi birtakım münâsebetsiz ve çapkın gençlerle öteye (17) beriye gelip gitmekte bulunup ve münâsebetsiz işlere koyulup (18) bir gece nısfülleylden sonra hâneye harem dâiresine geçtim ki (19) o hîle-kâr ayâlim bizim kendi mücevhercimizin oğlu [72](1) ile bizim işrette ser-germ bûs ve kenar olmuşlardır (2) gördüm.

(3) İşte ben böyle bir ahvâl-i nâmus-şikenâneyi görmekle (4) gözlerimden ve kafamdan ateşler ve dumanlar saçılıp (5) haykırarak: Vay edepsiz hıncır kaltak. Bu ne habâset (6) ve hıyânettir ki benim gibi şehzâdenin üzerine yapıyorsun, demekle (7) onlar kalkıp bana tehâcüm ettikte ben dahi onlara bi'l-hücûm-ı (8) şiddet hiddet ve kesret-i küdüret ve telâşımdayanamayıp (9) hemen yere yıkılıverdim ise bir aralık yine kendimi toplayıp (10) kalkar iken hemen hud'a-kâr ve hunhar zenpâresinin (11) elinden keşîde-i hançeri alıp bir göğsüme sapladı ki (12) ben bir iki defâ acı acı bağırdıktan sonra düşüp (13) bayıldım gittim. (14) Hâsılı beni öyle bir hâle koyduktan

sonra vefat (15) etti zannıyla geceleyin acele bir siyah keçe içine sarıp (16) bir vîrânedede mezbele içine attılar.

(17) Sabah erkenden bir tâcir hamama gider iken o keçeyi (18) açıp bir cenâze görmeye kaldırıp kimse (19) görmeden kendi hânesine götürüp¹ kırk gün müdâvat [73](1) ettirdikten sonra ben ifâkat bulup azıcık îade-i (2) sıhhat ettiğimde o civanmerd beni tanıyıp mâcerâ-yı (3) ahvâli sorup anladığında birçok düşünüp (4) taşınmağla: Ey velînîmet zâdem keşke gözlerim kör (5) olaydı ben seni böyle bir felâket ve helâketler içinde (6) görmeye idim, dedikten mâadâ: Şimdi maslahat odur ki (7) yine her ne hal ise birkaç gün kendi hânene (8) gidip kıza yalvarıp yakarmağla mümâşât-ı lâzımeden (9) sonra birkaç geceyi her ne görür isen görmemekle (10) hatta geceleri sabâha kadar uyku uyumayıp onları (11) ne teşebbüsatta bulunurlar ise dîde-i dikkat ve intibahla (12) görüp kimseye sezdirmeden bana gel de söyle, dedi. (13) Ben dahi o nasihatleri bi'l-kabul bermûcib-i tâlimat (14) bi'l-mecbûriyye hâneye gidip hâsılı o edepsiz hud'a-kâr (15) bin türlü küfürler edip kaç defâlar sövüp saydı (16) ve yürek kabul etmeyen ezâ ve cefâ ve hakâretlerde bulundu (17) ise de nâçar hepsine bi't-tahammül bin müessir âciz (18) ve beyânatla yalvarıp durur idim.

(19) En nihâyet o hîlekârın zenpâresi benim ettiğim tahammül [74](1) ve ricâlara acıyıp birkaç geceler beni açıktan açığa (2) her bir yaptığı nâ-mülâyimat tâkat-fersâya dayanıp bi'l-mecbûriyye (3) redd-i kabul göstermekle zannedersin bin senelik (4) imişim. Tâ birkaç zaman berminval meşruh hep mesâib (5) can-güdâzânelere göğüs gererek sırasıyla vakâyî ittifâkiyyeyi (6) muallim-i mâhir yâni o tâcir-i müdebbire söyleyip izâhat (7) verip birtakım şikâyette bulunurdu isem yine o üstâd-ı (8) kâmil bana sabır ve tahammül etmeği nasihat ve irâe eder idi.

(9) Bir gece üçümüz birlikte işrette iken o hâine (10) bana dolu dolu hesapsız bâdeler sunmağla ben dahi (11) mahsûsen gaseyanlarda abuk sabuk hezeyanlarda bulunup (12) düşüp gitmiş idim. (13) Birkaç saat geçer geçmez bir vakit keşîde-i hançerler (14) ile baş ucuma gelip: Haydi çapkın² edepsiz hınzır (15) kalk, diye bağırıp çığırdılar ise ben hemen horlayarak (16) deryâ-yı hâbın umkuna dalıp gitmiş gibi kendimi (17) gösterir idim.

(18) O hâin ve hâine benden iyice emniyet buldukta (19) gülerekten: Hay arsız eşek bak ne türlü dünyâdan bîhaber [75](1) olup gitmiş, demekle yekdiğerin elinden

¹ “götürüp” kelimesinde “pe” harfi yerine sehven “te” yazılmıştır.

² “çapkın” kelimesinde “pe” harfi yerine sehven “ye” harfi yazılmıştır.

tutup çektiler (2) ise ben dahi nefes almaksızın usulca onların arkasından (3) gidip gördüm ki bahçeden bir büyük taş gibi bir tahtayı (4) kaldırıp yanar mumlarla bir zîr-i zemîne girip gittiler. Ben (5) dahi onları tâkip etmekle işin netîcesine muntazır iken (6) bir vakit ayağım kayıp düşmekle onların duymalarına ramak (7) kalmış iken bereket versin o gaddarlar kesret-i şevk (8) ve şa'aftan o gürültüyü duymayıp hınzır kaltak babamın (9) tevdî ettiği ve benim haberim olmadığı hazîneyi zenpâresine (10) bi'l-irâe birkaç çikin para ve mücevherât-ı mevcûdeden (11) alıp döner iken ben gâyet acele ile bi'l-mürâcaat kendi (12) yatağında evvelki hâle ibtidar ettim.

(13) Ferdâsı saat dördte bile sûret-i mahsûsada (14) uykudan kalkmayıp horul horul horlamağa başladım ki (15) o aralık o hud'a-kâr-ı hâine gelip beni tekmeler ile (16) vurmaktan: Haydi alçak tembel kalk. Bu kadar uyku (17) uyumak olur mu? diyerekten beni kaldırdı.

(18) Ben dahi kalkıp bin türlü özürler dilemekle hânedan (19) dışarı çıkıp acele kemâl-i sûratle muallimim olan tâcirin [76](1) hânesine varıp vukûât-ı şebâneyi söylemekle: Haydi (2) oğlum işte sabır ve usret makâmı geçti intikam sırası (3) erişti, demekle şimdi sen yine kendi evine ve işine git ki (4) ben dahi bana farz olan işler ile çalışıp çabalayacağım, (5) dedi.

(6) (P) Bir ay o vukûattan mürur eder etmez bir gün (7) o tâcir beni evine götürüp bir mahfi yere: Bak, diye emr- (8) ettikte baktım ki hep gördüğüm hazîne bi't-tamam orada (9) mevcuttur. Ben bu hâli görmekle şaşakaldım ise: Haydi (10) oğlum fırsat elde iken işin itmâmına ihtimam etmeli, deyi (11) birkaç kişi muteberin tüccardan toplayıp benimle müttefikan bizim (12) eve gidip o hâineyi çıkırıp: Ey hanım, işbu (13) şehzâde-i fütâdeye pederi hatır değil, Allah için acıyıp (14) hâl-i esef iştimâline terahhum kılıp siz bir tarîk-i nâ-sevâba (15) şeytana uyup zâhip olmuşsunuz ise onlardan vaz- (16) geçip kendi helâl-i ayâlinle güzel güzel (17) geçinmeniz yolunu temin edin, diye birtakım nesâyih-i (18) câliyyede bulundu. Fakat o soysuz rûspî (19) fevkalâde hiddetlenerek birtakım olmaz küfürler edip kendi [77](1) tatlikin sûret-i kat'iyede benden talep eyledi. Ben dahi (2) zâhiren mahzun ve bâtinen gâyet memnûniyetle o gaddâreyi (3) bi't-tatlik kendim o dâm-ı belâdan halas edip (4) hânedan bir şey vermeksizin dışarı çıkardım.

(5) O dahi hazîne-i mektûme hayâli ile bir şey (6) istemeksizin maa'l-imtinan çıkıp gitti. Birkaç (7) günden sonra hânemin fûruşun îlân edip lede'l-müzâyede (8)

mübalağadan hâli birçok meblağa hâneyi fûruht edip (9) ba'de't-tahliye çıkıp o tâcirin hânesine gittim.

(10) Birkaç gün mubâyâadan sonra onların her ikisi (11) mücevher ve nukud-ı mahzune hevesiyle o mahzene girerler ise (12) gübre ve topraklardan gayrı küplerde başka bir şey bulmamağla (13) birçok patırtı ve gürültülerden sonra birbirinden (14) dâvâcı olmağla senelerce yekdiğeriyle kapı bacada (15) uğraşıp var yok bitmekle sokaklarda sürüm (16) sürüm sürünüp durdular.

(17) Tâcir, beni tehhül etmeğe tergip ettiyse başkasın (18) kabul etmeyip hemen tatlik ve müttehim ettiğim amcam kızını (19) yeniden taht-ı nikâha alıp birkaç ahvâl-i sâbıkadan [78](1) özürler dileyip birkaç seneler gâyet meserretle imrâr-ı (2) evkat etmekle zavallı amcam kızı vefat ettiği gibi (3) o pederim makâmında olan tâcir dahi dâr-ı âhirete bi'l-intikal, (4) ben dahi o servet ve nîmet-i mevcûde-i bî-pâyânı hemen (5) selâmet ve servetime rehnümâ olan tâcirin oğluna bırakıp (6) kendim, libâs-ı feyz iktibâs-ı fikri bi't-telebbüs tarîk-i seyahate (7) kadem koydum ki her an ve zamanda işbu kelimât-ı ibret-i alâmâtı (8) tekrar-be-tekrar tezkâr ederim.

(9) Ömür kim başa gelür nişle nûş ikisi bir

(10) Hâb-ı gafletten uyan mevtle düş ikisi bir

(11) Dördüncü Derviş

(12) Ey şehinşah merâhim-i iktinah, ben dahi Ürgenç (13) şehir-i şehîrinde mukim Hoca Sâlih nâmında bir servet sâhibi (14) tüccârın oğlu Sâlih nâmında olup, pederim beni kendi (15) âgûş-ı merhametinden cüdâ etmeyip, tâ on dört yaşına (16) erdim ki o eyyamda pederimle birlikte Hıtâ ve Hoten memâlikine [79](1) ticâret sevdâsıyla râhile-bend sahrâ-yı sefer olduk. (2) Birçok sademat ve zahmet¹ ârıza-i seferiyeden sonra (3) mevki-i matlûbe erişip ahz ü i'tâ ile bi'l-iştigal biraz (4) müddet geçmeden birçok menâfi ve kâra muvâfık olduk (5) ise de ne fayda ki zavallı pederim pek fenâ halde hastalanıp (6) etibbâ-yı hâzıka olduğu kadar ref'-i emrâz ne kadar çalıştılar (7) ise bir türlü muvaffak olamadılar. (8) Sonra peder kendisinde alâim ve emârât-i mâlûme-i (9) mevti müşâhede kılmağla ahbaptan bir zengin ve mûteber tüccarı (10) kendisine bilâ-azl-i vasî karar verip benim muhâfaza (11) ve hüsn-i terbiyemi ona tekrar-be-tekrar tavsiye ettiğinden (12) başka memlekete götürmemi dahi ayrıca ondan ricâ (13) etti.

¹ “zahmet” kelimesinde “elif” harfi sehven yazılmıştır.

(14) Nihâyeti birkaç gün dahi geçtikte pederim beni (15) yanına alıp işbu nesâyih-i pederâneyi icrâ ve ifâde etti: Ey (16) benim nûr-ı dîdem ben sana birçok hesapsız servet-i azîme (17) bıraktım. Ona aldanıp cenâb-ı ganî muktedirin zikir (18) ve fikrinden gaflet etmeyesin. Ve Canâb-ı Hakkın şükrâne-i (19) niamâtında tasavvur etmeyip her bir yerde hâzır ve nâzır semî' [80](1) ve habir ve basir bildikten mâadâ maâsî ve menâhîden dahi (2) lede'l-içtinap bir kimseye hıyânet yahut tarîk-i (3) nefsâniyette bulunmayasın. (4) Ve bir dahi dâimâ kizbden içtinap edip fi'l-mesel (5) ölümün doğru söylemekle olsa bile yine tarîk-i müstakim (6) sadâkatten ayrılmayıp velhâsıl bu kadarcık sana söylüyorum (7) ki cihanda hiçbir hud'a ve hîle doğruluk hîle-i (8) memdûhasından müessir ve kâr-ger olamaz, deyip birkaç (9) dakikadan sonra başı dizim üzerinde teslim-i emânet hazret-i (10) rubûbiyet etti.

(11) Eyyâm-ı mâtem hitam bulduktan sonra o vasî olan (12) tâcir beni tamâmı servet-i mevcûdem ile alıp kulları uşaklarımız (13) ile müttefikân memlekete azîmet ettik ise bir gün tenhâ mevkide (14) bana tevdî olduğum vasî îlân-ı aşk etmesin mi. (15) İptidâ ben beni çocuk zannederek sevmekten nâşî beni (16) böyle koklayıp ve öpüp âgûş-ı merhametine çekiyor diye (17) buna mülâyimâne mütahammül olur idim.

(18) Bir gece bâde mesâfe-i menzil ve meşâk-ı vârideden dolayı (19) bilcümle kârban halkı yıkılıp yattığımız halde hemen vasî [81](1) hâini kendi yatağıma sokulup girmekle bana fi'l-i şenî (2) icrâ etmesine cesaret ettiğin görüp işbu hâlet-i (3) tâkat-fersâdan kendimi bütün şaşırıp ne yapacağımı (4) bilmiyor idim ise bir tekme onun göğsünden vurmağla: (5) Ey hâin bu ne harekât-ı hâinâne ve namûs-şikenânedir ki (6) bulunuyorsun,¹ dedim ise bir kere bana: Seni hayâsız seni, (7) teslim ol ki şimdi seni keserim, diye tekdir (8) ve tehdidatta bulundu. Ben ise onun tehdîdâtına bakmayarak (9) yüksek bir ses ile bağırdım ise de bir bıçak benim sîne-i (10) mâsumâneme sapladı ki nefesim çıkmaksızın düşüp (11) gitmiş idim.

(12) Bir vakit göz açıp kendimi bir taştan büyük (13) oda içinde bulup gördüm ve işittim ki birisine (14) diyorlar ki: Ey cerrah ne ister isen sana îtâ ederiz eğer (15) bu zavallı çocuğu işbu varta-i helâketin umkından (16) sâhil-i selâmete eriştirmeğe muvaffak olasın ve eğer iş (17) başka türlü olur ise sen dahi buradan çıkacağını (18) me'mul etme, diye birtakım tehdîdatta dahi bulunur (19) idiler.

¹ "bulunuyorsun" kelimesi metinde sehven buluyorsun şeklinde yazılmıştır.

[82](1) Her ne hal ise üç aya işbu mukaddmeden mürur (2) ettikte iâde-i sıhhat edip kırk kişiden mürekkep (3) etrâfında birtakım korkunç kıyâfetlerde kahramanlar görmekle (4) korkudan gözlerimi kapamağa mecbur oldum ise onlar (5) her taraftan bana dildarlıkta bulunup benim vakâyi-i güzêştemi (6) lede'l-istifsar ben dahi onların harekât ve kelimât-ı muhabbet- (7) engizânelerinden emniyet bulup keyfiyeti olduğu gibi bi't-tamam (8) söylediğimde o kahramanlar birbirinin yüzüne bakıp: Vah (9) zavallı çocuk. Kalk ki cenâb-ı müntakim¹ hakîkî bizim elimizle (10) o hâin hud'a-kârın mecâzat-ı lâzimesin verip (11) evvel sen mecruh ve mağdur olduğun sahrânın ikinci (12) konağında onun pâre pâre kılıp hep emval ve emtia (13) ve nukud-ı mevcûdeyi alıp o yağmadan dönüşün seni (14) o ahvalde görüp işbu mevkie getirdin ise (15) işte senin hep emvâlin hâzır ve mevcut olduktan (16) mâadâ senin dahi emrine cân u gönülden nâzırız, diyerek bir tür (17) dil-sûzâne ve müteessirâne ile dediler.

(18) (P) Onların teşekkürât-ı lâzimesinden sonra: Aman efendiler (19) hep yaptığınız ve alıp getirdiniz sizlere vâlîde sütü [83](1) gibi helâl olsun; fakat yalnız beni memlekete götürmenizi (2) ricâ ederim, dedim.

(3) Onlar ne kadar adem-i kabulde ısrar ettiler ise de ben (4) bilakis yalvarıp ayaklarına kapanıp yüz bin ağlamak (5) ve ricâlardan sonra birkaç kişi onlardan beni alıp (6) iki gün yol gittikte bir kâfileye bi't-tesâdüf² beni onlara (7) sıkı sıkı ısmarlayıp bir çıkın altın dahi bana vermekle (8) vedâ edip gittiler. Birkaç gün kat'-ı menâzil ettikte (9) baktım ki hemen çıktığımız Hıtâ memleketine gidiyorlar.

(10) Hâsılı şehre dâhil olduğumuzda acele ilk evvel (11) pederim mezârının ziyâret etmek elzemdir diye o mezârîstâna (12) varıp pederim metfenin sarıp o kadar ağlamış idim ki (13) uykuya bile dalıp gitmiş idim.

(14) Bir vakit âlem-i rüyâda babam beni âgûş-ı muhabbete çekip (15) öpüp kokladıktan sonra: Oğlum niçin böyle mahzun (16) ve mükeddersin hiçbir keder etme tavsiye ettiğim vesâyâ-yı (17) makbûle-i mûtenâyı hâtırından unutmayıp tarîk-i tevekkül (18) ve tahammül tut ki amâen karîb-i deryâ-yı gam ve elemden şüphesiz (19) kurtulup sâhil-i selâmete çıkacaksın, demekle ben bin [84](1) türlü hâtıra gelmeyen meserret ve ferahla o hâbdan bîdar (2) olup bir vakit karşımda bir âlîcenap kimse bir tür (3) vakûrâne ile bana hitâben: Oğlum işbu mezar kimin (4) olduğun bilir misin diye sormağla evet efendim falân (5) tüccar benim pederimindir dedim. (6) O kimse âgûş-ı

¹ “müntakim” kelimesinde “ye” harfi sehven yazılmıştır.

² “tesâdüf” kelimesinde “te” harfi yerine sehven “nun” harfi yazılmıştır.

merhamet açıp beni sevmek (7) ve öpmekle: Keder etme evlâdım senin merhum pederinle ben pek (8) yegâne ahbap idim şimdi o yok ise ben onun bedeli (9) kadar varım, deyi beni ba'de'l-istihmam güzel elbiseler giydirip (10) kendi hânesine gönderdi o gece birtakım ahvâl-i (11) mâziye ve âtiyeden bahsetmekle sabâhı beni¹ alıp o (12) gün hep akar ve emlâkin ve mağazaların bana: Bi'l-irâe (13) şunlar hep sana mütealliktir, dedi.

(14) Birkaç müddet işbu keyfiyetten mürur ettikte bir gün (15) kendi dâiremde soğuk almak münâsebetiyle yatakta uyuduğum (16) halde bağteten kapı açılıp bir dilber-i mah-ruy miskin muy (17) içeriye bi'd-duhul hemen acele yatağa sokulup beni (18) sarmağla yüzümden bûse almağa sevmeğe ibtidar etti. (19) Fakat ben yataktan fırlayıp: Aman efendim siz kimsiniz? [85](1) Ne mülâhaza ve münâsebetle bu makâma geldiniz? Lütfen beyan ediniz, (2) dedim.

(3) A benim sevgili dilberim, ne vakte kadar böyle tecâhül ve benim (4) gülîstân-ı vaslımdan tegâfûl edeceksin? Haydi kalk, elde (5) fırsat mevcut iken çeşme-i visâlimden âb-ı hayat iç, (6) dedikte ben bir köşeye çekilip bu tür müteaccibâne ile: (7) Aman efendim lütfen kim olduğunuzu ve neden buraya (8) geldiğinizi tavzihen söyleyiniz, dedim.

(9) Efendi-zâdem ben alçak ve pis hâne sâhibinin (10) karısı ve sizin gibi âlîcenap zât-ı maâlî sıfâtın (11) âşık-ı giriftârıyım demekle gözlerimi bî-tekrar kapayıp (12) bir ihtizazlı² sedâ ile: Aman Allah aşkına, kalk şuradan (13) git ve yakîn bil ki ben hiçbir vakit pederim menzilesinde (14) olan kendi velînîmetime böyle bir fâhiş-i hıyânetlerde ki (15) cinâyetlerden daha eşittir bulunmadıktan mâadâ şimdiye değin (16) dâmen-i ismetim levs-i zinâ ve mâsiyetle dahi telvis olmamış, (17) diyerekten bir³ hiddet-i gayr-i ihtiyârî ile söyledim ise o (18) dahi icrâ-yı maksûd-ı şekâvet-âlûd için evvelkinden (19) daha ziyâde şiddet-i iştiyâkın tezyit edip bin türlü [86](1) dil-firîbâne⁴ cilveler ve edâlarla yalvarıp beni iknâa (2) çalışıp: Sen her cihetten emin ol ki efendiye söylemedikten (3) başka ona ve bir kızım dahi var ona da zehr-i can-gezâ verip (4) mesmum ederim ve vücutların işbu hânedan kaldırıp her (5) ikimiz kemâl-i servet ve meserretle birlikte yaşarız, diye yine bana (6) sarılıverdi.

¹ “beni” kelimesinde “be” harfi sehven yazılmamıştır.

² “ihtizazlı” kelimesinde üçüncü hece sonundaki “ze” harfinin noktası sehven yazılmamıştır.

³ “bir” kelimesinde “be” harfinin noktası sehven yazılmamıştır.

⁴ “firîbâne” kelimesinde “be” harfi ile “ye” harfi sehven yer değiştirmiştir.

(7) Ben dahi işbu kelimât-ı hıyânet-i alâmâta bir türlü dayanamayarak (8) helecân-ı kalp ve şiddet-i hiddetten öyle bir sille o hâinenin (9) yüzüne vurdum ki ağzından ve burnundan kanlar akıp dört (10) dişi dahi kucağına düştü: Behey hınzır, şimdi (11) hazır ol ki senin bir türlü canını yakayım ki denizde¹ (12) balıklar havada kuşlar ve sahrâda kurtlar senin hâline (13) ağlasınlar, diye koşarak kendi dâiresine çekilip (14) gitti.

(15) Ben dahi vukûât-ı câriyenin hiddetinden tahammül edemeyerek (16) çarçabuk² esvaplarımı bi'l-iksâ kapıdan dışarı çıkmakta (17) iken efendi dahi kazâen içeri girmekte idi ki benim (18) hiddetimi bi'l-müşâhede ne olduğun sorup çok tahkîkatta (19) bulundu ise hastalığının şiddetin bi'l-beyan îtizarda [87](1) buldum ve yine bi'l-mecbûriyye avdet edip kendi odama (2) çekilip dermansızlıktan bir köşeye yıkılıverdim. (3) Beri taraftan efendi içeriye girdikte kadını öyle (4) ahvalde görmekle sebebin lede's-sual³ o gaddâre-i mekkâre (5) ebvâb-ı⁴ desâyis ve iftirâyı bi'l-iftitah: İşte senin bu soysuz (6) sokaktan içeri aldığın alçak çocuk, demin ben (7) oturmuş iken odama bi'd-duhul bana sarılmağla birtakım (8) îmâl-i nâ-meşrûaya kalkışmağla ben mümânaatta buldum ve şimdi (9) efendi geldikte hakîkat hâli söylerim deyi söyledim ise (10) bir defa öyle bir şamar benim yüzüme vurdu ki düşüp (11) bayılarak bu halde kaldım, der.

(12) Zavallı efendi işbu iftirâları lede'l-istimâ hiddetinden (13) dudakların ısırıp birçok düşünüp taşındıktan sonra (14) yine onunla berâber o gün bir şey söylemeyip ferdâsı gün (15) doğru erkenden benim odama geldi ve sâbıkları gibi yine (16) benimle taltîfatta⁵ bulundu ise ama hal ve harekâtından emâre-i (17) tekeddür ve alâmât-ı teessür açıktan açığa âşikâr rû-nümâyan (18) idi.

(19) Ben: Ey benim peder-i mihriban ve velînîmetim sebep nedir ki böyle [88](1) deryâ-yı tefekkür ve teessüre dalmışsınız, sorduğumda bir tür (2) âlîcenâbâne ile başın kaldırıp söyledi: Oğlum ne yapayım ki (3) falan tuğla fabrikamda bir bana acıyan kimsem yoktur ki (4) hınzır ameleleri sırasıyla çalıştırıp nâfile yere ücret-i (5) yevmiye vermeyesin, dedi.

¹ “denizde” kelimesinin “ze” harfinin noktası sehven yazılmamıştır.

² “çarçabuk” kelimesinde “be” harfinin noktası sehven yazılmamıştır.

³ “sual” kelimesinde “elif” harfi sehven yazılmamıştır.

⁴ “ebvâb” kelimesinde “be” harfinin noktası sehven yazılmamıştır.

⁵ “taltîfatta” kelimesinde “ye” harfi yerine “be” harfi sehven yazılmıştır.

(6) Ben işbu kelimâtı hep desîse bildim ise yine tuz (7) ve ekmek mülâhazasıyla aldırmaıyıp: Aman efendim, ben sizin (8) oğlunuz yerinde olmaz isem bir köleniz kadar hizmette (9) bulunabilirim, dedikte o dahi minnet bilip: Pek- (10) âlâ yavrum. Akşamın o fabrikaya varıp işi (11) ve ameleyi taht-ı nezârete alırsın, diye emir verdi.

(12) Ben dahi memnun olarıktan vakt-i mev'utta icrâ-yı emr-i (13) mercû¹ için mahal-i malûme vardıkta beyn-i rahta (14) bir ahabâba tesâdüf ettim. (15) O zât fetânet-i simat merhum pederim yegâne (16) ahıbbâsından bulunup ve beni dahi pek ziyâde sevdiğinden (17) birçok iltimas ve ricâlar ile beni o civarda bulunan (18) hânesine alıp hikâyat-ı sâlife ve vukûât-ı mâziyeden (19) birçok güft gûlar tarafından cereyan ettikten sonra bir vakit [89](1) ben dikkat ettim ki geceden tam beş saat geçmiştir. (2) Ben acele kalkıp o kimseden özürler dileyip sürat (3) ve şitâbıyla mevki-i maksûda azîmet ettim.

(4) Vakıt gecikmesinden dolayı içim sıkılıp ve o (5) adamcağızdan vicdânen şikayette bulunur idim ve kendi kendime (6) söyler idim: İşbu esnâ-yı tarikte bu nereden bana tesâdüf (7) etti ki yolundan ve işimden alıkoydu.

(8) Hâsılı kelâm, hikmet-i encam (el-hayr-i fîmâ vak'a)¹ (9) kendime tesellî kalb-i ittihaz edip kemâl-i süratle fabrikaya (10) bi't-takrip efendi-i merkum karşıma çıkıp bir fevkalâde (11) tehevür ve tehdit ile bana avdet emri ve işâretin verdi. (12) Ben o emre imtisâlen bir tavr-ı müteaccibâne ve mütehayyirâne ile (13) mürâcaat edip kendime mahsus odaya girmekle (14) baktım efendi dahi tâkip eder gibi filhal arkamdan (15) odaya girdi ve girdiği anda hanım ile benim beynimizde (16) tahaddüs eden vukûâtı inceden inceye sordu. (17) Ben dahi pederin tavsiye-i hayriyesinden istizhâren bilâ-tereddüt-i (18) keyfiyet vâkıayı ziyâde ve noksan olduğu gibi (mine'l-bed'i (19) ve ile'l-hatim) söyledim.

[90](1) Efendi-i merkum uzun uzadıya düşünüp (2) taşındıktan sonra hânede bulunan iki halayık ile kızın (3) ba'de'l-ihzar isticvap ve istintakta bulundu. (4) Onlar dahi açıktan açığa işbu delikanlı geldikten (5) birkaç gün sonra hanımefendi hilâf-ı âdet günden (6) güne tezyînatta bulunduktan başka türlü türlü ebyât-ı âşıkâne (7) dahi söyleyip ve bâzı vakıt dahi ağlar idi. Ve bu (8) delikanlı habersiz olduğu halde tekrar-be-tekrar cam (9) ve parmaklık arkasından bakıp durur idi ki birkaç defalar (10) bizden dahi esrâr-ı mektûmeyi saklamayarak ve bizi ayrı (11) ayrı çağırıp delikanlıya mebus sıfatıyla göndermek (12) ve onun kendine dâvet etmek için göndermek istedi (13) ise

¹ "mecrû" kelimesinde "ayın" harfi sehven yazılmıştır.

biz işbu işe cesâret edemediğimizi bi'l-beyan (14) ve birtakım taarruzât-ı nesâyih-i âyatta dahi bulunur idik; fakat (15) evvelki gün dayanamayarak kendisin işbu delikanlının (16) odasına bi'l-idhal biz hep netîce-i hâle müterakkab iken Allah (17) için baktık delikanlı hanımın hep ricâların kabul etmeyip (18) reddetti ise hanım bilakis gittikçe kabul izhârâtında (19) ahrar ve ona takarrüp etmekle bir şamata ve patırtı işittik [91](1) ve baktık hanım ağzından ve yüzünden kanlar akaraktan söylene (2) söylene çıkıp kendi dâiresine geldi ve muahharen zâtınız (3) geldi, söylediler. Eendi bilâ-tahammül ayağa kalkıp yüzümden (4) gözümünden bûs ettikten sonra bir ihtizazlı ses ile: Âferin (5) benim sâdik evlâdım. İşte o hâine bu cihanda irtikâp (6) ettiği hıyânetin ateşine yakıldı ve diğer cihanda dahi (7) müntakim-i hakîkînin cehennem ateşine yakılacaktır, dedi.

(8) Ben işbu yakılmak lafzının neye işâret olduğunu fehm (9) etmeyerek tavzîh-i ahvâle mutarassıt iken yine efendi bana (10) hitâben: Zavallı sâdik çocuğum, evvelki gün o (11) hâine seni itham etmekle ben dahi sâika-i gayretten nâşî (12) senin helâkine an-samîmü'l-kalb-i¹ musammem oldum ve fabrika- (13) töre emr-i kat'î gönderdim ki bu gece saat ikiye kadar (14) her kim sizin nezdinize gelir ise bilâ-tekellüm ve tennî onu (15) ocağa atıveriniz, diye tembîhatta bulundum. İşte o (16) sebebe mebnî o hâineyi yed-i kudret ve intikam senden o mevki-i (17) helâkete eriştirmiştir. Yâni o gaddâra benim tembîhât-ı (18) mesrûreden ve senin o mevki-i mahûfe gitmekten âgâh olarak (19) artık dayanamayarak benden saklı sûrette kendi ayağıyla [92](1) ateşlere yanmak için fabrikaya şitâban ve âzim cahîm (2) ve nîran olmuştur, dedi.

(3) Velhâsıl ferdası gün efendi bir şehzâdelere şâyeste (4) ağır düğün yaptırıp kendi kızın benim taht-ı nikâhıma (5) verip hep servet ve mâ-yetaallukun dahi benim üzerime etti. (6) İşbu vukûâtтан bir sene kadar mürur etmeksizin (7) zavallı kâin peder ve ayâlim dahi vefat edip ben onların vefâtından (8) ve o hâine karının ettiği harekât-ı habâset-i alâmâtından (9) müteessir mal ve melâl-i mevcûdi-i cihandan müteezzi olarak (10) servet ve metrûkât-ı mevcûdeyi hep efendi-i mûmâileyhin (11) hısım ve akrabâsına bi't-taksim kendim² beyâban-gerd olup (12) işte bu kelimât-ı ibret-i imârâtı tekrar ve husûl-i teyakkuz (13) ve intibah için tezkâr ederim:

Nîk ü bed hayr ü şer kim (14) bu cihanda eylese

Kendine aittir oğlum kimseye râci (15) değil

¹ “samîm” kelimesinde “he” harfi sehven yazılmıştır.

² “kendim” kelimesinde “ye” harfi sehven yazılmamıştır.

(16) Sultan Mahmud âkıbet-i mesut işbu kıssalardan büyük (17) büyük hisseler ahz ve iktibas etmekle işbu hikâyât-ı ibret, (18) alâmâtı haleflerinin teyakkuz ve intibahı için kaleme aldırarak (19) kütüphâne-i sultânîde mevzû ve mazbut ettirdi. [93](1) Dervişlere dahi birçok taltîfât-ı mülûkânedden sonra umûr-ı (2) mühimme-i saltanata ikdam ve iştirak etmelerin teklif ve ricâ (3) etti ise o cihan-dîdeler bu emrin kabulünden îtiraz (4) ve istinkâf ederek yine seyyâh-ı sahrâ-yı tecrübe¹ ve sebbâh-ı (5) deryâ-yı ibtinâ ve ibret olup gittiler.

(6) Fakr-i mülk tut ger istersen kemâl-i saltanat.

(7) Kim bu mülkün fethini fağfur ve hâkan etmedi.

(8) intihâ

¹ “tecrübe” kelimesinde “he” harfi yerine “te” harfi sehven yazılmıştır.

DİZİN

- a** *ünl.* Şaşma, beğenme, üzüme, hayret gibi çeşitli duyguları belirtir.
a. 85/3
a.+birâder 65/13
- âb** *Ar. i.* 1. Su. 2. Gözyaşı.
a. 11/2
a.-1 elhân-ı merhamet 18/19
a.-1 hayat 85/5
a.-1 hayâtın 20/14
- âbad** *Far. sf.* Bayındır, mâmur, şen.
a.+adem-âbâda 54/10
a.+belâgat-ı âbattan 6/10
- abd** *Ar. i.* Kul, köle, bende.
a.-i âcizlerine 8/6
- abluka** *İt. i.* Bir yerin veya topluluğun etrafını çevirme.
a.+edip 56/1
- abuk sabuk** *birl. sf.* Saçma sapan, anlamsız, münasebetsiz.
a. 74/11
- acaba** *Ar. zf.* Merak, şüphe ve tereddüt bildiren soru zarfı.
a. 22/8
- acâyip** *Ar. i.* Hayretler içinde bırakan garip şey.
a. 59/13
- acele** *Ar. i.* Çabuk olma, çabukluk.
a. 33/7, 34/5, 51/10, 51/4, 52/15, 72/15, 75/11, 75/19, 83/10, 84/17, 89/2
a.+acele 39/6
a.+kemâl-i acele 11/12

- acı** *sf.* 1. Tadı ağızda yakıcı bir etki bırakan, dille alınan duygulardan tatlının karşıtı olan. 2. dokunaklı hüznü.
a. 38/5
a.+acı 72/12
- acı-** Ağrımak, sızlamak.
a. 41/16
a.-diktan 69/7
a.-mayıp 38/17
a.-maz mısınız 29/2
a.-yan 88/3
a.-yarak 28/7
a.-yıp 21/4, 37/5, 74/1, 76/13
- acık-** Açlık duymak.
a.-mağla 13/13
a.-mış 20/16
- acılık** *i.* Acı olma durumu.
a.+ın (acılığın) 18/16
- acîbe** *Ar. sf.* Çok acayip, tuhaf, garip, şaşırtıcı.
a.+ahvâl-i acîbe-i esef 24/1
- âciz** *Ar. sf. ve i.* Güçsüz, kudretsiz, zayıf.
a. 15/18, 73/17
a.+abd-i âcizlerine 8/6
a.+kalender-i âcizin 25/5
a.+kalıp 24/4, 70/1
a.+lerini 16/6
- acûze** *Ar. i.* Kocakarı, huysuz, suratsız yaşlı kadın.
a. 61/10
- aç** *sf.* Yemek yeme isteği ve ihtiyacı duyan.

	a. 31/13, 53/18, 59/16		a.+yasa-yı adâlet-âsâyemden 5/16
aç-	Kapalı, kilitli veya bağlı durumdan çıkarmak.	adam	<i>i.</i> İnsan.
	a. 14/5, 14/5		a. 12/3, 51/1
	a.-göz açıp 11/11, 46/16	adamcağız	<i>i.</i> Kendisine karşı sevgi veya acımaduyulan adam.
	a.-göz açtıktâ 28/19		a.+dan 89/5
	a.-ıp 12/1, 16/10, 17/11, 18/8, 23/8, 36/19, 39/9, 40/11, 48/13, 52/6, 72/18, 81/12, 84/6	âdap	<i>Ar. i.</i> Terbiyeler, utanmanlar.
	a.-ıyordu 40/9		a.+(âdâb)-ı mâlûme-i insâniyetini 5/15
	a.-mağâ 38/14, 39/7	addet-	<i>birl. f.</i> Saymak, kabul etmek.
	a.-mayıp 38/8		a.-erek (addederek) 6/6, 28/11, 35/18
	a.-nazar-ı dikkat açıp 64/8		a.-ip (addedip) 44/2
	a.-tıktan 11/20	âde	<i>Ar. i.</i> Âdet kelimesinin genellikle Arapça kurala göre yapılmış bâzı terkiplerde aldığı şekil.
	a.-tılar 38/2		a.+haricül âde 8/7
	a.-tım ise 21/2	adem	<i>Ar. i.</i> 1. Yokluk, bulunmama. 2. Tamlanan kelimeye “-meme, -siz, -sizlik” gibi eklerin anlamını katar.
açık	<i>sf.</i> Kapalı, örtülü, bağlı, kilitli durumda olmayan.		a.-i çâreden 24/4
	a.+açıktan açığâ 74/1		a.-i ekliyle 20/17
	a.+tan açığâ 74/1, 87/17, 90/4		a.-i kabul 9/16
açıl-	Kapalı, örtülü, bağlı, kilitli durumdan çıkarılmak, açık hale getirilmek.		a.-i kabulde 83/3
	a.-ıp 13/8, 16/4, 42/8, 51/3, 84/16		a.-i kuvvetten 34/10
ada	<i>i.</i> Her tarafı su ile çevrili kara parçası.	Âdem	<i>Ar. i.</i> İlk yaratılan insan ve ilk peygamber.
	a.+ya 71/8		a. 20/10, 36/5
adâlet	<i>Ar. i.</i> Hak ve hukûka uyma, hakkâniyet, doğruluk.	adem-âbad	<i>Far. birl. i.</i> Âhiret, öbür dünya.
	a. 6/8		a.+a 54/10
	a.+huzûr-ı adâlet 56/13		
	a.+şehriyar-ı adâlet şiar 56/7		

âdet	<i>Ar. i.</i> Herkes tarafından uyulan hal, görenek. a.+hilâf-ı âdet 90/5 a.-i mukarrere 46/9	ağa	<i>i.</i> 1.Osmanlı askerî ve idârî teşkilatında mevki ve rütbe sâhiplerine verilen unvan. 2. Sözü geçen nüfuzlu, zengin kimse. a.+harem ağasıyla 52/14 a.+lar 49/9 a.+larından 53/5 a.+larının 46/19
âdeta	<i>Ar. zf.</i> Sanki, bayağı, neredeyse, enikonu. a. 31/10	ağaç	<i>i.</i> Gödesi kereste ve odun olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki. a. 36/12, 39/9 a.+a (ağaca) 37/19 a.+ına (ağacına) 69/2 a.+larının 45/7 a.+ta 63/6
âferin	<i>ünl.</i> Beğenme, takdir duygularını anlatmak için kullanılır. a. 69/10, 91/4	ağır	<i>sf.</i> Kıymetli, gösterişli, değerli. a. 92/4
âfet	<i>Ar. i.</i> İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak kadar güzel kadın. a.-i cihan 40/11 a.-i devran 56/2	ağız	<i>i.</i> Yüzde, avurtlarla iki çene arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başladığı organ. a.+ımda (ağzımda) 45/5 a.+ımdan (ağzımdan) 23/14 a.+ından (ağzından) 86/9, 91/1
âfıtâb	<i>Far. i.</i> 1. Güneş, Güneş ışığı. 2. Güzel yüz. a.-1 âsar 9/5 a.-1 ruhsar 15/5, 47/6	ağla-	Üzüntü, acı, sevinç, pişmanlık vb.nin etkisiyle gözyaşı dökmek. a.-dıktan 43/6 a.-mağa 68/14 a.-mak 69/8, 83/4 a.-malarına 28/6 a.-mış idim 83/12 a.-r idi 90/7
âgâh	<i>Far. sf.</i> Haberi olan, haberdar. a.+dil-âgâh 6/9 a.+olarak 91/18		
âgūş	<i>Far. i.</i> Kucak. a.+cennet-i âgūşunda 20/11 a.-1 merhamet 84/6 a.-1 merhamete 18/8 a.-1 merhametinde 17/12 a.-1 merhametinden 78/15 a.-1 merhametine 80/16 a.-1 muhabbete 67/5, 83/14 a.-1 muhabbetimde 16/17 a.-1 muhabbetime 20/5		

a.-sın 60/18
a.-sınlar 86/13
a.-yarakdan 27/14, 27/2, 62/4
a.-yıp 9/8, 68/16, 69/1
a.-yordu (ağlıyordu) 40/17

ağlaş- Birlikte ağlamak
a.-tıktan 30/8

âğraz *Ar. i.* Maksatlar, niyetler.
a.-ı nefşâniyye 39/3

ağyar *Ar. i.* Yabancılar, başkaları.
a.+yâr u ağyârın 8/17

ah *ünl.* Sesin tonuna göre
pişmanlık, öfke, özlem,
beğenme, sevgi vb. duygular
anlatan bir söz.
a. 3/12, 15/12, 15/4, 20/12,
39/1, 44/11, 57/1
a.-ı ateş nümunlar 50/7
a.-ı ateşin 3/9
a.+lar vahlar ederek 44/7
a.+vah 56/18
a.+vahlar edip 40/17

Ah *i.* Allah kelimesinin yazıdaki
kısaltılmış şekli.
a.+aşkına 51/14
a.+Cenâb-ı Ah 51/17

ahâli *Ar. i.* Bir yerde toplanan
kalabalık
a. 9/1, 9/4, 27/3
a.-i dil-suhtenin 9/6
a.+nin 8/12
a.+sinden 8/2

ahar *Ar. i.* Sıcak.
a.-ı kelâm-ı mufâratat 15/1

ahbap *Ar. i.* Kendisiyle yakın ilişki
kurulup sevilen, sayılan kimse
a.+a (ahbaba) 88/14
a.+idim 84/8
a.+tan 79/9

ahd Bk. ahit

ahd-şikenane *Far. birl. sf.* Yeminini
bozana yakışır şekilde.
a.-yi 21/13

ahibbâ *Ar. i.* Dostlar, ahbaplar, tanıdıklar.
a.+sından 88/16

âhirinci *i.* Sonuncu.
a. 9/3

âhiret *Ar. i.* Ölümden sonra gidilecek
olan âlem, öbür dünya.
a.+dâr-ı âhirete 78/3

ahit *Ar. i.* Yemin, ant.
a.+der-ahd ederek 21/15
a.+harekât-ı ahd 22/7
a.+(ahd)lar 22/18
a.+mugâyir-i ahd 22/14
a.+(ahd) ü peyman ettiğın 22/19
a.+(ahd) ü peymânı 23/1

ahrar *Ar. i.* Esir ve köle olmayanlar,
özgürler.
a. 90/19

ahval *Ar. i.* Haller, hadiseler, durumlar.
a.+de 82/14, 87/4
a.+hilâf-ı ahvaldir 22/11
a.-i acîbe-i esef 24/1
a.-i cinnet 23/16
a.-i esef 27/6
a.-i helaket 29/5, 47/13, 56/6

	a.-i ızdırıp 22/12		a.+ler 40/4
	a.-i mâziye ve âtiyeden 84/10	akd	Bk. akit
	a.-i meserret-meâli 41/19	akdem	<i>Ar. sf.</i> Çok eski, en önce olan.
	a.-i meşrûhadan 53/10		a. 31/3
	a.-i nâmus-şikenâneyi 72/3	âkıbet	<i>Ar. i.</i> Bir iş veya durumun sonu, sonuç.
	a.-i perîşânıma 41/16		a. 22/18, 22/18
	a.-i rüyâ 11/16		a.-i mesut 92/16
	a.-i sâbıkadan 77/19	akıl	<i>Ar. i.</i> Düşünme, anlama ve kavrama gücü, us.
	a.+ifâde-i ahvâl-i mâziye 32/15		a.+(akl) u iz'ânı 26/8
	a.+inden 50/13		a.+ım (aklım) 15/16
	a.+mâcerâ-yı ahvâli 73/3		a.+ını (aklını) başına toplayıp 35/7
	a.+mukaddeme-i ahvâlimden 57/2		a.+lara 64/12
	a.+tavzih-i ahvâle 91/9	akib	<i>Ar. i.</i> Tâkip eden, takipçi.
ahz	<i>Ar. i.</i> Alma, Alış.		a.+inde 60/18
	a.+etmeleri 2/2		a.+inden 52/15
	a.-ı îtâ 25/16	akit	<i>Ar. i.</i> Sözleşme, nikâh.
	a.+ü îtâ 79/3		a.+(akd)-i dâire-i içtimâ etmeleri 3/4
	a.+ve iktibas etmekle 92/17		a.+(akd)-i izdivâcım 9/13
ait	<i>Ar. sf.</i> İlgilendiren, ilişkin, ilişik, ilgili.		a.+(akd)-i izdivâcına 68/7
	a.+tir 92/14		a.+(akd)-i izdivâcından 68/12
ak-	Sıvı maddeler veya çok ince taneli katı maddelerin bir yerden başka bir yere doğru gitmesi.		a.+ine (akdine) 9/2
	a.-araktan 91/1	akrabâ	<i>Ar. sf.</i> Kan bağıyla birbirine bağlı olan kimseler.
	a.-ıp 86/9		a.+sına 69/17, 92/11
	a.-tı 16/12	akşam	<i>i.</i> Gündüzün son ve gecenin ilk saatleri, akşam vakti, akşamleyin
akar	<i>Ar. i.</i> Kiraya verilerek gelir getiren ev, dükkân, tarla, bağ vb. mülk, akaret.		a.+ın 88/10
	a. 25/14, 84/12		
akçe	<i>i.</i> Küçük gümüş para.		

al-	<p>Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak</p> <p>a. 15/7, 32/4, 58/12, 59/16</p> <p>a.-arak 27/9</p> <p>a.-bûse almakla 20/6</p> <p>a.-dığın 87/6</p> <p>a.-dık 43/17</p> <p>a.-dım 21/18, 57/1</p> <p>a.-elimden alıp 65/3</p> <p>a.-elimden alması 65/14</p> <p>a.-hiddet alarak 63/11</p> <p>a.-hiddet alıp 62/13</p> <p>a.-ıp 18/16, 18/8, 28/11, 33/10, 34/4, 42/10, 56/16, 59/10, 61/15, 63/3, 72/11, 75/11, 79/15, 80/12, 82/13, 82/19, 83/5, 84/11, 88/18</p> <p>a.-mağa 84/18</p> <p>a.-maksızın 75/2</p> <p>a.-müsâade aldım 57/5</p> <p>a.-nişan alıp 54/5</p> <p>a.-orada soluğu alıp 52/4</p> <p>a.-soğuk almak 84/15</p> <p>a.-taht-ı nezârete alırsın 88/11</p> <p>a.-taht-ı nikâha alıp 77/19</p>	<p>a.+ harekât-ı habâset-i alâmâtından</p> <p>a.+ı 42/1, 92/18</p> <p>a.-ı teessür 87/17</p> <p>a.+kelimât-ı hıyânet-i alâmâta 86/7</p> <p>a.+kelimât-ı ibret-i alâmâtı 78/7</p>
alâim	<p><i>Ar. i.</i> İzler, nişanlar.</p> <p>a. 79/8</p> <p>a.+ölüm-i alâimin 70/1</p>	alâmet
âlâm	<p><i>Ar. i.</i> Acılar, elemeler, kederler.</p> <p>a. 56/18</p>	<i>Ar. i.</i> İşâret, belirti, emâre, nişan.
alâmat	<p><i>Ar. i.</i> İzler, nişanlar.</p> <p>a. 92/8</p>	<p>a.+ler 62/18</p> <p>a.+lerden 61/7</p> <p>a.+lerin 60/14</p>
		alâyık
		<i>Ar. i.</i> Alâkalar, ilgiler.
		<p>a.+kayd-ı alâyıktan 40/6</p>
		alçak
		<i>i.</i> Bile bile en kötü, en ahlaksızca davranışlarda bulunan, aşağılık, namert, rezil.
		<p>a. 52/9, 75/16, 85/9, 87/6</p>
		alçaklık
		<i>i.</i> Alçak olma durumu, alçakça davranış.
		<p>a.+lar (alçaklıklar) 38/16</p>
		aldan-
		Bir hîleye, bir yalana kanmak.
		<p>a.-ıp 79/17</p>
		aldır-
		Alma işini yaptırmak.
		<p>a.-ıp 68/9</p> <p>a.-kaleme aldırarak 92/18</p> <p>a.-mayıp 53/16, 59/14, 88/7</p>
		alef
		<i>Ar. i.</i> Hayvan yemi.
		<p>a. 34/12</p>
		alellah
		<i>Ar. zf.</i> Allah ile.
		<p>a. 33/6</p>
		âlem
		<i>Ar. i.</i> Dünya, cihan, diyar.
		<p>a.+aşk-ı âlemde 19/11</p> <p>a.-i basit-i fakre 7/7</p> <p>a.-i gam-zidâyı 44/2</p>

	a.-i hayretten 4/2		a. 17/9, 41/18, 49/9
	a.-i nevmde 13/19		a.+a emânet ol 65/18
	a.-i pür-melâldir 47/5		a.+aşkına 39/6, 85/12
	a.-i rüyâda 83/14		a.+Cenâb-ı Allah 29/10, 56/10
	a.+lerdir 46/1		a.+Cenâb-ı Allaha 37/2, 66/11
	a.+pâ-best-i âlem 19/6		a.+Cenâb-ı Allah'ın 57/6
âlet	<i>Ar. i.</i> Bir el işini veya mekanik bir işi gerçekleştirmek için özel olarak yapılmış nesne.		a.+Cenâb-ı Allah'tan 60/5
	a.-i tarabise 43/12		a.+etmeden 46/3
alıcı	<i>i.</i> Azrail.	allâme	<i>Ar. i.</i> Çok ve derin bilgisi olan, çok bilgili
	a. 16/9, 42/17		a.+hikâye-i hikmet-i allâmeyi 3/19
alıkoy-	<i>birl. f.</i> Birini, yapmakta olduğu veya yapmak istediği işten geri tutmak.		a.-i çar dervişi 2/3
	a.-du 89/7	alt	<i>i.</i> Bir şeyin yere bakan yanı, üst karşıtı.
âlîcenabâne	<i>Ar. Far. birl. zf.</i> Cömertlikle.		a.+ına 5/11
	a. 48/18, 88/2		a.+ında 48/2
	a.+azamet-i âlîcenabânesi 49/15	altı	<i>i.</i> Beşten sonra gelen sayının adı.
âlîcenap	<i>Ar. i. sf.</i> Cömert, onurlu, şerefli.		a. 43/8
	a. 32/18, 84/2, 85/10	altın	<i>i.</i> Altın sözünün eski metinlerde ve bugün halk ağzında kullanılan asıl şekli.
	a.+civân-ı âlîcenaptan 32/16		a. 13/5, 33/12, 83/7
aliyye	<i>Ar. sf.</i> Yüksek, yüce, büyük, ulu anlamındaki alî kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.		a.+dan 13/3, 13/6
	a.+bâ-irâde-i aliyye-i mülûkâne 5/9		a.+lar 34/4
	a.+irâde-i aliyyenize 6/2	ama	<i>bağ.</i> Çelişkili ve tutarsız iki cümleyi birbirine bağlamaya yarayan bir söz, lakin.
Allah	<i>Ar. i.</i> Kâinatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Tanrı.		a. 14/19, 58/18, 87/16
		âmâde	<i>Far. sf.</i> Hazır
			a.+iken 45/2
			a.+olmuş iken 27/13, 31/13
			a.+yeyim 40/7

amâen	<i>Ar. zf. Yokluk âlemi</i> bakımından. a. 83/18		
aman	<i>ünl. Yardım istenildiğini</i> anlatan bir söz, imdat dileme. a. 15/12, 16/11, 18/6, 19/16, 21/2, 29/1, 31/1, 31/10, 38/10, 38/16, 39/5, 39/6, 41/1, 41/14, 42/3, 46/15, 47/2, 49/9, 51/14, 82/18, 84/19, 85/12, 85/7, 88/7 a.+aman 47/4, 61/4		
amansız	<i>sf. Çâresiz, devâsız.</i> a.+idim 31/18		
amber	<i>Ar. i. Güzel kokulu bâzı</i> maddelerin ortak adı. a.+den 17/17		
amca	<i>i. Babanın erkek kardeşi</i> a.+m 66/8, 67/12, 67/18, 71/10, 71/4, 71/6, 77/18, 78/2 a.+mı 71/15 a.+sı 70/5		
amele	<i>Ar. i. Gündelikle çalışan işçi.</i> a.+leri 88/4 a.-yi 88/11		
amiyü'l-basar	<i>Ar. i. Görmeme,</i> göremez olma. a.+izâ câü'l-kader umye'l- basar 28/9		
an	<i>Ar. i. Zamanın bölünemeyecek</i> kadar kısa olan parçası, lahza. a. 24/15, 78/7 a.+da 43/19, 44/7, 62/2, 70/7, 89/15		
ân	<i>Far. i. Güzellik, alım, câzibe.</i> a. 42/18 a.+cilve ü ânıyla 19/15 a.+hüsn ü ân 56/4 a.+hüsn ü ânımla 9/8 a.+nevnihal-i bağ-ı hüsn ü ânı 67/5		
an-samîmi'l-kalb	<i>Ar. birl. zf. Can ve</i> gönül den, yürekten. a.-i musammem oldum 91/12		
ana	<i>i. Anne.</i> a.+dan 25/10 a.+larının 25/13 a.+m 52/14		
ancak	<i>zf. Yalnız, sadece, fakat.</i> a. 17/2, 32/7, 54/1		
andelib	<i>Ar. i. Bülbül.</i> a. 7/17		
andelib-âsâ	<i>Far. birl. sf. Bülbül gibi.</i> a. 3/10		
andır-	Hatırlamak. a.-mak 26/9		
anla-	Bir şeyin ne olduğunu akıl yoluyla kavramak. a. 14/10 a.-diğında 73/3 a.-dım 37/4 a.-yıp 7/8, 55/3		
anlat-	Bilgi vermek, îzah etmek. a.-maktan 5/1		
anlayama-	<i>birl. f. Bir şeyin ne demek</i> olduğunu, neye işâret ettiğini kavrayamamak. a.-mışlar 14/18		

ara	<i>i.</i> İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, boşluk, mesâfe. a.+larına 11/8	ariyet	<i>Ar. sf.</i> Ödünç. a.+hayât-ı ariyetten 40/6
ara-	Bir şeyi bulmaya çalışmak. a.-dılar ise 24/2 a.-yıp 15/3, 57/14 a.-yıp taradım ise 34/15	arka	<i>i.</i> Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı. a.+mdan 89/14 a.+sına 63/3 a.+sından 75/2, 90/9
aralık	<i>i.</i> Birbirine bitişmeyen iki şey arasındaki mesâfe. a. 2/14, 11/5, 16/6, 17/11, 18/18, 35/13, 50/13, 50/9, 55/1, 58/1, 72/9, 75/15 a.+tan 67/7	arkadaş	<i>i.</i> Birbirlerine karşı sevgi ve anlayış gösteren kimselerden her biri, yâren a.+lar 38/16, 50/14
âram	<i>Far. i.</i> Durma, dinlenme, rahat, huzur. a.-ı can-ı bîkarârım 45/12 a.-ı canı 46/18 a.-ı canım 18/19, 21/2, 41/15	arsız	<i>sf.</i> Utanması, sıkılması olmayan, yılışık, yüzsüz kimse. a. 74/19
Arap	<i>Ar. i.</i> Orta Doğu ile Kuzey Afrika'nın büyük bir bölümünde yaşayan halk ve bu halkın soyundan olan kimse. a. 46/19	arслан	<i>i.</i> Asya ve Afrika'da yaşayan kedi cinsinden memeli hayvan. a. 54/16, 58/14, 62/15 a.+lar 38/19
ârız	<i>Ar. sf.</i> Sonradan ortaya çıkan. a. 10/13	artık	<i>takı.</i> –den başka, gayri. a. 17/10, 36/7
ârıza	<i>Ar. i.</i> Aksama, aksaklık, bozulma a. 10/15 a.-i seferiyeden 79/2 a.+mutasavvere-i ârızaдан 44/19	artık	<i>zf.</i> Bundan böyle, bundan sonra, daha. a. 17/4, 21/10, 29/9, 91/19
ârifâne	<i>Far. zf.</i> Ârif olana yakışacak bir biçimde, ârifçe. a.+iş'ârat-ı ârifânedен 7/17	arz	<i>Ar. i.</i> Sunma. a. 15/5, 62/5 a.-ı ifâdeye davrandım ise 31/8 a.-ı îtizar ettiyse 28/6 a.-ı itmînân etmekle 69/15 a.-ı mâzeret eder idim 10/9 a.-ı ruhsar 9/4 a.+ve ifham ettik 31/4
		arzu	<i>Far. i.</i> İstek, dilek. a.+edeceksin 70/11 a.+ları 11/2

as-	Bir kimseyi boğazından ip vb. geçirip sallandırarak öldürmek, idam etmek. a.-ip 50/17	aş-	Yüksek, uzak veya geçilmesi güç bir yerin öte yanına geçmek. a.-a 57/11 a.-ip 15/2
âsâ	<i>Far. e.</i> Sonun geldiği kelimelere gibi, benzer anlamı katarak Farsça türemiş sıfatlar yapar. a.+andelib-âsâ 3/10 a.+yasa-yı adâlet-âsâyemden 5/16	aşağı	<i>i.</i> Bir şeyin alt bölümü, yukarı karşıtı. a. 13/2, 63/6 a.+da 63/17 a.+ya 54/7
asakir	<i>Ar. i.</i> Askerler. a. 56/12 a.-i müsellaha 55/18 a.-i silâhşor 16/3	aşık	<i>Ar. i.</i> Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duyan, vurgun, tutkun kimse. a. 19/13 a.-ı âvâreye 17/7 a.-ı giriftârıyım 85/11 a.+ın 19/12 a.+olur 19/20
âsar	<i>Ar. i.</i> Eserler. a. 23/10 a.+âfitâb-ı âsar 9/5 a.+diyâr-ı helaket-âsardan 33/13 a.+hâlet-i mahzûniyet-i âsârı 44/14 a.-ı hayat 39/5 a.+tesir-i âsârın 19/16	âşıkâne	<i>Ar. Far. zf. sf.</i> Âşık olana yakışacak şekilde. a.+de 42/13 a.+ebyât-ı âşıkâne 90/6 a.+ebyât-ı âşıkâne-i âtiyeyi 17/5 a.+ebyât-ı âşıkâneyi 19/9 a.+ebyât-ı müessire-i âşıkâne 9/9 a.+izhârât-ı âşıkânelerinden 8/12 a.+nağme-i âşıkâne 3/10
asliyye	<i>Ar. sf.</i> Temel, esas a.+hâlet-i asliyyesine 65/9 a.+hâlet-i asliyyeye 65/17	aşırı	<i>sf.</i> Alışılan veya dayanılabilen dereceden çok daha fazla, taşkın. a. 28/2
âsuman	<i>Far. i.</i> Gökyüzü, semâ. a.+envâr-ı âsuman ve zemin 11/7	âşikâr	<i>Far. sf.</i> Açık, apaçık, belli, meydanda olan. a. 87/17 a.+etsinler 70/8
asvat	<i>Ar. i.</i> Sesler. a.-ı nâzikâne 14/1	âşinâ	<i>Far. sf.</i> Bildik, tanıdık

aşk a. 50/19, 51/2
a.+etti 23/6
Ar. i. Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.
a.+ah aşkına 51/14
a.+Allah aşkına 39/6, 85/12
a.+âteş-i aşk 24/6
a.+galeyan-ı aşk 17/4
a.+ı 19/12
a.-1 âlemde 19/11
a.+ın 24/7
a.+ına 41/18, 49/9
a.+îlân-ı aşk etmesin mi 80/14
a.+kânûn-ı aşkta 19/9
a.+tan 8/9, 17/9

âşub *Far. i.* Karışık, kargaşalık.
a.-1 zaman 56/2

at *i.* Atgillerden, binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan.
a. 34/8
a.+ı 34/13
a.+ın 34/14
a.+koşturur idim 34/11

at- Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak.
a.-ıp 62/10
a.-ıyordum 36/2
a.-kol atıp 36/10
a.-makta iken 36/11
a.-masınlar mı 71/5
a.-tığı 36/12
a.-tılar 72/16

ateş *Far. i.* Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık, od, nâr.
a.+ah-ı ateşin 3/9
a.+e 16/12
a.+gazab-ı ateşleri 49/5
a.+gönlümü kebab ve ateşlere yakıyorsun 68/17
a.-i aşk 24/6
a.-i hasretlerini 19/1
a.-i hicrâna 14/14
a.-i hicrânını 9/7
a.-i istiâp eder gibi 62/18
a.-i iştîyak 20/12
a.+ime 46/3
a.+ine 91/6, 91/7
a.+kesilip 26/11, 67/13
a.+kesilmiş 47/14
a.+ler 23/15, 57/18, 61/1, 72/4
a.+lere 16/11, 92/1
a.+leri 21/8

ateş-nümun *Far. sf.* Ateş gösteren.
a.+ah-ı ateş-nümunlar 50/7

atıf *Ar. i.* Yönelme, çevirme.
a.+(atf)-1 nigâh-ı intibah etmekle 4/6
a.+ (atf)-1 nigâh 11/13
a.+ (atf)-1 nigâh-ı tecessüs etmekle 35/12

atıl- Atma işine konu olmak.
a.-ır idi 61/2

atıver- *birf. f.* Ansızın, çabucak atmak.
a.-dim 17/4

atıye a.-iniz 91/15
Ar. i. Armağan.
a. 69/17

âti *Ar. sf.* Gelecek.
a.+ahvâl-i mâziye ve âtiyeden
84/11
a.+ebyât-ı âşîkâne-i âtiyeyi
17/5
a.+hikâye-i âtiyeyi 7/19

at'ime *Ar. i.* Yemekler.
a. 55/15

avâlim *Ar. i.* Âlemler.
a.+inden 16/17

âvâre *Far. sf.* İşsiz, işsiz güçsüz,
başıboş, aylak.
a.+aşîk-ı âvâreye 17/7
a.+biçâre-i âvâre 48/14

âvaz *Far. i.* Ses.
a.+bülend âvaz 3/10
a.+dübb-i âvaz 9/7
a.-ı bî-enbazımı 8/10
a.-ı can-güdaz 15/9

avdet *Ar. i.* Dönüş, geri gelme.
a. 26/14, 65/17, 89/11
a.+eder idi 65/10
a.+ederim 43/10
a.+edip 87/1

Ay *i.* Dünya'nın uydusu olan gök
cismi, kamer.
a. 14/7

ay *i.* Yılın on iki bölümünden her
biri.
a. 14/7, 43/8, 76/6
a.+a 30/4, 43/16, 82/1

ayak *i.* Bacakların bilekten aşağıda
bulunan ve yere basan bölümü.
a. 43/14, 57/15
a.+(ayağ) 18/12
a.+a (ayağa) 10/14, 15/13, 15/8,
18/10, 35/4, 91/3
a.+ım (ayağım) 34/13, 75/6
a.+ın (ayağın) 6/1
a.+ıyla (ayağıyla) 91/19
a.+lar (ayağlar) 18/11
a.+larıma kapandı 69/5
a.+larıma kapanıp 68/10
a.+larına 20/19, 37/9, 43/1, 49/9,
64/2, 83/4

ayal *Ar. i.* Eş, zevce.
a.+helâl-i ayalinle 76/16
a.+i 70/10
a.+im 71/19, 92/7
a.+imle 71/7

ayan *Ar. sf.* Belli, açık.
a. 49/15
a.+imiş 34/1
a.+olmaz 19/12

âyat *Ar. i.* Ayetler.
a.+taarruzat-ı nesâyih-i âyatta
90/14

âyât-ger *Ar. Far. tür. sf.* İnsanı uyandıran
ibretler, alâmetler verici.
a.+iyle 7/11

ayet *Ar. i.* Kur'ân surelerini oluşturan
kısımlardan her biri
a.-i nur 16/1

ayıl-	Sarhoşluk, baygınlık vb. bir durumdan kurtulmak, kendine gelmek. a.-dım 23/8, 32/10 a.-ıp 23/17		a.+u işretle 20/1
ayılt-	Ayılmasını sağlamak. a.-arak 18/1	az	<i>sf.</i> Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik, çok karşıtı. a. 36/3 a.+ın 6/5
âyin	<i>Far. i.</i> Töre, âdet. a.+lerin 6/8	azamet	<i>Ar. i.</i> Ululuk, büyüklük. a.-i âlîcenabânesi 49/15
âyîne	<i>Far. i.</i> Ayna. a. 9/4	azap	<i>Ar. i.</i> Büyük sıkıntı, eziyet. a. 60/17
ayna	<i>i.</i> Işığ ı yansıtan, varlıkların görüntüsünü veren, cilalı ve sırlı cam. a.+lar 39/12	azar	<i>Far. i.</i> Paylama. a.+lar 33/4
ayol	<i>ünl.</i> Genellikle kadınların kullandığı bir seslenme sözü. a. 35/5	azat	<i>Far. i.</i> Serbest bırakma a.+eder idi 44/19
ayrı	<i>sf.</i> Başka, başka türlü. a.+ayrı 90/10 a.+ayrı ayrı 90/11	azıcık	<i>sf.</i> Çok az, biraz. a. 39/17, 64/4, 71/13, 73/1
ayrıca	<i>zf.</i> Ayrı olarak, başkaca. a. 79/12	azil	<i>Ar. i.</i> Görevden alma a.+bilâ-azl-i vasî 79/10
ayrıl-	Bir yerden, bir kimseden, bir şeyden uzaklaşmak a.-mayıp 80/6	azîm	<i>Ar. i.</i> Bir işteki engelleri yenme kararlılığı. a. 92/1 a.+i (azmi) 35/18 a.+ine (azmine) 58/19
ayrılık	<i>i.</i> Ayrı olma durumu a.-ı (ayrılığı) 25/13	azîme	<i>Ar. i.</i> Büyük ve fevkalâde iş. a.+servet-i azîme 79/16
ayş	<i>Ar. i.</i> Yaşama, yaşayış. a.+esnâ-yı ayş u işrette iken 52/8 a.+hitâm-ı ayş u işret 46/10 a.+u işret 45/1, 45/1, 55/8 a.+u işret ettikten 65/1	azîmet	<i>Ar. i.</i> Gidiş. a. 27/11 a.+ettik ise 80/13 a.+ettim 89/3 a.+lerin 27/16
		aziz	<i>Ar. sf.</i> Sevgide üstün tutulan a. 6/11, 27/4, 62/1, 70/3
		azîzan	<i>Ar. Far. i.</i> Azizler. a. 19/11
		bâ-irâde	<i>Ar. Far. birl. zf.</i> İradeyle.

b.-i aliyye-i mülûkâne 5/9
bi't-tebdil *Ar. Far. birl. zf.*
Değiştirmeyle.
b. 6/11

baba *i.* Çocuğu olan erkek, peder.
b.+ları 9/12
b.+m 24/5, 52/13, 52/16, 70/13,
83/14
b.+mdan 52/1
b.+mın 52/15, 53/8, 75/8
b.+sı 67/15, 67/19
b.+sına 69/17
b.+şah babamdan 68/7
b.+şah babamın 52/12, 69/14

bacâ *Far. i.* Dumanı ocaktan çekip
havaya vermeye yarayan yol:
b.+da 77/14

bacak *Far. i.* Vücutun kasıktan
tabana kadar olan bölümü
b.+larımdan 37/18

bâd *Far. i.* Rüzgâr.
b.-ı sabânın 36/7

bâd-reftâr *Far. birl. sf.* Çabuk, hızlı,
rüzgar yürüyüşlü.
b.+esb-i bâd-reftâr 33/11

bâde *Far. i.* Şarap, içki
b. 36/3, 80/18
b.-i la'l-fâmın 18/16
b.-i nâbdan 50/15
b.-i zülâl olmağla 19/7
b.+ler 74/10
b.+sermest-i bâde-i visal 19/5
b.-yi 18/10

ba'de'l-ifâ *Ar. birl. zf.* Yerine
getirdikten sonra.
b.-yı merâsim-i şükârâne 42/19
b.-yı teşekkürat 32/15

ba'de'l-ihzar *Ar. birl. zf.* Huzura
getirdikyen sonra.
b. 90/3

ba'de'l-istîfâ *Ar. birl. zf.* Tamâmıyla
aldıktan sonra.
b. 37/3

ba'de'l-istihmam *Ar. birl. zf.* Hamama
girdikten, yıkandıktan sonra.
b. 27/7, 84/9

ba'de'l-itmân *Ar. birl. zf.* Emin
olduktan sonra.
b. 70/14

ba'de'l-vedâ *Ar. birl. zf.* Ayrılıktan sonra.
b. 34/5

ba'de't-tahliye *Ar. birl. zf.*
Boşalttıktan sonra.
b. 77/9

ba'de't-takarrüp *Ar. birl. zf.*
Yaklaşdıktan sonra.
b. 69/14

ba'de't-teferrüç *Ar. birl. zf.*
Gezdikten sonra.
b. 13/12

bağ *Far. i.* Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve
çiçeklik yer.
b.-ı İrem 22/3
b.+nevnihal-i bağ-ı hüsn ü ânı
67/5

bağban *Far. i.* Bahçıvan.

	b.+ın 22/4	bahset-	<i>birl. f.</i> Bir konu üzerinde söz söylemek, konuşmak.
bağır-	Yüksek ve gür tonda ses çıkarmak.	b.-mekle 84/11	
	b.-araktan 50/6	bahş	<i>Far. i.</i> Verme, bağış, ihsan.
	b.-dıktan 72/12	b.+anızla 42/5	
	b.-dılar 37/12	b.+asıyla 17/18	
	b.-dım ise 81/9	b.+can bahş 42/9	
	b.-ıp çıkırdılar ise 74/15	b.+gıpta-bahş 10/11, 50/8	
	b.-iyor idi 47/11	bahşiş	<i>Far. i.</i> Yapılan bir hizmete ödenen ücretten ayrı olarak fazladan verilen para.
bağla-	Bir şeyi bir yere veya bir şeye tutturmak.	b.+ler 42/11	
	b.-dıkça 40/16	baht	<i>Far. i.</i> Şans.
	b.-masına 39/11	b.+taht-ı muhabbet-i baht-ı	
	b.-yıp 37/19	mülûkânede 46/11	
	b.-yor (bağlıyor) 40/16	bahtiyar	<i>Far. sf.</i> Mutlu.
bağlı	<i>sf.</i> Bir bağ ile tutturulmuş olan.	b.+ı 44/1	
	b. 38/11, 55/4, 55/6, 63/17, 63/6	bâis	<i>Ar. i.</i> Sebep.
bağteten	<i>Ar. zf.</i> Birdenbire.	b.-i hayâtım 57/1	
	b. 2/7, 10/13, 12/6, 30/6, 37/6, 45/3, 59/2, 71/15, 71/5, 84/16	bâk	<i>Far. i.</i> Korku.
bahâ	<i>Far. i.</i> Paha, değer, fiyat, eder.	b.+kalenderan-ı bi-bâk 5/12	
	b.+gevher-i giran bahâyı 24/10	bak-	Bakışı bir şey üzerine çevirmek.
bahar	<i>Far. i.</i> İlkbahar.	b. 16/15, 63/14, 64/7, 74/19, 76/7	
	b. 23/11	b.-a ve şaşâ kaldık 26/13	
bahçe	<i>Far. i.</i> Sebze, meyve, çiçek veya ağaç yetiştirilen yer.	b.-ayım 44/12	
	b.+den 75/3	b.-bak 33/17	
	b.-i cennet 13/2	b.-ınız bakınız 38/18	
	b.-i İrem 45/1	b.-ıp 16/11, 63/14, 82/8	
	b.+mizde 69/2	b.-ıp durur idi 90/9	
bahir	<i>Ar. i.</i> Deniz.	b.-maya 63/18	
	b.+beter ve bahr olup 29/6	b.-mayarak 81/8	
	b.+seyyah-ı bahr 3/3	b.-tığım 64/8	
		b.-tığımda 35/14	
		b.-tık 90/17, 91/1	

	b.-tım 11/11, 30/16, 41/12, 49/11, 76/8, 83/9, 89/14		b.-ı tacdarım 48/13
bakakal-	<i>birl. f.</i> Şaşkınlığa uğrayıp ne yapacağını bilmez durumda kalmak.		bânî <i>Ar. i.</i> Kurucu kimse.
	b.-mış idim 48/9		b.+cihân-ı bânîye 5/10
	b.-mıştın 16/14		bâr <i>Far. i.</i> Yük, ağırlık veren şey.
bâkire	<i>Ar. i.</i> Cinsel ilişkide bulunmamış (dişi), kızıoğlan, kızıoğlankız.		b. 41/4
	b.-i ricâli 68/2		b.-i sıkletten 34/19
	b.+nin 10/1		Bârî <i>öz. i.</i> Yaratan.
	b.+ye 68/2		b. 29/19
balık	<i>i.</i> Omurgalılardan, suda yaşayan, solungaçla nefes alan ve yumurtadan üreyen hayvanların genel adı.		basar <i>Ar. i.</i> Görme, göz.
	b.+lar 86/12		b.+izâ câü'l-kader umye'l-basar 28/9
bana	<i>zm.</i> Ben zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.		basir <i>Ar. sf.</i> Görüp anlayan.
	b. 9/15, 9/3, 10/13, 18/18, 20/4, 21/4, 22/16, 29/13, 30/8, 36/19, 36/2, 41/13, 41/2, 47/17, 51/12, 51/6, 53/19, 54/16, 54/2, 56/16, 58/9, 61/16, 61/19, 63/14, 63/19, 64/7, 65/7, 66/9, 67/2, 68/10, 68/2, 69/12, 71/9, 72/7, 73/12, 74/10, 74/8, 76/4, 80/14, 81/1, 81/6, 82/5, 83/7, 84/12, 84/3, 86/5, 87/7, 88/3, 89/11, 89/6		b. 80/1
bâp	<i>Ar. i.</i> Kapı.		basit <i>Ar. sf.</i> Yapılması veya anlaşılması kolay olan, karışık olmayan, bayağı.
	b.-ı gayret-mend-i tacdârım 67/12		b.+âlem-i basit-i fakre 7/7
			baş <i>i.</i> 1. İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa. 2. Başlangıç.
			b. 3/9, 4/2, 5/11, 31/13, 63/6, 67/4
			b.+a 78/9
			b.+a gelir 4/4
			b.+aklımı başına toplayıp 35/7
			b.+bekçi 53/6
			b.+ı 16/16, 80/9
			b.+ımda 32/11
			b.+ımdan 58/6, 62/4, 65/12
			b.+ımız 55/17
			b.+ın 17/10, 88/2
			b.+ına 27/3
			b.+ında 20/14, 61/11

	b.+ından 62/1		b. 36/3, 50/13
	b.+ının 69/12		b.+ın (baygınlığın) 17/18
	b.+kaldırıp 7/16		b.+la 33/10
	b.+ları 63/17		b.+tan 23/8
	b.+ların 9/9	bayıl-	Baygın duruma girmek, uyur gibi olmak, kendinden geçmek, kendini kaybetmek.
	b.+larına 64/4		b.-an 9/8
	b.+larından 7/5		b.-arak 87/11
	b.+tan 15/13, 35/3		b.-dı 27/2
baş ucu	<i>birl. i.</i> 1.Yatılan bir yerin baş konulan yönü veya yakını. 2. Çok yakını, yanı başı.		b.-dım 23/7, 32/10, 36/18, 72/13
	b.+ma 74/14		b.-ıp 8/10, 23/17, 38/13, 49/12, 50/10
	b.+mda 40/13		b.-makla 39/11
başka	<i>i.</i> Bilinenden ayrı, değişik, farklı, özge.	bayılı-	Bayılmasını sağlamak, bayılmasına yol açmak.
	b. 5/2, 5/4, 20/6, 26/2, 33/15, 36/9, 53/1, 67/10, 68/1, 77/12, 79/12, 81/17, 86/3, 90/6		b.-ıp 53/8
	b.+larına 48/4		b.-mağla 55/12
	b.+sın 77/17	bâz	<i>Far. sf.</i> Açık.
	b.+sına 3/16		b.+raz ve niyaz ve ebvâb-ı telattuf ve şükran bâz ettikten 34/3
başla-	Bir işe girişmek, harekete geçmek.	bâzen	<i>Ar. zf.</i> Ara sıra.
	b.-dı 18/11, 68/15		b. 44/14, 44/14, 44/5
	b.-dık 52/5	bâzı	<i>Ar. sf.</i> Birtakım, kimi.
	b.-dılar 37/6		b. 35/19, 35/19, 44/2, 50/5, 50/6, 60/3, 60/4, 90/7
	b.-dım 75/14		b.+lar 8/18, 8/19
bâtinen	<i>Ar. zf.</i> İçten, kalben.		b.+sı 36/19, 37/1
	b. 77/2	bed	Bk. bet
baygın	<i>sf.</i> Bayılmış, kendinden geçmiş.	bed-girdâr	<i>Far.birl. sf.</i> Kötü davranan, kötü gidişli.
	b. 38/6, 44/9		b.+hâin-i bed-girdârı 50/17
	b.+ları 19/2	bedâhet	<i>Ar. i.</i> Besbelli, apaçık olma durumu.
baygınlık	<i>i.</i> Baygın olma durumu.		

	b.-i meşhud 34/1	belâ	<i>Ar. i.</i> İçinden çıkılması güç, sakıncalı durum b.+dâm-ı belâdan 77/3 b.+ya 41/3, 53/12
bedbaht	<i>Far. birl. sf.</i> Mutsuz, bahtsız, talihsiz. b.+ı 68/13	belâgat	<i>Ar. i.</i> İyi konuşma, sözle inandırma yeteneği b.-ı abattan 6/9
bedel	<i>Ar. i.</i> Bir şeyin yerini tutabilen karşılık. b.+i 84/8	belde	<i>Ar. i.</i> Mekân, yer, çevre. b. 43/2 b.-yi 2/13
beden	<i>Ar. i.</i> Canlı varlıkların maddi bölümü, vücut. b.+bâde-i nâ-beden 50/15	Belh	öz. i. Bugünkü Afganistan'ın en eski şehridir. Bugünkü Afganistan'ın kuzeyinde merkeze bağlı küçük bir şehirdir ve başkent Mezar-ı Şerif'in 20 km kuzeybatısında, Amu Deryâ'nın yaklaşık 74 km güneyindedir. b. 8/2
bedid	<i>Far. sf.</i> Açık, belli. b.+nâ-bedid oldular 62/19	belki	<i>Ar. zf.</i> Olabilir ki, muhtemel olarak. b. 46/16, 68/19, 70/7
behey	<i>ünl.</i> Çıkışma bildirmek için kullanılan bir söz. b. 49/6, 86/10	ben	<i>zm.</i> Tekil birinci kişiyi gösteren söz. b. 2/1, 3/14, 7/11, 9/16, 9/3, 10/3, 15/5, 15/7, 15/9, 18/11, 18/3, 19/17, 19/4, 20/8, 20/9, 21/8, 23/6, 27/18, 28/18, 28/6, 29/18, 29/4, 30/13, 31/18, 31/8, 32/19, 32/7, 33/17, 37/16, 37/8, 39/11, 40/10, 40/5, 41/11, 41/19, 42/19, 42/3, 43/17, 44/13, 45/16, 47/2, 48/16, 48/7, 49/13, 49/8, 50/18, 51/8, 52/19, 53/19, 53/5, 54/2, 54/4, 57/11, 57/9, 58/6, 59/18, 60/3,
bekâ	<i>Ar. i.</i> Kalıcılık, ölmezlik b.+darül bekâyâ 70/17		
bekâr	<i>Ar. i.</i> Evlenmemiş kimse. b.+na bekârın 63/9		
bekâret	<i>Ar. i.</i> Kızlık, bakirelik. b.+fekk-i bekâretten 66/14		
bekçi	<i>i.</i> Bir şeyi veya bir yeri bekleyip korumakla görevli kimse. b.+baş bekçi 53/6		
bekle-	Bir iş oluncaya, biri gelinceye değin bir yerde kalmak, durmak. b.-yesiniz 50/16		
bel	<i>i.</i> İnsan bedeninde göğüsle karın, sırtla kalçalar arasında daralmış bölüm. b.+ine 32/5		

61/16, 61/3, 62/19, 62/4, 63/11,
64/2, 64/7, 65/15, 65/3, 67/17,
67/4, 68/16, 69/6, 70/17, 70/7,
71/16, 71/4, 71/6, 72/12, 72/3,
72/7, 73/1, 73/13, 73/5, 74/10,
74/15, 75/11, 75/18, 75/2, 75/4,
76/4, 76/9, 77/1, 78/12, 78/4,
79/16, 80/15, 81/8, 82/6, 83/19,
83/3, 84/19, 84/7, 84/8, 85/13,
85/6, 85/9, 86/15, 86/7, 87/19,
87/6, 87/8, 88/12, 88/6, 88/7,
89/1, 89/12, 89/17, 89/2, 91/11,
91/8, 92/7
b.+de 42/15
b.+dedir 48/18
b.+den 10/3, 42/7, 49/2, 61/14,
70/1, 70/12, 74/18, 77/1, 91/19
b.+e(bana) 42/12, 91/9
b.+i 15/3, 16/11, 18/1, 18/8,
21/6, 24/5, 27/12, 27/13, 28/18,
29/4, 30/19, 31/9, 38/2, 39/9,
40/18, 41/17, 42/15, 44/16,
44/18, 45/14, 47/9, 49/10,
52/17, 53/5, 55/5, 56/15, 59/5,
62/17, 63/3, 63/3, 63/8, 64/13,
64/16, 65/6, 71/5, 71/7, 72/14,
73/2, 74/1, 75/15, 75/17, 76/7,
77/17, 78/14, 79/14, 80/12,
80/15, 80/15, 83/1, 83/14, 83/5,
83/6, 84/11, 84/17, 84/6, 84/9,
86/1, 88/16, 88/17
b.+im 4/16, 6/11, 6/2, 8/1, 8/16,
9/13, 16/13, 16/3, 18/11, 18/18,
19/20, 20/4, 23/13, 23/19, 23/2,

23/5, 23/6, 25/4, 28/16, 29/19,
29/2, 30/1, 32/18, 33/2, 37/4,
40/14, 41/12, 41/14, 41/16, 42/17,
43/4, 43/6, 43/7, 44/11, 45/11,
46/3, 46/7, 56/5, 56/8, 57/2, 57/3,
58/2, 58/3, 62/1, 64/9, 66/10,
67/12, 67/15, 68/16, 68/16, 68/8,
69/7, 69/8, 70/3, 70/4, 71/10, 72/6,
73/19, 75/9, 79/10, 79/16, 81/9,
82/5, 84/5, 85/3, 85/3, 86/17,
87/10, 87/15, 87/19, 89/15, 91/17,
91/5, 92/4, 92/5
b.+imle 22/19, 25/19, 27/16,
76/11, 87/16

benam *Far. sf.* Namlı, ünlü, meşhur.

b.+olup 25/9

benat *Ar. i.* Kızlar.

b.-ı cefâ-perverlerden 10/7

b.-ı hur-likâları 15/13

b.-ı kibârın 9/11

benzet- Benzer duruma getirmek.

b.-tim ise 50/19

ber-güzîde *Far. birl. sf.* Seçme,
seçkin.

b.+şîve-i ber-güzîdesiyle 19/8

ber-mûcib *Ar. Far. birl. zf.* Gerektiği
üzere.

b.+ber-mûcib-i nedamet 66/15

ber-takrip *Ar. Far. birl. zf.*

Yaklaştığımda

b. 47/12, 56/19, 57/5

berâber *Far. zf.* Birlikte, bir arada.

b. 7/15, 10/7, 22/12, 37/16, 40/3,
49/16, 52/14, 65/15, 87/14

	b.+inde 4/18, 63/4	bey	<i>i.</i> 1.Küçük bir toplumun veya küçük bir devletin başkanı. 2. Erkek adlarından sonra kullanılan saygı sözü.
bereket	<i>Ar. i.</i> Bolluk, gürlük, ongunluk, feyiz, feyezân.		b. 57/3
	b.+versin 75/7		b.+e 67/16
beri	<i>i.</i> Konuşanın önündeki iki uzaklıktan kendisine daha yakın olanı.	beyâban-gerd	<i>Far. birl. sf.</i> Çözü dolaşan.
	b. 87/3		b. 6/4
	b.+ye 71/17		b.+olup 92/11
berminval	<i>Far. zf.</i> Olduğu üzere, eskisi gibi.	beyan	<i>Ar. i.</i> Bildirme.
	b. 74/4		b.+bil-beyan 86/19, 90/13
	b.-i meşruh 65/11		b.+ediniz 85/1
bervech	<i>Far. zf.</i> Olduğu üzere, eskisi gibi.		b.+et 62/2
	b.-i mâruz-ı tagannîden 11/4		b.+etmekle 52/13, 58/7
	b.-i matlûp 54/2		b.+etti 3/19
	b.-i meşruh 54/13, 55/9		b.+ınızla 18/19
	b.-i müşerrih 16/7		b.+ıyla 15/10
beslen-	Kendini beslemek, doyrulmak.		b.+tezkâr-ı beyânım 24/16
	b.-ip 25/12	beyânat	<i>Ar. i.</i> Demeç, bildiri.
beste	<i>Far. sf.</i> Başlanmış, bağlı.		b.+ı 62/8
	b.+dil-besteyem 41/14		b.-ı hikmet-i emârat 6/9
beş	<i>i.</i> Dörtten sonra gelen sayının adı.		b.-ı merâhim 42/1
	b. 68/2, 71/7, 89/1		b.+la 73/18
	b.+inin 68/3	beyaz	<i>Ar. i.</i> Ak, kara, siyah karşıtı.
beşâret	<i>Ar. i.</i> Müjde, muştı, iyi haber.		b. 18/5, 21/18, 35/13, 40/13, 43/14, 49/14
	b. 15/10		b.+dan 59/17
bet	<i>Far. sf.</i> Kötü, çirkin, tuhaf.		b.+ı 65/9
	b.+minel bed 89/18	beyin	<i>i.</i> Kafatasının üst bölümünde beyin zarı ile örtülü, iki yarım yuvar biçiminde sinir kütesinden oluşan, duyum ve bilinç merkezlerinin bulunduğu organ, dimağ. 2. Akıl, anlayış.
	b.+nîk ü bed 4/8, 65/18, 92/13		
beter	<i>Far. sf.</i> Daha kötü, çok kötü.		
	b.+ve bahr olup 29/6		

	b.+imizde (beynimizde) 89/15		b. 31/13
beyn	<i>Ar. i.</i> Ara.		bî-intihâ <i>Far. Ar. birl. sf.</i> Nihayetsiz,
	b.-i rahta 88/13		sonsuz.
bezl	<i>Ar. i.</i> Sarfetme, harcama.		b.+deryâ-yı bî-intihânın 36/8
	b.-i eşfak 42/4		bî-karin <i>Far. Ar. birl. sf.</i> Sâhip olamayan.
	b.-i himmet ve gayret etmiş		b.-i nâzeninden 16/19
	imiş 30/2		b.+nâzenin-i bî-karin 42/7, 44/16
bıçak	<i>i.</i> Bir sap ve çelik bölümden		bî-misal <i>Far. Ar. birl. sf.</i> Eşsiz, benzersiz.
	oluşan kesici araç.		b.+timsal-i bî misali 14/7
	b. 81/9		bî-muhâbâ <i>Far. birl. sf.</i> Çekinmeksizin.
bırak-	Elde bulunan bir şeyi tutmaz		b. 59/12
	olmak, koymak.		bî-pâyân <i>Far. birl. sf.</i> Sonsuz.
	b.-acaklar 51/14		b.+nîmet-i mevcûde-i bî-pâyânı
	b.-ıp 35/1, 38/3, 78/5		78/4
	b.-mayın 46/13		bî-revan <i>Far. birl. sf.</i> Akmayan, gitmeyen.
	b.-tım 79/17		b.+kâlb-i fersûde-i bî-revânıma
bî-aynihî	<i>Ar. zf.</i> Aynı ile, aynen		40/1
	olduğu gibi.		bî-ruh <i>Far. Ar. sf.</i> Cansız.
	b. 19/14		b.+kâleb-i bî-rûh-ı perîşânıma
bî-bâk	<i>Far. sf.</i> Korkusuz.		31/19
	b.+kalenderan-ı bî-bâk 5/12		bî-tekrar <i>Far. Ar. sf.</i> Tekrarı
bî-derman	<i>Far. birl. sf.</i> Dermansız,		olmayan.
	güçsüz.		b. 85/11
	b.+can-ı bî-dermânımı 36/1		bîçâre <i>Far. sf.</i> Çâresiz, zavallı kimse.
bî-emsal	<i>Far. Ar. birl. sf.</i> Benzersiz.		b. 25/17, 39/5, 67/13, 68/8, 69/19,
	b.+e 21/16		71/15
bî-enbaz	<i>Far. sf.</i> Arkadaşsız.		b.-i âvâre 48/14
	b.+âvâz-ı bî-enbazımı 8/10		b.-i bî gam-güsar 31/16
bî-gam-güsar	<i>Far. Ar. birl. sf.</i>		b.+ler 16/3
	Gamsızlığı bitiren.		bîçâre-gan <i>Far. i.</i> Bîçâreler, çâresizler,
	b.+bîçâre-i bî-gam-güsar 31/16		zavallılar.
bî-hayr	<i>Far. Ar. birl. sf.</i> Hayırsız.		b. 61/4
	b. 14/4		bi'd-duhul <i>Ar. zf.</i> Girerek.
bî-ilâç	<i>Far. Ar. sf.</i> Çâresiz.		b. 51/5, 59/12, 84/17, 87/7

bîdar	<i>Far. sf.</i> Uyanık, uyumayan. b. 14/11 b.+olup 84/1		b.-miyor idim ise 81/4
bîdedep	<i>Far. Ar. birl. sf.</i> Terbiyesiz, edepsiz. b. 60/15		bi'l-beyan <i>Ar. zf.</i> Bildirerek. b. 86/19, 90/13
bîhaber	<i>Far. sf.</i> habersiz, bilgisiz. b. 14/4, 57/15 b.+dünyadan bîhaber olup gitmiş 74/19		bi'l-devam <i>Ar. zf.</i> Devam ederek b. 55/9
bîhemtâ	<i>Far. sf.</i> Eşi bulunmaz, benzersiz. b.+şuh-ı bîhemtâ 19/19		bi'l-ifham <i>Ar. zf.</i> İdraklerle. b. 67/7
bîhesap	<i>Far. sf.</i> Hesapsız. b.+hazîne-i bîhesâbı 71/1		bi'l-etraf <i>Ar. zf.</i> Taraflarla. b. 31/4
bîkarar	<i>Far. Ar. birl. sf.</i> Kararsız. b.+ârâm-ı can-ı bîkarârım 45/12 b.+olurlardı 8/11		bi'l-hücûm <i>Ar. zf.</i> Hücüm ederek. b.-ı şiddet 72/7
bikr	<i>Ar. i.</i> Kızlık, bekâret. b.+izâle-i bikrde 67/8		bi'l-icrâ <i>Ar. zf.</i> Yerine getirerek b. 64/18
bil-	Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak. b. 4/9, 14/10, 19/11, 85/13 b.-dikten 80/1 b.-dim ise 88/6 b.-emiyor idim 34/8 b.-ip 31/17, 88/9 b.-ir 40/18, 84/4 b.-ir isem 7/8 b.-ir misin 14/16 b.-irim 65/16 b.-memekle 40/3 b.-mez 3/14, 24/19		bi'l-idhal <i>Ar. zf.</i> Dahil olarak. b. 90/16
			bi'l-iftitah <i>Ar. zf.</i> Başlayarak. b. 7/4, 87/5
			bi'l-ihraç <i>Ar. zf.</i> İhraç ederek. b. 70/8
			bi'l-ihzar <i>Ar. zf.</i> Hazırlayarak. b. 5/10, 66/10, 70/2, 71/11
			bi'l-ik'ad <i>Ar. zf.</i> Oturtarak. b. 42/16, 64/16
			bi'l-ikmal <i>Ar. zf.</i> Tamamlayarak. b. 24/11
			bi'l-iknâ <i>Ar. zf.</i> İknâ ile. b. 28/10, 49/19, 53/6, 70/12
			bi'l-iksâ <i>Ar. zf.</i> Giydirek b. 86/16
			bi'l-ilkâ <i>Ar. zf.</i> Atarak. b. 36/7
			bil-intikal <i>Ar. zf.</i> Geçerek b. 78/3

bi'l-irâe *Ar. zf.* Göstererek
b. 58/15, 70/16, 75/10, 84/12

bi'l-ircâ *Ar. zf.* Çevirerek.
b. 67/16

bi'l-irkâp *Ar. zf.* Bindirme ile.
b. 28/14

bil-isâbet *Ar. zf.* İsâbet ile.
b. 36/13

bi'l-istimâ *Ar. zf.* Dinleyerek.
b. 4/11, 7/16, 15/11, 26/6, 42/7

bi'l-istimdat *Ar. zf.* Yardım isteyerek.
b. 60/5

bil-iştigal *Ar. zf.* Meşgul olarak
b. 79/3

bil-itham *Ar. zf.* Suçlayarak.
b. 67/18

bi'l-kabul *Ar. zf.* Kabullenerek.
b. 20/7, 73/13

bi'l-kıyam *Ar. zf.* Ayakta durarak.
b. 12/10

bi'l-mecbûriyye *Ar. zf.* Zorunlu ile.
b. 34/13, 73/14, 74/2, 87/1

bi'l-muâyene *Ar. zf.* Muâyene ile.
b. 29/5, 60/7

bi'l-mürâcaat *Ar. zf.* Mürâcaatla.
b. 75/11

bi'l-müşâhede *Ar. zf.* Müşâhede
ile.
b. 47/13

bi'l-müşâhede *Ar. zf.* Görerek
b. 27/6, 29/9, 86/18

bilâ-azl *Ar. birl. zf.* İştenden çıkarmadan.
b.-i vasî 79/10

bilâ-ihsas *Ar. birl. zf.* Sezdirmeden.

b. 41/13

bilâ-ihitiyar *Ar. birl. zf.* Kendiliğinden.
b. 44/7

bilâ-isticvap *Ar. birl. zf.* Sormadan,
söyletmeden.
b. 31/7, 32/19

bilâ-iştibah *Ar. birl. zf.*
Şüphelenmeksizin.
b.+dergâh-ı bilâ-iştibah 57/10

bilâ-sebep *Ar. birl. sf.* Sebepsiz.
b. 2/7

bilâ-tahammül *Ar. birl. sf.*
Tahammülsüz.
b. 5/5, 91/3

bilâ-tekellüm *Ar. birl. zf.* Konuşmadan.
b. 91/14

bilâ-tereddüt *Ar. birl. sf.* Tereddütsüz.
b.-i keyfiyet 89/17

bilâd *Ar. i.* Beldeler, şehirler.
b.+ın 7/10

bilakis *Ar. zf.* Tersine olarak, tam tersine,
tersine, aksine.
b. 61/8, 83/4, 90/18

bilcümle *Ar. sf.* Bütün, hep.
b. 15/18, 23/13, 24/7, 80/19

bile *bağ.* Da, de, dahi.
b. 14/17, 24/14, 35/16, 39/7, 42/4,
48/8, 60/2, 63/18, 75/13, 80/5,
83/13

bileme- Bilme imkânı veya olasılığı
bulunmamak.
b.-m 46/1

bîmâre *Far. i.* Hasta anlamındaki bîmar
kelimesinin tamlamalarda ortaya

	çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.		16/9, 16/9, 17/11, 17/11, 17/3, 17/8, 18/10, 18/5, 19/19, 19/5, 20/14, 20/15, 21/13, 21/19, 22/16, 22/16, 22/3, 22/8, 23/10, 23/12, 23/3, 23/4, 23/6, 23/8, 24/10, 24/13, 24/14, 24/3, 24/6, 24/9, 25/1, 25/10, 25/9, 26/11, 26/17, 26/18, 26/8, 27/11, 27/12, 27/15, 27/9, 28/12, 28/17, 28/17, 28/18, 29/13, 29/13, 29/18, 29/7, 30/15, 30/16, 30/19, 31/11, 31/14, 31/9, 32/1, 32/1, 32/10, 32/10, 32/11, 32/11, 32/11, 32/12, 32/4, 33/11, 33/12, 33/15, 33/4, 34/3, 34/4, 34/6, 34/9, 35/1, 35/10, 35/11, 35/11, 35/13, 35/13, 35/14, 35/16, 35/18, 35/2, 35/3, 35/6, 35/8, 36/11, 36/12, 36/19, 36/5, 36/6, 36/6, 36/9, 37/11, 37/12, 37/19, 37/3, 37/6, 38/11, 38/13, 38/14, 38/19, 38/8, 39/11, 39/13, 39/18, 40/11, 40/12, 40/8, 40/9, 41/16, 42/1, 42/16, 42/17, 42/2, 42/8, 43/11, 43/12, 43/18, 44/3, 44/7, 44/8, 44/9, 45/1, 45/18, 45/3, 45/7, 45/8, 45/9, 46/1, 46/13, 46/15, 46/16, 46/18, 46/19, 47/12, 47/14, 47/14, 47/17, 47/3, 47/5, 47/6, 47/8, 48/1, 48/11, 48/16, 48/18, 48/5, 48/8, 48/8, 48/9, 49/14, 49/14, 49/14, 49/16, 49/3, 49/4, 49/8, 50/10, 50/13, 50/14, 50/19, 50/4, 50/5, 50/5, 50/9, 51/10, 51/16, 51/16, 51/3, 51/7, 51/9,
bin	b.-i musîbet-dîde 56/7 i. Dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı b. 17/5, 19/15, 19/9, 20/3, 21/9, 24/1, 26/7, 31/9, 38/11, 40/16, 40/9, 41/10, 41/6, 42/12, 42/18, 43/15, 56/18, 61/16, 63/1, 63/5, 66/11, 73/15, 73/17, 74/3, 75/18, 83/19, 85/19 b.+de birin 58/6 b.+ler 62/14		
bin-	Yüksek bir şeyin veya bir hayvanın üstüne çıkıp ayaklarını sallandırarak oturmak. b.-ip 34/5, 62/17		
binâ	Ar. i. Yapı. b. 35/3		
bir	i. Sayıların ilkinin adı. b. 2/14, 2/2, 2/7, 2/9, 3/1, 3/15, 3/16, 3/16, 3/2, 3/4, 3/5, 3/8, 3/9, 4/11, 4/11, 4/12, 4/14, 4/17, 4/3, 4/4, 4/5, 4/6, 4/6, 4/6, 4/6, 5/1, 5/10, 5/11, 5/16, 5/3, 5/3, 6/1, 6/17, 6/2, 8/7, 9/1, 9/2, 9/2, 9/4, 9/5, 10/10, 10/13, 10/15, 10/16, 11/10, 11/14, 11/14, 11/18, 11/19, 11/4, 11/5, 11/6, 12/13, 12/16, 13/16, 13/17, 13/18, 13/3, 13/4, 13/4, 14/16, 14/2, 14/5, 15/11, 15/12, 15/14, 15/17, 15/3, 16/12, 16/14, 16/8,		

52/1, 52/10, 52/18, 52/3, 52/5,
53/1, 53/13, 53/14, 53/15,
53/17, 53/19, 53/3, 53/4, 54/13,
54/13, 54/15, 54/16, 54/5, 54/6,
54/8, 55/12, 55/16, 55/4, 55/7,
56/16, 56/19, 56/19, 56/2, 57/1,
57/14, 57/16, 57/18, 57/5, 58/1,
58/1, 58/1, 58/1, 58/10, 58/11,
58/13, 58/17, 58/17, 58/18,
58/19, 58/7, 58/9, 59/1, 59/10,
59/19, 59/2, 59/3, 59/8, 60/1,
60/1, 60/12, 60/15, 60/17,
60/19, 60/19, 60/5, 61/10,
61/19, 61/7, 61/8, 61/9, 62/10,
62/12, 62/13, 62/14, 62/16,
62/9, 63/11, 63/12, 63/14,
63/17, 63/19, 64/15, 64/3, 64/3,
65/15, 66/14, 66/15, 67/1,
67/10, 67/11, 67/14, 67/14,
67/14, 67/6, 67/9, 68/11, 68/13,
68/5, 69/11, 69/15, 69/18,
69/19, 69/2, 69/3, 70/15, 70/16,
71/14, 71/18, 71/4, 71/8, 72/11,
72/12, 72/14, 72/15, 72/16,
72/17, 72/18, 72/3, 72/9, 73/13,
73/5, 74/13, 74/9, 75/3, 75/3,
75/4, 75/6, 76/14, 76/6, 76/6,
76/7, 77/12, 77/4, 77/5, 78/10,
78/13, 78/9, 79/7, 79/9, 80/13,
80/18, 80/2, 80/4, 81/12, 81/12,
81/4, 81/6, 81/9, 81/9, 82/16,
83/14, 83/6, 83/7, 84/14, 84/16,
84/2, 84/2, 84/2, 85/12, 85/14,
85/17, 85/6, 86/11, 86/3, 86/7,

86/8, 87/10, 87/10, 87/14, 87/2,
88/1, 88/14, 88/19, 88/3, 88/8,
89/10, 89/12, 90/19, 91/4, 92/3,
92/6

b.+bin de birin 58/7

b.+bir 36/17

b.+her bir 6/6, 10/6, 13/14, 14/6,
41/14, 45/2, 45/8, 74/2, 79/19

b.+i 3/8

b.+le 7/13

b.+şey 35/13

birâder *Far. i.* Erkek kardeş

b. 26/13, 27/18

b.+a birâder 65/13

b.+i 32/19

b.+im 27/18, 28/5, 33/13, 65/11,
66/12

b.+imden 28/7, 33/2

b.+ime 27/15

b.+imi 28/9

b.+imle 28/13

b.+lerde 33/19

b.+lerim 27/14, 28/16, 29/1,
30/17

b.+lerime 37/7

b.+lerimi 65/16, 65/6

b.+lerimin 65/13

b.+lerimiz 26/1

b.+lerimizi 27/4

b.+lerimizin 26/15

b.+lerin 33/14

b.+lerle 26/6

birâderâne *Far. sf. ve zf.* Kardeşçe,
dostça.

b.+nesâyih-i birâderâne 26/10
biraz *birl. sf. ve zf.* Bir parça, azıcık.
b. 7/3, 10/18, 25/19, 35/14,
79/3
b.+dan 62/18
birazcık *birl. sf. ve zf.* Pek az, çok az.
b. 38/7
birbiri *birl. zm.* Karşılıklı olarak bir
diğeri.
b.+mizden 43/17
b.+mizin 18/15, 26/13
b.+mizle 34/2
b.+nden 77/13
b.+nin 82/8
b.+yle 7/16
birçok *birl. sf.* Oldukça çok, sayısı
belirsiz, bir hayli, müteaddit.
b. 2/14, 2/4, 18/9, 21/15, 27/7,
30/7, 33/4, 33/6, 34/2, 36/19,
37/5, 60/3, 62/8, 65/5, 68/6,
69/1, 69/7, 70/2, 73/3, 77/13,
77/8, 79/16, 79/2, 79/4, 87/13,
88/17, 88/19, 93/1
birden *zf.* Ansızın.
b. 26/5, 31/1, 49/8, 64/5
birdenbire *birl. zf.* Ansızın
b. 44/3
birer *sf.* Herkese bir.
b. 7/4, 7/4, 25/15
b.+birer 12/11, 54/1
birisi *zm.* Bir tanesi.
b. 3/16, 5/19, 7/17, 61/14, 63/2
b.+her biri 5/10, 6/18, 43/12,
45/7

b.+her birinin 25/14
birinci *sf.* Zaman, yer, sıra bakımından
başkalarından önce gelen kimse,
şey.
b. 44/1
birisi *zm.* Herhangi bir kimse.
b. 27/2
b.+ne 81/13
birkaç *sf.* Çok olmayan, az sayıda, az.
b. 4/18, 5/6, 8/13, 9/10, 10/10,
11/11, 12/1, 18/12, 20/11, 20/19,
22/6, 25/17, 27/1, 28/14, 29/13,
29/16, 29/8, 32/14, 34/11, 34/13,
35/16, 37/19, 38/1, 38/9, 39/17,
46/19, 52/13, 52/3, 53/12, 53/7,
55/14, 56/18, 58/9, 63/5, 64/19,
67/7, 68/1, 68/5, 70/15, 71/3, 73/7,
73/9, 74/1, 74/13, 74/4, 75/10,
76/11, 77/10, 77/19, 77/6, 78/1,
79/14, 80/8, 83/5, 83/8, 84/14,
90/5, 90/9
birleş- Buluşmak, bir araya gelmek
b.-ip 71/4
birlikte *zf.* Bir arada, beraberce, hep
beraber.
b. 27/9, 28/11, 28/7, 51/10, 71/2,
74/9, 78/16, 86/5
birtakım *birl. sf.* Kimi, bâzı.
b. 10/18, 13/19, 13/4, 33/12, 35/5,
49/17, 50/3, 51/10, 53/4, 55/18,
60/14, 64/17, 67/8, 70/17, 71/16,
74/7, 76/17, 76/19, 81/18, 82/3,
84/10, 87/7, 90/14
bîrun *Far. i.* Dış.

b.-ı dehanıma 44/8

bisat *Ar. i.* Halı, kilim, keçe, minder gibi yere yayılan şey, yaygı.
b. 45/1, 55/8

bi't-tagannî *Ar. zf.* Şarkı söyleyerek.
b. 18/15

bi't-tahammül *Ar. zf.* Tahammül ederek.
b. 73/17

bi't-takrip *Ar. zf.* Yaklaştırmayla.
b. 49/17, 89/10

bi't-taksim *Ar. zf.* Paylaştırarak.
b. 92/11

bi't-tamam *Ar. zf.* Tamamıyla.
b. 59/15, 60/10, 62/5, 76/8, 82/7

bi't-tatlik *Ar. zf.* Boşama ile.
b. 77/3

bi't-tebdil *Ar. zf.* Değiştirmeyeyle.
b. 53/3
b.-i tagayyür 2/10

bi't-teferrüs *Ar. zf.* Sezinleme ile.
b. 54/15

bi't-tehdit *Ar. zf.* Tehditle.
b. 29/4

bi't-telebbüs *Ar. zf.* Giymekle.
b. 78/6

bi't-tertip *Ar. zf.* Düzenleyerek.
b. 21/14

bi't-tesâdüf *Ar. zf.* Tesâdüfen.
b. 29/19, 30/7, 83/6

bi't-tesâhup *Ar. zf.* Sâhip çıkararak.
b. 30/10

bit- Tükenmek.

b.-ip 54/11

b.-mekle 77/15

b.-mesin 54/14

b.-ti 34/16

b.-tikten 64/11

bitir- Bitmesini sağlamak, sona erdirmek, tüketmek, tamamlamak, sonuçlandırmak
b. 64/1

biz *zm.* Çokluk birinci kişiyi gösteren söz.
b. 18/15, 26/13, 26/5, 27/19, 27/2, 27/6, 38/6, 46/9, 51/18, 53/16, 54/19, 56/8, 71/13, 90/13, 90/16
b.+den 26/10, 54/13, 90/10
b.+e 51/18, 51/8, 53/16, 71/12
b.+i 30/9, 53/12, 51/13, 55/19, 56/1, 56/11, 56/12, 56/9, 71/10, 90/10
b.+im 6/4, 43/13, 49/19, 52/1, 52/16, 71/13, 71/19, 72/1, 76/11, 82/9
b.+imle 64/17
b.+lere 33/18
b.+leri 31/6

boğazlan- Boğazlama işine konu olmak veya boğazlama işi yapılmak.
b.-miş 54/6

boğul- Havasızlıktan ölmek.
b.-up 29/12

boy *i.* Bir şeyin tabanı ile en yüksek noktası arasındaki uzaklık.
b.+unda 11/11

boyun	<i>i.</i> Gövdenin başla omuz arasında kalan bölgesi. b.+uma (boynuma) 51/5 b.+unu (boynunu) 63/9		
bozul-	Bozma işine konu olmak. b.-du 69/4		
böyle	<i>sf.</i> Bunun gibi, buna benzer. b. 3/3, 14/4, 16/13, 23/4, 38/19, 39/3, 39/4, 41/11, 44/16, 45/13, 48/1, 48/16, 48/5, 48/5, 49/3, 60/14, 65/15, 66/15, 72/3, 73/5, 80/16, 83/15, 85/14, 85/3, 87/19		65/17, 66/13, 66/16, 66/4, 67/15, 68/16, 68/3, 69/6, 69/8, 70/9, 72/5, 75/16, 76/9, 80/6, 81/15, 81/5, 85/1, 85/6, 87/11, 87/5, 89/6, 90/7, 91/13, 91/5, 92/12, 92/14, 93/3, 93/7
böylece	<i>zf.</i> Tam böyle, bu biçimde. b. 47/18		b.+na 80/17 b.+nda 69/7 b.+ndan 17/10, 31/3, 48/4 b.+nlarla 37/15 b.+nu 60/8
bu	<i>sf. ve zm.</i> Yerde, zamanda veya söz zincirinde en yakın olanı gösteren bir söz. b. 2/4, 3/10, 3/18, 3/4, 3/7, 4/13, 4/14, 4/17, 4/7, 4/8, 5/14, 7/15, 7/19, 9/15, 10/10, 10/8, 12/6, 14/8, 15/1, 15/18, 17/7, 19/1, 19/1, 19/17, 19/4, 20/1, 20/11, 20/5, 20/7, 21/12, 22/10, 23/16, 23/19, 26/5, 27/12, 31/16, 33/19, 36/6, 38/17, 38/17, 39/17, 39/5, 39/7, 40/18, 40/2, 41/15, 41/4, 41/5, 42/7, 43/7, 44/2, 46/1, 46/1, 46/4, 47/4, 49/19, 49/4, 50/15, 51/1, 51/19, 52/15, 54/18, 54/9, 56/6, 57/2, 57/6, 58/15, 58/4, 59/15, 59/17, 59/18, 60/16, 61/5, 62/2, 63/19, 63/9, 64/11, 64/9, 65/13, 65/14,		budak <i>i.</i> Ağacın dal olacak sürgünü. b.+lar 13/9 b.+ları 45/7
		buhran <i>Ar. i.</i> Bunalım, kriz. b.-ı helakette 49/11	
		bul- Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak. b.-duktan 80/11 b.-dum 61/6 b.-dum ise 50/4 b.-emniyet buldukta 74/18 b.-emniyet bulup 82/7 b.-ifâkat bulup 73/1 b.-kar-ı deryâda bulup 29/8 b.-kesb-i sıhhat ve ifâkat bulduğumda 29/16 b.-madım 24/14 b.-mağla 71/13 b.-mak 24/10, 57/14 b.-mamağla 77/12 b.-mayarak 35/2 b.-up 32/8, 81/13 b.-uyorsunuz 48/15	

b.-vukū bulmadığını 67/7

b.-vukū bulmuş 66/14

bulama- Bulma imkânı veya olasılığı

bulunmamak.

b.-dım 34/17

b.-yarak 2/9, 36/10

b.-yıp 33/9, 34/10, 50/5

b.-zsın 15/4

bulun- Bulma işine konu olmak.

b.-acaktır 51/2

b.-an 53/3, 88/17, 90/2

b.-du 67/3, 81/8

b.-du ise 86/19

b.-dum 87/1, 87/8

b.-dum ise 60/1

b.-hakâretlerde bulundu ise
73/16

b.-hezeyanlarda bulunup 74/11

b.-isticvap ve istintakta

bulundu 90/3

b.-madıktan 85/15

b.-masın 48/5

b.-mayasın 80/3

b.-nesâyih-i câlîyyede bulundu
76/18

b.-ricâda bulundum ise 64/3

b.-ricâda bulunur idi 44/12

b.-ricâlarda bulundum ise
63/11

b.-sun 6/4

b.-şikâyette bulunur idim 89/5

b.-şikâyette bulunurdu isem
74/7

b.-taltîfatta bulundu ise 87/16

b.-tembîhatta bulundum 91/15

b.-tezyînatta bulunduktan 90/6

b.-up 27/15, 44/17, 45/13, 71/17,
82/5, 88/16

b.-ur 70/17

b.-ur idik 90/14

b.-ur idiler 81/18

b.-ur idim 69/9

b.-urlar ise 73/11

b.-ursun 49/3

b.-uyor idi 42/13

b.-uyorsun 81/6

bulunabil- Bulma imkânı veya olasılığı
bulunmak.

b.-irim 88/9

bulut *i.* Atmosferdeki su damlacıkları
ve buz taneciklerinin görülebilir
yoğunluk kazanmasıyla oluşan,
biçimleri, yükseklikleri ve yol
açtıkları hava olaylarıyla
birbirinden ayrılan yığın.

b.+u 23/11, 57/13

bunca *sf.* Epey, çok.

b. 49/3

bura *i.* Bu yer.

b.+dan 81/17

b.+ya 85/7

burun *i.* Alınla üst dudak arasında
bulunan, çıkıntılı, iki delikli
koklama ve solunum organı.

b.+uma (burnuma) 39/12

b.+undan (burnundan) 86/9

bûs *Far. i.* Öpme, öpüş.

b. 72/1

	b.+ettikten 91/4		b.+bütün 31/18, 35/3
bûse	<i>Far. i.</i> Öpme, öpüş, öpücük. b. 43/17, 84/18 b.+almakla 20/6 b.+ler 18/16, 42/9	büyük	<i>sf.</i> Boyutları, benzerlerinden daha fazla olan. b. 25/8, 26/1, 26/15, 27/9, 28/12, 28/5, 35/13, 36/8, 37/3, 64/15, 65/11, 70/16, 75/3, 81/12 b.+büyük 92/16
bûy	<i>Far. i.</i> Koku. b.+ım 17/17	büyük	<i>i.</i> Büyükle birlikte. b.+küçüklü 9/6
buyrul-	Buyurma işi yapılmak. b.-himmet buyrulmasını 19/17	cah	<i>Ar. i.</i> Yüksek mevki, makam, rütbe. c.-i izzetten 31/14
buyur-	Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek, emretmek. b.-du 5/18, 7/14, 19/3, 64/1 b.-ifham buyurdu 5/3 b.-makla 19/17 b.-memur buyurduğunuz 56/12 b.-muş 8/8 b.-reftar buyurmağa 6/15	câhil	<i>Ar. i.</i> Deneysiz, genç, toy. c. 70/4
bülbül	<i>Far. i.</i> Karatavukgillerden, sesinin güzelliği ile tanınmış olan ötücü kuş. b. 8/9, 16/12, 22/1, 24/2 b.+leri 16/5	câhilâne	<i>Far. zf.</i> Cahilce. c.+mutasavvere-i câhilânenen 12/8
bülent	<i>Far. sf.</i> Yüksek, yüce, ulu. b.+(bülend)-âvaz 3/10	cahîm	<i>Ar. i.</i> Cehennem. c.+ve nîran olmuştur 92/1
bülûğ	<i>Ar. i.</i> Ergenleşme b.+hadd-i bülûğa 8/4	câlis	<i>Ar. i.</i> Oturan. c.+câlis mesned-i izz ü ihtiram olmuşlar 30/17
bürehne	<i>Far. sf.</i> Çıplak, açık, yalın. b.+edip 21/19	câlîyye	<i>Ar. sf.</i> Yapmacıklı, düzme, sahte anlamındaki câlî kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli. c.+nesâyih-i câlîyyede bulundu 76/18
büt-şiken-bâd	<i>Far. birl. sf.</i> Put kıran olsun. b.+ı 2/6	cam	<i>Far. i. 1.</i> Soda veya potas katılmış silisli kumun ateşte eritilmesiyle yapılan sert, saydam ve çabuk kırılır cisim. 2. Kadeh, içki. c. 15/7, 90/8
bütün	<i>sf.</i> Eksiksiz, tam. b. 26/15, 48/7, 81/3		

can *Far. i. 1.* İnsan ve hayvanlarda yaşamayı sağlayan ve ölümlle vücuttan ayrılan madde dışı varlık. 2. Yaşama, hayat. 3. Gönül
c. 2/7, 19/14, 39/2
c.+ârâm-ı cân-ı bîkarârım 45/12
c.+ârâm-ı cânı 46/18
c.+ârâm-ı cânım 18/19, 21/2, 41/15
c.+derûn-ı can 44/8
c.+fark-ı can-güdâz-ı yâr-ı cânı 44/6
c.-ı bî-dermânımı 36/1
c.-ı dil 41/9
c.-ı zayıf-ı nâ-tüvânım 41/2
c.+ım 17/9, 20/4, 40/7, 69/7
c.+ıma 39/19
c.+ımı 16/11, 49/13
c.+ımın 28/10
c.+ın 64/1
c.+ını 86/11
c.+ımız 6/15, 28/1
c.+kemend-i cân-ı halâsı 32/5
c.+kemer-i cânımda 32/9
c.+lar 16/9, 38/10, 42/17
c.+u gönülden 82/16
c.+u dilden 56/5

can-bahş *Far. birl. sf.* Can veren, hayat bağışlayan.
c. 42/8

can-feşan *Far. birl. sf.* Can veren, canını feda eden.

c.+olmaz 19/20

can-fezâ *Far. birl. sf.* Cana hayat veren, iç açan.
c. 42/9
c.+râyiha-i can-fezâ-yı hayat 17/18

can-gâh *Far. tür. i.* Can evi.
c.+nigâh-ı can-gâh fırlatmağla 5/1

can-gezâ *Far. birl. sf.* Ruh sıkıcı.
c.+zehr-i can-gezâ 86/3

can-güdaz *Far. birl. sf.* Canı eriten, cana işleyen.
c. 3/9
c.+âvâz-ı can-güdaz 15/9
c.+fark-ı can-güdâz-ı yâr-ı cânı 44/5

can-güdâzâne *Far. birl. sf.* Canı eritircesine, cana işlercesine.
c.+kelimât-ı dil-sûzâne-i can-güdâzânededen 40/10
c.+lere 74/5

can-güzar *Far. birl. sf.* Cana geçen, içe işleyen.
c. 24/16

can-sitan *Far. birl. sf.* Can alan, can alıcı.
c.+cellâd-ı can-sitan 45/8
c.+cellâd-ı can-sitanın 46/17
c.+tîr-i can-sitan 54/5
c.+tîr-i can-sitane 54/9

can-suz *Far. birl. sf.* Can yakan, can yakıcı.
c. 3/9

cânan *Far. i.* Sevgili, sevilen kadın.

- c.+1 49/13
- canhıraş** *Far. sf.* Yürek paralayan, iç tırmalayan.
c. 47/8
- cânip** *Ar. i.* Yan, taraf, cihet, yön.
c.+ten 34/16
c.+e (cânibe) 33/15, 34/8, 35/1
c.+inden (cânibinden) 8/19, 9/12
c.+ine (cânibine) 50/1, 64/7, 65/4
c.+te 63/15
c.+ten 19/6
- cansız** *sf.* 1. Canını yitirmiş, ölmüş. 2. Güçsüz, mecalsiz bir biçimde
c. 4/12, 16/14, 48/9
- cansızâne** *Far. i.* Cansızmışçasına.
c.+cinâyât-ı cansızâneye 39/4
- câriye** *Ar. i.* Yabancı ülkelerden kaçırılıp özgürlükten yoksun bırakılan, alınıp satılabilen, her konuda efendisinin isteklerine bağlı bulunan genç kadın, halayık
c.+min 53/2
c.+kemîne-i câriyeniz 68/11
c.+vukûât-ı câriyenin 86/15
- câü'l-kader** *Ar. zf.* Kader geldiğinde, gerçekleştiğinde.
c.+izâ câü'l-kader umye'l-basar 28/9
- cefâ** *Ar. i.* Eziyet, sıkıntı, çile.
c. 73/16
c.+cevr ü cefâları 65/14
- cefâ-cû** *Far. birl. sf.* Cefâ arayan, cefâ eden.
c. 37/11
c.-y1 cefâ küster 14/3
- cefâ-dîde** *Far. birl. sf.* Cefâ görmüş, eziyet çekmiş.
c. 39/17
c.+misâfir-i cefâ-dîdem 62/1
- cefâ-küster** *Far. birl. sf.* Sıkıntı yayan.
c.+cefâ-cû-y1 cefâ-küster 14/3
- cefâ-perver** *Far. birl. sf.* Eziyet seven.
c.+benat-ı cefâ-perverlerden 10/8
- cefâkâr** *Far. sf.* Eziyet eden.
c. 24/13, 37/7, 63/15
c.+cellâd-ı cefâkâr 47/10
- cefâkeş** *Far. sf.* Cefâ çeken, sıkıntıya katlanan
c. 8/2
- cehâlet** *Ar. i.* Bilgisizlik
c. 68/3
- cehennem** *Ar. i.* Dinî inanışlara göre, dünyada günah işleyenlerin öldükten sonra ceza görecekleri yer.
c. 21/8, 31/12, 91/7
- cellât** *Ar. i.* 1. Ölüm cezasına çarptırılanları öldürmekle görevli olan kimse. 2. *sf.* Acımasız, katı yürekli, kolaylıkla suç işleyen, zalim.
c. 51/1
c.-1 (cellâd) can-sitan 45/7
c.-1 (cellâd) can-sitanın 46/16
c.-1 (cellâd) cefâkâr 47/10

	c.+ın(cellâdın) 4/18		c.+rızâ-yı kazâ-yı cenâb-ı Hallâk
	c.+lar 47/16, 49/6, 49/8		29/6
celp	<i>Ar. i.</i> Getirtme, kendi üzerine çekme.	cenâze	<i>Ar. i.</i> Kefenlenip tabuta konmuş, gömülmeye hazırlanmış insan ölüsü.
	c. 4/14, 23/19, 30/1		c. 72/18
	c.+ettirmiş 12/5	cenk	<i>Far. i.</i> Kahramanca mücadele, çarpışma, savaş.
	c.+ini(celbini) 5/2		c.-i mağlûbede 54/18
cemal	<i>Ar. i.</i> Yüz güzelliği.	cennet	<i>Ar. i.</i> Dinî inanışlara göre dünyada iyilik yapanların, günahsızların, öldükten sonra sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer.
	c.+i 14/6		c. 17/11
	c.+imi 8/8		c.+bahçe-i cennet 13/2
	c.+ine 14/8		c.+e 50/5
cenap	<i>Ar. i.</i> Saygı, onur ve büyüklük anlamıyla kullanılan bir söz.		c.+gülzar-ı cennette iken 21/8
	c.+(Cenâb)-ı Ah 51/17		c.-i aguşunda 20/11
	c.+(Cenâb)-ı Allah 56/10		c.-i İrem 13/12
	c.+(Cenâb)-ı Allah'tan 29/10		c.+mevki-i dilnişîn-i cennet 9/4
	c.+(Cenâb)-ı Allah'a 37/2, 66/11	cep	<i>Ar. i.</i> Genellikle bir şey koymaya yarayan, giysinin belli bir yeri açılarak içine yerleştirilen astardan yapılmış parça.
	c.+(Cenâb)-ı Allah'ın 57/6		c.+inden (cebinden) 58/8
	c.+(Cenâb)-ı Allah'tan 60/5	cer	<i>Ar. i.</i> Çekme, sürükleyerek götürme.
	c.+(cenâb)-ı ganî 79/17		c.+vukûât-ı cerreye 58/6
	c.+(Cenâb)-ı Hakk'a 57/11	cerâhat	<i>Ar. i.</i> 1. İrin. 2. Yara.
	c.+(Cenâb)-ı Hakk'ın 79/18		c.-ı mekşufeme 38/10
	c.+(Cenâb)-ı Hak'tan 41/10		c.+lar 40/9
	c.+(cenâb)-ı kâdir-i lâyetmûtun 39/15 43/19		c.+ları 39/14
	c.+(cenâb)-ı kâdir-i kudret-nümânın 43/19		c.+larımın 39/11
	c.+(cenâb)-ı kadir-i zî-iktidârı 12/9		
	c.+(cenâb)-ı mün'im-i yekta 8/5		
	c.+(cenâb)-ı müntakim 82/9		

c.+lerden 41/8
cereyan *Ar. i.* Bir yöne doğru akma,
akış, akıntı.
c. 88/19
c.-ı demden 39/15
c.+tarîk-i visal-i cereyâneye
20/7
c.+ve feveran etmektedir 13/5
cerrah *Ar. i.* Ameliyat yapan uzman
hekim, operatör.
c. 40/4, 81/14
c.+lara 42/11
cesâret *Ar. i.* Yüreklilik, yiğitlik, yürek
ve göz pekliği.
c. 5/19, 12/3, 12/3, 48/17, 61/3
c.+pâ-nihâde-i cesâret 47/19
c.+edemediğimizi 90/13
c.+ediyorsunuz 39/4
c.+ettiğin 81/2
c.-i mecbûlemi 12/9
c.+icrâ-yı cesâret 5/18
c.+imi 12/15, 17/2, 22/13
c.+le 60/16
c.+lerde 48/5
c.+leri 63/18
c.+lisân-ı cesâret 48/13
cevaben *Ar. zf.* Cevap olarak.
c. 10/9, 42/3
cevap *Ar. i.* Bir soruya, bir isteğe, bir
söz veya yazıya verilen karşılık,
yanıt.
c. 48/19
c.+a (cevaba) 48/8
c.+ın (cevabın) 62/11

cevir *Ar. i.* Eziyet, cefa, üzü.
c.+(cevr) 57/11
c.+(cevr) ü cefâları 65/14
ceylân *i.* Çift parmaklılardan,
boynuzlugiller familyasından,
çöllerde yaşayan, çok hızlı koşan,
gözlerinin güzelliği ile tanınan,
ince bacaklı, zarif, memeli
hayvan, ahu, gazal.
c.+lar 14/18
cihan Evren, dünya.
c. 15/2, 46/12
c.+a 14/13, 35/17
c.+âfet-i cihan 40/11
c.+da 4/8, 12/17, 14/9, 80/7, 91/5,
91/6, 92/14
c.+dan 14/3
c.+dîde-i cihangirlerden 5/19
c.+hâb-ı sâni-i cihânın 11/6
c.+ı 10/11, 14/14, 14/15, 42/10,
62/17, 65/18
c.-ı bânîye 5/10
c.-ı nâ-pâyidârın 44/1, 46/12,
50/10, 65/14
c.+ın 6/5, 11/6, 15/12, 65/15
c.+melâl-i mevcudi-i cihandan
92/9
c.+sarây-ı cihan-pîrâ-yı saltanatta
5/17
c.+şehriyâr-ı cihânın 59/8
cihan-ârâ *Far. birl. sf.* Cihânı süsleyen.
c.+dilrübâ-yı cihan-ârânın 55/5
c.+nın 59/6

<p>cihan-âşub <i>Far. birl. sf.</i> Dünyâyı birbirine katan, güzel. c. 55/9 c.+tuğyân-ı emvac-ı cihan-âşub 15/2</p> <p>cihan-dîde <i>Far. birl. sf.</i> Cihani görmüş, çok yaşamış. c.+ler 6/17, 93/3</p> <p>cihan-gerd <i>Far. birl. sf. i.</i> Cihânı dolaşan, dünyâyı gezen. c. 8/2 c.+dervîş-i cihan-gerdleri 4/14</p> <p>cihan-suz <i>Far. birl. sf. i.</i> Cihânı yakan. c. 59/6, 62/13, 62/8, 63/7 c.+dan 65/3 c.+iyle 63/19 c.+sarây-ı cihan-sûziye 60/8 c.+un 59/12</p> <p>cihan-tab <i>Far. birl. sf.</i> Cihânı aydınlatan. c. 50/8 c.+mehtab-ı cihan-tab 46/8</p> <p>cihangir <i>Far. birl. sf.</i> Dünyaya egemen olan, dünyayı zapt eden kimse. c.+cihan-dîde-i cihangirlerden 5/19</p> <p>cihâniyan <i>Far. i.</i> İnsanlar. c. 10/12</p> <p>cihet <i>Ar. i.</i> Yön, yan, taraf. c.+le 70/10 c.+ten 41/14, 45/2, 46/7, 68/13, 86/2</p>	<p>cilve <i>Ar. i.</i> Hoşa gitmek için yapılan davranış, kırıltma, naz. c. 42/17, 43/15 c.+ler 17/14, 86/1 c.+ü âniyle 19/15</p> <p>cin <i>Ar. i.</i> Dinî inanışa göre duyularla kavranamayan, insanlar gibi irâde ve anlama yeteneğine sâhip, ilahî emirlere uymakla yükümlü tutulan yaratık. c.+ins ü cin 60/18</p> <p>cinâyat <i>Ar. i.</i> Cinâyetler. c.-ı cansızâneye 39/4</p> <p>cinâyet <i>Ar. i.</i> Adam öldürme. c.+ler 31/5 c.+lerden 85/15</p> <p>cindar <i>Ar. Far. sf. ve i.</i> Cin çağırın, cinci. c. 23/18</p> <p>cinnet Delilik. c.+ahvâl-i cinnet 23/16</p> <p>cins <i>Ar. i.</i> Tür, çeşit. c.+ebnâ-yı cinsin c.+lerine 38/19</p> <p>cisim <i>Ar. i.</i> Doğada element, bileşik veya bunların karışımları hâlinde bulunan, kütlesi ve ağırlığı olan, duyularla algılanabilen şey. c.-i (cism) mahuf 17/1 c.+inde (cisminde) 19/14</p> <p>civan <i>Far. i.</i> Yakışıklı genç erkek veya güzel genç kadın. c. 40/2, 51/4, 70/4 c.-i âlicenaptan 32/16 c.+ın 68/12</p>
--	--

	c.+zîbâ-i civan-nevrese 38/17		
civanmert	<i>Far. sf. ve i.</i> Mert yaradılışlı, yüce gönüllü, yiğit c. 73/2	çağır-	Birinin gelmesini kendisine yüksek sesle söylemek, seslenmek. ç.-dım 13/16 ç.-ıp 90/11
civar	<i>Ar. i.</i> Yöre. c. 2/13 c.+da 56/1, 88/17	çah	<i>Far. i.</i> Kuyu, çukur. ç.+esîr-i çah-ı mihnet 32/4 ç.-ı mezelletinde 31/15 ç.-ı zulmet 32/8
cû	<i>Ar. i.</i> Açlık. c.+def-i cû' 34/14	çak	<i>Far. i.</i> Yırtık, yarık. ç.+kılmak 22/15
cüdâ	<i>Far. sf.</i> Yurt, baba ocağı gibi çok sevilen şeylerden ayrılmış olan, uzak kalmış olan. c. 3/12, 3/13, 3/14, 3/15, 24/17, 24/18, 24/19, 25/1 c.+etmeyip 78/15	çak-	Vurarak sokup yerleştirmek. ç.-ıp 60/14
cümle	<i>Ar. i.</i> Bütün, hep. c.+si 12/19 c.+sin 23/19	çakı-	(Ötücü kuşlar) ezgili ses çıkarmak, ötmek, şakramak, terennüm etmek. ç.-dı 16/13
cüret	<i>Ar. i.</i> Yüreklilik, ataklık, cesaret. c.+le 5/19	çal-	Başkasının malını gizlice almak, hırsızlık etmek, aşırnak. ç.-dı 62/14 ç.-dığı 31/4 ç.-maz 38/5
cüst	<i>Far. sf.</i> Çabuk hareket eden, çevik. c.+ve hıza gelip 54/16	çalğı	<i>i.</i> Müzik aleti, çalgı aleti, enstrüman. ç.+lar 13/19
çabala-	Bir işi başarmak için uğraşmak, gayret etmek. ç.-çalışıp çabalayacağım 76/4 ç.-yıp 27/19	çalış-	Bir şeyi oluşturmak veya ortaya çıkarmak için emek harcamak ç.-ıp 27/19, 86/2 ç.-ıp çabalayacağım 76/4 ç.-ırsın 49/5 ç.-ıyor idi 46/7 ç.-makta 29/15 ç.-mayan 35/6 ç.-tılar 79/6
çadır	<i>i.</i> Keçe, deri, kıl dokuma, sık dokunmuş kalın bez veya plastik maddelerden yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir barınak. ç. 35/14, 35/15		

çalıştır- Çalışmasını sağlamak.

ç.-ip 88/4

çapkın *i.* Geçici aşklar ve ilişkiler peşinde koşan (kimse), hovarda.

ç. 47/18, 71/16, 74/14

çar *Far. sf.* Dört.

ç.+allâme-i çar dervişi 2/3

ç.+u nâçar 29/5, 33/5

çarçabuk *zf.* Çok çabuk.

ç. 86/16

çâre *Far. i.* Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol, çıkar yol, çözüm yolu.

ç. 2/9, 23/9, 32/9, 57/14

ç.+adem-i çâreden 24/4

ç.+den 24/4

ç.-i istihlâsı 36/9

ç.+ler 24/1

ç.+ne çâre 24/11, 34/6, 37/11, 45/19, 54/10, 68/13

ç.+si 69/8

ç.+sine 68/19

çâre-saz *Far. birl. sf.* Çâre bulan, çâre bulucu.

ç. 61/4

çarh *Far. i.* Çark, dönen tekerlek.

ç. 6/6

çarşı *Far. i.* Dükkânların bulunduğu alışveriş yeri

ç.+da 30/6

çayırılık *i.* Çayırı olan yer

ç.+a (çayırılığa) 52/3

çehre *Far. i.* Yüz.

ç. 46/18

ç.+peri çehre 54/15

çek- Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

ç.-ende 24/2

ç.-gam çekme 31/16

ç.-hapis çektikten 71/7

ç.-iniz 49/7

ç.-ip 3/10, 5/11, 23/12, 37/18, 67/6, 83/14

ç.-iyor 80/16

ç.-mekle 49/8

ç.-mişler 10/9

ç.-tiler ise 75/1

çekil- Çekme işi yapılmak.

ç.-in 17/15, 17/16

ç.-ip 5/10, 64/18, 85/6, 86/13, 87/2

çend *Far. sf.* Birkaç.

ç. 31/3

çeşm *Far. i.* Göz.

ç.+fitne-i çeşm 24/18

ç.+ü sâhir ü hunhardan 3/13

çeşme *Far. i.* Genellikle yol kenarlarında herkesin yararlanması için yapılan, borularla gelen suyun bir oluktan veya musluktan aktığı, yalaklı su hazînesi veya yapısı, pınar.

ç.-i visalimden 85/5

çete *i.* Yasa dışı işler yapmak veya etrafındakileri korkutmak amacıyla bir araya gelmiş topluluk.

	ç.+sine 53/15	çıldır-	Delirmek, aklını oynatmak. ç.-mışçasına 15/16
çığır-	Bağırarak, haykırmak, çağırarak, seslenmek. ç.-bağırıp çağırıldılar ise 74/15 ç.-ip 76/12	çırılçıplak	<i>sf.</i> Tamamen çıplak, beş parasız. ç. 71/7
çığlık	<i>i.</i> Acı, ince ve keskin ses, feryat, figan. ç. 23/12, 37/12	çiçek	<i>i.</i> Çiçek açan kır veya bahçe bitkisi. ç. 45/8
çık-	İçeriden dışarıya varmak, gitmek. ç.-acağını 81/17 ç.-acaksın 83/19 ç.-ar 58/13 ç.-arak 9/4 ç.-ip 10/18, 30/10, 30/6, 49/17, 53/4, 59/3, 67/10, 69/3, 75/19, 77/6, 77/9, 89/10, 91/2 ç.-makla 44/8 ç.-maksızın 81/10 ç.-makta iken 86/16 ç.-tığım 8/11 ç.-tığımız 83/9 ç.-tık ise 51/12 ç.-tıktan 67/4	çillelendir-	Düzletmek. ç.-ip 54/2
çıkarm-	Birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep olmak. ç.-dım 77/4 ç.-ip 58/9, 62/16, 64/4 ç.-irdik 18/17	çocuk	<i>i.</i> Küçük yaştaki oğlan veya kız. ç. 35/19, 80/15, 82/9, 87/6 ç.+lar 25/11 ç.+ların 25/13 ç.+u (çocuğu) 81/15 ç.+um (çocuğum) 91/10
çıkın	<i>i.</i> Bir beze sarılarak dügümlenmiş küçük bohça, çıkı. ç. 75/10, 83/7	çocukluk	<i>i.</i> Çocuk olma durumu. ç.+ta 69/2
		çok	<i>sf.</i> Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan. ç. 6/5, 15/3, 58/8, 86/18
		çorba	<i>i.</i> Sebze, tahıl, et vb. ile hazırlanan sıcak, sulu içecek. ç. 37/1
		çök-	Bulunduğu düzeyden aşağı inmek, çukurlaşmak. ç.-müş 35/3
		dâ	<i>Ar. i.</i> Hastalık. d. 20/14, 86/3 d.+giritâr-ı dâ-i garip 31/15
		dâd	<i>Far. i.</i> Feryat, figan. d.+ıma 61/5
		dâd-ger	<i>Far. sf. ve i.</i> Adâletli, insafli.

	d.+Hallâk-ı dâd-ger 10/11		33/19, 33/5, 34/12, 34/14, 34/19,
dâd-res	<i>Far. birl. sf. ve i.</i> Yardıma gelen.		35/12, 35/17, 37/1, 37/2, 38/2,
	d. 61/3		39/11, 39/14, 40/10, 40/5, 40/5,
	d.+hazret-i dâd-res 32/2		41/4, 42/12, 42/17, 42/19, 43/1,
	d.+Hızır-ı dâd-res 44/10		43/7, 44/13, 44/5, 45/16, 45/19,
dâde	<i>Far. sf.</i> Verilmiş.		45/8, 46/18, 46/8, 46/9, 47/16,
	d.+gerdan-ı dâdeyi 29/5		48/4, 49/1, 49/4, 49/4, 52/13,
vâfiye	<i>Ar. sf.</i> Yeter, tam, elverir.		52/14, 53/5, 54/15, 54/18, 54/19,
	d.+tenkidât-ı kâfîe ve		54/4, 54/8, 55/11, 55/16, 56/12,
	vâfiyeden 2/4		56/16, 56/2, 56/4, 56/6, 56/9,
dağ	<i>i.</i> Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça geniş bir alana yayılan bölümü.		58/10, 58/19, 59/16, 59/4, 60/3,
	d. 29/8, 59/2, 60/19, 62/15,		60/8, 61/16, 62/16, 62/4, 62/6,
	62/16, 63/2		63/14, 63/19, 63/6, 64/17, 65/16,
daha	<i>zf.</i> Henüz.		65/3, 65/4, 65/7, 67/10, 67/18,
	d. 7/13, 8/18, 12/12, 12/6, 16/8,		67/4, 68/7, 68/8, 68/9, 69/16, 69/4,
	17/11, 17/14, 17/17, 18/5,		69/9, 70/10, 70/12, 70/17, 70/18,
	29/14, 35/14, 39/19, 41/11,		70/5, 70/9, 71/16, 72/7, 73/13,
	41/7, 41/9, 41/9, 42/9, 43/14,		74/10, 75/18, 75/2, 75/5, 76/4,
	51/19, 60/1, 70/12, 85/15,		77/1, 77/5, 78/12, 78/3, 78/4,
	85/19		79/12, 79/14, 80/1, 80/4, 81/17,
dahi	<i>bağ.</i> De, bile.		81/18, 82/16, 82/6, 83/7, 85/16,
	d. 3/16, 4/1, 4/16, 5/16, 5/18,		85/18, 86/10, 86/15, 86/17, 86/3,
	5/2, 5/3, 7/10, 8/17, 8/7, 9/5,		86/7, 88/12, 88/16, 88/9, 89/14,
	15/3, 16/1, 16/4, 18/15, 18/19,		89/17, 90/10, 90/14, 90/4, 90/7,
	18/3, 18/7, 19/17, 19/4, 19/6,		90/7, 91/11, 91/6, 92/5, 92/7, 93/1
	20/9, 20/9, 21/6, 22/1, 24/10,	dâhil	<i>Ar. sf. ve i.</i> Bir işe karışmış olma, karışma.
	25/10, 25/19, 25/7, 26/17, 26/3,		d. 58/17, 60/16, 83/10
	26/9, 27/10, 27/16, 28/10,	dâî	<i>Ar. i.</i> Duâ eden kimse.
	28/13, 28/2, 29/11, 29/18, 29/4,		d.-i hakka 25/18
	31/6, 31/7, 32/11, 32/18, 32/7,	daima	<i>Ar. zf.</i> Her vakit, sürekli olarak.
			d. 80/4
		dâire	<i>Ar. i.</i> 1. Bir yapının konut olarak kullanılan bölümlerinden her biri,

<p>kat. 2. Belirli devlet işlerini çevirmekle görevli kuruluşlardan her biri. 3. Soyut kavramlarda belli sınırlı ölçü.</p> <p>d.+akd-i dâire-i içtimâ etmeleri 3/5</p> <p>d.-i mahsûsa 56/16</p> <p>d.-i saltanattan 57/14</p> <p>d.+mde 84/15</p> <p>d.+mizi 71/11</p> <p>d.+sinde 52/18</p> <p>d.+sinden 53/4</p> <p>d.+sine 71/18, 86/13, 91/2</p> <p>dakika <i>Ar. i.</i> Bir saatlik zamanın altmışta biri</p> <p>d. 43/18, 51/7</p> <p>d.+da 5/6, 38/11</p> <p>d.+dan 80/9</p> <p>dakikalık <i>sf.</i> Belli bir dakika süresince yapılan veya olan.</p> <p>d. 70/15</p> <p>dal <i>i.</i> Ağacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri.</p> <p>d. 45/7, 69/3</p> <p>d.+ına 36/13</p> <p>d.+lar 13/9</p> <p>dal- 1. Suyun içine bütün vücuduyla ve hızla girmek. 2. Kendini bilmez duruma gelmek, kendinden geçmek.</p> <p>d.- deryâ-yı endişe ve efkâra dalmış iken 4/17</p>	<p>d.-deryâ-yı endişe ve efkâra dalmışsın 45/14</p> <p>d.-deryâ-yı tefekkür ve teessüre dalmışsınız 88/1</p> <p>d.-diğim 41/17</p> <p>d.-diğimi 41/13</p> <p>d.-dık 43/17</p> <p>d.-dılar 23/18</p> <p>d.-dim 11/9, 13/18</p> <p>d.-emvâc-ı efkâra dalıp gitmiş iken 4/1</p> <p>d.-hâb-ı rahata dalmış iken 46/13</p> <p>d.-ıp 29/8, 83/13</p> <p>d.-ıp gitmekte iken 45/10</p> <p>d.-ıp gitmiş 74/16</p> <p>d.-makla 13/18</p> <p>d.-mayasın 20/7</p> <p>d.-miş 14/4, 16/14</p> <p>d.-miş iken 4/17</p> <p>d.-uykuya dalıp gitmiş iken 28/17</p> <p>dalga <i>i.</i> Deniz veya göl gibi geniş su yüzeylerinde genellikle rüzgâr, deprem vb.nin etkisiyle oluşan kıvrımlı hareket.</p> <p>d.+lar 29/8</p> <p>dâm <i>Far. i.</i> Tuzak.</p> <p>d.-ı belâdan 77/3</p> <p>d.-ı helakete 48/16</p> <p>dâmen <i>Far. i.</i> Etek, uç, kenar.</p> <p>d.-i ismetim 85/16</p> <p>damla <i>i.</i> Yuvarlak biçimde, çok küçük miktarda sıvı.</p> <p>d. 58/9</p> <p>dar <i>Ar. i.</i> Ev, yer.</p>
---	---

d. 58/17, 59/10
d.-ı âhirete 78/3
d.-ı ibkâya 25/18

darağacı *birl. i.* İdam cezası
alanları asmak için kurulan
sehpa, yağlı ip.
d.+ndan 39/7

dârat *Far. i.* Debdebe, tantana,
heybet.
d.-ı saltanat 10/6

dargın *sf.* Darılmış olan, küskün.
d. 70/6

darıl- Hoşa gitmeyen bir tutum,
davranış veya söz dolayısıyla
gücenip görüşmez olmak,
gücenmek, küsmek, ilgiyi
kesmek.
d.-ıp 52/9

darp *Ar. i.* Vurma, dövme.
d. 50/3

dârü'l-bekâ *Ar. i.* Ebedi yer, âhiret.
d.+ya 70/17

dâvâcı *i. ve sf.* Dava eden kimse.
d.+olmağla 77/14

dâvâlı *sf. ve i.* Dava edilen (kimse).
d.+nızı 6/14

dâvet *Ar. i.* Çağrı, çağırma. 2.
Yemekli toplantı.
d.+edesiniz 19/3
d.+edip 71/14
d.+etmek 90/12
d.+ve mezun ederim 20/9

davran- Bir işi yapmaya hazır olmak,
hazırlanmak.

d.-arz-ı ifâdeye davrandım ise
31/8

dâvûdî *Ar. sf.* Kalın, tok ve gür ses.
d.+nağme-i dâvûdî 18/14

dayan- Güç bir duruma katlanmak,
çekmek, sabretmek, tahammül
etmek.
d.-ıp 74/2

dayanama- Dayanma imkânı veya
olasılığı bulunmamak.
d.-yarak 86/7, 90/15, 91/19
d.-yıp 65/3, 72/8

de *bağ.* “da” bağlacının ince sesle
biten kelimelerin sonundaki şekli.
d. 7/8, 9/16, 18/12, 22/16, 22/8,
28/6, 31/5, 32/3, 34/15, 34/16,
37/10, 38/14, 38/15, 39/15, 39/5,
43/14, 46/3, 52/17, 54/10, 67/2,
68/13, 68/3, 70/7, 73/12, 73/17,
79/5, 81/9, 83/3

de- Söylemek, söz söylemek.
d.-di 4/16, 6/16, 6/8, 19/19, 20/9,
32/6, 33/16, 51/8, 53/9, 54/3,
56/13, 58/5, 59/9, 62/3, 68/19,
73/12, 76/5, 84/13, 88/5, 91/7,
92/2
d.-dik ise 28/1
d.-dikleri 10/16
d.-dikte 59/18, 85/6, 88/9
d.-dikten 73/6
d.-diler 30/12, 30/3, 31/6, 82/17
d.-dim 12/7, 32/3, 34/1, 35/17,
35/9, 42/6, 69/13, 83/2, 84/5, 85/2,
85/8

d.-dim ise 47/6, 81/6	d.-i efkâr 10/15
d.-mek 28/15	defa <i>Ar. i.</i> Kez, kere
d.-mekle 5/10, 29/3, 51/3, 51/9, 67/13, 70/12, 72/6, 75/1, 76/3, 83/19, 85/11	d. 15/11, 22/16, 23/3, 32/4, 36/19, 38/11, 40/16, 44/8, 47/17, 47/3, 51/9, 72/12, 87/10
d.-r 71/2, 87/11	d.+lar 12/1, 22/6, 29/8, 73/15, 90/9
d.-r idim 10/2, 41/1, 41/9, 46/5	defaat <i>Ar. i.</i> Kereler, defalar.
d.-rler 19/12, 38/5	d.+le 36/10
d.-rsin 59/9	def'aten <i>Ar. zf.</i> Bir defada, birden.
d.-ye (diye) 3/6, 13/16, 18/1, 18/6, 21/13, 21/7, 39/8, 44/12, 47/10, 49/7, 51/15, 57/8, 62/11, 64/1, 64/5, 64/7, 67/11, 67/2, 69/5, 69/9, 74/15, 76/17, 76/7, 80/16, 81/18, 81/7, 83/11, 84/4, 86/13, 86/5, 88/11, 91/15	d. 2/8
d.-yecek (diyecek) 6/2	defâyin <i>Ar. i.</i> Defineler.
d.-yem (diyem) 15/7	d. 55/15
d.-yerek (diyerek) 45/14, 48/18, 57/13, 61/6, 65/18, 82/16	define <i>Ar. i.</i> Toprak altına gömülerek saklanmış para veya değerli şeyler, gömü.
d.-yerekten (diyerekten) 48/5, 49/5, 52/2, 68/14, 75/17, 85/17	d.-i lâ-yefnâ 70/16
d.-yi 10/9, 40/7, 49/11, 76/10, 84/9, 87/9	değil <i>edat.</i> Cümle içinde art arda kullanılan iki veya daha çok özneyi, tümleci, yüklemi, aralarından bazılarında olumsuzluk kavramı vererek birbirine bağlayan veya yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime.
d.-yi (diye) 41/18	d. 4/9, 8/7, 11/10, 24/13, 38/15, 45/19, 46/16, 47/9, 49/13, 76/13, 92/15
d.-yip 23/5, 25/18, 43/11, 80/8	d.+dir 3/6, 36/7, 51/7
d.-yor (diyor) 31/17, 39/4, 60/18	d.+mışsin 23/5
d.-yorlar (diyorlar) 81/14	değın <i>edat.</i> Dek.
d.-yorlardı (diyorlardı) 39/17	d. 20/6, 21/9, 57/6, 68/2, 85/15
def <i>Ar. i.</i> Savma.	dehan <i>Far. i.</i> Ağız.
d.+e 68/4	d.+bîrûn-ı dehanıma 44/8
d.+i 17/18	d.+gonca dehan 16/3
d.-i cû' 34/14	

- d.+gonca-i dehanın 16/10
d.-ı şeker-feşanın 52/6
d.+ından 18/15, 61/1
- dehr** *Ar. i.* Dünya, âlem.
d.+de 10/8
- dehşet** *Ar. i.* Bir tehlike veya korkunç bir şey karşısında duyulan ürküntü, yığı.
d.+deryâ-yı dehşete 13/18
d.+sahrâ-ı dehşet-intimâ-yı vahşette 39/1
- dehşet-intimâ** *Ar. birl. i.* Dehşetli.
d.+ sedâ-yı dehşet-intimâları 46/14
- dehşet-nâk** *Far. tür. sf.* Korkunç.
d. 60/15
- delâlet** *Ar. i.* Kılavuzluk, aracılık.
d. 53/2
d.+ettiği 60/6
d.+iyle 61/6
- delikanlı** *i.* Çocukluk çağından çıkmış genç erkek.
d. 32/11, 90/17, 90/4, 90/8
d.+nın 90/15
d.+ya 90/11
- delil** *Ar. i.* Kılavuz, rehber.
d. 51/18
- dem** *Far. i.* Zaman, çağ.
d. 17/8
d.+ceryan-ı demden 39/15
d.+subh dem 38/6
- demin** *zf.* Az önce, demincek, deminden.
d. 87/6
- demir** *i.* Atom numarası 26, atom ağırlığı 55,847, yoğunluğu 7,8 olan, 1510 °C'de eriyen, mavimtırak esmer renkte, özellikle çelik, döküm ve alaşımlar durumunda sanayide kullanılmaya en elverişli element.
d. 24/7, 50/6
- deniz** *i.* Yer kabuğunun çukur bölümlerini kaplayan, birbiriyle bağlantılı, tuzlu su kütlesi.
d.+de 28/14, 30/4, 86/11
d.+den 30/1, 36/6, 59/6, 60/7
d.+dir 58/18
d.+e 29/18, 36/7
d.+lerde 24/8
- der-ahd** *Ar. i.* Yeminde, yemin içinde.
d.+ederek 21/15
- der-hitan** *Ar. i.* Sünnette.
d.+sâye-i der-hitan 45/9
- derd-mend** *Far. tür. sf.* Dertli.
d.+rûfekâ-yı derd-mendi 5/6
- derecat** *Ar. i.* Dereceler.
d.+ta 7/7
- derece** *Ar. i.* Bir süreç içindeki durumlardan her biri, basamak, aşama, rütbe, mertebe.
d.+lerde 31/2, 70/5
d.+lerinde 28/2
- dergâh** *Far. i.* Tekke.
d.-ı bilâ-iştibah 57/10
d.+ına 43/19, 57/12
- derhal** *zf.* Çabucak.
d. 2/9

- derhâtır** *Far. Ar. birl. zf.* Hatırlama, hatırda.
d.+olmayan 8/4
- derk** *Ar. i.* Anlama, kavrama.
d. 30/2
- derman** *Far. i.* İlâç, güç, takat, mecal.
d. 31/18, 38/7, 39/19
d.+a 32/14, 37/1
d.+cân-ı bî-dermânımı 36/1
d.+ım kesilip 35/3
d.+kuvvet ve dermânım kesilip 34/10
d.+u tüvan 58/10
- dermande-gân** *Far. sf.* Güçsüzler, çâresizler.
d. 61/4
- dermansız** *sf.* Kuvetsiz, güçsüz, bitkin.
d. 39/19
- dermansızlık** *i.* Dermansız olma durumu.
d.+tan 87/2
- dert** *Far. i.* İnsana ızdırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü.
d.+in (derdin) 44/11
d.+ine (derdine) 24/2
- derun** *Far. i.* Gönül, yürek, ruh.
d.-ı can 44/8
- derviş** *Far. i.* Bir tarikata girmiş, onun yasa ve törelerine bağlı kimse, alperen.
d. 3/1, 24/9, 25/2, 66/5, 78/11
d.+allâme-i çar dervişi 2/3
d.-i cihan-gerdleri 4/13
d.-i erbaadan 3/8
- d.+lere 93/1
- deryâ** *Far. i.* Deniz.
d.+ka'r-ı deryâda bulup 29/7
d.+karib-i deryâ-yı gam 83/18
d.+sebbah-ı deryâ-yı ibtinâ ve ibret olup gittiler 93/5
d.-yı bî-intihânın 36/8
d.-yı dehşete 13/18
d.-yı endişe ve efkâra 4/17
d.-yı endişe ve efkâra dalmışsın 45/13
d.-yı habın 74/16
d.-yı hayal 23/17
d.-yı mevte 38/13
d.-yı nevme 11/9
d.-yı tahayyüre 16/13
d.-yı tefekkür ve teessüre dalmışsınız 88/1
- desâis** *Ar. i.* Hileler, gizli oyunlar.
d.-i şeytâniyyeye 39/3
- desâyis** *Ar. i.* Hileler, gizli oyunlar.
d.+ebvâb-ı desâyis 87/5
- desîse** *Ar. i.* Düzen, hîle.
d. 54/11, 88/6
- dest** *Far. i.* El.
d. 46/19
d.-i gadr u taarruzundan 33/14
d.-i gadriyle 51/13
d.-i hıyânetle 22/14, 23/1
d.-i intikamından 53/8
d.-i kader 48/1
d.-i merhamet-peyvesti 40/19
d.-i merhamet-peyvestiyle 18/8

devam	<i>Ar. i.</i> Sürme, sürüp gitme, kesilmeme, bitmeme. d.+bil-devam 55/9 d.+olundu ise 54/14	dikili	<i>sf.</i> Dikilmiş olan. d. 63/6
devlet	<i>Ar. i.</i> Toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasi bakımdan örgütlenmiş millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlık. d.+lerden 71/14	dikkat	<i>Ar. i.</i> Duygularla düşünceyi bir şey üzerinde toplama, uyanıklık. d. 63/5 d.+dâde-i dikkat 40/11, 73/11 d.+et 66/13 d.+ettikte 27/3 d.+ettim 89/1 d.+le 16/15, 50/16 d.+nazar-ı dikkat açıp 64/8 d.+ve ihtimam ederim 7/13
devran	<i>Ar. i.</i> Dünya. d.+a 43/15 d.+âfet-i devran 56/2 d.+yegâne-i devrân-ı perî-ruhsârı 47/15 d.+yegâne-i devrânı 40/12	dikkatli	<i>sf.</i> Dikkat eden, özen gösteren kimse. d. 35/14
deycur	<i>Ar. i.</i> Çok karanlık. d.+şeb.i deycûru 16/2 d.+şeb-i deycur 31/10	dil	<i>i.</i> İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işâretlerle yaptıkları anlaşma. d.+can u dilden 56/5 d.+imdedir 69/9
dışarı	<i>i.</i> Dış çevre, dış yer, hariç. d. 8/11, 57/15, 75/19, 77/4, 86/16	dil	<i>Far. i.</i> Gönül, yürek. d.+cân-ı dil 41/9 d.+den 56/5 d.-i gamın 44/16 d.+imdedir 69/9
dâde	<i>Far. i.</i> Göz. d.-i dikkat 40/11, 73/11 d.-i rikkatle 8/9 d.+lerimden 23/11 d.+nur.ı dâdem 66/10 d.+nûr-ı dâdem 43/6, 79/16	dil-âgâh	<i>Far. birl. sf.</i> Gönlü uyanık, kalp gözü açık. d. 6/9
diğer	<i>Far. sf.</i> Başka, özge, öteki, öbür. d. 3/16, 19/5, 19/6, 25/10, 34/6, 91/6 d.+i 54/8 d.+ini 71/14	dil-beste	<i>Far. birl. sf.</i> Gönül vermiş, âşık. d.+ yem 41/14
		dil-cû	<i>Far. birl. sf.</i> Gönül çeken. d. 16/2

dil-firîbâne *Far. birl. sf.* Gönül aldatana yakışır şekilde.
d. 86/1
d.+kelimât-ı dil-firîbâne 44/18
d.+kelimât-ı dil-firîbânesin 69/6

dil-nevaz *Far. birl. sf.* Gönül okşayan, hoş, latif.
d.+ım 47/4
d.+ları 15/10
d.+ ser u ser-efraz-ı dil-nevâzım 45/16

dil-riş *Far. birl. sf.* Gönlü yaralı, kederli.
d.+hâl-i dil-rîşe 3/2

dil-sitan *Far. birl. sf.* Gönlü kendine bağlayan, gönlü alan.
d.+ımı 65/14

dil-suhte *Far. birl. sf.* Yüreği yanık, kederli.
d.+ahâli-i dil-suhtenin 9/7

dil-sûzâne *Far. birl. sf.* Gönül yakana yakışır şekilde.
d. 82/17
d.+kelimât-ı dil-sûzâne-i can-güdâzânededen 40/10

dilber *Far. i.* Gönlü alıp götürən güzel.
d. 19/15
d.-i gül-ruhsardan 23/10
d.-i hasnâ 15/13
d.-i mah-ruy 84/16
d.-i meh-likâ-yı perî-peyker 20/3

d.-i rânâ 43/4
d.-i rânânın 62/6
d.-i rânâya 14/16
d.+im 85/3

dildâde *Far. sf. ve i.* Gönül vermiş, âşık.
d.+olup 68/5

dildar *Far. i.* Birinin gönlünü almış, sevgili.
d.+dan 3/12, 24/17

dildarlık *i.* Sevgili olma durumu.
d. 54/16
d.+ta 82/5

dile- Birinden bir şeyin yapılmasını istemek, ricâ etmek, arzu etmek.
d.-özürler dilemekle 75/18
d.-özürler dileyip 78/1, 89/2
d.-r idim 41/10

dilenci *i.* Geçimini dilenerek sağlayan kimse.
d. 26/18

dilnişin *Far. sf.* Gönülde yer tutan, hoş, güzel.
d. 2/5
d.+mevki-i dilnişîn-i cennet 9/4

dilrübâ *Far. sf. ve i.* Gönül kapan.
d. 45/11, 51/4
d.+lara 17/15
d.+niğâh-ı dilrübâ 16/8
d.-yı cihan-ârânın 55/5

dilsiz *i.* Konuşma engelli, konuşamayan.
d. 48/9

dilşad *Far. sf. ve i.* Gönlü sevinçle dolu.
d. 44/18

Dimişk	<i>Ar. öz. i.</i> Sûriye'nin başşehirinin ismi, Şam. d. 66/6	d.+ın 56/3
dinle-	Birinin sözünü, öğüdünü kabul edip gereğince davranmak. d.-diğim 50/18 d.-meyip 31/9 d.-r 37/10 d.-yorsunuz (dinliyorsunuz) 49/6	diz <i>i.</i> Kaval, baldır ve uyluk kemiğinin birleştiği yer. d.+i 19/13 d.+im 80/9
diril-	Tekrar güçlenmek, canlanmak, iyileşmek. d.-dim 32/3 d.-ip 21/12 d.-ir idim 38/12 d.-irim 42/6 d.-mekle 21/10 d.-ölüp dirilirken 41/12	doğ- Güneş, ay, yıldız ufuktan yükselerek görünmek. d.-up 51/13
diş	<i>i.</i> Çene kemiklerinin üstüne dizili, ısırıp koparmaya ve çiğnemeye yarayan sert, beyaz organlardan her biri. d.+i 86/10	doğran- Kesilmek, parça parça edilmek. d.-ıp 48/3
dişi	<i>sf.</i> Erkeği tarafından döllenecek biçimde oluşmuş (hayvan) d. 54/16	doğru <i>sf.</i> 1. Gerçek, yalan olmayan. 2. Akla, mantığa, gerçeğe veya kurala uygun. 3. <i>i.</i> Gerçek, hakikat. 4. <i>zf.</i> Yanlıssız, eksiksiz bir biçimde. d. 38/15, 44/12, 56/14, 58/12, 69/11, 69/12, 69/6, 70/13, 80/5, 87/15 d.+dan doğruya 30/14, 44/14, 67/1, 67/2, 68/18 d.+su 16/8, 17/12, 29/14, 40/1, 41/11
dîvan	<i>Far. i.</i> Meclis. d.+durmuş idi 61/12	doğruluk <i>i.</i> Doğru ve dürüst olma durumu, doğru olana yakışır davranış, dürüstlük, adalet. d. 80/7
dîvâne	<i>Far. i.</i> Deli, kaçık, budala. d. 51/1 d.+kalıp 24/12	dokun- Nesnelerin sıcaklık, soğukluk, sertlik, yumuşaklık vb. niteliklerini derinin altındaki sinir uçları aracılığıyla duymak, değmek, el sürmek, temas etmek. d.-dukça 38/10
diyar	<i>Ar. i.</i> Memleket, ülke, belde, yer. d.-ı helaket-âsardan 33/13	dokuz <i>i.</i> Sekizden sonra gelen sayının adı.

	d. 9/3	dök-	Sıvı veya tane durumunda olan şeyleri buldukları kaptan başka bir yere boşaltmak
dolaş-	Gezmek, gezinmek. d.-a 12/16, 12/16, 57/16, 57/16 d.-ıp 12/11, 22/1 d.-maktan 2/9 d.-tıktan 2/14		d.-mekle 64/4 d.-üp 23/12, 37/9, 57/13
dolaştır-	Dolaşma işini yaptırmak. d.-ıp 18/12	dökül-	Dökme işi yapılmak veya dökme işine konu olmak. d.-en 40/8 d.-mekle 55/2 d.-sün 48/4
dolayı	<i>zf.</i> Ötürü. d. 66/14, 70/6, 80/18, 89/4	dön-	Geri gelmek, geri gitmek. d.-er iken 75/11 d.-üp 37/19, 38/1, 49/11
dolu	<i>sf.</i> İçi boş olmayan, dolmuş, boş karşıtı. d. 13/6, 21/16, 21/16 d.+dolu 74/10 d.+idi 55/15	dönüş	Dönme işi. d.+ün 82/13
donanma	<i>i.</i> Osmanlı İmparatorluğu zamanında büyük, zengin eğlence. Bu çeşit eğlenceler sultanların düğünlerinde, yaş günlerinde, tahta geçmelerinde ve sünnet düğünlerinde yapılırdı. d.+lar 66/9	dördüncü	<i>sf.</i> Dört sayısının sıra sıfatı, sırada üçüncüden sonra gelen. d. 4/6, 25/9, 78/11
dost	<i>Far. i.</i> Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi görüşülen kimse. d. 28/11, 51/2	dört	<i>i.</i> Dört sayısının adı. d. 3/1, 3/3, 4/13, 5/19, 5/6, 6/17, 7/15, 25/7, 53/17, 86/9 d.+te 75/13
doy-	İsteği kalmayınca kadar yemek, açlığı kalmamak. d.-duktan 13/15	duâ	Tanrı'ya yalvarma, yakarış. d.+lar 37/2 d.-yı mefrûzu'l-edâ-yı pâdişâhîden 7/18
doyur-	Açlığını gidermek. d.-dum 13/14	dûçar	<i>Far. sf.</i> Uğramış, tutulmuş, yakalanmış. d. 38/17, 44/9 d.+etme 21/7 d.-ı enduh ve ekdar 2/7 d.+ve giriftar olduğum 41/5

dudak *i.* Ağzın, dişleri örten ve dışarıya doğru az veya çok kıvrılan üst ve alt kenarlarından her biri.
d.-ı (dudağı) 17/15
d.+ıma (dudağıma) 17/15
d.+ların 87/13
d.+larla 42/9

duhul *Ar. i.* Girme, giriş.
d.+bid duhul 51/5, 59/12, 84/17, 87/7

duman *i.* Bir maddenin yanması ile çıkan ve içinde katı zerrelerle buğu bulunan kara veya esmer renkli gaz.
d.+lar 61/1, 72/4

dur- 1. Hareketsiz durumda olmak.
2. Bir yerde bir süre oyalanmak, eğlenmek, eğlenmek.
d.-bakıp durur idi 90/9
d.-dîvan durmuş idi 61/12
d.-du 3/3, 4/13
d.-dular 77/16
d.-dum 61/18
d.-hazırlanıp durur iken 54/4
d.-mağa 51/6
d.-mamış 22/2
d.-mayıp 39/6
d.-muşsunuz 37/13, 37/15
d.-söyleyip durur idim 44/15
d.-up 30/16, 49/6
d.-ursun 35/15, 35/7, 59/1
d.-uyorsunuz 48/15
d.-yalvarıp durur idim 73/18

durendiş *Far. i. ve sf.* İleriye düşünen, uzağı gören, tedbirli.
d.+sultan-ı nüktedan-ı durendiş 3/7

durendişane *Far. i. ve sf.* Tedbirlice.
d.+efkâr-ı durendişane 52/19

duşize-gân *Far. sf. ve i.* Bâkireler.
d. 10/7

dut *Far. i.* Dutgillerden, kuzey yarım kürenin genellikle ılıman bölgelerinde yetişen, yapraklarıyla ipek böceği beslenen ağacın; ak, kara, pembe renkte ekşi veya tatlı, sulu meyvesi.
d. 69/2, 69/3

duvar *Far. i.* Bir yapının yanlarını dışa karşı koruyan, iç bölümlerini birbirinden ayıran, taş, tuğla vb. gereçlerden yapılan veya örülen dikey düzlem.
d.+ı 4/12
d.+olur 19/14

duy- Bilgi almak, öğrenmek, haber almak. 2. İşitmek, ses almak.
d.-makla 29/1
d.-malarına 75/6
d.-mayıp 75/8

düb *Ar. i.* Ayı.
d.+(dübb)-i âvaz 9/7

düdük *i.* İçinden hava veya buhar geçirildiğinde keskin ses çıkaran ve işâret vermek için kullanılan araç.

d. 62/14
d.+te 62/14
düğün *i.* Evlenme veya sünnet dolayısıyla yapılan tören, eğlence, cemiyet.
d. 64/12, 67/16, 92/4
d.+ler 66/9
d.+ün 66/11
dünya *Ar. i.* Üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü
d.+dan bîhaber olup gitmiş 74/19
d.+nın 68/13
d.-yı nâ-pâyidârın 6/6
dünyâ-dîde *Far. birl. sf.* Dünyâyı görmüş, çok yaşamış, tecrübeli.
d. 7/15
düş *i.* Uyurken zihinde beliren olayların, düşüncelerin bütünü, rüyâ.
d. 4/5, 78/10
düş- Durduğu, bulunduğu, tutunduğu yerden ayrılarak veya dayanağını, dengesini yitirerek yukarıdan aşağıya inmek.
d.-e kalka 36/16
d.-mecruh ve maktul düştü ise 54/19
d.-mekle 69/4, 75/6
d.-tü 27/2, 63/13, 86/10
d.-tüm 57/19
d.-üp 72/12, 81/10, 87/10
d.-üp gitmiş idim 74/12

düşman *Far. sf. ve i.* 1. Birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse, yağı, hasım, dost karşıtı. 2. Birbirleriyle savaşan devletler ve bu devletlerin asker, sivil bütün uyrukları.
d. 70/6
d.+lar 51/1
d.+larımızdan 71/13
d.+ların 28/11
düşün- Aklından geçirmek, göz önüne getirmek.
d.-dü 4/13
d.-düğüm taşındığım 46/2
d.-mekte iken 59/19
d.-meyerekten 30/14
d.-sün 67/17
d.-üp 3/6, 33/6, 35/8, 44/6, 70/11
d.-üp taşındıktan 87/13, 90/1
d.-üp taşınıp 41/11
d.-üp taşınmağla 73/3
d.-üp taşınmakta iken 49/13
düşür- Düşmesine yol açmak, düşmesine sebep olmak.
d.-düm 48/17
düzen *i.* Soyut ve somut nesnelerin bir sıraya, bir hedefe, bir amaca göre sıralanması, nizam.
d.+i 67/16
ebeveyn *Ar. i.* Anne ve baba.
e.+nîmet-i visal-i ebeveyni 24/8
ebkâr *Ar. i.* Kız oğlan kızlar, bâkireler.
e.+encümen-i ebkârın 15/17

eblehâne	<i>Far. sf. ve zf.</i> Akılsızca. e.+teselliyat-ı eblehânede 69/9		
ebnâ	<i>Ar. i.</i> Oğullar, çocuklar. e.-y1 cinsin 2/2 e.-y1 mülûk 10/6		
ebrû	<i>Ar. i.</i> Kaş. e.+tiğ-i ebrûsu 16/2		
Ebü'l-Rehab	<i>öz. i.</i> İkinci hikâyenin kahramanı Sâlim'in mezarlıkta baygınlık geçirdikten sonra karşılaştığı yaşlı pîrin adı. e. 59/5		
ebvab	<i>Ar. i.</i> Kapılar. e.-1 desâyis 87/5 e.-1 iltimas 21/1 e.-1 tekellümi 7/3 e.+raz ve niyaz ve ebvâb-ı telattuf ve şükran bâz ettikten 34/2		
ebyat	<i>Ar. i.</i> Beyitler e.-1 âşıkâne 90/6 e.-1 âşıkâne-i âtiyeyi 17/5 e.-1 âşıkâneyi 19/8 e.-1 muammâ-yı nikâtların 4/14 e.-1 müessire-i âşıkâne 9/9 e.-1 şûr-engiz 10/18		
ecdât	<i>Ar. i.</i> Geçmişteki büyükler, atalar, cedler. e.+ımızdan (ecdâdımızdan) 70/16		
eczâ	<i>Ar. i.</i> Canlılardaki rahatsızlıkların bozuklukların ve çeşitli hastalıkların tanısı, önlenmesi veya tedavisi için		
			yararlanılan doğal veya sentez yoluyla hazırlanmış madde. e. 53/3
edâ	<i>Far. i.</i> Naz, işve. e. 42/18 e.+larla 86/1		
edebil-	Etme imkânı veya olasılığı bulunmak. e.-isal edebilir idim 8/14		
edegel-	Bir işin sürekli yapılması. e.-en 11/7		
edep	<i>Ar. i.</i> İyi ahlak, incelik, terbiye. e. 66/8 e.+bî-edep 60/15 e.+ikmâl-i tahsil-i ilim ve edep ettikten 25/12		
edepsiz	<i>sf. ve i.</i> Utanılacak işleri sıkılmadan yapan, utanmaz, sıkılmaz, terbiyesiz. e. 47/18, 72/5, 73/14, 74/14 e.+leri 54/2		
edevat	<i>Ar. i.</i> Bir iş için gerekli olan malzemelerin, parçaların tümü. e.-1 işretiye 43/13 e.-1 zerrine ve sîmine-i mümtâze 12/18		
efendi	<i>i.</i> 1. Günümüzde bey unvanından farklı olarak özel adlardan sonra kullanılan ikinci derecede bir unvan. 2. Buyruğu yürüyen, sözü geçen kimse. 3. Görgülü, nâzik, kibar. 4. Eğitim görmüş kişiler için özel adlardan sonra kullanılan unvan.		

e. 86/17, 87/12, 87/3, 87/9, 89/14, 91/3, 91/9, 92/3 e.-i merkum 89/10, 90/1 e.-i mûmâileyhin 92/10 e.+ler 49/9, 82/18 e.+m 31/1, 84/19, 84/4, 85/7, 88/7 e.+ye 86/2		cümlelerin başına getirilen kelime, şayet. e. 40/5, 42/3, 57/11, 81/14, 81/16
efendi-zâde <i>Far. i.</i> Terbiyeli bir aileden gelen, edepli kimse. e.+m 85/9	ehem <i>Ar. sf.</i> Çok önemli. e. 4/16	
efkâr <i>Ar. i.</i> Fikrler, düşünceler. e. 10/13, 63/1, 67/10 e.+a 23/17, 41/13, 67/18 e.+def-i efkâr 10/15 e.+deryâ-yı endişe ve efkâra dalmış iken 4/17 e.+deryâ-yı endişe ve efkâra dalmışsın 45/14 e.+emvâc-ı efkâra dalıp gitmiş iken 4/1 e.-ı durendişane 52/19 e.+ıyla 26/16 e.+varta-i efkârın 44/10	ehil <i>Ar. i.</i> Sâhip. e.+(ehl)-i kâfile 37/13	
efkârımca <i>i.</i> Fikrimce, bana göre. e. 21/14	ejderhâ <i>Far. i.</i> Türlü biçimlerde tasarlanan korkunç bir masal canavarı, ejder, dragon. e. 62/14 e.+nın 60/19 e.+ya 62/17	
efzun <i>Far. sf.</i> Fazla, çok. e. 8/18	ekdar <i>Ar. i.</i> Kederler. e. 44/18, 56/19 e.+dûçâr-ı enduh ve ekdar 2/7	
eğ- Düz olan bir şeyi eğik duruma getirmek. e.-ip 67/4	ekîde <i>Ar. sf.</i> Ekid kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli; sağlam, kuvetli. e.+tembîhât-ı ekîde 67/2	
eğer <i>Far. e.</i> Şart anlamını güçlendirmek için şartlı	ekkâl <i>Ar. sf. ve i.</i> Çok yiyen, obur. e.+e 60/19	
	ekl <i>Ar. i.</i> Yeme. e.+adem-i ekliyle 20/17 e.+iyle 35/16	
	ekmek <i>i.</i> Tahıl unundan yapılmış hamurun fırında, sacda veya tandırda pişirilmesiyle yapılan yiyecek. e. 88/7	
	eksik <i>sf.</i> Mükemmel olmayan, kusurlu, mualllel, sakat. e. 36/6	

el	<p><i>i.</i> 1. Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü. 2. Yabancı.</p> <p>e. 49/4</p> <p>e.+de 85/4</p> <p>e.+de iken 76/10</p> <p>e.+den 17/8, 18/12, 20/19</p> <p>e.+e 18/12</p> <p>e.+el 61/12</p> <p>e.+ele verip 34/7</p> <p>e.+i 22/4</p> <p>e.+im 69/9</p> <p>e.+imden 21/11</p> <p>e.+imden alıp 65/2</p> <p>e.+imden alması 65/14</p> <p>e.+imizle 82/9</p> <p>e.+imle 40/7</p> <p>e.+inde 46/17, 47/10, 47/16, 47/7, 48/12, 55/18</p> <p>e.+inden 23/12, 62/7, 70/14, 72/11, 75/1</p> <p>e.+inizle 37/14</p> <p>e.+iyle 18/1, 24/10, 64/14</p> <p>e.+ler 22/5, 43/14</p> <p>e.+leri 40/14</p> <p>e.+lerin 23/10</p> <p>e.+lerini 18/5</p> <p>e.+vermemiş 31/5</p> <p>e.+vermez 67/13</p>	<p>e. 3/5, 22/10, 70/11</p>
	elbise	<p><i>Ar. i.</i> Giysi.</p> <p>e.+ler 27/8, 84/9</p>
	elçi	<p><i>i.</i> Bir uzlaşma sağlamak veya iş bitirmek için birinin yanına gönderilen kimse.</p> <p>e.+ler 9/12</p>
	elem	<p><i>Ar. i.</i> Acı, üzüntü, dert, keder.</p> <p>e. 41/5</p> <p>e.+den 83/18</p> <p>e.+şiddet-i elemden 50/10</p>
	elhan	<p><i>Ar. i.</i> Nağmeler, ezgiler.</p> <p>e.+mugannîyân-ı hoş elhan 18/14</p> <p>e.+âb-ı elhân-ı merhamet 18/19</p>
	elim	<p><i>Ar. i.</i> Acıklı.</p> <p>e.+vukûât-ı elime 62/2</p>
	elzem	<p><i>Ar. sf.</i> Çok gerekli, vazgeçilmez.</p> <p>e.+dir 4/16, 51/8, 83/11</p>
	emânet	<p><i>Ar. i.</i> Birine geçici olarak bırakılan ve teslim alınan kişiye korunması gereken eşyâ, kimse.</p> <p>e.+Allah'a emânet ol 65/18</p> <p>e.+teslim-i emânet 80/9</p>
	emârat	<p><i>Ar. i.</i> Emâreler, belirtiler.</p> <p>e.+beyânât-ı hikmet-i emârat 6/9</p> <p>e.+helaket-i emârâtı 60/6</p> <p>e.+ı 4/10, 56/15</p> <p>e.-i mâlûme-i mevti 79/8</p> <p>e.+ımdan 43/4</p>
	emâre	<p><i>Ar. i.</i> Belirti, ipucu, iz.</p> <p>e.+edilir 67/8</p> <p>e.-i tekeddür 87/16</p> <p>e.+lerin 29/9</p> <p>e.+leriyle 5/12</p>
el-hayr	Ar. i. Hayırlısı.	
	e.-i fîmâ vak'a 89/8	
elbette	<i>Ar. zf.</i> Her hâlde, şüphesiz, kuşkusuz, elbet.	

emin	<i>Ar. sf. ve i.</i> Güvenilir. e.+ol 86/2		e.-ti 62/11, 63/9 e.-tikte 76/7
emir	<i>Ar. i.</i> 1. Buyruk, komut, tâlîmat, ferman. 2. İstek. e. 6/2, 16/18, 19/4, 24/7, 49/7, 50/16, 88/11 e.+(emr)-i hazret-i Bârî 29/19 e.+(emr)-i işâretin 31/7 e.+(emr)-i şikâyeti 21/14 e.+(emr)-i muhal 22/10 e.+(emre) 19/17, 54/4, 89/12 e.-i (emri) 20/10, 61/16, 63/14, 89/11 e.-i (emri) kat'î 91/13 e.+icrâ-yı emr-i mecru 88/12 e.+in (emrin) 93/3 e.+ine (emrine) 82/16 e.+iyle (emriyle) 10/11 e.+u ferman etti 56/6	emsal	<i>Ar. i.</i> Benzer, eş, denk olanlar. e.+hur-i emsal 21/16
emlâk	<i>Ar. i.</i> Ev, arsa, bahçe vb. taşınamayan mal ve mülklerin ortak adı, taşınmazlar, gayrimenkul. e. 25/14 e.+in 84/12	emtia	<i>Ar. i.</i> Mallar. e. 82/12
emniyet	<i>Ar. i.</i> Güvenlik. e.+buldukta 74/18 e.+bulup 82/7	emvac	<i>Ar. i.</i> Dalgalar. e.-ı efkâra dalıp gitmiş iken 4/1 e.+tuğyân-ı emvac-ı cihan-âşub 15/1
emraz	<i>Ar. i.</i> Hastalıklar. e. 24/1 e.+ref-i emraz 79/6	emval	<i>Ar. i.</i> Mallar, satılacak eşyâlar. e. 28/11, 82/12 e.-i mevcûdenizi 30/9 e.+in 82/15
emret-	Buyurmak, emir vermek. e.-iyor (emrediyor) 39/8 e.-mekle 64/7	en	<i>zf.</i> Başına geldiği sıfatların üstün derecede olduğunu gösteren kelime e. 21/10, 24/4, 25/8, 68/13, 73/19
		in'am	<i>Ar. i.</i> Lutuf, ihsan; iyilik etme. e. 42/11
		encam	<i>Far. i.</i> Son, işin sonu. e.+ımdır 15/1 e.+ın 28/8 e.+kelâm-ı ibret 4/2
		encümen	<i>Far. i.</i> Alt kurul. e.-i ebkârın 15/17 e.-i enîse 16/15
		endam	<i>Far. i.</i> Vücut, beden, boy bos. e.+serv-i sîm 48/11
		endişe	<i>Far. i.</i> Düşünce, kaygı. e. 52/2 e.+deryâ-yı endişe ve efkâra dalmış iken 4/17

	e.+deryâ-yı endişe ve efkâra dalmışsın 45/14 e.+edip 21/3 e.-i visalden 22/5		e.-ip 79/3 e.-meğe 57/4 e.-mek 53/13 e.-mekle 57/16 e.-memiş idi 22/4 e.-miştir 36/14 e.-ti 24/3, 60/19, 76/3 e.-tik 51/19 e.-tikte 65/11 e.-tim 12/17, 60/8
enduh	<i>Far. i.</i> Gam, keder. e.+dûçâr-ı enduh ve ekdar 2/7 e.+uma 45/4		eriştir- Erişmesini sağlamak e.-dim 19/18 e.-ip 65/7 e.-meğe 81/16 e.-mekle 36/17 e.-miştir 91/17
enîse	<i>Ar. sf.</i> Enis kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli; Dost, arkadaş, yâr, sevgili. e.+encümen-i enîse 16/15		erkek <i>i.</i> Yetişkin adam, bay, er kişi, kadın karşıtı. e. 53/2
envâi	<i>Ar. i.</i> Neviler, türler. e. 13/7, 32/14, 40/12, 64/9 e.+esbab-ı meserret 45/2 e.+ilâçlarla 29/13 e.+meşrubat ve me'kûlât 45/4 e.+nîmetleri 20/16		erkekli <i>sf.</i> Erkeklerle beraber, erkekli olan. e.+kadınlı 9/6
envar	<i>Ar. i.</i> Nurlar, ışıklar. e.-ı âsuman ve zemin 11/7 e.-ı kamer 10/11		erken <i>zf.</i> Vaktinden önce, alışılan zamandan önce, er, geç karşıtı e.+den 72/17, 87/15
er-	Erişmek. e.-dim 78/16 e.-meyen 64/12		es- Hava bir yönden bir yöne akmak, rüzgâr olmak. e.-mekle 36/12
erbaa	<i>Ar. sf.</i> Dört, dördüncü. e.+dervîş-i erbaadan 3/8		esâret <i>Ar. i.</i> Kölelik, tutsaklık, esirlik e.+keyfiyet-i esâret 52/6
erbap	<i>Ar. i.</i> Bir işten anlayan, bir işi iyi yapan kimse. e.+(erbab)-ı gayret 41/7 e.+(erbab)-ı ulûm ve fûnun 24/3		esb <i>Far. i.</i> At. e.-i bâd-reftâr 33/11 e.-i tiz-reftâra 34/4
eriş-	Varılması zamana, emeğe bağlı olan veya uzakta bulunan bir amaca varmak, ulaşmak.		esbap <i>Ar. i.</i> Sebepler.

	e.+(esbab) envâi esbab-ı meserret 45/2 e.+(esbab)-ı matlûbeye 7/10		e. 43/11 e.+(esvab)-ı zertardan 21/19 e.+larımı 86/16 e.+larıyla 61/12
esef	<i>Ar. i.</i> Üzüntü, kaygı, tasa. e. 37/5 e.+ahvâl-i acîbe-i esef 24/1 e.+ahvâl-i esef 27/6 e.+hâl-i esef 38/17, 76/14 e.+hâl-i esef 35/10	eş'ar	<i>Ar. i.</i> Şiirler. e. 19/16
esefâ	<i>Ar. ünl.</i> Eyvah, yazık. e.+va esefâ 36/2	eşcar	<i>Ar. i.</i> Ağaçlar. e. 13/7
eser	<i>Ar. i.</i> Emek sonucu ortaya konan ürün, yapıt. e. 24/14, 50/5, 60/2, 61/8	eşek	<i>i.</i> Atgillerden, uzun kulaklı binek ve hizmet hayvanı, merkep, karakaçan, uzun kulaklı. e. 74/19
esir	<i>Ar. i.</i> Tutsak. e. 47/15, 51/14, 55/18 e.-i çah-ı mihnet 32/4 e.-i eyâdî-i eşrar olduk 55/1 e.+ve mukayyet etmeyeceğim 10/1	eşfak	<i>Ar. sf.</i> Çok şefkatli, çok sevecen. e.+bezl-i eşfak 42/4
eski	<i>sf.</i> Önceki, sabık. e. 71/11	eşit	<i>sf.</i> Yapı, değer, boyut, nicelik ve nitelik bakımından birbirinden ne artık ne eksik olmayan. e.+tir 85/15
esliha	<i>Ar. i.</i> Silahlar. e.-i lâzime 33/12 e.-i mevcûdemi 34/18	eşk	<i>Far. i.</i> Göz yaşı. e.+gevher-i eşkle 40/9 e.-i gülgûn 50/7
esnâ	<i>Ar. i.</i> Bir işin yapıldığı an, sıra. e.-y1 ayş u işrette 52/7 e.-y1 tarikte 89/6	eşkîyâ	<i>Ar. i.</i> Dağda, kırdan yol kesen hırsızlar, haydutlar. e. 53/15, 56/8, 56/9 e.+dan 54/18 e.+ser-halka-i eşkıyâyı 37/14 e.+ya 54/17 e.-y1 54/5, 55/12 e.-y1 maktûle 55/19
esrar	<i>Ar. i.</i> Gizler, sırlar. e.-ı mektûmeyi 90/10 e.+keşf-i esrâr-ı mektûmenin 7/7	eşrar	<i>Ar. i.</i> Çok kötü kimseler. e.+esir-i eyâdî-i eşrar olduk 55/1
esvap	<i>Ar. i.</i> Giysi.	eşribe	<i>Ar. i.</i> İçecekler. e. 55/15

eşyâ	<i>Ar. i.</i> Türlü amaçlarla kullanılan, insan yapısı, taşınabilir cansız nesnelere bütünü.		
	e.-ı nefîse-i mülûkâne 65/5		e.-âşinâ etti 23/6
et	<i>i.</i> İnsan ve hayvan vücûdunun kas ve yağdan meydana gelen, kemikle deri arasında bulunan kısım.		e.-âteş-i istiâp eder gibi 62/18
	e. 36/19		e.-atf-ı nigâh-ı intibah etmekle 4/7
	e.+in 48/3		e.-atf-ı nigâh-ı teccüs etmekle 35/13
	e.+iyle 34/14		e.-avdet eder idi 65/10
et-	Bir işi yapmak. 2. Bulmak, erişmek. 3. Birini bir şeyden yoksun bırakmak. 4. Kötülükte bulunmak		e.-avdet ederim 43/11
	e. 10/2		e.-avdet edip 87/1
	e.-abluka edip 56/1		e.-ayş u işret ettikten 65/2
	e.-addeder 6/6		e.-azad eder idi 44/19
	e.-addedip 44/2		e.-azîmet ettik ise 80/13
	e.-ah vahlar edip 40/17		e.-azîmet ettim 89/3
	e.-ahd ü peyman ettiğin 22/19		e.-beyan ediniz 85/1
	e.-ahlar vahlar ederek 44/8		e.-beyan et 62/2
	e.-ahz etmeleri 2/3		e.-beyan etmekle 52/13, 58/7
	e.-ahz ve iktibas etmekle 92/17		e.-beyan etti 3/19
	e.-akd-i dâire-i içtimâ etmeleri 3/5		e.-bezl-i himmet ve gayret etmiş imiş 30/3
	e.-Allah etmeden 46/3		e.-bûs ettikten 91/4
	e.-arz-ı îtizâr ettiyse 28/6		e.-bürehne edip 21/19
	e.-arz-ı itmân etmekle 69/16		e.-celp ettirmiş 12/6
	e.-arz-ı mâzeret eder idim 10/9		e.-cereyan ve feveran etmektedir 13/6
	e.-arz ve ifham ettik 31/4		e.-cesâret edemediğimizi 90/13
	e.-arzu edeceksin 70/11		e.-cesâret ediyorsunuz 39/4
	e.-âşikâr etsinler 70/8		e.-cesâret ettiğin 81/2
			e.-cüdâ etmeyip 78/15
			e.-dâvet edesiniz 19/3
			e.-dâvet edip 71/15
			e.-dâvet etmek 90/12
			e.-dâvet ve mezun ederim 20/9
			e.-delalet ettiği 60/6
			e.-der-ahd ederek 21/15

e.-dikkat et 66/13
e.-dikkat ettikte 27/3
e.-dikkat ettim 89/1
e.-dikkat ve ihtimam ederim
7/14
e.-dûçar etme 21/7
e.-em (edem) 15/5
e.-emâre edilir 67/8
e.-emr ü ferman etti 56/6
e.-emretti 63/10
e.-endişe edip 21/3
e.-er (eder) idim 50/9
e.-evkat etmekle 55/16
e.-fehm etmeyerek 91/9
e.-fekk-i rihâl-i mahmûle ettik
30/5
e.-ferâgat edip 55/6
e.-ferâgat etmeği 65/16
e.-fûruht edip 77/8
e.-gaflet etmeyesin 79/18
e.-gayb ettiğim 24/10
e.-gayrat ediniz 39/8
e.-gayret ederiz 39/16
e.-giriftar etmişler 38/18
e.-göç etmeğe 37/6
e.-güzaran eden 7/5
e.-halâs edeyim 32/6
e.-halâs edin 49/10
e.-halâs edip 77/3
e.-hapis ve mücâzâtımızı
sabaha tâlik etmekle 52/19
e.-hâsıl edeyim 62/3
e.-hatâ ettim 22/3
e.-hâzır müşâhede ettim 13/1

e.-hissetmeyeyim mi 29/15
e.-huşyar ederim 18/1
e.-huttur eder ise 12/18
e.-hücum ederler 58/15
e.-hücum-ı içtimâî edip 54/15
e.-hürmet etmediniz 5/14
e.-ısrar eder iseler 9/16
e.-ısrar ettiler ise 83/3
e.-iâde-i sıhhat edip 42/5, 82/2
e.-iâde-i sıhhat ettiğimde 73/2
e.-ibtidar etti 84/18
e.-ibtidar ettim 29/17, 75/12
e.-icrâ edip 38/19
e.-icrâ etmesine 81/2
e.-icrâ ve ifâde etti 79/15
e.-içtinap edip 80/4
e.-idhal ederek 55/11
e.-idhal etti 64/14
e.-ifâde etti 52/7
e.-ihsan et 41/2
e.-ihsan ettik ise 27/1
e.-ihsan ettiler 71/12
e.-ihsas etmekle 45/12
e.-ihtimam etmeli 76/10
e.-ihtimam ve mübâşereteder idi
18/2
e.-ikdam ve iştirak etmelerin 93/2
e.-ikmâl-i tahsil-i ilim ve edep
ettikten 25/12
e.-iktifâ etmeyip 37/16
e.-iktizâ etmez 69/8
e.-ilâç eder 24/3
e.-îlân edip 77/7
e.-îlân-ı aşk etmesin mi 80/14

e.-ilkâ ettiler 31/10
e.-ilkâ ettirdiği 33/1
e.-ilticâ ve îzah etmesini 43/3
e.-imrar eder etmez 25/17
e.-imrâr-ı evkat edip 34/14,
56/19
e.-imrâr-ı evkat etmekle 78/2
e.-imrâr-ı vakt ettiğinden 8/5
e.-intibah ettiğimde 11/13
e.-ip (edip) 9/17, 17/6, 20/12
e.-îrat etti 4/8
e.-îrat ettikten 15/2
e.-irâe etmekle 61/7
e.-ircâ ettirdim 67/19
e.-irtihal etti 25/19
e.-irtikâp ettiği 91/6
e.-irvâ-ı hayat eder idim 11/3
e.-îsal edebilir idim 8/14
e.-esir ve mukayyet
etmeyeceğim 10/2
e.-istidrak ettim 49/19
e.-istimâ etmekle 17/1, 56/15
e.-istimâ ettikte 19/5, 30/13
e.-istîmal ettiğinde 65/9
e.-istirham edip 29/11
e.-istirham etti 42/19
e.-istirham ettim 32/17
e.-istirham ve istircâ' ettim
28/8
e.-istirham ve istircâ' ettim ise
33/3
e.-iştigal ettik 55/13
e.-ita ederiz 81/14

e.-ita edip 42/12, 69/18
e.-ita ve ihsan edeceğim 40/5
e.-itfâ eder idim 9/8
e.-itfâ-i hiddet-i harâret
etmeyerek 38/1
e.-itham etmekle 91/11
e.-îtiraz ve istinkâf ederek 93/4
e.-ittihaz ederek 53/19
e.-ittihaz edip 4/12
e.-îzah ettikten 52/11
e.-izdiyat edip 28/3
e.-izhâr-ı iştiyak ederler idi 9/14
e.-kabul ederek 37/15
e.-kabul ederim 20/5
e.-kabul etmekle 68/8
e.-kabul etmeyip 28/6, 77/18,
90/17
e.-kalb-i ittihaz edip 89/9
e.-kanaat ve iktifâ edip 20/6
e.-kat'-ı menâzil ettikte 83/8
e.-keder etme 83/16, 84/7
e.-kıraat ediyorum 10/6
e.-küfürler edip 73/15, 76/19
e.-mecbur ettim 68/4
e.-medâr-ı maîşet edip 71/2
e.-medi 3/18, 66/4, 93/7
e.-mekle 11/1, 37/17, 37/5
e.-me'mul etme 81/18
e.-memur edip 27/12
e.-merhamet edip 49/10
e.-merhamet et 21/5
e.-mesin 67/11
e.-mesmum ederim 86/4
e.-mesrur eder idi 16/5

e.-meyen 73/16
e.-meyesin 15/6
e.-meyip 5/17
e.-miş 51/18
e.-miş idi 10/13
e.-mişken 22/18
e.-muâyene edip 39/13
e.-muhâfaza etmekle 56/12
e.-mukayyet ettirdiler 24/5
e.-muvâfakat edildi 9/2
e.-mübâşeret ediyor 41/1
e.-mümânaat ve tagayyüb ettim
ise 22/8
e.-mürâcaat edip 89/13
e.-mürâcaat et 67/2
e.-mürur eder etmez 26/18,
26/18, 76/6
e.-mürur etmekle 67/8
e.-mürur etmeksizin 92/6
e.-mürur ettikte 38/4, 39/17,
82/2, 84/14
e.-müsâraat ettim ise 33/8
e.-mütelebbis ettikten 27/8
e.-nâbud edip 55/13
e.-nam ve nâmus ediyorlardı
26/4
e.-nesîhat ve irâe eder idi 74/8
e.-nesîhatler ettik ise 26/7
e.-nikâh ettim ise 66/13
e.-nikâh ettirdi ise 66/9
e.-niyaz ve istirham ettiler
27/17
e.-peşrev etti 7/20

e.-raz ve niyaz ve ebvâb-ı telattuf
ve şükran bâz ettikten 34/3
e.-rehâ-yab et 41/18
e.-reşk-i ruz-ı rûşen etmiş iken
46/9
e.-ricâ ederim 19/17, 21/6, 83/2
e.-ricâ etti 79/13
e.-ricâ ettiler 28/4
e.-ricâ ettim 43/3
e.-ricâ ve istirham ettim 62/7
e.-ricâlar ettim ise 37/10
e.-ruhsat-ı istihsal ettim 65/4
e.-rüyâ-yı mütehayyile ederek
44/3
e.-sabır ve tahammül etmeği 74/8
e.-sarf ediniz 28/1
e.-sebt-i sahâyif etmişler 2/5
e.-sermest-i şarap ettim 21/17
e.-sevk etmiştir 48/2
e.-sinler 50/18
e.-sükût ettiğim 29/7
e.-şefâat etmekle 52/17
e.-şefâatimi edip 71/10
e.-şefkat ve merhametler edip
40/19
e.-şitap ediniz 39/6
e.-şitap ettiler 39/11
e.-tafazzul et 16/16
e.-tahaddüs eden 89/16
e.-tahammül edemeyerek 86/15
e.-tahammül edesin 35/17
e.-takarrüp edip 61/18
e.-takarrüp etmekle 90/19
e.-takdim ederek 59/14

- e.-takip eder 89/14
e.-takip etmekle 75/5
e.-takip etmiştir 31/6
e.-takrip ettiğim 68/10
e.-taksim etmekle 25/15
e.-taktim etti 61/15
e.-taltif ve tahbib eder idi 45/15
e.-tasavvur etmeyip 79/19
e.-tatlik ve müttehim ettiğim
77/18
e.-tavsiye ettiğim 83/16
e.-tavsiye ettiğinden 79/11
e.-tayrane eder 17/3
e.-tayy-ı tarik ettim ise 34/9
e.-teâkup eder imiş 53/13
e.-tebşir ettik 27/10
e.-tecemmu etmişlerdir 15/15
e.-tecennün etmiş 15/11
e.-tecrübe etmekten naşi idim
6/14
e.-tedip ederim 54/3
e.-tehhül etmeğe 77/17
e.-teferrüç ve tefekkür eder
iken 11/8
e.-teferrüs etmekle 70/1
e.-tefhim edersin 59/15
e.-teğafül edeceksin 85/4
e.-tehâcüm eder 59/3
e.-tehâcüm ettikte 72/7
e.-tehâcüm ettiler ise 53/18
e.-tehdit ederdi 54/12
e.-tekdir ettiğimde 52/9
e.-tekellüm et 41/16
e.-teklif ve ricâ etti ise 93/3
e.-temim edin 76/17
e.-terennüm-saz ettim 19/10
e.-tergip ettiyse 77/17
e.-terk-i insâniyet edip 23/3
e.-terk-i mühr ettin 22/17
e.-tertip edip 64/15
e.-tertip ettikleri 10/17
e.-tesâdüf etti 89/7
e.-tesâdüf ettiğim 41/6
e.-tesâdüf ettim 88/14
e.-tesis ve tertip ettirip 12/5
e.-teşebbüs edelim 68/19
e.-teşebbüs ettiler ise 55/5
e.-teşekkürler edip 44/1
e.-teşrif et 16/17
e.-tevdî ettiği 75/9
e.-tevzi ettikten 40/4
e.-tezkâr ederim 78/8, 92/13
e.-tezviç ettirdi ise 67/17
e.-tezyit edip 85/19
e.-tezyit ediyordu 48/6
e.-ti 80/10, 92/5
e.-tiği 92/8
e.-tiğim 73/19
e.-tiğimde 63/5
e.-tiğin 21/3
e.-tikte 76/8
e.-tikten 9/11, 9/5, 37/2, 66/8,
88/19
e.-tiler 30/12
e.-tiniz 5/18
e.-tuğyan ve feveran eden 41/8
e.-üstüvar et 32/5
e.-vedâ edip 28/13, 83/8

	e.-vefat edip 71/3, 92/7		e. 15/17, 23/4, 23/4, 48/1, 48/1, 84/4
	e.-vefat etti 72/15		e.+evet 41/7
	e.-vefat ettiği 78/2	evham	<i>Ar. i.</i> Kuruntular.
	e.-vefat ettiğim 70/7		e.+larla 63/1
	e.-vikāye etmesini 70/11	evkat	<i>Ar. i.</i> Vakitler.
	e.-yad edip 64/13		e.+gālib-i evkat 10/3
	e.-yad u tezkâr etmekle 12/10		e.+hasr ve sarf-ı evkat eyledik 26/16
	e.-yol ettikten 30/4		e.+imrâr-ı evkat 9/11
	e.-ziyâret etmek 83/11		e.+imrâr-ı evkat edip 34/14, 56/19
etibbâ	<i>Ar. i.</i> Doktorlar.		e.+imrâr-ı evkat etmekle 78/2
	e.-i ilâçtan 69/19		e.+imrâr-ı evkat eyledikten 69/18
	e.+nın 10/16		e.+imrâr u evkat 55/16
	e.-yı hâzıka 79/6		e.+sarf-ı evkat 26/3
etraf	<i>Ar. i.</i> Yanlar, taraflar.	evlâ	<i>Ar. sf.</i> Dah uygun, daha iyi.
	e.+bil-etraf 31/4		e. 51/8, 65/16
	e.+ımda 82/3	evlat	<i>Ar. i.</i> Bir kimsenin oğlu veya kızı, çocuk.
	e.+ına 16/11		e.+ım (evladım) 58/3, 84/7, 91/5
	e.+ında 15/15	evvel	<i>Ar. zf.</i> Önce.
ettir-	Etme işini yaptırmak.		e. 51/7, 82/11, 83/10
	e.-dikten 4/15		e.+ki 23/9
	e.-istihmam ettirip 42/15	evvelki	<i>sf.</i> Daha önceki, bundan önce gelen veya olan.
	e.-mevzû ve mazbut ettirdi 92/19		e. 54/8, 55/10, 67/17, 75/12, 90/15, 91/10
	e.-müdâvat ettirdikten 73/1		e.+nden 85/18
	e.-nikâh ettirip 68/3	ey	<i>ünl.</i> Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü.
ettiriver-	Etme işini bir an önce yaptırmak		
	e.-iştigal ettiriverdi 25/16		
ev	<i>i.</i> Bir kimsenin veya ailenin içinde yaşadığı yer, konut, hâne.		
	e.+e 76/12		
	e.+ine 67/19, 76/3, 76/7		
evet	<i>ünl.</i> Cevap olarak kullanılan tasdik sözü.		

	e. 5/12, 6/1, 6/11, 8/1, 14/10, 14/14, 14/3, 14/3, 18/18, 19/19, 20/4, 21/2, 22/17, 22/19, 25/4, 27/18, 29/1, 30/8, 31/14, 32/18, 32/2, 32/2, 32/4, 37/13, 39/1, 40/2, 41/14, 42/3, 43/6, 45/12, 45/16, 47/4, 47/8, 48/13, 56/7, 57/1, 58/3, 59/4, 60/15, 61/3, 61/4, 62/1, 66/10, 66/6, 67/12, 68/11, 68/16, 69/7, 70/3, 73/4, 76/12, 78/12, 79/15, 81/14, 81/5, 87/19		e.-ı hüzn 26/17 e.-ı mâtem 80/11
eyâdî	<i>Ar. i.</i> Eller. e.+esir-i eyâdî-i eşrar olduk 55/1	ez-karne	<i>Far. i.</i> Karından. e.+râyihâ-i misk-i ez-karna 17/16
eyle-	Etmek, yapmak. e.-hasr ve sarf-ı evkat eyledik 26/16 e.-imrâr-ı evkat eyledikten 69/18 e.-istimâ eylediğim 36/5 e.-istimâ eyleye 8/10 e.-r 4/9 e.-se 4/8, 92/14 e.-talep eyledi 77/1	ezâ	<i>Ar. i.</i> Üzme, sıkıntı verme, üzgü. e. 73/16
eyvah	<i>ünl.</i> Beklenmedik, kötü, hoş gitmeyen bir haber veya olay karşısında duyulan acınma, üzülme sözü. e.+lar 39/5 e.+lar olsun 51/12	ezhar	<i>Ar. i.</i> Çiçekler. e. 13/8
eyyam	<i>Ar. i.</i> Günler. e. 39/17, 43/8 e.+da 78/16	ezmine	<i>Ar. i.</i> Zamanlar. e.+hikâyât-ı ezmine-i sâbika 2/1
		fabrika	<i>İtal. i.</i> İşlenmemiş veya yarı işlenmiş maddelerin makine, araç vb. ile işlenerek tüketime hazır duruma getirildiği sanayi kuruluşu, ütimevi. f.+mda 88/3 f.+ya 88/10, 89/9, 92/1
		fabrikatör	<i>Fr. i.</i> Fabrika sâhibi ya da işleticisi. f.+e 91/12
		fağfur	<i>Far. i.</i> Çin imparatorlarına verilen unvan. f. 3/18, 66/4, 93/7
		fâhiş	<i>Ar. sf.</i> Ölçüyü aşan, aşırı, çok fazla. f.-i hıyânetlerde 85/14
		fakat	<i>bağ.</i> Ancak, ama, lakin. f. 25/9, 32/10, 45/19, 58/16, 63/17, 76/18, 83/1, 84/19, 90/14
		fakr	<i>Ar. i.</i> Yoksulluk, fukaralık. f.+âlem-i basit-i fakre 7/7 f.+feyz-i iktibâs-ı fakra 2/10 f.-ı mülkün 3/17, 66/3 f.-i mülk 93/6

	f.+tarîk-i fakr tuttum 66/1		f. 70/18, 73/5
falan	<i>Ar. sf.</i> Söylenmesi istenmeyen veya gerekli görülmeyen bir özel adın yerini tutan kelime, filân. f. 84/4, 88/3	felek	<i>Ar. i.</i> Talih, baht, şans. f.-i kec-reftar 23/12
farîza	<i>Ar. i.</i> İslam dîninin kula farz kıldığı mükellefiyet. f.+ifa-yı farîza 11/12	fenâ	<i>Ar. sf.</i> İyi nitelikte olmayan, kötü. f. 38/2, 40/14, 40/15, 79/5
fark	<i>Ar. i.</i> Bir kimse veya nesnenin bir başkasıyla karıştırılmamasını sağlayan ayrılık, benzer şeyleri birbirinden ayıran özellik, başkalık, ayırım, nüans. f.-ı can-güdâz-ı yâr-ı cânı 44/5	fenâlık	<i>i.</i> Kötülük. f.+ta 31/10
farz	<i>Ar. i.</i> Yapmak zorunda kalınan şey, boyun borcu. f.+olan 76/4	ferâgat	<i>Ar. i.</i> Hakkından kendi isteğiyle vazgeçme. f.+edip 55/6 f.+etmeği 65/15
fayda	<i>Ar. i.</i> Yarar. f. 38/7 f.+ne fayda 79/5	ferah	<i>Far. sf.</i> Kalp, gönül, iç vb.nin sıkıntısız, tasasız olma durumu. f.+la 84/1
fehim	<i>Ar. i.</i> Anlama, kavrama. f.+(fehm) etmeyerek 91/8	fercam	<i>Far. i.</i> Son, âkıbet. f.+ın 43/9 f.+makâm-ı meserret fercamda 22/8
fek	<i>Ar. i.</i> Bozma, feshetme, kesme, ayırma, koparma. f.+(fekk)-i bekâretten 66/13 f.+(fekk)-i rihâl-i mahmûle ettik 30/5	ferdâ	<i>Far. i.</i> Erte, yarın. f.+sı 46/8, 64/15, 75/13, 87/14, 92/3
felâh	<i>Ar. i.</i> Kurtuluş, selâmet, onma. f. 35/2	ferman	<i>Far. i.</i> Buyruk, emir. f.+emr ü ferman etti 56/6
felâket	<i>Ar. i.</i> Büyük zarar, üzüntü ve sıkıntılara yol açan olay veya durum, yıkım, belâ.	fersûde	<i>Far. sf.</i> Eskimiş, yıpranmış, aşınmış. f.+kâlb-i fersûde-i bî-revânıma 40/1
		feryat	<i>Far. i.</i> Haykırış, çığlık. f.+a (feryâda) gelip 25/2 f.+ım (feryâdım) 61/4 f.+ıma (feryâdım) 44/10, 47/4, 48/12

filhal	<i>Ar. zf.</i> Bu anda, hemen, şimdi. f. 15/8, 89/14		
filiz	<i>i.</i> Tohumdan veya tomurcuktan çıkan körpe ve küçük dal, sürgün. f.+leri 45/8		merhametsiz, katı yürekli, insafsız davranan, kıyıcı. g.+a 91/17 g.+lar 75/7 g.+pâdişâh-ı gaddârın 62/7
firak	<i>Ar. i.</i> Ayrılış, ayrılık. f. 68/6		gaddâre <i>Ar. i.</i> Ağır ve her iki yanı keskin bir tür kılıç. g.-i mekkâre 87/4 g.-yi 77/2
firîbâne	<i>Far. zf.</i> Aldatana yakışır şekilde. f.+dil-firîbâne 86/1 f.+kelimât-ı dil-firîbâne 44/18 f.+kelimât-ı dil-firîbânesin 69/6		gadir <i>Ar. i.</i> Haksızlık etme, zarar verme. g. 22/14, 58/4 g.+dest-i gadr u taarruzundan 33/14 g.+dest-i gadriyle 51/14 g.+pençe-i gadrinden 7/13
fitne	<i>Ar. i.</i> Karışıklık, kargaşa. f. 3/13 f.-i çeşm 24/18 f.-i zaman 68/10		gâfil <i>Ar. sf. ve i.</i> Aymaz. g. 37/13
fukarâ	<i>Ar. i.</i> Yoksul, fakir. f.+ya 40/4		gaflet <i>Ar. i.</i> Aymazlık. g.+etmeyesin 79/18 g.+hâb-ı gaflet 46/15 g.+hâb-ı gaflete 14/4 g.+hâb-ı gafletten 4/5, 14/12, 28/19, 78/10 g.+ten 11/10
fünun	<i>Ar. i.</i> Fenler. f.+erbab-ı ulûm ve fûnun 24/4		gaga <i>i.</i> Genellikle kuşlarda ağzın bir uzantısı durumunda olan, biçim ve büyüklüğü değişik, boynuz yapısında, katı ve çıkıntılı organ. g.+sına 62/10 g.+sında 62/12
füruht	<i>Far. i.</i> Satma, satış. f.+edip 77/8		galat <i>Ar. i.</i> Yanlış kelime veya söz. g. 19/12
fütâde	<i>Far. sf.</i> Düşmüş, düşkün, bîçâre. f.+şehzâde-i fütadeye 76/13		galeyan <i>Ar. i.</i> Kaynama, coşma. g.-ı aşk 17/4
fütuh	<i>Ar. i.</i> Fetihler, zaferler. f.-ı nâ-mahsur 17/2		
fütur	<i>Ar. i.</i> Bezginlik, umutsuzluk, usanç. f. 36/4, 58/19		
gaddar	<i>Ar. sf. ve i.</i> Acıması olmayan, başkalarına haksızlık eden,		

gālip	Yenen, üstün gelen, başarı kazanan g.+(gālib)-i evkat 10/3		
gam	<i>Ar. i.</i> Tasa, kaygı, üzüntü g.+biçâre-i bî-gam-güsar 31/16 g.+çekme 31/16 g.+dil-i gamın 44/16 g.+karib-i deryâ-yı gam 83/18 g.+vücut-ı gam 45/3 g.+zânû-yı gamda 31/13		
gam-güsar	<i>Far. birl. sf.</i> Gam keder gideren, teselli veren. g.+yâr-ı gam-güsâra 44/15		
gam-zidâ	<i>Far. birl. sf.</i> Gam keder gideren, teselli veren. g.+âlem.i gam-zidâyı 44/2		
ganî	<i>Ar. sf. ve i.</i> Zengin, varlıklı. g.+cenâb-ı ganî 79/17		
garâib	<i>Ar. i.</i> Görülmemiş, şaşılacak şeyler, işitilmemiş olaylar. g. 59/13		
gardiyan	<i>Fr. i.</i> Cezaevlerinde düzeni, tutukluların kurallara uygun biçimde davranmalarını sağlamakla görevli kimse. g.+lara 50/14, 53/5, 55/10 g.+ları 53/7		
garib-nevaz	<i>Far. birl. sf.</i> Garipleri hoş tutan. g.+melek-sîmâ-yı garib-nevâzın 43/1		
garip	<i>Ar. sf. ve i.</i> Kimsesiz, zavallı. g.+giriftâr-ı dâ-i garip 31/15		
gark	<i>Ar. i.</i> Suyu batma, boğulma. g.+olup 38/13		
gaseyan	<i>Ar. i.</i> İç bulantısı, kusma. g.+larda 74/11		
gaybubet	<i>Ar. i.</i> Göz önünde bulunmama g.+inden 30/8		
gāyet	<i>Ar. zf.</i> Pek, çok, pek çok, aşırı bir biçimde. g. 4/19, 4/2, 7/4, 12/19, 13/17, 14/2, 21/17, 25/11, 26/14, 33/7, 34/5, 42/15, 44/14, 49/16, 51/4, 69/16, 75/11, 77/2, 78/1 g.+le 2/7, 4/16, 7/13		
gayp	<i>Ar. i.</i> Göz önünde olmaya, gizli plan g.+dan (gaybdan) 35/11 g.+ettiğim 24/10 g.+künuz-i lâ-yefnâ-yı gayb-ı lâ-reybinden 8/8 g.+olmadan 32/6		
gayr	<i>Ar. i.</i> Başka kimse, başkası. g.+hiddet-i gayr-i ihtiyârî 85/17		
gayret	<i>Ar. i.</i> Çalışma, çaba, çalışma isteği. g. 36/13, 51/15, 51/15 g.+bezl-i himmet ve gayret etmiş imiş 30/3 g.+ederiz 39/16 g.+ediniz 39/7 g.+erbab-ı gayret 41/8 g.-i fevkalâde 36/16 g.+ime 36/4 g.+iyle 8/14 g.+kemâl-i gayret 39/10		

g.+sâika-i gayretten 91/11

gayret-mend *Far. tür. sf.* Gayretli.
g.+bâb-ı gayret-mend-i
tacdârım 67/12

gayrı *Ar. sf.* Başka, diğer.
g. 2/9, 36/9, 77/12

gazab-âlûd *Far. birl. sf.* Gazaplı.
g.+pâdişah-ı gazab-âlûdun
47/14

gazap *Ar. i.* Öfke, kızgınlık, hiddet
g. 6/17
g.+(gazab)-ı ateşleri 49/5
g.+ımdan (gazabımdan) 49/2

gazûbâne *Far. sf. zf.* Çok öfkeli bir
şekilde.
g.+nigâh-ı gazûbâne 22/17

gece *i.* 1. Genellikle saat 22'den
itibaren gün ağarıncaya kadar
geçen süre, tün, şeb. 2. Bu süre
içindeki karanlık.
g. 10/10, 15/16, 19/19, 20/19,
21/14, 24/6, 26/15, 28/17,
31/12, 33/7, 38/4, 43/16, 45/1,
46/1, 46/8, 54/13, 55/16, 64/12,
67/9, 71/18, 74/9, 80/18, 84/10,
91/13
g.+den 89/1
g.+ler 20/11, 74/1
g.+leri 20/12, 73/10
g.+nin 55/8
g.+si 66/10, 68/9
g.+ye 21/9
g.-yi 20/10, 21/12, 46/9, 63/1,
73/9

geceleyin *zf.* Gece.
g. 33/13, 67/14, 72/15

gecik- Geç kalmak, herhangi bir işi
kararlaştırılan zamandan sonra
yapmak.
g.-mesinden 89/4

geç- 1. Bir yerden başka bir yere
gitmek. 2. Yol, araç veya akarsu
bir yerin yakınından veya içinden
gitmek. 3. Bırakmak, vazgeçmek
4. Olmak, vukû bulmak, cereyan
etmek. 5. Bir yeri aşmak, öbür
yana ulaşmak.
g.-en 58/6, 62/1, 62/4, 65/12
g.-er geçmez 74/13
g.-ersin 58/16
g.-ip 40/6, 51/11, 59/12, 76/16
g.-meden 79/4
g.-miştir 89/1
g.-ti 76/2
g.-tikte 10/10, 25/19, 38/9, 79/14
g.-tim 71/18

geçil- Geçme işi yapılmak.
g.-ip 50/1

geçin- 1. Yaşamak için gerekeni
sağlamak. 2. Uzlaşmak, anlaşmak.
g.-meniz 76/17
g.-meyi 27/9

geçir- Geçme işini yaptırmak, geçmesini
sağlamak.
g.-dikten 20/2
g.-dim ise 21/10
g.-ip 14/12, 20/11, 43/9, 59/6,
60/8, 63/1

gel-	<p>g.-vakit geçirip 34/12</p> <p>Ulaşmak, varmak.</p> <p>g. 15/7, 61/16, 73/12</p> <p>g.-başa gelir 4/4</p> <p>g.-cüst ve hıza gelip 54/16</p> <p>g.-di 43/15, 58/10, 63/2, 87/15, 91/2, 91/3</p> <p>g.-di ise 38/7</p> <p>g.-diğinizi 85/8</p> <p>g.-dikçe 8/17</p> <p>g.-dikte 87/9</p> <p>g.-dikten 90/4</p> <p>g.-dim 31/17</p> <p>g.-diniz 85/1</p> <p>g.-en 54/5</p> <p>g.-enler 8/10</p> <p>g.-feryâda gelip 25/2</p> <p>g.-huşa gelip 39/12</p> <p>g.-ip 17/2, 27/14, 32/15, 35/12, 36/5, 40/1, 50/13, 61/14, 71/17, 74/14, 75/15</p> <p>g.-ir 59/11</p> <p>g.-ir ise 91/14</p> <p>g.-mek 52/12</p> <p>g.-mekle 37/1</p> <p>g.-mekte iken 30/6, 52/14</p> <p>g.-mesin 46/14</p> <p>g.-meyen 26/12, 84/1</p> <p>g.-mişler idi 52/16</p> <p>g.-sin 36/4</p> <p>g.-ür 78/9</p>	<p>evlenme yoluyla girmiş olan kadın..</p> <p>g.+den 69/15</p> <p>g.+i 70/2</p> <p>g.+im 70/3</p>
	<p>gemi <i>i.</i> Su üstünde yüzen, insan ve yük taşımaya yarayan büyük taşıt, sefine.</p> <p>g. 29/13</p> <p>g.+ye 28/13, 30/1</p>	<p>gemi <i>i.</i> Su üstünde yüzen, insan ve yük taşımaya yarayan büyük taşıt, sefine.</p> <p>g. 29/13</p> <p>g.+ye 28/13, 30/1</p>
	<p>genç <i>sf.</i> Yaşı ilerlememiş olan, ihtiyar karşıtı.</p> <p>g.+lerle 71/16</p>	<p>genç <i>sf.</i> Yaşı ilerlememiş olan, ihtiyar karşıtı.</p> <p>g.+lerle 71/16</p>
	<p>gençlik <i>i.</i> Genç olma durumu.</p> <p>g.+in (gençliğin) 16/16</p>	<p>gençlik <i>i.</i> Genç olma durumu.</p> <p>g.+in (gençliğin) 16/16</p>
	<p>ger <i>Far. e.</i> Eğer edatının nazımda kullanılan şekli.</p> <p>g. 3/17, 66/3, 93/6</p>	<p>ger <i>Far. e.</i> Eğer edatının nazımda kullanılan şekli.</p> <p>g. 3/17, 66/3, 93/6</p>
	<p>ger- Bir şeyin uçlarından veya kenarlarından çekerek gergin duruma getirmek.</p> <p>g.-göğüs gererek 74/5</p>	<p>ger- Bir şeyin uçlarından veya kenarlarından çekerek gergin duruma getirmek.</p> <p>g.-göğüs gererek 74/5</p>
	<p>gerdan <i>Far. i.</i> Vücutun omuzlarla baş arasında kalan ön bölümü.</p> <p>g.-ı dâdeyi 29/5</p>	<p>gerdan <i>Far. i.</i> Vücutun omuzlarla baş arasında kalan ön bölümü.</p> <p>g.-ı dâdeyi 29/5</p>
	<p>gerek <i>bağ.</i> İcap.</p> <p>g. 59/11</p>	<p>gerek <i>bağ.</i> İcap.</p> <p>g. 59/11</p>
	<p>getir- Gelmesini sağlamak.</p> <p>g.-diler 50/2</p> <p>g.-din ise 82/14</p> <p>g.-diniz 82/19</p> <p>g.-esiniz 59/7</p> <p>g.-ip 5/6, 55/4, 62/13</p> <p>g.-ir 59/10</p>	<p>getir- Gelmesini sağlamak.</p> <p>g.-diler 50/2</p> <p>g.-din ise 82/14</p> <p>g.-diniz 82/19</p> <p>g.-esiniz 59/7</p> <p>g.-ip 5/6, 55/4, 62/13</p> <p>g.-ir 59/10</p>
gelin	<p><i>i.</i> 1.Evlenmek için hazırlanmış, süslenmiş kız veya yeni evlenmiş kadın. 2. Aileye</p>	

	g.-mediğiniz 5/16		74/16, 75/3, 78/2, 82/7, 83/1,
	g.-meksizin 58/19		85/10, 87/15, 89/14, 89/18
	g.-mişler idi 56/10		
gevher	<i>Far. i.</i> Cevher.	gir-	Dışarıdan içeriye geçmek.
	g.-i eşkle 40/8		g.-di 89/15
	g.-i giran bahâyı 24/10		g.-diği 89/15
gez-	1. Hava alma, hoş vakit		g.-diğim 60/12
	geçirme vb. amaçlarla bir yere		g.-dikte 87/3
	gitmek, seyran etmek. 2. Bir		g.-erler ise 77/11
	yerde dolaşmak, yürümek.		g.-ip 43/13, 52/2, 67/5, 75/4
	g.-en 39/2		g.-mekle 81/1, 89/13
	g.-ip 13/3		g.-mekte idi 86/17
gıpta-bahş	<i>Far. birl. sf.</i> Gıpta veren.	giran	<i>Far. sf.</i> Ağır, kıymetli.
	g. 10/11, 50/8		g.+gevher-i giran bahâyı 24/10
gibi	<i>edat.</i> 1. -e benzer. 2. <i>zf.</i> O anda,	girdar	<i>Far. i.</i> İş, amel, fiil.
	tam o sırada, hemen arkasından.		g.+bed-girdârı 50/17
	3. <i>zf.</i> İmişçesine, benzer		g.+mihir-i girdarı 64/8
	biçimde. 4. <i>zf.</i> -e yakışır	giriftar	<i>Far. sf.</i> Tutulmuş, yakalanmış.
	biçimde.		g. 47/1, 47/10, 47/15, 55/18
	g. 4/12, 5/16, 6/12, 6/4, 7/17,		g.+aşık-ı giriftârıyım 85/11
	8/9, 13/4, 13/8, 14/15, 15/11,		g.+dûçar ve giriftar olduğum
	15/16, 16/13, 16/14, 16/2, 16/8,		41/5
	17/3, 20/10, 23/11, 23/5, 25/7,		g.+etmişler 38/18
	28/1, 29/7, 29/8, 31/1, 31/11,		g.-ı dâ-i garip 31/15
	31/12, 32/11, 35/13, 35/19,		g.-ı mihnet olasınız 46/5
	35/3, 35/6, 36/1, 37/12, 37/8,		g.+olarak 2/8
	38/8, 42/8, 45/5, 45/9, 47/5,		g.+olduğu 47/7
	48/12, 48/9, 49/12, 50/5, 53/18,		g.+olmağla 56/5
	54/16, 54/6, 54/8, 57/13, 58/1,		g.+olmuş 50/5
	58/16, 59/2, 59/3, 60/10, 60/19,	girîzan	<i>Far. sf.</i> Kaçan, firar eden.
	60/6, 62/15, 62/17, 62/18, 63/2,		g. 45/19
	63/7, 64/1, 64/5, 64/8, 67/18,	giryet	<i>Far. i.</i> Eziyet, zahmet.
	68/11, 68/18, 69/11, 72/6,		g.+i gurbet 27/19
		gîsû	<i>Far. i.</i> Omuza dökülen uzun saç.

g.+zulmet-i gîsû-yı misk-i
muyı 16/1

git- 1. Bir yere doğru yönelmek. 2.
Bir yerden veya bir işten
ayrılmak. 3. Çıkmak, ulaşmak.
g. 76/3, 85/13
g.-dalıp gitmekte iken 45/10
g.-dalıp gitmiş 74/16
g.-dünyadan bîhaber olup
gitmiş 75/1
g.-düşüp gitmiş idim 74/12
g.-emvâc-ı efkâra dalıp gitmiş
iken 4/1
g.-er (gider) iken 72/17
g.-erek (giderek) 21/11
g.-ersin (gidersin) 58/13
g.-git 24/5, 24/6
g.-ip (gidip) 13/13, 20/19,
30/11, 73/8, 73/14, 75/3, 76/12
g.-iptir (gidiptir) 24/12
g.-iyorlar (gidiyorlar) 83/9
g.-mede iken 53/17
g.-meğe 55/16
g.-mek 65/4
g.-mekle 50/10
g.-mekte 71/17
g.-mekten 91/18
g.-melerin 28/7
g.-miş 42/3
g.-miş idim 38/13, 50/11, 81/11,
83/13
g.-miş imiş 49/12
g.-ölüp giderim 21/13

g.-sebbah-ı deryâ-yı ibtinâ ve
ibret olup gittiler 93/5
g.-sernigûn olup gitti 54/7
g.-ti 17/8, 64/18, 77/6, 86/14
g.-tiğimi 34/7
g.-tik 20/3, 52/2
g.-tikçe 8/16, 48/6, 90/18
g.-tikte 83/6
g.-tikten 29/9
g.-tiler 38/3, 75/4, 83/8
g.-tiler ise 37/19
g.-tim 29/12, 30/15, 72/13, 77/9
g.-uykuya dalıp gitmiş iken 28/17

giydir- Giyme işini yaptırmak.

g.-ip 84/9

giyin- Giymek.

g.-ip 43/11

g.-miş 61/12

gizle- Saklamak, görünmeyecek, belli
olmayacak bir yere veya bir
duruma koymak.

g.-yip 67/8

gonca *Far. i.* Henüz açılmamış veya
açılmak üzere olan çiçek,
tomurcuk.

g.-i dehanın 16/10

g.-i sadberk 42/8

gonca-dehan *Far. birl. sf.* Gonca ağızlı,

ağızı küçük ve güzel olan.

g. 16/3

göç *i.* Ekonomik, toplumsal, siyasi
sebeplerle bireylerin veya
toplulukların bir ülkeden başka
bir ülkeye, bir yerleşim yerinden

	başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret. g.+etmeğe 37/6		
göğüs	<i>i.</i> Vücudun boyunla karın arasında bulunan ve kalp, akciğer vb. organları içine alan bölümü, sine. g.+gererek 74/5 g.+üme (göğsüme) 72/11 g.+ünden (göğsünden) 3/9, 54/6, 81/4	gönül	<i>i.</i> Sevgi, istek, düşünüş, anma, hatırlama vb. kalpte oluşan duyguların kaynağı. 2. İstek, arzu. g.+cân u gönülden 82/16 g.+den 57/3 g.+ler 13/8 g.+lerini 10/12 g.+nihanhâne-i gönülden 57/10 g.+ümde (gönlümde) 44/13 g.+üme (gönlüme) 58/10 g.+ümü (gönlümü) kebab ve ateşlere yakıyorsun 68/17 g.+ün (gönlün) 33/18
gök	<i>i.</i> İçinde gök cisimlerinin hareket ettiği sonsuz boşluk, uzay, sema, asuman, feza. g.+e(göğe) 4/6 g.+ler 60/13 g.+leri 11/7	gör-	1. Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek. 2. Anlamak, kavramak, sezmek. 3. Yanına gidip konuşmak. 4. Belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak, yaşamak. 5. Yapmak, etmek. g. 14/7, 47/10 g.-düşü 58/16 g.-düşüm 11/19, 13/13, 17/12, 32/12, 35/18, 41/19, 44/6, 63/2, 76/8 g.-düşümden 46/17 g.-dükleri 30/19 g.-dükte 44/16 g.-düm 13/4, 15/12, 22/3, 33/5, 37/6, 58/2, 61/13, 61/9, 63/7, 72/2, 75/3, 81/13 g.-düm ise 23/9 g.-emezsin 15/3 g.-enler 8/9
göl	<i>i.</i> Oluşması genellikle tektonik, volkanik vb. olaylara bağlı olan, toprakla çevrili, derin ve geniş, tuzlu veya tuzsuz durgun su örtüsü. g. 13/4		
gönder-	Bir yere doğru yola çıkarmak, yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak, irsal etmek. g.-di 56/3, 59/5, 84/10 g.-diğini 53/6 g.-dim 91/13 g.-mek 90/11, 90/12		
gönderil-	Gönderme işi yapılmak veya gönderme işine konu olmak g.-ip 9/13		

g.-erek 4/19
g.-meden 72/19
g.-mekle 6/18, 12/13, 12/2,
16/8, 30/1, 32/12, 37/8, 47/16,
56/3, 56/7, 72/18, 72/3, 76/9,
82/3, 87/4
g.-memekle 73/9
g.-memiş 14/17
g.-mesin 46/15
g.-mesine 66/12
g.-mesini 52/13
g.-meye idim 73/6
g.-meyelim 11/15, 27/5
g.-meyelim mi 55/18
g.-meyeyim mi 63/16, 64/10
g.-meyim 40/13
g.-meyim mi 17/13, 47/1
g.-meyip 13/17, 23/10
g.-mez 14/6
g.-müş 10/8, 14/17, 14/18
g.-sünler 23/14
g.-ünce 11/16, 47/3
g.-üp 12/6, 20/17, 23/16, 26/18,
48/16, 73/12, 81/2, 82/14
g.-ür 19/13
g.-ür isen 73/9
g.-ürsün 58/14, 59/14
g.-üyorum 47/5

göre *takı.* Bir şeye uygun olarak, bir şey uyarınca, gereğince.
g. 25/15

göreme- Görme imkânı veya olasılığı bulunmamak.
g.-dim 60/2

görüş- 1. Buluşup konuşmak, konuşup sohbet etmek. 2. Dostluk, ahbablık etmek.
g.-üp 30/7, 65/12

göster- Birini veya bir şeyi işaretle belirtmek.
g.-di 54/17
g.-ip 59/4
g.-ir 16/2
g.-ir idim 74/17
g.-mekle 74/3

götür- 1. Taşımak, ulaştırmak veya koymak. 2. Bir kimseyi bir yere kadar yanında yürütmek.
g.-memi 79/12
g.-menizi 83/1
g.-üp 72/19, 76/7

göz *i.1.* Görme organı. 2. Görme, bakma.
g. 13/9, 14/17, 16/12, 20/16, 23/8,
36/19, 38/14, 38/8, 40/8, 81/12
g.+açıp 11/10, 46/16
g.+açtıktı 28/19
g.+den 62/19
g.+ler 46/15, 63/6
g.+lerim 15/15, 18/9, 73/4
g.+lerimden 23/14, 37/8, 57/13,
57/18, 72/4
g.+lerimi 11/18, 11/20, 12/1,
17/11, 32/13, 47/17, 82/4, 85/11
g.+lerin 14/5
g.+lerinden 49/5
g.+ümden 42/8, 44/11, 51/5, 91/4
g.+üme 35/13, 57/10, 60/19

g.+üyle 52/13
gözük- Görünmek.
g.-üp 35/14
gûnagûn *Far. zf.* Türlü türlü, çeşit çeşit.
g. 10/14
g. 45/10
gurbet *Ar. i.* Doğup yaşanılmış olan yerden uzak yer, gurbetlik.
g.+ giryet-i gurbet 27/19
gurur *Ar. i.* Kendini beğenme, büyükenme, benlik, kibir.
g. 14/12
gübre *i.* Verimini artırmak için toprağa dökülen her türlü hayvan dışkısı, kimyasal veya bitkisel madde, kemre.
g. 77/12
güç *i.* 1. Fizik, düşünce ve ahlak yönünden bir etki yapabilme veya bir etkiye direnebilme yeteneği, kuvvet. 2. Zor. 3. Kudret.
g. 8/13, 21/17, 22/13, 32/1, 32/8, 40/11, 47/12, 58/6
güdaz *Far. i.* Yanma, erime.
g.+sûz u güdâzıyla 7/19, 19/9
g.+sûz u güdazla 17/5
güft-gû *Far. birl. sf.* Dedikodu.
g.+lar 88/19
güftar *Far. i.* Söz.
g.-ı merhamet-disar 18/3
g.+ilâve-i güftar 62/6

gül *Far. i.* 1. Gülgillerin örnek bitkisi.
2. Bu bitkinin katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği.
g. 8/8, 17/16, 21/19, 24/2, 42/9, 45/6, 49/12
gül-çinlik *i.* Gül toplama, gül devşirme durumu.
g.+e (gül-çinliğe) 20/9
gül-fam *Far. birl. sf.* Gül renkli, pembe.
g.+lâl-i gül-fam 18/16
g.+mey-i gül-fam 18/13
gül-ruhsar *Far. birl. sf.* Gül yanaklı.
g. 43/12, 64/8
g.+dan 3/15
g.+dilber-i gül-ruhsardan 23/10
g.+ın 15/17
g.+kadd-i şimşad-ı gül-ruhsardan 25/1
gül-ruy *Far. birl. sf.* Gül yüzlü.
g.+u 16/4
gül- İnsan, hoşuna veya tuhafına giden olaylar, durumlar karşısında, genellikle sesli bir biçimde duygusunu açığa vurmak.
g.-erekten 64/3, 74/19
gülgûn *Far. sf.* Gül renkli, pembe.
g.+eşk-i gülgûn 50/7
gülistan *Far. i.* 1. Gül bahçesi. 2. Huzurlu, rahat ve zenginlik dolu yer.
g. 21/19
g.-ı vaslımdan 85/4
g.-ı visalden 20/8
g.+reşk-i gülistan 50/8
gülşen *Far. i.* Gül bahçesi.

	g. 10/13		g. 43/16
gölzar	<i>Far. i.</i> Gül bahçesi.		g.+ü 26/15
	g.+a 22/4		Güneş <i>i.</i> 1. Gezegenlere ve yer
	g.+da 22/1		yuvarlağına ışık ve ısı veren
	g.-ı cennette iken 21/8		büyük gök cismi. 2. Güneş
gümüş	<i>i.</i> 1. Atom numarası 47, atom		ışınlarının ve ısısının etkilediği
	ağırlığı 107,88, yoğunluğu 10,5		ortam.
	olan, 960 °C'ye doğru sıvı		g. 11/11, 14/8, 51/13
	durumuna geçen, parlak beyaz		g.+in 38/9
	renkte, kolay işlenir ve tel	gürle-	Kalın ve gür ses çıkarmak.
	durumuna gelebilen element 2.		g.-yip 60/13
	Bu elementten yapılmış eşyâ.	gürültü	<i>i.</i> Aralarında uyum bulunmayan
	g. 13/5		düzensiz seslerin bütünü, patırtı,
gün	<i>i.</i> 1. Güneş. 2. Güneş ışığı. 3.		şamata.
	Gündüz. 4. Yer yuvarlağının		g.+lerden 77/13
	kendi eksenini etrafında bir kez		g.+yü 75/8
	dönmesiyle geçen 24 saatlik	güvey	<i>i.</i> Damat.
	süre.		g.+i 67/4
	g. 2/7, 14/5, 26/18, 27/11,	güya	<i>Far. zf.</i> Sözde, sanki.
	28/14, 31/12, 31/3, 32/14,		g. 53/12
	34/14, 35/17, 38/4, 54/13,	güz	<i>i.</i> Sonbahar.
	56/18, 56/19, 59/1, 62/19,		g. 43/8
	64/11, 67/7, 68/1, 69/19, 69/2,	güzar	<i>Far. i.</i> Geçme, geçiş.
	72/19, 73/7, 76/6, 77/10, 79/14,		g.+dan 3/1
	80/13, 83/6, 83/8, 84/12, 84/14,	güzaran	<i>Far. i.</i> Geçmeler, geçişler.
	87/14, 87/14, 90/15, 90/5,		g.+eden 7/5
	91/10, 92/3	güzel	<i>sf.</i> Göze ve kulağına hoş gelen,
	g.+den 29/16, 33/9, 38/9, 52/3,		hayranlık uyandıran, çirkin karşıtı
	68/5, 71/3, 77/7		g. 27/8, 40/14, 49/16, 52/3, 68/12,
	g.+den güne 90/5		84/9
	g.+e 20/5, 57/5		g.+güzel 38/14, 45/6, 76/16
	g.+ü 64/15	güzelce	<i>zf.</i> Gerektiği gibi, iyice.
gündüz	<i>i.</i> Günün sabahtan akşama kadar		g.+sine 71/2
	süren aydınlık bölümü.	güzeşte	<i>Far. sf.</i> Geçmiş, geçen.

	g.+vakāyi-i gūzeṣtemi 82/5		h. 80/1
hâb	<i>Far. i.</i> Uyku. h.+dan 84/1 h.+deryâ-yı hâbın 74/16 h.-ı gaflet 46/15 h.-ı gaflete 14/4 h.-ı gafletten 4/5, 14/12, 28/19, 78/10 h.-ı hayal 47/4 h.-ı rahat 11/10 h.-ı rahata dalmış iken 46/12 h.-ı sâni-i cihânın 11/6	hacâlet	<i>Ar. i.</i> Utanma, mahçup olma. h. 41/7 h.+kerân-ı hacâlete 41/4 h.+le 42/1
hâb-gâh	<i>Far. birl. i.</i> Uyunacak yer, yatak odası. h.+serîr-i hâb-gâh 11/17	hâce	<i>Far. i.</i> Hoca, öğretmen h.+ler 23/18 h.+lerle 25/11
habâset	<i>Ar. i.</i> Kötülük, alçaklık. h. 72/5 h.+harekât-ı habâset-i alâmâtından 92/8	had	<i>Ar. i.</i> 1. Sınır, uç. 2. Derece. h.-i müteessir ve müteessif olarak 43/5 h.+(hadd)-i bülûğa 8/4 h.+(hadd)-i kemâli 14/6 h.+in (haddin) 57/11
habâset-âlûd	<i>Far. birl. sf.</i> Kötülüğe bulaşmış. h.+vücut-ı habâset-âlûdların 56/11	hâdim	<i>Ar. i.</i> Yıkan yıkıcı. h.-i lezzet 65/2
haber	<i>Ar. i.</i> Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık. h. 24/13 h.+i 30/13 h.-i olmakla 52/15 h.-i teessüf engiz 26/5 h.+im 75/9	hatim	<i>Ar. i.</i> Bitirme sona erdirme, tamamlama. h.+mine'l-bed'i ve ile'l-hatim 89/19
habersiz	<i>sf.</i> Haberi olmayan, haber almamış, hiçbir bilgisi olmayan. h. 90/8	hafta	<i>Far. i.</i> Birbiri ardınca gelen yedi günlük dönem. h.+da 9/2
habir	<i>Ar.sf.</i> Haberi olan, haberdar.	hain	<i>Ar. sf. ve i.</i> 1. Hıyânet eden. 2. Zarar vermekten, üzmetten veya kötülük yapmaktan hoşlanan. 3. Kötü niyeti olan. 4. <i>ünl.</i> Sitemli bir seslenme sözü. h. 22/17, 28/15, 30/16, 63/9, 71/13, 74/18, 81/5, 82/10 h.+i 81/1 h.-i bed-girdârı 50/17 h.+in 49/4 h.+lerin 63/19

hâinâne	<i>Far. sf. ve zf.</i> Hâin olan kimseye yakışır tarzda. h.+harekât-ı hâinâne 81/5		
hâine	<i>Ar. sf. ve i.</i> hâin kelimesinin aynı anlamdaki müennes şekli. h. 74/18, 74/9, 91/11, 91/5, 92/8 h.+hud'a-kâr-ı hâine 75/15 h.+nin 86/8 h.-yi 76/12, 91/16		
Hak	<i>Ar. i.</i> Allah, Tanrı. h.+Cenâb-ı Hak' a 57/11 h.+Cenâb-ı Hak' ın 79/18 h.+Cenâb-ı Hak' tan 41/10 h.+dâi-i Hak' a 25/18		
hâk	<i>Far. i.</i> Toprak. h.-i râhı 17/5		
hâkan	<i>Far. i.</i> Türk, Moğol ve Tatar hanları için "hükümdarlar hükümdarı" anlamında kullanılan bir unvan. h. 3/18, 66/4, 93/7		
hakâret	<i>Ar. i.</i> Küçüklütcü, onur kırıcı söz veya davranış. h.+lerde bulundu 73/16		
hakikat	<i>Ar. i.</i> Gerçek. h. 70/9, 87/9		
hakîkî	<i>Ar. sf.</i> Gerçek. h. 46/4, 82/9 h.+müntakim-i hakîkînin 91/7		
hâkipay	<i>Far. birl. i.</i> Ayağın bastığı toprak. h.-ı seniyyenizde 25/4 h.+ında 61/6		
			h.+ınıza 42/5
haksız	<i>sf.</i> Davası, iddiası, davranışı, düşüncesi doğru ve yerinde olmayan. h. 31/15		
hal	<i>Ar. i.</i> 1. Bir şeyin içinde bulunduğu şartların veya taşıdığı niteliklerin bütünü, durum, vaziyet. 2. Davranış, tutum, tavır. 3. Güç, kuvvet, takat. 5. Kötü durum, sıkıntı, dert. h. 25/14, 32/1, 32/8, 40/12, 47/12, 58/6, 60/5, 66/14, 69/18, 87/16 h.+de 20/3, 28/18, 30/19, 38/2, 40/14, 42/2, 47/7, 52/6, 60/12, 67/1, 69/3, 70/11, 79/5, 80/19, 84/16, 87/11, 90/8 h.+e 44/9, 72/14, 75/12 h.+her ne hal ise 13/12, 30/15, 34/11, 55/19, 69/14, 73/7, 82/1 h.+i 3/6, 11/19, 14/7, 32/12, 36/3, 52/10, 66/13, 76/9, 77/8, 87/9 h.-i dil-rîşe 3/2 h.-i esef 38/17, 76/14 h.-i esef 35/10 h.-i hayâtında 25/13 h.-i sihhîan 19/2 h.-i zarımla 38/11 h.+ifâde-i hal 48/8 h.+ifâde-i hâlimi 42/18 h.+ime 37/4 h.+ine 60/18, 86/12 h.+ini 31/17		

	h.+iyle 8/13, 9/11, 21/17, 22/13, 40/11, 42/3, 52/8, 63/17 h.+meâl-i hâli 30/13 h.+netîce-i hâle 90/16 h.+vukû-ı hâli 52/10		h.+lerinin 92/18
hal'	<i>Ar. i.</i> Tahttan indirme. h. 35/1	hâlet	<i>Ar. i.</i> Hal, nitelik, keyfiyet. h.-i asliyyesine 65/9 h.-i asliyyeye 65/16 h.-i halecan 16/7 h.-i mahzûniyet-i âsârı 44/13 h.-i takat fersadan 81/2 h.-i tarassut 41/15
hâlâ	<i>Ar. zf.</i> Şimdiye kadar, o zamana kadar, hâlen, henüz. h. 49/1	hâlince	<i>zf.</i> Hâline, durumuna göre. h. 70/10
halâs	<i>Ar. i.</i> Bir yerden, bir şeyden kurtulma, kurtuluş. h.+edeyim 32/6 h.+edin 49/10 h.+edip 77/3 h.+kemend-i cân-ı halâsı 32/5	halk	<i>Ar. i.</i> Belli bir bölgede veya çevrede yaşayanların bütünü, ahali. h.+ı 80/19
hâlât	<i>Ar. i.</i> Haller. h.-ı mesrûdeden 10/10 h.+ifâde-i hâlât-ı kûdûret 43/4	halka	<i>sf.</i> Çember biçiminde olan. h.+ser-halka-i eşkiyâyı 37/13
halayık	<i>Ar. i.</i> Esir edilmiş veya satın alınmış kız, kadın, cariye. h. 13/15, 90/2 h.+lara 42/11	Hallâk	<i>Ar. i.</i> Yaratma gücü sınırsız olan h.-ı dâd-ger 10/11 h.+rızâ-yı kazâ-yı cenâb-ı Hallâk 29/6
halbuki	<i>bağ.</i> Oysa. h. 6/4	halvet	<i>Ar. i.</i> Gözlerden uzak olacak şekilde bir yerde birbiriyle baş başa kalma. h. 66/10
hâle-vâr	<i>Far. birl. i.</i> Hâle gibi. h. 15/15	ham	<i>Far. sf.</i> Olmamış. h.+hayâlât-ı ham 12/8
halecan	<i>Ar. i.</i> Çarpıntı, titreme, yürek çarpıntısı. h.+hâlet-i halecan 16/7 h.-ı kalp 86/8	hamam	<i>Ar. i.</i> Para karşılığında yıkanma işinin yapıldığı yer. h.+a 72/17
halef	<i>Ar. i.</i> Birinin ardından gelip onun makamına geçen kimse, ardıl, selef karşıtı.	haml	<i>Ar. i.</i> Taşınma, yükletme, yüklenme. h. 28/13
		hamse	<i>Ar. sf.</i> Beş.

	h.+havass-i hamse-i perâkendemi 35/4		h.+le 9/6
hâmûşî	<i>Far. i.</i> Sessizlik. h.+hırka-ı hâmûşîden 7/16 h.+hırka-i hâmûşînin 5/11	hangi	<i>sf.</i> İki veya daha çok şeyden bir tanesini belirtecek bir cevap istemek için kullanılan soru sıfatı. h. 38/16
hançer	<i>Ar. i.</i> Ucu eğri ve sivri, kamaya benzer, silah olarak kullanılan bir tür bıçak. h.+keşîde-i hançeri 72/11 h.+keşîde-i hançerler 29/3, 74/13 h.+keşîde-i hançerlerle 46/17	hanım	<i>i.</i> 1. Kız ve kadınlara verilen unvan, bayan. h. 76/12, 89/15, 90/18, 91/1 h.+ın 90/17 h.+la 49/16
hançer-keşan	<i>Far. birl. sf.</i> Hançer çekenler. h.+olup 45/9	hanımefendi	<i>birl. i.</i> Saygı bildirmek için kadın adlarının sonuna getirilen veya adların yerine kullanılan bir söz. h. 90/5
hande	<i>Far. i.</i> Gülme, gülüş. h. 18/15 h.+i 16/4	hankâh	<i>Ar. i.</i> Bir tarîkatın, diğer tekkelerinin kendisine bağlı bulunduğu merkez durumundaki tekkesi. h.+kûşe-i hankâhta 3/1 h.+nişinler 5/9
hâne	<i>Far. i.</i> Ev, konut. h. 85/9 h.+de 23/13, 90/2 h.+den 8/11, 49/10, 75/18, 77/4, 86/4 h.+ler 42/17 h.+min 77/7 h.+mize 8/14, 26/14, 27/8 h.+ne 73/7 h.+sinde 47/1 h.+sine 67/15, 72/19, 76/1, 77/9, 84/10, 88/18 h.+ye 33/10, 71/18, 73/14 h.-yi 77/8	hapis	<i>Ar. i.</i> Bir yere kapatıp salıvermeme. h.+çektikten 71/7 h.+e (hapse) 33/1 h.+ve mücâzâtımızı sabaha tâlik etmekle 52/18
hânendelik	<i>i.</i> Hanende olma durumu, şarkıcılık, okuyuculuk.	har	<i>Far. sf.</i> Değersiz, îtibarsız, hakir. h.+u zâr 47/16
		harâret	<i>Ar. i.</i> Sıcaklık. h.+i 38/9 h.-i izhar 15/6 h.+itfâ-i hiddet-i harâret etmeyerek 38/1

	h.+mutafî-i hiddet ve harâret 49/18		h. 3/1, 70/15
harekât	<i>Ar. i.</i> Davranışlar, işler. h. 82/6 h.-1 ahd 22/7 h.-1 habâset-i alâmâtından 92/8 h.-1 hâinâne 81/5 h.-1 makbûha ve makdûha 26/2 h.+ından 87/16 h. 92/8	harir	<i>Ar. i.</i> İpek. h.+serîr-i harir 13/17
hareketsiz	<i>sf.</i> Hareket etmeyen, yerinden kıvıldamayan, durgun, durağan h.+olup 11/18	harp	<i>Ar. i.</i> Savaş h.+ler 31/9
harem	<i>Ar. i.</i> Saray ve konaklarda kadınlara ayrılan bölüm, selâmlık karşıtı. h. 46/19, 52/17, 53/4, 53/5, 71/18	hâsıl	<i>Ar. sf.</i> Olan, ortaya çıkan, görünen. h.+edeyim 62/3
harem ağası	<i>bir. i.</i> Osmanlı saraylarında ve büyük konaklarda haremle selâmlık arasında hizmet gören zenci köle, hadım ağası. h.+yla 52/14	hâsılı	<i>zf.</i> Sözün kısası, kısacası. h. 5/8, 9/10, 12/1, 16/12, 20/11, 22/5, 23/18, 26/13, 32/14, 34/8, 38/4, 39/9, 43/16, 46/6, 47/12, 50/3, 54/18, 61/14, 62/19, 65/2, 72/14, 73/14, 83/10 h.+kelâm 89/8
harem-saray	<i>Far. bir. i.</i> Harem dâiresi. h.+a 56/16 h.-1 saltanata 47/19 h.-1 sultandan 2/11	hasnâ	<i>Ar. sf. i.</i> Güzel, güzel ve nâmuslu kadın. h.+dilber-i hasnâ 15/13 h.+Mesûd-ı hasnâ 8/3
haremlik	<i>i.</i> Karılık, eşlik. h. 49/16	hasr	<i>Ar. i.</i> Sınırlı ve dar bir yer içine alma. h.+ıma 43/10 h.+ve sarf-ı evkat eyledik 26/16
hâricü'l-âde	<i>Ar. sf.</i> Âdet dışı. h. 8/7	hasret	<i>Ar. i.</i> Özlem. h.+âteş-i hasretlerini 19/1
hâriç	<i>Ar. i.</i> Dış, dışarı	hasta	<i>Far. sf.</i> Sağlığı bozuk olan, esenliği yerinde olmayan, hastalanmış, rahatsız. h. 39/19 h.+m 41/14
		hastalan-	Sağlığı bozulmak, esenliği yerinde olmamak, rahatsızlanmak, hasta olmak.

	h.-ip 69/19, 79/5		h.+ya 61/1
hastalık	<i>i.</i> Organizmada birtakım değişikliklerin ortaya çıkmasıyla sağlığın bozulması durumu, rahatsızlık, çor, dert, sayrılık, illet, maraz, maraza, esenlik karşıtı.	havas	<i>Ar. i.</i> Nitelikler, özellikler. h.+(havass)-i hamse-i perâkendemi 35/4
	h.+ımın (hastalığımın) 86/19	havf	<i>Ar. i.</i> <i>Korku.</i> h. 22/6 h.+kesret-i havf 11/16
hâşâ	<i>Ar. ünl.</i> Bir durum veya davranışın kesinlikle kabul edilmediğini anlatan bir söz. h. 57/12	hâvi	<i>Ar. sf.</i> İçinde bulunduran, kapsayan. h. 52/10
hatâ	<i>Ar. i.</i> Yanlış. h. 83/9 h.+ettim 22/3	havra-veş	<i>Ar. sf.</i> Ahuya benzer kadın, ceylan gibi. h. 17/12
hâtır	<i>Ar. i.</i> 1. Düşünme, akılda tutma, hafıza, zihin, akıl, yâd. 2. Birine karşı duyulan saygı, sevgi. h. 76/13 h.+a 84/1 h.+ıma 36/5 h.-ı nâzikânelerin 6/13 h.+ından 83/17 h.+lardan 12/18	havuz	<i>Ar. i.</i> Su biriktirme, yüzme, çevreyi güzelleştirme vb. amaçlarla altı ve yanları mermer, beton vb. şeylerden yapılarak içine su doldurulan, genellikle üstü açık yer. h. 13/4
hâtif-intimâ	<i>Ar. birl. i.</i> Çağırmanın, seslenenin sâhibi. h.+nidâ-yı hâtif-intimâ31/14	hay	<i>ünl.</i> İyi dilek, azarlama, şaşma ve sevinç bildirmede kullanılan bir söz. h. 74/19
hatim	<i>Ar. i.</i> Sona erdirme, bitirme. h.+ilel hatim 89/19	hayal	<i>Ar. i.</i> 1. Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, imge, hülya. 2. Belli belirsiz görülen şey, gölge. h. 19/6, 58/1 h.+hâb-ı hayal 47/4 h.+hayme-i hayâli 35/18 h.+i 14/6, 77/5 h.+rişte-i hayâli 36/11
hatta	<i>zf.</i> Üstelik, ayrıca. h. 73/10	hayâlât	<i>Ar. i.</i> Hayaller.
hava	<i>Ar. i.</i> Gökyüzü. h.+da 86/12		

	h.-i ham 12/8		
	h.-i helaket 22/9		
	h.-i müthişeye 45/10		
hayâsız	<i>sf.</i> Utanması olmayan, sıkılmayan.		
	h. 81/6		
hayat	<i>Ar. i</i> 1. Canlı, sağ olma durumu.	haydi	<i>ünl.</i> İsteklendirmek, çabukluk belirtmek için kullanılan bir söz, hadi:
	2. Yaşam		h. 35/15, 46/13, 51/17, 63/19, 63/9, 64/4, 74/14, 75/16, 76/1, 76/9, 85/4
	h.+ab-ı hayat 85/5	hayfâ	<i>Ar. ünl.</i> “Eyvah, yazık, heyhat” anlamlarında kullanılan bir söz..
	h.+ab-ı hayâtın 20/14		h. 34/15, 54/19, 60/1
	h.+âsâr-ı hayat 39/5	hayır	<i>Ar. sf.</i> İyi, hayırlı, yararlı, faydalı.
	h.+bâis-i hayâtım 57/1		h. 4/8
	h.+hâl-i hayâtında 25/13		h.+(hayr) ü şer 92/13
	h.-ı ariyetten 40/6	haykır-	Telaş, şikâyet vb. sebeplerle yüksek sesle bağırarak.
	h.-ı müceddet 29/14		h.-arak 22/16
	h.+ımla 65/1		h.-araktan 47/6, 50/6, 72/5
	h.+ının 39/16		h.-dım 18/6
	h.+iâde-i hayat 39/18, 41/5		h.-ıp 23/7, 27/2, 36/18
	h.+iâde-i hayâtıma 30/2	hayme	<i>Ar. i.</i> Çadır.
	h.+irvâ-ı hayat eder idim 11/3		h.-i hayâli 35/18
	h.+maül hayat 10/16	hayran	<i>Ar. i.</i> Çok beğenen, hayranlık duyan
	h.+muhibbi-i hayâtım 62/5		h. 8/10, 14/8
	h.+muhibbi-i hayâtımla 34/5	hayret	<i>Ar. i.</i> Beklenmedik, garip bir şeyin sebep olduğu şaşkınlık, şaşırma
	h.+ muhyi-i hayâtımla 61/1		h. 3/4
	h.+râyiha-i can-fezâ-yı hayat 17/18		h.+âlem-i hayretten 4/2
	h.+sebeb-i hayâtım 42/3	hayriye	<i>Ar. i.</i> Hayır ve iyilikle ilgili, uğurlu ve kutlu.
	h.+sebeb-i hayâtım idi 64/9		h.+tavsiye-i hayriyesinden 89/17
	h.+sedâ-yı hayat 19/2	hayriyyet	
hayat-efzâ	<i>Far. birl. sf.</i> Canlandırıcı.		h.+masal-ı hayriyyet 36/15
	h. 16/9		

h.+saltanat-ı hayriyyet 2/6
hayvan *Ar. i.* Duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdüleriyle hareket eden canlı yaratık.
h. 36/8
hayyiz *Ar. i.* Mekân, mevki.
h.+subh-ı hayyiz 38/5
hazâin *Ar. i.* Hazîneler.
h. 55/15
hâzık *Ar. sf.* Usta, mahâretli.
h.+ettiba yı hâzıka 79/6
hazır *Ar. sf.* Bir iş yapmak için gereken her şeyi tamamlamış olan, anık, amade, müheyya.
h. 45/2, 79/19, 82/15
h.+dır 33/12
h.-ı müşâhede ettim 13/1
h.+ol 86/11
h.+olmakta iken 52/16
h.+olup 62/15
hazırlan- Hazır olmak, kendini hazırlamak.
h.-ip durur iken 54/4
hazin *Ar. sf.* Acıklı, üzüntü veren, dokunaklı, hüznü.
h. 32/1, 42/7
hazîne *Ar. i.* Altın, gümüş, mücevher vb. değerli eşya yığını, büyük servet.
h. 76/8
h.-i bîhesâbı 71/1
h.-i mektûme 77/5
h.-yi 75/9

hazînedar *Ar. i.* Bir hazineyi bekleyen, yöneten kimse.
h. 52/8
hazret *Ar. i.* Yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan.
h.-i dâd-res 32/2
h.-i müntakim-i zî-kudretten 29/11
h.-i rubûbiyet 80/9
hedâyâ *Ar. i.* Hediyeler.
h.+larla 30/10
hedef *Ar. i.* Yapılması tasarlanan iş, amaç
h.-i maksûda 36/1
h.-i maksûdun 36/16
hekim *Ar. i.* İnsanlardaki hastalıkları teşhis ve onları ilâçlarla veya bazı araçlarla tedavi eden kimse, doktor, tabip.
h. 32/12
helâk *Ar. i.* Ölme, öldürme, yok etme, yok olma.
h.+ine 91/12
helâket *Ar. i.* Yıkılma, mahvolma, felâket.
h. 32/4
h.+ahvâl-i helaket 47/13, 56/6
h.+ahvâl-i helaket 29/5
h.+buhran-ı helakette 49/11
h.+dâm-ı helakete 48/17
h.+diyâr-ı helaket-âsardan 33/13
h.+hayâlât-ı helaket 22/9
h.-i emârâtı 60/6

	h.+imi 29/1		hemrah <i>Far. sf. ve i.</i> Yol arkadaşı, yoldaş. h. 27/16
	h.+ler 73/5		hemyan <i>Far. i.</i> Kese. h. 33/12
	h.+mevki-i helakete 91/17		hengâme <i>Far. i.</i> Patırtı, gürültü, kavga. h.+de 18/14
	h.+nâ-peydâ-yı helaketlerden 41/6		hep <i>Far. zf.</i> 1. Hiçbiri dışta tutulmamak veya eksik olmamak üzere, bütün, tüm olarak. 2. Sürekli olarak, her zaman, daima. h. 5/8, 9/6, 12/8, 22/13, 23/2, 24/3, 24/7, 30/9, 44/7, 45/1, 46/12, 46/2, 48/15, 48/17, 51/1, 53/11, 53/7, 54/10, 59/18, 60/6, 61/3, 63/6, 64/11, 64/16, 65/18, 69/19, 70/5, 71/4, 74/4, 76/8, 82/12, 82/15, 82/19, 84/12, 84/13, 88/6, 90/16, 90/17, 92/10, 92/5
	h.+ten 35/8, 46/16		hepsi <i>zm.</i> Bütünü, tamamı, tümü, cümlesi, hep. h.+ne 73/17
	h.+varta-i helaket 48/7		her <i>Far. sf.</i> Önüne geldiği ismin benzerlerini “teker teker hepsi, birer birer hepsi, birer birer tamamı” anlamıyla kapsayacak biçimde genelleştiren söz h. 2/2, 4/8, 6/11, 9/11, 11/1, 11/13, 12/11, 13/5, 13/8, 13/8, 24/15, 27/7, 28/10, 29/9, 34/11, 34/15, 34/8, 35/1, 35/12, 38/11, 40/16, 41/2, 43/18, 46/7, 48/2, 51/15, 55/3, 59/12, 62/14, 62/3, 65/8, 66/1, 66/15, 70/10, 73/9, 77/10, 78/7, 82/5, 86/2, 86/4, 91/14
	h.+varta-i helaketin 81/15		
	h.+varta-i helaketten 31/16, 51/7		
	h.+varta-i hevî-nâk-ı helâketten 35/8		
	h.+varta-yı helaketin 41/17		
helâl	<i>Ar. sf. i.</i> 1. Nikâhlı eş. 2. Dinin kurallarına aykırı olmayan, dinî bakımdan yasaklanmamış olan, haram karşıtı. h.-i ayalinle 76/16 h.+olsun 83/1		
hele	<i>bağ.</i> Özellikle. h. 26/10, 37/18, 69/10		
hem	<i>bağ.</i> Bir kimseyi uyarmak, bir şeyi açıklamak veya anlamı güçlendirmek için “özellikle, zaten, bir de, şurası da var ki” anlamlarında kullanılan bir söz. h. 40/8, 71/14		
hemen	<i>Far. zf.</i> Çabucak. h. 5/5, 10/14, 11/17, 12/1, 13/13, 16/18, 23/8, 52/15, 53/17, 58/15, 58/8, 59/3, 62/12, 63/2, 65/6, 67/14, 71/11, 72/10, 72/9, 74/15, 77/18, 78/4, 80/19, 83/9, 84/17		

- h.+bir 6/6, 10/6, 13/14, 14/6,
41/14, 45/2, 45/8, 74/2, 79/19
h.+biri 5/10, 6/18, 43/12, 45/7
h.+birinin 25/14
h.+ne hal ise 13/12, 30/15,
34/11, 55/19, 56/10, 69/14,
73/7, 82/1
h.+ne kadar 57/3
- herkes** *zm.* İnsanların bütünü.
h. 37/4
- hesapsız** *sf.* Sayılamayacak kadar çok
olan.
h. 25/6, 74/10, 79/16
- heves** *Ar. i.* İstek, eğilim, arzu, şevk.
h.+iyle 77/11
- hevl-nâk** *Far. tür. sf.* Korkunç, korkulu.
h. 59/11, 60/14
h.+tarîk-i hevl-nâke 54/8
h.+varta-i hevl-nâk-ı helâketten
35/8
- heyecan** *Ar. i.* Sevinç, korku, kızgınlık,
üzüntü, kıskançlık, sevgi vb.
sebeplerle ortaya çıkan güçlü
ve geçici duygu durumu.
h. 16/7, 45/13
h.-ı sevdâdan 17/4
- heyhat** *Ar. ünl.* “Yazık, ne yazık”
anlamında kullanılan bir söz.
h. 20/13, 24/2, 26/8
- hezar** *Far. sf.* Bin.
h.+sad hezar 24/17
h.+sad hezarım 3/12
- hezeyan** *Ar. i.* Saçmalama.
h.+larda bulunup 74/11
- hınçkır**- Hıçkırarak.
h.-a hınçkır 29/1, 62/4
- hınzır** *Ar. i.* Domuz.
h. 49/1, 72/5, 74/14, 75/8, 86/10,
88/4
- hırka** *Ar. i.* Genellikle soğuktan
korunmak için giyilen, kumaştan,
bazen içi pamukla beslenmiş,
ceket biçiminde, önden açık,
kollu üst giysisi.
h.-i hâmûşîden 7/16
h.-i hâmûşînin 5/11
- hırmən** *Far. i.* Harman.
h.+hırmən 61/1
- hırsız** *i.* Başkasının malını çalan kimse,
uğru.
h.+dır 31/1
- hısım** *i.* Evlilik yoluyla birbirine bağlı
olan kimseler.
h. 69/17, 92/11
- Hıtâ** *öz. i.* Kıtay, Orta Çağ
Avrupa'sında kuzey Çin'e verilen
addır.
h. 78/16, 83/9
- hıyânet** *Ar. i.* Güveni kötüye kullanma,
aldatma, vefâsızlık.
h. 31/5, 65/13, 80/2
h.+dest-i hıyânetle 22/14, 23/2
h.+fâhiş-i hıyânetlerde 85/14
h.+in 91/6
h.+kelimât-ı hıyânet-i alâmâta
86/7
h.+tarîk-i hud'a ve hıyânet tuttun
23/4

h.+tir 72/6
hız *i.* Çabukluk, sürat.
h.+cüst ve hıza gelip 54/16
Hızır *öz. i.* 1. “Birin en sıkışık zamanında, beklemediği biri, yardımına yetişmek” anlamındaki Hızır gibi (imdadına veya yardımına) yetişmek deyiminde geçen bir söz. 2. Halk inanışlarına göre ölümsüzlüğe kavuşmuş olduğuna inanılan ulu kimse.
h. 48/12
h.-ı dâd-res 44/10
h.-ı râhim 58/8
hicap *Ar. i.* Utanma, utanç, sıkılma.
h.+perde-i hicap 18/13
hicran *Ar. i.* Bir yerden veya bir kimseden ayrılma, ayrılık, ayrılık acısı.
h.+âteş-i hicrana 14/14
h.+âteş-i hicrânını 9/7
h.-ı keşîde 16/4
h.+nâr-ı hicrâna 65/3
h.+zehr-i hicran 14/13
h.+zehr-i hicranla 21/12
hiç *Far. zf.* 1. Olumsuz yargılı cümlelerde fiilin anlamını pekiştiren bir söz. 2. Soru cümlelerinde belirsiz bir zamanı anlatan bir söz.
h. 20/13, 22/1, 29/2, 51/18, 59/14

hiçbir *bir. sf.* Bir addan önce getirilerek o adın bildirdiği varlıktan bir tanesinin bile olmadığını anlatan bir söz
h. 10/1, 14/16, 22/3, 34/16, 39/5, 45/16, 61/8, 80/7, 83/16, 85/13
hiddet *Ar. i.* Öfke, kızgınlık.
h. 5/12, 6/10, 72/8
h.+alarak 63/11
h.+alıp 62/13
h.-i gayr-i ihtiyârî 85/17
h.+imi 86/18
h.+in 48/6
h.+inden 47/14, 67/13, 86/15, 87/12
h.+itfâ-i hiddet-i harâret etmeyerek 38/1
h.+mutafî-i hiddet ve harâret 49/18
h.+şiddet-i hiddetle 23/6
h.+şiddet-i hiddetten 86/8
hiddetlen- Kızmak, öfkelenmek.
h.-erek 26/12, 76/19
hifâzat *Ar. i.* Korma, saklama.
h. 7/13
hikâyat *Ar. i.* Hikâyeler.
h. 44/17
h.-ı ezmine-i sâbıka 2/1
h.-ı ibret 92/17
h.-ı intibah-engiz-i sâlifeye 10/4
h.-ı nesâyih 7/11
h.-ı sâlîfe 88/18
hikâye *Ar. i.* Bir olayın sözlü veya yazılı olarak anlatılması.

h.-i âtiyeyi 7/19
h.-i hikmet-i allâmeyi 3/18
h.-i ibret 2/3
hikmet *Ar. i.* Bilgelik.
h.+beyânat-ı hikmet-i emârat
6/9
h.+hikâye-i hikmet-i allâmeyi
3/18
h.-i encam 89/8
h.+ifâdât-ı hikmet 7/15
h.+kelâm-ı hikmet 28/8
h.+makâlât-ı hikmet ve ibret
4/10
h.+tarz-ı hikmet 10/16
h.+ten 3/5
hilâf *Ar. sf. ve zf.* Aykırı, karşıt, ters
h.-ı âdet 90/5
h.-ı ahvaldir 22/10
h.-ı mukâvele 22/13
hîle *Ar. i.* Birini aldatmak,
yanıltmak için yapılan düzen,
dolap, oyun, ayak oyunu,
alavere dalavere, desise,
entrika.
h. 80/7
h.-i memdûhasından 80/7
hîlekâr *Far. sf.* Hîleci.
h. 71/19
h.+ın 69/6, 70/13, 73/19
hîlekârâne *Ar. Far. birl. tür. sf.*
Hîlekâra yakışır biçimde.
h.+ifâdât-ı hîlekârânesin 70/13
himmet *Ar. i.* Yardım, kayırma.

h.+bezl-i himmet ve gayret etmiş
imiş 30/3
h.+buyrulmasını 19/16
Hindistan *öz. i.* Güney Asya'da
bulunan ülke.
h.+a 27/11
his *Ar. i.* Duygu.
h. 11/18
hisar *Ar. i.* Bir şehrin veya önemli bir
yerin korunması için taştan
yapılmış, yüksek duvarlı ve kuleli,
çevresinde hendekler bulunan
küçük kale, kermen, germen.
h.+ın 51/12
hisse *Ar. i.* Pay.
h.+kıssadan hisseler 2/2
h.+ler 92/17
hisset- Sezmek, farkına varmak, anlamak.
h.-iyorum (hissediyorum) 46/1
h.-meyeyim mi 29/15
h.-mekle 35/15
h.-tim 39/12
hisseyle- Sezmek, farkına varmak, anlamak.
h.-dim 38/16
hissiye *Ar. i.* Duygu anlamındaki his
kelimesinin tamlamalarda ortaya
çıkan aynı mânâdaki müennes
şekli.
h.+kuvve-i hissiyeden 35/11
hitâben *Ar. zf.* Sözü birine yönelterek,
hitap yoluyla.
h. 3/17, 5/12, 14/2, 17/15, 41/13,
47/17, 63/19, 70/3, 84/3, 91/10
h.+tevcih-i hitâben 20/4

hitam	<i>Ar. i.</i> Son, bitim. h. 80/11 h.-ı ayş u işret 46/10 h.+ına 57/6	Hoten	<i>öz. i.</i> Doğu Türkistan'da, Kâşgar bölgesinde il ve vaha. h. 78/16
hitan	<i>Ar. i.</i> Sünnet etme. h.+sâye-i der-hitani 45/9	hû	<i>Far. i.</i> Huy. h. 5/10 h.+tünd-hûlar 37/11
hitap	<i>Ar. i.</i> Sözü birine veya birilerine yöneltme, seslenme. h.+la 7/6 h.+teveccüh-i hitapla 62/1	hûban	<i>Far. i.</i> Güzeller, sevgililer. h. 18/18
hizmet	<i>Ar. i.</i> Birinin işini görme veya birine yarayan bir işi yapma. h.+şerâit-i lâzime-i hizmeti 5/15 h.+te 88/8 h.+tevakku-ı takdim-i hizmet 6/3	hud'a	<i>Ar. i.</i> Hile, düzen, oyun, aldatma. h. 80/7 h.+tarîk-i hud'a ve hıyânet tuttu 23/4 h.-yı 21/13
Hoca Sâlih	<i>öz. i.</i> Dördüncü hikâyedeki dervişin babası. h. 78/13	hud'a-kâr	<i>Far. birl. sf.</i> Düzenbaz, hîlekâr, hileci. h. 72/10, 73/14 h.-ı hâine 75/15 h.+ın 82/10
horla-	Uyku sırasında soluk alırken boğaz ve burundan gürültülü sesler çıkarmak, horuldamak. h.-mağa 75/14 h.-yaraktan 74/15	hud'a-kârâne	<i>Far. birl. tür. sf.</i> Düzenbaza, hîlekâra, hileciye yakışır şekilde, hîlekârca. h.+rişte-i hud'a-kârânesiyle 10/1
horoz	<i>Far. i.</i> Tavukgillerden, tavuğun erkeği olan kümes hayvanı. h. 54/6	hudut	<i>Ar. i.</i> Sınır. h. 71/14
horul	<i>zf.</i> "Horlama" sesi çıkararak. h.+horul 75/14	hulûl	<i>Ar. i.</i> Gelme, gelip çatma. h.+i 55/8
hoş	<i>Far. sf.</i> Beğenilen, duyguları okşayan, zevk veren. h.+mugannîyân-ı hoş elhan 18/14	hunhar	<i>Far. sf.</i> Kana susamış, kan dökücü. h. 30/16, 37/7, 47/10, 63/15, 72/10 h.+çeşm ü sâhir ü hunhardan 3/13 h.+dan 24/18 h.+merd-i hunhar 45/9

Hûn u Nügûnuğ	<i>öz. i.</i> Bu yer adı tam olarak tesbit edilememiştir. h. 43/6		
hur	<i>Ar. i.</i> Cennet kızı. h. 17/12 h.-i emsal 21/16		h.-1 adâlet 56/13 h.-1 hümâyun 5/9 h.-1 pâdişâhîye 71/11 h.-1 şevket-i mevfur-ı şâhânemde 5/13 h.-1 velâyet-penahınızda 31/2 h.+una 56/3, 69/14 h.+unda 30/17
hur-likâ	<i>Ar. birl. sf.</i> Hûrî yüzlü. h. 46/6 h.+benat-ı hur-likâları 15/13 h.-y1 efzanın 44/2		hücum <i>Ar. i.</i> Saldırı. h.+bi'l-hücûm-ı şiddet 72/7 h.+ederler 58/14 h.-1 içtimâî edip 54/15
husul	<i>Ar. i.</i> Olma, oluş, oluşma, meydana gelme. h.-i pay 5/14 h.-i teyakkuz 92/12 h.-i visalden 68/6		hülâsa <i>Ar. zf.</i> Kısaca. h. 31/12
husus	<i>Ar. i.</i> Konu, madde. h.+unun 6/7		hülyâ <i>Ar. i.</i> 1. Tatlı düş. 2. Kuruntu. h. 26/15 h.+ları 3/7 h.+larıyla 44/6 h.+larla 45/18
husûsî	<i>Ar. sf.</i> Özel. h.+olarak 21/14		hümâyun <i>Far. sf.</i> 1. Kutlu, mutlu. 2. Pâdişahla ilgili. h.+huzûr-ı hümâyun 5/9 h.+tâir-i hümâyun 59/4
huş	<i>Far. i.</i> Akıl, şuur. h.+a gelip 39/12		hüngür <i>zf.</i> Yüksek sesle ve hıçkıra hıçkıra. h.+hüngür 43/5, 68/14
huşyar	<i>Far. sf. ve i.</i> Akli başında olan, sarhoş olmayan. h. 14/11 h.+ederim 18/1		hürmet <i>Ar. i.</i> Saygı. h.+etmediniz 5/14
huşyarlık	<i>i.</i> Akli başında olma durumu. h.+a (huşyarlığa) 19/3		hüsnâ <i>Ar. i.</i> Çok, en çok, pek çok güzel. h.+nın 17/12
hutor	<i>Ar. i.</i> Gelme, doğma. h.+eder ise 12/18		hüsün <i>Ar. i.</i> Güzellik. h. 8/16, 11/1 h.+(hüsn)-i savt 8/7 h.+(hüsn)-i su-i îtiyâdı 33/18 h.+(hüsn)-i terbiyemi 79/11
huzur	<i>Ar. i.</i> 1. Dirlik, baş dinçliği, gönül rahatlığı, rahatlık, erinç. 2. Ön, yan, kat, makam, yamaç. h.+a 63/8		

	h.+(hüsn)-i teveccüh 61/5		
	h.+(hüsn)-i vech 8/16		
	h.+(hüsn) ü ân 56/4		
	h.+(hüsn) ü ânımla 9/7		
	h.+meziyet-i hüsn-i semâhatle 10/7		
	h.+nîmet-i hüsn 8/6		
	h.+nevnihal-i bağ-ı hüsn ü ânı 67/5		
	h.+sâhib-i hüsn ve kemal 25/7		
hüzün	<i>Ar. i.</i> Gönül üzgünlüğü, gam, keder, sıkıntı.		
	h.+eyyam-ı hüzn 26/17		
ısır-	Dişleri arasına alıp sıkmak. 1.-ıp 87/13		
ismarla-	Bir şeyin yapılmasını veya getirilmesini, bu işlerle uğraşan birine söylemek, sipariş etmek 1.-yıp 62/17, 83/7		
ısrar	<i>Ar. i.</i> Direnme, ayak direme, üsteleme, üstünde durma. 1. 9/13 1.+eder iseler 9/16 1.+ettiler ise 83/3		
ittulâ	<i>Ar. i.</i> Bildirme, haberdar etme. 1.+ın 57/2		
ızdırâbat	<i>Ar. i.</i> Acılar, üzüntüler, sıkıntılar, kederler. 1.-ı meşhûdemi 45/11		
ızdırap	<i>Ar. i.</i> Acı, üzüntü, sıkıntı, keder. 1.+ahvâl-i ızdırap 22/12 1.+kesret-i ızdırap 34/7 1.+şiddet-i ızdırâbımdan 11/17 1.+ta 45/13	ıztırar	<i>Ar. i.</i> Zorunluluk, çâresizlik. 1.+dan 22/6
		i-	Bugün yalnız <i>idi, imiş, ise, iken</i> şekilleri kullanılan imek fiili. i.-di 6/15, 8/8, 9/14, 10/13, 16/5, 18/2, 22/4, 25/7, 31/11, 42/13, 44/13, 44/19, 45/15, 46/7, 47/11, 49/16, 52/16, 55/15, 55/4, 56/10, 57/8, 61/2, 63/18, 64/9, 65/10, 74/8, 86/17, 87/18, 90/7, 90/9 i.-dik 90/14 i.-diler 25/10, 61/13, 81/19 i.-dim 8/15, 9/8, 10/2, 10/9, 11/3, 20/13, 31/19, 34/11, 34/8, 38/12, 38/13, 41/1, 41/10, 41/9, 44/15, 44/4, 46/5, 48/10, 50/12, 50/9, 60/11, 69/9, 73/6, 74/12, 74/17, 80/17, 81/11, 81/4, 83/12, 83/13, 84/8, 89/5, 89/6 i.-diysem 32/3 i.-ken 3/7, 4/1, 4/17, 11/8, 12/5, 21/8, 27/14, 28/18, 30/6, 31/14, 36/11, 45/11, 45/18, 45/3, 46/13, 46/9, 48/12, 49/14, 52/14, 52/16, 52/8, 53/12, 53/17, 54/4, 59/19, 63/8, 71/4, 72/10, 74/9, 75/11, 75/5, 75/7, 76/10, 85/5, 86/17, 87/7, 90/16, 91/9 i.-miş 30/3, 34/1, 49/12, 53/13, 69/11 i.-mişim 74/4 i.-se 6/2, 12/19, 13/12, 15/18, 15/9, 21/10, 21/11, 21/2, 22/16, 22/8, 23/9, 24/11, 24/2, 26/8, 26/9,

	27/1, 27/6, 28/2, 30/15, 31/8, 32/9, 33/3, 33/8, 34/11, 34/15, 34/6, 34/9, 35/2, 37/10, 38/1, 38/7, 39/15, 40/3, 40/5, 41/4, 47/17, 47/6, 48/18, 48/18, 50/19, 50/4, 51/12, 53/14, 53/18, 54/10, 54/19, 55/17, 55/19, 55/5, 57/4, 60/1, 62/2, 63/11, 64/3, 66/13, 66/9, 67/17, 68/13, 68/17, 69/14, 72/9, 73/11, 73/17, 73/7, 74/15, 75/2, 76/9, 77/11, 79/5, 79/7, 80/13, 81/17, 81/4, 81/6, 81/9, 82/1, 82/14, 83/3, 84/8, 85/17, 86/19, 87/9, 88/6, 90/13, 90/18, 91/14, 93/3 i.-seler 9/16 i.-sem 7/12, 7/8, 38/15, 45/19, 74/7, 88/8 i.-sen 73/9, 81/14	
iâde	<i>Ar. i.</i> Alınmış bir şeyi geri verme. i.-i hayat 39/18, 41/5 i.-i hayâtıma 30/2 i.-i sıhhat 29/14, 42/14 i.-i sıhhat edip 42/5, 82/2 i.-i sıhhat ettiğimde 73/1 i.+sine 39/16	
ibâdullah	<i>Ar. i.</i> Tanrı'nın kulları, insanlar. i.+ın 7/9	
ibâret	<i>Ar. sf.</i> Oluşan, meydana gelen. i.+idi 55/4	
ibkâ	<i>Ar. i.</i> Sürekli ve dâimî kılma.	i.+dâr-ı ibkâya 25/18
		ibret <i>Ar. i.</i> Kötü bir olaydan alınması gereken ders, uyarıcı sonuç. i.+hikâyât-ı ibret 92/17 i.+hikâye-i ibret 2/3 i.+kelâm-ı ibret 4/2 i.+kalimat-ı ibret-i îmâratı 92/12 i.+kelimât-ı ibret-i alâmâtı 78/7 i.+makâlât-ı hikmet ve ibret 4/10 i.+olup 48/4 i.+sebbah-ı deryâ-yı ibtinâ ve ibret olup gittiler 93/5
		ibreten <i>Ar. zf.</i> İbret olsun diye. i. 50/17
		ibret-engiz <i>Ar. Far. birl. sf.</i> İbret veren. i.+lerin 10/5
		ibtidar <i>Ar. i.</i> Bir işe girişme, başlama. i.+etti 84/18 i.+ettim 29/17, 75/12
		ibtinâ <i>Ar. i.</i> Bir şey üzerine binâ etme, kurma, bir şeye dayanma. i.+sebbah-ı deryâ-yı ibtinâ ve ibret olup gittiler 93/5
		icâbet <i>Ar. i.</i> Bir çağrıyı yerine getirme, bir çağrıya gitme. i.+lebbeyk-i icâbet 25/18
		icâbınca <i>zf.</i> Gerektiği şekilde. i. 27/11
		iclâl <i>Ar. i.</i> Büyüklük. i.+den 46/4
		icrâ <i>Ar. i.</i> Yapma, yerine getirme, bir iş yürütme. i.+bil-icrâ 64/18 i.+edip 38/19

	i.+etmesine 81/2	içeri	<i>i.</i> İç yan, iç bölüm, dışarı karşıtı
	i.+ve ifâde etti 79/15		i. 43/13, 86/17, 87/6
	i.-y1 cesâret 5/18		i.+sinden 4/19
	i.-y1 emr-i mecru 88/12		i.+ye 51/4, 84/17, 87/3
	i.-y1 maksûd-ı şekâvet-âlûd 85/18	içici	<i>sf.</i> İçme işini yapan.
	i.-y1 merâma 33/9		i. 39/2, 51/1
	i.-y1 zevk 46/10	için	<i>e.</i> 1. Amacıyla, maksadıyla. 2. Neden ve sonuç belirten bir söz. 3. -den dolayı, -den ötürü. 4. Düşüncesince, kendince, göre. 5. Hakkında. 6. Uğruna, yoluna.
iç	<i>i.</i> 1. Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dâhil, dış karşıtı. 2. Akıl, gönül, irâde gibi insanın manevi varlığını oluşturan şeylerden herhangi biri.		i. 2/3, 4/16, 9/14, 10/15, 11/12, 11/5, 12/4, 16/16, 17/10, 17/9, 24/2, 27/18, 31/17, 33/3, 34/19, 35/7, 39/18, 41/3, 48/15, 52/1, 53/14, 57/14, 65/4, 66/14, 85/18, 88/13, 90/12, 92/1, 92/13, 92/18
	i. 45/3		i.+Allah için 76/13, 90/17
	i.+im 89/4		i.+dir 46/2
	i.+imden 33/17, 41/11, 43/19, 69/10		i.+ne için 37/14, 41/4
	i.+inde 13/7, 16/7, 21/8, 29/13, 32/8, 48/7, 50/4, 51/2, 70/14, 73/5, 81/13	içir-	İçmesine yol açmak, içmesini sağlamak.
	i.+ine 29/8, 72/15, 72/16		i.-diği 58/9
iç-	1. Bir sıvıyı ağza alıp yutmak. 2. İçki kullanmak.		i.-eceksin 14/13
	i. 85/5		i.-ip 37/1
	i.-iniz 50/15	içiver-	Çabucak veya kısa sürede içmek.
	i.-meğe 60/10		i. 59/17
	i.-miş 10/8	içtimâ	<i>Ar. i.</i> Toplanma.
	i.-tiğim 45/4		i.+akd-i dâire-i içtimâ etmeleri 3/5
	i.-tikten 10/17, 18/12	içtimâî	<i>Ar. sf.</i> Toplumla ilgili, toplumsal, sosyal.
içecek	<i>i.</i> İçilen her şey, meşrubat.		i.+hücum-ı içtimâî edip 54/15
	i. 60/10	içtinap	<i>Ar. i.</i> Sakınma, çekinme, kaçınma.
	i.+ten 13/14		

i.+edip 80/4
i.+lede'l-içtinap 80/2
içtir- İçmesini sağlatmak.
i.-diği 55/10
idârât *Ar. i.* Gelirleri ve ödenekleri
belirteneski belgeler.
i.-ı mülûkâneyi 12/4
idâre Yönetme, yönetim, çekip
çevirme
i.+mize 71/12
idbar *Ar. i.* Talihsizlik.
i.+zemin-i idbâra 23/7
idhal *Ar. i.* Dahil etme.
i.+bil-idhal 90/16
i.+ederek 55/11
i.+etti 64/14
îfâ *Ar. i.* 1. Bir işi yapma, yerine
getirme. 2. Ödeme.
i.+ba'de'l-îfâ-yı merâsim-i
şükrâne 42/19
i.+ba'de'l-îfâ-yı teşekkürat
32/15
i.-yı farîza 11/12
ifâdat *Ar. i.* İfadeler.
i.-ı hikmet-i emârâtı 7/15
i.-ı hîlekârânesin 70/13
ifâde *Ar. i.* Anlatım.
i.+arz-ı ifâdeye davrandım ise
31/8
i.+etti 52/7
i.-i ahvâl-i mâziye 32/15
i.-i hal 48/8
i.-i hâlât-ı kûdûret 43/4
i.-i hâlîmi 42/18

i.+icrâ ve ifâde etti 79/15
i.+sini 7/6
ifâkat *Ar. i.* Hastalıktan kalkma,
iyileşme, kurtulma, onma.
i.+bulup 73/1
i.+kesb-i sıhhat ve ifâkat
bulduğumda 29/16
iffet *Ar. i.* 1. Cinsel konularda ahlak
kurallarına bağlılık, sililik. 2.
Nâmus.
i.+perde-i iffetin 22/15
ifham *Ar. sf.* Anlatma, bildirme;
anlatılma, bildirilme.
e. 27/9
e.+arz ve ifham ettik 31/4
e.+bil-ifham 67/7
e.+buyurdu 5/2
e.-ı makâsıd 26/9
iftirâ *Ar. i.* Bir kimseye kasıtlı ve
asılsız suç yükleme, kara çalma,
bühân.
i.+ları 87/12
i.-yı 87/5
iftitah *Ar. i.* Açma, açılma, başlama.
i.+bil-iftitah 87/5
ihraç *Ar. i.* Çıkarma, dışarıya atma.
i.+bil-ihraç 70/8
ihsan *Ar. i.* 1. İyilik etme, iyi davranma.
2. Bağışlama, bağışta bulunma.
i. 8/8
i.+et 41/2
i.+ettik ise 27/1
i.+ettiler 71/12
i.+ita ve ihsan edeceğim 40/5

i.+lar 42/12, 69/17

ihzas *Ar. i.* Üstü kapalı anlatma, sezdirme, ima.
i.+bilâ-ihzas 41/13
i.+etmekle 45/12

ihhtimal *Ar. i.* Bir şeyin olabilmesi durumu, olabilirlik, olasılık.
i.+iyle 22/9

ihhtimam *Ar. i.* Özen.
i.+dikkat ve ihtimam ederim 7/13
i.+etmeli 76/10
i.+ve mübâşereteder idi 18/1

ihhtirak *Ar. i.* Tutuşup yanma.
i.-1 kalple 29/10

ihhtiram *Ar. i.* Saygı.
i.+ câlis-i mesned-i izz ü ihtiram olmuşlar 30/18

ihhtirâmat *Ar. i.* Saygılar.
i.-1 fevkalâde 61/17

ihhtiraz *Ar. i.* Çekinme, sakınma.
i. 5/16

ihhtisar *Ar. i.* Sözü kısa kesme, kısaltma.
i.-1 vechle 52/7

ihhtivâ *Ar. i.* İçine alma, içinde bulundurma, içirme.
i.+y1 16/19

ihhtiyar *Ar. sf.* Yaşlı, kocamış olan, pir (kimse), genç karşıtı.
i. 5/5, 49/14, 61/10

ihhtiyar *Ar. i.* Seçme tercih etme.
i.+bilâ-ihhtiyar 44/7
i.+ım 17/10

ihhtiyârî *Ar. sf.* Mecbûrî olmayan, insanın kendi irâde ve isteğine bırakılmış olan.
i.+hiddet-i gayr-i ihtiyârî 85/17

ihhtizaz *Ar. i.* Titreşme, titreşim.
i. 38/6
i.-1 sedâ 36/17

ihhtizazlı *i.* Titreşimli.
i. 18/5, 47/8, 85/12, 91/4

ihhyâ *Ar. i.* Çok iyi duruma getirme, geliştirme, güçlendirme.
i. 11/2

ihhzar *Ar. i.* Hazırlama, hazır etme.
i.+ ba'de'l-ihhzar 90/3
i.+bil-ihhzar 5/10, 66/10, 70/2, 71/11

ihk'ad *Ar. i.* Oturtma.
i.+bil-ik'ad 42/16, 64/16

ihkâmet *Ar. i.* Bir yerde oturma, eğleşme.
i. 55/15

ihkâmetgâh *Ar. Far. birl. i.* Konut.
i.+larına 55/3

ihkap *Ar. i.* Azap, eziyet.
i.+la 60/17

ihkbal *Ar. i.* Baht açıklığı veya yüksek bir makama, duruma erişmiş olma durumu.
i.-i mukbil 13/16
i.+imden 43/18
i.+nuhûset-i ikbâlimden 46/4
i.+taht-ı ikbalden 23/7

ihkdam *Ar. i.*
i.+ve iştirak etmelerin 93/2

ihki *i.* Birden sonra gelen sayının adı.

	i. 10/15, 11/4, 26/13, 26/15, 26/17, 26/18, 27/14, 28/10, 29/3, 30/4, 30/7, 31/12, 31/12, 33/9, 43/16, 58/14, 59/15, 65/7, 71/9, 72/12, 83/6, 90/2 i.+miz 26/5, 86/5 i.+mizi 49/8, 55/3 i.+si 4/4, 4/5, 31/1, 64/5, 77/10, 78/10, 78/9 i.+sinin 27/7 i.+ye 91/13		
ikinci	<i>şf.</i> 1. İki sayısının sıra sıfatı. 2. Sırada önem bakımından birinciden sonra gelen. i. 25/2, 25/8, 82/11		
ikmal	<i>Ar. i.</i> Eksik bir şeyi tamamlama, daha iyi duruma getirme, bütünleme. i.+bil-ikmal 24/11 i.-i ilm 66/8 i.-i tahsil-i ilim ve edep ettikten 25/12		
iknâ	<i>Ar. i.</i> Bir konuda birinin inanmasını sağlama, inandırma, kandırma. i. 67/6 i.+a 86/1 i.+bil-iknâ 28/10, 49/19, 53/6, 70/12		
iksâ	<i>Ar. i.</i> Bir hendek veya temel çukuru kazılırken yandaki toprakları tutmak için yere yan yana çakılan ve kavramalarla		
			birbirine tutturulan kalın tahtalarla kurulan düzen, bağın. i.+bil-iksâ 86/16
iktibas	<i>Ar. i.</i> Ödünç alma. i.+ahz ve iktibas etmekle 92/17 i.+feyz-i iktibâs-ı fakra 2/10 i.-ı fikri 78/6		
iktidar	<i>Ar. i.</i> Bir işi yapabilme gücü, erk, kudret. i. 64/19 i.+sâhib-i iktidar 5/5		
iktifâ	<i>Ar. i.</i> Yetinme. i.+etmeyip 37/15 i.+kanaat ve iktifâ edip 20/6		
iktinah	<i>Ar. i.</i> Bir şeyin gerçeğini anlama, i.+merâhim-i iktinah 78/12		
iktizâ	<i>Ar. i.</i> Gerekme, gerektirme. i. 27/12 i.+dır 17/16 i.+etmez 69/8		
iktizâsınca	<i>şf.</i> Gereğince, gereğine göre. i. 46/6		
ilâç	<i>Ar. i.</i> 1. Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollarla kullanılan madde, em, deva. 2. Çare, önlem. i.+bî-ilâç 31/13 i.+eder 24/3 i.+envâ-i ilâçlarla 29/13 i.+etibbâ-i ilâçtan 69/19 i.+lar 40/16 i.+tan 55/11		
ilân	<i>Ar. i.</i> Duyuru. i.+edip 77/7		

	i.-ı aşk etmesin mi 80/14	80/13, 81/9, 82/17, 84/3, 85/12,
ilâve	<i>Ar. i</i> Ekleme, ulama.	85/17, 85/6, 88/17, 88/2, 89/11,
	i.-i güftar 62/6	89/12, 89/15, 90/2, 91/4
ile	<i>bağ.</i> 1. Cümle içinde aynı görevde bulunan iki ögeyi birbirine bağlamaya yarayan bir söz. 2. <i>e.</i> İsimlerin sonuna geldiğinde birliktelik, beraberlik, araç, neden veya durum anlatan cümleler yapmaya yarayan bir söz. 3. Bazı soyut adlara getirildiğinde “... olarak, ... bir biçimde” anlamında durum zarfları oluşturan bir söz.	i.+acıkmağla 13/13
	i. 3/10, 4/18, 4/3, 4/4, 5/3, 6/1, 6/13, 7/11, 7/15, 9/13, 9/16, 9/9, 11/12, 12/12, 14/1, 15/14, 16/12, 16/8, 18/11, 18/14, 18/6, 20/12, 20/13, 20/2, 20/4, 21/2, 22/12, 24/5, 25/16, 26/2, 27/13, 27/8, 28/10, 28/3, 29/19, 29/3, 31/9, 32/2, 32/8, 33/12, 33/7, 36/16, 36/17, 37/16, 38/2, 40/12, 40/13, 41/1, 41/9, 42/17, 42/18, 43/11, 43/13, 43/15, 43/9, 44/18, 46/18, 47/12, 47/8, 48/19, 50/7, 51/4, 52/19, 53/19, 53/3, 53/4, 54/11, 55/15, 55/8, 56/19, 58/7, 60/5, 61/17, 61/19, 63/5, 63/8, 64/13, 64/19, 65/15, 65/6, 67/10, 67/11, 69/15, 69/18, 71/4, 72/1, 74/14, 75/11, 75/15, 76/4, 77/5, 79/3, 80/12,	i.+almakla 20/6
		i.+anımla 9/8
		i.+anıyla 19/15
		i.+ayağıyla 91/19
		i.+ayalimle 71/7
		i.+bahsetmekle 84/11
		i.+bahşanızla 42/5
		i.+bahşasıyla 17/18
		i.+baygınlıkla 33/10
		i.+bayılmakla 39/11
		i.+bayılmağla 55/12
		i.+benimle 22/19, 25/19, 27/16, 76/11, 87/16
		i.+beyânatla 73/18
		i.+beyânınızla 18/19
		i.+beyânıyla 15/10
		i.+bilmemekle 40/3
		i.+birâderlerle 26/6
		i.+birbirimizle 34/2
		i.+birle 7/13
		i.+bitmekle 77/15
		i.+bizimle 64/17
		i.+bulmağla 71/13
		i.+bulmamağla 77/12
		i.+bunlarla 37/15
		i.+buyurmakla 19/17
		i.+cesâretle 60/16
		i.+cihan-sûziyle 63/19
		i.+cihetle 70/10
		i.+cüretle 5/19

i.+çekmekle 49/8
i.+çıkmacla 44/8
i.+defaatle 36/10
i.+delaletiyle 61/6
i.+demekle 5/10, 29/3, 51/3,
51/9, 67/13, 70/12, 72/6, 75/1,
76/3, 83/19, 85/11
i.+dikkatle 16/15, 50/16
i.+dilemekle 75/18
i.+dirilmekle 21/10
i.+dökmekle 64/4
i.+dökülmekle 55/2
i.+dudaklarla 42/9
i.+düşmekle 69/4, 75/6
i.+edalarla 86/1
i.+efkârıyla 26/16
i.+ekliyle 20/17, 35/16
i.+elimizle 82/9
i.+elimle 40/7
i.+elinizle 37/14
i.+eliyle 18/1, 24/10, 64/14
i.+emretmekle 64/7
i.+emriyle 10/11
i.+erişmekle 57/16
i.+eriştirmekle 36/17
i.+esmekle 36/12
i.+esvaplarıyla 61/12
i.+eşkle 40/9
i.+etiyle 34/14
i.+etmekle 4/7, 11/1, 12/10,
17/1, 25/15, 35/13, 37/17, 37/5,
45/12, 52/13, 52/17, 52/19,
55/16, 56/12, 56/15, 58/7, 61/7,

67/8, 68/8, 69/16, 70/1, 75/5, 78/2,
90/19, 91/11, 92/17
i.+evhamlarla 63/1
i.+ferahla 84/1
i.+fırlatmağla 5/1
i.+gadriyle 51/14
i.+gayetle 2/7, 4/16, 7/13
i.+gayretiyle 8/14
i.+gelmekle 37/1
i.+gençlerle 71/16
i.+girmekle 81/1, 89/13
i.+gitmekle 50/10
i.+görmekle 6/18, 12/13, 12/2,
16/8, 30/1, 32/12, 37/8, 47/16,
56/3, 56/7, 72/18, 72/3, 76/9, 82/3,
87/4
i.+görmemekle 73/9
i.+göstermekle 74/3
i.+gözüyle 52/13
i.+güdâziyle 7/19, 19/9
i.+güdazla 17/5
i.+güzidesiyle 19/8
i.+hacâletle 42/1
i.+hacelerle 25/11
i.+hâliyle 8/13, 9/11, 22/13,
40/11, 42/3, 52/8, 63/17
i.+hançerlerle 46/17
i.+hanendelikle 9/6
i.+hanımla 49/16
i.+harem ağasıyla 52/14
i.+hayâtımla 34/5, 65/1
i.+hedayalarla 30/10
i.+hevesiyle 77/11
i.+hıyânetle 22/14, 23/2

i.+hicranla 21/12
i.+hiddetle 23/6
i.+hissetmekle 35/15
i.+hitapla 7/6, 62/1
i.+hud'a-kârânesiyle 10/1
i.+hulyalarıyla 44/6
i.+hulyalarla 45/18
i.+ihtimaliyle 22/9
i.+ikapla 60/17
i.+ilâçlarla 29/13
i.+intibahla 73/11
i.+intimâsiyle 10/12
i.+isimleriyle 25/9
i.+ismiyle 8/3, 25/6
i.+işâretle 5/2, 18/10, 43/11
i.+işitmekle 18/4, 33/5, 62/8
i.+işretle 20/2
i.+iştîyâkiyle 67/5
i.+ithamımla 67/15
i.+ithamla 68/4
i.+kâlemle 58/11
i.+kalkışmağla 87/8
i.+kalkmakla 32/15
i.+kalmakla 31/13
i.+kalple 29/10
i.+kapamakla 12/1
i.+kılmağla 38/14, 79/9
i.+kıyâfetle 33/7
i.+koklamağla 51/6
i.+köpüklerle 23/14
i.+kudretimizle 51/15
i.+kudretiyle 11/6, 24/7, 39/16,
57/7
i.+kuvvetimle 35/1

i.+layıkıyla 14/17
i.+letafetle 13/1
i.+maaşla 71/12
i.+mahâretiyle 4/11
i.+mahzûniyetle 13/17, 44/15
i.+masiyetle 85/16
i.+melâhatla 16/10
i.+memnûniyetle 77/2
i.+merhametiyle 40/15
i.+merhemiyile 40/16
i.+meserretle 44/14, 78/1, 86/5
i.+mevtle 4/5, 78/10
i.+muâvenetiyle 38/6, 53/2
i.+mumlarla 75/4
i.+mücevherle 13/7
i.+mülâhazasıyla 88/7
i.+münasebetiyle 25/13, 84/15
i.+münasebetle 85/1
i.+mün'atıf olmağla 3/2
i.+müslimle 25/9
i.+nelerle 17/14
i.+neşesiyle 18/13
i.+nîmetle 8/5
i.+nişle 78/9
i.+oğlumla 71/1
i.+olmağla 19/7, 32/1, 33/2,
42/15, 59/2, 77/14
i.+olmakla 5/8, 22/6, 38/15,
51/17, 52/15
i.+onunla 87/14
i.+öpmekle 84/7
i.+pederimle 9/1, 78/16
i.+pederinle 84/7
i.+rezaletle 27/4

i.+rızasıyla 64/16
i.+rikkatle 8/9
i.+sabıryla 17/8
i.+sarhoşlukla 21/18
i.+sarılmağla 87/7
i.+sarmağla 58/2, 84/18
i.+Selim’le 25/10, 65/12
i.+semâhatle 10/7
i.+servetle 27/16
i.+sevdâsiyla 79/1
i.+sıfatıyla 14/18, 90/11
i.+sırasıyla 27/9, 74/5, 88/4
i.+silahlarla 51/3
i.+sormağla 84/4
i.+söylemekle 53/6, 76/1, 80/5
i.+sunmağla 74/10
i.+sükunetle 59/1
i.+süratle 2/11, 30/14, 34/5,
39/10, 75/19, 89/9
i.+sürmekle 42/6, 57/10
i.+sürünmekle 61/17
i.+şartıyla 20/5
i.+şefâatiyle 55/6
i.+şefkat-kârânenizle 32/3
i.+şefkatle 26/7
i.+şitabıyla 89/3
i.+takriple 30/15
i.+tarlalarıyla 36/10
i.+tarzla 43/16
i.+taşınmağla 73/4
i.+tatlılıkla 18/17
i.+tazarru’la 7/4
i.+tâzimle 61/15
i.+tebessümle 64/10

i.+teessürle 14/2, 41/18
i.+tehziziyle 36/7
i.+tekbirle 14/12
i.+terkiyle 24/8
i.+tesayihleriyle 49/18
i.+tevâzu’la 7/4
i.+uğramakla 52/4
i.+uzamakla 36/2
i.+vasıtasıyla 27/1, 30/2, 36/12,
60/7
i.+vazgeçmişlerle 6/7
i.+vechle 7/1, 7/18, 42/14, 52/7,
53/10, 68/3
i.+vermekle 16/18, 31/8, 54/17,
61/16, 63/14, 65/17, 83/7
i.+visaliyle 21/12
i.+vurmağla 81/4
i.+vücuduyla 44/3
i.+yakarmağla 73/8
i.+yatağımla 28/18
i.+yeisiyle 26/14
i.+yekdiğeriyle 77/14
i.+yemekle 34/12
i.+yeminle 20/10
i.+yetmekle 30/5
i.+zannetmekle 70/14
i.+zannıyla 11/19, 32/12, 38/3,
55/19, 59/19, 72/15
i.+zarımla 38/11

ile’l-hatim *Ar. zf.* Sona kadar.

i. mine’l-bed’i ve ile’l-hatim
89/19

ileri *i.* Herhangi bir şeye göre daha
ötede olan yer, geri karşıtı.

i. 6/1, 61/14

ilhah *Ar. i.* Üstüne düşme, can sıkacak tarzda ısrar etme.
i.+1 21/1
i.+lar 9/13
i.+larda 27/15

ilim *Ar. i.* Bilim
a.+ikmâl-i ilm 66/8
i.+ikmâl-i tahsil-i ilim ve edep ettikten 25/12

iliş- Bir şeye hafifçe dokunmak, takılmak.
i.-meyeyim mi 37/7

ilk *sf.* Zaman, sıra, yer ve önem bakımından ötekilerden önce gelen, son karşıtı.
i. 83/10

ilkâ *Ar. i.* 1. Atma, 2. Koyma, bırakma, yerleştirme.
i.+bil-ilkâ 36/7
i.+ettiler 31/9
i.+ettirdiği 33/1
i.+olduğum 29/18
i.+rûh-ı ilkâ olmağla 32/1

ilticâ *Ar. i.* Sığınma.
i.+ve îzah etmesini 43/3

iltimas *Ar. i.* Haksız yere, yasa ve kurallara uymaksızın kayırma, arka çıkma.
i. 88/17
i.+ebvâb-ı iltimas 21/1

îmal *Ar. i.* 1. Ham maddeyi işleyip mal üretme. 2. Yapım.
i.-i nâ-meşrûaya 87/8

îmansız *sf.* İnsafsız, acımasız.
i. 49/1

îmârat *Ar. i.* İmar işleri.
i.+kalimat-ı ibret-i îmâratı 92/12

imrar *Ar. i.* Geçirme, geçirilme.
i. 57/6
i.+eder etmez 25/17
i.-1 evkat 9/11
i.-1 evkat edip 34/14, 56/19
i.-1 evkat etmekle 78/1
i.-1 evkat eyledikten 69/18
i.-1 vakit 65/1
i.-1 vakt ettiğiinden 8/5
i.+u evkat 55/16

imtihânat *Ar. i.* Tecrübeler, tecrübeden geçmeler.
i.+kemâl-i imtihânat 16/15

imtisâlen *Ar. zf.* 1. Bir örneğe göre davranarak, benzemeye çalışarak.
i. 19/17, 54/4, 89/12

in- Yüksekten veya yukarıdan aşağıya doğru gelmek.
i.-ip 13/2

inan- 1. Bir şeyi doğru olarak benimsemek. 2. Birini doğru sözlü olarak bilmek, güvenmek.
i.-ip 60/4
i.-mayıp 60/4

inat *Ar. i.* Bir konuda direnme, ayak direme, diretme, direnim.
i.-1 (inadı) 33/18

ince *sf.* 1. Kendi cinsinden olanlara göre, dar ve kalınlığı az olan,

	kalın karşıtı. 2.İyiden iyiye, enikonu, ayrıntılı. i. 13/19 i.+den inceye 89/16		
inci	<i>i.</i> İstiridye gibi bazı kavkılı deniz hayvanlarının içerisinde oluşan, değerli, küçük, sert, sedef renginde süs tanesi. i.+ler 16/10	inşallah	<i>Ar. ünl.</i> Allah dilerse, Allah nasip ettiyse” anlamlarında dilek anlatan bir söz. i.+u taâlâ 59/17
ind	<i>Ar. i.</i> Yan, kat. i.+inde 41/8	inşirah	<i>Ar. i.</i> İç açılması, gönül açılması, ferahlık. i. 58/10
indillah	<i>Ar. birl. i.</i> Allah katında. i.+min-indillah 35/10	intibah	<i>Ar. i.</i> Uyanma, uyanış. i. 92/13 i.+atf-ı nigâh-ı intibah etmekle 4/7 i.+ettiğimde 11/13 i.+ı 92/18 i.+la 73/11 i.+nigâh-ı zi-intibahı 2/14
indir-	Yüksekten, sarp ve kötü yerden veya yukarıdan aşağıya inmesini sağlamak. i.-mesin 6/18	intibah-engiz	<i>Ar. Far. birl. sf.</i> Uyandıran. i.+hikâyât-ı intibah-engiz-i sâlifeye 10/4
ins	<i>Ar. i.</i> İnsan. i.+ü cin 60/18	intihâ	<i>Ar. i.</i> Son, sona erme, sonu gelme. i. 93/8 i.+deryâ-yı bî-intihânın 36/8
insan	<i>Ar. i.</i> Toplum hâlinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı. 2. Âdemoğlu, âdem evladı. i. 15/11, 20/16, 30/19, 37/12, 39/1, 50/5, 65/9, 66/13 i.+lar 35/6	intikal	<i>Ar. i.</i> Bir yerden başka bir yere geçme, geçiş. i.+bil-intikal 78/3
insâniyet	<i>Ar. i.</i> İnsanlık. i.+âdâb-ı mâlûme-i insâniyetini 5/15 i.+terk-i insâniyet edip 23/3	intikam	<i>Ar. i.</i> Öç. i. 76/2, 91/16 i.+dest-i intikâmından 53/8 i.+ımı 29/10
		ip	<i>i.</i> Dokuma malzemesinden yapılan ve bağlamak için kullanılan çeşitli kalınlıkta bükülmüş sicim. i. 74/7

iptida	<i>Ar. i.</i> Başlangıç. i. 80/15		
iptilâ	<i>Ar. i.</i> Düşkünlük, tiryakilik. i.+tehâcüm-i iptilâda 52/19 i.-yı nâgehâni 44/5		
irâde	<i>Ar. i.</i> Bir şeyi yapıp yapmamaya karar verme gücü, istenç i.+bâ-irâde-i aliyye-i mülûkâne 5/9 i.-i aliyyenize 6/2 i.-i melîhâne ve melikâneyi 19/4 i.+si 50/16		
irâe	<i>Ar. i.</i> Gösterme. i.+bil-irâe 58/15, 70/16, 75/10, 84/12 i.+etmekle 61/7 i.+nesîhat ve irâe eder idi 74/8		
îrat	<i>Ar. i.</i> Gelir. i.+etti 4/8 i.+ettikten 15/2		
ircâ	<i>Ar. i.</i> 1. Eski biçimine sokma, çevirme. 2. Döndürme. i.+bil-ircâ 67/16 i.+ettirdim 67/19		
İrem	<i>öz. i.</i> 1. Cennete benzetilerek yapılan bahçe. 2. Efsanelerde, masallarda ve edebiyatta adı geçen mutluluk simgesi olan şehir veya bahçe. i.+bağ-ı İrem 22/3 i.+bahçe-i İrem 45/1 i.+cennet-i İrem 13/12		
			i.+mevki.i mahsûs-ı İrem 61/8
irkâp	<i>Ar. i.</i> Bindirme, bindirilme. i.+bil-irkâp 28/14		
irtihal	<i>Ar. i.</i> 1. Göçme, göç etme. 2. Ölüm. i.+etti 25/19		
irtikâp	<i>Ar. i.</i> Kötü iş yapma, kötülük etme. i.+ettiği 91/5		
irvâ	<i>Ar. i.</i> Sulama, suya kandırma. i.-ı hayat eder idim 11/2		
İsâ	Dört büyük Peygamberden Hristiyanlığın kurucusu, doğumu Türkiye’de ve Batı’da takvim başlangıcı sayılan peygamber. i.-yı nefes 32/2		
isâbet	<i>Ar. i.</i> Hedefe varma, hedefi vurma. i. 50/9 i.+bil-isâbet 36/13		
îsal	<i>Ar. i.</i> Ulaştırma. i.+edebilir idim 8/14		
ise	<i>bağ. i-</i> ek-fiilinin şart kipinden kalıplaşmış olan “ise” bağlacı. i. 6/12, 6/14, 13/16, 31/18, 33/11, 43/18, 56/10, 81/8		
isim	<i>Ar. i.</i> Ad. i.+inde (isminde) 66/7 i.+iyle (ismiyle) 8/3, 25/6 i.+leriyle 25/9		
iskât	<i>Ar. i.</i> Susturma. i.+ıma 46/7		
iskele	<i>i.</i> 1. Deniz taşıtlarının yanaştığı, çoğu tahta ve betondan yapılmış,		

	denize doğru uzanan yer. 2. Kıyıya yanaşan deniz aracına doğru uzatılan eğreti küçük köprü veya gemiye çıkmayı sağlayan merdiven. i.+den 30/6 i.-i meşhûresine 30/5 i.+nin 30/11 i.+ye 30/10		
İslâmiyye	<i>Ar. sf.</i> İslâm kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli. Müslümanlık. i.+selâtn-i İslâmiyyeden 2/6		
ismet	<i>Ar. i.</i> 1. Ahlak kurallarına bağlı kalma durumu, sililik. 2. Dürüstlük, temizlik i.+dâmen-i ismetim 85/16 i.+perde-i ismetim 23/1		
iste-	İstek duymak, arzulamak. i.-di ise 90/12 i.-diği 28/1 i.-diğın 64/1 i.-dim ise 22/15, 24/11, 47/17 i.-din 23/2 i.-meksizin 77/6 i.-r isen 81/14 i.-rim 62/11 i.-rse 6/15 i.-rsen 3/17, 66/3, 93/6 i.-yip 63/9		
istiap	<i>Ar. i.</i> İçine alma, içine sığdırma. i.+âteş-i istiap eder gibi 62/18		
		isticvap	<i>Ar. i.</i> Sorguya çekme, sorgu. i.+bilâ-isticvap 31/7, 32/19 i.+ta 60/1 i.+ve istintakta bulundu 90/3
		istidâ	<i>Ar. i.</i> Dilekçe, arzuhal. i.+sının 28/5
		istidrak	<i>Ar. i.</i> Anlaşılmasını, kavramasını, isteme. i.+ettim 49/19
		istifâ	<i>Ar. i.</i> Kendi isteğiyle işten veya bir hizmetten ayrılma. i.+ba'de'l-istifâ 37/3
		istifâde	<i>Ar. i.</i> Yararlanma. i.+mden 7/8 i.+sine 7/9
		istifsar	<i>Ar. i.</i> Bir şeyin açıklanmasını, aydınlığa kavuşmasını isteme, anlamaya çalışma, sorma. i.+lede'l-istifsar 82/6
		istiğnâ	<i>Ar. i.</i> Önerilen bir işe karşı nazlanma, nazlı davranma. i. 14/19
		istiğrak	<i>Ar. i.</i> Bir şeyin içine gömülme, dalma. i.+tan 3/8
		istihlâs	<i>Ar. i.</i> Kurtarma, kurtarılma. i. 31/17 i.+çâre-i istihlâsı 36/9 i.+ımı 29/10 i.+ımız 52/7 i.+ın 62/6 i.+ına 49/4, 53/8 i.+ımız 33/3 i.+ınıza 33/7

i.+sebeb-i istihlâsı 32/16
istihmam *Ar. i.* Hamama girme,
yıkama.
i.+ba'de'l-istihmam 27/7, 84/9
i.+ettirip 42/15
istihsal *Ar. i.* Çıkarma, elde etme.
i.-ı merâma 33/4
i.+ruhsat-ı istihsal ettim 65/4
istilâc *Ar. i.* İçilecek şeylerden pek
çok içme.
i.+ıma (istilacıma) 40/18
istimâ *Ar. i.* Kulak verme dinleme.
i.+bil-istimâ 4/11, 26/6, 42/7
i.+da 3/3
i.+etmekle 16/19, 56/15
i.+ettikte 19/4, 30/13
i.+eylediğim 36/5
i.+eyleye 8/10
i.+kıldım 13/19
i.+kılmağla 38/14
i.+lede'l-istimâ 87/12
istîmal *Ar. i.* Kullanma.
i.+ettiğinde 65/9
istîmar *Ar. i.* Bir yeri îmar etme,
bayındır duruma getirme.
i.+ına 7/10
istimdat *Ar. i.* İmdat isteme, yardıma
çağırma.
i.+bil-istimdat 60/5
istinkâf *Ar. i.* Çekinme, geri durma,
sakınma.
i.+îtiraz ve istinkâf ederek 93/4
istintak *Ar. i.* Sorguya çekme.

i.+isticvap ve istintakta bulundu
90/3
istircâ' *Ar. i.* Ricâ etme, dileme,
yalvarma.
i. 7/6, 69/1
i.+istirham ve istircâ' ettim 28/8
i.+istirham ve istircâ' ettim ise
33/3
istirham *Ar. i.* Yalvarma, merhamet
dileme.
i. 23/2
i.+edip 29/11
i.+etti 42/18
i.+ettim 32/17
i.+lardan 69/1
i.+lede'l-istirham 21/15
i.+niyaz ve istirham ettiler 27/16
i.+ricâ ve istirham ettim 62/7
i.+ve istircâ' ettim 28/7
i.+ve istircâ' ettim ise 33/3
istîzah *Ar. i.* Herhangi bir konuda
açıklayıcı bilgi isteme, bir
sorunun açıklanmasını isteme.
i.+ında 43/2
istizharen
i. 89/17
iş *i.* 1. Bir sonuç elde etmek,
herhangi bir şey ortaya koymak
için güç harcayarak yapılan
etkinlik, çalışma. 2. Bir değer
yaratıcı emek. 3. Birinden istenen
hizmet veya birine verilen görev.
4. Kamu yararına yapılan işler. 5.

	i.+te iken 74/9		
işte	<i>ünl.</i> 1. Bir şey gösterilirken veya bir şeye işaret edilirken söylenen bir söz, aha, ahacık. 2. Anlatılan bir sözün sonucuna geldiğini gösterir. 3. Anlatılan şeye dikkat çekmek için kullanılan bir söz. i. 14/16, 15/1, 15/18, 24/15, 31/4, 33/19, 36/2, 61/5, 65/13, 65/16, 72/3, 76/2, 82/15, 87/5, 91/15, 91/5, 92/12	iştihak	<i>Ar. i.</i> Şüphelenme. i.+dergâh-ı bilâ-iştihak 57/10
iştigal	<i>Ar. i.</i> Uğraşma, ilgilenme, meşgul olma. i.+bil-iştigal 79/3 i.+ettik 55/13 i.+ettiriverdi 25/16	iştimal	<i>Ar. i.</i> Şâmil olma, kaplama, içine alma. i.+ahvâl-i acîbe-i esef 24/1 i.+i 23/16, 27/6, 29/5 i.+e 38/17 i.+den 26/17 i.-i pür-melâlde 35/10 i.+i 56/6 i.-i mesrûde 22/12 i.+ine 76/14 i.+teessüf-i iştimal 40/12
iştirak	<i>Ar. i.</i> Bir işte yer alma, paydaşlık etme. i.+ikdam ve iştirak etmelerin 93/2	iştihak	<i>Ar. i.</i> 1. Göreceği gelme, özleme. 2. Güçlü istek, arzu. i. 68/6 i.+âteş-i iştihak 20/13 i.+izhâr-ı iştihak ederler idi 9/14 i.+kemâl-i iştihâkiyle 67/5 i.+sevdâ-yı iştihâkı 8/17 i.+suhte-i iştihakların 19/1 i.+şiddet-i iştihâkın 85/19
		işve	<i>Ar. i.</i> Kadınların ilgi çekmek, gönül çelmek için takındıkları hoş, aldatici tavır, kırıtma, naz, cilve, eda. i.+nâz u işveler 20/4
		îtâ	<i>Ar. i.</i> Verme, ödeme. i. 8/8 i.+ahz-ı îtâ 25/16 i.+ahz ü îtâ 79/3 i.+ederiz 81/14 i.+edip 42/12, 69/18 i.+ümid-i îtâ 11/2 i.+ve ihsan edeceğim 40/5
		itfâ	<i>Ar. i.</i> Söndürme. i.+eder idim 9/8 i.-i hiddet-i harâret etmeyerek 38/1
		itham	<i>Ar. i.</i> Suçlama. i.+bil-itham 67/18 i.+etmekle 91/11 i.+ımla 67/15 i.+la 68/4
		îtirâfat	<i>Ar. i.</i> Başkaları tarafından bilinmesi sakıncalı görülen bir

	gerçeği saklamaktan vazgeçip açıklama, söyleme, bildirme. i.+ta 49/3		i.+câlis-i mesned-i izz ü ihtiram olmuşlar 30/18
îtiraz	<i>Ar. i.</i> Bir düşünce veya karârı benimsemeyerek karşı çıkma. i.+ve istinkâf ederek 93/3	îzâ	<i>Ar. zf.</i> Olduğunda, zaman. i.+câü'l-kader umye'l-basar 28/9
îtiyâdınca	<i>zf.</i> Alışkanlık gereğince. i. 28/9	îzah	<i>Ar. i.</i> Açıklama. i.+ettikten 52/11 i.+ilticâ ve îzah etmesini 43/3
îtiyat	<i>Ar. i.</i> Alışkanlık. i.+hüsn-i su-i îtiyâdı 33/18	îzâhat	<i>Ar. i.</i> Açıklamalar i.+verip 74/6
îtizar	<i>Ar. i.</i> Özür dileme. i.+arz-ı îtizar ettiyse 28/6 i.+da 86/19	izâle	<i>Ar. i.</i> Yok etme, giderme. i.-i bıkırde 67/8
itmam	<i>Ar. i.</i> Bitirme, tamamlama. i.+ına 76/10	îzam	<i>Ar. i.</i> Gönderme. i.+a 27/13
itmînan	<i>Ar. i.</i> İnanma, güvenme. i.+arz-ı itmînan etmekle 69/16 i.+ ba'de'l-itmînan 70/14 i.+maa'l-imtînan 20/8, 77/6	iz'an	<i>Ar. i.</i> Anlayış, anlama yeteneği. i.+akıl u iz'ânı 26/8
ittifâkiyye	<i>Ar. sf.</i> Fikir birliğine varma anlamındaki ittifak kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli. i.-yi 74/5	izar	<i>Ar. i.</i> Yanak. i.+mîhr-izârın 15/15
ittihaz	<i>Ar. i.</i> Sayma, tutma. i.+ederek 53/19 i.+edip 4/12 i.+kalb-i ittihaz edip 89/9	izdiham	<i>Ar. i.</i> Aşırı kalabalık, yığılma. i. 8/12
iyice	<i>zf.</i> Tamamen. i. 27/3, 74/18	izdivaç	<i>Ar. i.</i> Evlenme. i. 57/3 i.+akd-i izdivâcım 9/14 i.+akd-i izdivâcına 68/7 i.+akd-i izdivâcından 68/12 i.+ribka-i izdivâcına 9/18
iz	<i>Ar. i.</i> Yücelik, ululuk, şeref, değer, îtibar.	izdiyat	<i>Ar. i.</i> Artma çoğalma. i.+edip 28/3
		izhar	<i>Ar. i.</i> Belirtme, gösterme, açığa vurma. i.+harâret-i izhar 15/6 i.-ı iştiyak ederler idi 9/14 i.-ı teessürler 37/5
		izhârat	<i>Ar. i.</i> Göstermeler. i.-ı âşıkânelerinden 8/12

i.+ına 90/18
izzet *Ar. i.* Büyüklük, yücelik, ululuk.
i. 8/4
i.+câh-ı izzetten 31/14
kabahat *Ar. i.* Uygunsuz hareket, çirkin,
yakışıksız davranış, suç, kusur,
töhmət.
k. 48/17
k.+i 48/15
k.+ler 49/4
kabul *Ar. i.* Bir şeye isteyerek veya
istemeyerek razı olma.
k. 9/18, 73/16, 90/18
k.+adem-i kabul 9/16
k.+adem-i kabulde 83/3
k.+bil-kabul 73/13
k.+ederek 37/14
k.+ederim 20/5
k.+etmekle 68/8
k.+etmeyip 28/5, 77/18, 90/17
k.+kılıp 20/10
k.+redd-i kabul 74/3
k.+ünde 9/15
k.+ünden 93/3
kaç *sf.* Herhangi bir şeyin
niceliğini sormak için
kullanılan soru sıfatı.
k. 45/17, 47/7, 57/19, 62/14,
73/15
kaç- 1. Hızla koşup bir yere
saklanmak. 2. Kimseye
bildirmeden bulunduğu yerden
ayrılmak, firar etmek. 3.

Kendini göstermemek,
rastlaşmamaya çalışmak.
k.-ar 19/13
k.-ıp 33/13, 51/8, 53/13
kad *Ar. i.* Boy.
k.+(kadd)-i şimşad 3/15
k.+(kadd)-i şimşad-ı gül-
ruhsardan 25/1
k.+ser u kaddiyle 18/7
kadar *e.* 1. Ölçüsünde, derecesinde. 2.
Büüklüğünde, genişliğinde. 3.
Dek. 4. Gibi. 5. Denli. 6. Süre
belirten bir söz. 7. *zf.* Miktarda,
derecede. 8. Gösterme
sıfatlarından biriyle bir sayıdan
sonra geldiğinde kesinlikle belli
olmayan bir niceliği belirten söz.
k. 8/4, 15/13, 20/1, 23/15, 30/4,
31/6, 32/7, 37/4, 40/18, 43/16,
49/2, 50/15, 54/1, 57/5, 62/10,
65/17, 69/8, 73/10, 75/16, 79/6,
83/12, 84/9, 85/3, 88/8, 91/13,
92/6
k.+her ne kadar 57/3
k.+ne kadar 9/15, 12/17, 14/19,
30/10, 31/8, 33/3, 40/3, 65/5, 79/6,
83/3
k.+ne vakte kadar 14/12
kadarcık *i.* Kadar edatının küçültme eki
almış; azımsama, anlamındaki
şekli.
k. 15/18, 38/16, 49/19, 57/2, 80/6

kadeh	<i>Ar. sf.</i> İçki içmeye yarayan ayaklı bardağın alabileceği miktarda olan. k. 10/15, 53/7		
kadem	<i>Ar. i.</i> Ayak. k. 37/19, 63/12 k.+koydum 78/7		
kadem-zen	<i>Ar.Far.birl. sf.</i> Ayak koyan. k. 2/11		
kader	<i>Ar. i.</i> Yazgı. k.+dest-i kader 48/1 k.+izâ câü'l-kader umye'l-basar 28/9 28/9		
kadın	<i>i.</i> Erişkin dişi insan, hatun, hatun kişi, zen, erkek veya adam karşıtı. k.+dan 25/10 k.+ı 87/3		
kadınlı	<i>sf.</i> Kadınlarla beraber, kadınlarla olan. k.+erkekli kadınli 9/6		
kâdir	<i>Ar. i.</i> Her şeye gücü yeten, Tanrı. k.+cenâb-ı kâdir-i lâyetmûtun 39/15 k.+ cenâb-ı kâdir-i kudret-nümânın 43/19 k.+cenâb-ı kâdir-i zî-iktidârı 12/9 k.-i müntakimden 39/2		
kafa	<i>Ar. i.</i> İnsan başı, ser. k.+m 57/19 k.+mdan 72/4 k.+mı 50/6, 57/17, 58/2		
			k.+sı 63/12
kafes	<i>Ar. i.</i> Hayvanlar için aralıklı tel, metal veya ağaç çubuklardan yapılmış taşınabilir bölme. k.+ler 13/7		
kâfi	<i>Ar. sf.</i> 1. Yeterli, yetecek ölçüde olan. 2. <i>ünl.</i> “Yeter, yetişir, artık istemez” anlamlarında bir seslenme sözü. k. 34/4, 71/12 k.+tenkidât-ı kâfiye ve vâfiyeden 2/4		
kâfile	<i>Ar. i.</i> 1. Birlikte yolculuk eden topluluk. 2. Aynı yöne giden taşıt veya yolcu topluluğu, konvoy k.+den 37/18 k.+ehl-i kâfile 37/13 k.+si 37/3 k.+ye 83/6		
kâğıt	<i>Far. i.</i> Hamur durumuna getirilmiş türlü bitkisel maddelerden yapılan, yazı yazmaya, baskı yapmaya, bir şey sarmaya yarayan kuru, ince yaprak. k. 4/11		
kâhil	<i>Ar. sf.</i> Erişkin. k. 35/6		
kahraman	<i>Far. sf.</i> Savaşta veya tehlikeli bir durumda yararlık gösteren (kimse), alp, yiğit. k. 32/11, 32/18, 52/5 k.+lar 4/18, 63/5, 82/3, 82/8		
kâin	<i>Ar. sf.</i> Bulunan, olan.		

k. 56/1, 92/7

kal- 1. Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek. 2. Eğleşmek. 3. Hayatını sürdürmek, yaşamak. 4. Oyalanmak, vakit geçirmek. 5. Herhangi bir durumu sürdürmek. 6. Kök veya gövdeleri sonuna -a (-e), -ıp (-ip) zarf-fiil eki almış fiillere gelerek süreklilik bildiren birleşik fiiller oluşturur

k. 59/5

k.-âciz kalıp 24/4, 70/1

k.-baka ve şaşakaldık 26/14

k.-dı 36/3

k.-dıktan 28/15

k.-dım 87/11

k.-dîvâne kalıp 24/12

k.-ıp 12/13

k.-ma 70/16

k.-madı 17/10, 17/8

k.-makla 31/13

k.-mayıp 61/8

k.-müteredit kalıp 41/13

k.-ramak kalmış iken 75/7

k.-sın 57/12

kalabil- Kalma olasılığı bulunmak.

k.-ir 20/18

kaldır- 1. Bulunduğu yerden almak. 2. Yukarı doğru hareket ettirmek. 3. Katlanmayıp, tahammül etmeyip karşı gelmek.

k.-baş kaldırıp 7/16

k.-dı 75/17

k.-ıp 3/9, 4/2, 55/17, 58/2, 72/18, 75/4, 86/4, 88/2

kaldırıl- Kaldırma işi yapılmak.

k.-dı 18/13

kâleb *Ar. i.* Kalıp; vücut, gövde, insanın maddi yapısı.

k.-i bî-rûh-ı perîşânıma 31/19

k.-i fersûde-i bî-revânıma 40/1

kalem *Ar. i.* 1. Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerde araç. 2. Yazı.

k.+e aldırarak 92/18

k.+kurşun kalemle 58/11

kalender *Far. i.* Gösterişsiz, sade yaşamaktan yana olan, alçak gönüllü kimse, ehli dil, rint.

k.-i âcizin 25/5

kalenderan *Far. i.* Kalender dervişler.

k.-ı bi-bâk 5/12

kalenderâne *Far. i. ve sf.* Kalender olan kimseye yakışır tarzda, kalenderce.

k. 6/1

kalk- 1. Gitmek üzere yerinden ayrılmak. 2. Oturma durumundan dik duruma gelmek, doğrulmak. 3. Uyanarak yataktan ayrılmak. 4. Yukarı doğru yükselmek.

Terazinin bir gözü inince öbürü

kalkar. 5. Uçmak, havalanmak. 6.

Hasta iyileşerek gezecek duruma

gelmek. 7. Girişmek, başlamak,

	davranmak, yeltenmek. 8. Ayakta beklemek. k. 14/15, 14/8, 14/8, 51/6, 51/9, 74/15, 75/16, 82/9, 85/12, 85/4 k.-a düşe kalka 36/16 k.-ar iken 72/10 k.-ıp 10/15, 11/12, 13/17, 18/10, 18/4, 18/7, 37/2, 60/5, 61/19, 72/7, 75/18, 89/2, 91/3 k.-makla 32/15 k.-mayasın 15/8 k.-mayıp 75/14 k.-mazsın 15/3		
kalkış-	Girişmek, başlamak, yeltenmek. k.-mağla 87/8		
kalkiver-	Çabucak kalkmak k.-dim 35/4		
Kalküta	öz. <i>i.</i> Hindistan'ın Batı Bengal eyaletinin başkenti ve Hindistan'ın dış ticâretinin 3'te birinin yapıldığı en önemli limanı. k. 30/4		
kalp	<i>Ar. i.</i> 1. Göğüs boşluğunda, iki akciğer arasında, vücudun her yanından gelen kanı akciğerlere ve oradan gelen temiz kanı da vücuda dağıtan organ, yürek. 3. Sevgi, gönül. k.+(kalb)-i ittihaz edip 89/9 k.+an-samîmi'l-kalb-i musammem oldum 91/12 k.+halecân-ı kalp 86/8 k.+ihtirâk-ı kalple 29/10		
kaltak	<i>i.</i> İffetsiz, nâmissuz kadın. k. 52/9, 72/5, 75/8		
kâm	<i>Far. i.</i> Dilek, arzu, zevk, mutluluk, tat. k.+lar 43/17 k.+na kâmda 40/3		
kamer	<i>Ar. i.</i> Ay. k.+envâr-ı kamer 10/11 k.+in 11/7		
kâmil	<i>Ar. sf.</i> Yetkin, erişkin, eksiksiz, ağırbaşlı, mükemmel. k.+üstât-ı kâmil 74/8		
kan	<i>i.</i> Atardamar ve toplardamarların içinde dolaşarak hücrelerde özümleme, yadımlama görevlerini sağlayan plazma ve yuvarlardan oluşmuş kırmızı renkli sıvı. k. 51/1 k.-ı yaş 23/11 k.+ın 38/7 k.+lar 39/2, 86/9, 91/1 k.+lardan 41/8		
kanaat	<i>Ar. i.</i> Elindekiden hoşnut olma durumu, kanıklık, yeter bulma, yetinme, fazlasını istememe, doyum. k.+ve iktifâ edip 20/6		
kanca	<i>i.</i> Bir şey çekmeye yarar, ucu çengelli demir çubuk. k.+keşîde-i kancaları 47/3		
kanepe	<i>Fr. i.</i> Birkaç kişinin oturabileceği genişlikte koltuk. k. 11/6		

kanlı *sf.* Kan bulaşmış.
k. 23/14, 23/14, 31/3, 57/13

kānun *Ar. i.* 1. Yasa. 2. Geçerli olan kural
k.-ı aşkta 19/9
k.-i sergüzeşte 7/19

kânun *Ar. i.* Eski takvimde yer alan “kânunusani, kânunuevvel” ay adlarında geçen “ateş ocağı” anlamındaki söz.
k. 3/9

kapa- 1. Bir açıklığı örtmek için bir şeyi, açık yerin üzerine getirmek. 2. Bir şeyin görünmesine engel olmak. 3. Geçişini engellemek. 4. Bir yere sokup dışarı çıkmasına engel olmak, hapsedmek.
k.-mağa 11/20, 82/4
k.-mak 47/17
k.-makla 12/1
k.-yıp 85/11

kapan- 1. Kapalı duruma gelmek. 2. Yüzü, gövdesi bir yere gelecek biçimde eğilmek. 3. Yarası iyileşmek.
k.-ayaklarıma kapandı 69/5
k.-ayaklarıma kapanıp 68/10
k.-dım 37/9
k.-ıp 20/19, 43/1, 49/9, 64/2, 83/4

kapayıver- Çabucak kapatmak.
k.-dim 32/13

kapı *i.* 1. Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı. 2. Bu açıklıktaki açılıp kapanan kanat.
k. 77/14, 84/16
k.+dan 30/1, 86/16
k.+sı 51/3
k.+sından 49/17

kaplan *i.* Kedigillerden, enine siyah çizgili, koyu sarı postu olan, Asya'da yaşayan çevik ve yırtıcı hayvan.
k. 38/18

kar *i.* Havada beyaz ve hafif billurlar biçiminde donarak yağın su buharı.
k.+dan 18/5, 40/13, 43/14
k.-ı deryâda bulup 29/7
k.-ı zeminden 51/10

kâr *Far. i.* Alışveriş işlerinin sağladığı para kazancı, yarar, fayda.
k. 9/1
k.+a 79/4

ka'r *Ar. i.* Deniz kuyu vb. şeylerin dibi, dip.
k.-ı deryâda bulup 29/7
k.-ı zeminden 51/10

kâr-ger *Far. sf.* Kâr eden, kârlı.
k. 80/8

kara *i.* Yüz kızartıcı durum, leke.
k.+yüzüm karadır 68/14

<p>karakol <i>i.</i> Güvenliği sağlamakla görevli kimselerin bulunduğu yapı. k.+ların 33/8</p> <p>karanlık <i>i.</i> Işıık olmama durumu k. 46/8, 58/17 k.+ta 31/10</p> <p>karar <i>Ar. i.</i> Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı. k. 56/15, 57/17, 79/10 k.+ârâm-ı cân-ı bîkarârım 45/12 k.+ım 17/8, 20/19 k.+verdık ise 55/16</p> <p>kararlaştır- Bir konunun, bir işin herhangi bir yolda yapılmasıyla ilgili kesin düşünce belirlemek, tayin etmek. k.-dıktan 28/16</p> <p>karartı <i>i.</i> Karaltı. k.+mı 30/1</p> <p>kârban <i>Far. i.</i> Kervan kelimesinin eski metinlerde rastlanan asıl şekili. k. 80/19</p> <p>kardeş <i>i.</i> Aynı anne babadan doğmuş veya anne babalarından biri aynı olan çocukların birbirine göre adı. k.+ım 56/8 k.+iniz 59/6 k.+lerin 30/9 k.+lerimi 63/15</p>	<p>karı <i>i.</i> 1. Bir erkeğin evlenmiş olduğu kadın, eş, refika, zevce. 2. Kadın. k. 61/10 k.+nın 92/8 k.+sı 85/10</p> <p>karın <i>i.</i> İnsan ve hayvanlarda gövdenin kaburga kenarlarından kasıklara kadar olan ön bölgesi. k.+râyihâ-i misk-i ez-karna 17/16 k.-ı (karnı) 20/16 k.+ım (karnım) 13/12, 13/15 k.+ımı (karnımı) 13/14</p> <p>karib <i>Ar. sf.</i> Yakın. k.-i deryâ-yı gam 83/18</p> <p>karin <i>Ar. sf.</i> Yakın, karib. k.+bî-karin 42/7, 44/16</p> <p>karşı <i>i.</i> 1. Bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin, esas tutulan yüzünün ilerisi. 2. Ön, kat, huzur. k. 49/3, 51/11, 63/2 k.+ma 89/10 k.+mda 42/18, 58/2, 84/2 k.+mızda 27/4, 51/16 k.+na 58/13, 59/11, 59/2 k.+sına 48/3 k.+sında 3/16, 20/17, 47/15, 47/9, 61/11</p> <p>karşıca <i>zf.</i> Karşı durarak. k. 49/9</p> <p>kâsır <i>Ar. sf.</i> Kısa. k. 15/18</p> <p>kasır <i>Ar. i.</i> Köşk. k.-ı müzeyyen 43/10</p>
---	--

kastet-	Kötülük etmek, kıymak, zarar vermeyi istemek. k.-ersin (kastedersin) 58/4		k.-ıp 75/6
kat	1. Bir yapıda iki döşeme arasında yer alan daire veya odaların bütünü. 2. Kez, defa, misil k. 8/17, 8/18, 9/3, 41/6 k.+ında 9/3	kaya	<i>i.</i> Büyük ve sert taş kütleli. k.-y1 53/19
katı'	<i>Ar. i.</i> Devam etmeyecek şekilde bitirme, son verme. k.-1 menâzil ettikte 83/8 k.-1 ümit 57/12	kaybet-	Yitirmek. k.-meksizin 53/1
kat'î	<i>Ar. sf.</i> Kesin. k.+emr-i kat'î 91/13	kayıt	<i>Ar. i.</i> Önem verme. k.+(kayd)-ı alâyıktan 40/6
katîl	<i>Ar. i. ve sf.</i> İnsan öldüren kimse, canî. k. 31/3	kazâ	<i>Ar. i.</i> Can veya mal kaybına, zararına neden olan kötü olay. k.+rızâ-yı kazâ-yı cenab-ı Hallâk 29/6 k.+sını 69/12 k.+ya 53/12
kat'iyye	<i>Ar. sf.</i> Kesin anlamındaki kat'î kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli. k.+sûret-i katiyyede 77/1	kazâen	<i>Ar. zf.</i> Kazara. k. 69/3, 86/17
katl	<i>Ar. i.</i> Öldürme. k.+ime 45/9, 56/5 k.+imize 52/16 k.+ine 16/3 k.+keyfiyet-i katlimi 28/16 k.+keyfiyet-i katlimizden 50/1	kazan-	Kazanç sağlamak. k.-ırız 28/1
kavâid	<i>Ar. i.</i> Kurallar. k.-i mezmûme-i vahşiyyeti 5/17	kebab	<i>Ar. sf.</i> Yanmış. k.+gönlümü kebab ve ateşlere yakıyorsun 68/17
kay-	Kaygan bir yüzey üzerinde birdenbire dengesini yitirmek.	kec-reftar	<i>Far. birl. sf.</i> Eğri gidişli, düşüncesi ve gidişi kötü, tuttuğu yol çarpık olan. k. 6/6 k.+felek-i kec-reftar 23/12
		keçe	<i>i.</i> Yapağı veya keçi kılının dokunmadan yalnızca dövülmesiyle elde edilen kaba kumaş. k. 72/15 k.-yi 72/17
		keder	<i>Ar. i.</i> Acı, üzüntü, dert, sıkıntı, ızdırıp, tasa. k. 26/14

	k.+etme 83/16, 84/7		k.-i imtihânat 16/15
	k.+kesret-i keder 50/9		k.-i iştiyâkiyle 67/5
	k.+kesret-i kederden 57/17		k.-i metânet 58/19, 63/7
kelâm	<i>Ar. i.</i> Söz.		k.-i muhabbet ve şefkatle 26/6
	k.+ahar-ı kelâm-ı mufârakat 15/1		k.-i nezâfet 12/19
	k.+hâsılı kelâm 89/8		k.-i saltanat 3/17, 66/3, 93/6
	k.-ı hikmet 28/8		k.-i servet 86/5
	k.-ı ibret 4/2		k.-i süratle 75/19, 89/9
			k.-i şitap 2/11
			k.-i tasallut 64/19
kelimat	<i>Ar. i.</i> Kelimeler, sözler.		k.-i tâzimle 61/15
	k.+ı 88/6		k.-i teessürle 41/18
	k.-ı dil-firîbâne 44/18		k.+sâhib-i hüsn ve kemal 25/7
	k.-ı dil-firîbânesin 69/6	keman	<i>Far. i.</i> Dört teli olan, çenenin altına dayayarak çalınan yaylı saz.
	k.-ı dil-sûzâne-i can- güdâzâneden 40/10		k.+ın 54/11
	k.-ı hıyânet-i alâmâta 86/7	kement	<i>Far. i.</i> Hayvanları yakalamak için kullanılan, ucu ilmikli, kaygan uzun ip.
	k.-ı ibret-i alâmâtı 78/7		k.+(kemend)-i cân-ı halâsı 32/5
	k.-ı ibret-i îmarâtı 92/12		k.+in (kemendin) 32/7
	k.-ı muhabbet-engizânelerinden 82/6	kemer	<i>Far. i.</i> Bele dolayarak toka ile tutturulan, kumaş, deri veya metalden yapılan bel bağı.
	k.-ı muknia 28/10		k.-i cânımda 32/8
	k.-ı müşerrihadan 42/14	kemik	<i>i.</i> İnsanın ve omurgalı hayvanların çatisını oluşturan türlü biçimdeki sert organların genel adı.
	k.-ı sadâkat 56/14		k.+lerin 48/3
kelimecik	<i>i.</i> Çok az söz.		
	k. 41/16, 48/8, 67/14		
kelp	<i>Ar. i.</i> Köpek.		
	k. 64/5, 65/6		
kemal	<i>Ar. i.</i> Bilgi ve erdem bakımından olgunluk, yetkinlik, erginlik, eksiksizlik.	kemîne	<i>Far. sf.</i> Az.
	k.+hadd-i kemâli 14/6		k.-i câriyeniz 68/11
	k.-i acele 11/12	kenar	Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını, kıyı, yaka.
	k.-i gayret 39/10		

k. 72/1
k.+a 37/18, 49/8
kendi zm. 1. İyelik ekleri alarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan dönüşlülük zamiri, zat. 2. Kişiler üzerinde direnilerek durulduğunu anlatan bir söz. 3. “Kendisi, kendileri” biçiminde bazen saygı duygusuyla veya söz konusu olanları amaçlayarak o ve onlar yerine kullanılan bir söz.
k. 7/1, 7/8, 12/2, 14/9, 17/17, 18/1, 21/11, 21/13, 24/9, 25/13, 25/14, 27/4, 28/16, 28/19, 32/5, 33/17, 34/12, 37/14, 37/14, 38/19, 40/19, 40/6, 40/7, 43/18, 49/13, 51/17, 53/17, 55/3, 58/19, 64/14, 64/18, 65/7, 66/12, 69/2, 70/10, 70/2, 70/4, 71/19, 72/19, 73/7, 75/11, 76/16, 76/19, 76/3, 78/14, 81/1, 84/10, 84/15, 85/14, 86/13, 87/1, 91/19, 91/2, 92/4
k.+kendime 35/15, 35/5, 40/17, 47/2, 50/19, 69/10, 89/5
k.+kendisine 3/3, 62/9
k.+lerin 30/11
k.+m 20/8, 36/16, 47/12, 77/3, 78/6, 92/11
k.+mden 34/19, 57/15
k.+me 11/5, 12/3, 21/11, 21/15, 33/17, 43/10, 50/13, 89/13, 89/9

k.+mi 8/14, 9/18, 17/11, 17/12, 17/3, 22/7, 23/8, 29/7, 30/15, 32/1, 32/7, 42/2, 44/1, 44/4, 46/16, 47/14, 48/7, 50/3, 53/1, 57/17, 72/9, 74/16, 81/12, 81/3
k.+miz 28/13
k.+mize 28/12, 53/19
k.+mizi 53/11, 55/17
k.+n 14/15
k.+ne 4/9, 21/4, 58/4, 90/12, 92/14
k.+ni 21/6, 35/6, 47/9
k.+si 5/3, 39/14, 40/13, 42/17, 62/16
k.+sidir 31/4
k.+sin 22/9, 90/15
k.+sinde 79/8
k.+sinden 24/13
k.+sine 14/10, 79/10
k.+sini 20/14
k.+sinin 5/1
keran *Far. i.* Kenar.
k.-ı hacâlete 41/4
kere *Ar. i.* Kez, yol, defa, sefer.
k. 6/17, 53/17, 63/11, 63/19, 64/3, 66/11, 71/4, 81/6
k.+ler 21/9
kerecik *zf.* Bir defâya mahsus, bir kez.
k. 9/2
kes- Kesici bir araçla birini yaralamak, parçalamak, öldürmek.
k.-erim 81/7
k.-iniz 49/7
k.-meğe 55/5

kesil-	1. Kesme işi yapılmak. 2. Bitkin duruma gelmek, gücü, takati kalmamak, çok yorulmak. 3. Gibi olmak, benzemek, dönmek. 4. Sona ermek. k.-ateş kesilip 26/11, 67/13 k.-ateş kesilmiş 47/14 k.-dermânım kesilip 35/3 k.-ip 49/12 k.-kuvvet ve dermânım kesilip 34/10		
kesp	<i>Ar. i.</i> Kazanma. k.+(kesb)-i mâlûmâta 29/17 k.+(kesb)-i sıhhat ve ifâkat bulduğumda 29/16	keşif	<i>Ar. i.</i> 1. Ortaya çıkarma, meydana çıkarma. 2. Gizli olan bir şey hakkında geniş bilgi edinme. k. 4/15 k.+i (keşfi) 4/16 k.-i esrâr-ı mektûmenin 7/6
kesret	<i>Ar. i.</i> Çok olma durumu, çokluk. k.-i havf 11/16 k.-i ızdırap 34/7 k.-i keder 50/9 k.-i kederden 57/17 k.-i küdüret 72/8 k.-i şevk 75/7 k.-i telaş 32/9 k.-i zaaftan 31/18 k.-i zayıf 39/14 k.+inden 33/8	keşke	<i>Far. ünl.</i> Dilek anlatan cümlelerin başına getirilerek “ne olurdu” anlamında özlem veya pişmanlık bildiren bir söz, bari. k. 73/4
keşan	<i>Far. sf.</i> Çeken. k.+hançer keşan olup 45/9	Keşmir	<i>öz. i.</i> Hindistan, Pakistan ile Çin sınırlarında ve Himalaya’ların batı ucunun güneyindeki dağlık bölgenin adı. k.+meşâhîr-i tüccâr-ı Keşmir’den 25/5
keşîde	<i>Far. sf.</i> Çekilmiş. k. 48/2 k.+den 48/14 k.+hicrân-ı keşîde 16/4 k.-i hançeri 72/11	kevâkib	<i>Ar. i.</i> Yıldızlar. k. 11/7
		keyfiyet	<i>Ar. i.</i> Durum. k.+bilâ-tereddüt-i keyfiyet 89/18 k.+i 37/3, 82/7 k.-i esâret 52/6 k.-i katlimi 28/16 k.-i katlimizden 50/1 k.-i mâcerâyı 32/16 k.+ten 84/14
		kıl-	Etmek, yapmak. k. 14/7, 17/9 k.-çak kılmak 22/15 k.-istimâ kıldım 13/19

	k.-istimâ kılmağla 38/14		üzerinde donmasıyla oluşan ince su damlacıkları
	k.-kabul kılıp 20/10		k. 38/5
	k.-kıyâfet kılıp 2/11		
	k.-mazam 57/11	kırıl-	Kırma işine konu olmak, bir veya birçok parçaya ayrılmak.
	k.-merhamet kıl 41/16		k.-dıktan 69/4
	k.-müşâhed kıldım 22/1		k.-ıp 69/3
	k.-müşâhede kıl 14/9	kırk	<i>i.</i> Otuz dokuzdan sonra gelen sayının adı.
	k.-müşâhede kılmağla 79/9		k. 20/5, 53/14, 57/5, 64/11, 64/12, 72/19, 82/2
	k.-pâre pâre kılıp 82/12		k.+ı 43/12
	k.-pîşe kıl 21/3	kırk iki	<i>i.</i> Kırk birden sonra gelen sayının adı.
	k.-rahm kıl 17/7		k. 19/7
	k.-tekellüm kıl 16/16	kırmızı	<i>Ar. i.</i> Al, kızıl renk.
	k.-terahhum kıl 16/16		k.+dan 59/16
	k.-terahhum kılıp 76/14	kısmet	<i>Ar. i.</i> Tanrı'nın her kişiye uygun gördüğü yaşama durumu, nasip.
	k.-üstüvar kıldım ise 32/9		k.-i mahsûsa 25/15
kılıç	<i>i.</i> Uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya her iki yüzü keskin, kın içinde bele takılan, çelikten silah.	kıssa	<i>Ar. i.</i> Ders alınması gereken kısa hikâye.
	k.+lar 47/9		k.+dan hisseler 2/2
kılınç	<i>i.</i> Kılıç.		k.+lardan 92/16
	k.+lar 48/2	kış	<i>i.</i> Kuzey yarım kürede 22 Aralık-21 Mart tarihleri arasındaki zaman dilimi, sonbaharla ilkbahar arasındaki soğuk mevsim.
kır-	Sert şeyleri vurarak veya ezerek parçalamak.		k. 43/9
	k.-dım 6/13	kıta	<i>Ar. i.</i> Parça, tane, kısım.
	k.-ıp 24/8		k. 57/1
	k.-ma 21/4	kıy-	Acımayıp öldürmek.
	k.-mak 22/15, 23/1		k.-ıp 58/4
kıraat	<i>Ar. i.</i> Okuma:		k.-mağla 40/7
	k.+ediyorum 10/5		
kırağı	<i>i.</i> Su buğusunun soğuk havalarda, yerde, bitkiler, ağaçlar ve öteki nesnelere		

kıyâfet *Ar. i. Giysi.*
k.-i zahîresinden 49/15
k.+imi 53/2
k.+inde 52/5
k.+ine 53/3
k.+kılıp 2/10
k.+lerde 82/3
k.+tebdîl-i kıyâfetle 33/7

kız *i. Dişi çocuk.*
k. 51/12, 51/17, 53/18, 53/19,
54/11, 54/5, 56/6, 59/6, 64/13,
67/10, 70/12
k.+a 69/14, 73/8
k.+dan 57/1
k.+ı 56/16, 56/2, 64/13, 67/12,
67/18, 67/6, 71/10, 78/2
k.-ı tesâhup 56/5
k.+ım 86/3
k.+ın 55/1, 56/4, 66/12, 67/9,
69/17, 90/2, 92/4
k.+ına 68/5
k.+ını 66/8, 68/1, 77/18
k.+imiş 69/11
k.+lar 61/12
k.+lara 62/17
k.+lardan 61/14
k.+larından 70/6

kızcağız *i. Kendisine şefkat ve acıma
duyulan kız.*
k.+ı 67/15

kızlık *i. Bakirelik, bekâret.*
k.+ım (kızlığı) 69/4

ki *Far. bağ.* 1. Anlam bakımından
birbirleriyle ilgili cümleleri

birbirine bağlayan bir söz. 2.
Özneyi, tümleci güçlendirerek
cümlelerin temel bölümüne
bağlayan bir söz. 3. “Öyle, o
kadar, o denli” vb.nden sonra,
kullanıldığı cümleye güç katan
bir söz. 4. İkinci cümledeki
yargının birincideki hareketin
yapılışı sırasında görülerek
şaşıldığını bildiren bir söz. 5.
Yakınma, kınama vb. duygular
anlatmak için bir cümlelerin
sonuna getirilen bir söz.
k. 2/5, 3/6, 4/13, 5/13, 6/3, 6/5,
7/11, 7/9, 8/1, 8/11, 8/8, 9/1,
10/10, 10/6, 11/11, 12/17, 12/6,
13/19, 13/4, 14/16, 14/3, 15/1,
15/12, 15/19, 15/7, 17/4, 19/12,
20/5, 21/18, 21/5, 21/6, 22/1,
22/17, 22/3, 23/13, 23/2, 23/6,
24/12, 24/15, 24/16, 24/3, 24/9,
25/5, 26/1, 27/2, 30/16, 31/10,
31/14, 31/2, 31/4, 32/10, 32/5,
32/7, 33/11, 33/12, 34/15, 35/16,
36/2, 36/7, 37/12, 37/6, 38/16,
39/12, 39/19, 39/5, 40/13, 40/18,
41/2, 41/5, 42/10, 43/8, 46/1, 46/2,
46/8, 47/18, 47/5, 47/6, 48/2, 48/4,
49/11, 49/14, 49/19, 50/14, 50/16,
50/16, 50/9, 51/18, 52/16, 53/13,
54/2, 54/6, 55/14, 55/3, 57/1,
57/12, 57/18, 57/2, 58/13, 58/2,
58/4, 59/11, 59/17, 59/4, 59/5,
59/7, 60/15, 60/16, 60/17, 60/19,

	60/9, 61/9, 62/14, 62/2, 63/17, 63/4, 64/8, 65/8, 66/1, 66/13, 66/14, 66/15, 69/11, 70/17, 71/18, 72/11, 72/6, 73/6, 75/14, 75/3, 76/3, 76/8, 78/16, 78/7, 79/5, 80/7, 81/10, 81/13, 81/14, 81/5, 81/7, 82/9, 83/12, 83/18, 83/9, 85/13, 85/14, 86/11, 86/11, 86/17, 86/2, 86/9, 87/10, 87/19, 88/2, 88/3, 89/1, 89/7, 90/9, 91/13		
kibar	<i>Ar. sf.</i> Davranış, düşünce, duygu bakımından ince, nâzik olan kimse. k.+benat-ı kibârın 9/12		
külliyetli	<i>Ar. i.</i> Bol, çok. k. 27/12, 42/11		
kim	<i>zm.</i> "Hangi kişi?" anlamında cümlede, özne, tümleç, nesne, yüklem görevinde kullanılan bir söz. k. 3/12, 3/17, 4/4, 4/8, 5/1, 9/10, 9/8, 19/11, 22/9, 24/17, 24/19, 37/10, 37/10, 40/18, 40/18, 40/3, 43/1, 47/18, 60/16, 66/4, 78/9, 85/7, 91/14, 92/13, 93/7 k.+e 14/16, 14/16, 43/2 k.+in 84/3 k.+siniz 84/19		
kimse	<i>zm.</i> Herhangi bir kişi, kim olduğu bilinmeyen kişi. k. 3/14, 24/19, 31/8, 48/5, 49/14, 72/18, 84/2, 84/6 k.+den 6/3, 89/2		
			k.+m 88/3 k.+nin 9/17 k.+ye 4/9, 14/2, 26/8, 39/13, 65/8, 67/1, 67/14, 73/12, 80/2, 92/14 k.-yi 13/16
kireç	<i>Far. i.</i> Mermer, tebeşir, kireç taşı, alçı taşı gibi birçok taşın özünü oluşturan kalsiyum oksit. k. 49/12		
kişi	<i>i.</i> Kadın veya erkeğe verilen genel ad, şahıs, zat, nefer. k. 4/18, 8/13, 29/13, 36/19, 46/19, 52/14, 54/18, 54/9, 55/11, 76/11, 83/5 k.+den 53/14, 82/2 k.+nin 47/7 k.+ye 30/7		
kizb	<i>Ar. i.</i> Yalan. k.+den 80/4		
kocaman	<i>sf.</i> Çok iri, büyük, koca. k. 13/4, 58/14		
kok-	Koku çıkarmak. k.-up 34/16		
kokla-	Kokusunu duymak için bir şeyi burnuna yaklaştırmak veya bir yerin havasını içine çekmek. k.-diktan 83/15 k.-mağla 51/6 k.-yıp 80/16		
koklat-	Koklama işini yaptırmak. k.-ıp 39/10		
koku	<i>i.</i> Nesnelere yayılan küçücük zerrelerin burun zarı üzerindeki özel sinirlerde uyandırdığı duygu.		

	k.+lar 39/10		k. 34/6, 52/1
kokulu	<i>sf.</i> Kokusu olan.		k.+dan 63/18, 64/2, 82/4
	k. 17/17, 40/15	korkulu	<i>sf.</i> Korku veren, korkutan.
kol	İnsan vücudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm.		k. 59/13
	k. 55/4	korkunç	<i>sf.</i> Çok korkulu, korku veren, dehşete düşüren, müthiş.
	k.+atıp 36/10		k. 46/1, 47/2, 47/5, 48/11, 60/12, 82/3
	k.+lar 36/12	koş-	Adım atışlarını artırarak ileri doğru hızla gitmek.
	k.+ları 63/17, 63/5		k.-araktan 86/13
	k.+ların 18/8		k.-up 23/13, 52/15
	k.+um 69/4	koştur-	Koşma işini yaptırmak.
komedya	<i>İt.i.</i> Komedi.		k.-at koşturur idim 34/11
	k.+larından 50/11	koy-	Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.
konak	<i>i.</i> Büyük ve gösterişli ev.		k.-arak 17/15
	k.+ında (konağında) 82/12		k.-du 63/4
	k.+ların 9/3		k.-duktan 72/14
konaklık	<i>i.</i> Konak kadar alınan yol.		k.-kadem koydum 78/7
	k. 71/8		k.-up 6/1, 40/16, 57/15
kopar-	Kopmasını sağlamak, kopmasına yol açmak.	koyul-	Koyma işine konu olmak.
	k.-dım 23/13		k.-up 71/17
	k.-ıp 37/12	koyun	<i>i.</i> Geviş getirenlerden, eti, sütü, yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan.
kork-	Korku duymak, ürkmek, dehşete kapılmak.		k.+ları 7/12
	k.-arak 54/13	köle	<i>i.</i> Birinin emri altında bulunan, özgür olmayan kimse.
	k.-ma 58/15		k.+niz 88/8
	k.-mayınız 39/13, 39/13	köpek	<i>i.</i> Köpekgillerden, boy ve biçim bakımından pek çok cinsi olan, çok iyi koku alan, sadık, bekçilik
	k.-mayıp 39/3, 45/17, 49/2, 54/1, 59/11		
	k.-uyorsun 12/3		
korku	<i>i.</i> Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, üzüntü.		

ve avcılık gibi işler için beslenen memeli hayvan.
k. 65/8
k.+ler 48/3, 64/5

köpük *i.* Sabun, deterjan vb.nin suda erimesinden oluşan beyaz kabarcık.
k.+lerle 23/14

kör *Far. sf.* Görme engelli.
k. 31/11, 73/4
k.+kôrâne 34/10

körâne *Far. tür. sf.* Köre yakışır şekilde.
k.+kör körâne 34/10

köşe *Far. i.* Birbirini kesen iki çizginin, iki düzlemin oluşturduğu açı.
k. 19/7
k.+de 5/11, 30/16
k.+ye 85/6, 87/2

kucak *i.* Açık kollarla göğüs arasındaki bölüm, ağız
k.+ına (kucağına) 86/10

kudret *Ar. i.* Güç, erk, erke, iktidar.
k.+cenâb-ı kâdir-i kudret-nümânın 43/19
k.+hazret-i müntakim-i zî-kudretten 29/11
k.-i müvehhin 35/11
k.+imizle 51/15
k.+in 51/18
k.+iyle 11/6, 24/7, 39/16
k.+yed-i kudret 91/16
k.+yed-i kudretiyle 57/7

kudret-nüma *Ar. Far.birl. sf.* Kudret göstern.
k.+nın 43/19

kûh *Far. i.* Dağ.
k.+zirve-i kûhta 55/14, 56/9

kul *i.* Tanrı'ya göre insan, abd.
k.+ları 37/16, 80/12
k.+unuz 66/6

kulak *i.* Başın her iki yanında bulunan ve sesleri toplayıp içeriye almaya yarayan dış bölümü.
k.+ıma (kulağıma) 46/14

kumar *i.* Ortaya para koyarak oynanan talih oyunu.
k. 26/2

kur- Düşünmek.
k.-up 3/7

kurban *Ar. i.* Bir ülkü uğrunda feda edilen veya kendini feda eden kimse.
k. 54/10

kurşun kalem *i.* İçi grafitli, yazısı kolayca silinebilen, değişik biçimleri olan bir tür kalem.
k.+le 58/11

kurt *i.* Köpekgillerden, Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika'da yaşayan, postu gri sarı renkli, yırtıcı, etçil memeli hayvan.
k.+lar 38/18, 53/18, 86/12
k.+ların 7/12

kurtar- Bir canlıyı bir felaketten, tehlikeden veya zor durumdan uzaklaştırmak.

	k.-ip 41/17		k.+râh-ı kuvvet 35/2
kurtul-	Tehlikeli veya kötü bir durumu atlatmak.		k.+ve dermânım kesilip 34/10
	k.-mağa 53/9		küçücük <i>sf.</i> Çok küçük.
	k.-mak 34/19, 51/8		k. 36/8
	k.-muş iken 45/17		küçük <i>sf.</i> Yaşı daha az olan.
	k.-up 33/14, 40/6, 50/11, 83/19		k. 32/19
kurul-	Rahatça oturmak, yerleşmek.		küçüklü <i>i.</i> Küçükle birlikte.
	k.-up 43/14		k.+büyüklü küçüklü 9/6
kuş	<i>i.</i> Yumurtlayan omurgalılarından, akciğerli, sıcakkanlı, vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı uçucu hayvanların ortak adı.		küdûret <i>Ar. i.</i> 1. Bulanıklık. 2. Tasa, gam, kaygı.
	k. 17/3, 59/3, 59/9, 60/7, 62/12		k. 66/16
	k.+lar 13/6, 14/18, 38/18, 62/15, 86/12		k.+ifâde-i hâlât-ı küdûret 43/4
	k.+lardan 63/2		k.+kesret-i küdûret 72/8
	k.+u 15/16		k.+mektub-ı küdûret-i üslûbu 57/9
	k.+un 62/10		küdûret-âmiz <i>Ar. Far. birl. sf.</i> Tasa ile karışık, kaygılı.
kuşan-	Beline kuşak, kılıç, kemer vb. şeyler bağlamak. 2. Giyinmek.		k. 26/5
	k.-ip 34/3		küfür <i>Ar. i.</i> Sövmek, sövmek için söylenen söz, sövgü.
	k.-mış 43/12, 51/4		k.+ler edip 73/15, 76/19
kûşe	<i>Far. i.</i> Köşe.		künuz <i>Ar. i.</i> Hazine.
	k.-i hankâhta 3/1		k.-i lâ-yefnâ-yı gayb-ı lâ-reybinden 8/7
kuvve	<i>Ar. i.</i> Kuvvet.		küp <i>i.</i> Su, pekmez, yağ vb. sıvıları veya un, buğday gibi tahılları saklamaya yarayan, geniş karınlı, dibi dar toprak kap.
	k.-i hissiyeden 35/11		k.+lerde 77/12
kuvvet	<i>Ar. i.</i> Fiziksel güç, takat.		küs- Darılmak.
	k. 35/11		k.-mek 6/7
	k.+adem-i kuvvetten 34/10		kütüp <i>Ar. i.</i> Kitaplar.
	k.-i mecmûa 36/4		k.+(kütüb)-i tevârih-i sâbıka 10/3
	k.-i mümeyyize 13/10		kütüphane <i>Ar. Far. birl. i.</i> Kitaplık.
	k.+imle 35/1		

	k.-i sultânîde 92/19	lâşe	<i>Far. i.</i> 1. 34/16
lâ-reyb	<i>Ar. sf.</i> Şüpesiz. 1.+kûnuz-i lâ-yefnâ-yı gayb-ı lâ-reybinden 8/8	latif	<i>Ar. sf.</i> Yumuşak, hoş, ince bir güzelliği olan. 1. 40/14, 42/9, 43/14
lâ-yefnâ	<i>Ar. sf.</i> Yok olmayan, tükenmeyen. 1.+define-i lâ-yefnâ 70/16 1.+kûnuz-i lâ-yefnâ-yı gayb-ı lâ-reybinden 8/7	lâyemut	<i>Ar. sf.</i> Ölümsüz, ölmez 1.+cenâb-ı kâdir-i lâyemûtun 39/15
lâf	<i>Far. i.</i> Söz, lakırtı. 1. 26/9 1.+lar 49/18	lâyık	<i>Ar. sf.</i> Bir kimseye uygun olan, yaraşan. 1. 23/5 1.+ıyla 14/17
lafız	<i>Ar. i.</i> Söz, kelime 1.+ının (lafzını) 91/8	lâzım	<i>Ar. i.</i> Gerek, gerekli. 1.+dır 27/19
lâkaydâne	<i>Ar. Far. birl. sf.</i> İlgilenmeyen, alâka göstermeyen. 1. 6/1	lâzıme	<i>Ar. i.</i> Yapılması gerekli olan şey 1.+esliha-i lâzıme 33/12 1.+mecâzât-ı lâzımesin 82/10 1.+mümâşât-ı lâzımeden 73/8 1.+nesâyih-i lâzımeden 70/3 1.+şerâit-i lâzıme-i hizmeti 5/15 1.+tembîhât-ı lâzımeden 64/17 1.+teşekkürat-ı lâzımesinden 82/18
lâl	<i>Ar. sf.</i> Parlak kırmızı renkte, billurlaşmış, saydam bir alüminyum oksidi olan değerli bir taşın renginde olan. 1.-i gül-fam 18/16	leb	<i>Far. i.</i> Dudak. 1. 18/15 1.+den 18/16
la'l-fam	<i>Ar. Far. birl. sf.</i> Parlak kırmızı renkli 1.+bade-i la'l-fâmın 18/16	leb-teşnegân	<i>Far. birl. sf.</i> Susamışlar, aşırı arzulu olanlar. 1. 11/1
lala	<i>Far. i.</i> Çocuğun bakım, eğitim ve öğretimiyle görevli kimse. 1. 25/11	lebbeyk	<i>Ar. ünl.</i> “Buyurun efendim, emredin” anlamlarında bir seslenme sözü. 1.-i icâbet 25/18
lale	<i>Far. i.</i> Zambakgillerden, yaprakları uzun ve sivri, çiçekleri kadeh biçiminde, türlü renkte bir süs bitkisi. 1. 24/3		

lede'l-içtinap *Ar. zf.* Sakınıldığında,
sakınıldığı zaman.

l. 80/2

lede'l-istifsar *Ar. zf.* Sorduğunda.

l. 82/6

lede'l-istimâ *Ar. zf.* Dinledğinde, kulak
verdiği zaman.

l. 87/12

lede'l-istirham *Ar. zf.*

Yalvardığında.

l. 21/15

lede'l-mütâlaa *Ar. zf.* Mütâlaa
edildiğinde.

l. 62/13

lede'l-müzayede *Ar. zf.* Açık

artırma sırasında.

l. 77/7

lede's-sual *Ar. zf.* Sorduğu zaman.

l. 32/17, 87/4

lerzan *Far. sf.* Titrek

l.+ıma 17/2

letâfet *Ar. i.* Güzellik, hoşluk.

l.+le 13/1

levs *Ar. i.* Kir, pislik.

l.-i zina 85/16

leylâ Çok âşık kimse.

l.+ya 19/19

leyle *Ar. i.* Bir tek gece.

l.-i mezkûrede 21/10

lezîze *Ar. sf.* Tadı güzel, lezzetli.

l.-i mahsûsa 45/5

lezzet *Ar. i.* Ağız yoluyla alınan tat.

l.+hâdim-i lezzet 65/2

libas *Ar. i.* Giysi.

l.-1 feyz 78/6

l.+saltanat-ı libas 2/10

likâ *Ar. i.* Yüz, çehre.

l.+dilber-i meh-likâ-yı perî-
peyker 20/3

l.+hur-likâ 46/6

l.+hur-likâ-yı efzanın 44/2

li'n-nâzır *Ar. zf.* Bakan tarafından.

l.+ın 50/18

lisan *Ar. i.* Dil.

l.-1 cesâret 48/13

l.-1 fesâhat 15/10

l.-1 tehevür 6/13

l.+ım 15/18

l.+measir-i lisanlar 28/3

l.+miftâh-ı lisân-ı tevâzu'la 7/4

l.+redd-i lisan 24/16

l.+vird-i lisanım 66/2

lütfen *Ar. zf.* Birinden bir şey isterken

“dilerim, ricâ ederim” anlamında
kullanılan bir söz.

l. 85/1, 85/7

mâ-fi'z-zamir *Ar. i.* Gönüldeki şey, yürekte

yatan şey.

m.+lerinin 4/15

mâadâ *Ar. zf.* -den başka, gayrı

m. 4/15, 7/9, 8/5, 9/5, 19/6, 26/2,

35/11, 40/4, 45/6, 46/17, 69/10,

69/4, 70/4, 73/6, 80/1, 82/16,

85/15

maa'l-imtînan *Ar. zf.* Güvenme ile.

m. 20/8, 77/6

maâlî *Ar. i.* Yücelikler, şerefler.

m.+zat-ı maâlî 85/10

- maâsî** *Ar. i.* Günahlar.
m. 80/1
- maaş** *Ar. i.* Aylık
m.+la 71/12
- mâbad** *Ar. i.* Son, arka, devam.
m. 30/9
- mâcerâ** *Ar. i.* Baştan geçen ilginç olay veya olaylar zinciri, serüven, sergüzeşt.
m.+keyfiyet-i mâcerâyı 32/16
m.-yı ahvâli 73/2
m.+yı 59/15
- madrup** *Ar. sf.* Dövülmüş.
m. 38/2
- mağara** *Ar. i.* Bir yamaca veya kaya içine doğru uzanan, barınak olarak kullanılabilen yer kovuğu, in.
m.+dan 55/4
m.+ya 55/19
- mağaza** *Fr. i.* Büyük dükkân.
m.+ların 84/12
m.+nın 26/18
- mağdur** *Ar. sf.* Haksızlığa uğramış kimse.
m. 32/18, 33/1, 58/3
m.+mecruh ve mağdur olduğun 82/11
- mağlûbe** *Ar. sf.* Yenik anlamındaki mağlûp kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.+cenk-i mağlûbede 54/18
- mağrur** *Ar. sf.* Kurumlu, gururlu, kibirli, kendini beğenmiş.
m. 14/11
- mah** *Far. i.* Gökteki ay.
m.-ı mihr-perver 18/7
m.-ı mihr-perverin 22/14
m.+melek-sîmâ-yı mah-ruhsar 16/6
- mah-peyker** *Far. birl. sf.* Ay yüzlü, güzel.
m.+in 18/3
- mah-ruhsar** *Far. birl. sf.* Yüzü ay gibi parlak olan sevgili.
m. 15/14
- mah-ruy** *Far. i.* Ay yüzlü.
m.+dilber-i mah-ruy 84/16
- mahal** *Ar. i.* Yer.
m.-i mâlûme 88/13
- mahâret** *Ar. i.* İş görmede beceri, ustalık.
m.+yed-i mahâretiyle 4/11
- mahbes** *Ar. i.* Hapishâne.
m. 50/1
m.+e 31/9
m.+te 31/12
- mahbup** *Ar. i.* Sevgili.
m.+unuz (mahbubunuz) 59/5
- mahdum** *Ar. i.* Oğul, erkek evlat.
m.+u 8/3, 25/7
- mahfi** *Ar. sf.* Gizli, saklanmış.
m. 76/7
- mahfuf** *Ar. sf.* Etrafi çevrilmiş kuşatılmış.
m.-ı müthiş 51/11
- mâhir** *Ar. sf.* Uzman, işini iyi bilen, usta.
m.+muallim-i mâhir 74/6
- mahlût** *Ar. sf.* Katışık.

m. 53/3
mahmûle *Ar. i.* Kocası ölmüş kadın ,
dul.
m.+fekk-i rihâl-i mahmûle ettik
30/5
mahremâne *Ar. Far. zf.* Gizlice.
m. 70/17
mahsur *Ar. sf.* Kuşatılmış, sarılmış,
çevrilmiş.
m.+fütuh-ı nâ-mahsur 17/2
mahsus *Ar. sf.* 1. Özgü 2. Biri veya bir
şey için ayrılmış, münhasır.
m. 9/3, 11/5, 28/12, 33/19,
43/10, 89/13
m.+meclis-i mahsûs-ı mümtaz
15/12
m.+mevki-i mahsûs-ı İrem 61/8
mahsûsa *Ar. sf.* Özgü anlamındaki
mahsus kelimesinin
tamlamalarda ortaya çıkan aynı
mânâdaki müennes şekli.
m.+dâire-i mahsûsa 56/16
m.+kısmet-i mahsûsa 25/15
m.+lezîze-i mahsûsa 45/5
m.+mevki-i mahsûsa 60/16
m.+müşebbek-i mahsûsama
10/18
m.+sûret-i mahsûsada 75/13
mahsûsat *Ar. i.* Varlığı beş duyu ile
anlaşılan şeyler.
m.-ı mâneviyyem 38/15
mahsûsen *Ar. zf.* Özel olarak, ayrıca.
m. 74/11
mahuf *Ar. sf.* Korkunç.

m. 61/7
m.+cism-i mahuf 17/1
m.+tur 41/7
mahûfe *Ar. sf.* Korkunç anlamındaki
mahuf kelimesinin tamlamalarda
ortaya çıkan aynı mânâdaki
müennes şekli.
m.+mevâki-i mahûfedden 60/7
m.+mevki-i mahûfe 91/18
mahut *Ar. sf.* Bilinen, adı geçen, sözü
geçen.
m. 27/14
mahzâ *Ar. zf.* Ancak.
m. 11/5
mahzan *Ar. zf.* Mahzâ kelimesinin eski
metinlerde ve sözlüklerde görülen
asıl şekli.
m. 2/2, 6/14
mahzen *Ar. i.* Yapılarda yer altı deposu.
m.+e 77/11
mahzun *Ar. sf.* Üzgün, hüzünlü.
m. 77/2, 83/15
mahzûne *Ar. sf.* Hazine anlamındaki
mahzun kelimesinin
tamlamalarda ortaya çıkan aynı
mânâdaki müennes şekli.
m.+nukûd-ı mahzûne 77/11
mahzûniyet *Ar. i.* Mahzun olma durumu,
mahzunluk.
m.+hâlet-i mahzûniyet-i âsârı
44/13
m.+le 13/17, 44/15
maîşet *Ar. i.* Geçim, geçinme.
m.+medâr-ı maîşet edip 71/1

- makālât** *Ar. i.* Sözlür.
m.-i hikmet ve ibret 4/10
- makāle** *Ar. i.* Sözü.
m. 9/2
- makam** *Ar. i.* Mevki, kat, yer.
m. 19/18, 19/7
m.+a 9/1, 85/1
m.+ı 76/2
m.-i meserret fercamda 22/8
m.-i tarassut 3/2
m.+ında 15/17, 39/13, 78/3
- makāsıd** *Ar. i.* Maksatlar.
m.+ifham-ı makāsıd 26/10
- makbûha** *Ar. i.* Hoşa gitmeyen hal veya iş.
m.+harekât-ı makbûha ve makdûha 26/2
- mukbil** *Ar. sf.* Bahtı açık ve talihli, ikbal sahibi, bahtiyar.
m.+ikbâl-i mukbil 13/16
- makbûle** *Ar. sf.* Kabul olunmuş, alınmış, beğenilen, hoş karşılanan veya makbul kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.+vesâyâ-yı makbûle-i mûtenâyı 83/17
- makdûha** *Ar. sf.* Beğenilmeyen, ayıp anlamındaki makduh kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.+harekât-ı makbûha ve makdûha 26/2
- maksut** *Ar. sf.* İstenen, niyet edilen, güdülen, amaçlanan.
m.+hedef-i maksûda 36/1
m.+hedef-i maksûdun 36/17
m.+icrâ-yı maksûd-ı şekâvet-âlûd 85/18
m.+mevki-i maksûda 89/3
m.+nâil-i maksûda 59/17
m.+un (maksûdun) 62/3
- maktûle** *Ar. i. sf.* Öldürülmüş, öldürülen anlamındaki maktul kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.+eşkiyâ-yı maktûle 55/19
- maktul** *Ar. i. sf.* Öldürülmüş, öldürülen m.+mecruh ve maktul düştü ise 54/19
- mal** *Ar. i.* Bir kimsenin, bir tüzel kişinin mülkiyeti altında bulunan, taşınır veya taşınmaz varlıkların bütünü.
m. 92/9
m.+ü menal 24/8
- mâlik** *Ar. i.* Sâhip, iye.
m.+olduğu 25/6
- mâlûm** *Ar. sf. i.* Bilinen, belli.
m.+âdâb-ı mâlûme-i insâniyetini 5/15
m.-i seniyyeniz ola 8/1
m.+ola 25/4
- mâlûmat** *Ar. i.* Bilgi.
m.+kesb-i mâlûmâta 29/17

mâlûme *Ar. sf.* . Bilinen, belli anlamındaki mâlûm kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.+emârât-i mâlûme-i mevti 79/8
m.+mahal-i mâlûme 88/13

mâlû't-ticâre *Ar. i.* Ticaret malı.
m. 27/12

mâmâfih *Ar. zf.* Bununla birlikte.
m. 46/2

mâmul *Ar. sf.* Yapılmış, işlenmiş, imal edilmiş.
m. 13/6, 61/9

mâmûre *Ar. i.* Mâmur yer, şehir.
m.+vasat-ı mâmûre 2/13

mâneviyye *Ar. sf.* Görülmeyen, duyularla sezilebilen, soyut, ruhani anlamındaki mânevî kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.+mahsûsâ-ı mâneviyyem 38/15

mantar *i.* Mantarlardan, içinde zehirlileri de bulunan, silindir bir gövde ve üst tarafı şapka biçiminde olan ilkel bitkilerin genel adı.
m. 35/13, 35/16

manzum *Ar. sf.* Şiir biçiminde yazılmış
m. 14/1

manzûme *Ar. i.* Vezinli, kafiyeli eser.
m.-yi 24/16

mârif *Ar. i.* Mânâ ve mefhûmu belirtilmiş olan söz.
m.+esine 59/9

mârifet *Ar. i.* Ustalık, hüner, uzmanlık.
m.+in 6/13

mâruf *Ar. sf.* Herkesçe bilinen, tanınan, belli, sanlı.
m. 25/6

mâruz *Ar. sf.* Bir olayın, bir durumun etkisinde veya karşısında bulunan.
m.+bervech-i mâruz-ı tagannîden 11/4

masal *Ar. i.* Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü geleneğe yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî tür.
m. 36/5
m.-ı hayriyyet 36/15

mâsiyet *Ar. i.* Günah.
m.+le 85/16

maslahat *Ar. i.* İş, önemli iş, mesele.
m. 33/11, 73/6

masturat *Ar. sf.* Yazılmışlar, çizilmişler.
m.-ı müteyakkızâne 10/5

mâsum *Ar. sf.* Suçsuz, günahsız.
m. 67/15
m.+mutallaka-i mâsum 71/9

mâsûmâne *Ar. Far. sf. ve zf.* Mâsum olan kimseye yakışır şekilde.
m.+sîne-i mâsûmâneme 81/10

mâşûka *Ar. i.* Sevilen, âşık olunan kadın.
m.-i meftunun 14/9
m.+sın 19/13

mat *Ar. i.* Şaşırmak, alıklaşmak.
m. 12/13

mâtem *Ar. i.* Yas.
m.+de iken 71/4
m.+eyyam-ı mâtem 80/11

matlûbe *Ar. sf.* İstenilen, aranılan anlamındaki matlûp kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.+esbab-ı matlûbeye 7/10

matlûp *Ar. sf.* Alacak, istenilen, aranılan.
m.+bervech-i matlûp 54/3
m.+mevki-i matlûbe 79/3

mâ'û'l-hayat *Ar. i.* Hayatın kalanı.
m. 10/16

mâ-yetaalluk *Ar. i.* Onunla ilgisi, ilişkisi olan.
m.+un 92/5

mazbut *Ar. sf.* Zapt edilmiş, bir yere yazılmış, deftere geçirilmiş.
m.+mevzû ve mazbut ettirdi 92/19

mâzeret *Ar. i.* Özür, bahane.
m.+arz-ı mâzeret eder idim 10/9

mâziye *Ar. sf.* Geçmiş anlamındaki mâzî kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.+ahvâl-i mâziye ve âtiyeden 84/11
m.+ifâde-i ahvâl-i mâziye 32/15
m.+vukûât-ı mâziyeden 88/18
m.+vukûât-ı mâziyenin 7/6
m.+vukûât-ı mâziyeyi 62/5

mazlûm *Ar. sf. i.* Zulüm görmüş, kendisine zulmedilmiş.
m. 58/3, 59/7
m.+un 39/7

mazlûmâne *Ar. Far. sf. ve zf.* Zulüm görmüşçesine.
m.+tavr-ı mazlûmâne 58/7

mazlûmiyet *Ar. i.* Mazlûm olma durumu, mazlûmluk.
m.+iniz 33/2

meal *Ar. i.* Anlam, kavram, mefhum.
m.+ahvâl-i meserret-meâli 41/19
m.+den 36/15
m.-i hâli 30/13

meâsir *Ar. i.* Geçmişten kalan ata yâdigârı olan övünülecek şeyler, güzel eserler.
m.-i lisanlar 28/3

meblağ *Ar. i.* Para miktarı, tutar.
m.+a 77/8

mebnî *Ar. sf.* Yapılmış, kurulmuş, bina olunmuş.
m. 6/11, 91/16
m.+dir 24/15, 66/1

m.+olup 3/5
mebus *Ar. i.* Milletvekili.
m. 90/11
mecâzat *Ar. i.* Bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan sözler.
m.-1 lâzimesin 82/10
mecbûle *Ar. sf.* Yaratılışında bulunan anlamındaki mecbul kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.+cesâret-i mecbûlemi 12/9
mecbur *Ar. sf.* Herhangi bir konuda yükümlü, bir şeyi yapmak zorunda olan.
m.+ettim 68/4
m.+oldum 11/20
m.+oldum ise 82/4
mecbûren *Ar. zf.* Kendi isteğinin dışında, zorla, kaçınılmaz, zorunlu olarak.
m. 26/14, 29/6
mecbûriyet *Ar. i.* Zorunluluk
m. 33/5
mecbûriyye *Ar. sf.* Zorunlu anlamındaki mecbûrî kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.+bil-mecbûriyye 34/13, 73/14, 74/2, 87/1

meclis *Ar. i.* Bir konuyu konuşmak veya görüşmek için yapılan toplantı.
m. 5/8
m.-i mahsûs-ı mümtaz 15/12
m.+sadr-ı mecliste 30/17
mecma' *Ar. i.* Toplantı yeri.
m.+da 3/4
mecmûa *Ar. sf.* Bir araya getirilmiş, toplanmış, bütün, hep anlamındaki mecmû kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.+kuvvet-i mecmûa 36/4
Mecnun *öz. i.* Leylâ ile Mecnun hikayesinde Kays'ın adı olarak edebiyatımıza geçmiş ve sevdâdan ötürü akli başından gitmiş, kendini kaybetmiş, çıldırmış kimse anlamında kullanılmıştır..
m. 57/15
mecruh *Ar. sf.* 1. Yaralı. 2. İncinmiş olan kimse.
m. 38/6, 54/19
m.+ve mağdur olduğun 82/11
m.+ve maktul düştü ise 54/19
medar *Ar. i.* Dayanak, yardımcı.
m.-1 maîşet edip 71/1
m.+olsun 7/10
medâyah *Ar. i.* Övülmeye değer hareket ve davranışlar.
m.+inden 15/18
medhuş *Ar. sf.* Dehşete düşmüş.
m. 19/6

mefhum *Ar. i.* Anlam, kavram.

m.+unca 37/11

mefrûşat *Ar. i.* Ev, iş yeri vb.

yerleri döşemek için gerekli eşya, döşeme.

m.-1 mümtâze 12/11

mefrûzu'l-edâ *Ar. sf.* Yerine getirilmesi

farz olan.

m.+duâ-yı mefrûzu'l-edâ-yı

pâdişâhîden 7/18

meftun *Ar. sf. i.* Tutkun, gönül vermiş,

vurgun.

m.+mâşûka-i meftunun 14/9

meğer *Far. bağ.* Bilinmeyen, farkında

olunmayan bir durum için

kullanılan bir söz, meğerse,

oysa, oysaki.

m. 57/5

m.+se 56/8

meh *Far. i.* Gökteki ay.

m.+dilber-i meh-likâ-yı perî-

peyker 20/3

mehtap *Far. birl. i.* Ay ışığı, dolunay.

m.+(mehtab)-ı cihan-tab 46/8,

50/8

m.+(mehtab)-ı rûy-i uşşaka

15/19

mehveş *Far. i.* Ay gibi güzel kadın.

m. 21/17

mekân *Ar. i.* 1. Yer, bulunulan yer. 2.

Ev, yurt.

m. 43/2

m.+a 48/1

m.+mesâfât-ı mekân 7/15

mekkâre *Ar. i.* Taşıma işlerinde

kullanılan at, deve, katır vb.

hayvanlar, yük hayvanı.

m. 69/1

m.+gaddâre-i mekkâre 87/4

mekşufe *Ar. sf.* Açık.

m.+cerâhat-ı mekşufeme 38/10

mektum *Ar. sf.* Saklı.

m. 44/13

m.+taannüdât-ı mektûmelerin

70/8

mektûme *Ar. sf.* Saklı anlamındaki

mektum kelimesinin

taamlamalarda ortaya çıkan aynı

mânâdaki müennes şekli.

m.+esrâr-ı mektûmeyi 90/10

m.+hazîne-i mektûme 77/5

m.+keşf-i esrâr-ı mektûmenin 7/7

mektup *Ar. i.* Bir şey haber vermek,

sormak, istemek veya duyguları

bildirmek için birine çoğunlukla

posta yoluyla gönderilen, zarfa

konulmuş yazılı kâğıt, name.

m. 52/10, 57/1, 58/11, 61/5, 62/12

m.+(mektub)-ı küdüret-i üslûbu

57/9

m.+u (mektubu) 58/12, 58/15,

59/14, 59/4, 61/15, 61/18, 61/6

me'kûlât *Ar. i.* Yenecek şeyler,

yiyecek.

m. 12/17

m.+envâi meşrubat ve me'kûlât

45/5

melâhat *Ar. i.* Güzellik, yüz güzelliği.
m.+la 16/10

melâl *Ar. i.* Can sıkıntısı, usanç;
üzüntü, hüznün, dert.
m.+âlem-i pür-melâldir 47/5
m.-i mevcudi-i cihandan 92/9
m.+iştimal-i pür-melâlde 35/10

melek *Ar. i.* 1. Tanrı ile insan arasında
aracılık yaptığına ve nurdan
olduğuna inanılan manevi
varlık, ferişte. 2. Terbiyeli,
uysal, güzel yüzlü kimse.
m.16/19, 23/5
m.+im (meleğim) 18/6, 51/9
m.+melike-i melek-sîmâ 17/3

melek-sîmâ *Far. birl. sf.* Melek yüzlü.
m. 20/2
m.+melike-i melek-sîmâ 17/3
m.-y1 garib-nevâzın 42/19
m.-y1 mah ruhsar 16/6

melihâne *Ar. Far. zf.* Güzel, şirin,
sevimli olan kimseye yakışır
şekilde.
m.+irâde-i melihâne ve
melikâneyi 19/4

Melik Mes'ud *öz. i.* "Üçüncü
Derviş" başlıklı hikâyede
anlatılan dervişin babasının
ismi.
m.+oğlu Melik Sâid 66/7

Melik Sâid *öz. i.* "Üçüncü Derviş"
başlıklı hikâyede anlatılan
dervişin ismi.

m.+Melik Mes'ud oğlu Melik
Sâid 66/7

melikâne *Ar. Far. zf.* Hükümdara
yakışır tarzda.
m.+irâde-i melihâne ve
melikâneyi 19/4
m.+vecâhet-i melikânesine 56/4

melike *Ar. i.* 1. Kadın hükümdar.2.
Hükümdar karısı.
m.-i melek-sîmâ 17/3

memâlik *Ar. i.* Memleketler.
m.+ine 78/16

memdûha *Ar. sf.* Övülmüş, övülecek
anlamındaki memduh kelimesinin
tamlamalarda ortaya çıkan aynı
mânâdaki müennes şekli.
m.+hîle-i memdûhasından 80/8

memleket *Ar. i.* Bir devletin
egemenliği altında bulunan
toprakların bütünü, ülke. 2. Bir
kimsenin doğup büyüdüğü yer,
şehir, yurt.
m.+e 65/11, 71/14, 79/12, 80/13,
83/1

m.+i 43/7
m.+im 65/4
m.+imize 65/7
m.+in 56/1
m.+ine 64/18, 83/9
m.+te 64/19
m.+ten 70/8

memlû *Ar. sf.* Dolmuş, dolu.
m. 12/12

memnû *Ar. sf.* Yasaklanmış,
menedilmiş, yasak.
m.+olduğunu 7/8

memnun *Ar. i.* Herhangi bir
olaydan veya durumdan ötürü
sevinç duyan, kıvançlı, mutlu.
m.+olaraktan 88/12

memnûniyet *Ar. i.* Memnun olma,
sevinç duyma, sevinme.
m.+le 77/2
m.+tavr-ı memnûniyet 42/1

me'mul *Ar. sf.* Umulan, düşünülen.
m. 51/18
m.+etme 81/18

memur Devlet hizmetinde aylıkla
çalışan kimse, görevli,
yükümlü.
m.+buyurduğunuz 56/12
m.+edip 27/12

menâfi *Ar. i.* Yararlar, faydalar.
m. 79/4

menâhî *Ar. i.* Dînin yasakladığı şeyler.
m.+den 80/1

menal *Ar. i.* Mal mülk.
m.+mâl ü menal 24/8

menâzil *Ar. i.* Yolculukta dinlenmek
amacıyla durulan yerler,
konaklama yerleri.
m.+kat'-ı menâzil ettikte 83/8

mendil *Ar. i.* Burun ve ter silmekte, el
ve yüz kurulamakta kullanılan
küçük, kare biçiminde dokuma
veya yumuşak, ince kâğıt
m. 40/15

mensur *Ar. sf.* Düz yazı.
m. 14/1

menzil *Ar. i.* Yolculukta dinlenmek
amacıyla durulan yer, konak.
m.+mesâfe-i menzil 80/18

menzile *Ar. i.* Aşama, durum, yükseklik
derecesi.
m.+sinde 34/18, 85/13

merâhim *Ar. i.* Bir kimsenin veya bir
başka canlının karşılaştığı kötü
durumdan dolayı duyulan
üzüntüler, acımalar.
m.+beyânat-ı merâhim 42/1
m.-i iktinah 78/12
m.-i müslime 59/8
m.+sedâ-yı merâhim 16/19

merâhim-intimâ *Ar. birl. i.*
Merhametliler.
m.+sedâ-yı merâhim-intimâ-yı
ruh-efzâ 39/18

merâhim-pîrâ *Ar. Far. birl. sf.*
Merhametleri süsleyen.
m.+sarây-ı merâhim-pîrâsına 59/7

merak *Ar. i.* Bir şeyi anlamak veya
öğrenmek için duyulan istek.
m. 69/8

meram *Ar. i.* İstek, amaç, gaye, maksat.
m. 26/9
m.+a 62/3
m.+ın 28/19
m.+icrâ-yı merâma 33/9
m.+istihsal-ı merâma 33/4

merâsim *Ar. i.* Tören.

- m.+ba'de'l-îfâ-yı merâsim-i şükranê 42/19
m.-i müsûle 5/13
m.-i vedâyayı 64/17
- merâtip** *Ar. i.* Mertebeler.
m. 7/7
m.+e (merâtibe) 24/3
- mercû** *Ar. sf.* Ricâ edilerek istenilen.
m.+icrâ-yı emr-i mecru 88/13
- merhamet** *Ar. i.* Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma.
m. 6/10, 17/9, 18/6, 18/6, 18/7, 29/2, 29/3, 46/6, 48/13, 48/14, 51/18
m.+âb-ı elhân-ı merhamet 18/19
m.+âgûş-ı merhamet 84/6
m.+âgûş-ı merhamete 18/8
m.+âgûş-ı merhametinde 17/13
m.+âgûş-ı merhametinden 78/15
m.+âgûş-ı merhametine 80/16
m.+edip 49/10
m.+et 21/5
m.+iyle 40/15
m.+kıl 41/15
m.+şefkat ve merhametler edip 40/19
- merhamet-disar** *Ar. birl. sf.* Çok merhametli.
m.+güftar-ı merhamet-disar 18/3
- merhamet-intimâ** *Ar. birl. sf.*
Merhametli.
m.+sedâ-yı merhamet-intimâdan 31/19
- merhamet-peyvest** *Ar. Far. birl. sf.*
Merhamete ulaşan.
m.+dest-i merhamet-peyvesti 40/19
m.+dest-i merhamet-peyvestiyle 18/8
- merhametsiz** *sf.* Merhameti olmayan.
m. 52/1
- merhem** *Ar. i.* Deriye sürülerek kullanılan, içinde birçok etkili madde bulunan, yumuşak ve koyu kıvamda, yağlı veya yağsız ilaç.
m.+iyle 40/16
- merhum** *Ar. sf.* Ölmüş Müslüman erkek, rahmetli, rahmetlik.
m. 84/7, 88/15
- merkez** *Ar. i.* Belirli bir yerin ortası.
m. 15/17
- merkum** *Ar. sf.* Adı geçen, az önce anılan.
m.+efendi-i merkum 89/10, 90/1
- mermer** *Ar. i.* Genellikle beyaz, renkli ve damarlısı da olan, cilalanabilen, billurlaşmış kireç taşı.
m.-i safiden 13/3
- mert** *Far. sf.* Adam, insan.
m.+(merd)-i hunhar 45/9
- mesâbe** Derece, değer, kadar.
m.+sinde 34/13
- mesâfat** *Ar. i.* Aralar, mesâfeler.

- m.-i mekân 7/15
- mesâfe** *Ar. i.* Ara, aralık, uzaklık.
m.+de 63/12, 71/8
m.+den 36/4
m.-i menzil 80/18
- mesâî** *Ar. i.* Çalışmalar, emekler.
m.-i mukteziyyeden 36/9
- mesâib** *Ar. i.* Musîbetler, felâketler.
m. 74/4
m.-i miktarın 41/3
- mesel** *Ar. i.* Örnek, misal.
m.+fi'l-mesel 80/4
- meserret** *Ar. i.* Sevinç.
m. 43/8, 84/1
m.+ahvâl-i meserret-meâli
41/19
m.+envâi esbab-ı meserret 45/2
m.+le 44/14, 78/1, 86/5
m.+makâm-ı meserret
fercamda 22/8
m.+ruh-efzâ yı meserret 42/4
- meserret-fezâ** *Ar.Far. birl. sf.*
Sevinç artıran.
m. 16/9
- meslek** *Ar. i.* Belli bir eğitim ile
kazanılan sistemli bilgi ve
becerilere dayalı, insanlara
yararlı mal üretmek, hizmet
vermek ve karşılığında para
kazanmak için yapılan,
kuralları belirlenmiş iş.
m. 6/14
- mesmû** *Ar. sf.* İşıtilmiş, duyulmuş olan.
m.+muz 26/1
- mesmum** *Ar. i.* Zehirlenmiş
m.+ederim 86/4
- mesnet** *Ar. i.* Dayanak, mevki, makam
m.+câlis-i mesned-i izz ü ihtiram
olmuşlar 30/17
- mesrûde** *Ar. sf.* Söylenmiş anlamındaki
mesrud kelimesinin tamlamalarda
ortaya çıkan aynı mânâdaki
müennes şekli.
m.+halat-ı mesrûdeden 10/10
m.+iştimâl-i mesrûde 22/12
- mesrur** *Ar. i.* Sevinmiş, sevinçli.
m. 13/8
m.+eder idi 16/5
m.+müferrih ve mesrur olasin
12/7
m.+olup 4/19
- mesrûre** *Ar. sf.* Sevinmiş, sevinçli
anlamındaki mesrur kelimesinin
tamlamalarda ortaya çıkan aynı
mânâdaki müennes şekli.
m.+tembîhât-ı mesrûreden 91/18
- mest** *Ar. i.* Sarhoş.
m.+sin 14/11
- mesûliyet** *Ar. i.* Sorumluluk
m. 48/17
- mesut** *Ar. sf.* Mutlu, sevinçli, uygun.
m. 44/1
m.+âkıbet-i mesut 92/16
m.+(mesûd)-ı hasnâ 8/3
m.+ve müftehir oldum ise 68/12
- meşâhîr** *Ar. i.* Ünlü kimseler.
m. 2/5
m.-i tüccâr-ı Keşmir'den 25/5

meşak *Ar. i.* Sıkıntılar.
m.-ı vârideden 80/18

meşâmaha *Ar. i.* Kokular.
m. 39/10

meşhûde *Ar. sf.* Görülen, gözle
görölmüş, tanık olunmuş
anlamındaki meşhut
kelimesinin tamlamalarda
ortaya çıkan aynı mânâdaki
müennes şekli.
m.+ızdırâbât-ı meşhûdemi
45/12
m.+muâvenet-i meşhûde 59/9

meşhûrâne *Ar. Far. zf.* Şöhretliye,
tanınmışa yakışır şekilde.
m.+tehâcüm-i meşhûrâne 37/17

meşhûre *Ar. sf.* Ünlü, tanınmış,
herkeşe bilinen anlamındaki
meşhur kelimesinin
tamlamalarda ortaya çıkan aynı
mânâdaki müennes şekli.
m.+iskele-i meşhûresine 30/5

meşhut *Ar. sf.* Görülen, gözle görölmüş,
tanık olunmuş.
m.+bedâhet-i meşhud 34/1

meşrûa *Ar. sf.* Yasaya, dine uygun olan
anlamındaki meşrû kelimesinin
tamlamalarda ortaya çıkan aynı
mânâdaki müennes şekli.
m.+îmâl-i nâ-meşrûaya 87/8

meşrubat *Ar. i.*
m. 12/17
m.+envâi meşrubat ve me'kûlât
45/4

meşruh *Ar. sf.* Açıklanmış.
m. 74/4
m.+berminval-i meşruh 65/11
m.+bervech-i meşruh 54/13,
55/10

meşrûha *Ar. sf.* Açıklanmış anlamındaki
meşruh kelimesinin tamlamalarda
ortaya çıkan aynı mânâdaki
müennes şekli.
m.+ahvâl-i meşrûhadan 53/10
m.+vukûât-ı meşrûhayı 65/12

metâ *Ar. i.* Mal, ticâret malı, sermâye.
m.-ı mevcûdeyi 28/11
m.-ı mevfûre 27/13

metânet *Ar. i.* Metin olma, dayanma,
dayanıklılık, sağlamlık.
m.+i 21/2
m.+imi 61/3
m.+kemâl-i metânet 59/1, 63/7

metfen *Ar. i.* Mezar, kabir.
m.+in 83/12

metrûkât *Ar. i.* Ölen birinin bıraktığı
şeyler.
m.-ı mevcûdeyi 92/10

mevâki *Ar. i.* Yerler, mevkîler.
m.-i mahûfeden 60/7

mevcûde *Ar. sf.* Var olan, bulunan
anlamındaki mevcut kelimesinin
tamlamalarda ortaya çıkan aynı
mânâdaki müennes şekli.
m.+emvâl-i mevcûdenizi 30/9
m.+esliha-i mevcûdemi 34/19
m.+metâ-ı mevcûdeyi 28/12
m.+metrûkât-ı mevcûdeyi 92/10

- m.+mücevherat-ı mevcûdeden 75/10
- m.+nîmet-i mevcûde-i bî-pâyânı 78/4
- m.+nukûd-ı mevcûdeyi 82/13
- m.+servet-i mevcûdem 80/12
- m.+servet-i mevcûdesinden 25/14
- m.+servet-i mevcûdesine 65/17
- mevcut** *Ar. sf. i.* Var olan, bulunan veya bir topluluğu oluşturan bireylerin tümü.
- m. 82/15
- m.+iken 85/5
- m.+melâl-i mevcudi-i cihandan 92/9
- m.+tur 76/9
- mevfur** *Ar. sf.* Çok, bol.
- m.+huzûr-ı şevket-i mevfur-ı şâhânemde 5/13
- m.+unuza 56/13
- mevfûre** *Ar. sf.* Çok, bol anlamındaki mevfur kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
- m.+metâ-ı mevfûre 27/13
- m.+nukûd-ı mevfûre 26/3
- mevki** *Ar. i.* 1. Yer, mahal. 2. Makam. 3. Durum.
- m.+de 80/13
- m.+den 37/6
- m.+e 82/14
- m.+i 11/13
- m.-i dilnişîn-i cennet 9/4
- m.-i helakete 91/16
- m.-i mahsûs-ı İrem 61/8
- m.-i mahsûsa 60/16
- m.-i mahûfe 91/18
- m.-i maksûda 89/3
- m.-i matlûbe 79/3
- m.-i mezbûreye 59/10
- m.-i müthište 58/18
- m.+imde 23/9
- m.+inde 7/1
- mevsim** *Ar. i.* Yılın, güneşten ısı, ışık alma süresi ve dolayısıyla iklim şartları bakımından farklılık gösteren dört bölümünden her biri, sezon.
- m.+inde 43/9
- mevt** *Ar. i.* Ölüm.
- m.+deryâ-yı mevte 38/13
- m.+emârât-i mâlûme-i mevti 79/9
- m.+le 4/5, 78/10
- mev'ut** *Ar. sf.* Vadolunmuş, söz verilmiş.
- m.+vakt-i mev'utta 88/12
- mevzû** *Ar. i.* Konu.
- m.+ve mazbut ettirdi 92/19
- mey** *Far. i.* Şarap, bâde.
- m.-i gül-fam 18/13
- meyan** *Far. i.* Ara, orta.
- m.+ında 9/1
- meyâne** *Far. i.* Ara, orta.
- m.+lerinde 28/16
- m.+nize 37/14
- meydan** *Ar. i.* Alan, saha
- m. 34/1
- meyus** *Ar. sf.* Üzgün, karamsar.

m. 44/16
me'yusâne *Ar. Far. zf.* Ümitsiz bir halde.
m.+tavr-ı me'yûsâne 67/11
mezar *Ar. i.* Ölünün gömülü olduğu yer, kabir, sin, makber.
m. 57/18, 84/3
m.+ının 83/11
mezâristan *Ar. Far. birl. i.* Mezarlık.
m.+a 57/16, 83/11
mezbele *Ar. i.* Çöplük.
m. 72/16
mezbûre *Ar. sf.* Yukarıda adı geçen anlamındaki mezbur kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.+müddet-i mezbûreden 20/8
m.+mevki-i mezbûreye 59/10
meze *Far. i.* İçki içilirken yenilen yiyecek.
m.+ler 53/4
mezellet *Ar. i.* Alçalma, bayağılaşma.
m.+çah-ı mezelletinde 31/15
m.+te 46/4
meziyet *Ar. i.* Bir kişiyi veya nesneyi benzerinden üstün gösteren nitelik
m.-i hüsn-i semâhatle 10/7
mezkûre *Ar. sf.* Az önce adı geçen anlamındaki mezkûr kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.

m.+leyle-i mezkûrede 21/10
mezmûme *Ar. sf.* Kınanmış, kötülenmiş, çirkin anlamındaki mezmum kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.+kavâid-i mezmûme-i vahşiyeti 5/17
m.+şıklık-ı şîve-i mezmûmesinden 26/1
mezun *Ar. sf.* 1. İzin almış, izinli. 2. Bir iş için yetki verilmiş, yetkili.
m.+dâvet ve mezun ederim 20/9
m.+sunuz 6/16
mı/mi/mu/mü *e.* Soru edatı.
m. 53/15, 64/6, 71/5
m.+sınız 29/2
m. 11/15, 14/16, 17/13, 20/15, 20/18, 22/10, 24/3, 26/12, 27/5, 29/15, 37/7, 39/1, 40/13, 46/14, 47/1, 49/4, 51/1, 55/18, 63/16, 64/10, 80/14
m.+sin 38/5, 51/9, 84/4
m. 75/17
m.+sun 35/9
mızrak *Ar. i.* Uzun saplı, sivri demir uçlu silah, cıda.
m. 11/11
miftah *Ar. i.* Anahtar.
m.-ı lisân-ı tevâzu'la 7/3
mihnet *Ar. i.* Sıkıntı
m. 46/6, 48/14, 49/10
m.+esîr-i çah-ı mihnet 32/4
m.+giriftâr-ı mihnet olasınız 46/5

- m.-i nâmus-şikenânedan 57/7
m.+lerin 46/12
- mihr** *Ar. i.* 1. Müslüman bir erkeğin nikâh esnasında eşine vermeyi kabullendiği mal veya para. 2. Güneş. 3. Sevgi dostluk.
m.-i girdarı 64/8
m.-i ruhsardan 24/13
m.+varak-ı mihr-i vefâyı 37/10
- mihr-izar** *Ar. birl. sf.* Güneş yanaklı.
m.+ın 15/15
- mihr-perver** *Ar. Far. birl. sf.* Seven, muhabbetli.
m.+mâh-ı mihr-perver 18/7
m.+mâh-ı mihr-perverin 22/14
m.+perî-peyker-i mihr-perver 41/12
- mihriban** *Far. birl. i.* Şefkatli, güler yüzlü, yumuşak huylu, dost.
m.+nâ-mihriban 28/15
m.+peder-i mihriban 87/19
- miknet** *Ar. i.* Güç kuvvet, kudret.
m.+e 25/6
- miktar** *Ar. i.* Bir şeyin ölçülebilen, sayılabilen veya azalıp çoğalabilen durumu, nicelik.
m. 27/15, 34/3
m.+mesâib-i miktarın 41/3
- milyon** *Fr. i.* Bin kere binsayının adı.
m.+larca 69/17
- min-indillah** *Ar. birl. zf.* Allah tarafından.
m. 35/10
- mine'l-bed'i** *Ar. birl. zf.* Başından, en baştan.
m.+ve ile'l-hatim 89/18
- mini** *Fr. sf.* Çok küçük veya kısa.
m.+mini 40/14
- minnet** *Ar. i.* Yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu sayma, gönül borcu
m. 88/9
- minval** *Ar. i.* Biçim, yol, tarz.
m. 9/10, 20/11
- misâfir** *Ar. i.* Konuk.
m.-i cefâ-dîdem 62/1
m.+im 32/18
m.+lerim 6/11
- misal** *Ar. i.* 1. Örnek olarak alınabilen, gösterilen şey, örnek. 2. Benzer
m. 16/19, 22/3, 23/5, 61/8
m.+de 45/1
m.+i 11/16, 13/12, 47/13, 57/15
m.+in 13/2
- misk** *Ar. i.* Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir tür erkek ceylanın karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde.
m.+in 84/16
m.+muy-i misk 17/17
m.+râyihâ-i misk-i ez-karna 17/16
m.+zulmet-i gîsû-yı misk-i muyı 16/1
- muahharen** *Ar. zf.* Sonradan.
m. 91/2
- muallim** *Ar. i.* Öğreten, öğretmen, hoca.

m.-i mâhir 74/6
m.+im 75/19
muammâ Anlaşılmayan, bilinmeyen şey
m.+ebyât-ı muammâ-yı
nikâtların 4/14
muâvenet *Ar. i.* Yardım
m.-i meşhûde 59/8
m.+iyle 38/6, 53/2
muâyene *Ar. i.* Bir kimsenin hasta olup olmadığını veya hastalığın ne olduğunu araştırma, sağlık muâyenesi.
m.+bil-muâyene 29/5, 60/7
m.+edip 39/12
mubâyaa *Ar. i.* Satın alma.
m.+dan 77/10
mûcip *Ar. sf.* Gerektiren, gerektirici.
m.+ber-mûcip-i nedamet 66/15
m.+(mûcip)-i tâlîmat 73/13
mufârakat *Ar. i.* Ayrılma ayrılık.
m.+ahar-ı kelâm-ı mufârakat
15/1
mugannîyan *Ar. i.* Şarkıcı
m.+ı hoş elhan 18/14
mugâyir *Ar. sf.* Uymaz, aykırı.
m.-i ahd 22/13
muğtenimü'l-vücut *Ar. i.* Vücudunu ganimet bilen.
m. 6/12
muhâbâ *Far. i.* Korku, çekinme.
m.+bî-muhâbâ 59/12
muhabbet *Ar. i.* 1. Sevgi. 2. Dostça konuşma.

m.+âgûş-ı muhabbete 67/6, 83/14
m.+âgûş-ı muhabbetimde 16/18
m.+âgûş-ı muhabbetime 20/5
m.+kemâl-i muhabbet ve şefkatle
26/7
m.+taht-ı muhabbet-i baht-ı
mülûkânede 46/11
muhabbet-engizâne *Ar. Far. birl. sf.*
Muhabbetli kimseye yakışır tarzda.
m.+kelimât-ı muhabbet-engizânelerinden 82/6
muhâfaza *Ar. i.* Koruma, saklama, korunum
m. 79/10
m.+etmekle 56/11
m.-i vücudum 34/18
muhâl *Ar. sf.* İmkansız.
m.+emr-i muhal 22/10
muhallâ *Ar. sf.* Süslenmiş.
m. 5/8
muharririn Yazarlar.
m. 2/1
muhibbi *Ar. i.* Sevgi duyan, dost.
m.-i hayâtım 62/5
m.-i hayâtımla 34/5
muhtaç *Ar. sf.* Bir şeye gereksinim duyan
m.+ım (muhtacım) 59/9
muhterem *Ar. sf.* Saygıdeğer.
m. 6/11
muhyi *Ar. sf.* Dirilten, canlandıran, yaşam veren.
m.-i hayâtımla 65/1

mukābele *Ar. i.* Karşılık verme, karşılama, karşılık.
m. 54/17
m.+ye 54/14

mukaddeme *Ar. sf.* Önce gelen, önceki anlamındaki mukaddem kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.+den 82/1
m.-i ahvâlimden 57/2

mukarrer *Ar. sf.* Kararlaştırmış, kararlaştırılmış.
m.+âdet-i mukarrere 46/10

mukāvele *Ar. i.* Sözleşme
m.+den 21/3
m.+hilâf-ı mukāvele 22/13

mukāvemet *Ar. i.* Dayanma, karşı durma, karşı koyma, dayanırlık
m.+oldu ise 41/3

mukayyet *Ar. sf.* 1. Bağlı olan, bağlanmış. 2. Bir şart veya kayıtla bağlı olan.
m.+esir ve mukayyet etmeyeceğim 10/1
m.+ettirdiler 24/5

mukim *Ar. sf.* Bir yerde, bir evde oturan, eğleşen, ikamet eden.
m. 7/1, 56/9,78/13

muknia *Ar. sf.* İnandıran, ikna eden anlamındaki mukni kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.+kelimât-ı muknia 28/10

muktedir *Ar. sf.* Bir şeyi yapmaya, başarmaya gücü yeten, erkli.
m. 38/14
m.+in 79/17
m.+olabilir mi 20/15, 22/10
m.+olamayıp 48/9

mukteziye *Ar. sf.* Gerekli anlamındaki muktezi kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.+mesâî-i mukteziyyeden 36/9
m.+teselliyat-ı mukteziyyede 44/17

mum *Far. i.* Bir fitilin etrafına erimiş bal mumu, içyağı, stearik asit veya parafin dökülerek genellikle silindir biçiminde dondurulan ince, uzun aydınlatma aracı.
m.+larla 75/4

mûmâileyh *Ar. birl. i.* Adı geçen, yukarıda anılan, sözü edilen kimse.
m.+efendi-i mûmâileyhin 92/10

muntazır *Ar. i.* Bekleyen, gözleyen.
m.+iken 75/5
m.+lara 41/15

murassa *Ar. sf.* Değerli taşlarla bezenmiş, cevahirle süslenmiş.
m. 13/7

musammem *Ar. sf.* Kesin karara bağlanmış.
m.+an samimül kalb-i musammem oldum 91/12

musanna *Ar. sf.* Sanatkâr elinden çıkmış, sanatlı.
m. 13/3

musîbet-dîde *Ar. Far. birl. sf.* Musîbet görmüş, felâkete uğramış.
m.+bimare-i musîbet-dîde 56/7

mûsikî *Ar. i.* Kulağa hoş gelen sesler dizisi müzik
m. 19/8

mutafî *Ar. sf.* Çevresinde, etrafında dolaşan tarzda.
m.-i hiddet ve harâret 49/18

mutallaka Boşanarak dul kalmış kadın.
m.-i mâsum 71/9

mutarassıt *Ar. sf. ve i.* Gözleyen, kollayan.
m.+iken 91/9
m.+tırlar 70/6

mutasavvere *Ar. sf.* Tasarlanan, düşünülen, muhtemel anlamındaki mutasavver kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.-i ârizadan 44/18
m.-i câhilânedan 12/8

mûtat *Ar. sf.* Alışılmış, alışılan.
m.+nagamat-ı mûtadeyi 18/15

mûteber *Ar. sf.* Saygın, itibarı olan, hatırı sayılır, sözü geçer.
m. 79/9
m.+in 76/11

mûtenâ *Ar. sf.* Özenilmiş, özenle yapılmış, seçkin, önemli.
m.+vesâyâ-yı makbûle-i
mûtenâyı 83/17

muvâfakat *Ar. i.* Uygun görme, onama, kabul etme.
m.+a 28/3
m.+edildi 9/2

muvaffak *Ar. sf.* Başarmış, başarılı.
m. 33/10
m.+olamadılar 79/7
m.+olamayıp 33/4
m.+olasın 81/16
m.+oldum 53/9
m.+olursun 59/18

muvaffakiyet *Ar. i.* Başarı.
m.+lerini 28/3

muvâfık *Ar. sf.* Uygun
m. 23/5
m.+olduk 79/4
m.+olup 66/12

muvakkaten *Ar. zf.* Az bir zaman süresince, geçici olarak, eğreti olarak.
m. 49/19

muy *Far. i.* Saç teli.
m. 84/16
m.-i misk 17/17
m.+zulmet-i gîsû-yı misk-i muyı 16/1

muzafferâne *Ar. Far. zf.* Muzafferce.
m.+tavr-ı muzafferâne 69/15

mübâlağa *Ar. i.* Abartı.
m.+dan 77/8

m.+lardan 14/7

mübâşeret *Ar. i.* Bir işe başlama, girişme.
m.+ediyor 41/1
m.+ihtimam ve mübâşereteder idi 18/1

mücâzat *Ar. i.* İşlenen bir suçtan ötürü ceza verme.
m.+hapis ve mucâzâtımızı sabaha tâlik etmekle 52/18

müceddeden *Ar. zf.* Yeni olarak, ilk defa.
m. 11/20, 36/2, 42/5, 51/13, 67/16

müceddet *Ar. i.* Yenilenmiş, yepyeni.
m.+hayât-ı müceddet 29/14

mücessem *Ar. sf.* Cisim durumunda olan.
m.-eyi 14/6

mücevher *Ar. i.* Değerli süs eşyası.
m. 77/11
m.+den 61/9
m.+le 13/7
m.+ler 65/5
m.+sarây-ı mücevher 43/7

mücevherat *Ar. i.* Mücevherler.
m.+a 15/13
m.-i mevcûdeden 75/10
m.-i vefire-i nefîse 12/12

mücevherci *i.* Kuyumcu.
m. 8/2
m.+mizin 71/19

müçtemi *Ar. sf.* Toplanmış, bir araya gelmiş, toplu.
m. 13/1

müdâfaa *Ar. i.* Savunma, koruma
m. 54/14

müdâvat *Ar. i.* Hastayı tedâvi etme, bakıp ilâç verme.
m.+ettirdikten 72/19
m.+tan 32/14

müdâvemet *Ar. i.* Devamlı yapma, ara vermeden, sürekli çalışma.
m. 10/4

müddet *Ar. i.* Süre.
m. 10/10, 79/4, 84/14
m.+i mezbûreden 20/7
m.-i mühletin 57/6
m.-i ömrümde 9/17
m.-i seyahate 7/5

müdebbire *Ar. sf.* İşin arkasını ve sonunu düşünüp çare arayan, önlem alan anlamındaki müdebbir kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.+tâcir-i müdebbire 74/6

müessir *Ar. sf.* Dokunaklı, etkili.
m. 42/7, 56/14, 62/8, 73/17, 80/8

müessirâne *Ar. Far. zf.* Tesirli ve dokunaklı bir şekilde.
m. 58/7
m.+tavr-ı müessirâne 61/19

müessire *Ar. sf.* Dokunaklı, etkili anlamındaki müessir kelimesinin

- taamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.+ebyât-ı müessire-i âşıkâne 9/9
- müfad** *Ar. i.* İfade edilen şey, mânâ, anlam.
m.-ı sadâkat 28/8
- müferrih** *Ar. sf.* İç açıcı, ferahlık verici.
m.+ve mesrur olası 12/7
m.+ve münbasit olup 69/16
- müftehir** *Ar. sf.* Bir şeyi övünç bilerek onunla sevinen, övünen, iftihar eden.
m.+mesut ve müftehir oldum ise 68/12
- mühimme** *Ar. sf.* Önemli anlamındaki mühim kelimesinin taamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
m.+umûr-ı mühimme-i saltanata 93/2
- mühlet** *Ar. i.* Vâde
m.+müddet-i mühletin 57/6
- mühlik** *Ar. sf.* Öldürücü, tehlikeli.
m. 40/9
m.+tir 41/9
- mühür** *Far. i.* Bir kimsenin, bir kuruluşun adının veya unvanının tersine kazılı bulunduğu, metal, lastik vb.nden yapılmış araç, damga, kaşe.
m.+terk-i mührettin 22/17
- müjgân** *Far. i.* Kirpik.
m.+tîr-i müjgân 16/2
- mükedder** *Ar. sf.* Üzgün
m.+sin 83/16
- mükemmel** *Ar. sf.* Eksiksiz, kusursuz, tam, yetkin, şahane.
m. 12/13, 61/11
- mükerrem** *Ar. sf.* Saygıdeğer, sayılan, aziz.
m. 25/8, 25/9
- müktesefen** *Ar.zf.* Yoğun olarak, sıklıkla.
m. 56/1
- mülâhaza** *Ar. i.* Düşünce
m. 85/1
m.+sıyla 88/7
- mülâkat** *Ar. i.* Buluşma, görüşme.
m. 26/6
- mülâtafat** *Ar. i.* Şakalaşmalar.
m.+tan 18/9
- mülâyemet** *Ar. i.* Yumuşaklık.
m.+e 6/10
m.+nâ-mülâyemet 35/17
- mülâyimâne** *Ar. Far. zf.* Yumuşak huylu bir şekilde.
m. 80/17
- mülâyimat** *Ar. i.* Yumuşak huyluluklar.
m.+nâ-mülâyimat 74/2
m.+na mülâyimâtı 26/12
- mülk** *Ar. i.* Ev, dükkân, arazi vb. taşınmaz mal.
m.+fakr-ı mülkün 3/17
m.+fakr-i mülk 93/6
m.+ün 3/18, 66/4, 93/7

mülûk *Ar. i.* Melikler, hükümdarlar.

m.+ebnâ-yı mülûk 10/6

mülûkâne *Ar. Far. sf. ve zf.*

Hükümdarlara yakışır tarzda,
şâhâne.

m. 32/10

m.+taht-ı muhabbet-i baht-ı

mülûkânede 46/11

m.+bâ-irâde-i aliyye-i

mülûkâne 5/9

m.+eşyâ-ı nefise-i mülûkâne
65/6

m.+idârât-ı mülûkâneyi 12/4

m.+serîr-i mülûkâne-i mümtâze
11/14

m.+sofra-i mülûkânede 12/19

m.+taltîfât-ı mülûkânedden 93/1

mümânaat *Ar. i.* Engel olma, karşı
koyma.

m.+a 20/15, 22/10

m.+ta 87/8

m.+ve tagayyüb ettim ise 22/7

mümâşat *Ar. i.* Suyunca gitme.

m.-ı lâzımeden 73/8

mümeyyize *Ar. sf.* İyiyi, kötüyü,
doğru ve yanlış ayıran, seçen
anlamındaki mümeyyiz
kelimesinin tamlamalarda
ortaya çıkan aynı mânâdaki
müennes şekli.

m.+kuvvet-i mümeyyize 13/10

mümkün *Ar. sf.* Olabilir, olası.

m. 26/9

mümtaz *Ar. sf.* Seçkin.

m. 12/16

m.+meclis-i mahsûs-ı mümtaz
15/12

mümtâze *Ar. sf.* Seçkin anlamındaki
mümtaz kelimesinin

tamlamalarda ortaya çıkan aynı
mânâdaki müennes şekli.

m.+mefrûşât-ı mümtâze 12/11

m.+serîr-i mülûkâne-i mümtâze
11/14

m.+edevât-ı zerrine ve sîmîne-i
mümtâze 12/18

münâsebet *Ar. i.* Sebep, vesile, gerekçe,
neden.

m.+iyle 25/13, 84/15

m.+le 85/1

münâsebet *Ar. i.* Uygun olmayan, yakışsız,
çirkin
m. 71/16, 71/17

mün'atf *Ar. sf.* Yönelen, meyleden.

m.+olmağla 3/2

münbasit *Ar. sf.* Açılan, açılmış,
yayılmış, genişlemiş.

m.+müferrih ve münbasit olup
69/16

müncer *Ar. sf.* Bir yana doğru çekilip
sürüklenen.

m.+oldu 9/1

mün'im *Ar. sf.* 1. Nîmet veren, yedirip
içiren Allah. 2. Velinîmet.

m.+cenab-ı mün'im-i yekta 8/5

m.+naîm-i mün'im 25/6

münkeşif *Ar. sf.* Açılan, açılmış.

m.+olmağla 33/2

münşak *Ar. sf.* Yarılmış, çatlamış.
m.+olup 57/19

müntakim *Ar. i.* Günahkârları,
adâletinin gereği olarak
cezalandıran, mazlumların
intikâmını alan, anlamında
esmâ-i hüsnâdandır.
m. 59/8
m.+cenab-ı müntakim 82/9
m.+hazret-i müntakim-i zî-
kudretten 29/11
m.-i hakîkînin 91/7
m.+kadir-i müntakimden 39/2

müntehâ *Ar. i.* Son, sona ermiş,
bitmiş.
m.+sahrâ-yı nâ-müntehâ 36/6

müntehî *Ar. sf.* Son bulan, bir yere
varıp ulaşan.
m.+olur 66/16

mürâcaat *Ar. i.* Başvuru
m.+bil-mürâcaat 75/11
m.+edip 89/13
m.+et 67/2

mürekkep *Ar. sf.* -den oluşmuş
m. 53/14, 82/2

mürettep *Ar. sf.* Sonradan
düzenlenmiş, derlenmiş
m.+olup 55/8

mürg-dil *Far. birl. sf.* Korkak,
yüreksiz, ödle.
m.-i dil 22/5

mürtaîş *Ar. sf.* Tütreyen, titrek.
m.+olmakla 22/6

mürur *Ar. i.* 1. Geçme, bir taraftan girip
diğer taraftan çıkma. 2. Geçip
gitme. 3. Sona erme.
m.+eder etmez 26/17, 76/6
m.+etmekle 67/7
m.+etmeksizin 92/6
m.+ettikte 38/4, 39/17, 82/1,
84/14

müsâade *Ar. i.* İzin, icazet, ruhsat
m.+aldım 57/5

müsâferet *Ar. i.* Yolculuk, seyahat.
m.+zahmet-i müsâferet 27/19

müsâit *Ar. sf.* Uygun, elverişli.
m. 51/7

müsâlemet *Ar. i.* Barış.
m.+tayy-ı tarîk-i müsâlemet
28/15

müsâraat *Ar. i.* Acele etme.
m.+ettim ise 33/8

müsellaha *Ar. sf.* Silâhlanmış, silâhlı
anlamındaki müsellah
kelimesinin tamlamalarda ortaya
çıkan aynı mânâdaki müennes
şekli.
m.+asakir-i müsellaha 55/18

müskirat *Ar. i.* Sarhoş eden şeyler,
alkollü içkiler.
m.+tan 10/17

müslim *Ar. i.* Müslüman.
m. 25/8, 53/15
m.+le 25/9

müslime *Ar. i.* Müslüman
anlamındaki müslim kelimesinin

	tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli. m.+merâhim-i müslime 59/8		m.+hâzır müşâhede ettim 13/1 m.+kıl 14/9 m.+kılmağla 79/9 m.+sinden 13/10
müstağni	<i>Ar. i.</i> Elinde olanla yetinen, doygun. m.+olur idim 60/10	müşebbek	<i>Ar. sf.</i> Ağ ve kafes gibi örülmüş veya oyulmuş. m.-i mahsûsama 10/18
müstağrak	<i>Ar. sf.</i> Batmış dalmış. m. 15/14	müşerrih	<i>Ar. sf.</i> Açıklayan. m.+bervech-i müşerrih 16/7
müstahles	<i>Ar. sf.</i> Kurtulmuş. m. 53/11	müşerriha	<i>Ar. sf.</i> Açıklayan anlamındaki müşerrih kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli. m.+kelimât-ı müşerrihadan 42/14
müstakim	<i>Ar. sf.</i> Doğru, doğruluktan şaşmayan. m.+oldular 7/1 m.+tarîk-i müstakim-i sadâkatten 80/5	müşfikâne	<i>Ar. Far. zf.</i> Sevecen bir şekilde. m.+leri 26/11 m.+sin 18/4
müsteban	<i>Ar. sf.</i> Açıkça ortaya konmuş olan, şüpheye yer bırakmayacak şekilde anlaşılan, açık. m. 33/19, 42/14 m.+idi 49/16 m.+olduğu 53/10	müştâkiyet	<i>Ar. sf.</i> Şiddetle arzu edenler, hasret çekenler anlamındaki müştak kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli. m.+e 16/1
müsted'îyat	<i>Ar. i.</i> Şikâyetçiler. m.-ı mütevâliyenin 9/15	mütahammül	<i>Ar. sf.</i> Dayanma gücüne sâhip olan. m.+olur idim 80/17
müsûl	<i>Ar. i.</i> Saygı gösterme. m.+merâsim-i müsûle 5/14	mütâlâa	<i>Ar. i.</i> Herhangi bir konu üzerinde ayrıntılı düşünme ile oluşan görüş ve yorum. m.+lede'l-mütâlâa 62/13
müşâhed	<i>Ar. sf.</i> Görülen, müşâhede edilen. m.+bil-müşâhed 47/13 m.+kıldım 22/1	müteaccibâne	<i>Ar. Far. zf.</i> Şaşkınca, hayrete düşmüşcesine. m. 16/14, 85/6, 89/12
müşâhede	<i>Ar. i.</i> Gözle görme. m. 14/7 m.+bil-müşâhede 27/6, 29/9, 86/18		

müteallik *Ar. sf.* İlişkin, ilgili.
m. 43/2
m.+tir 84/13

mütebessimâne *Ar. Far. zf.*
Gülümsercesine.
m. 69/15

müteehhil *Ar. sf.* Evlenmiş, evli.
m.+olmayıp 9/17

müteessif *Ar. sf.* Üzülen, acınan,
yerinen, esef eden.
m.+fevka'l-hadd 43/5

müteessifâne *Ar. Far. zf.* Üzülerek.
m. 40/12

müteessir *Ar. sf.* Üzölmüş, üzüntölü.
m. 92/9
m.+fevka'l-hadd 43/5
m.+olarak 6/10
m.+olup 40/10, 62/9
m.+ve perîşan olup 58/8

müteessirâne *Ar. Far. zf.* Üzölerek.
m. 82/17
m.+ tavr-ı müteessirâne 4/3

müteezzî *Ar. sf.* Eziyet çeken.
m.+olarak 92/9

mütehammil *Ar. sf.* Dayanıklı.
m.+olamam 41/4

mütehayyile *Ar. i.* Hayal kurma.
m.+rüyâ-yı mütehayyile ederek
44/3

mütehayyir *Ar. sf.* Şaşmış, şaşırmış
olan.
m. 12/13

mütehayyirâne *Ar. Far. zf.*
Şaşırmış olarak, şaşıarak.

m. 89/12

mütelebbis *Ar. sf.* Giyinmiş.
m.+ettikten 27/8

mütenebbih *Ar. sf.* Aklını başına
toplayan, akıllanmış, uslanmış.
m.+müteyakkız ve mütenebbih
olup 36/15
m.+ve müteyakkız olur isem 7/11

müterakkab *Ar. sf.* Gözlenen, umulan,
ümit edilen.
m.+iken 90/16

mütereddit *Ar. sf.* Tereddüt eden,
çekingen, kararsız, ikircimli
m. 42/2, 60/4
m.+kalıp 41/13

müterennim *Ar. sf.* Güzel ve yavaş bir
sesle şarkı söyleyen.
m.+olup 9/9

mütesellî *Ar. sf.* Avunan.
m. 20/17

mütevâliye *Ar. sf.* Art arda gelen, üst
üste olan, ardışık anlamındaki
mütevali kelimesinin
taamlamalarda ortaya çıkan aynı
mânâdaki müennes şekli.
m.+müsted'îyât-ı mütevâliyenin
9/15

mütevekkilen *Ar. zf.* Allah'a
sığınarak.
m.+ alellah 33/6

mütevellit *Ar. sf.* Doğmuş, dünyaya
gelmiş.
m.+idiler 25/10

müteyakkız *Ar. zf.* Uyanık, tetikte.

m. 47/13	m.+tatlik ve müttehim ettiğim 77/18
m.+mütenebbih ve müteyakkız olur isem 7/11	müvehhin <i>Ar. sf.</i> Kuvvetsiz, güçsüz olan.
m.+ve mütenebbih olup 36/15	m.+kudret-i müvehhin 35/11
müteyakkızâne <i>Ar. Far. zf.</i>	müverrihin <i>Ar. sf.</i> Tarihçiler.
Uyanık ve dikkatli bir şekilde.	m. 2/1
m.+masturât-ı müteyakkızâne 10/5	müzayede <i>Ar. i.</i> Açık artırma.
mütezelzil <i>Ar. sf.</i> Sarsılan, titreyen, sallanan.	m.+lede'l-müzayede 77/7
m.+olup 60/13	müzdad <i>Ar. sf.</i> Artmış, çoğalmış.
müthiş <i>Ar. sf.</i> 1. Korkuya düşüren, korkunç, dehşetli. 2. Şaşılacak kadar değişik, hayrete düşüren.	m. 8/17
m. 39/14, 39/15, 41/7, 47/2, 47/5, 55/4, 58/14, 59/13, 61/7	müzehhep <i>Ar. sf.</i> Yıldızlanmış. çoğalmış.
m.+mahfûf-ı müthiş 51/11	m. 13/4
m.+mevki-i müthişte 58/18	müzeyyen <i>Ar. sf.</i> Süslenmiş, bezenmiş.
m.+ukbât-ı müthiş 60/6	m. 11/6, 12/13, 12/16, 32/10, 64/9
müthişe <i>Ar. sf.</i> Korkuya düşüren, korkunç, dehşetli anlamındaki müthiş kelimesinin	m.+kasr-ı müzeyyen 43/10
tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.	nâb <i>Far. sf.</i> Halis, katıksız, sâfi.
m.+hayâlât-ı müthişeye 45/10	n.+bâde-i nâbdan 50/15
m.+rüyâ-yı müthişe 11/19	nâ-bedid <i>Far. birl. sf.</i> Meydanda olamayan, görünmez
m.+vukûât-ı müthişe-i zamânedden 53/11	n.+oldular 62/19
müttefikan <i>Ar. zf.</i> Birleşerek, üzerinde fikir birliği ederek.	nâ-bekâr <i>Far. Ar. birl. sf.</i> İşe yaramaz, işsiz, haylaz.
m. 76/11, 80/13	n.+ın 63/9
müttehim <i>Ar. sf.</i> Suçlayan, itham den.	nâ-kâm <i>Far. birl. sf.</i> Maksadına erişememiş, nasipsiz.
	n.+da 40/3
	nâ-mahsur <i>Far. Ar. birl. sf.</i> Kuşatmasız.
	n.+fütuh-ı nâ-mahsur 17/2
	nâ-meşrûa <i>Far. Ar. birl. sf.</i> Yasaya aykırı.
	n.+îmâl-i nâ-meşrûaya 87/8

nâ-mihriban *Far. birl. sf.* Sevgisiz,
muhabetsiz.
n. 28/15

nâ-mülâyemet *Far. Ar. birl. sf.*
Yumuşak huylu olmayan.
n. 35/17

nâ-mülâyimat *Far. Ar. birl. sf.*
Yumuşak huylu olmayanlar.
n. 74/2
n.+ı 26/12

nâ-müntehâ *Far. Ar. birl. sf.* Sonsuz,
nihayetsiz.
n.+sahrâ-yı nâ-müntehâ 36/6

nâ-pâyidâr *Far. birl. sf.* Süreksiz;
sebatsız, kararsız
n.+cihân-ı nâ-pâyidârın 44/1,
46/12, 50/11, 65/14
n.+dünyâ-yı nâ-pâyidârın 6/6

nâ-pedîdar *Far. birl. sf.* Açık
olmayan, belirsiz.
n. 36/10

nâ-peydâ *Far. birl. sf.*
Görünmeyen, bellisiz;
kaybolmuş.
n.+umk-ı nâ-peydâsından
41/17
n.-yı helaketlerden 41/6

nâ-sevap *Far. Ar. birl. sf.* Sevabı
olmayan, sevapsız.
n.+tarîk-i nâ-sevâba 76/14

nâ-şinîde *Far. birl. sf.* İşitilmemeiş,
duyulmamaış.
n.+nâdîde-i nâ-şinîde 13/16

nâ-tüvan *Far. birl. sf.* Kuvvetsiz
zayıf.
n. 39/15
n.+cân-ı zayıf-ı nâ-tüvânım 41/2
n.+e 37/16

nâ-ümit *Far. birl. sf.* Ümitsiz, ümidi
kırılmış.
n. 57/12

naaş *Ar. i.* Ölen insanın vücudu, ceset.
n.+ımı 39/7

nâbud *Far. sf.* Bulunmayan, yok olan,
yok.
n. 16/8, 56/11
n.+edip 55/12
n.+vücut-ı nâbûduma 35/12

nâçar *Far. sf.* Çaresi olmayan, çaresiz.
n. 73/17
n.+çar u nâçar 29/5
n.+çar u nâçar 33/5

nâdanlık *i.* Cahil, bilgisiz olma
durumu veya nadanca davranış
n. 24/10
n.+tan 68/3

nâdîde *Far. sf.* Az görülür, görülmedik,
seyrek görülen
n.-i nâ-şinîde 13/16
n.+tertîbât-ı nâdîdeyi 12/6

nâfile *Ar. sf.* Yararsız.
n. 88/4

nagamat *Ar. i.* Nağmeler, ezgiler.
n.-ı mûtadeyi 18/14

nâgehan *Far. zf.* Ansızın, birdenbire,
vakitsiz.
n.+iptilâ-yı nâgehânı 44/5

n.+telaş-ı nâgehânı 45/11
nağme *Ar. i.* Güzel, uyumlu ses, ezgi,
melodi
n.-i âşıkâne 3/10
n.-i dâvûdî 18/14
nahlistan *Ar. i.* Hurmalık, hurma
bahçesi.
n. 11/2
nâil *Ar. sf.* Erişmiş, ele geçirmiş,
başarmış, kazanmış, ulaşmış.
n. 62/3
n.-i maksûda 59/17
nâim *Ar. öz. i.* Nîmete eren kimse;
bolluk, varlık içinde yaşayış.
n.-i mün'im 25/6
nâkâm *Far. sf.* Muradına ermemiş,
nasipsiz.
n. 51/14
nâle *Far. i.* İnleme, inilti.
n. 24/2
n.+ler 23/12
nam *Far. i.* Ad.
n. 24/13
n.+ında 78/13, 78/14
n.+ve nâmus ediyorlardı 26/3
n.+u nişânından 24/14
nâme *Far. i.* Mektup.
n. 62/9
n.+ler 9/12
nâmus *Ar. i.* 1. Bir toplum içinde
ahlak kurallarına ve toplumsal
değerlere bağlılık, iffet. 2.
Dürüstlük, doğruluk.

n.+nam ve nâmus ediyorlardı
26/3
n.+şişe-i nâmusun 22/15
n.+umun 57/4
nâmus-şikenâne *Ar. Far. birl. zf.*
Nâmus bozana yakışır tarzda.
n.+ahvâl-i nâmus-şikenâneyi 72/3
n.+den 22/7
n.+dir 81/5
n.+mihnet-i nâmus-şikenânedен
57/7
n.-yi 26/6
nân *Far. i.* Ekmek,
n.+u nîmetinden 65/15
nâr *Ar. i.* Ateş, od.
n.-ı hicrâna 65/3
nasâyih *Ar. i.* Öğütler.
n.+leriyle 49/18
nasıl *zf.* Bir işin ne biçimde, hangi
yolla olduğunu belirtmek için
kullanılan bir söz.
n. 26/9
nesihat *Ar. i.* Öğüt.
n.+ler ettik ise 26/7
n.+leri 73/13
n.+ve irâe eder idi 74/8
nasip *Ar. i.* Tanrı'nın kısmet ettiği şey.
n. 65/16
nâşî *Ar. sf.* Yad, yabancı, ağyar.
n. 68/3, 80/15, 91/11
n.+tecrübe etmekten naşi idim
6/14

naz	<i>Far. i.</i> 1. Kendini beğendirmek amacıyla yapılan davranış, cilve, eda. 2. İsteksiz gibi görünerek yalvarmak amacıyla yapılan davranış. n. 8/5, 17/14, 25/11, 43/15 n.+lar 42/17 n.+serv-i nâzımdan 50/4 n.+u işveler 20/4 n.+u niyazlar 17/14	38/7, 40/2, 40/3, 41/15, 43/2, 46/1, 47/2, 47/4, 47/9, 48/14, 48/15, 49/6, 55/3, 58/4, 69/10, 72/5, 73/11, 73/9, 74/19, 81/14, 81/3, 81/5, 85/1, 85/3, 86/18, 88/2 n.+çâre 24/11, 34/6, 37/11, 45/19, 54/10, 68/13 n.+dir 5/13, 23/1, 44/11, 45/13, 87/19 n.+fayda 79/5
nazar	<i>Ar. i.</i> Bakış, bakma, göz atma. n.-ı dikkat açıp 64/7 n.+ımda 45/7 n.+pîş-i nazarda 47/3	n.+her ne hal ise 13/12, 30/15, 34/11, 55/19, 69/14, 73/7, 82/1 n.+her ne kadar 57/3 n.+için 37/14, 41/4
nâzenin	<i>Far. sf.</i> 1. Cilveli, nazlı. 2. Narin, ince yapılı. n. 18/11, 52/5 n.-i bî-karin 42/7, 44/16 n.+bî-karin-i nâzeninden 16/19 n.-i sanem 43/12	n.+ise 27/6, 48/18, 62/2 n.+kadar 9/15, 12/17, 14/19, 30/10, 31/8, 33/2, 40/3, 65/5, 79/6, 83/3 n.+ler 10/8, 10/9, 14/9, 40/5, 44/12, 52/11, 67/6
nâzır	<i>Ar. sf.</i> Bir yere doğru bakan. n. 79/19 n.+ız 82/16 n.+li'n-nâzırın 50/18	n.+lerle 17/14 n.+olduğunu 52/12 n.+olmuş ise 68/17 n.+olur 18/19
nâzikâne	<i>Far. zf.</i> İncelikle, saygıyla, nezâketle. n.+asvat-ı nâzikâne 14/1	n.+vakte kadar 14/12 n.+ye 91/8
ne	<i>zm.</i> 1. Hangi şey. 2. Her şey. 3. <i>sf.</i> Hangi, nasıl. 4. <i>zf.</i> Neden. n. 3/14, 6/11, 6/15, 7/7, 10/8, 12/14, 12/3, 14/18, 14/19, 14/4, 16/11, 21/11, 23/14, 23/19, 23/9, 24/19, 27/19, 28/3, 29/2, 31/2, 32/9, 35/15, 35/7, 37/13,	n.+nebat 68/2 n.+nebean 38/8 n.+necat 34/16 n.+nedâmet 23/10
		nebat <i>Ar. i.</i> Bitki. n. 68/2
		nebean <i>Ar. i.</i> Fıskırıp çıkma, fıskırma. n. 38/8
		necat <i>Ar. i.</i> Kurtuluş, kurtulma. n.+tarîk-i necat 34/16
		nedâmet <i>Ar. i.</i> Pişmanlık. n. 23/10

	n.+ber-mûcib-i nedamet 66/15		n. 22/19
nedem	<i>zf.</i> Bir olayı doğuran başka bir olayı sormak için kullanılan bir söz; niçin	nereden	<i>zf.</i> Hangi yerden?
	n. 16/13, 85/7		n. 51/2, 89/6
nefes	<i>Ar. i.</i> Soluk, canlılık, hayat belirtisi	nereye	<i>zf.</i> Hangi yere?
	n. 75/2		n. 34/7
	n.+im 81/10	nesâyih	<i>Ar. i.</i> Nesâhatler, öğütler.
	n.+İsâ-yı nefes 32/2		n. 26/10
nefise	<i>Ar. i.</i> Herkes tarafından beğenilen, çok güzel.		n.-i birâderâne 26/10
	n.+eşyâ-ı nefise-i mülûkâne 65/5		n.-i câlîyyede bulundu 76/17
	n.+mücevherat-ı vefire-i nefise 12/12		n.-i lâzımeden 70/2
nefsâniyet	<i>Ar. i.</i> Düşmanlık duygusu, kin besleme.		n.-i pederâneyi 79/15
	n.+tarîk-i nefsâniyette 80/3		n.+taarruzat-ı nesâyih-i âyatta 90/14
nefsâniyye	<i>Ar. sf.</i> Canlılığın zorunlu kıldığı gereksinim ve isteklerle ilgili, beden arzularıyla ilgili anlamındaki nefsâ kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.	nesep	<i>Ar. i.</i> Soy, baba soyu.
	n.+âğrâz-ı nefsâniyye 39/3		n.+im (nesebim) 38/5
nehar	<i>Ar. i.</i> Gündüz.	neşe	<i>Ar. i.</i> Mutlu olmaktan doğan ve dışa vurulan sevinç, şetaret.
	n. 57/13		n.+siyle 18/13
nekre	<i>Ar. sf.</i> Beklenmedik hoş ve şaşırtıcı sözler söyleyen, güldürücü hikâye anlatan, nükteci.	neşide	<i>Ar. i.</i> Bir toplulukta okunmaya değer şiir.
	n.+yle 7/11		n.-i taaccüb-âmiz ve tahayyür-engizi 4/7
nerde	<i>zf.</i> Hasret, arayış, esef bildirir.	nefice	<i>Ar. i.</i> Sonuç.
			n.-i hale 90/16
			n.+sine 75/5
		nevm	<i>Ar. i.</i> Uyku.
			n.+âlem-i nevmde 13/19
			n.+deryâ-yı nevm 11/9
		nevnihal	<i>Far. i.</i> Ağacın taze sürgünü, yeni, körpe fidan.
			n.-i bağ-ı hüsn ü ânı 67/5
		nevres	<i>Far. sf.</i> Yeni yetişen, genç, körpe.
			n.+zîbâ-i civan-nevrese 38/17
		nezâfet	<i>Ar. i.</i> Temizlik, paklık

- n.+kemâl-i nezâfet 12/19
- nezâket** *Ar. i.* Başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranma, incelik, nâziklik, zarafet.
n. 16/10
n.+nidâ-yı nezâket-intimâ 16/12
- nezâre** *Ar. i.* Bakma, bakış, seyretme.
n.+sinden 13/9
- nezâret** *Ar. i.* Bakma, gözetme, gözetim
n. 43/8
n.+taht-ı nezârete alırsın 88/11
- nezd** *Far. i.* Yan, kat, huzur.
n.+inde 71/10
n.+ine 9/12, 49/17, 67/11
n.+inize 91/14
- nâzikâne** *Far. zf.* Nâzik bir şekilde, nezâketle.
n.+ hatır-ı nâzikânelerin 6/13
- nısfülleyl** *Ar. i.* Gece yarısı.
n.+de 10/14, 34/4
n.+den 71/18
n.+e 20/1
- niamat** *Ar. i.* Nimetler.
n.+şükârâne-i niamâtında 79/19
- niçin** *zf.* Hangi amaçla, hangi sebeple, neden, niye.
n. 35/5, 68/16, 83/15
- nidâ** *Ar. i.* Çağırma, bağırma, seslenme.
n.-yâ hâtif-intimâ 31/14
n.-yâ nezâket-intimâ 16/12
- nigâh** *Far. i.* Bakış, bakma, nazar.
n.+atf-ı nigâh 11/13
n.+atf-ı nigâh-ı intibah etmekle 4/7
n.+atf-ı nigâh-ı tecessüs etmekle 35/12
n.-ı can-gâh fırlatmağla 5/1
n.-ı dilrübâ 16/8
n.-ı gazûbâne 22/16
n.-ı zi intibahı 2/14
- nigâr** *Far. i.* Resim, nakış.
n.+sarây-ı zer-nigâr 11/14, 23/9
- nihâde** *Far. sf.* Konulmuş, bırakılmış.
n.+pâ-nihâde-i cesâret 47/19
- nihan** *Far. sf.* Gizli.
n.+olmaz 19/11
- nihanhâne** *Far. i.* Saklanacak gizli yer.
n.-i gönülden 57/10
- nihâyet** *Ar. i. ve zf.* Son, sonunda.
n. 9/1, 21/10, 21/2, 22/12, 24/4, 26/14, 33/5, 34/12, 34/18, 34/2, 39/17, 57/16, 68/3, 70/5, 71/6, 73/19
n.+i 79/14
- nihâyetsiz** *sf.* Sonsuz, sonu gelmez, bitip tükenmez.
n. 58/18
- nîk** *Far. i.* İyi, hoş, güzel.
n.+ü bed 4/8, 65/18, 92/13
- nikâh** *Ar. i.* Bir erkekle bir kadının evlilik birliği kurmasını sağlayacak yasal işlem, evlilik akdi
n.+ettim ise 66/12
n.+ettirdi ise 66/9

	n.+ettirip 68/2		silah, ok vb.ne gerekli doğrultuyu verme.
	n.+taht-ı nikâha alıp 77/19		n. 60/1
	n.+taht-ı nikâhıma 68/9, 92/4		n.+alıp 54/5
nikât	<i>Ar. i.</i> İnce, mânâlı, zarif sözler, nüktelemeler.		n.+nâm u nişânından 24/14
	n.+ebyât-ı muammâ-yı	niyaz	<i>Far. i.</i> Yalvarma, yakarma.
	nikâtların 4/15		n.+a 52/5
nîmet	<i>Ar. i.</i> 1. İyilik, lütuf, ihsan. 2. Yaşamak için gerekli her şey. 3. Yiyecek içecek, özellikle ekmek. 4. Yararlanılan imkân.		n.+lar 17/14
	n. 25/11		n.+raz ve niyaz ve ebvâb-ı telattuf ve şükran bâz ettikten 34/2
	n.+envâi nîmetleri 20/16		n.+nâz u niyazlar 17/14
	n.-i hüsn 8/6	noksan	<i>Ar. i.</i> Eksiklik, kusur
	n.-i mevcûde-i bî-pâyânı 78/4		n. 89/18
	n.-i uzemâya 23/4	nuhûset	<i>Ar. i.</i> Uğursuzluk.
	n.-i visal-i ebeveyni 24/8		n.-i ikbâlimden 46/4
	n.+inden 65/15	nukut	<i>Ar. i.</i> Paralar.
	n.+le 8/5		n.+(nukûd)-ı mahzûne 77/11
	n.+nân u nîmetinden 65/15		n.+(nukûd)-ı mevcûdeyi 82/13
	n.+tevakku-ı nîmette 6/3		n.+(nukûd)-ı mevfûre 26/3
nine	<i>i.</i> Yaşlı kadın.	numûne	<i>Far. i.</i> Örnek.
	n.+eciğim 40/2		n. 15/19
nîran	<i>Ar. i.</i> Ateş, cehennem.	nur	<i>Ar. i.</i> Aydınlık, ışık, parlaklık, ziya.
	n.+cahîm ve nîran olmuştur.		n.+ayet-i nur 16/1
	92/2		n.-ı dîdem 43/6, 66/10, 79/16
nisar	<i>Ar. i.</i> Saçma, saçılma, serpme.	nûş	<i>Far. i.</i> Tatlı şey.
	n. 17/5		n. 4/4, 78/9
nîş	<i>Far. i.</i> Zehir, ağı.	nüktedan	<i>Ar. Far. birl. sf.</i> Nükte bilen, zarif, ince.
	n. 4/4		n.+sultan-ı nüktedan-ı durendiş 3/7
	n.+le 78/9	nümâyan	<i>Far. sf.</i> Görünen, meydana gelen, âşikâr.
nişan	<i>Far. i.</i> 1. İşaret, iz, belirti, alamet. 2. Hedefi vurmak için		n.+olup 62/18

n.+ru nümâyan idi 87/17
o sf. ve zm. 1. Teklik üçüncü
kişiyi gösteren bir söz. 2. sf.
Uzakta olan, hakkında
konuşulan kimse veya şeyi
belirten bir söz.
o. 2/13, 3/6, 5/8, 6/15, 6/17, 6/3,
11/10, 12/10, 12/19, 13/12,
13/18, 15/17, 16/18, 16/19,
16/6, 16/6, 16/7, 18/11, 18/14,
18/18, 18/18, 18/3, 18/7, 19/15,
19/15, 20/10, 20/2, 20/3, 21/14,
21/16, 21/17, 21/18, 22/1,
22/14, 22/4, 23/10, 23/8, 23/9,
24/13, 24/15, 24/5, 27/14, 27/4,
27/6, 28/15, 29/4, 30/16, 31/12,
32/16, 32/18, 32/7, 32/8, 33/10,
33/17, 33/7, 34/16, 34/5, 35/10,
36/16, 36/7, 36/8, 37/11, 37/5,
37/7, 38/11, 38/13, 38/4, 38/4,
38/6, 40/14, 41/12, 42/19, 42/7,
43/4, 44/10, 44/16, 44/2, 44/9,
45/11, 45/6, 46/15, 46/17, 46/6,
47/13, 47/15, 47/6, 48/11, 48/7,
49/11, 50/13, 50/4, 51/12, 51/7,
52/1, 52/19, 52/5, 53/13, 54/15,
54/8, 55/1, 55/14, 55/5, 55/6,
55/9, 56/1, 56/2, 56/3, 56/9,
57/9, 58/18, 58/7, 59/19, 59/9,
60/12, 60/3, 60/5, 60/7, 60/9,
61/14, 61/15, 61/18, 61/7,
62/17, 62/19, 62/5, 62/6, 63/15,
63/3, 64/19, 64/8, 65/1, 65/2,
65/4, 66/1, 67/5, 67/7, 68/10,

69/1, 69/18, 69/6, 70/13, 71/19,
71/9, 72/17, 73/13, 73/14, 73/19,
73/2, 74/18, 74/6, 74/7, 74/9,
75/15, 75/15, 75/7, 75/8, 76/12,
76/18, 76/6, 76/7, 77/11, 77/2,
77/3, 77/5, 77/9, 78/16, 78/3, 78/4,
80/11, 82/10, 82/13, 82/14, 82/8,
83/11, 83/12, 84/1, 84/10, 84/11,
84/6, 84/8, 85/17, 86/8, 87/14,
87/4, 88/10, 88/15, 88/17, 88/9,
89/12, 89/2, 89/4, 91/10, 91/15,
91/16, 91/16, 91/17, 91/18, 91/5,
92/8, 93/3
o.+dur 21/5, 33/11, 73/6
o.+na 42/10, 48/15, 59/14, 59/4,
61/15, 68/9, 70/16, 70/3, 79/11,
79/17, 86/3, 86/3, 90/19
o.+ndan 25/19, 43/1, 57/5, 60/1,
64/4, 69/10, 70/5, 79/12
o.+nlar 27/16, 28/2, 29/18, 30/19,
52/17, 53/16, 54/13, 54/14, 58/16,
65/17, 72/7, 82/4, 83/3, 90/4
o.+nlara 5/12, 7/6, 26/6, 26/9,
27/1, 27/10, 27/18, 37/2, 53/6,
53/7, 54/11, 58/15, 72/7, 83/6
o.+nlarda 9/8
o.+nlardan 7/17, 29/17, 54/9,
56/12, 76/15, 83/5
o.+nları 37/8, 53/6, 73/10, 75/5
o.+nların 5/2, 7/4, 10/4, 13/10,
20/17, 27/3, 28/19, 28/5, 28/6,
37/3, 49/8, 55/11, 56/11, 64/4,
75/2, 75/6, 77/10, 82/18, 82/6,
92/7

	o.+nu 14/17, 49/18, 58/16, 67/18, 68/9, 91/14		o.+una (oğluna) 78/5
	o.+nun 18/12, 35/16, 54/5, 60/18, 61/18, 61/9, 66/14, 68/19, 68/7, 69/8, 81/4, 81/8, 82/12, 84/8, 90/12		o.+unuz (oğlunuz) 88/8
	o.+nunla 87/14	oğuştur- Bk. ovuştur-	
ocak	<i>i.</i> Isı vererek üzerine veya içine konulan maddeleri ısıtan, pişiren, kaynatılan, eriten araç veya alet.	ok	<i>i.</i> Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk.
	o.+a (ocağa) 91/15		o. 36/1
oda	<i>i.</i> Evin veya herhangi bir yapının oturma, çalışma, yatma gibi işlere yarayan, banyo, salon, giriş vb. dışında kalan, bir veya birden fazla çıkışı olan bölümü, göz		o.+lar 54/10
	o. 81/13	oku-	o.+ları 54/1
	o.+da 32/11, 52/18		o.+ların 54/14
	o.+ları 12/11	oku-	Bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları seslendirmek veya düşünceyi anlamak.
	o.+ma 23/13, 87/1, 87/15, 87/7		o.-duktan 61/19
	o.+sına 20/3, 21/18, 64/13, 66/10, 67/4, 70/2, 90/16		o.-r 37/10
	o.+sından 67/9		o.-yup 57/9
	o.+ya 89/13, 89/15	ol-	1. Meydana gelmek, varlık kazanmak, vukū bulmak. 2. Gerçekleşmek veya yapılmak. 3. Bir görev, makam, san veya nitelik kazanmak. 4. Bir şeyi elde etmek, edinmek. 5. Bir durumdan başka bir duruma geçmek. 6. Herhangi bir durumda bulunmak. 7. Hazırlanmak, hazır duruma gelmek. 8. Geçmek, tamamlanmak. 9. Yaklaşmak, gelip çatmak 10. Sarhoş olmak.
oğul	<i>i.</i> Erkek evlat.		o. 14/11
	o.+u(oğlu) 66/7		o.-a 50/9
	o.+u (oğlu) 25/8, 64/13, 71/19, 78/14		o.-acaktır 26/10
	o.+um (oğlum) 70/4, 76/10, 76/2, 83/15, 84/3, 88/2, 92/14		o.-âgâh olarak 91/18
	o.+umla (oğlumla) 71/1		o.-Allah'a emânet ol 65/18
	o.+umu (oğlumu) 70/7		

o.-âmâde olmuş iken 27/13,
31/13
o.-an 15/17, 34/13, 34/18,
44/13, 49/18, 62/5, 65/6, 75/19,
78/3, 80/11, 85/14
o.-an-samîmü'l-kalb-i
musammem oldum 91/12
o.-anlar 23/13
o.-arak 8/18, 14/1, 15/19, 21/5,
21/6, 22/14, 55/1, 55/7, 69/12
o.-asın 60/17
o.-aşık olur 19/20
o.-ayan olmaz 19/12
o.-aydı 73/5
o.-bâde-i zülâl olmağla 19/7
o.-benam olup 25/9
o.-beter ve bahr olup 29/6
o.-beyâban-gerd olup 92/11
o.-bîkarâr olurlardı 8/11
o.-bîdar olup 84/2
o.-can-feşan olmaz 19/20
o.-câlis-i mesned-i izz ü
ihtiram olmuşlar 30/18
o.-dâvâcı olmağla 77/14
o.-derhâtır olmayan 8/4
o.-devam olundu ise 54/14
o.-dildâde olup 68/6
o.-divar olur 19/14
o.-du 2/12, 3/11, 26/1
o.-dûçar ve giriftar olduğum
41/5
o.-duğu 42/14, 52/5, 67/1,
68/18, 69/11, 70/10, 79/6, 82/7,
89/18, 90/8

o.-duğum 11/13
o.-duğumda 47/13
o.-duğumu 53/5
o.-duğumuzda 83/10
o.-duğun 5/1, 14/10, 14/18, 37/4,
40/3, 43/2, 55/3, 59/16, 84/4,
86/18
o.-duğunu 30/2, 31/3, 35/14
o.-duğunuzu 85/7
o.-dukların 29/15
o.-dukta 50/17
o.-duktan 19/6, 45/6, 70/4, 82/15
o.-dum 3/12, 3/13, 3/14, 3/15,
24/17, 24/18, 24/19, 24/9, 25/1
o.-dun 51/1
o.-dünyadan bîhaber olup gitmiş
75/1
o.-emin ol 86/2
o.-esir-i eyâdî-i eşrar olduk 55/1
o.-eyvahlar olsun 51/13
o.-farz olan 76/4
o.-fevka'l-hadd 43/5
o.-fevt olmaksızın 33/15
o.-gark olup 38/13
o.-gayp olmadan 32/6
o.-giriftâr-ı mihnet olasınız 46/5
o.-giriftar olarak 2/8
o.-giriftar olduğu 47/7
o.-giriftar olmağla 56/5
o.-giriftar olmuş 50/5
o.-giriftar olmuş iken 48/12
o.-haberi olmakla 52/15
o.-hançer keşan olup 45/10
o.-hareketsiz olup 11/18

o.-hazır ol 86/11
o.-hazır olmakta iken 52/16
o.-hazır olup 62/15
o.-helâl olsun 83/1
o.-hususî olarak 21/14
o.-ibret olup 48/4
o.-ilkâ olduğum 29/19
o.-işâret olduğunu 91/8
o.-madığı 75/9
o.-mağla 16/3, 42/15, 59/2
o.-makla 5/8, 38/15
o.-mâlik olduğú 25/7
o.-mâlûm-ı seniyyeniz ola 8/1
o.-mâlûm ola 25/5
o.-masa 35/16
o.-masın 62/7, 66/14
o.-masınlar mı 64/6
o.-maya 46/3
o.-mayan 26/8
o.-mayaraktan 51/19
o.-mayıp 33/19, 56/8
o.-maz 19/14, 76/19
o.-maz ise 40/3
o.-maz isem 88/8
o.-mebnî olup 3/5
o.-mecbur oldum 11/20
o.-mecbur oldum ise 82/4
o.-mecruh ve mağdur olduğun
82/11
o.-medar olsun 7/10
o.-memnû olduğun 7/8
o.-memnun olaraktan 88/12
o.-mesrur olup 4/19

o.-mesut ve müftehir oldum ise
68/13
o.-mukâvemet oldu ise 41/3
o.-muktedir olamayıp 48/9
o.-muş 58/4
o.-muşlardır 72/1
o.-muştur 24/16, 66/2
o.-muvaffak olamayıp 33/4
o.-muvaffak olasın 81/16
o.-muvaffak oldum 53/9
o.-muvaffak olursun 59/18
o.-muvâfik olduk ise 79/4
o.-muvâfik olup 66/12
o.-müferrih ve mesrur olasın 12/7
o.-müferrih ve münbasit olup
69/16
o.-mün'atıf olmağla 3/2
o.-müncer oldu 9/1
o.-münkeşif olmağla 33/2
o.-münşak olup 57/19
o.-müntehî olur 66/16
o.-mürettep olup 55/9
o.-mürtaiş olmakla 22/6
o.-müstağni olur idim 60/11
o.-müstakim oldular 7/2
o.-müsteban olduğú 53/10
o.-mütahammül olur idim 80/17
o.-müteeħhil olmayıp 9/17
o.-müteeħsir olarak 6/10
o.-müteeħsir olup 40/11, 62/9
o.-müteeħsir ve perîşan olup 58/8
o.-müteezî olarak 92/9
o.-mütenebbih ve müteyakkız
olur isem 7/12

o.-müterennim olup 9/9
o.-müteyakkız ve mütenebbih
olup 36/15
o.-mütezelzil olup 60/13
o.-nâ-bedid oldular 62/19
o.-ne olduğunu 52/12
o.-ne olmuş ise 68/17
o.-ne olur 18/19
o.- cahîm ve nîran olmuştur
92/2
o.-nihan olmaz 19/11
o.-nümâyan olup 62/18
o.-peydâ olmakla 51/17
o.-pûyan u revan olunuz 33/15
o.-pûyan ve şitâban oldum ise
35/2
o.-rehâ-yab olalım 57/7
o.-revan oldu 5/4
o.-revan oldular ise 54/10
o.-revan olup 53/17
o.-revâne-i rah olduk 28/14
o.-revâne-i rah oldum ise 34/6
o.-rûh-ı ilkâ olmağla 32/1
o.-sa 14/17, 80/5
o.-sahrâ-yı sefer olduk 79/1
o.-sam 42/4
o.-sebbah-ı deryâ-yı ibtinâ ve
ibret olup gittiler 93/5
o.-sernigûn olup gitti 54/7
o.-sert olduğu 6/18
o.-sun 20/14, 21/12, 22/9,
23/18, 23/19, 23/19, 39/5, 39/7,
41/16, 48/8, 49/19, 50/10, 57/2
o.-şitâban olduk ise 53/14

o.-şitâban olurduk 51/16
o.-şu'le-ver olup 24/6
o.-şükürler olsun 51/19, 66/11
o.-tâciz olarak 8/13
o.-talip oldum 68/7
o.-târî olmağla 10/14
o.-târî olup 36/3, 45/4
o.-telvis olmamış 85/16
o.-teslim ol 81/7
o.-tesmiye olunup 8/3
o.-tevdî olduğum 80/14
o.-tîre oldu 15/16
o.-up 29/18, 32/19, 39/18, 56/8,
66/7, 68/13, 70/6, 78/14
o.-ur 24/12
o.-ur ise 21/11, 81/17
o.-ur mu 75/17
o.-ur olmaz 45/18, 63/3
o.-urdu 13/11, 65/8
o.-ursa 22/9, 23/19
o.-ursun 58/17
o.-uyor 44/12
o.-yazıklar olsun 23/2
o.-zâhip olarak 67/18
o.-zâhip olmuşsunuz ise 76/15
o.-zehir olup 44/7

olabil- Olma, gerçekleşme imkânı veya
olasılığı bulunmak.

o.-ir 35/16, 66/13
o.-irsin 47/18, 48/1, 60/16
o.-muktedir olabilir mi 20/15,
22/10

olagel- Öteden beri sürüp gelmek.

o.-diğimden 44/9

	o.-vâki olagelen 12/10	orta	<i>i.</i> Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer; ortam. o.+dan 18/13
olama-	Olma, gerçekleşme imkânı veya olasılığı bulunmamak. o.-muvaffak olamadılar 79/7 o.-mütehammil olamam 41/4 o.-z 80/8	ot	<i>i.</i> Toprak üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir iki mevsim sonra kuruyan küçük bitkiler. o. 34/12
olun-	Olma işine konu olmak. o.-tehdit olunduğundan 8/19	otur-	Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek. o.-du 5/11 o.-dum 13/14 o.-muş 61/11 o.-muş iken 63/8, 87/7 o.-unuz 16/18 o.-up 42/18, 51/6, 55/13, 71/6
olunabil-	Olunma imkânı veya olasılığı bulunmak. o.-ir 6/3	oturt-	Oturma işini yaptırmak. o.-tu 58/3
on	<i>i.</i> Dokuzdan sonra gelen sayının adı. o. 55/11	otuz dokuz	<i>i.</i> Otuz sekizden sonra gelen sayının adı. o. 21/9
on dört	<i>i.</i> On üçten sonra gelen sayının adı. o. 78/15	ovuştur-	Bir şeyi bastırarak başka bir şey üzerinden geçirmek. o.-up 11/19
on iki	<i>i.</i> On ikiden sonra gelen sayının adı. o. 19/7	öfke	<i>i.</i> Engelleme, incinme veya gözdağı karşısında gösterilen saldırganlık tepkisi, kızgınlık, hışım, hiddet, gazap. ö.+sinden 52/10
ora	<i>i.</i> O yer. o.+da 58/13, 76/8 o.+da soluğu alıp 52/4 o.+dan 13/2, 55/16	öl-	Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek. ö.-dü 38/3
orman	<i>i.</i> Ağaçlarla örtülü geniş alan. o.+a 51/19, 52/2		
ormanlık	<i>sf.</i> Ormanı çok olan, ormanla kaplı veya orman gibi olan. o. 51/16		
orospu	<i>Far. i.</i> Kolay elde edilen, düşük ahlaklı kadın. o. 76/18		

	ö.-müş 42/3		
	ö.-müş idiysem 32/2		
	ö.-üp 21/9, 38/12		
	ö.-üp dirilirken 41/12		
	ö.-üp giderim 21/13		
	ö.-ür ise 40/5		
öldür-	Bir canlının hayatına son vermek.	ön	<i>i.</i> 1. Bir kimsenin ilerisi. 2. Bir şeyin esas tutulan yüzünün baktığı yer, karşı. ö.+de 54/5 ö.+ünde 26/18
	ö.-düler 71/15	öp-	Sevgi, saygı, bağlılık, teşekkür belirtmek amacıyla dudaklarını bir şeye veya birine değdirmek. ö.-erekten 44/11 ö.-mekle 84/7 ö.-üp 18/5, 51/6, 61/17, 80/16, 83/15
	ö.-eyim 60/17	örümcek	<i>i.</i> Örümcekler takımından, ince bir ağ kurarak küçük böcekleri avlayan eklemli bir hayvan. ö.+ten 36/6
	ö.-meğe 57/17	öt-	Kuş veya böcekler, değişik tonda ses çıkarmak. ö.-erek 7/18 ö.-mekte 13/7
	ö.-memeğe 56/15	öte	Konuşanın temel olarak aldığı bir şeyden daha uzak olan yer veya şey, mavera. ö.+ye 71/16
	ö.-meyip 37/15	öyle	<i>sf.</i> 1. Onun gibi olan, ona benzer. 2. <i>zf.</i> O yolda, o biçimde, o tarzda; o denli, o kadar, o derece. ö. 20/14, 21/16, 22/8, 23/12, 23/6, 45/18, 48/11, 54/6, 59/8, 72/14, 86/8, 87/10, 87/3
	ö.-üp 34/13	öz	<i>zm.</i> Kendi, zat. ö.+üne 63/12
ölüm	<i>i.</i> Bir insan, bir hayvan veya bitkide hayatın tam ve kesin olarak sona ermesi, ahiret yolculuğu, ebedî uyku, emrihak, irtihal, memat, mevt, vefat. ö. 29/9 ö.+den 45/17, 45/18 ö.+e 31/13 ö.-i alâimin 70/1 ö.+ler 41/1, 41/1, 48/11 ö.+lerden 45/17 ö.+ü 41/9 ö.+ün 80/5		
ömür	<i>Ar. i.</i> Yaşama veya var olama süresi, hayat. ö. 4/4, 78/9 ö.+lerinde 7/5 ö.+müddet-i ömrümde 9/17		

özür	<i>Ar. i.</i> Bir kusurun, bir suçun elde olmadan yapıldığını ileri sürme ve hoş görülmesini istemek üzere ileri sürülen sebep, mazeret. ö.+ler dilemekle 75/18 ö.+ler dileyip 78/1, 89/2	para	<i>Far. i.</i> Devletçe bastırılan, üzerinde değeri yazılı kâğıt veya metalden ödeme aracı, nakit. p. 27/1, 75/10 p.+lar 31/5
pâ-best	<i>Far. birl. sf.</i> Ayağı bağlı hareketsiz p.-i âlem 19/6	parala-	Dövmek. p.-yınız 49/7
pâ-nihâde	<i>Far. birl. sf.</i> Ayak basmış, vâsıl olmuş. b.-i cesâret 47/19	parça	<i>Far. i.</i> Bir bütünden kopma, kırılma, yırtılma vb. yoluyla ayrılmış bölüm, lime. p. 13/3, 26/11, 47/14 p.+parça 48/3
pâdişah	<i>Far. i.</i> Büyük hükümdar, sultan. p. 6/9, 47/17, 49/1, 53/5, 56/14, 56/4, 57/3, 63/5 p.+ı 56/3, 66/6 p.-ı gaddârın 62/6 p.-ı gazab-âlûdun 47/14 p.+ım 17/7 p.+ım 6/17, 49/17, 50/16, 63/12, 63/4	pâre	<i>Far. i.</i> Parça, kısım. p.+pâre kılıp 82/12
pâdişâhî	<i>Far. sf.</i> Pâdişahla ilgili, pâdişâha âit. p. 43/7 p.+duâ-yı mefrûzu'l-edâ-yı pâdişâhîden 7/19 p.+huzûr-ı pâdişâhîye 71/11	pârele-	Parça parça etmek, parçalamak, paralamak. p.-rler 39/1
pamuk	<i>i.</i> Ebegümeçigillerden, koza biçimindeki meyvesi üç, dört, beş dilimli olan, sıcak bölgelerde yetişen tarım bitkisinin tohumlarının çevresinde oluşmuş ince,	parıl parıl	<i>zf.</i> Parıldayarak, ışık saçarak p.+ 49/5
		parla-	Güçlü bir ışık çıkarmak, ışık saçmak. p.-yıp 49/6
		parmaklık	<i>i.</i> Dik ve biraz aralıklı olarak yan yana dizilmiş tahta, demir vb. çubuklarla yapılmış bölme veya korkuluk. p. 90/9 p.+lara 50/6
		patırtı	<i>i.</i> Pat pat çıkan sesin adı. p. 77/13, 90/19
		pathcan	<i>Ar. i.</i> Pathcangillerden, kalın saplı, uzunca yapraklı otsu bitki.

- pay** p.+ı 38/5
i. Birden fazla kişi arasında bölüşülmüş bir bütünden, bu kişilerin her birine düşen bölüm, hisse.
p.+husûl-i pay 5/14
- pâyan** *Far. i.* Son, sonuç, nihayet.
p.+nîmet-i mevcûde-i bî-pâyânı 78/4
- pâyidar** *Far. sf.* Kalıcı, sonsuza kadar yaşayacak olan.
p.+cihân-ı nâ-pâyidârın 44/1, 46/12, 50/11, 65/14
p.+dünyâ-yı nâ-pâyidârın 6/6
p.+nâ-pâyidârın 46/12
- peder** *Far. i.* Baba.
p. 12/4, 25/12, 25/18, 68/8, 69/19, 79/8, 92/7
p.+i 25/5, 71/10, 76/13
p.-i mihriban 87/19
p.+im 8/18, 9/12, 43/7, 66/8, 67/11, 67/13, 69/16, 71/3, 78/14, 78/3, 79/14, 79/5, 83/11, 83/12, 85/13, 88/15
p.+imden 36/5
p.+ime 52/10
p.+imi 70/12
p.+imindir 84/5
p.+imle 9/1, 78/16
p.+in 89/17
p.+inle 84/7
- pederâne** *Far. zf.* Babaya yakışır bir biçimde.
p.+nesâyih-i pederâneyi 79/15
- pedîdar** *Far. sf.* Açık belli.
p.+nâ-pedîdar 36/10
- pek** *sf. ve zf.* 1. Sert, katı, sağlam, dayanıklı. 2. Gereken, beklenen veya alışılmış olandan çok.
p. 39/14, 52/3, 59/10, 59/13, 59/13, 79/5, 84/7, 88/16
- pekâlâ** *e.* “Dediğin gibi olsun, öyle kabul edelim” anlamlarında bir söz, peki.
p. 88/9
- penah** *Far. i.* Sığınacak yer, melce.
p. 4/12
- pençe** *Far. i.* Yırtıcı hayvanların ön ayaklarının parmaklarıyla tırnakları.
p.-i gadrinden 7/12
- perâkende** *Far. sf.* Düzenli olmayan, ayrı ayrı, dağınık, perîşan.
p.+havass-i hamse-i perâkendemi 35/4
- perde** *Far. i.* Bir şeyin görülmesini engelleyen şey; utanma duygusu, ar.
p.-i hicap 18/13
p.-i iffetin 22/15
p.-i ismetim 23/1
- perhaş** *Far. i.* Harp, savaş, kavga, dövüş.
p. 31/9
- peri** *Far. i.* Çok güzel, alımlı, becerikli kadın.
p. 24/12
p.+dilber-i meh-likâ-yı perî-peyker 20/3

perî-çehre *Far. birl. sf.* Güzel yüzlü, çok güzel.
p. 54/15

perî-peyker *Far. birl. sf.* Güzel yüzlü çok güzel.
p. 19/15
p.-i mihr-perver 41/12

perî-ruhsar *Far. birl. sf.* Güzel yüzlü çok güzel.
p.+yegâne-i devrân-ı perî-ruhsârı 47/15

perîşan *Far. sf.* 1. Dağınık, düzensiz, karmakarışık. 2. Acınacak durumda olan, zavallı.
p. 3/2, 55/2
p.+ahvâl-i perîşânıma 41/16
p.+kâleb-i bî-rûh-ı perîşânıma 31/19
p.+müteessir ve perîşan olup 58/8

perîşanlık *i.* Perîşan olma durumu.
p. 2/8

peşin *Far. zf.* Daha önce, önceden.
p. 21/5, 69/11

peşrev *Far. i.* Önde giden, öncü.
p.+etti 7/20

peydâ *Far. sf.* Belli, açık, peydah.
p. 19/20
p.+nâ-peydâ-yı helaketlerden 41/6
p.+olmakla 51/16
p.+umk-ı nâ-peydâsından 41/17

peykân *Far. i.* Okun ucundaki sivri demir, temren.
p. 45/8

peyker *Far. i.* Yüz, surat.
p.+dilber-i meh-likâ-yı perî-peyker 20/3
p.+i 4/18
p.+mah-peykerin 18/3
p.+perî-peyker 19/15, 41/12

peyman *Far. i.* Yemin, ant.
p.+ahd ü peyman ettiğin 22/19
p.+ahd ü peymâmı 23/1
p.+lar 22/18

peymâne *Far. i.* İçki kadehi, özellikle şarap kadehi.
p.+ler 21/16

pir *Far. i.* Yaşlı, koca, ihtiyar kimse.
p.-i rûşen 58/1, 59/19, 60/9
p.+in 60/4, 60/5

pîrâye *Far. i.* Süs, ziynet.
p. 43/7

pis *sf.* Çirkin, sevimsiz olan.
p. 85/9

pîş *Far. i.* Ön, ön taraf.
p.-i nazarda 47/3

pîşe *Far. i.* Huy, âdet, tabiat.
p.+kıl 21/3

piyasa *İt. i.* Meydan, açıklık, gezilecek yer.
p. 10/18

prezante *Fr. sf.* “Tanıtmak” anlamındaki prezante etmek birleşik fiilinde geçen bir söz.
p. 30/11

pûyan	<i>Far. sf.</i> Koşan, koşucu. p. 5/4, 54/8 p.+u revan olunuz 33/15 p.+ve şitâban oldum ise 35/1		
pür-melâl	<i>Far. Ar. birl. sf.</i> Çok sıkıntılı, çok hüznü. p.+âlem-i pür-melâldir 47/5 p.+iştimal-i pür-melâlde 35/10		
Rab	<i>Ar. öz. i.</i> Tanrı. r.+yâ Rabbim 15/12, 31/10, 38/11, 41/1, 46/15, 47/2		
raci	<i>Ar. sf.</i> Dokunan, ilgilendiren, dayanan. r. 4/9, 92/14		
rah	<i>Far. i.</i> Yol, usûl, tarz. r.+beyn-i rahta 88/13 r.+hâk-i râhı 17/5 r.-ı kuvvet 35/2 r.+revâne-i rah olduk 28/14 r.+revâne-i rah oldum ise 34/6		
rahat	<i>Ar. sf.</i> Sıkıntı veya yorgunluk, tedirginlik vermeyen. r. 71/13 r.+hâb-ı rahat 11/10 r.+hâb-ı rahata dalmış iken 46/13 r.+rahat 55/13		
râhile-bend	<i>Ar. Far. birl. sf.</i> Kervan bağlayan, süren. r. 79/1		
râhim	<i>Ar. sf.</i> Merhametli, acıyan, esirgeyen. r.+HİZİR-ı râhim 58/8		
rahm	<i>Ar. i.</i> Merhamet, acıma.		r.+kıl 17/7
		rakabe	<i>Ar. i.</i> Bir şeye sâhip olma hakkı. r.-i teslim 9/18
		ramak	<i>Ar. i.</i> Bir şeyin olmasına çok az kalmak” anlamına gelen ramak kalmak deyiminde geçer r.+ım 30/1 r.+kalmış iken 75/6
		rânâ	<i>Ar. sf.</i> Güzel, göze hoş görünen. r. 68/12 r.+dilber-i rânâ 43/4 r.+dilber-i rânânın 62/6 r.+dilber-i rânâya 14/16
		rasânet	<i>Ar. i.</i> Sağlamlık, dayanıklılık. r. 16/15
		râyiha	<i>Ar. i.</i> Koku, güzel koku. r.-i can-fezâ-yı hayat 17/18 r.-i misk-i ez-karna 17/16
		raz	<i>Far. i.</i> Gizlenen şey, sır. r. 52/4 r.+ve niyaz ve ebvâb-ı telattuf ve şükran bâz ettikten 34/2
		reddet-	Verilen veya yapılması istenen bir şeyi kabul etmemek, geri çevirmek. r.-ti ise 90/18
		ref	<i>Ar. i.</i> Yukarı kaldırma. r.-i emraz 79/6
		refika	<i>Ar. i.</i> Eş, karı. r.+ma 49/11
		reftar	<i>Far. i.</i> Gidiş, yürüyüş. r.+buyurmağa 6/15 r.+esb-i bâd-reftar 33/11 r.+esb-i tiz-reftâra 34/4

	r.+felek-i kec-reftar 23/12		
	r.+kec-reftar 6/6		
rehâ-yab	<i>Far. birl. sf.</i> Kurtulan.		
	r. 62/7		
	r.+et 41/18		
	r.+olalım 57/7		
rehnümâ	<i>Far. i.</i> Kılavuz.		
	r. 78/5		
rengârenk	<i>Far. sf.</i> Çeşitli renkleri olan, renk renk.		
	r. 43/11		
renk	<i>Far. i.</i> Cisimler tarafından yansılan ışığın gözde oluşturduğu duyum.		
	r.-i (rengi) 19/13		
resim	<i>Ar. i.</i> Varlıkların, doğadaki görünüşlerinin kalem, fırça gibi araçlarla kâğıt, bez vb. üzerinde yapılan biçimleri.		
	r. 4/12, 16/14, 48/9		
resmî	<i>Ar. i.</i> Devletin olan, devlete ait, devletle ilgili, özel karşıtı		
	r.+selâmlık-ı resmî 64/15		
ressam	<i>Ar. i.</i> Resim yapan sanatçı.		
	r.+ın 4/11		
reşk	<i>Far. i.</i> Kıskançlığa sebep olacak nitelikte olan.		
	r.-i gülistan 50/8		
	r.-i ruz-ı rûşen etmiş iken 46/9		
ret	<i>Ar. i.</i> Uygun bulmama, geri çevirme, kabul etmeme		
	r.+(redd)-i kabul 74/3		
	r.+(redd)-i lisan 24/16		
revak	<i>Ar. i.</i> Üstü örtülü, önü açık yer, sundurma.		
	r.+ı 18/10		
revan	<i>Far. sf.</i> Giden, yürüyen		
	r.+kâlb-i fersûde-i bî-revânıma 40/1		
	r.+oldu 5/4		
	r.+oldular ise 54/10		
	r.+olup 53/17		
	r.+pûyan u revan olunuz 33/15		
	r.+rûh-ı revan 18/18, 40/1, 46/18		
	r.+rûh-ı revânım 16/13, 44/11		
	r.+rûh-ı revânımı 65/2		
revâne	<i>Far. sf.</i> Giden, yürüyen, akan, revan.		
	r.-i rah olduk 28/14		
	r.-i rah oldum ise 34/6		
rezalet	<i>Ar. i.</i> Toplumun duygularını inciten olay veya durum, kepazelik, maskaralık, rezillik		
	r.+le 27/4		
rızâ	<i>Ar. i.</i> Razı olma, isteme, istek.		
	r.+sıyla 64/16		
	r.-yı kazâ-yı cenab-ı Hallâk 29/6		
riayet	<i>Ar. i.</i> Uyuma, boyun eğme.		
	r. 5/14		
ribka	<i>Ar. i.</i> Kement, ilmikli ip.		
	r.-i izdivâcına 9/17		
ricâ	<i>Ar. i.</i> Dileyiş, dileme, dilek.		
	r.+da bulundum ise 64/2		
	r.+da bulunur idi 44/12		
	r.+ederim 19/17, 21/6, 83/2		
	r.+etti 79/12		
	r.+ettiler 28/4		

r.+ettim 43/3
r.+lar 21/1, 88/17
r.+lar ettim ise 37/9
r.+lara 74/1
r.+larda bulundum ise 63/11
r.+lardan 83/5
r.+larımı 23/3
r.+ların 90/17
r.+larla 41/10
r.+mı 68/8
r.+teklif ve ricâ etti ise 93/2
r.+ve istirham ettim 62/7

rical *Ar. i.* Yüksek makamlardaki devlet adamları.
r.+bâkire-i ricâli 68/2

rihal *Ar. i.* Semerler.
r.+fekk-i rihâl-i mahmûle ettik 30/5

rikkat *Ar. i.* İncelik, nâziklik, sevecenlik.
r.+dâide-i rikkatle 8/9

riş *Far. i.* Yara
r.+hâl-i dil-rîşe 3/2

rişte *Far. i.* İplik, bağ.
r.-i hayâli 36/11
r.-i hud'a-kârânesiyle 10/1

riyâset *Ar. i.* Başkanlık
r.+temennâ-yı riyâsette 6/4

rû-nümâyan *Ar. zf.* Apaçık, aşikâr, görünür.
r.+idi 87/17

rubûbiyet *Ar. i.* Tanrılık.
r.+hazret-i rubûbiyet 80/10

rûgerdan *Far. sf.* Yüz çeviren.

r. 45/19

ruh *Ar. i.* Dinlerin ve dinci felsefelerin insanda vücuttan ayrı bir varlık olarak kabul ettiği öz, tin, can kuşu; en önemli nokta, öz
r. 17/1
r.-i ilkâ olmağla 32/1
r.-i revan 18/18, 40/1, 46/18
r.-i revânım 16/13, 44/11
r.-i revânımı 65/2
r.+kâleb-i bî-rûh-ı perîşânıma 31/19

ruh-efzâ *Ar.Far. birl. sf.* Rûha canlılık veren, cana can katan.
r.+sedâ-yı merâhim-intimâ-yı ruh-efzâ 39/19
r.+sedâ-yı ruh-efzâ 50/14
r.+sedâ-yı ruh-efzâyı 50/18
r.-yı meserret 42/4

ruhsar *Far. i.* Yanak.
r.+âfitâb-ı ruhsar 15/5, 47/6
r.+arz-ı ruhsar 9/5
r.+dilber-i gül-ruhsardan 23/10
r.+gül-ruhsar 43/12, 64/8
r.+gül-ruhsardan 3/15
r.+gül-ruhsârın 15/17
r.+kadd-i şimşad-ı gül-ruhsardan 25/1
r.+mah ruhsar 15/14
r.+melek-sîmâ-yı mah ruhsar 16/6
r.+mihr-i ruhsardan 24/13
r.+safha-i ruhsâra 55/2
r.+yâr-ı serîr-i ruhsar 44/9

	r.+yegâne-i devrân-ı perî- ruhsârı 47/16		r.-yı müthişe 11/19
ruhsat	<i>Ar. i.</i> İzin, müsaade. r.-ı istihsal ettim 65/4	rüzgâr	<i>Far. i.</i> Havanın yer değiştirmesiyle oluşan esinti, yel, bad. r. 36/11
ruhsuz	<i>Sf.</i> Cansız, güçsüz, etkisiz, miskin. r. 16/7, 17/1	saat	<i>Ar. i.</i> Bir günlük sürenin yirmi dörtte birine eşit, altmış dakikalık zaman dilimi, zaman parçası. s. 9/5, 11/4, 38/9, 74/13, 75/13, 89/1, 91/13 s.+e 62/10 s.+te 55/12 s.+ten 62/12
rûnümâ	<i>Far. sf.</i> Yüz gösteren, ortaya çıkan. r. 42/15	saatçik	<i>i.</i> Altmış dakikalık zaman diliminden daha az bir süre. s. 50/10, 63/3
rû-nümâyan	<i>Far. sf.</i> Apaçık, âşikâr.	sabâ	<i>Ar. i.</i> Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esenserin, hoş bahar rüzgârı. s.+bâd-ı sabânın 36/7
rûspî	Bk. Orospu.	sabah	<i>Ar. i. ve zf.</i> 1. Gündüzün ilk saatleri, günün başlangıcı. 2. Sabahleyin, güneşin doğduğu andan öğleye kadar geçen zaman s. 20/12, 50/17, 72/17 s.+a 37/4, 50/15, 51/11, 63/1, 73/10 s.+hapis ve mücâzâtımızı sabaha tâlik etmekle 52/18 s.+ı 55/17, 67/16, 84/11
rûşen	<i>Far. sf.</i> Aydın, parlak. r.+pîr-i rûşen 58/1, 59/19, 60/9 r.+reşk-i ruz-ı rûşen etmiş iken 46/9 r.+ruz-ı rûşen 10/12	sabâvet	<i>Ar. i.</i> Çocukluk, sabîlik. s.+ sinn-i sabâvetten 8/4
ruy	<i>Far. i.</i> Yüz, çehre. r.+dilber-i mah ruy 84/16 r.+gül ruyu 16/4 r.+mehtab-ı rûy-i uşşaka 15/19	sâbık	<i>Ar. sf.</i> Geçen, önceki, eski. s.+ları 87/15
ruz	<i>Far. i.</i> Gün, gündüz. r.-ı rûşen 10/11 r.+reşk-i ruz-ı rûşen etmiş iken 46/9		
rûfekâ	<i>Ar. i.</i> Arkadaşlar. r.-yı derd-mendi 5/6		
rüyâ	<i>Ar. i.</i> Düş, gerçekleşmesi imkânsız durum, hayal. r. 11/16, 32/12, 42/2, 47/5, 58/1, 59/19 r.+âlem-i rüyâda 83/14 r.+lardır 47/3 r.-yı mütehayyile ederek 44/3		

sâbika	<i>Ar. i.</i> Geçmiş bulunan şey, geçmiş bulunan olay. s.+ahvâl-i sâbıkadan 77/19 s.+hikâyât-ı ezmine-i sâbika 2/2 s.+kütüb-i tevârih-i sâbika 10/4		
sabır	<i>Ar. i.</i> Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç, katlanma. s. 20/17, 20/19, 21/2, 76/2 s.+ıyla (sabrıyla) 17/8 s.+ve tahammül etmeği 74/8		
sabırsızlık	<i>i.</i> Sabır göstermeme, sabırlı davranmama, sabırsız olma durumu. s. 21/4		
saç	<i>i.</i> Baş derisini kaplayan kıllar. s.+ları 55/2 s.+larından 47/7		
saç-	Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek. s.-ıp 16/10 s.-ıyor 40/8		
saçıl-	Etrafa dağılmak, yayılmak; açılıp saçılmak. s.-ıp 13/9, 57/18, 72/4 s.-ır 23/15, 61/2		
sad hezar	<i>Far. i.</i> Yüz bin, yüz bin kere. s. 24/17 s.+ım 3/12		
sadâkat	<i>Ar. i.</i> İçten bağlılık. s.+kelimât-ı sadâkat 56/14		
			s.+müfâd-ı sadâkat 28/8 s.+tarîk-i müstakim-i sadâkatten 80/6
sadberk	<i>Far. sf.</i> Yüz yapraklı, katmerli. s.+gonca-i sadberk 42/8		
saâe	<i>Far. zf.</i> Yalnızca, yalnız, ancak, sâdece. s. 20/6, 33/18		
sademat	<i>Ar. i.</i> sadmeler, çarpmalar, hızla vurmalar. s. 79/2		
sâdik	<i>Ar. sf.</i> Dostluğu ve bağlılığı içten olan, sadakatli. s. 68/8, 69/11, 91/10, 91/5		
sadır	<i>Ar. i.</i> Göğüs, kalp. s.+(sadr)-ı mecliste 30/17		
safâ	<i>Ar. i.</i> Gönül rahatlığı, rahatlık, kaygısız ve sakin olma; eğlence, zevk, neşe. s.+dan 46/11 s.+lar 43/9 s.+zevk u safâ 20/1 s.+zevk u safâdan 46/11 s.+zevk u safâlara 43/17		
safha	<i>Ar. i.</i> Evre. s.-i ruhsâra 55/2		
safi	<i>Ar. sf.</i> Saf. s.+mermer-i safiden 13/3		
sağ	<i>sf. ve i.</i> Vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşısında olan ve bu taraftaki yön. s. 58/12, 64/7, 69/4 s.+a 4/6		

sağır	<i>sf.</i> İşitme duyusundan yoksun, işitmeyen. s. 26/8		s.-yı nâ-müntehâ 36/6 s.-yı sefer olduk 79/1
sahârî	<i>Ar. i.</i> Sahrâlar, çöller. s.+seyyah-ı sahârî 6/12 s.+seyyah-ı sahârî 3/4		sahrâ-neverd <i>Ar. Far. birl. sf.</i> Çölde gezen. s.+lerden 6/5
sahâyif	<i>Ar. i.</i> Sayfalar. s.+sebt-i sahâyif etmişler 2/5		sâî <i>Ar. i.</i> Çalışan. s. 36/13
sâhil	<i>Ar. i.</i> Deniz, nehir, göl kıyısı. s.+de 36/12 s.-i selâmete 35/8, 36/13, 81/16, 83/19		Said Ağa <i>öz. i.</i> İlk hikâyede anlatılan dervişin babasının ismi. s.+nın 8/3
sâhip	<i>Ar. i.</i> Herhangi bir şey üstünde mülkiyeti olan, onu yasaya uygun bir biçimde dilediği gibi kullanabilen kimse, iye, malik. s.+(sâhib)-i hüsn ve kemal 25/7 s.+(sâhib)-i iktidar 5/5 s.-i (sâhibi) 78/13 s.+imiz (sâhibimiz) 30/8 s.+inin (sâhibinin) 61/5, 85/9		sâika <i>Ar. i.</i> Sebep. s.-i gayretten 91/11
sâhir	<i>Ar. i.</i> Geceleri uyumayan, uykusuz; büyücü. s. 24/18 s.+çeşm ü sâhir ü hunhardan 3/13		sâir <i>Ar. sf.</i> Seyreden. s. 17/15
sahrâ	<i>Ar. i.</i> Kır, ova, çöl. s.+da 86/12 s.-ı dehşet-intimâ-yı vahşette 39/1 s.+larda 24/9 s.+nın 82/11 s.+seyyah-ı sahrâ-yı tecrübe 93/4		saka <i>Ar. i.</i> Evlere, çeşmeden su taşımayı iş edinmiş olan kimse. s. 18/10
			sakallı <i>i. sf.</i> Sakalı olan. s. 49/14
			sakın <i>ünl.</i> Asla. s. 66/16
			sâkîyan <i>Ar. Far. birl. i.</i> Sâkîler, içki dağıtanlar. s.-ı semin 18/10
			sakla- Gizli tutmak, duyurmamak. s.-dıktan 67/9 s.-ma 68/18 s.-mayarak 90/10
			saklı <i>sf.</i> Saklanmış olan s. 70/1, 91/19
			sâlife <i>Ar. sf.</i> Geçmiş, geçen anlamındaki sâlif kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.

	s.+hikâyât-ı intibah-engiz-i sâlifeye 10/4		s.+umûr-ı mühimme-i saltanata 93/2
	s.+hikâyât-ı sâlife 88/18		
	s.+tevârih-i sâlife 2/1		
Sâlih	öz. i. “Dördüncü Derviş” başlıklı hikâyede anlatılan dervişin ismi. s. 78/14	samim	Ar. i. Öz, asıl, iç, gönül. s.+an-samîmü'l-kalb-i musammem oldum 91/12
Sâlim	öz. i. İkinci hikâyede anlatılan dervişin ismi. s. 25/10, 25/9	san-	Bir şeyin olma veya olmama ihtimalini kabul etmekle birlikte, olabileceğine daha çok inanmak, zannetmek, zanneylemek. s.-ip 69/7
salon	Fr. i. Bir evde konukları ağırlamakta kullanılan en geniş oda. s.+da 13/13 s.+una 12/17	sana	zm. Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi. s. 19/20, 21/5, 40/4, 41/14, 44/12, 51/2, 58/14, 58/16, 58/3, 59/3, 66/12, 79/16, 80/6, 81/14, 84/13
saltanat	Ar. i. Sultanlık, hükümdarlık. s. 65/1 s.+dâire-i saltanattan 57/14 s.+dârât-ı saltanat 10/6 s.+harem-sarây-ı saltanata 47/19 s.-ı hayriyyet 2/6 s.-ı libas 2/10 s.+kemâl-i saltanat 3/17, 66/3, 93/6 s.+sarây-ı cihan-pîrâ-yı saltanatta 5/18 s.+sarây-ı saltanat 12/2, 43/10 s.+sarây-ı saltanata 5/2, 5/4 s.+taht-ı saltanata 64/16 s.+taht-ı saltanatın 63/4 s.+taht-ı saltanatta 71/6 s.+tan 70/7	sanem	Ar. i. Çok güzel kadın. s.+nâzenin-i sanem 43/12
		sâni	Ar. i. Yaratan. s.+hâb-ı sâni-i cihânın 11/6
		sanki	zf. Farz edelim ki, güya. s. 3/16, 14/2
		sap-	Yön değiştirmek. s.-ip 58/13
		sapla-	Hızla batırmak. s.-dı 72/11, 81/10
		sar-	1. Çevresini çevirmek, çepeçevre dolanmak, çevrelemek. 2. Kuşatmak, çevirmek, ihata etmek. s.-dıkları 28/18 s.-ip 72/15, 83/12 s.-mağla 58/2, 84/18
		saray	Far. i. Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük yapı.

	s. 12/4		s.-yı 65/8
	s.+a 30/15, 60/12	sarıl-	Kollarını dolamak, kucaklamak.
	s.+da 12/10		s.-araktan 51/5
	s.+dan 70/15		s.-mağla 87/7
	s.+harem-sarây-ı saltanata	sarılıver-	Aniden sarılmak.
	47/19		s.-di 86/6
	s.+harem-sarây-ı sultandan	sârik	<i>Ar. i.</i> Çalan, hırsızlık yapan kimse,
	2/11		hırsız.
	s.+harem-saraya 56/16		s. 31/2
	s.-ı cihan-pîrâ-yı saltanatta 5/17	savt	<i>Ar. i.</i> Ses.
	s.-ı cihan-sûziye 60/8		s.+ıma 8/16, 11/2
	s.-ı merâhim-pîrâsına 59/7		s.+hüsn-i savt 8/7
	s.-ı mücevher 43/7	sa'y	<i>Ar. i.</i> Çalışma, çalışıp çabalama,
	s.-ı saltanat 12/2, 43/9		emek sarfetme.
	s.-ı saltanata 5/2, 5/4		s. 8/14
	s.-ı sultâniyye 5/6	say-	Arka arkaya söylemek, sıralamak.
	s.-ı vilâyete 30/14		s.-sövüp saydı 73/15
	s.-ı zer-nigâr 11/14, 23/9	sayd-gâh	<i>Ar. Far. birl. i.</i> Av yeri,
	s.+ın 70/14		avlak.
	s.+ına 59/12		s.+ta 48/16
sarf	<i>Ar. i.</i> Harcama, tüketme,	sâye	<i>Far. i.</i> Koruma, yardım.
	kullanma.		s.-i der-hitân 45/9
	s.+ediniz 28/1		s.+sinde 36/13, 39/9
	s.+hasr ve sarf-ı evkat eyledik	sayfiye	<i>Ar. i.</i> Yazlık, yazlık ev.
	26/16		s.+mdir 43/8
	s.-ı evkat 26/3		s.+ye 52/12
sarhoşluk	<i>i.</i> Sarhoş olma durumu,	sebbah	<i>Ar. i.</i> ve <i>sf.</i> İyi yüzen, iyi yüzme
	esriklik, sermestlik, sermesti.		bilen, yüzücü.
	s. 52/8		s. 24/9
	s.+la 21/18		s.-ı deryâ-yı ibtinâ ve ibret olup
sarı	<i>i. ve sf.</i> Yeşil ile turuncu		gittiler 93/4
	arasında bir renk, limon	sebep	<i>Ar. i.</i> Bir şeyin olmasına veya
	kabuğu rengi ve bu renkte olan.		belli bir hâlde bulunmasına yol
	s. 64/3		açan şey.

	s. 5/13, 10/3, 23/1, 45/13, 87/19		s.+ârıza-i seferiyeden 79/2
	s.+(sebeb)-i hayâtım 42/3		s.+leri 29/18
	s.+(sebeb)-i hayâtım idi 64/9		s.+ye 28/12
	s.+(sebeb)-i istihlâsı 32/16	seğirt-	Sıçrayarak yakın bir yere doğru koşmak.
	s.+bilâ-sebep 2/7		s.-ip 34/9
	s.+e(sebebe) 3/5	sekiz	<i>i.</i> Yediden sonra gelen sayının adı. s. 54/18
	s.+e (sebebe) 6/11, 24/15, 66/1, 91/16	selâmet	<i>Ar. i.</i> Esen olma durumu, esenlik; her türlü korku, tasa ve tehlikeden uzak, güvende olma durumu. s. 78/5
	s.+in (sebebin) 87/4		s.+e 35/8
	s.+siz 2/8		s.+sâhil-i selâmete 35/8, 36/13, 81/16, 83/19
sebt	<i>Ar. i.</i> Yazma, kaydetme.		s.+tarîk-i selâmete 34/9
	s.-i sahâyif etmişler 2/5	selâmlık	<i>i.</i> Saray, köşk veya konaklarda erkeklere ayrılan bölüm, harem karşıtı. s.-ı resmî 64/15
sedâ	<i>Far. i.</i> Ses.		s.+ında (selamlığında) 63/4
	s. 18/6, 47/8, 60/15, 85/12	selâtin	<i>Ar. i.</i> Sultanlar. s. 6/7
	s.+ihtizâz-ı sedâ 36/17		s.-i İslâmiyyeden 2/5
	s.+lar 62/16	selef	<i>Ar. i.</i> Bir görevde, bir makamda kendinden önce bulunmuş olan kimse, öncel, halef karşıtı. s.+e 5/14
	s.-y1 19/18		Selim
	s.-y1 dehşet-intimâları 46/14		<i>öz. i.</i> İkinci hikâyede anlatılan dervişin büyük erkek kardeşi, ağabeyi. s. 25/8, 27/12
	s.-y1 hayat 19/2		s.+in 25/19
	s.-y1 merâhim-intimâ-y1 ruh- efzâ 39/18		
	s.-y1 merâhim 16/18		
	s.-y1 merhamet-intimâdan 31/19		
	s.-y1 ruh-efzâ 50/14		
	s.-y1 ruh-efzâyı 50/18		
	s.-y1 şefkat-kârânenizle 32/3		
sefer	<i>Ar. i.</i> Yolculuk, seyahat.		
	s.+sahrâ-y1 sefer olduk 79/1		
seferiye	<i>Ar. sf.</i> Yolculukla ilgili anlamındaki seferî kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.		

	s.+le 25/10, 65/12		
semâhat	<i>Ar. i.</i> Cömertlik, el açıklığı, iyilikseverlik. s.+meziyet-i hüsn-i semâhatle 10/7	senelik	<i>Sf.</i> Yıllık. s. 74/3
semî'	<i>Ar. i.</i> Her sözü duyan, her sesi işiten anlamında esmâ-i hüsnâdandır. s. 79/19	seniyye	<i>Ar. sf.</i> Yüksek, yüce, ulu anlamındaki seniyy kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli. s.+hâkipây-ı seniyyenizde 25/4 s.+mâlûm-ı seniyyeniz ola 8/1
semin	<i>Ar. sf.</i> Besili, şişman, semiz. s.+sâkîyân-ı semin 18/10	ser	<i>Far. i.</i> Baş, kafa. s.+u kaddiyle 18/7 s.+u ser-efraz-ı dil-nevâzım 45/16
semt	<i>Ar. i.</i> Yan, taraf, cihet, yön. s.+e 13/9	ser-efraz	<i>Far. birl. sf.</i> Başını yükselten, benzerinden üstün olan, seçki. s.-i şikem 17/17 s.+ser u ser-efraz-ı dil-nevâzım 45/16
sen	<i>zm.</i> Tekil ikinci kişi zamiri. s. 8/4, 12/6, 15/6, 15/8, 23/4, 36/6, 47/18, 51/9, 54/1, 59/3, 60/15, 65/18, 70/10, 76/3, 81/17, 82/11, 86/2 s.+den 91/16 s.+i 12/5, 20/8, 31/16, 32/6, 47/18, 47/18, 48/1, 49/1, 52/17, 59/10, 60/17, 62/2, 73/5, 81/6, 81/6, 81/7, 82/13, 91/11 s.+in 12/4, 22/14, 30/8, 53/8, 60/18, 66/11, 68/1, 70/9, 82/15, 82/16, 84/7, 86/11, 86/12, 87/5, 91/12, 91/18	ser-germ	<i>Far. birl. sf.</i> Başı kızmış, sarkoş, coşmuş. s. 72/1
sene	<i>Ar. i.</i> Yıl. s. 24/12, 26/17, 69/18, 71/7, 92/6 s.+den 71/9 s.+ler 64/19, 78/1 s.+lerce 77/14 s.-yi 24/11	ser-halka	<i>Far. Ar. birl. i.</i> Halka halinde oturanların başı. s.-i eşkıyâyı 37/13
		serasker	<i>Far. Ar. birl. i.</i> Sadrazamlık göreviyle yükümlü olmayan ve Osmanlı ordusunun komutanlığını yapan vezirin unvanı. s. 4/18 s.+e 4/19
		serbestâne	<i>Far. zf.</i> serbest bir şekilde, serbestçe. s. 47/19

<p>serdabe <i>Far. i.</i> Sıcak ülkelerde çok sıcak havalarda oturulan yer altı odası. s. 58/13</p> <p>sergerdan <i>Far. i.</i> Başlı dönen, ne yapacağını bilmeyen, şaşırılmış, sersemlemiş bir durumda olan, şaşkın, perîşan. s.+dır 14/8</p> <p>sergüzeşte <i>Far. i.</i> Başından geçen, mâcerâ, serüven. s.+kânûn-i sergüzeşte 7/19</p> <p>serir <i>Ar. i.</i> Taht; oturulacakyüksekçe yer veya yatak, kerevet, dîvan, sedir. s.-i hâb-gâh 11/17 s.-i harir 13/17 s.-i mülûkâne-i mümtâze 11/14 s.+yâr-ı serîr-i ruhsar 44/9</p> <p>sermâye <i>Far. i.</i> Bir ticâret işinin kurulması, yürütülmesi için gereken anapara ve paraya çevrilebilir malların tamamı, anamal, başmal, kapital, meta. s. 27/15 s.-i ticâret 27/9</p> <p>sermest <i>Far. sf.</i> Sarhoş. s.-i bâde-i visal 19/5 s.-i şarap ettim 21/17</p> <p>sernigûn <i>Far. sf.</i> Bahtsız, talihsiz, tepetaklak. s.+olup gitti 54/7</p> <p>serp- Bir şeyi dağılacak biçimde dökmek, saçmak.</p>	<p>s.-mek 17/16 s.-sen 65/8</p> <p>sersem <i>Far. sf.</i> Herhangi bir sebeple bilinci ve duyguları zayıflamış olan. s. 57/15, 57/16</p> <p>sert <i>Far. sf.</i> Bağışlaması, hoşgörüsü olmayan, katı. s.+olduğu 6/18</p> <p>serv <i>Far. i.</i> Servi kelimesinin eski metinlerde görülen asıl şekli. s.-i nâzımdan 50/4 s.-i sîm 48/11</p> <p>server <i>Far. i.</i> Baş, başkan, reis, ulu. s.+ime 23/11</p> <p>servet <i>Ar. i.</i> Varlık, zenginlik, mal mülk. s. 25/6, 65/15, 78/13, 78/4, 92/10, 92/5 s.-i azîme 79/16 s.-i mevcûdem 80/12 s.-i mevcûdesinden 25/14 s.-i mevcûdesine 65/17 s.+ime 78/5 s.+kemâl-i servet 86/5 s.+le 27/16 s.+taksim-i servetten 25/17</p> <p>servi <i>Far. i.</i> Servigillerden, Akdeniz bölgesinde çok yetişen, kışın yapraklarını dökmeyen, 25 metre boyunda, ince, uzun, piramit biçiminde, çok koyu yeşil yapraklı bir ağaç, andız, selvi, servi ağacı. s. 45/6</p>
--	---

ses	<p><i>i.</i> Kulağın duyabildiği titreşim, seda, ün. s. 32/2, 38/14, 48/19, 51/2, 81/9, 91/4 s.+ine 50/19 s.+ler 62/16</p>	sevin-	<p>Sevinç duymak. s.-erekten 51/17</p>
seslen-	<p>Uzaktan bağırarak çağırmak, ünlemek. s.-diği 64/5</p>	sevk	<p><i>Ar. i.</i> Gönderme, götürme. s.+etmiştir 48/2</p>
sev-	<p>Sevgi ve bağlılık duymak. s.-diğim 19/16, 47/8 s.-diğinden 88/16 s.-meğe 84/18 s.-mek 84/6 s.-mekten 80/15</p>	seyahat	<p><i>Ar. i.</i> Yolculuk. s. 8/6 s.+müddet-i seyahate 7/5 s.+tarîk-i seyahat 2/12 s.+tarîk-i seyahate 78/6</p>
sevap	<p><i>Ar. i.</i> Hayırlı bir davranış karşısında Tanrı tarafından verileceğine inanılan ödül. s.+tarîk-i nâ-sevâba 76/14</p>	seyir	<p><i>Ar. i.</i> Eğlenmek için bakma, hoşlanarak bakma, temâşa. s.+(seyr) ü temâşâyı 12/15</p>
sevdâ	<p><i>Ar. i.</i> Güçlü sevgi, aşk. s. 24/6 s.+dan 15/2 s.+heycân-ı sevdâdan 17/4 s.+sıyla 79/1 s.-yı iştiyâkı 8/17</p>	seyyah	<p><i>Ar. i.</i> Gezgin. s. 24/9 s.+ı bahr 3/3 s.-ı sahârî 3/4, 6/12 s.-ı sahrâ-yı tecrübe 93/4</p>
sevdâne	<p>s. 42/11</p>	sezdir-	<p>Sezmesine yol açmak, belli etmek, hissettirmek. s.-meden 73/12 s.-meksizin 67/1</p>
sevgili	<p><i>sf.ve i.</i> Sevgi ve bağlılık duyulan; sevilen ve âşık olunan kimse, yavuklu, dost, yâr, canan. s. 24/5, 32/18, 41/14, 53/2, 70/3, 85/3 s.+m 51/14, 51/17, 68/16</p>	sıcak	<p><i>sf.</i> Yakmayacak derecede ısısı olan, yakmayacak kadar ısı veren, soğuk karşıtı. s. 40/7, 41/9</p>
		sıfat	<p><i>Ar. i.</i> Bir kimsenin görev, ödev, toplumsal veya hukuki bakımdan yeri ve özelliği. s.+ın 85/10 s.+ında 39/1, 65/6 s.+ıyla 14/18, 90/11</p>
		sıhhat	<p><i>Ar. i.</i> Sağlık, esenlik s.+iâde-i sıhhat 29/14, 42/15 s.+iâde-i sıhhat edip 42/5, 82/2</p>

	s.+iâde-i sıhhat ettiğimde 73/2 s.+ine 18/12 s.+kesb-i sıhhat ve ifâkat bulduğumda 29/16		
sıhhîan	<i>Ar. i.</i> Doktorlar. s.+hâl-i sıhhîan 19/3	silah	<i>Ar. i.</i> Savunmak veya saldırmak amacıyla kullanılan araç. s.+lar 34/3 s.+larla 51/3
sık	<i>sf.</i> Benzerleri veya parçaları arasında çok az aralık bulunan, seyrek karşıtı. s.+sık 37/18, 37/19	silâhşor	<i>Ar. Far. birl. sf.</i> Silah kullanmada usta olan kimse. s.+asakir-i silâhşor 16/3
sıkı	<i>sf.</i> Dar, iyice sıkıştırılmış, doldurulmuş, tıkız, gevşek olmayan. s.+sıkı 83/7	sille	<i>Far. i.</i> Elin iç yüzüyle vurulan tokat. s. 23/6, 86/8
sıkıl-	Can sıkıntısı duymak. s.-ip 89/4	sim	<i>Far. i.</i> Gümüş. s.+serv-i sîm 48/11
sıkıntı	<i>i.</i> İşsizlik, tekdüzelik, bezginlik vb. sebeplerden doğan ruhsal yorgunluk, cefa, eziyet. s.+sı 45/3 s.+sına 2/8	sîmâ	<i>Far. i.</i> Yüz. s.+melek-sîmâ 20/2 s.+melek-sîmâ-yı garib-nevâzın 43/1 s.+melek-sîmâ-yı mah ruhsar 16/6 s.+melike-i melek-sîmâ 17/3
sıklet	<i>Ar. i.</i> Ağırılık, yük, sıkıntı. s.+bâr-i sıkletten 34/19	sîmin	<i>Far. sf.</i> Gümüştan, gümüş gibi, gümüşe benzeyen, parlak, ışıltılı. s. 18/11
sıra	<i>i.</i> Belirli bir düzene ve niteliğe göre dizilme durumu. s.+da 68/10 s.+sı 76/2 s.+sıyla 27/9, 74/5, 88/4	simine	<i>Far. sf.</i> Gümüştan, gümüş gibi, gümüşe benzeyen, parlak, ışıltılı anlamındaki sîmin kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli. s.+edevât-ı zerrine ve sîmîne-i mümtâze 12/18
sıyanet	<i>Ar. i.</i> Koruma. s.+lerine 7/13	sin	<i>Ar. i.</i> Doğumdan itibaren yaşanılan süre, yaş. s.+(sinn)-i sabâvetten 8/4
sil-	Bir şeyin ıslaklığını gidererek kuru duruma getirmek. s.-di 18/9	sîne	<i>Far. i.</i> Göğüs s.-i mâsûmâneme 81/9

sipehsâlâr *Far. i.* Başkomutan,
serasker.
s. 5/5

sitem-küster *Far. birl. sf.* Sitem yayan.
s. 10/7

siyah
s. 46/19, 72/15

siz *zm.* Çokluk ikinci kişi zamiri.
s. 18/19, 28/1, 46/3, 70/18,
76/14, 84/19
s.+i 20/5, 32/19, 33/10, 64/5
s.+in 6/7, 6/12, 6/14, 7/11,
27/18, 30/9, 33/1, 46/2, 56/12,
59/5, 68/11, 85/10, 88/7, 91/14
s.+lere 82/19

sofra *Ar. i.* Masa, sini vb. şeylerin,
yemek yemek üzere
hazırlanmış durumu.
s.-i mülûkânede 12/19
s.+ya 13/13

soğuk *i.* Isının üşütecek kadar az veya
düşük olması durumu.
s. 40/7
s.+almak 84/15

sok- Böcek, zehirli hayvan iğnesini
batırmak veya ısırarak,
zehirlemek.
s.-muş 30/19, 37/12

sokak *i.* İl, ilçe vb. yerleşim
bölgelerinde, iki yanında evler
olan, caddeye oranla daha dar
veya kısa olabilen yol.
s.+larda 77/15
s.+lardan 51/11

s.+tan 87/6

sokul- Girmek, yanaşmak, yaklaşmak.
s.-up 81/1, 84/17

sol *sf.ve i.* 1. Vücutta kalbin
bulunduğu tarafta olan, sağ karşıtı.
2. Bu taraftaki yön.
s. 63/14, 63/15
s.+a 4/6

solgun *sf.* Rengini, tâzeliğini, canlılığını
veya parlaklığını yitirmiş olan,
solmuş.
s. 46/18

soluk *i.* Ciğerlere hava alıp verme.
s.+orada soluğu alıp 52/4

son *i.* Bir şeyin en arkadan gelen
bölümü, bitimi, nihayet, akıbet.
s.+u 66/15

sonra *zf.* 1. Daha ileri bir zamanda,
müteakiben, **önce** karşıtı. 2. Daha
uzak ve ileri bir yerde. 3.
Arkadan gelen bölüm veya zaman.
s. 2/14, 2/4, 7/17, 7/19, 7/3, 9/11,
10/17, 11/20, 11/4, 12/8, 13/15,
15/2, 18/13, 18/9, 20/2, 20/8, 24/6,
25/12, 27/7, 27/8, 28/15, 28/17,
29/16, 29/9, 30/4, 30/8, 32/14,
33/6, 33/9, 34/3, 35/4, 37/3, 43/6,
46/11, 48/4, 50/3, 52/11, 52/16,
52/3, 56/10, 58/11, 60/15, 60/3,
61/19, 62/12, 62/19, 62/9, 64/11,
64/12, 64/17, 65/13, 65/2, 65/5,
66/8, 67/4, 67/6, 67/9, 68/1, 68/5,
68/6, 69/1, 69/18, 69/7, 70/3,
71/18, 71/3, 71/7, 71/9, 72/12,

	72/14, 73/1, 73/9, 77/10, 77/13, 77/7, 79/2, 79/8, 80/11, 80/9, 82/18, 83/15, 83/5, 87/13, 88/19, 90/2, 90/5, 91/4, 93/1		
sor-	Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek. s.-du 89/16 s.-duğumda 88/1 s.-mağla 84/4 s.-maksızın 51/10 s.-up 48/14, 73/3, 86/18		s.-mekle 53/6, 76/1, 80/5 s.-meksizin 67/14 s.-mesinler 26/12 s.-meyip 87/14 s.-r idim 89/6 s.-r iken 3/7 s.-rdi 3/6 s.-rim 87/9 s.-yim 60/9 s.-yiniz 85/8 s.-yip 15/2, 68/18, 74/6, 90/7 s.-yip durur idim 44/15 s.-yor (söylüyor) idi 41/18 s.-yorlar (söylüyor) 14/2 s.-yorum (söylüyorum) 80/6 s.-yorum (söylüyorum) söylüyorum 40/2
sorul-	Sorma işine konu olmak. s.-dukta 10/3		söylen- Kendi kendine konuşmak, kendi kendine bir şeyler söylemek; çıkışmak, azarlamak, eleştirmek. s.-dikten 62/9 s.-e söylene 91/1
soysuz	<i>sf.</i> Kötü tanınmış, ahlaksız. s. 76/18, 87/5		söyleyebil- Söyleme imkânı veya olasılığı bulunmak. s.-irim 15/19
söndür-	Tutku ve duyguları yatıştırmak, etkisiz duruma getirmek. s.-erek 19/1		söz <i>i.</i> Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lakırtı, kelam, laf, kavil. s. 7/19, 21/5 s.+dür 19/12 s.+leri 42/7
söv-	Onur kırıcı, çoğu basmakalıp kaba sözler söylemek, küfretmek. s.-üp saydı 73/15		su <i>i.</i> Hidrojenle oksijenden oluşan, sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde, ab.
söyle-	Düşündüğünü veya bildiğini sözle anlatmak. s. 44/12, 59/4, 73/12 s.-di 4/3, 21/7, 25/3, 69/12, 88/2 s.-diğimde 82/8 s.-dikten 65/13 s.-diler 91/3 s.-dim 21/5, 89/19 s.-dim ise 85/17, 87/9 s.-medikten 86/2		

s. 58/9
s.+dan 20/15
s.+hüsn-i su-i îtiyâdı 33/18
s.+lar 13/5
s.+ya 6/18
s.+yu 17/16, 17/17, 37/1
sual *Ar. i.* Soru.
s.+lede's-sual 32/17, 87/4
subh *Ar. i.* Sabah vakti, sabah.
s.-ı hayyiz 38/5
subh-dem *Ar. Far. birl. zf.*
Sabahleyin, sabah vaktinde.
s. 38/6
suçsuz *sf.* Suçu olmayan, suç
işlememiş olan, masum.
s. 31/15
sûdâ *Far. i.* Ticâret erbâbı, tüccar.
s.+nâ 42/11
suffe *Ar. i.* Dış kapının iki tarafında
taştan veya tahtadan, oturmak
için yapılmış sedir set
anlamındaki sofa kelimesinin
eski metinlerde geçen asıl şekli.
s. 13/2
s.+ye 58/17
suhte *Far. sf.* Yanmış, yanık.
s.+ahâli-i dil-suhtenin 9/7
s.-i iştiyakların 19/1
sultan *Ar. i.* Müslüman, özellikle
Sünni hükümdarların
kullandıkları unvan, padişah.
s. 4/17, 5/12, 7/3, 24/7
s.+harem-sarây-ı sultandan
2/11

s.-ı nüktedan-ı durendiş 3/6
s.+ım 6/2, 8/1, 25/4
Sultan Mahmud *öz. i.* Dört dervişin
hikayesini merak edip teker teker
kendilerinden dinleyen ve bu
hikayeleri ibret alınsın diye
yazıya aldirtan sultan, hükümdar.
s. 2/6, 4/10, 92/16
sultânî *Ar. i.* Sultanlara yaraşan veya
sultanlarla ilgili.
s.+kütüphane-i sultânîde 92/19
sultâniyye *Ar. sf.* Sultânî kelimesinin
taamlamalarda ortaya çıkan aynı
mânâdaki müennes şekli.
s.+sarây-ı sultâniyye 5/7
sun- Bir büyüğe veya nezaket
gereğince bir kimseye bir şeyi
vermek, arz etmek, yollamak,
göndermek, takdim etmek.
s.-duğumda 53/7
s.-mağa 18/11
s.-mağla 74/10
s.-up 21/16
sûret *Ar. i.* Görünüş, biçim.
s. 19/14
s.-i katıyyede 77/1
s.-i mahsûsada 75/13
s.+te 14/1, 64/12, 91/19
sus- Konuşmasını kesmek.
s. 51/9
s.-mak 29/4
susuz *sf.* Suyu olmayan, suyu
bulunmayan.
s. 20/14

susuzluk	<i>i.</i> Susuz olma durumu, kuraklık. s.+ta 59/16		s.-yerekten 37/17, 47/1, 50/1
sûz	<i>Far. i.</i> Yanma, yanık, ateş. s. 29/10 s.+u güdâzıyla 7/19, 19/9 s.+u güdazla 17/5		sürüm sürüm <i>zf.</i> “Yoksul ve perişan bir biçimde yaşamak” anlamındaki <i>sürüm sürüm sürünmek</i> deyiminde geçen bir söz. s.+sürünüp 77/15
sükûnet	<i>Ar. i.</i> Durgunluk, dinginlik, hareketsizlik, sessizlik. s.+le 59/1		sürün- Sürünme işine konu olmak. s.-erek 36/1 s.-mekle 61/17 s.-sürüm sürüm sürünüp 77/16 s.-üp 37/9
sükût	<i>Ar. i.</i> Susma, konuşmama, söz söylememe, sessizlik. s.+a 33/5 s.+ettiğim 29/7 s.+tan 7/3		süslen- Süsleme işine konu olmak. s.-miş 15/14
sür-	1. Dokundurmak, değdirmek 2. Oturduğu, bulunduğu yerden, ülkeden ceza olarak başka bir yer veya ülkeye göndermek, nefyetmek. s.-düler 71/8 s.-mekle 57/10 s.-yüz sürmekle 42/6		süt <i>i.</i> Kadınların ve memeli dişi hayvanların yavrularını beslemek için memelerinden gelen, besin değeri yüksek beyaz sıvı. s. 40/2 s.+ü 82/19
sürahi	<i>Ar. i.</i> İçecek koymaya yarar, cam, plastik vb.nden yapılan kap. s. 53/3		şah <i>Far. i. ve sf.</i> Hükümdar; benzerlerine oranla en üstün, en güzel, en iyi. ş. 18/18 ş.+babamdan 68/7 ş.+babamın 52/12, 69/14
sürat	<i>Ar. i.</i> Hızlılık, çabukluk, ivinti. s. 40/18, 89/2 s.-i fevkalâde 5/3 s.+kemâl-i süratle 89/9 s.+kemâl-i süratle 75/19 s.+le 2/11, 30/14, 34/5, 39/10		şâhâne <i>Far. sf.</i> Şâha ait şahla ilgili. ş.+huzûr-ı şevket-i mevfur-ı şâhânemde 5/13
sürükle-	Bir şeyi yerden kaldırmadan iterek veya çekerek götürmek.		şahrah <i>Far. i.</i> Ana yol, ana cadde. ş. 3/1
			şakır şakır <i>zf.</i> Sürekli olarak ötüşen kuşların veya buna benzer hoşgiden şeylerin çıkardığı ses.

	ş. 7/17, 7/18		
şakī	<i>Ar. i.</i> Haydut, yol kesici. ş. 31/3	şaşakal-	Çok şaşırarak, şaşkınlıktan ne yapacağını bilememek. ş.-arak 43/18 ş.-baka ve şaşakaldık 26/13 ş.-dılar 23/17 ş.-dım ise 76/9
Şam	<i>öz. i.</i> Sûriye'nin başşehri. ş. 66/6	şaşır-	Ne yapmak gerektiğini bilememek, nasıl davranacağını kestirememek, içinden çıkamamak. ş.-dım 12/14 ş.-ıp 34/8, 35/7, 48/8, 81/3
şamar	<i>i.</i> Açık elle yüze vurulan tokat, beşkardeş. ş. 87/10	şâyan	<i>Far. sf.</i> Uygun, yaraşır, değer, layık. ş. 66/8
şamata	<i>Ar. i.</i> Gürültü patırtı. ş. 90/19	şâyeste	<i>Far. sf.</i> Uygun, yakışır. ş. 92/3
şan	<i>Ar. i.</i> Ün. ş.+ına 6/8, 25/15	şâyet	Eğer. ş. 12/3, 24/9, 46/3
şapır şapır	<i>zf.</i> Acele ile yemek yeme veya üst üste öpme sırasında "şap şap" sesi çıkararak. ş. 18/5, 51/5, 51/6	şeb	<i>Far. i.</i> Gece. ş.-i deycur 31/10 ş.-i deycûru 16/2
şarap	<i>Ar. i.</i> Üzüm veya başka meyve sularını türlü yöntemlerle mayalandırarak elde edilen alkollü içki, mey. ş. 53/4, 53/7 ş.+ına (şarâbına) 55/11 ş.+sermest-i şarap ettim 21/17 ş.+tan 55/10	şebâne	<i>Far. sf.</i> Geceye âit, gece vakti olan, gece geçen. ş.+vukûât-ı şebâneyi 76/1
şarkı	<i>Ar. i.</i> Tonlama değişiklikleriyle çeşitli duygular uyandıran uyumlu, ezgili insan sesleri dizisi. ş.+lar 13/19	şefâat	<i>Ar. i.</i> Birinin suçunun bağışlanması veya dileğinin yerine getirilmesi için aracı olma. ş.+etmekle 52/17 ş.+imi edip 71/10 ş.+iyle 55/6
şart	<i>Ar. i.</i> Olması başka durumların gerçekleşmesini gerektiren şey, koşul. ş.+ı 20/7 ş.+ıyla 20/5	şefkat	<i>Ar. i.</i> Sevecenlik. ş. 40/15 ş.+fezâ-yı şefkatinizle 19/2

ş.+kemâl-i muhabbet ve şefkatle 26/7
 ş.+ve merhametler edip 40/19
şefkat-kârâne *Ar. Far. birl. tür. sf.*
 Şefkatlice, Şefkatli bir şekilde olan.
 ş.+sedâ-yı şefkat-kârânenizle 32/3
şehâmet-şiar *Ar. Far. birl. sf.* Cesâretli, basiretli.
 ş.+şehriyâr-ı şehâmet-şiar 2/13, 66/6
şehinşah *Far. i.* Şahların şahı, en büyük hükümdar.
 ş. 78/12
şehir *Far. i.* Nüfusunun çoğu ticâret, sanayi, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı, kent, site.
 ş.+(şehir)-i şehirinde 78/13
 ş.+e (şehir) 83/10
 ş.+şehir-i şehirinde 78/13
şehriyar *Far. i.* Padişah, hükümdar.
 ş.-i adâlet şiar 56/7
 ş.-i cihânın 59/8
 ş.-i şehâmet-şiar 2/13, 66/6
şehzâde Padişahların ve oğullarının erkek çocuklarına verilen san.
 ş.-i fütadeye 76/13
 ş.+lere 66/7, 92/3
 ş.+nin 72/6

şekâvet-âlûd *Ar. Far. birl. sf.* Eşkiyâlîğe, haydutluğa bulaşmış.
 ş.+icrâ-yı maksûd-ı şekâvet-âlûd 85/18
 ş.+vücut-ı şekâvet-âlûdların 55/12
şeker-feşan *Far. birl. sf.* Şeker saçan, tatlı tatlı konuşan.
 ş.+dehan-ı şeker-feşanın 52/6
şen *sf.* Yaşamaktan mutlu olduğunu davranışlarıyla belli eden, sevinçli, neşeli.
 ş. 53/13
şenî *Ar. sf.* Kötü, çirkin, alçakça, utanç verici.
 ş.+fi'l-i şenî 81/1
şer *Ar. i.* Kötülük, fenalık.
 ş. 4/8
 ş.+hayr ü şer 92/13
şerâit *Ar. i.* Şartlar, koşullar.
 ş.-i lâzıme-i hizmeti 5/15
şerit *Ar. i.* Herhangi bir maddenin dar, düz, ince ve uzun parçası.
 ş.-i visaliyle 21/12
şetm *Ar. i.* Küfretme, sövme.
 ş.+lerden 50/3
şevk *Ar. i.* İstek, heves.
 ş.+kesret-i şevk 75/7
 ş.+ler 44/7
 ş.+şiddet-i şevk 8/9
şevket *Ar. i.* Büyüklük, ululuk, yücelik, heybet.
 ş.+huzûr-ı şevket-i mevfur-ı şâhânemde 5/13

şevketli	<i>sf.</i> “Büyüklik, güç sahibi” anlamında padişahlara verilen bir san. ş. 8/1, 25/4	ş. 38/8 ş.+bi'l-hücûm-ı şiddet 72/8 ş.-i elemden 50/9 ş.-i hiddetle 23/6 ş.-i hiddetten 86/8 ş.-i ızdırâbımdan 11/17 ş.-i iştiyâkın 85/19 ş.-i şevk 8/9 ş.-i zaaftan 32/9 ş.+in 86/19 ş.+ini 6/10
şey	<i>Ar. i.</i> Madde, eşya, söz, olay, iş, durum vb.nin yerine kullanılan, belirsiz anlamda bir söz. ş. 7/9, 51/10, 67/14, 77/12, 77/4, 77/5, 87/14 ş.+bir şey 35/13 ş.+lerden 60/10 ş.+leri 67/8	şikâyet <i>Ar. i.</i> Hoşnutsuzluk belirten söz veya yazı, sızlanma, sızıltı, yakınma. ş.+emr-i şikâyeti 21/15 ş.+te bulunur idim 89/5 ş.+te bulunurdu isem 74/7
şeytan	<i>Ar. i.</i> Kötü düşünce, kötü niyet ve kimse. ş.+a uyup 76/15	şikem <i>Far. i.</i> Karın. ş.+ser-i şikem 17/17
şeytâniyye	<i>Ar. sf.</i> Şeytanca anlamındaki şeytânî kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli. ş.+desâis-i şeytâniyyeye 39/3	şimal <i>Ar. i.</i> Kuzey. ş. 63/12
şıklık	<i>i.</i> Şık olma durumu. ş.-i şîve-i mezmûmesinden 26/1	şimdi <i>zf.</i> Şu anda, içinde bulunduğumuz zamanda. ş. 6/15, 14/15, 17/18, 21/6, 24/11, 31/5, 33/11, 41/4, 45/18, 48/17, 51/13, 60/17, 62/2, 66/1, 73/6, 76/3, 81/7, 84/8, 86/10, 87/8 ş.+ye 85/15
şiar	<i>Ar. i.</i> Duyuş, düşünüş ve inanıştaki ayırıcı özellik; ülkü, düstur. ş.+şehriyar-ı adâlet şiar 56/7 ş.+şehriyâr-ı şehâmet-şiar 2/13, 66/6	şimdilik <i>zf.</i> Şimdiki durumda veya zamanda, şimdiki zaman için, şu duruma göre. ş. 20/7
şiddet	<i>Ar. i.</i> 1. Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğlilik, sertlik. 2. Duygu veya davranışta aşırılık.	şimşad <i>Far. i.</i> Uzun boylu. ş.+kadd-i şimşad 3/15

	ş.+kadd-i şimşad-ı gül- ruhsardan 25/1		ş. 17/12, 52/6, 58/12
şişe	<i>Far. i.</i> İçerisine sıvı konulan, cam veya plastikten yapılmış, dar ağızlı uzun kap. ş. 58/9, 64/3, 65/7 ş.-i nâmusun 22/15 ş.+lerden 60/9 ş.+sin 21/4 ş.-yi 59/15		ş.+nlar 84/13 ş.+nun 31/2
şitâban	<i>Far. sf.</i> Koşan, acele ile giden. ş. 92/1 ş.+olduk ise 53/14 ş.+olurduk 51/15 ş.+pûyan ve şitâban oldum ise 35/2	şûbe	<i>Ar. i.</i> Kol ş.-yi 19/8
şitap	<i>Far. i.</i> Çabukluk, acele. ş.+bıyla (şitabıyla) 89/3 ş.+ediniz 39/6 ş.+ettiler 39/11 ş.+kemâl-i şitap 2/11	şuh	<i>Far. i.</i> Neşeli ve serbest, işveli, cilveli. ş.-i bihemtâ 19/19
şîve	<i>Far. i.</i> Tarz, tavır, naz, eda, işve. ş.-i ber-güzîdesiyle 19/8 ş.+şıklık-ı şîve-i mezmûmesinden 26/1	şu'le-ver	<i>Ar. Far. birl. tür. sf.</i> Işıklı aydınlık. ş.+olup 24/6
şöyle	<i>zf.</i> Şunun gibi, şuna benzer biçimde. ş. 7/11, 8/11, 9/2, 24/9 ş.+dir 50/16	şûr-engiz	<i>Far. birl. sf.</i> Gürültü yapan, kavga çıkarıcı. ş.+ebyât-ı şûr-engiz 11/1
şu	<i>sf. ve zm.</i> Çok uzakta olmayan kimse veya şeyi belirten bir söz; teklik ikinci kişiyi gösteren bir söz	şura	<i>zm.</i> Anlatana veya söyleyene göre biraz uzakta olan yer, şu yer. ş.+da 12/5 ş.+dan 85/12 ş.+sı 43/1, 43/6 ş.+ya 31/6
		şükran	<i>Ar. i.</i> İyilik bilme, gönül borcu, minnettarlık. ş.+raz ve niyaz ve ebvâb-ı telattuf ve şükran bâz ettikten 34/3
		şükrâne	<i>Ar. i.</i> Teşekkür alâmeti, iyilik bilme nişânesi. ş.+ba'de'l-îfâ-yı merâsim-i şükrâne 42/19 ş.-i niamâtında 79/18
		şükür	<i>Ar. i.</i> Tanrı'ya duyulan minneti dile getirme veya mutlu bir olay veya durumdan, yapılan bir iyilikten duyulan hoşnutluğu bildirme. ş.+ler 37/2

	ş.+ler olsun 51/19, 66/11		t.-ı nesâyih-i âyatta 90/14
şüphe	<i>Ar. i.</i> Kuşku. ş. 66/15	tâb	<i>Far. i.</i> Güç, kuvvet. t.+u tüvan 21/11
şüphesiz	<i>zf.</i> Kuşkusuz. ş. 7/12, 83/18	tâb-âver	<i>Far. birl. sf.</i> Tahammül eden, dayanan, güç yetiren. t. 41/3
tâ	<i>Far. zf.</i> Bir şeyin, bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri, zamanı anlatırken söze abartı katar. t. 21/9, 23/15, 31/6, 74/4, 78/15	tabip	<i>Ar. i.</i> Hekim. t. 30/2 t.+ler 23/18 t.+lere 40/4, 42/10
taaccüp	<i>Ar. i.</i> Şaşma t. 12/15	tacdar	<i>Far. i.</i> Hükümdar. t.+bab-ı tacdarım 48/13 t.+bâb-ı gayret-mend-i taccârım 67/12
taaccüb-âmiz	<i>Ar. Far. birl. sf.</i> Şaşmayla karışık. t.+neşide-i taaccüb-âmiz ve tahayyür-engizi 4/7	tâcir	<i>Ar. i.</i> Ticâretle uğraşan kimse, tüccar. t. 72/17, 76/7, 77/17, 78/3, 80/12 t.-i müdebbire 74/6 t.+in 75/19, 77/9, 78/5
taâlâ	<i>ünl.</i> “Şâni yüce olsun” anlamında olup Allah, Tanrı gibi kelimelerden sonra kullanılır. t.+inşallahu taâlâ 59/17	tâciz	<i>Ar. i.</i> Tedirgin etme, rahatsız etme. t. 21/6 t.+olarak 8/13
taannüdat	<i>Ar. i.</i> Direnmeler, ayak direnemler, inat etmeler, direnimler. t.-ı mektumelerin 70/8	taç	<i>Ar. i.</i> Soyluluk, iktidar, güç veya hükümdarlık sembolü olarak başa giyilen, değerli taşlarla süslü başlık. t. 2/9, 61/11
taannüt	<i>Ar. i.</i> Direnme, ayak direme, inat etme, direnim. t. 16/16 t.+ler 70/9	tafazzul	<i>Ar. i.</i> Üstünlük. t.+et 16/16
taarruz	<i>Ar. i.</i> Saldırı. t. 22/4 t.dest-i gadr u taarruzundan 33/14 33/14	tagannî	<i>Ar. i.</i> Şarkı söyleme. t.bervech-i mâruz-ı tagannîden 11/4
taarruzat	<i>Ar. i.</i> Saldırıları.	tagayyüb	<i>Ar. i.</i> Gözden kaybolma.

	t.+mümânaat ve tagayyüb ettim ise 22/8		t. 42/16
tagayyür	<i>Ar. i.</i> Değişme, başkalaşma. t.+bi't-tebdîl-i tagayyür 2/10	tahkîkat	<i>Ar. i.</i> Soruşturma. t.+ta 86/18
tahaddüs	<i>Ar. i.</i> Sonradan ortaya çıkma. t.+eden 89/16	tahliye	<i>Ar. i.</i> Boşaltma. t.+ba'de't-tahliye 77/9
tahammül	<i>Ar. i.</i> İnsanın kötü, güç durumlara karşı koyabilme gücü, kaldırma, katlanma t. 21/3, 73/19 t.+bilâ-tahammül 5/5, 91/3 t.+bi't-tahammül 73/17 t.+edemeyerek 86/15 t.+edesin 35/17 t.+sabır ve tahammül etmeği 74/8 t.+tarîk-i tevekkül ve tahammül tut 83/18	tahrir	<i>Ar. i.</i> Yazma, kitabet, kompozisyon. t.+e 26/12
tahassun-gâh	<i>Ar. Far. i.</i> Korunma, sığınma yeri. t. 53/19	tahsil	<i>Ar. i.</i> Öğrenim. t.+ikmâl-i tahsil-i ilim ve edep ettikten 25/12
tahayyür	<i>Ar. i.</i> Hayrete düşme, şaşma. t.+deryâ-yı tahayyüre 16/13 t.+e 12/15	taht	<i>Far. i.</i> Hükümdarların oturduğu büyük, süslü koltuk; hükümdarlık makamı, hükümdarlık. t. 61/10, 64/9 t.-ı ikbalden 23/7 t.-ı muhabbet-i baht-ı mülûkânede 46/11 t.-ı saltanata 64/16 t.-ı saltanatın 63/4 t.-ı saltanatta 71/6 t.-ı zerendud 42/16 t.+ın 63/8
tahayyür-engiz	<i>Ar. Far. birl. sf.</i> Hayrete düşüren, şaşırtan. t.+neşîde-i taaccüb-âmiz ve tahayyür-engizi 4/7	taht	<i>Ar. i.</i> Alt, aşağı. t.-ı nezârete alırsın 88/11 t.-ı nikâha alıp 77/19 t.-ı nikâhıma 68/9, 92/4 t.-ı tahtına 17/3, 17/4
tahbib	<i>Ar. i.</i> Sevgi ile, iyi ve güzel bir muamele. t. 8/19	tahta	<i>Far. i.</i> Düz, enlice, uzun ve az kalın biçilmiş ağaç. t.+lara 28/18 t.-yı 75/3

tahta-pûş	<i>Far. birl. i.</i> Evlerin damlarında yaz gecelerinde oturmaya yarayan, tahta döşeli, bir nevî taraça. t. 10/17		
tahvif	<i>Ar. i.</i> Korkutma, ürkütme. t. 8/19		
tâir	Kuş. t.-i hümâyun 59/4		
takarrüp	<i>Ar. i.</i> Yakınlaşma, yaklaşma, yanaşma. t.+bade't-takarrüp 69/14 t.+edip 61/18 t.+etmekle 90/19 t.+ettiğim 68/9		
tâkat-fersâ	<i>Ar. Far.birl. sf.</i> Dayanılmaz, tahammül edilmez. t.+hâlet-i takat fersadan 81/3 t.+ya 74/2		
takdim	<i>Ar. i.</i> Tanıtma, tanıştırma, sunma. t. 30/11 t.+ederek 59/14 t.+etti 61/15 t.+tevakku-ı takdim-i hizmet 6/3		
takip	<i>Ar. i.</i> Ardınca gitme veya gelme. t.+eder 89/14 t.+etmekle 75/5 t.+etmiştir 31/6		
takrip	<i>Ar. i.</i> Yaklaştırma. t. 47/12, 56/19, 57/5		
			t.+bi't-takrip 49/17, 89/10 t.+le 30/15
takrir	<i>Ar. i.</i> Anlatma, ders verme. t. 26/12		
taksim	<i>Ar. i.</i> Parçalara bölme, bölüşürme. t.+bi't-taksim 92/11 t.+etmekle 25/15 t.-i servetten 25/17		
talep	<i>Ar. i.</i> Bir kimseden bir şeyi yapmasını veya yapmamasını isteme, dileme, istem, istek. t.+eyledi 77/1		
tâlik	<i>Ar. i.</i> Belli bir zamana bırakma, erteleme. t.+hapis ve mücâzâtımızı sabaha tâlik etmekle 52/18		
tâlîmat	<i>Ar. i.</i> Görevin gerektirdiği türlü hizmetlerin başarıyla yürütülmesi için kumandan, başkan veya daire başkanları tarafından verilen, o hizmetle ilgili sorumluluk, düzen ve ilkeleri içine alan buyruklar, yönergeler. t.+a 60/4 t.+mûcib-i tâlîmat 73/13		
tâlip	<i>Ar. i.</i> Genellikle evlenmek isteyen ve bu isteğini evleneceği kimseye bildiren erkek; İsteyen, istekli. t.+ise 57/4 t.+oldum 68/7		
taltif	<i>Ar. i.</i> İyilik ederek gönül alma. t. 42/16 t.+ve tahbib eder idi 45/14		

taltîfat	<i>Ar. i.</i> Taltifler. t. 42/12 t.-ı mülûkânedden 93/1 t.+ta bulundu ise 87/16	t.+a 11/13, 35/1, 35/12, 51/15, 55/7, 58/12, 63/14 t.+ın 54/11 t.+ından 8/18, 88/19 t.+ta 34/11
tam	<i>Ar. sf.</i> Eksiksiz, kesintisiz. t. 71/6, 89/1	t.+tan 9/11, 11/1, 13/5, 19/5, 19/5, 29/3, 29/9, 34/6, 34/7, 48/2, 53/18, 82/5, 87/3
tamam	<i>Ar. sf.</i> Bütün, tüm. t.+bi't-tamam 60/10, 62/5, 76/8, 82/7 t.+ı 80/12 t.+bi't-tamam 59/15	tarafça <i>zf.</i> Tarafından. t. 8/12, 13/8, 34/15
tamir	<i>Ar. i.</i> Onarma, onarım. t. 7/9	tarassut <i>Ar. i.</i> Gözleme, gözetleme, dikkatle bakma. t.+hâlet-i tarassut 41/15 t.+ makâm-ı tarassut 3/2
tanecik	<i>Ar. i.</i> Küçük tane. t. 40/8	tarâvet <i>Ar. i.</i> Tâzelik. t. 9/7
tanı-	Daha önce görülen, bilinen bir kimse veya şeyle karşılaşıldığında bunun kim veya ne olduğunu hatırlamak. t.-yıp 73/2	târî <i>Ar. sf.</i> Ansızın beliren, birden bire ortaya çıkan. t.+olmağla 10/14 t.+olup 36/3, 45/4
tar	<i>Far. i.</i> İp, iplik, ağ. t. 59/2 t.+larıyla 36/10	tarik <i>Ar. i.</i> Yol; tâkip edilen yol, usûl. t. 41/6, 59/11 t.+esnâ-yı tarikte 89/6 t.-i fakr tuttum 66/1 t.-i hevl-nâke 54/8 t.-i hud'a ve hıyânet tuttun 23/3 t.-i müstakim-i sadâkatten 80/5 t.-i nâ-sevâba 76/14 t.-i necat 34/16 t.-i nefsâniyette 80/2 t.-i selâmete 34/9 t.-i seyahat 2/12 t.-i seyahate 78/6 t.-i tefekkürde 7/1
tara-	Bir şey veya kimseyi bulmak, denetlemek için türlü yöntemlerden yararlanarak bir yeri sıkı bir biçimde aramak. t.-arayıp taradım ise 34/15 t.-yıp 15/4	
tarab	<i>Ar. i.</i> Sevinç, şenlik. t.+âlet-i tarab 43/13	
taraf	<i>Ar. i.</i> Yön, yan, doğrultu. t. 54/11	

	t.-i tevekkül ve tahammül tut 83/17		rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde.
	t.-i visal-i ceryaneye 20/6		t. 52/1, 75/3
	t.-i zulm tuttun 22/17		t.+a 9/10
	t.+tayy-ı tarik ettim ise 34/9		t.+ına 57/18
	t.+tayy-ı tarîk-i müsâlemet 28/15		t.+ıyla 21/4
	t.+te 36/10		t.+tan 9/9, 81/12
	t.+ten 5/4	taşın-	Taşınmak fiiliyle oluşmuş “konuyu bütün yönleriyle inceleyip ona göre davranmak” anlamındaki deyimde kullanılan fiil.
	t.+tenk ve tarik idi 31/11		t.-dıktan 33/6
tarz	<i>Ar. i.</i> Özel oluş veya davranış biçimi, üslûp.		t.-düşündüğüm taşındığım 46/2
	t. 2/4		t.-düşünüp taşındıktan 87/13, 90/2
	t.-ı hikmet 10/16		t.-düşünüp taşınıp 41/11
	t.+la 43/16		t.-düşünüp taşınmağla 73/4
tasallut	<i>Ar. i.</i> Musallat olma, saldırma, sarkıntılık.		t.-düşünüp taşınmakta iken 49/13
	t.+kemâl-i tasallut 64/19		t.-ıp 30/13
tasavvur	<i>Ar. i.</i> Göz önüne getirme, hayal etme, zihinde canlandırma, düşünce.		t.-mıyor 35/9
	t.+etmeyip 79/19	tatlı	<i>sf.</i> Şeker tadında olan.
tashîhat	<i>Ar. i.</i> Düzeltmeler.		t. 28/17
	t. 2/4		t.+tatlı 44/17, 44/18, 52/4
tas’ib	<i>Ar. i.</i> Güçleştirme, zor duruma sokma.	tatlılık	<i>i.</i> Sevimlilik, hoşluk, şirinlik.
	t.+e 21/7		t.+la 18/17
tasvip	<i>Ar. i.</i> Bir düşünce veya davranışın doğru olduğunu belirtme, onama, uygun bulma.	tatlik	<i>Ar. i.</i> Boşama.
	t.+ve birâderimden istirham ve istircâ’ ettim 28/7		t.+bi’t-tatlik 77/3
taş	<i>i.</i> Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren,		t.+in 77/1
		tavan	<i>i.</i> Bir yapının, kapalı bir yerin üst bölümünü oluşturan düz ve yatay yüzey, taban karşıtı.

	t.+a 23/15		t.+kemâl-i tâzimle 61/15
tavır	<i>Ar. i.</i> Durum, davranış, vaziyet, hâl. t.+(tavır)-ı mazlûmâne 58/7 t.+(tavır)-ı memnûniyet 42/1 t.+(tavır)-ı me'yûsâne 67/11 t.+(tavır)-ı muzafferâne 69/15 t.+(tavır)-ı müteaccibâne 89/12 t.+(tavır)-ı müessirâne 61/19	tazyî	<i>Ar. i.</i> Kaybına yok olmasına sebep olma. t. 26/3
tavsiye	<i>Ar. i.</i> Öğütleme, yol gösterme. t.+ettiğim 83/16 t.+ettiğinden 79/11 t.-i hayriyesinden 89/17 t.+lerde 70/17	teâkup	<i>Ar. i.</i> Art arda gelme. t.+eder imiş 53/12
tavzih	<i>Ar. i.</i> Açıklama, aydınlatma. t.-i ahvâle 91/9	tebdil	<i>Ar. i.</i> Değiştirme, başka şekle sokma. t. 2/9 t.+bi't-tebdil 53/3 t.-i kıyâfetle 33/7
tavzîhen	<i>Ar. zf.</i> Açıklayarak. t. 85/8	tebessüm	<i>Ar. i.</i> Gülümseme t. 16/9 t.+le 64/10
tay	<i>Ar. i.</i> Aşma, üzerinden geçme, katetme. t.+(tay)-ı tarik ettim ise 34/9 t.+(tay)-ı tarîk-i müsâlemet 28/14	tebşir	<i>Ar. i.</i> Müjdeleme, muştulama. t.+ettik 27/10
tayrâne	<i>Ar. Far. zf.</i> Kuş gibi. t.+eder 17/3	tecâhül	<i>Ar. i.</i> Bilmez gibi görünme, bilmezlikten gelme t. 85/3
tazarru'	<i>Ar. i.</i> Yakarma t. 27/15 t.+la 7/4	tecellî	<i>Ar. i.</i> Belirme, görünme, ortaya çıkma, zuhur etme, meydana çıkma. t. 43/18
tâze	<i>Far. i.</i> Yeni, körpe, genç. t. 16/4, 51/4, 70/4	tecemmu	<i>Ar. i.</i> Yığnak. t.+etmişlerdir 15/15
tâzelik	<i>i.</i> Taze olma durumu, körpelik, taravet. t.+ime (tâzeliğime) 29/2	tecennün	<i>Ar. i.</i> Çıldırma, delirme, aklını oynatma. t.+etmiş 15/11
tâzim	<i>Ar. i.</i> Saygı gösterme, ululama.	tecessüs	<i>Ar. i.</i> Belli etmeden kendini ilgilendirmeyen şeyleri öğrenmeye çalışma. t.+atf-ı nigâh-ı tecessüs etmekle 35/12
		teceyyid	<i>Ar. i.</i> Tazelenme, iyi olma

	t. 3/4		t.+deryâ-yı tefekkür ve teessüre dalmışsınız 88/1
tecrübe	<i>Ar. i.</i> Deneyim.		t.+tarîk-i tefekkürde 7/1
	t.+etmekten naşi idd 6/14		t.+teferrüç ve tefekkür eder iken 11/8
	t.+seyyah-ı sahrâ-yı tecrübe 93/4		
tedip	<i>Ar. i.</i> Uslandırma, yola getirme, terbiye etme.	teferrüç	<i>Ar. i.</i> Açılma, ferahlama.
	t.+ederim 54/3		t.+bade't-teferrüç 13/12
			t.+ve tefekkür eder iken 11/8
tehhül	<i>Ar. i.</i> Evlenme.	teferrüs	<i>Ar. i.</i> Sezme farkına varıp anlama, zekâ ile sezinleme.
	t.+etmeğe 77/17		t.+bi't-teferrüs 54/15
teemmül	<i>Ar. i.</i> Bir işi ayrıntılarıyla düşünme, düşünüp taşınma.		t.+etmekle 70/1
	t. 60/3	tefhim	<i>Ar. i.</i> Anlatma, bildirme.
teennî	<i>Ar. i.</i> İlerisini düşünerek acelesiz iş görme, ağır davranma.		t.+edersin 59/15
	t. 91/14	tefrih	<i>Ar. i.</i> Filizlenme, gelişme.
teessüf	<i>Ar. i.</i> Acınma, yazıklanma.		t. 11/5
	t. 14/2	tefsir	<i>Ar. i.</i> Yorumlama.
	t.-i iştimâl 40/12		t. 4/15
	t.+lerden 27/7, 65/5	tegafül	<i>Ar. i.</i> Anlamazlıktan gelme.
teessüf-engiz	<i>Ar. Far. birl. sf.</i> Teessüf verici.		t.+edeceksin 85/4
	t.+haber-i teessüf engiz 26/5	tehâcüm	<i>Ar. i.</i> Birlikte ve birden hücum etme, saldırma.
teessür	<i>Ar. i.</i> Üzüntü.		t.+eder 59/3
	t. 27/7		t.+ettikte 72/7
	t.+alâmât-ı teessür 87/17		t.+ettiller ise 53/18
	t.+deryâ-yı tefekkür ve teessüre dalmışsınız 88/1		t.-i iptilâda 52/19
	t.+izhâr-ı teessürler 37/5		t.-i meşhûrâne 37/16
	t.+kemâl-i teessürle 41/18	tehdîdat	<i>Ar. i.</i> Tehditler, korkutmalar.
	t.+le 14/2		t.+ına 81/8
tefekkür	<i>Ar. i.</i> Düşünme, düşünüş.		t.+ta 81/18, 81/8
	t.+den 60/3	tehdit	<i>Ar. i.</i> Gözdağı, korkutma.
			t. 89/11
			t.+bi't-tehdit 29/4
			t.+ederdi 54/12

	t.+olduğundan 8/19		t.+ve ricâ etti ise 93/2
tehevvür	<i>Ar. i.</i> Çok kızma, öfkelenme, köpürme. t. 89/11 t.+lisân-ı tehevvür 6/13	tekme	<i>i.</i> Ayakla vuruş. t. 81/4 t.+ler 75/15
tehziz	<i>Ar. i.</i> Uzun uzun ce hafifçe titreme, harekete getirme. t.+iyle 36/7	tekmil	<i>Ar. sf.</i> Bütün, tüm. t.+ine 19/16
tek	<i>zf.</i> Yalnızca. t. 19/20	tekrar	<i>Ar. i.</i> Aynı olayın, işin, hareketin yeniden ortaya çıkışı, tekrarlanması. t. 11/19, 21/6, 92/12 t.+bî-tekrar 85/11
tekbir	<i>Ar. i.</i> Müslümanlıkta Tanrı'nın büyüklüğünü, yüceliğini anmak için söylenen ve "Allahuekber" sözü ile başlayan dua. t.+le 14/12	tekrar-be-tekrar	<i>zf.</i> Tekrar tekrar, birçok defa. t. 78/8, 79/11, 90/8
tekdir	<i>Ar. i.</i> Azarlama, paylama. t. 6/13, 81/7 t.+ettiğimde 52/9	tekye-gâh	<i>Far. tür. i.</i> Tekke. t. 4/12
tekebbür	<i>Ar. i.</i> Kibirleşme, büyükleme, çalım, kurum. t. 14/19, 16/17	telaş	<i>Ar. i.</i> Herhangi bir sebeple acelecilik. t.-1 nâgehânı 45/11 t.+ımdan 72/8 t.+kesret-i telaş 32/9
tekeddür	<i>Ar. i.</i> Kederleşme. t.+emâre-i tekeddür 87/17	telattuf	Nâzik davranış, lütuf ve incelikle davranış. t.+raz ve niyaz ve ebvab-ı telattuf ve şükran bâz ettikten 34/2
tekellüm	<i>Ar. i.</i> Söyleme, konuşma. t. 31/8 t.+bilâ-tekellüm 91/14 t.+ebvâb-ı tekellümü 7/3 t.+et 41/16 t.+kıl 16/16	telebbüs	Giyme, giyinme. t.+bi't-telebbüs 78/6
tekit	<i>Ar. i.</i> Kuvvetleştirme, sağlamlaştırma. t. 9/16	telvis	Kirlenme, pisletme. t.+olmamış 85/16
teklif	<i>Ar. i.</i> Yapması için birinden bir iş isteme	temâşâ	<i>Far. i.</i> Hoşlanarak bakma, seyretme. t.+seyr ü temâşâyı 12/15

- tembel** *Far. sf.* İş görmeyi, çalışmayı sevmeyen, çaba göstermekten, sıkıntıdan kaçan, üşengeç.
t. 35/6, 75/16
- tembîhat** *Ar. i.* Tembihler, uyarılar.
t. 59/18
t.-1 ekîde 67/2
t.-1 lâzımeden 64/17
t.-1 mesrûreden 91/17
t.+ta bulundum 91/15
- temenna** *Ar. i.* Öne doğru eğildikten sonra doğrulurken eli başa götürerek verilen selam.
t.-y1 riyâsette 6/4
- temin** *Ar. i.* Sağlama, elde etme.
t.+edin 76/17
- temiz** *Ar. sf.* Kirli, lekeli, pis, bulaşık olmayan, arı, pak, münezzeh, hijyen, hijyenik.
t. 69/11
- temizle-** *Ar. i.* Arıtmak.
t.-yip 40/15
- temyiz** Ayırt etme.
t. 13/10
- teneffüs** *Ar. i.* Temiz hava almak, dinlenmek için verilen ara.
t. 11/5
- tenemmür** *Ar. i.* Birisini korkutmak için gürültü yapmak, gürültülü ses çıkarmak; uzun uzun bağırmak.
t. 16/17
- tenhâ** *Far. sf.* Issız.
t. 80/13
- tenk** *Far. sf.* Dar.
t.+ve tarik idi 31/11
- tenkîdat** *Ar. i.* Eleştiriler, tenkitler.
t.-1 kâfiye ve vâfiyeden 2/4
- tenvir** *Ar. i.* Işıklandırma, aydınlatma.
t. 11/7
- tepin-** *Ar. i.* Ayaklarını hızla yere vurmak.
t.-e tepine 54/7
t.-ir 22/5
- ter** *i.* Derinin gözeneklerinden sızan, kendine özgü bir kokusu olan, yapışkan, renksiz, tuzlu sıvı, arak.
t.+i 41/7
- terahhum** *Ar. i.* Acıma, merhamet etme.
t.+kıl 16/16
t.+kılıp 76/14
- terakkub** *Ar. i.* Bekleme.
t.+dur 41/15
- terbiye** *Ar. i.* Eğitim.
t.+hüsn-i terbiyemi 79/11
- tercih** *Ar. i.* Yeğleme.
t. 12/16
- tereddüt** *Ar. i.* Kararsızlık, duraksama.
t.+bilâ-tereddüt-i keyfiyet 89/17
- terennüm-saz** *Ar. Far. birl. sf.* Terennüm eden.
t.+ettim 19/9
- tergip** *Ar. i.* İsteklendirme.
t.+ettiye 77/17
- terk** *Ar. i.* Bırakma, ayrılma, vazgeçme.
t.-i insâniyet edip 23/3
t.-i mühr ettin 22/17

t.+iyle 24/8

tertîbat *Ar. i.* Bir işin güçlüklerini karşılamak için yapılan ön hazırlıklar, düzenleniş.
t.-ı nâdîdeyi 12/6

tertip *Ar. i.* Uygun bir sıraya, düzene koyma, sıralama, düzenleniş.
t.+edip 64/15
t.+ettikleri 10/17
t.+tesis ve tertip ettirip 12/5

tesâdüf *Ar. i.* Yalnız ihtimallere bağlı olduğu düşünülen olayların kesin olmayan, değişebilen sebebi.
t.+bi't-tesâdüf 29/19, 30/7, 83/6
t.+etti 89/6
t.+ettiğim 41/6
t.+ettim 88/14

tesâhup *Ar. i.* Benimseme, sahip çıkma
t.+bi't-tesâhup 30/10

tesellî *Ar. i.* Avunma, avuntu, avunç.
t. 89/9

teselliyat *Ar. i.* Avunmalar, teselliler.
t. 39/13
t.-ı eblehânedede 69/9
t.-ı mukteziyyede 44/17

tesir *Ar. i.* Etki.
t.-i âsârın 19/16

tesis *Ar. i.* Yapma, kurma, temelini atma, kuruluş.
t.+ve tertip ettirip 12/4

teslim *Ar. i.* Bir şeyi sahibine verme; emanet alınan bir şeyi sahibine geri verme.
t. 53/16
t.-i emânet 80/9
t.+ol 81/7
t.+rakabe-i teslim 9/18

tesmiye *Ar. i.* Adlandırma, ad koyma, ad verme.
t.+olunup 8/3

teşebbüs *Ar. i.* Girişim, girişme.
t.+edelim 68/19
t.+ettiler ise 55/5

teşebbüsat *Ar. i.* Girişimler, teşebbüsler.
t.+ta 73/11

teşekkür *Ar. i.* Yapılan bir iyiliğe karşı duyulan kıvanç ve gönül borcunu anlatma.
t.+ler edip 43/19

teşekkürat *Ar. i.* Teşekkürler.
t.+ba'de'l-îfâ-yı teşekkürat 32/15
t.-ı lâzimesinden 82/18

teşnegân *Far. i.* Susamışlar.
t.+leb-teşnegân 11/1

teşrif *Ar. i.* Bir yeri onurlandırma, şereflendirme.
t.+et 16/17

tevakku *Ar. i.* Bekleme, ümit etme.
t.-ı nîmette 6/3
t.-ı takdim-i hizmet 6/2

tevârih *Ar. i.* Târihler.
t.-i sâlife 2/1
t.+kütüb-i tevârih-i sâbika 10/3

tevâzu' *Ar. i.* Alçak gönüllülük.

	t.+miftâh-ı lisân-ı tevâzu'la 7/4		t.+ettirdi ise 67/17
tevcih	<i>Ar. i.</i> Yönelme. t. 7/6 t.-i hitâben 20/4	tezyînât	<i>Ar. i.</i> Bezekler, süsler. t. 64/10 t.-ı fevkalâde 15/14 t.-ı fevkalâdeyi 12/2 t.+ta bulunduktan 90/6
tevdî	<i>Ar. i.</i> Teslim etme, emânet rtmr, verme. t.+ettiği 75/9 t.+olduğum 80/14	tezyit	<i>Ar. i.</i> Çoğaltma, artırma. t.+edip 85/19 t.+ediyordu 48/6
teveccüh	<i>Ar. i.</i> Güler yüz gösterme, yakınlık duyma, hoşlanma, sevme. t.+hüsn-i teveccüh 61/6 t.-i hitapla 62/1	ticâret	<i>Ar. i.</i> Ürün, mal vb. alım satımı t. 79/1 t.+i 28/12 t.+sermâye-i ticâret 27/10 t.+umûr-ı ticâret 27/11
tevekkül	<i>Ar. i.</i> Herhangi bir işte elinden geleni yapıp daha sonrasını Allah'a bırakma. t.+tarîk-i tevekkül ve tahammül tut 83/17	ticâriyye	<i>Ar. sf.</i> Ticaretle ilgili, ticarete ilişkin anlamındaki ticârî kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli. t.+umûr-ı ticâriyye 25/15
tevlit	<i>Ar. i.</i> Doğurma, doğurtma. t.+etmiş 70/9	tiğ	<i>Far. i.</i> Kılıç. t.-i ebrûsu 16/2
tevsî	<i>Ar. i.</i> Genişletme, yayma. t. 7/9	tiksin-	Bir şey, bir kimse, bir düşünce vb.ni kötü, iğrenç veya aşağılık bularak ondan uzak durma duygusuna kapılmak, ikrah etmek, istikrah etmek. t.-ip 44/3
tevzî	<i>Ar. i.</i> Dağıtma, üleştirme. t.+ettikten 40/4	timsal	<i>Ar. i.</i> Örnek, simge. t.-i bî-misali 14/7
teyakkuz	<i>Ar. i.</i> Uyanıklık. t. 33/8, 92/18 t.+husûl-i teyakkuz 92/12	tîr	<i>Far. i.</i> Ok, sevgilinin kirpiği. t.-i can-sitan 54/5 t.-i can-sitane 54/9 t.-i müjgân 16/2
tezkâr	<i>Ar. i.</i> Hatırlama, anma, hatıra getirme. t.+ederim 78/8, 92/13 t.-ı beyânım 24/16 t.+yad u tezkâr etmekle 12/10		
tezviç	<i>Ar. i.</i> Evlendirme. t. 67/10		

tir tir	<i>zf.</i> “Çok üşümek, çok korkmak” anlamlarındaki tir tir titremek deyiminde geçen bir söz t. 22/5 t.+titremekte 46/18 t.+titriyorlar 63/7		
tîre	<i>Far. sf.</i> Karanlık. t. 59/2 t.+oldu 15/16		
titre-	Küçük ve hızlı salınım hareketleri yapmak. t.-r 19/13, 22/5 t.-tir tir titremekte 46/19 t.-tir tir titriyorlar 63/7 t.-yerek 64/2 t.-yerekten 18/4		
tiz	<i>Far. sf.</i> Tez, çabuk, serî. t.+esb-i tiz-reftâra 34/4		
tokat	<i>i.</i> İnsana el içi ile vuruş. t.+larla 37/17		
topla-	Bir araya getirmek. t.-aklını başına toplayıp 35/7 t.-dım 32/7 t.-r idim 44/4 t.-yıp 12/15, 12/9, 17/2, 22/13, 32/1, 35/5, 42/2, 47/12, 53/1, 61/3, 72/9, 76/11		
toplana-	Toplama işine konu olmak. t.-ıp 27/3		
toprak	<i>i.</i> Yer kabuğunun, toz durumuna gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla, çürümüş organik cisimlerden oluşan ve canlılara		
			yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü. t.+lardan 77/12
tûde	<i>Far. i.</i> Yığın, küme. t.-i türabdan 4/14		
tuğla	<i>Rum. i.</i> Balçığın kalıplara dökülüp güneşte kurutulduktan sonra özel ocaklarda pişirilmesiyle yapılan ve duvar örmekte kullanılan yapı malzemesi. t. 88/3		
tuğyan	<i>Ar. i.</i> Akarsuyun taşması, kabarması. t.-ı emvac-ı cihan-âşub 15/1 t.+ve feveran eden 41/8		
tuhaf	<i>Ar. sf.</i> Acayip t. 14/19 t.+tuhaf 62/15, 62/16		
tut-	1. Elde bulundurmak, ele almak; . yönelmek 2. Hürriyetinden yoksun bırakıp bir yere kapamak, tevkif etmek. t. 3/17, 31/7, 32/5, 66/3, 93/6 t.-tarîk-i fakr tuttum 66/1 t.-tarîk-i hud'a ve hıyânet tuttum 23/4 t.-tarîk-i tevekkül ve tahammül tut 83/18 t.-tarîk-i zulm tuttum 22/18 t.-uğum 61/14 t.-un 46/13 t.-up 15/7, 36/11, 37/18, 39/12, 54/11, 56/9, 57/11, 59/19, 70/14, 71/15, 71/5, 75/1		

	t.-yüz tutan 57/12		56/18, 58/4, 59/13, 61/16, 62/3,
tuttur-	Tutmasını sağlamak.		63/1, 66/15, 68/16, 73/15, 74/19,
	t.-up 33/1		75/18, 79/7, 81/17, 84/1, 85/19,
tutul-	Tutma işi yapılmak veya tutma		86/11, 86/7
	işine konu olmak.		t.+türlü 39/10, 39/9, 44/17, 50/11,
	t.-an 59/2		55/14, 90/6
tuz	<i>i.</i> Kokusuz, suda eriyen,	tüvan	<i>Far. i.</i> Güç, kuvvet, tâkat.
	yiyecekleri korumada ve		t.+cân-ı zayıf-ı nâ-tüvânım 41/2
	tatlandırmada kullanılan		t.+derman u tüvan 58/10
	billursu madde.		t.+nâ-tüvan 39/15
	t. 88/6		t.+nâ-tüvâne 37/16
tüccar	<i>Ar. i.</i> Ticaret yapan, ticaretle		t.+tâb u tüvan 21/11
	uğraşan kimse, tacir.	u / ü	<i>Far. bağ. Ve.</i>
	t. 29/18, 37/3, 68/5, 84/5		u.+ayş u işret 45/1, 55/8
	t.+dan 76/11		u.+ayş u işret ettikten 65/1
	t.+ı 79/9		u.+ayş u işretle 20/2
	t.+ın 78/14		u.+cân u gönülden 82/16
	t.+malût tüccara 27/13		ü.+câlis-i mesned-i izz ü ihtiram
	t.+meşâhîr-i tüccâr-ı		olmuşlar 30/18
	Keşmir'den 25/5		u.+çar u nâçar 29/5, 33/5
tünd-hû	<i>Far. birl. sf.</i> Sert huylu, huysuz.		u.+esnâ-yı ayş u işrette iken 52/8
	t.+lar 37/11		u.+dest-i gadr u taarruzundan
tür	<i>i.</i> Çeşit, cins		33/14
	t. 4/3, 6/1, 48/18, 82/16, 84/2,		u.+hitâm-ı ayş u işret 46/10
	85/6, 88/1		u.+nâz u niyazlar 17/14
türab	<i>Ar. i.</i> Toprak.		u.+ser u kaddiyle 18/7
	t.+tûde-i türabdan 4/14		u.+ser u ser-efraz-ı dil-nevâzım
türlü	<i>sf.</i> Çok çeşitli özellikleri olan,		45/16
	çeşit çeşit, muhtelif.		u.+sûz u güdâziyla 7/20, 19/9
	t. 3/14, 3/4, 4/13, 4/14, 6/15,		u.+sûz u güdazla 17/5
	13/6, 19/15, 20/1, 20/4, 24/1,		u.+tâb u tüvan 21/11
	24/19, 26/7, 28/10, 28/10, 31/9,		u.+derman u tüvan 58/10
	33/4, 38/8, 40/9, 41/2, 42/12,		u.+zevk u safâ 20/1
	43/15, 45/17, 53/12, 54/9,		u.+zevk u safâdan 46/11

	u.+zevk u safâlara 43/17		
	ü. 24/18, 24/18		
	ü.+ahd ü peyman ettiğin 22/19		
	ü.+ahd ü peymânı 23/1		
	ü.+ahz ü îtâ 79/3		
	ü.+cilve ü âniyla 19/15		
	ü.+çeşm ü sâhir ü hunhardan 3/13		
	ü.+hayr ü şer 92/13		
	ü.+hüsn ü an 56/4		
	ü.+hüsn ü anı 67/5		
	ü.+hüsn ü anımla 9/8		
	ü.+mâl ü menal 24/8		
	ü.+nîk ü bed 4/8, 92/13		
	ü.+seyr ü temâşâyı 12/15		
	ü.+yâd u tezkâr etmekle 12/10		
uç	<i>i.</i> Genellikle uzun bir nesnenin incelerek biten son ve sivri noktası.		
	u.+un (ucun) 32/8		
ufacık	<i>sf.</i> Çok ufak, küçücük.		
	u. 58/11		
uğra-	1. Yola devam etmek üzere, bir yerde kısa bir süre kalmak. 2. Kötü duruma konu olmak.		
	u.-dığımız 70/18		
	u.-makla 52/4		
	u.-mayalım mı 53/15		
uğraş-	1. Bir iş üzerinde sürekli çalışmak. 2. Birine kötü davranmak		
	u.-ıp 77/15		
	u.-mağa 26/16		
ukbât	<i>Ar. i.</i> Öbür dünyalar, âhiretler.		
	u.-ı müthiş 60/6		
ulûm	<i>Ar. i.</i> Bilimler, ilimler.		
	u. 6/12		
	u.+erbab-ı ulûm ve fûnun 24/4		
um-	Bir şeyin olmasını istemek, beklemek.		
	u.-up 6/7		
umk	<i>Ar. i.</i> Derinlik.		
	u.-ı nâ-peydâsından 41/17		
	u.+ında 44/10		
	u.+ından 81/15		
	u.+una 74/16		
umur	<i>Ar. i.</i> İşler.		
	u. 6/6		
	u.-ı mühimme-i saltanata 93/1		
	u.-ı ticâret 27/11		
	u.-ı ticâriyye 25/15		
unut-	Aklında kalmamak, hatırlamamak.		
	u.-mayıp 83/17		
	u.-tum 65/18		
	u.-tun 22/18, 23/3		
	u.-up 46/12		
usret	<i>Ar. i.</i> Sıkıntı, zahmet, zorluk, güçlük.		
	u. 76/2		
	u.+lere 70/18		
usta	<i>Far. i.</i> Bir zanaatı gereği gibi öğrenmiş olan ve kendi başına yapabilen kimse.		
	u.+ya 52/9		

	ü.-i yevmiye 88/4		ü.+mektub-ı küdüret-i üslûbu 57/9
üç	<i>i.</i> İkiden sonra gelen sayının adı. ü. 10/15, 19/18, 46/4, 62/10, 62/12, 62/13, 82/1 ü.+ümüz 74/9	üst	<i>i.</i> Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı, fevk, alt karşıtı. ü.+üne 35/19, 37/17, 37/9, 61/12, 61/17
üçüncü	<i>sf.</i> Üç sayısının sıra sıfatı, sırada ikinciden sonra gelen. ü. 4/1, 25/8, 66/5	üstat	<i>Far. i.</i> Bilim veya sanat alanında üstün bilgisi ve yeteneği olan kimse. ü.+(üstad)-ı kâmil 74/7
ümit	<i>Ar. i.</i> Olması beklenen veya olacağı düşünülen şey. ü.+(ümid)-i îtâ 11/2 ü.+kat'-ı ümit 57/12 ü.+na ümit 57/12	üstüvar	<i>Far. sf.</i> Sağlam, dayanıklı, kuvvetli. ü.+et 32/5 ü.+kıldım ise 32/9
Ürgenç	<i>öz. i.</i> Gürgenç şehri, Akamanış İmparatorluğu'na bağlı Harezmi bölgesi'nin merkezi idi. Daha sonra Harezmişahlar Devletinin başkenti olmuştur. Ancak Moğol İmparatorluğu tarafından imha edilmiş ve tekrar inşa edilmiştir. 1646'da şehrin insanları yeni şehre (Taze Ürgenç'e) taşınınca, önceki şehir "Köhne Ürgenç" (Eski Ürgenç) olarak anılmaya başlanmıştır. ü. 78/12	üzere	<i>zf.</i> Amacıyla, şartıyla, neredeyse. ü. 2/5, 4/11, 10/16, 16/4 ü.+ (üzre) 20/12, 46/10
ürk-	Bir şeyden korkup sıçramak, tevahhuş etmek, korku duymak. ü.-erek 44/8	üzeri	<i>i.</i> Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı, görülen yanı, yüzü. ü.+me 92/5 ü.+mize 53/18 ü.+nde 13/17, 42/16, 61/10, 63/8, 64/9, 80/9 ü.+nden 70/9 ü.+ne 11/17, 11/6, 72/6
üslûp	<i>Ar. i.</i> Anlatma, oluş, deyiş veya yapış biçimi, tarz.	vâ esefâ	<i>Ar. ünl.</i> Ne yazık, eyvah. v. 36/2
		vâdî	<i>Ar. i.</i> İki dağ arasındaki çukurca arazi veya geçit, koyak. v.+den 53/13
		vah	<i>Ar. ünl.</i> Acıma, yakınma, esef bildirir; yazık. v. 40/17, 82/8 v.+ah vah 56/18

	v.+ah vahlar edip 40/17		39/11, 45/16, 46/13, 46/15, 47/6,
	v.+ahlar vahlar ederek 44/8		49/14, 51/16, 51/3, 51/7, 53/1,
	v.+lar 20/12		53/14, 55/14, 59/1, 60/12, 61/18,
vahşet	<i>Ar. i.</i> Yabani, vahşi olma durumu; korku, ürküntü.		61/7, 69/3, 71/1, 74/13, 75/6,
	v. 38/19		81/12, 83/14, 84/2, 85/13, 88/19,
	v.+sahrâ-ı dehşet-intimâ-yı		89/4, 90/7
	vahşette 39/2		v.+e (vakte) 85/3
vahşiyet	<i>Ar. sf.</i> Kaba, saygısız, medeniyetten uzak anlamındaki vahşî kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şeklinin çoğulu.		v.+geçirip 34/12
	v.+kavâid-i mezmûme-i vahşiyeti 5/17		v.-i mev'utta 88/12
vak'a	<i>Ar. i.</i> Vuku bulan.		v.-i yevm 29/7
	v.+el-hayr-i fîmâ vak'a 89/8		v.+imrâr-ı vakit 65/1
vakar	<i>Ar. i.</i> Ağırbaşlılık.		v.+imrâr-ı vakt ettiğinden 8/5
	v. 49/15, 63/8		v.+ne vakte kadar 14/12
vakâyi	<i>Ar. i.</i> Olmuş şeyler, olaylar.	vakûrâne	<i>Ar. Far. birl. zf.</i>
	v. 74/5		Ağırbaşlılıkla, temkinle.
	v.-i güzeştemi 82/5		v. 84/3
vâkıa	<i>Ar. i.</i> Olgu, olmuş olan şey.	vâli	<i>Ar. i.</i> Bir ilde devleti temsil eden en yetkili yönetim görevlisi.
	v.-yı 89/18		v. 30/17
vâki	<i>Ar. sf.</i> Olan, olmuş		v.-i vilâyet 31/7
	v.+olagelen 12/10		v.-i vilâyetin 32/19
vakit	<i>Ar. i.</i> 1. Zaman. 2. Bir işe ayrılmış veya bir iş için alışılmış saatler. 3. Belirlenmiş olan zaman.		v.+sine 30/11, 56/2
	v. 3/8, 4/17, 8/12, 9/10, 11/10,	vâlid	<i>Ar. i.</i> Baba.
	13/18, 19/15, 23/8, 25/17,		v. 9/14, 23/16
	28/18, 29/13, 31/14, 32/10,	vâlide	<i>Ar. i.</i> Anne.
	33/1, 33/9, 35/10, 37/6, 38/13,		v. 82/19
			v.+ciğim 9/15
		vâlih	v.+m 23/16
			<i>Ar. i.</i> Şaşmış, hayret içinde kalmış.
			v. 8/9
		var	i. 1. Mevcut, evrende veya düşüncede yer alan, yok karşıtı. 2. Elde bulunan her şey.

	v. 35/1, 51/15, 77/15, 86/3 v.+ım 84/9 v.+ın 6/5 v.+idi 25/7 v.+ise 48/18		
var-	<i>Ar. i.</i> Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vâsıl olmak. v.-dığım 70/18 v.-dikta 88/13 v.-ip 67/11, 69/15, 76/1, 83/12, 88/10		vasî <i>Ar. i.</i> 1. Ölen bir kimsenin vasiyetini yerine getirmekle yükümlü olan kimse. 2. Bir yetimin veya akılca zayıf, hasta birinin malını yöneten kimse. v. 52/3, 80/11, 80/14, 80/19 v.+bilâ-azl-i vasî 79/10
varak	<i>Ar. i.</i> Yazılı kâğıt, varaka. v.-ı mihr-i vefâyı 37/10		vay <i>ünl.</i> Şaşma anlatan bir söz. v. 16/13, 24/17, 49/1, 51/9, 72/5
vâride	<i>Ar. i.</i> Gelen şey. v.+meşak-ı vârideden 80/18		vazgeç- <i>Ar. i.</i> Eskiden beri yapmakta olduğu bir şeyi artık yapmaz olmak. v.-ip 16/17, 76/15 v.-mişlerle 6/7
varta	<i>Ar. i.</i> Tehlikeli durum, uçurum, çukur. v.-i hevl-nâk-ı helâketten 35/8 v.-i efkârın 44/10 v.-i helaket 48/7 v.-i helaketin 81/15 v.-i helaketten 31/16, 51/7 v.-yı helaketin 41/17		ve <i>Ar. bağ.</i> İki kelime veya iki cümle arasına girerek aralarında bir bağ olduğunu anlatan söz. v. 2/1, 2/10, 2/11, 2/13, 2/4, 2/7, 2/8, 3/18, 3/3, 3/4, 3/8, 4/12, 4/13, 4/14, 4/15, 4/16, 4/6, 5/14, 5/15, 5/15, 5/19, 5/3, 5/5, 6/1, 6/10, 6/10, 6/11, 6/13, 6/13, 6/2, 6/5, 6/6, 6/9, 7/1, 7/11, 7/13, 7/19, 7/5, 7/6, 7/7, 7/9, 7/9, 8/10, 8/10, 8/12, 8/14, 8/16, 8/17, 8/17, 8/19, 8/19, 8/5, 8/5, 8/6, 8/8, 8/9, 9/11, 9/12, 9/13, 9/16, 9/18, 9/4, 9/7, 9/7, 9/8, 10/12, 10/13, 10/16, 10/18, 10/4, 10/4, 10/5, 10/7, 10/7, 10/9, 11/13, 11/14, 11/17, 11/18, 11/2, 11/2, 11/2, 11/2, 11/5, 11/7, 11/8, 11/8, 12/12, 12/12, 12/13, 12/13, 12/15, 12/15, 12/16, 12/17, 12/18, 12/18, 12/19, 12/2, 12/4, 12/5, 13/1,
vasat	<i>sf.</i> Orta v.+a 13/3 v.-ı mâmûre 2/13 v.+ında 36/8, 61/9		
vâsıl	<i>Ar. sf.</i> Erişen, ulaşan, kavuşan. v.+gülistan-ı vaslımdan 85/4		
vâsıta	<i>Ar. i.</i> Bir işin gerçekleşmesi için gerekli olan şey. v.+sıyla 27/1, 30/2, 36/12, 60/7		

13/10, 13/10, 13/14, 13/14,
13/15, 13/19, 13/2, 13/3, 13/5,
13/6, 13/7, 13/8, 13/9, 14/10,
14/12, 14/18, 14/18, 14/19,
14/2, 14/7, 14/8, 15/13, 15/18,
15/3, 15/9, 15/9, 16/10, 16/15,
16/15, 16/17, 16/18, 16/2, 16/7,
16/9, 17/1, 17/14, 17/14, 17/17,
17/18, 17/2, 17/4, 18/11, 18/11,
18/15, 18/19, 19/1, 19/3, 19/4,
19/4, 19/7, 20/1, 20/1, 20/17,
20/19, 20/4, 20/6, 20/9, 21/1,
21/2, 21/3, 21/4, 22/10, 22/13,
22/14, 22/15, 22/6, 22/7, 22/8,
23/1, 23/10, 23/16, 23/17,
23/17, 23/18, 23/3, 23/4, 23/5,
24/1, 24/14, 24/15, 24/16,
24/16, 24/4, 24/6, 24/7, 24/8,
25/11, 25/11, 25/11, 25/14,
25/14, 25/15, 25/16, 25/6, 25/6,
25/8, 26/10, 26/11, 26/12,
26/14, 26/15, 26/15, 26/16,
26/2, 26/3, 26/3, 26/5, 26/6,
26/8, 26/8, 26/9, 27/12, 27/13,
27/15, 27/16, 27/16, 27/18,
27/19, 27/19, 27/3, 27/4, 27/7,
27/9, 28/11, 28/13, 28/15,
28/19, 28/3, 29/10, 29/10,
29/11, 29/14, 30/1, 30/11, 30/2,
30/9, 31/10, 31/13, 31/15,
31/18, 31/3, 31/3, 31/3, 31/5,
31/5, 31/8, 32/1, 32/10, 32/11,
32/15, 32/16, 32/18, 32/2, 32/4,
32/9, 33/10, 33/12, 33/14,

33/14, 33/18, 33/2, 33/8, 34/1,
34/1, 34/14, 34/5, 34/6, 35/11,
35/19, 35/2, 35/6, 35/7, 36/13,
36/4, 36/6, 37/1, 37/11, 37/2, 37/5,
37/9, 38/12, 38/19, 38/2, 38/4,
38/6, 38/6, 38/8, 38/8, 39/10,
39/14, 39/15, 39/15, 39/3, 40/16,
40/19, 40/3, 40/4, 40/4, 40/8,
41/15, 41/19, 41/3, 41/7, 41/9,
41/9, 42/1, 42/11, 42/11, 42/11,
42/12, 42/13, 42/16, 42/17, 42/17,
42/18, 42/4, 42/8, 42/9, 42/9, 43/1,
43/13, 43/15, 43/16, 43/17, 43/17,
43/17, 43/18, 43/19, 43/2, 43/2,
43/7, 43/8, 43/8, 43/9, 44/1, 44/14,
44/17, 44/18, 44/5, 44/5, 44/7,
45/11, 45/13, 45/17, 45/19, 45/2,
45/2, 45/6, 45/7, 45/8, 46/10,
46/11, 46/12, 46/19, 46/4, 46/6,
47/10, 47/15, 47/15, 47/16, 47/5,
48/15, 48/17, 48/17, 48/19, 48/3,
48/8, 49/15, 49/16, 49/18, 49/18,
49/2, 50/15, 50/16, 50/3, 50/6,
50/7, 50/8, 50/9, 51/1, 51/14,
51/18, 51/5, 51/6, 51/8, 51/9,
52/12, 52/14, 52/17, 52/2, 52/3,
52/5, 52/7, 53/12, 53/2, 53/4, 53/5,
53/8, 54/10, 54/14, 55/15, 55/15,
55/15, 55/16, 55/16, 55/18, 56/11,
56/14, 56/14, 56/18, 56/19, 56/2,
56/2, 56/4, 56/5, 56/5, 56/8, 57/3,
57/6, 58/10, 58/10, 58/13, 58/14,
58/17, 58/3, 58/4, 58/7, 59/1,
59/10, 59/13, 59/13, 59/15, 59/15,

59/18, 59/2, 59/8, 59/8, 59/9,
60/10, 60/13, 60/17, 60/18,
60/2, 60/3, 60/4, 60/6, 60/7,
60/8, 61/1, 61/11, 61/16, 61/2,
61/3, 61/4, 61/6, 61/7, 61/9,
62/15, 62/15, 62/16, 62/3, 62/5,
62/6, 63/1, 63/1, 63/8, 64/10,
64/13, 64/19, 65/1, 65/14,
65/15, 65/15, 65/16, 65/17,
65/18, 65/18, 65/5, 65/6, 65/9,
66/15, 66/16, 66/4, 66/8, 67/6,
68/3, 68/6, 68/6, 69/1, 69/11,
69/15, 69/17, 69/17, 69/8, 69/9,
70/15, 70/18, 70/18, 70/4, 70/5,
70/6, 70/7, 70/8, 70/9, 71/16,
71/17, 72/1, 72/10, 72/4, 72/4,
72/6, 72/8, 72/8, 73/11, 73/16,
73/16, 73/16, 73/18, 73/5, 74/1,
74/18, 75/10, 75/9, 76/2, 76/3,
77/11, 77/12, 77/13, 77/2,
78/16, 78/4, 78/5, 78/7, 79/11,
79/18, 79/18, 79/19, 79/2, 79/4,
79/8, 79/9, 80/1, 80/1, 80/1,
80/16, 80/18, 80/4, 80/7, 80/8,
81/13, 81/16, 81/5, 81/8, 82/12,
82/13, 82/15, 82/17, 82/19,
82/6, 83/16, 83/18, 83/5, 84/1,
84/12, 84/12, 84/7, 85/1, 85/10,
85/13, 85/16, 85/3, 85/7, 85/9,
86/1, 86/12, 86/3, 86/4, 86/5,
86/8, 86/9, 87/1, 87/15, 87/16,
87/17, 87/19, 87/5, 87/8, 88/11,
88/16, 88/17, 88/18, 88/7,
89/11, 89/11, 89/12, 89/15,

89/18, 89/19, 89/3, 89/4, 89/5,
89/7, 90/10, 90/12, 90/14, 90/19,
90/19, 90/7, 90/7, 90/9, 91/1, 91/1,
91/12, 91/14, 91/16, 91/18, 91/2,
91/6, 92/1, 92/10, 92/11, 92/12,
92/13, 92/18, 92/2, 92/5, 92/7,
92/8, 92/9, 93/4, 93/7
v.+ahvâl-i mâziye ve âtiyeden
84/11
v.+ahz ve iktibas etmekle 92/17
v.+arz ve ifham ettik 31/4
v.+baka ve şaşakaldık 26/13
v.+beter ve bahr olup 29/6
v.+bezl-i himmet ve gayret etmiş
imiş 30/3
v.+cüst ve hıza gelip 54/16
v.+deryâ-yı endişe ve efkâra
dalmış iken 4/17
v.+deryâ-yı endişe ve efkâra
dalmışsın 45/14
v.+deryâ-yı tefekkür ve teessüre
dalmışsınız 88/1
v.+dûçar ve giriftar olduğum
41/5
v.+emir ve ferman etti 56/6
v.+envâi meşrubat ve me'kûlât
45/5
v.+fevka'l-hadd 43/5
v.+gönlümü kebab ve ateşlere
yakıyorsun 68/17
v.+hapis ve mücâzâtımızı sabaha
tâlik etmekle 52/18
v.+harekât-ı makbûha ve
makdûha 26/2

v.+hasr ve sarf-ı evkat eyledik
26/16
v.+icrâ ve ifâde etti 79/15
v.+ikdam ve iştirak etmelerin
93/2
v.+ikmâl-i tahsil-i ilim ve edep
ettikten 25/12
v.+ilticâ ve îzah etmesini 43/3
v.+isticvap ve istintakta
bulundu 90/3
v.+istirham ve istircâ' ettim
28/8
v.+istirham ve istircâ' ettim
ise 33/3
v.+ita ve ihsan edeceğim 40/5
v.+îtiraz ve istinkâf ederek
93/4
v.+kemâl-i muhabbet ve
şefkatle 26/7
v.+kesb-i sıhhat ve ifâkat
bulduğumda 29/16
v.+kuvvet ve dermânım kesilip
34/10
v.+makâlât-ı hikmet ve ibret
4/10
v.+mecruh ve mağdur olduğun
82/11
v.+mecruh ve maktul düştü ise
54/19
v.+mesut ve müftehir oldum
ise 68/12
v.+mevzû ve mazbut ettirdi
92/19

v.+müferrih ve münbasit olup
69/16
v.+müteessir ve perîşan olup 58/8
v.+müteyakkız ve mütenebbih
olup 36/15
v.+nesîhat ve irâe eder idi 74/8
v.+neşîde-i taaccüb-âmiz ve
tahayyür-engizi 4/7
v.+niyaz ve istirham ettiler 27/16
v.+pûyan u revan olunuz 33/15
v.+pûyan ve şitâban oldum ise
35/2
v.+raz ve niyaz ve ebvâb-ı telattuf
ve şükran bâz ettikten 34/2, 34/3
v.+ricâ ve istirham ettim 62/7
v.+sabır ve tahammül etmeği
74/8
v.+sebbah-ı deryâ-yı ibtinâ ve
ibret olup gittiler 93/5
v.+şefkat ve merhametler edip
40/19
v.+taltif ve tahbib eder idi 45/14
v.+tarîk-i tevekkül ve tahammül
tut 83/18
v.+tatlık ve müttehim ettiğim
77/18
v.+teklif ve ricâ etti ise 93/2
v.+tenk ve tarik idi 31/11
v.+tenkidât-ı kâfiye ve vâfiyeden
2/4
v.+tuğyan ve feveran eden 41/8
vecâhet *Ar. i.* Güzel yüzlülük, gösterişlilik,
güzel yüz; saygınlık.
v.-i melikânesine 56/4

vecih	<i>Ar. i.</i> Yüz, çehre; tarz biçim. v.+hüs-n-i vech 8/16 v.+ihtisâr-ı vechle 52/7 v.+le (vechle) 7/1, 42/14, 53/10, 68/3 v.+usûl-ı vechle 7/18		v. 8/16, 20/1, 28/5, 54/9, 56/18, 64/11, 68/2, 68/5, 80/6, 92/3
vedâ	<i>Ar. i.</i> Ayrılırken birbirine selam ve esenlik dileme. v.+bade'l-vedâ 34/5 v.+edip 28/13, 83/8 v.+merâsim-i vedâyayı 64/17	velînîmet	<i>Ar. i.</i> Birine, etkisi yaşadıkça sürecek bir iyilik ve bağışta bulunan kimse. v. 68/11, 73/4 v.+im 87/19 v.+ime 85/14
vefâ	<i>Ar. i.</i> Sevgiyi sürdürme, sevgi, dostluk bağlılığı. v.+varak-ı mihr-i vefâyı 37/10	ver-	1. Üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi birisine eriştirmek, iletmek. 2. Düşünce veya bilgi anlatan şeyleri başkalarına iletmek, bildirmek. 3. Eğlenceli toplantı düzenlemek, konuk çağırıp ağırlamak. v. 54/2 v.-bereket versin 75/7 v.-di 48/19, 49/7, 65/8, 88/11, 89/11 v.-diği 60/4, 60/9 v.-dikte 53/16 v.-diler 29/4, 42/10, 56/17 v.-eceğimizi 27/10 v.-el ele verip 34/7 v.-el vermemiş 31/5 v.-el vermez 67/13 v.-erek 12/16 v.-ip 38/10, 51/10, 56/15, 57/17, 58/16, 67/16, 79/10, 82/10, 86/3, 92/5 v.-îzâhat verip 74/7 v.-karar verdik ise 55/17 v.-mekle 16/18, 31/8, 54/17, 61/16, 63/14, 65/17, 83/7
vefat	<i>Ar. i.</i> Ölüm, ölme. v.+edip 71/3, 92/7 v.+etti 72/14 v.+ettiği 78/2 v.+ettiğim 70/7 v.+ından 92/7		
vefire	<i>Ar. sf.</i> Çok, bol anlamındaki vefir kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli. v.+mücevherat-ı vefire-i nefise 12/12		
vâhamet	<i>Ar. i.</i> Güçlük, korkulacak tehlikeli durum. v.+e 66/16		
vekil	<i>Ar. i.</i> Birinin, işini görmesi için kendi yerine bıraktığı veya yetki verdiği kimse. v.+in 67/17		
velhâsil	<i>Ar. zf.</i> Kısacası		

	v.-meksizin 77/4		
	v.-meye 29/14		
	v.-meyeceğim 9/18		
	v.-meyesin 88/5		
	v.-mez 49/4		
vesâyâ	<i>Ar. i.</i> Vasiyetler.		
	v.-yı makbûle-i mûtenâyı 83/16		
vezir	<i>Ar. i.</i> Osmanlılarda devletin bakanlık, valilik gibi yüksek görevlerinde bulunan ve paşa unvanını taşıyan kimse.		
	v. 52/14		
vicdan	<i>Ar. i.</i> Kişiyi kendi davranışları hakkında bir yargıda bulunmaya iten, kişinin kendi ahlak değerleri üzerine dolaysız ve kendiliğinden yargılama yapmasını sağlayan güç.		
	v.+ımda 33/2		
vicdânen	<i>Ar. zf.</i> Vicdan bakımından		
	v. 89/5		
vikâye	<i>Ar. i.</i> Koruma.		
	v.+etmesini 70/11		
	v.+si 57/4		
vilâyet	<i>Ar. i.</i> Diyar, ülke, memleket.		
	v.+sarây-ı vilâyete 30/15		
	v.+vâli-i vilâyet 31/7		
	v.+vâli-i vilâyetin 32/19		
velâyet-penah	<i>Ar. Far. birl. sf.</i> Herkesin koruyucusu olan.		
	v.+huzûr-ı velâyet-penâhınızda 31/2		
vîrâne	<i>Far. i.</i> Yıkılmış veya çok harap olmuş yapı		
	v.+de 72/16		
vird	<i>Ar. i.</i> Belirli zamanlarda mânevi bir görev olarak düzenli şekilde okunan âyet, esmâ-i hüsnâ veya duâlar.		
	v.-i lisanım 66/2		
visal	<i>Ar. i.</i> Kavuşma.		
	v.+ççeşme-i visalimden 85/5		
	v.+endişe-i visalden 22/5		
	v.+gülistan-ı visalden 20/8		
	v.+husûl-i visalden 68/6		
	v.+i 20/13		
	v.+ime 57/3		
	v.+nîmet-i visal-i ebeveyni 24/8		
	v.+sermest-i bâde-i visal 19/5		
	v.+şerit-i visaliyle 21/12		
	v.+tarîk-i visal-i cereyâneye 20/7		
vukû	<i>Ar. i.</i> Olma, meydana gelme.		
	v. 44/5		
	v.+bulmadığını 67/7		
	v.+bulmuş 66/14		
	v.+undan 60/14		
	v.-ı hâli 52/10		
vukûat	<i>Ar. i.</i> Meydana gelen olaylar.		
	v.+ı 59/18, 89/16		
	v.-ı câriyenin 86/15		
	v.-ı cerreye 58/6		
	v.-ı elime 62/2		
	v.-ı mâziyeden 88/18		
	v.-ı mâziyenin 7/5		
	v.-ı mâziyeyi 62/5		
	v.-ı meşrûhayı 65/12		

	v.-1 müthiše-i zamânededen 53/11		v.+uyla (vücutuyla) 44/3
	v.-1 şebâneyi 76/1	vükelâ	<i>Ar. i.</i> Bakanlar, vekiller.
	v.+tan 76/6, 92/6		v. 56/14, 63/6, 70/5, 71/13, 71/4
vur-	1. Elini veya elinde tuttuğu bir şeyi bir yere hızla çarpmak. 2. Üzerinde görünmek, üzerine düşmek, yansımak, aksetmek. 3. Takmak, koymak, bağlamak. 4. Silahla yaralamak, öldürmek.		v.+dan 5/8, 68/1
	v. 63/9	ya	v.+nın 64/16
	v.-a vura 50/7		<i>bağ.</i> İki kelimeyi, iki kelime öbeğini veya iki cümleyi birbirine bağlar.
	v.-an 9/10		y. 21/12, 66/13
	v.-du 54/6, 87/10	yâ	<i>Ar. ünl.</i> Ey.
	v.-dum 57/18, 86/9		y. 17/16
	v.-mağla 81/4		y.+Rabbim 15/12, 31/10, 38/11, 41/1, 46/15, 47/2
	v.-makla 63/12	yâd	<i>Far. i.</i> Anma; hatır, zihin.
	v.-maktan 75/16		y.+edip 64/13
	v.-un 46/14		y.+u tezkâr etmekle 12/10
	v.-up 23/11	yağ	<i>i.</i> Birleşiminde stearik, oleik, palmitik asitlerle gliserin bulunan ve bunların oranlarına göre kıvamları değişen bitkisel veya hayvansal madde.
vücut	<i>Ar. i.</i> İnsan veya hayvan gövdesi, beden.		y. 64/3, 65/7
	v. 16/8, 22/6	yağma	<i>Far. i.</i> Birçok kişinin zor kullanarak ele geçirdikleri malı alıp kaçması.
	v.+(vücut)-1 gam 45/3		y.+dan 82/13
	v.+(vücut)-1 habâset-âlûdların 56/11	yağmur	<i>i.</i> Atmosferdeki su buharının yoğunlaşmasıyla oluşan ve yeryüzüne düşen yağışın sıvı durumda olanı, yağar, yağış, baran, bereket, rahmet.
	v.+(vücut)-1 nâbûduma 35/12		y. 37/8
	v.+(vücut)-1 şekâvet-âlûdların 55/12	yâhut	<i>Far. bağ.</i> Veya, ya da.
	v.+ların 86/4		
	v.+muğtenimül vücut 6/12		
	v.+muhâfaza-i vücudum 34/18		
	v.+u (vücutu) 21/19		
	v.+uma (vücutuma) 17/1, 36/3, 38/7		

	y. 6/4, 20/16, 45/8, 51/2, 58/1, 80/2	yakış-	Güzel durmak, iyi gitmek, yaraşmak, uygun gelmek. y.-maz 6/8
yak-	Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak; ateşle yok etmek. y.-an 14/14 y.-ayım 86/11 y.-gönlümü kebab ve ateşlere yakıyorsun 68/17 y.-ıp 16/11 y.-tı 16/11, 16/12 y.-tığın 14/15	yakîn	<i>Ar. i.</i> Bir şeyi iyice, kesinlikle bilme. y. 85/13
yakar-	Israrla istemek, yalvarmak. y.-ıp 21/1 y.-yalvarıp yakarmağı 28/2 y.-yalvarıp yakarmağla 73/8	yalnız	<i>zf.</i> Yalnızca. y. 8/6, 33/17, 83/1
yakıcı	<i>sf.</i> 1. Yakma özelliğı olan, yakan. 2. İçe işleyen, tesie eden, etkili, dokunaklı. y. 39/2, 42/17	yalvar-	Birinden ısrarla, kendine acındıracak sözlerle, saygılı bir biçimde bir şey istemek. y.-ıp 21/1, 26/7, 83/4, 86/1 y.-ıp durur idim 73/18 y.-ıp yakarmağı 28/2 y.-ıp yakarmağla 73/8
yakıl-	Yakma işi yapılmak. y. 14/15, 14/15 y.-acaktır 91/7 y.-dı 91/6 y.-ıp 46/3 y.-ır 20/13 y.-mak 91/8	yan	<i>i.</i> Bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü. y.+ı 20/14, 32/11 y.+ına 79/15 y.+ınma 61/18
yakın	<i>i.</i> Aralarında sıkı ilişki olan arkadaş, dost veya akraba. y. 4/9, 19/11	yan-	1. Birleşiminde karbon bulunan maddeler, ısı ve ışık yayarak kül durumuna geçip yok olmak. 2. Ateş durumuna geçmek, tutuşmak. y.-ar 60/19, 75/4 y.-arak 21/9 y.-dı 17/9 y.-ıp 20/13 y.-mak 92/1
yakınlık	<i>i.</i> Duygusal bağ veya akrabalık ilişkisi. y.+ına (yakınlıkına) 36/17	yangın	<i>sf.</i> Tutkun, düşkün, âşık. y. 38/6 y.+ları 19/2
		yâni	<i>Ar. bağ.</i> “Demek, şu demek ki” anlamlarında bir söz.

yap-	y. 55/10, 65/9, 74/6, 91/17 Ortaya koymak, gerçekleştirmek, oluşturmak, meydana getirmek. y.-acağımı 12/14, 81/3 y.-ayım 40/2, 88/2 y.-ip 66/9 y.-iyorsun 72/6 y.-iyorsunuz 29/2 y.-tığ 31/5, 74/2 y.-tığım 44/6 y.-tığımız 52/11 y.-tığın 49/3 y.-tığınız 82/19 y.-tıktan 67/6	yara	<i>i.</i> Keskin bir şeyle veya bir vuruşla vücutta oluşan derin kesik. y.+dan 40/9 y.+lar 38/2 y.+larımı 40/15
yapıl-	Yapma işine konu olmak. y.-miş 4/11	yarım	<i>sf.</i> Bütün bir şeyin ayrıldığı iki eşit parçadan her biri. y. 63/3
yaprak	<i>i.</i> Bitkilerde solunum, karbon özümlemesi, terleme vb. olayların oluştuğu, çoğu klorofilli, yeşil ve türlü biçimdeki bölümler. y. 63/7	yasa	<i>i.</i> Devletin yasama organları tarafından konulan ve uyulması gereken kurallar bütünü, kanun. y.-yı adâlet-âsâyemden 5/16
yaptır-	Yapmasını sağlamak, yapmasına imkân vermek. y.-dıktan 64/12 y.-ip 92/4	yâsemîn	<i>Far. i.</i> Zeytingillerden, beyaz, kırmızı veya sarı renkli güzel kokulu çiçekleri olan, 1-2 metre boyunda, süs bitkisi olarak yetiştirilen tırmanıcı bir ağaççık. y.+den 42/9, 43/14
yâr	<i>Far. i.</i> Sevgili. y.+dan 3/14, 24/19 y.+fark-ı can-güdâz-ı yâr-ı cânı 44/6 y.-ı gam-güsâra 44/15 y.-ı serîr-i ruhsar 44/9 y.+u ağyârın 8/17	yaş	<i>i.</i> Doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman y.+ına 78/15
		yaş	<i>i.</i> Gözyaşı. y.+ın 18/9 y.+kan-ı yaş 23/11 y.+lar 23/14, 37/8, 57/13 y.+ları 40/8
		yaşa-	Canlılığını, hayatını sürdürmek. y.-rız 86/5 y.-yınız 71/2
		yat-	Uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek. y.-tığım 15/10 y.-tığımız 80/19

yatak	<i>i.</i> Uyuma, dinlenme vb. amaçlarla üzerine veya içine yatılan eşya, döşek. y. 20/2, 21/18 y.+a (yatağa) 84/17 y.+ıma (yatağıma) 81/1 y.+ımda (yatağımda) 75/12 y.+ımla (yatağımla) 28/18 y.+ta 84/15 y.+tan 84/19	yedi	<i>i.</i> Altıdan sonra gelen sayının adı. y. 63/12
yavru	<i>i.</i> Yeni doğmuş insan. y.+m 88/10	yegâne	<i>Far. sf.</i> Biricik, tek. y. 84/8, 88/15 y.-i devrân-ı perî-ruhsârı 47/15 y.-i devrâmı 40/12
yaz	<i>i.</i> Kuzey yarım kürede 21 Haziran 23 Eylül tarihleri arasındaki zaman dilimi, ilkbaharla sonbahar arasındaki sıcak mevsim. y. 43/8	yeis	<i>Ar. i.</i> Umutsuzluktan doğan karamsarlık, üzüntü. y.+iyle 26/14
yaz-	Söz ve düşünceyi özel işaret veya harflerle anlatmak. y.-dığım 58/15 y.-ıp 52/11, 58/11, 62/10 y.-mış idi 57/8	yekdiğeri	<i>zm.</i> Bir diğeri, ötekisi y.+n 75/1 y.+nden 12/12 y.+yle 77/14
yazık	<i>ünl.</i> Kınama anlatan bir söz. y.+lar olsun 23/2	yekta	<i>Far. sf.</i> Tek, eşsiz. y.+cenab-ı mün'im-i yekta 8/6
ye-	<i>i.</i> Yemek yeme, karın doyurma işi. y.-diğim 45/4, 69/3 y.-mekle 34/12	yelken	<i>i.</i> Rüzgâr gücünden yararlanarak geniş bir yüzey oluşturacak biçimde yan yana dikilen ve teknenin direğine uygun bir biçimde takılarak onu hareket ettiren kumaş veya şeritlerin tümü. y.+lerin 6/18
yed	<i>Ar. i.</i> Güç, kudret. y.-i kudret 91/16 y.-i kudretiyle 57/6 y.-i mahâretiyle 4/11	yemek	<i>i.</i> Yenmek için pişirilip hazırlanmış yiyecek, aş, taam. y. 12/16
		yemin	<i>Ar. i.</i> Ant. y. 21/3 y.+le 20/10 y.+ler 9/16
		yeniden	<i>zf.</i> Gene, yine, bir daha, tekrar. y. 32/3, 58/10, 77/19
		yer	<i>i.</i> Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı veya kaplayabileceği boşluk, mahal, mekân.

	y. 61/17 y.+de 35/6, 79/19 y.+den 15/11, 57/19 y.+e 4/6, 29/19, 31/15, 53/13, 63/13, 63/4, 63/6, 69/4, 72/9, 76/7, 88/4 y.+i 11/14 y.+imden 38/2 y.+in 12/11 y.+inde 88/8 y.+inden 22/16 y.+ine 5/15, 18/15 y.+ler 60/13		
yet-	Ulaşmak erişmek, vâsıl olmak. y. 61/5		
yet-	Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak. y.-ip 48/12 y.-irdi 5/7 y.-mekle 30/5		
yetir-	Yetiştirmek. y.-diler 56/13 y.-dim 33/11 y.-ip 30/16		
yetiş-	Ulaşmak, ermek, varmak, vasıl olmak. y. 47/4 y.-ip 44/10, 52/17		
yevm	<i>Ar. i.</i> Gün. y.+vakt-i yevm 29/7		
yevmiye	<i>Ar. i.</i> Bir günlük çalışma karşılığı verilen ücret, gündelik. y.+ücret-i yevmiye 88/5		
		yıkıl-	Yıkma işi yapılmak veya yıkma işine konu olmak. y.-ip 80/19
		yıkılıver-	Ansızın veya çabucak yıkılmak. y.-dim 17/6, 87/2 y.-dim ise 72/9 y.-ip 11/18, 57/19
		yıkıver-	Çabucak yıkmak. y.-diler 55/7
		yılan	<i>i.</i> Sürüngenlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı, yerdegezen, uzun hayvan. y. 30/19, 37/11
		yıldırım	<i>i.</i> Gök gürültüsü ve şimşekle görülen, hava ile yer arasındaki elektrik boşalması, saika. y.+lar 60/13
		yırt-	Kâğıt, kumaş gibi bükülüp katlanan şeyleri parçalamak. y.-mak 23/2
		yırtıcı	<i>sf.</i> Beslenmek için başka hayvanları parçalayarak yiyen. y. 7/12, 38/18
		yine	<i>zf.</i> Yeniden, bir daha, tekrar, gene. y. 7/3, 7/8, 11/18, 12/15, 32/12, 35/2, 36/11, 36/2, 36/4, 36/9, 38/1, 38/12, 39/12, 42/2, 44/4, 46/6, 48/11, 50/19, 52/19, 55/5, 57/14, 57/4, 58/17, 59/10, 59/3, 64/7, 65/9, 67/17, 68/8, 71/11, 71/12, 72/9, 73/7, 74/7, 76/3, 80/5, 86/5,

	87/1, 87/14, 87/15, 88/6, 91/9, 93/4		y.+ettikten 30/4 y.+umdan 89/7 y.+umuza 53/17 y.+unu 76/17
yirmi beş	<i>i.</i> Yirmi dördten sonra gelen sayının adı y. 71/8	yukarı	<i>i.</i> Bir şeyin üst bölümü, fevk, aşağı karşıtı. y.+dan 54/7 y.+sı 58/18 y.+ya 63/18
yirmi dört	<i>i.</i> Yirmi üçten sonra gelen sayının adı y. 19/7	yumuşacık	<i>sf.</i> Hoşa giden, istenilen yumuşaklıkta olan, çok yumuşak olan. y. 18/4
yirmi iki	<i>i.</i> Yirmi birden sonra gelen sayının adı y. 24/11, 54/9	yüksek	<i>sf.</i> Altı ile üstü arasındaki uzaklık çok olan, alçak karşıtı. y. 48/19, 61/10, 81/9
yirmi üç	<i>i.</i> Yirmi ikiden sonra gelen sayının adı y. 24/12	yüksel-	Yükseğe çıkmak. y.-miş 11/12
yiyecek	<i>i.</i> Yenmeye elverişli olan her şey. y. 13/14, 60/10	yürek	<i>i.</i> Bir kimsenin ruhsal yönü, gönül. y. 73/16
yok	<i>i.</i> Olmayan, bulunmayan, mevcut olmayan şey; var karşıtı. y. 6/5, 7/9, 14/19, 14/3, 14/3, 16/9, 16/9, 17/11, 22/3, 22/3, 39/5, 77/15 y.+ idi 63/18 y.+ise 84/8 y.+ise (yoğışa) 6/2 y.+tur 52/2, 66/15, 88/3	yürekli	<i>sf.</i> Tehlikeyi korkusuzca karşılaman, hiçbir şeyden korkusu olmayan, gözü pek, babayiğit, koçak, cesaretli, cesur, cüretli, cüretkâr. y. 52/1
yol	<i>i.</i> Karada, havada, suda bir yerden bir yere gitmek için aşılan uzaklık, tarik. y. 34/15, 34/9, 35/8, 36/2, 58/16, 61/6, 70/15, 83/6 y.+da 6/15, 52/6, 66/16 y.+dan 58/12, 58/17	yürü-	Adım atarak ilerlemek, gitmek. y.-yerek 35/19
		yüz	<i>i.</i> Başta, alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm, sima, çehre, surat. y. 35/19, 37/17, 37/9, 61/17 y.+sürmekle 42/5

	y.+tutan 57/12		
	y.+ü 17/14, 49/12, 59/1		
	y.+üm karadır 68/14		
	y.+ümden 42/8, 44/11, 51/5, 84/18, 91/3		
	y.+üme 17/14, 23/6, 40/7, 49/2, 57/9, 87/10		
	y.+ümü 57/10		
	y.+ünden 91/1		
	y.+üne 26/13, 82/8, 86/9		
yüz bin	<i>i.</i> Dokuz yüz doksan dokuz binden sonra gelen sayının adı. y. 9/13, 17/14, 20/12, 21/1, 83/4		
zaaf	<i>Ar. i.</i> Düşkünlük, irade zayıflığı. z.+kesret-i zaaftan 31/18 z.+şiddet-i zaaftan 32/10		
zâde	<i>Far. i.</i> Oğul, evlat. z.+m 68/11, 73/4		
zahil	<i>Ar. sf.</i> İhmal eden, unutan. z. 35/5		
zâhip	<i>Ar. i.</i> Bir düşünceye, bir zanna inanan, uyan, kapılan. z.+olarak 67/18 z.+olmuşsunuz ise 76/15		
zahîre	<i>Ar. i.</i> Parlak, açık, belli. z.+kıyâfet-i zahîresinden 49/15		
zâhîren	<i>Ar. zf.</i> Görünüşte, görünüşe göre. z. 77/2		
zahmet	<i>Ar. i.</i> Güçlük. z. 79/2 z.-i müsâferet 27/18		
zâlim	<i>Ar. sf.</i> Acımasız ve haksız davranan, zulmeden. z. 22/19		
zaman	<i>Ar. i.</i> Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit. z. 3/2, 11/18, 12/13, 14/5, 25/19, 58/9, 59/16, 60/12, 66/1, 70/18, 74/4 z.+âşub-ı zaman 56/2 z.+da 24/15, 78/7 z.+fitne-i zaman 68/10		
zamâne	<i>Ar. i.</i> İçinde bulunulan zaman, dönem. z.+vukûât-ı müthişe-i zamânedden 53/11		
zamir	<i>Ar. i.</i> Kişi, dönüşlülük, gösterme, soru ve belirsizlik kavramları vererek varlıkların yerini tutan söz, adıl; gönül. z. 58/2 z.+den 60/1 z.+in 60/9 z.+mâ-fi'z-zamirlerinin 4/15		
zan	<i>Ar. i.</i> Sanı. z.+ıyla (zannıyla) 32/12, 55/19, 59/19 z.+nıyla 11/19, 38/3, 72/15		
zannet-	Sanmak z.-erek (zannederek) 80/15 z.-eriz (zannederiz) 6/8 z.-ersin (zannedersin) 42/10, 74/3 z.-ip (zannedip) 40/18, 56/13 z.-mekle 70/14		

	z.-miş iken 53/12		z.+(zehr)-i hicran 14/13
	z.-tiğim 42/2		z.+(zehr)-i hicranla 21/12
zânû	<i>Far. i.</i> Diz.		z.+ler 10/8
	z.-y1 gamda 31/13		z.+olup 44/7
zâr	<i>Far. sf.</i> Ağlayan, inleyen.	zemin	<i>Far. i.</i> Taban, döşeme, yer.
	z.+har u zâr 47/16		z.+envâr-ı âsuman ve zemin 11/8
	z.+hâl-i zârımla 38/11		z.-i idbâra 23/7
zat	<i>Ar. i.</i> Kişi.		z.+ka'r-ı zeminden 51/11
	z. 88/15		z.+zîr-i zeminde 70/15
	z.-1 maâlî 85/10		z.+zîr-i zemine 75/4
	z.+ınız 91/2	zemzeme	<i>Ar. i.</i> Nağmeli ses, nâğme,
zavallı	<i>sf.</i> Acınacak kadar kötü		ezgi.
	durumda bulunan.		z. 11/1
	z. 8/18, 10/6, 21/8, 23/16, 28/9,	zengin	<i>Far. sf.</i> Parası, malı çok olan,
	40/17, 67/15, 67/9, 70/12, 71/3,		varlıklı, fakir, yoksul karşıtı.
	78/2, 79/5, 81/15, 82/9, 87/12,		z. 79/9
	91/10, 92/7	zenpâre	<i>Far. i.</i> Zampara.
	z.-y1 48/16		z.+si 73/19
zayıf	<i>Ar. sf.</i> 1. Eti, yağı az olan, sıska,		z.+sine 75/9
	cılız, arık. 2. Görevini yapacak		z.+sinin 72/10
	yeterli gücü olmayan	zer-nigâr	<i>Far. birl. sf.</i> Altınla işlenmiş,
	z. 37/16		yaldızlı.
	z.+cân-ı zayıf-ı nâ-tüvânım		z.+sarây-ı zer-nigâr 11/14, 23/9
	41/2	zerendud	<i>Far. sf.</i> Ezilmiş varak altına
	z.+kesret-i zayıf 39/14		zer mürekkep hâline getirilerek
zehir	<i>Far. i.</i> 1.Organizmaya		beyaz veya renkli. Kâğıda
	girdiğinde kimyasal etkisiyle		fırçayla sürülmesiyle
	fizyolojik görevleri bozan ve		hazırlanmış (eser).
	miktarına göre canlıyı		z.+taht-ı zerendud 42/16
	öldürebilen madde, ağı, sem. 2.	zerre	<i>Ar. i.</i> Çok küçük parçacık.
	Büyük üzüntü, acı, keder,		z. 49/2, 54/1
	sıkıntı.	zerrin	<i>Far. sf.</i> Altından yapılmış, altın
	z. 45/5		gibi sarı ve parlak olan.
	z.+(zehr)-i can-gezâ 86/3		z. 18/11, 61/9

	z.+edevât-ı zerrine ve sîmîne-i mümtâze 12/18	zikir	<i>Ar. i.</i> Anma, söyleme, sözünü etme. z. 79/17
zertar	<i>Far. birl. sf.</i> Altından olan, altın sırma. z. 61/12 z.+esvab-ı zertardan 21/19 z.+lar 43/11	zillet	<i>Ar. i.</i> Hor görülme, aşağılanma. z. 27/4
zevk	<i>Ar. i.</i> Hoşa giden veya çekici bir şeyin elde edilmesinden, düşünülmesinden doğan hoş duygu, haz. z. 43/9 z.+icrâ-yı zevk 46/10 z.+ler 44/6 z.+u safâ 20/1 z.+u safâdan 46/11 z.+u safâlara 43/17	zinâ	<i>Ar. i.</i> Aralarında evlilik bağı olmayan kişiler arasındaki cinsel ilişki. z.+levs-i zinâ 85/16
zeyn	<i>Ar. i.</i> Süs, bezek. z.+e 14/8	zincir	<i>Far. i.</i> Birbirine geçmiş bir sıra metal halkadan oluşan bağ. z.+ler 24/5 z.+leri 24/7
zımnında	<i>zf.</i> Dolayısıyla, için. z. 57/4	zindan	<i>Far. i.</i> Tutuklu veya hükümlülerin içine konulduğu kapalı yer. z.+a 52/17, 71/5 z.+ın 51/3 z.+zulmet-gede-i zindan 50/4 z.+zulmet-gede-i zindanı 50/8
zî-iktidâr	<i>Ar. birl. sf.</i> İktidarlı, güçlü. z.+cenâb-ı kâdir-i zî-iktidârı 12/9	zîr	<i>Far. i.</i> Alt, aşağı. z.-i zeminde 70/15 z.-i zemine 75/4
zî-intibâhı	<i>Ar. birl. sf.</i> İntibahlı. 2/14	zirve	<i>Ar. i.</i> Doruk. z.-i kûhta 55/14, 56/9
zî-kudret	<i>Ar. birl. sf.</i> Kudretli, güçlü, iktidarlı. z.+hazret-i müntakim-i zî-kudretten 29/11	ziyâ	<i>Ar. i.</i> Işık. z.-yı feyz-intimâsıyla 10/12
zîbâ	<i>Far. sf.</i> Süslü. z.-i civan-nevrese 38/17	ziyade	<i>Ar. sf.</i> Çok, daha çok, daha fazla z. 12/7, 70/12, 85/19, 88/16, 89/18
zîfaf	<i>Ar. i.</i> Gerdek. z. 64/13, 66/9, 68/9	ziyâret	<i>Ar. i.</i> Birini görmeye, biriyle görüşmeye gitme, görüşme. z.+etmek 83/11
		ziynet	<i>Ar. i.</i> Süs, bezek.

z.+ler 40/12

zulmet *Ar. i.* Karanlık.

z.+çah-ı zulmet 32/8

z.-i gîsû-yı misk-i muyı 16/1

zulmet-gede *Ar. Far. tür. i.* Karanlık

yer.

z.-i zindan 50/4

z.-i zindanı 50/7

zulüm *Ar. i.* Güçlü bir kimsenin

yasaya veya vicdana aykırı

olarak başkasını uğrattığı kötü

durum, kıyğı, eziyet, cefa.

z. 58/4

z.+tarîk-i zulm tuttun 22/17

zülâl *Ar. i.* Saf, tatlı su.

z.+bâde-i zülâl olmağla 19/7

Süleymaniye U Müdrihanesi	
Kisim:	<i>Yeni Kayıt</i>
Yeni Kayıt No	46881
Eski Kayıt No	

حکایت چهار درویش

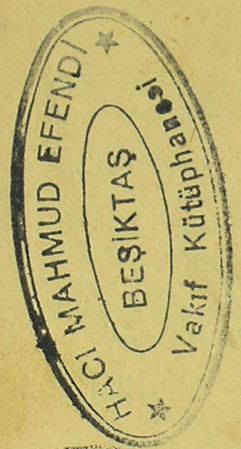
فارسیدن ترجمه اولمشدر

مترجمی

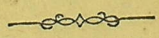
صحاف

م . سید

معارف نظارت جلیله سند، رخصتیه طبع اولمشدر

در سعادت

« مروت » مطبعه سی: باب عالی جاده سنده نومرو ۳۶

۱۳۰۵

حکایه چهار درویش

مورخین تواریخ سافه و محررین حکایات از منته
سابقه، محضاً انبای جنسک هر بر قصه دن حصه لر اخذ
ایتلری ایچون اشبو حکایه عبرت علامه (چار درویش) ی
بر چوق تحکیمات و تنقیدات کافیه و دافیه دنسکره بو طرز
دلنشین اوزره ثبت صحایف ایتشارکه مشاهیر سلاطین
اسلامیه دن سلطان محمود بت شکن بادی سلطنت خیریت،
بر کون بلا سبب بغه دوچار اندوه و اکداز و غایتله جان
صیقتدینه گرفتار اوله رق اشبو سیمسز پروشانلق و دفعه
تبدیل طولاشمدن غیره بر چاره بوله سیه رق در حال تاج
و سلطنتی لباس فیض اقتباس فقره بالتبدیل تغیر قیافت
قیلوب کمال شتاب و سرعتله حره مسرای سلنشدن قدمزن
طریق سیاحت اولدی .

اول شهریار شهامتشار وسط مهموره و جوار بلده یی
بر چوق طولاشمدن نصکره بر آراتی نگاه ذی انتباهی

شاهراه کذارد نخارج بر کوشه خانقاهده دوت درویش
پریشان حال دریشه منعطف اولمقله بر زمان مقام رصدو
و استماعده طوردی کندو کندوسنه بویله دوت سیاح بحر
حیرت و سیاح صحاری تجیدلرک بودرلو بر جمعه عقد
دائرة اجتماع ایتلری البته بر سببه مبنی اولوب حکمتدن
خالی دکلمر دیه دوشونوب سویلر دی که ارل سلطان
نکتمه دان دور اندیش بو خلباری قوروب سویلر ایکن
بر وقت درویش اربعه دن بری فرقه خورش و استغرافدن
باش قالدیروب بر آه آشین چانسهوز جانکداز کانون کوکسندن
چکوب عندلیب آسا بو نغمه عاشقانه ابله بلند آواز
اولدی .

صدهزارم آه کیم دلداردن اولدم جدا

فته چشم و ساحر و خونخواردن اولدم جدا

کیمسه بیلز بن نه درلو یاردن اولدم جدا

بر قد شمشاد کلر خساردن اولدم جدا

بر دیگر بری دخی صانکه قرشوسنده بر بشقه سنه

خطاباً (فقر ملک طوت کر ایسترسن کمال سلطنت . کیم

بو ملک قحنی فغفور و خاقان ایتدی) اشبو حکایه حکمت

علامه یی بیان ایتدی .

او چنجی دخی امواج افکاره طالب کیتش ایکن
عالم حیرتدن باش قالدیروب اشبو کلام عبرت انجاشی غایت
بر طور متأثرانه ایله سویلدی .

عمر کیم باشه کاور نیش ایله نوش ایکیمی بر

خواب غفلتدن او یان موته دوش ایکیمی بر
دردنجی بر کوکه بریره بر صاغه وبر صوله عطف
نکاه انقباه ایتمکله بونشیده تعجب آمیز و تحیرانگیری
ایراد ایندی (خیر شر هر نیک و بد کیم بوجهرانده ایله سه
کندوبکی ایله یقین بیل کیمسه یه راجع دکل)

سلطان محمود اشبو مقالات حکمت و عبرت اماراتی
بالاستماع کاغد اوزره بر رسامک ید محار تیله یابیش بر
جانسز رسم کبی بر دیواری پناه و تکیه کاه اتخاذا ایدوب
طوردی بو درلو دوش وندی که اشبو درت درویش
جهانگردلی بر درلو بو توده ترا بدن جلب و ایات معما
نکاتلرک کشف و تفسیر ایتدیردیکد نماعد مافی الضمیر لرنیک
کشی دخی بنم ایچون غایتله اهم و الزمدر دیدی .

سلطان بودریای اندیشه و افکاره طالمش ایکن بروقت
سره سکر جلادک پیکری بر قاچ کشی قهرمانلر ایله برابرند
کورهرک غایت ایچروسندن مسرور اولوب سره سکره

بر نگاه جانکاه فرلاتمغله کندوسنک کیم اولدیغک آکلاتمقدن
بشقه آنلرک سرای سلطنته جلبنی دخی اشارتله افهام
بیوردی و کندوسی دخی بر سرعت فوق العاده ایله بر
بشقه طریقندن پویان سرای سلطنته روان اولدی .

سپهسالار صاحب اقتدار همان بلا تحمل و اختیار
درت رفقای درد مندی کتورب بر قاچ دقیقه ده سرای
سلطانی بی تیوردی .

حاصلی مجلس هپ و کلادن محلا اولقله اول
خانقاه نشینلر با اراده علیه ملوکانه حضور همایون
جهان بانی یه بالا حاضر هر بری بر هو دیمکله چکیلوب
بر کوشه ده باش خرغه خوشینک آنتنه چکوت اوتوردی .
سلطان حدت اماره لیه آنلره خطاباً ای قلنداران بیباک
سبب نه درکه حضور شوکت موفور شاهانمده مراسم
مثوله رعایت و حصول پای بوسلفه حرمت ایتدیکن
و شرایط لازمه خدمتی و آداب معلومه انسانیتنی یرینه
کتورمدیککنز کبی یاسای عدالت آسایمندن دخی بر احتراز
ایغیوب قواعد مذمومه و وحشیته سرای جهان پیرای
سلطنتده دخی اجرای جسارت ایتدیکنز بیوردی ؟
درت جهاندیده جهانگردن بری جسارت و جرئه

ایاغک ایلر قویوب بر طور لاقیدانه و قلندرانه ایله « ای
 بنم سلطانم امروراده علیه کزه بر دیه جک یوغیسه توقع
 تقدیم خدمت اول کسنه دن اولنه ییلور که توقع نعمته
 یا خود تمنای ریاستده بولسون حالبوکه بزم کبی بیابان
 کرد صحرانوردلردن که جهانک وارک یوق و آزین چوق
 حد ایدرک چرخ کج رفتار و دنیای ناپیدارک هر برامور
 خصوصنک و از کچمشلرله اوموب کوسمک سزک سلاطین
 عدالت آیین رک شاننه یاقشمز ظن ایدرز دیدی !!

پادشاه دل آگاه اشو بیانات حکمت امارات و بلاغت
 آباتدن متأثر اوله رق حدت و شدنی مرجت و ملایمته
 بابتدیل « ای بنم عزیز و محترم مسافر لرم هر نه سببه مبنی
 ایسه سزک کبی مغنم الوجود سیاح صحاری علوم
 و معرفتک خاطر نازکانه لک لسان تهور و تکدیر ایله قدم
 ایسه محضاً سزک مسلاک دعوالیکزنی تجربه ایتمکدناشی
 ایله شمی نه درلو جانکز ایسترسه او بولده رفتار بیورمغه
 مآذون سکز دیدی .

اول درت جهاندیده لر پادشاهک بر کره غضب
 یلککنلرک صویه ایندر مسین کور مکه هر بری سرد اولدیغی

وجهله کندو موقمنده مقیم و طریق تفکرده مستقیم
 اولدیلر .

بر آز سکوتدنصکره سلطان ینه ابوات تکلمی مفتاح
 لسان تواضعله بالافتتاح غایت تضرعله آنلرک بر بر
 مدت سیاحته و عمر لنده باشلرندن گذاران ایدن و قوعات
 ماضیه ننگ افاده سنی استرجا و آنلره توجیه خطابه « کشف
 اسرار مکتومه ننگ عالم بسیط فقره نه مراتب و درجانه
 ممنوع اولدیغنی آکلیوب ییلور ایسمده ینه کندو استفادمدن
 ماعداشی یوق که عبادالاهک استفاده سنه و توسیع و تعمیر
 بلادک استعمار ینه دخی اسباب مطلوبه یه مدار اولسون
 شویله که بن سزک حکایات نصایح ایاتکریله متنبه و متقیظ
 اولور ایسم شهسز قویونلری یرتجی قورتلوک پنجه
 غدرندن حفاظت برله صیانتلرینه غایتله ده اذقت و اهتمام
 ایدرم بیوردی .

درت دنیا دیده مسافت مکان ایله برابر بو افادات حکمت
 اماراتی بالاستماع خرقه خوشیدن باش قالدیروب بر بریله
 اشارات عارقانه دنصکره آنلردن بری عندلیب کبی شاعر
 شاعر اوتهرک اصول وجهله دعای مفروض الادی
 یادشاهیدنصکره حکایه آیه یی قانون سر کرشته بوسوز
 و کدازیه پیشرو ایتدی .

ای بنم شو و کتلو سلطانی معلوم سینه کز اوله که
 اشبو و جفا کش جهان کرد بلخ اهلایسندن مجوهری
 سعید اغانک مخدومی مسعود حسنا اسمیله تسمیه اولنوب
 سن صباوتدن حد بلوغه قدر در خاطر اولیان عزت
 و ناز و نعمتله امرار وقت ایستدیکند نماهدا جناب منعم
 یکتا اشبو عبد عاجز لینه یالکز نعمت حسن و سیاحت
 دکل بر حسن صوت خارج العاده دخی کنوز لایفناهی
 غیب لاریندن اعطا و احسان بیورمش ایدی که کل جمالی
 دیده رفته کورنر بلبل کبی شدت شوق و عشق دن واله
 و حیران و آواز بی انبازی می استماع ایله کنتر بایلوب
 بیقرار اولور لردی شو یله که خانه دن طشمره چیددیغم
 وقت اهلینک طرفجه ازدحام و اظهارات عاشقانه لردن
 تعجیز اوله رق کوچ حالیه برقاچ کشی اوشاقلر یمنک
 سعی و غیرتیه کندیمی خانه مزه ایصال ایده بیلمور
 ایدم .

والحاصل کیتدیجکه بنم حسن وجه و حسن و صوتم
 مزداد و یارو اغیارک دخی کلد کجه سودای اشتیاقی قات
 قات دها افزون اوله رق زوالی پدرم بعضیلر طرفندن
 تحجیب و بعضیلر جانبکدن تحویف و تهدید اولند یغندن

نهایت کار بر مقامه منجر اولدی که : پدرمله اهالی میاننده
 شویله بر مقاله عقیدینه موافقت ایلدی هفته ده بر کره جک
 بن طقوز قات قوناقلرک آخرنجی قاتنده بکا مخصوص
 بر موقع دلنشین جنت آینه چیقهرق اهالی و عشاقه عرض
 رخسار آفتاب آثار ایستدکن ماعدا بر ساعت دخی
 خواننده لکله هپ ارککلی قادیلی یوکلی کو چوکلی اهالی
 دل سوخته نک آتش هجرانی دب آواز و طراوت و حسن
 و آنمله اطقا ایدر ایدم . آنلرده بایلان کیم ، و اغلایوب
 ایات مؤثره عاشقانه ایله مترنم اولوب باشلرین طاشدن
 طاشه اوران کیم حاصلی برقاچ وقت اشبو منوال
 و حالیه امرار اوقات ایستدکن صکره هر طرفدن بنات
 کبارک بابالری جانبکدن نامه لر و ایلیچیلر پدرم نزدینه
 کوندریلوب یوز بیك اصرار و الحاحلر ایله بنم عقد
 ازدواج ایچون اظهار اشتیاق ایدر لردی . والد
 والده جکم نقدر بومستدعیات متوالیه نک قبولنده بکا
 تأکید و اصرار ایدر ایسه لرده بن عدم قبول ایله یمنلر
 ایدوب « مدت عمرده متأهل اولوب کیمسه نک ربقه »
 ازدواجنه رقبه تسلیم و قبول و یرمید جکم . کندیمی

همیچ بر باکره نك رسته خرده كارانه سیه اسیر و مقید
ایتمه جگم « دیر ایدم »

بندن سبب صورلدقده بن غالب اوقات کتنب توارینخ
سابقه و حکایات انتباه انکیر سالقه یه مداومت و آنلرک
مستورات متیظانه و عبرت انکیزلرک قرانت
ایدیورم که زوالی ابنای ملوک هر بردارات سلطنت
ومزیت حسن سماحتله برابر دوشیرکان ستم کسترو بنات
جغایروردن بودهرده نه زهر لر ایچمش، نه لر کورمش،
ونه لر چکمشلر دیو جواباً عرض معذرت ایدر ایدم .

برقاج مدت بوخالات مسروده دن یکدکده برکیجه که
انوار قر خلاق دادکر امریله جهانی غبطه بخش روز
روشن وجهانیان کوکلرینی ضیای فیض انتما سیه
کلشن ایتمش ایدی بعتنه براویقوسزلق بکا عارض و افکار
کونا کون طاری اولغله همان نصف اللیلده ایاغه
قالقوب دفع افکار عارضه ایچون برایی اویج قدح
ماء الحیات دیدگری و اطبائک برطرز حکمت اوزره
ترتیب ایتدگری مسکراتدن ایچدکدن صکره تخنه پوش
مشک مخصوصه مه چیقوب براز پاسه و برطاقم ایات

شور انکیر زمزه مه ایتکلکه هر طرفدن لب نشنه کان حسن
وصوتمه آب و امید اعطا و نکلستان و احیاوار زولرک اروا
حیات ایدر ایدم !!

برایی ساعته بروجه معروض تغنی دن صکره
یرالقی محضاتفس و تفریح ایچون کندیمه مخصوص
مزین قنایه اوزرینه بر خواب صانع جهانک قدر تیله
کوکلری تنویر ایده کلان کواکب و قرک انوار آسمان
وزمین ارازینه نفرج و تفسیر ایدر ایکن او یویه فالوب
دریای نومه طالدم .

بروقت اونخواب راحت دکل غفلندن کوز
آچوب او یاندم باقدمکه کونش برقاج مزراق بوینده
یوکسلش کمال عجله ایله ایفای قریضه ایچون قالقوب
هر طرفه عطف ننگاه و انتباه ایتدیکمه اولدیغم موقعی
برسرای زرنکار و او یودیغم یری برسریر ملوکانه ممتازه
کورمیهلم می !!

اشبو احوال رؤیا مثالی کورنجه کثرت خوف
و شدت اضطرابدن همان سریر خوابگاه اوزرینه
یقلیویروب بر زمان حس و حرکتسز اولوب ینه کوزلریمی
اوغوشدیروب تکرار کوردیکم حالی بر رؤیای مدهشه ظنیله
کوزلریمی آچدقن صکره مجدداً قیامغه مجبور اولدم .

حاصلی بر قاج دفعه لر کوزلریمی آچوب قیامقله هیمان
سرای سلطنت و تزیینات فوق العادینی کورمکه کنیدی
کندیمه « آدم نه قور قیورسن جسارت جسارت شاید
اشبو سرای و ادارات ملو کانه نی پدر سنک ایچون تأسیس
و ترتیب ایتدیروب سنی شوراده او یقوده ایکن جلب
ایتدیروش که بغتة سن بو ترتیبات نادیده نی کوروبه دها
زیاده مفرح و مسرور اوله سین » دیدم .

اشبو خیالات خام متصوره جاها لانه دن هکره هپ
جسارت مجبوره می طویلوب جناب قادر ذی اقتداری
یاد و تدکار ایتمکه بالقیام اولسرایده واقع اوله کلان
اوطه لری بر برر طولاشوب هر یرک مفروشات متمازه
و مجوهرات و فیره نذیسه ایله مملو و یکدیگرندن دها
مکمل و مزین کورمکه بر زمان مات و متخیر قلوب
نه یاه جغمی شاشردم .

ینه جسارت می طویلوب سیر و تماشایی تعجب و تحیره
ترجیح ویره رک طولاشه طولاشه بر مزین و ممتاز میک
صالونه ایرشدمکه جهانده نقدر ما کولات و مشروبات
و ادوات زرینه و سیمینه متمازه خاطر لر دن خطور ایدر
ایسه چله سی اول صفره ملو کانه ده کمال نظافت و غایت

لطفانله مجتمع و حاضر مشاهده ایتدم .
اورادن اشاغه اینوب صغه و باغچه جنت مثالک
کزوب وسطه بر بارچه مرمر صافیدن مصنع و التوندن
مذهب بر کول کبی قوجه مان بر حوض کوردمکه بر طاقم
کوش و التون فسقبه لر دن صولر هر طرفدن جبریان
و فوران ایتمکده در . در اولدر او قوشلر التوندن معمول
مجوهرله مرصع قفسلر ایچنده اوتتمکده و انواع اشجار
و ازهار هر طرفجه مسرور کولکلر کبی آچیلوب هر
سمته دالا و بوداقر صاچیلوب کوز نظاره بندن خیره
و فوت میزه انلرک تمیز و مشاهده سندن متخرونده
اولوردی .

هر نه حال ایسه اول جنت ارم مثالی بعدالتفرج قارنم
آجقمغله کیدوب همان کور دیکم صالونده صفره یه
او توردم و هر بریه جک و ایچه جکدن قارنمی طویوردم .
قارنم طوید قدن صکره خلایق و اوشاقلر میز دن
« نادیده ناشنیده اقبال مقبل » دیه چاغردم ایسه بر کسمه نی
کور میوب غایت محزونیتله قالمقوب بر سریر حریر اوزرنده
دریای دهشته طالدم . اولطالمقله او یویه قالدیم یروقت
طالم نموده بر طانم اینجه چالغیلر و شر قیلر استماع قیلدمکه

منظوم صورتده منشور اوله رق اصوات نازکانه ایله
 صانککه بر کیمسه یه خطاباً غایت نأسف و تأثرله سویلیبور-
 لرکه « ای جفا جوی جفا کستر یوق یوق ای جهاندن
 بی خیر !! نه بویله خواب غفلته طالمش او بویه قالمش
 سین !! بر زمان او یان او یان !! آج کوزلرک آج !! کون
 کورمز جالی ؛ حد کالی ؛ مجسمه یی ؛ خیالی . هر بر
 مبالغه لردن خالی . تمثال بیثالی کور و مشاهده قیل آی
 یوزینه حیران و کونش جالنه سرکردندر . قالی قالی
 کندی معشوقه مفتونک مشاهده قیل . جهانده نهر
 اولدیغک اکلا و پیل !!! او یان او یان ای کندیسنه
 مغرور . مست سین ، هشیار او یقوده سین بیدار اول !!
 نه وقته قدر خواب غفلندن کچیروب غرور و تکبرله
 جهانده زهر هجران ایچیره جکسین !!
 او یان او یان ای جهانی آتش هجرانه یاقان . . .
 شمعی قالی جهانی یافدیغک کبی کندک یاقیل یاقیل !!
 کیمه کیمه بیلورمیسین !؟ اشته بر دابر رعنایه ده هیچ
 بر کوز آنی لایقیله کورماش . کورمش اولسه ییله
 قوشلر و جیلانلر صفتیله کورمش ونه اولدیغک اکلایه
 مامش !! امانه تحف او یقو ، یوق قدر تکبر و استغنا !!

— اشته بو آخر کلام مفارقت انجاسدر که طغیان امواج
 جهان آشوب سودادن سویلیوب ایراد ایتد کدن صکره
 قالمز سین بنی بردخی کوره مز سین !! و چوق ارا یوب
 طاره یوب بوله مز سین آه . . .

بن عرض ایدم آفتاب رخسار

سن ایتیمه سین حرارت اظهار ؟

بن جام طو توب دیم که کل آل

سن قالمیه سین ایاغه فی الحال !؟

بن ایسه اشبو آواز جانکداز و ایسامات و اشارات
 دلنوازلری بشارت یاندیغم لسان فصاحت بیانیه
 بالاستماع بردفعه تجنن ایتش انسان کبی یردن فر لایه رق
 آه امان یاریم بر مجلس مخصوص ممتاز کورد مکه جهانک
 دلبر حسنا و بنات حورا اقلاری باشند ایاغه قدر مجوهراته
 مستغرق تزیینات فوق الماده ایله سوسلتمش بر ماه رخسا
 مهر عذارک اطرافنده هاله وار تجمع ایتش لردر کوزلرم
 کیمه قوشی کبی خیره عقل چلدر مشجده سنه تیره اولدی .
 اوت اول انجمن ابکارک مرکز مقامنده اولان بر کلر خسارک
 مدایحندن بالجمله لسانم عاجز و قاصر ایسه اشته بو قدر
 جک نمونه اوله رق سویلیبه بیلور مکه مهتاب رویی عشاقه

آیت نور . ظلمت کیسوی مسک مویی دخی مشتاقیتہ
 شب دیجوری کوس ستر کبی نیرژکان دلجور و تیغ اروسوی
 بیچاره قتلہ عسا کر سلحشور اولغله غنجه دهان بنم
 خندی دخی کل روی اوزره تازه آچیلوب هجران کشیده
 بلبلاری مسرور ایدر ایدی .

اول آرائق اول ملک سجای مه رخسار اشبو عاجزلرینی
 بوجه مشرح اولخالت خلیجان و هیجان ایچنده روحسز
 وجود کبی نابود کورمکه بر نگاه دل ربا ایله دهاظو غریسی
 بر جانلر ایچی تبسم یوق یوق بر مسرت فزا و حیبات افزا
 زاکت و ملاحظتله غنجه دهانک آچوب اینجولر صاچوب
 اطرافنه باقوب بنی آتشله یاقوب امان نه یاقدی جانمی
 آتسه یاقدی کوز آقدی حاصلی بر ندای زاکت انما ایله بلبل
 کبی چاقدی « وای بنم روح روانم ندن بویله دریای تیحیره
 طالمش و بر جانسز رسم کبی متعجبانه باقه قالمش سین !!
 کمال امتانت و رحمانت و دقتله اشبو انجمن انیسه باق
 کنجلیک باشچون ترحم قیل بفضل ایت تکلم قیل تهنند
 و تکر و تکبر عوامنندن و از کچوب تشریف ایت آغوش
 محبتده اوتوریکز امر و اشارتک ویرمکه همان اول صدای
 مراحم احتیوایی اول ملک مثال بقیرین نازینندن استماع

ایتمکه روحسز وجودیمه روح و جسم مخوف مرتعش
 ولزانه فتوح نا محصور کلوب انجق جسامتی طوپلیوب
 کندومی بر طیرانه ایدر قوش کبی ملکه ملک سیما تحت
 تختینه آتی ویردمکه آرتق غلیان عشق و هیجان سودادن
 اشبو ایات عاشقانه آتیه بی بیك سوز و کدازله نثار خاکراهی
 ایدوب یقلمی ویردم .

پادشاهم رحم قیل بو عاشق آواره یه

کیتدی الدن صبر یله بر دم قرارم قلمدی
 یاندی جانم عشقندن الله ایچون قیل مرحمت
 بوندن آرتق باشک ایچون اختیارم قلمدی
 بر آرائق کوزلرمی آچوب کندیمی بر جنت، یوق دها
 طوغریسی کندیمی کور دیکم حوراوش حسنانک آغوش
 مرحمنه کوریم می!

یوزیک جلوهر، ناز و نیازلر، و دهانه لاله یوزی یوزیمه،
 دوداغی دوداغنه قویهرق سائر دلرباره خطاباً « چکلین
 چکلین کل صوی سربیک یاریجه مسک از قرنه افتضادر !!
 کندوسر شکم صوی و عنبردن دهاقو قلی موی مسک بوم
 رایجه جانفزای حیسات بخشامس یله باغیغک دفع و شمعی

هشیار ایدرم دیوبنی آیلتهرق کنندی ایله اهتمام و مباشرت
ایدر ایدی.

بن دخی اول ماه پیکرک اشبو کفتار مرحمت دثار
مشفقانه سین اشتمکله تتریه رکدن قاقوب یومشاجق
قاردن دها بیاض الارینی شاپر شاپر اوپوب براهترازل
صدا ایله امان ملکلم مرحمت مرحمت دیه حایقردم!!
اول ماه مهرپرور دخی سروقدیله قاقوب. مرحمت
قولترین آچوب بنی آغوش مرحمته آلوب دست مرحمت
پیوستیله کوزلم یاشک سیلیدی برچوق ملاطقتدن صکره
براشارتله ساقیان سمین ساقه ایاغه قاقوب باده بی رواقی
زرین و سمین یاغرایله صونعه باشلیدی اول نازنین بنم. بن
ده آنک صحنه بر قاج ایاغ الدن اله دولاشدیروب ایچدکن.
صکره پرده حجاب می کفام نشئه سیله اورته دن قالدیرلیدی
اولهنکامده مغنیان خوش الحان نغمه داودی ایله نغمات
معتاد بی بالتغنی بز دخی حنده رینه بر بریمزک لب و دهانندن
بوسهلر الوب باده لعل فامک آجیلعلک لعل کفام لبیدن
طاتلیقله چیقاریردی.

اول آراق اول شاه خوبان بکا ای بنم روح روان
و آرام جانم نه اولور سزدخی آب الحان مرحمت بیانکرله

بوسوخنه اشیاقلرک آتش حسرتلرینی سوندردک و بو
یانغینلری باغینلری صدای حیات فرای شفقته تیکزله حال
صحیان و هشیاراغه دعوت ایده سکن بیوردی.

بن دخی بو امر و اراده ملیحانه و ملکانه بی استماع
ایتدکنده بر طرفدن سرمست باده وصال؛ دیگر طرفدن
یابست عالم خیال اولدقدنماعدا دیگر جانبدن دخی مدهوش
باده زلال اولغله اون ایکی مقام بکرمی درت کوشه و قرقی
ایکی شمه بی موسیقی شیوه برکزیده سیله اشبو ایبات
عاشقانه بی بیک سوز کداز یله قانون عشقده ترنم ساز
ایتدم.

هزیزان، عشق طامده یقین پیل کیم نهان اولاز
غلط سوزدرکه دیرلر عاشقک عشقی عیان اولاز

کورر مشرقه سین عاشق قاچارر نهکی دیزی تتر
بهینه صورت دیوار اولور جسمنده جان اولاز
اول ویت اولبر پری پیکر بیک درلو جلوه و آنیله
امان سوزدیکم اشبو اشعار تأثر آتارک تکمیلنه همت
بیورلسنی رجا ایدرم بیورمقله بن دخی بو امره امثالاً
صدایی مقام اوج عشاقه ایرشدرم.

دیدنی لیلایه بر کچه ای شوخ بهمتنا

سکا عاشق اولور پیدا بنم تک جانفشان اولاز!

والحاصل نصف الليله قدر بودر او ذوق و صفا و عیش
 و عشرتله بچوردید کد نصکره اول ملک سیمایله یتاق
 او طه سنه کیتدک اولخالده دلبرمه لقای پری بیکر بیک
 درلو ناز و عشق و اولایله بکا توجیه خطاباً ای بنم جانم
 سزی و شرطیله آغوش محبتیه قبول ایدر مکه قرق کونه
 دکین ساده پوسه آلقله قناعت و اکنفا ایدوب بشقه طریق
 وصال جریانه یه طایفه سک شمدیک بو شرطی بالقبول مدت
 مزبورده نصکره بن کندم مع الامتنان سنی کستان و صالمدن
 کلچین لغه دخی دعوت و مأذون ایدرم دیدی . بن دخی
 اشبو امری یمینه قبول قیلوب آدم کبی اول کیچه بی
 جنت آغوشنده بچروب حاصلی بر قایچ کیچیلر بو منوال
 اوزره یوز بیک آه و اهلر ایله کیچلری صباح ایدوب آتش
 اشتیاق و صالی ایله یانوب یاقیلور ایدم هیهات هیچ
 بر صوسز آبجیاتک یانی باشنده اولسونده کندوسنی او یله
 بر صودن ممانعته مقدر اوله ییلورمی ؟
 یاخود قارنی آجیقش انسان انواع نعمتلی کوز
 قارشوسنده کوروب آنلرک عدم اکیله متسنی و صابر
 قاله ییلورمی ؟
 بر قایچ کیچه صبر و قرارم الدن کیدوب یا قلیرینه نپانوب

یا لواروب یا قاروب ابواب التماس و الحاجی یوز بیک رجار
 ایله آچدم ایسه نهایت « امان ای ارام جانم صبر و متانتی
 پدشه قبل ایتدیکک یمین و مقاوله دن اندیشه ایدوب تحمل
 شیشه سک صبر سزلق طاشیله قرمه کندوک و بکا آجیبوب
 مرحمت ایت سوز اولدرکه پشین اوله رق سکا سویلدم
 شمدی دخی تکرار اوله رق رجا ایدرم که بنی تعجب کندی
 تصعبیه دوچار ایتمه « دیو سویلدی !!
 بن زواللی کلزار جنده ایکن جهنم آتشرلی ایچنده
 ینارق تا اوتوز طقوز کیچه یه دکین بیک کره لر اولوب
 دیر لکله بچوردم ایسه ال نهایت لیله مذکورده آرتق
 تاب و تران المدن کیدرک کندی کندیمه نه اولور ایسه
 اولسون بو کیچه بی شربت و صالیله دیریلوب یازهر هجرانه
 اولوب کیدرم دیو بر حده بی عهد شکنانه بی کندو
 افکار مجسه بالترتیب خصوصی اوله رق اول کیچه امر
 سقابتی کندومه در عهد ایدرک لدی الاسترحام بر چوق
 طولی طولی پیمانلر اول حور امثال بی امثال صونوب او یله
 سر مست شراب ایتدم . کوچ حالیه اول مهوش ضایت
 سرخوشقله یاتاق او طه سنه آلدیم که اول پابوقدن بیاض
 کل وجودی اثواب زرتاردن بر هنه ایدوب بر کستان

مشاهده قیلدمکه هیچ بلبل دخی اول کازارده طولاشوب
طورممش !!

یوق یوق خطا ایتدم بر باغ ارم مثال کوردمکه هیچ
بر باغبابک تعرض الی اول کازاره ایریشتماش ایدی .
حاصلی مرغ دل اندیشه وصالدن تبینرالر تر تر نتر
وجود خوف واضطراردن مرتعش اولقله بر قاچ دفعه لر
کندومی اشبو حرکات عهد و ناموس شکنانه دن ممانعت
و تعیب ایتدم ایسه ده عجبیا اولیله بر مقام مسرت فرجامده
کیم اولورسه اولسون خیالات هلاکت احتمالیله کندوسک
ممانعتیه مقتدر اوله بیلورمی ؟ البته بو امر محال و خلاف
احوالدر !

نهایت احوال اضطراب اشتمال . سروده ایله برابر
کوج حالیههپ جسارتمی طویلوبخلاف مقاوله و معیار
عهد اوله رق سنک غدردوست خیانتله اول ماه مهر پرورک
شیشه ناموسک قرق و پرده عفتک چاک قیلقی ایستتم
ایسه ده بر دفعه خایقره رقی رندن فرلیوب بکا بر نگاه
غضوبانه فرلاتدی که « ای خانن ترک مهر ایتدک ، طریق ظلم
طوتدک ، قاقبت عهدلر پمانلر ایتمشکن اونوتدک ، قاقبت .
زده ای ظالم بخله عهد و پیمان ایتدیکنک ؟

سبب ندر عهد و پیمانی قرق و پرده عصمت دست
خیانتله بیرتمق ایستدک یازقلر اولسون که بنم هپ احترام
ورجاریمی اوتدک ترک انسانیت ایدوب بر دفعه طریق
خدهه و خیانت طوتدک . اوت اوت سن بویله بر نعمت
عظمایه لایق و بنم کبی ملک مثاله موافق دکیش سین دیوب
شدت حدتله اولیله بر سیمله بنم یوزیمه آشنا ایتدیکه بن
حایقروب تخت اقبالدن زمین ادباره فرلیوب بایلدیم .

بر وقت اول بایغتلقدن آیلدیم کوز آچوب کندومی همان
اولکی موقعده کوردم ایسه نه چاره اول سرای زرنکار
واول دلبرکار خسار دن بر آثار کورمیوب ندامت اللرین
سروریمه اوروب بهار بلوطی کبی دیده لرمدن قان یاش
دوکوب فلک کج رفتار الندی ناله لرچکوب اولیله بر جیغلق
قوپاردم که بالجمله خانه ده اولنلر بنم او طدهه قوشوب
نه کورسونلر کوز لرمدن قانلی یاشلر اغزمدن قانلی کوپو کلرله
آنشلر تا طوانه قدر صاچیلور !!

زواللی والد و والدیم بو احوال جنت اشتمالی کوروب
بایلیوب آیلوب ششاهه قالدیلر و دریای خیال و افکاره
طالبدیلر . حاصلی جندار اولسون ، خواجهر و طبیلر
اولسون ، نه اولورسه اولسون چله سک جلب بنم بو

امراض واحوال عجيبه اسف اشتماله بيك درلو چاره لر
 آرهديلر ايسه هيرات « بلبل كل ايچون چككنده ناله : دردينه
 علاج ايدر مي لاله ؟ » ايش بر مراتبه ايرشديكده هپ ارباب
 علوم و فنون چاره دن عاجز قالوب الك نهايت عدم چاره دن
 اول سو كيمي بابام بني زنجير لر ايله مقيد ايتدير ديلر كيت
 كيت آتش عشق وسودا شعله ور اولوب صكره بر كچه
 سلطان عشقك امر و قدر تيله باجمله هپ تيمور زنجير لر ي
 قيروب مال و منال و نعمت وصال ابويني تركيله دكزرده
 سباح صحرا رده سياح بر درویش اولدم شويله كه شايد كندو
 نادانلق ايله غيب ايتديكم كوهر كر انبهاي بر دخي بولق
 ايستمم ايسه نه چاره شمدي يكر مي ايكي سندي بالا كمال
 يكر مي اوچ سنه اولور كه (ديوانه قالوب پري كيدوبدر)
 اول جفا كار مهر رخسار دن بر خبر كندوسندن دكل نام
 و نشانكدن ييله بر اثر بولدم .

اشتمه اول ساييه مبنيدر كه هر آن وزمانده اشبو
 منظومه يي جانكذار ورد لسان و تذكار بيانم اولمشدر كه
 صدهزار وای کیم دلدار دن اولدم جدا
 فته چشم و ساحر و خونخوار دن اولدم جدا
 کیمسه بيلز کیم نه درلو يار دن اولدم جدا

بر قدشمشاد كار خسار دن اولدم جدا
 (ايكنجی درویش فریاده كلوب)

سويلدی

ای بنم شوكتلو سلطانم خاکپای سنيه كزده معلوم
 اوله كه اشبو قلندر حاجزك پدري مشاهير تجار كشمير دن
 نعم منعم اسميله معروف و حساب سز ثروت و مكنته مالك
 اولديغي كي درت صاحب حسن و كال مخدومي دخي وار ايدی
 الك بيوك اوغلي مسلمه و ايكنجی مكرم اوچنجی سليم
 در دنجی سالم اسمليله بنام اولوب فقط مسلمه مكرم بر
 انانن سليمه سالم دخي ديكر بر قادنن متولد ايديلر .

اشبو چو جعفر غايت ناز و نعمت و لالا و خواجه لاله
 بسلمنوب اكال تحصيل علم و ادب ايتدكدن صكره پدر
 كندى حال حيا اتمده چو جعفر ك انار ينك آريلغی مناسب تيله
 املاك و عقار و ثروت موجوده سندن هر بر ينك كندى حال
 و شانكه كوره بر قسمت مخصوصه تقيم ايتمكه امور تجاريه
 و اخذ اعطا ايله اشتغال ايتدیری و پردی .

اشبو تقسیم ثروت دن بر قاچ وقت اصرار ايدر ايتمز بيچاره
 پدر داعی حقه لبیک اجابت ديوب دار فائيدن دار بقايه
 ارتحال ايتدی اندن دخي بر از زمان كجده بنله سليمك

مسموعز اولديكە بيوك برادرلرئز شيفلق شيوه مدمومه
سندن ماعدا قومار وبشته حرکات مقبوحه ومقدوحه ايله
دخی صرف اوقات ونقود موفوره وتضبيع نام وناموس
ایدورلیدی . .

بزایکمز بردن بوخبرتاسف انکیز وکدورت آمیز
ناموس شکنانه بی بالاستماع برادرله ملاقات وآنله کمال
محبت وشفقته یالواروب بیگ دوراو نصیحتلر ایتدک
ایسه هیهات صاغر وعقل واذعانی اولیان برکیمسه یه
مرام ولاف آکدیرمق نصل ممکن ایسه آنلردخی افهام
مقاصد ونصایح اوله جقدر!! هله بزدن اشبو نصایح براد
رانه ومشفقانه لری ایشدکده بریارچه آتش کسـیلوب
حدتلنهرک تقریر وتحریره کلیان ناولایماتی سویله مسونلرمی!
حاصلی بزایکی برادر بربریمزک یوزینه باقه وشاشه
قالدق نهایت مجبوراً غایت کدر وبأسیله خانه مزه عودت
وتون کیچه وکوندوزی ایکی بیوک برادرلرئزک خلایا
واکارایله اوغراشغه حصر و صرف اوقات ایلدک .

اشبو ایام حزن اشمالدن دخی بر ایکی سنه مرور
ایدر ایتمز برکون مغازه نك اوکنده ایکی دلنجی کوروب

اوشاق واسطه سیله برقاچ پاره انلره احسان ایتدک ایسه
بریبی اغلیه رقدن حایقروب بایلدی دوشدی که بز
واهالی انلرک باشنه طویلانوب ایوجه دقت ایتدکده
کندی اول عزیز برادرلرئز می زلت ورزالتله قارشومزده
کورمیه ایم می!!

نه ایسه بز اول احوال اسف اشتمالی بالمشا هده
برچوق تأثرو نأسفلردن صکره هر ایکینک بعدالاستحمام
کوزل البسه لر ايله متلبس ایتدکدن صکره خانه مزه
الهرق برلکده بکیمه می افهام وصره سیله بر بیوک سرمایه
تجارت دخی انلره ویره جگمزی تبشیر ایتدک .

برکون امور تجارت ایجابجه هندستانه عزیمت
اقتضا وسلیم بنی بوایشه مأور ایسوب برکتیلو مال
التجاره وبتاع موفوره ايله بنی اعزانه آماده اولمش
ایکن اول ایکی معهود برادرلرم کلوب اغلیه رقدن
برادریه تضرع والخاصلرده بولنوب بر مقدار سرمایه
و ثروتله انلردخی بمله همراه وعزیمتک نیاز واسـترحام
ایتدیله .

بن وبرادرم انلره « ای برادر سزک ایچون زحمت
مسافرت وکریت غربت نه لازمدر بزچالیشوب وچبالیوب

قازانیرز سز جان کز ایستد یکی کبی صرف ایدیکز دیدک
ایسه انلردخی یاواروب یافارمنی آشیرو درجه لرنده
از زیاد ایدوب ونه مأثرلسانلر ایله اشبو موافقته موفقیتلربی
رجا ایتدیلر .

والحاصل بیوک برادرم انلرک استدامسنگ قبول
ایتیوب عرض اعتذار ایتدیسسه ده بن انلرک اغله لرینه
آجیدهرقی برلنکه کتیرک تصویب و برادرمن استرحام
واسترجا ایتدم اشبو کلام حکمت ابجامک مفاد صداقت
اعتیادنجه (اذاجاء القدر عمی البصر) زواللی برادرمی
دخی درلر درلو کلمات مقنعه ایله بالافتناع هرایکی جانمک
دشمنلرک دوست عد ایدرک برلنکه آلوب اموال و متاع
وجوده بی تجارقی کندومزه مخصوص بر بیوک سفینه به
حمل و کندومز دخی برادرمله وداع ایدوب کمی به
بالارکاب روانه راه اولدق . برقاچ کون دکرده طی
طریق مسالمت قلدقندن صکره دیمه اول خائن و نامهربان
برادرلرم بنم کیفیت قتلی کندی میانه لرنده قرارلشدیر .
دقدن صکره بر کیمجه برطاتلو او یقویه طالبوب کتمش
ایکن بروقت یتانجه بنی نختمله صاردقلمری حالده بن
خواب غفلتدن کوز آچدقدنه انلرک مرامک و کندو

هلاکتی طومقله خنجقره خنجقره « امان ای برادرلرم
نه باپورسکز بنم تازه لکمه هیچ اجیمز میسکز مرحمت
مرحمت !! دیکله ایکی طرفدن کشیده خنجقر لر ایله
بنی بالتهدید صوصحق اشارتک ویردیلمر بن دخی او
احوال هلاکت اشتمالی بالعیانه چاروناچار کردن داده بی
رضای قضای جناب خلاق بتروبحر او لوب مجبوراً
سکوت ایتدیکم کبی بروقت یوم کندومی قعر دریا ده
بولسوب برقاچ دفعه لوطاغ کبی طانغه لر ایچنه طالبوب
کیتد کدن صکره ارتقی هر طرفدن اولوم اماره لرک بالمشاهده
سوز و احتراق قلبله استخلاصمی جناب اللهمن و تقامی
دخی حضرت منتقم ذمی قدرندن مسلمات و استرحام ایدوب
بوخلوب کیتدم .

بروقت برقاچ کشی برکی ایچنده بکا انواع علاجلرله
اعاده صحت ودهسا طوغریسی حیات مجدد ویرمه
چاشمشقده اولدقنرک حس ایتیم می !!

برقاچ کوندن صکره کسب صحت وفاقه بولدیغمده
آنلردن کسب معلوماته ایتدار ایتدم .
آنلردخی برتجار اولوب سفینه لری بن دکزه القا
اولدیغم یره امر حضرت باری ایله بالتصا دف بنم

قرارتی قیودان کور مکه دکزدن کمی به جلب و بنم رقم
اولدیغنی طبیب واسطه سبله درک و اعاده حیاطه بذل
همت وغیرت ایتش ایش دیدیلر .

ایکی آیه قدر دکزده یول ایتدکن صکره (کالکوته)
اسکله مشهوره سنه یتکله فک رحال مجوله ایتدک .
اسکله دن چیقوب چارشوده کلکده ایکن بغنه اوشاقلر .
مدن ایکی کشی به بالتصادف کور یشوت بر چوق
اغلاشدکن صکره بکا « ای صاحب سنک غیوبتدکن
مابعد قرداشلرک بزی و سنرک هپ اموال موجوده کزی
بالتصاحب اشبو اسکله به چیقوب نقدر هدایارله اشبو
اسکله نک والیسنه کیدوب تقدیم وکندلرک پرد زانته
ایتدیلر « دیدیلر .

بن اشبو خبری استماع ایتدکده مال حالی طاشینوب
دوشونمیه رکدن طوغریدن طوغری به سرعتله سرمای
ولایته کیتدم هر نه حال ایسه کندیمی بر تقریبه سرمای
تیروب بر کوشده طوروب باقدمکه اول خان خونخوار
برادرلم والی حضرزنده صدر مجلسده جمالس مسند
عز واحترام اولمشلر .

آنر بنی کوردکلری حالده بریلان صوقش انعام

کبی ایکیسی بردن فرلایه رق « امان افندم اشبو خرسز
درکه حضور ولایتناهی کزده شونک نه درجه لرده سارق
وشتی وقانلی وقانل اولدیغنی چند کون بوندن اقدام
بالاطراق عرض وافهام ایتدک اشته کندوسیدرکه جالدیغنی
پاره لر و یابدیغنی خیانت و جنایتلر ال ویر مامشده شمدی
دخی تاشورایه قدر زلری تعقیب ایتشدلر دیدیلر .

والی ولایت دخی بلا استجواب طوت امر اشارتک
ویرمکه بن نه قدر تکلم و عرض افاده به طور اندم ایسه کیسه
دیگله میوب بیک درلو پیر و خربلر ایله بنی بر محبسده القا
ایتدیلر که امان یاریم فرائلقده شب دیجور و فئالقده مادتا
برکور کبی تنک و تاریک ایدی .

خلاصه ایکی کون ایکی کیجه اول جهنم کبی محبسده
آج و یبعلاج قالمقله باش زانوی غمده اولومه آماده اولمش
ایکن بر وقت بر ندای هاتف انما اشدتم که « ای جاه عزتدن
حقمزوس و چمنز یره چاه مذاتنده گرفتار دای غریب
بیچاره بی غمکسار غم چکمه سنی بو ورطه هلاکتدن
استخلاص ایچون حانی بیلوب کلدیم « دیور !!

بن ایسه کثرت ضعفدن بتون بتون درمان و امانسز
ایدم اشبو صدای مرحمت ایتادن قالب بیروح پریشانه

بر روح القا اولغله كندومى طوبىلوب كوج حال و بر حزين
 سس ايله « اى عيسى نفس و اى حضرت دادرىس اولمش
 ايدىلده اشو صداى شفقتكارانه كزله يكيدين ديرلدم » ديدم .
 بر دفعه « آل اى اسير چاه محنت و هلاكت اشبو
 كند جان خلاصى طوت كندى بلينه استوار ايت كه
 سنى فرصت غيب اولدن خلاص ايديم » ديدى .

بن دخى انجق اول قدر كندومى طوبىلدم كه كندك
 اوجك اول چاه ظلمت ايچنده كوج حال ايله بولوب كر
 جاننده استوار قيلدم ايسه نه چاره كثرت تلاش و شدت
 ضعفتدن بايلدم فقط بروقت آيلدم كه بر مزين و ملوكانه
 او طده يانى باشنده بر قهرمان كى بردليقتانلى و بردخى
 حكيم كورمكله اشبو كورديكم حالى بر رؤيا ظنيله ينه
 كوزلرئى قبايى و يردم .

حاصلى بر قاچ كون انواع مداواتد نصكره درمانه
 كلوب قالمه قله بعد الايفاي تشكرات و افاده احوال ماضيه
 اولجوان عاليجناسدن سبب استخلاصى و كيفيت ماجرايى
 لدى السؤال استرحام ايتدم .

اول قهرمان عاليجناب دخى « اى بنم سو كىلى و مغدور مسافر م
 بن و اى ولايتك كوچك برادرى او اوب سزى بلا اسجواب

طوبىلوب حبسه القا ايتدريدكى وقت سسزك مغدور
 و مظلوم ميتكز بنم وجدانده منكشف اولغله برادرمدن نه
 قدر استخلاصيكز ايچون استرحام و استرجا ايتدم ايسه
 بر درلو استحصال مرامه موفق اوله ميوب بر چوق آزرلر
 دخى ايشتمكله چاروناچار سكوته مجبوريت كوردم نهايت
 بر چوق دوششوب طاشندقدن صكره متوكلا على الله
 تبديل قياقتله اول كيجه غايت عجله ايله استخلاصيكزه
 مسارعت ايتدم ايسه قره غولارين تيقظ و كثرندن
 وقت بوله ميوب ايكى كوندن صكره اجراي مرامه
 موفق و سزى اول بايقينلقله آلوب اشبو خانه يه
 يتوردم شمدى ايسه مصلحت اولدر كه بر اسب با درفتار
 و بر هميان التون ايله بر طاقم اسلحه لازمه حاضر در كه
 كيجه لين اشبو ديار هلاكت آثار دن قاچوب برادرم
 و برادرلك دست غدر و تعرضكدن قورتيلوب فرصت
 فوت اولمق سزىن بر بشقه جانبه پويان و روان اوليكز
 ديدى .

بن كندى كنديمه ايچمدن باق باق يال كز او
 كوكك عنادى و حسن سوء اعتيادى سادة بزره
 مخصوص اوليوب اشته بو برادرلده دخى مستبان

و میدان بداهت مشهود و عیان ایمنش دیدم .
 نهایت برچوق بربریمزله راز و نیاز و ابواب تملطف
 و شکران باز ایندکدن صکره سلاحر قوشانوب بر مقدار
 کافی آلتونر آلوب نصف الیلده بر اسب تیز رفتار
 بنوب اولجی حیایمله بعدالوداع غایت عجله و سرعتله
 روانه راه اولدم ایسه نه چاره بر طرفدن قورقو و دیگر
 طرفدن کثرت اضطراب ال اله و یروب زویه کیتدیگهی
 شاشیروب بیله میور ایدم . حاصلی هر جانبه آت
 سکر دوب طی طریق ایتم ایسه بر طریق سلامتیه یول
 بولیوب عدم قوتدن قوت و درمانم کسلیوب کور کورانه
 هر طرفه آت قوشدیر ایدم هر نه حال ایسه بر قاج
 کون دخی اوت علف یمکله وقت کچیروب نهایتی کندی
 ایانم مشابه سنده اولان آتی بالمجبوریه اولدیروب بر قاج
 کون دخی آنک اتیله دفع جوع و امرار اوقات ایلوب
 هر طرفجه یول آرایوب طاره دم ایسه ده حیفاکه
 اول لاشه ده قوقوب بتدی هیچ بر جانبدن طریق نجات
 بوله مدم .

نهایت محافظه وجودم منزله سنده اولان اسلمه
 موجوده می دخی بار ثقلندن قورتلای ایچون کندمدن

خلع بر طرفه بر اقوب وار قوتمله هر جانبه پویان
 و شتابان اولدم ایسه ینه بر راه قوت و فلاح بولیوب رقی
 بتون بتون درمانم کسلیوب برچوکش بنا کبی باشند
 ایانغه ییقلی ویردم . صکره خواس خسهء پراکنده می
 طو پلیوب کندی کندیمه « آیول نیچون بر طاقم ذاهل
 و کاهل تنبل چاشمیان انسانلر کبی بر یرده کندو کی
 شاشیروب طور رسین ونه ایچون عقلنی باشنه طو پلیوب اشبو
 ورطه هولناک هلاکتدن ساحل سلامتیه بر یول دوشینوب
 طاشتیور میسک » دیدم .

بر وقت اول حال اسف اشتمال پر ملالده (من عندالله)
 غیبندن بر قوهء حسیه دن ماعدا بر قوت و قدرت موهین
 دخی وجود نابود مه کلوب هر طرفه عطف نکاه تجسس
 ایتمکله بر آرائق کوزیمه بر بیوک ماننار کبی بیاض برشی
 کوز بکوب بر از دها دقتلی باقدیمده بر چادر اولدیغین
 حس ایتمکله کندی کندیمه هایدی نه طور بر سین چادر
 بیله اولسه بر ماننار اوله یلور که آنک اکلیله بر قاج
 کون دخی ناملایمات جهانه تحمل ایده سین » دیدم .
 اشبو کوردیکم خیمه خیالی بر موهیت عظمی عد
 ایدرک بعض یوریه رک و بعض چو جق کبی یوز اوستنه

سورینه رک جان بیدرمانی هدف مقصوده اوق کبی
 آتیوردم ایسته واسفاکه یولینه بکا اوزامقله مجدد
 باغینلق حالی وجودیمه طاری اولوب آز قالدی بعد
 مسافه دن قوت مجموعه وغیرتمه فتور کلسک . یینه
 پدرمدن استماع ایلدی کم برمصال خاطریمه کلوب « آدم
 سن بر اورمچک دن اکسک وبو صحرای نامننها بردکزدن
 آرتق دکدرکه باد صبانک تهزیزله دکزه بالالقاء اول
 کوچوجک حیوان اول بیوک دریای بی انتهانک وسطنده
 چاره استخلاصی یینه مساعی مقتضیه دن غیر ی بر بشقه
 طریقه بولیه رق ناپید اراتار لریله قول آتوب دفعته
 اشبو رشته خیالی طوتوب آتمده ایکن یینه بر روزکا
 اسمکله آتدیغی قولر واسطه سیله ساحلده بر آجاج
 دانه بالاصابه ساحل سلامتیه سعی وغیرت سایه سنده
 ایرشمشدر .

اشبو مصال خیریت مآلدن متیقظ و متنبه اولوب
 غیرت فوق العاده ایله دوشه قالمه کندومی اول هدف
 مقصودک یاقنغینه ایرشدرمکله بر اهتراز صدا ایله
 خایقروب بایادم .

پردغه کوز آچوب برچوق کشی بکا بعضیمی ات

صوبی و بعضیمی دخی چوربا ایچروب درمانه کلکله
 قالقوب جناب اللهم شکرلر وانلره دخی دعا ایتد کدن
 صکره کیفیتی بعدالاستیفا آنلرک بیوک برتجار قافله سی
 اولدیغک اکلام . صباحه قدر هر کس بنم حاله
 آجیوب برچوق اسف و اظهار تأثرلر ایتکله اول
 موعدن کوچ ایتکله باشلادیلرکه بروقت بغته کوردم
 اولخونخور جفاکار برادرلیمه ایشمه می !!

بن آنلری کورمکله کوزلرمدن یاغور کبی یاشر
 دوکوب یوز اوستنه سورینوب ایاقلرینه قپاندم ورجار
 ایتدم ایسه ده « ورق مهر وفایی کیم اوقور کیم دکار »
 مفهومی نه چاره اول جفا جو وتندخول بر ییلان
 صوقش انسان کبی برچیغلق توپاروب باغردیلرکه
 ای اهل قافله نه غافل طور مشسکرز اشبو سر خلقه
 اشتیابی نه ایچون کندی الیکزله کندی میانه کزه قبول
 ایدرک اولدیرمیوب طور مشسکرز . بونلرله اکتفا
 ایتمیوب قوللری ایله برابر بن ضعیف ناتوانه تهاجم
 مشهورانه ایتکله طوقاتلرله یوز اوستنه سوروکیه رکدن
 بجاقلرمدن طوتوب قافله دن کناره چکوب هله صیق
 صیق بر آججه باغلیوب برقاچ قدم دونوب کیتدیلر

ایسه ینه اطفاء حدت حرارت ایتمه رك دونوب بر قاج
یرمدن دخی فنا حالده مضروب ایله یاره لر آچدی لر و بی
اولدی ظنیه بر اقوب کیتدی لر .

حاصلی اول کون و اول کیجه مرور ایتد کده
(آجی باطلیحانی قراخی چالز) دیر لر نسیم صبح خیز مسک
بیر صبحدم اهتراز و معاونتیه او یانغین و بابغین مجروح
وجودیمه برا زجق درمان کلدی ایسه نه فائده فائذک
فسقیه کبی نبعان و شدت فورانندن بر درلو کوز آچه میوب
بر قاج ساعت کوندن پکد کده کونشک حرارتی
جراحات مکشوفه مه طوقند قجه جانلر و یروب امان
یاریم هر بر دقیقه ده او باغلو حال زارمله بیک دفعه
اولوب وینه دیر یلر ایدم .

بر وقت او دریای موته غرق اولوب بایلوب کیتمش ایدم
برده کوزل کوزل سس استماع قلمغه کوز آچغه مقتدر
دکل ایسمده محسوسات معنویهم طوغری ازلقله اشبو
قدر جک حس ایدم که « امان ارفدا شلر قنغی الحقه قلمغر
بوزیا جوان نوره آجیم یوب بو حال اسف اشمله دوچار
کرفتار ایتشلر ؟ باقکیز باقکیز یر تیجی قورتلر ، قوشلر ، قیلان ،
وارسلانلر کندو جنسلرینه بویله بروحشیت اجرا ایدر ب

پارملر می ! آه ای انسان صفتنده صحرای دهشت اتمای
وحشتمه کزن جان یاقچی ، قانلر ایچی حی آدملر قادر منتقمدن
قور قیوب اغراض نفسانیه و دسائس شیطانیه او یوب بویله
بویله جنایات جانسوزانه یه جسارت ایدیور سکن !! دیور
ایواهلر اولسون که هیچ بر آثار حیات بو بیچاره ده یوق امان
امان الله عشقنه عجله عجله طور میوب شتاب ایدیکز اشبو
مظلومک نعلشی بیله اولسون بودار آغا جندن آچغه غیرت
ایدیکز دیه امر ایدیور .

حاصلی بنی آچوب آجاج سایه سنده اوزان دیلر درلو
درلو قوقولر مشاحه قوقلادوب کمال غیرت و سرعتله
جراحیلر مک باغلمه سنه شتاب ایتدی لر بن دخی با بقله بروقت
ینه هوشه کلوب حس ایتد مکه بورنمه آینه لر طوتوب معاینه
ایدوب بر کسنه یه تسلیت مقامنده « قور قیکز قور قیکز
جراحیلر ی پک مدهش و کندوسی دخی کثرت ضعیف
و جریان دمدن ناتوان و مدهش ایسه ده جناب قادر لایموتک
قدرتیه حیاتک اعاده سنه فوق العاده غیرت ایدهرز »
دیور لردی نهایت بر قاج ایام مرور ایتد کده آزه جق بو جفا
دیده ایچون اعاده حیات اولوب بر صدای مراسم اتمای
روح افزا ایشتمد که درمان سرخسته جانمه درمان ده

طوغریسی قالب فرسوده بیروانمه روخ روان کلوب
 ای سود نه جکم سویلیورم سویلیورم نه یاهیم بوجوان
 نا کلمده کیم ونه اولدیغک بیلامکه برار اولز ایسه نه قدر
 آقچهلر ققرايه توزیع ایتدکن ماعدا سکا وجراح وطبیلره
 دخی نهل اعطاوا احسان ایده جکم اگر اولور ایسه بن دخی
 اشبو قیدعلا یقندن قور تیاوب حیات طاریه دن کچوب کنندی
 ایمله کنندی جانمه قیغه آماده ییم دیوصوق یوزیمه سیحاق
 کوزیا شلری صاچپور وهم بردانه جک دو کیلان کوهر
 اشکله بر یارهدن بیک دورلو مهلک جراحاتلر آچپوردی
 بن دخی اشبو کلمات دلسوزانه جافکدازانه دن متأثر
 اولوب کوچ خالیله دیده دقت آچوب بر آفت جهان
 یکنه دورانی انواع زینتلر ایله متأسفانه بر حال تأسف اشتمال
 ایله باش او جده کور می می !! که کندوسی قاردن بیاض
 پامبو قدن لطیف مینی مینی کورل الاری بنم اول فنا حالد
 فناوقولی یاره لر می مندیل مرحتیه تمزلیوت شفقت
 مرهمیه علاجلر قویوب باغلیور وهر باغلد قچه بیک دفعه
 آمو اهلر ایلوب آغایدوردی . کنندی کندیمه واهزوالی
 کیم یاور که بنی کیم ظن ایلوب استعمالجه بو قدر سرعت
 وشفقت و مرحتیلر ایلوب کنندی دست مرحت پیوستی

ایله مباشرت ایدیور دیرایدم امان یاربیم اولولر اولولملر
 بکا احسان ایت که اشبو جان ضعیف ناتوانم هر درلو
 بلایه ومصائب مقدرک ایچون تاب آور مقاومت اولدی
 ایسه شمعی بوبار کران خجالتدخی متحمل اوله تم نه ایچون
 که بودو چار و کرقتار اولدیغیم الم اعاده حیاتیات اشبو
 تصادف ایتدیکم طریق ناپیدای هلاکتلردن بیک قات
 دها مدهش و مخوفدره اوت اوت خجالت تری ارباب
 غیرت عنندنه جراحاتلردن طغیان وفوران ایدن قانلردن
 دها سیحاق و دها مهلکدر دیرایدم و اولومی جان دیل ایله
 جناب حقندن بیک رجا لاله دیلر ایدم .

بن بویله ایچمدن دوشونوب طاشنوب دها طوغریسی
 اولوب دیریلر ایکن باقدم اول پری پیکر مهر پرور بنم
 متردد قالب اوکاره طالیدیغی بالاحساس بکا خطاباً
 « ای بنم سو کیلی خسته م سنه هر بر جهتمدن دل بسته یه م امان
 آرام جانم بونه حالت ترصد و ترقیدر منتظر لره مرحمت
 قیلی بنم احوال پروشانه آچی برکله جک اولسون تکلم ایت
 بنی طالیدیغیم ورطه یی هلاکتک عمق ناپیداسندن قور تاروب
 الله عشقته رهایاب ایت « دیو کال تأثرله سویلیور ایدی .
 بن اشبو کوردیکم احوال مسمرت مالی وایشه تندیکم

بیانات مراجع هلاماتی « برطور ممنونیت و خجالتله »
 بررؤیاطن ایتدیکم حالدهینه کندیمی طویلوب متردد
 حاليله جواباً امان ای سبب حیاتم بن اگر اولش کتمش
 اولسم بيله اشبو بذل اشفق و عواطف روح افزای مسرت
 بخشاکزله مجددأ اعاده صحت ایدوب خاکپایکزه یوز
 سورمکه دیرلرم دیدم .

اول نازنین بقرین بدنن بوموثر حزین سوزلری بالاستماع
 برغنجۀ صدبرک کبی آچیلوب یوزمدن و کوزمدن جان
 بخشوجان فزاکل ویاسمین دن دهالطیف دوداقلرله بوسه لر
 آلوب ظن ایدرسک که جسمانی آکا ویردیله . طیبیلره ،
 وجراحلره ، صودانه ، وحلایقلمه بخششکر و کلیتلو انعام
 واحسانلر اعطا ایدوب بکا دخی بیک درلو تلطیفات
 و عاشقانه ده بولنیور ایدی .

کلمات مشرحه دن مستبان اولدیغی وجهله اعاده
 صحت بنده رونما اولمقله بنی استحمام ایتدیروب غایت
 تلطیف و تحبیلرله بر تخت زراندوه اوزرنده بالاقعاد
 کندیمی دخی بر جانلر آلجی و خانه لری اچجی جلووه و نازلر ايله بنم
 قارشومده او طوروب بیک اداوآن ايله اعاده حلمی استرحام
 ایتدی بن دخی بعد الايقای مراسم شکرانه اول ملک

سیمای غریب نوازک ایاقلرینه قپانوب آندن دخی کیم وشو .
 راسی نه مکان و بلده و کیمه متعلق اولدیغک استیضاحنده
 اتجا و ابضاح ایتسنی رجا ایتدم .

اول دلبر عنابنم اعاده حالات کدورت امارت امدن
 فوق الحد متاثر و متأسف اولهرق هونکور هونکور
 آغله دقدن صکره ای بنم نور دیدم شوراسی (هون نغوغ)
 مملکتی و پدرم پادشاهی بوسرای مجوهر پیرای دخی بنم
 صیفیه مدرکه آلتی آویاز و کوز ایام نظارت و مسرت
 فرجامک زوق و صفالر ايله پکیروب قیش موسمده سرای
 سلطنت کندیمه مخصوص قصر مزین حصرمه عودت
 ایدرم دیوب بر اشارتله رنگارنگ اثواب زرتارلر ايله کینوب
 قوشانمش قرقی نازنین صنم کارخسار هربری بر آلت
 طریسه و ادوات عشرتیه ايله ایچرو کپروب بزم عشرت
 قوریلوب قاردن بیاض یاسمیندن دهالطیف اللرده ایاغ
 بیک درلو جلووه و نازایله دورانه کلدی .

حاصلی اینکی آیه قدر کیمه و کوندز اشبو طرزله ذوق
 و سفاره طالدق و بری بریمزدن پوسه و کاملر آلدق . بن
 ایسه کندی تجلی و اقبالمدن شایسته قالهرق هر بردقیقه
 و آنده جناب قادر قدر تمانک درکاهنه ایچمدن تشکرلر

ایدوب کندیمی جهمان ناپایداریک برنخی مسعود و بختیاری
 عدایدوب بعض بوعالم غمزدایی اول حودلقای افزانک
 وجودیه بر رویای متخیله ایدرک بردن بره دیکس-نوب
 ینه کندیمی طوپلر ایدم .

بعضاً دخی وقوع وابتلای ناکهانی و فرق جانکداز
 یارجانی خلیله الریله دوش-نوب کوردیکم زوقلر یایدیم
 عشرت و شوقلر برآنده هپزهیر اولوب بلا اختیار آهلر
 واهلر ایدرک درون جان برون دهانمه چقمقله بردفعه اورکهرک
 بریایغک حاله دوچار اوله کلدیگمندن اول یار سریر رخسار
 خضر دادرس اول ورطه افکارک عمقنده فریادمه یتشوب
 یوزمدن کوزمدن اوپهرکدن آه بنم ری ح روانم دردک ندر
 طوغری سویله باقمه سکانه لر اولیور دیورجاده بولنور
 ایدی . بن دخی کوکلده مکتوم اولان حالت محزونیت
 آثاری طوغریدن طوغریه بعضاً مسرتله و بعضاً غایت
 محزونیتله یارغمکساره سویلیوب طورر ایدم .

اول نازنین بقرین بنی بویله مایوس دلغمین کوردکده
 تسلیات مقنضیه ده بولنوب درلو درلو حکایات و طاتلی
 طاتلی کلمات دافریبانه ایله بنی دلشاد واکدار متصوره
 مارضه دن آزاد ایدر ایدی .

برکیجه بانجه ارم مثالده هپ بساط عیش و عشرت
 وانواع اسباب مسرت هر بر جهندن حاضر و آماده
 ایکن بغته بر فوق العاده ایج صیقتسی وجود غم
 اندوهمه طاری اولوب ییدیکم ایچدیگم انواع مشروبات
 و ما کولات لذیذه مخصوصه اغز مده زهر کبی
 اولدقدن ماعدا او کوزل کوزل کل و سر وی
 اغاجلرینک طال و بوداقلری هر بری نظر مده برجلاد
 جانستان وهر بر چیچک فلیرلری دخی بر پیکان یاخود
 بر مرد خونخوار کبی سایه درختان قتلخه خنجر کشان
 اولوب کونا کون خیالات مده شهیه طالبوب کتمکده
 ایکن اول دلربا بنم اشبو تلاش ناکهانی واضطرابات
 مشهورده می احساس ایتمکله ای آرام جان بیقرارم
 سبب نه در بویله هیجان واضطرابده بولنوب دریای
 اندیشه و افکاره طالمش سین دهرک بنی تلطیف و تحبیب
 ایدر ایدی .

بن دخی ای سر و سر افراز دنوازم هیچ بروقت
 اولومدن قورقیوب وقاج درلو اولوملر دن قورتلش
 ایکن اولیه بر اولور اولمز خلیلرله اولومدن شمندی
 دخی روکردان و کریزان دکل ایسه م فقط نه چاره

بو کجه بيله هم بونه بر فور قنج عالمدرکه حس ایدیورم
 مع مافیه هب دوشوندیکم طاشندیغم شزک ایچوندرکه
 شاید الله ایتمه دن اولیه بنم آنشمه سزده یاقیلوب
 ونحوست اقبالمدن بو اوچ اجلا لدن حقیقی مذللته
 کرفتار محنت اوله سکز دیر ایدم .

حاصلی اول حور لقاینه محنت و مرحت اقتضاسنجمه
 هر جهندن بنم اسکاتمه چایشیور ایدی .

فردا تی کجه دخی که مهتاب جهاتتاب قرانلق
 کجه بی رشک روز روشن ایتمش ایکن بز دخی عادت
 مقرره اوزره ختام هیش و عشرت و اجرای ذوق
 و صفادن صکره نخت محبت نخت ملوگانه ده او بیوبوب
 وهپ جهان ناپایداریک محنتلرک او نو دوب خواب
 راحت طالمش ایکن بروقت « هایدی طرفک براقیک
 اورک » صدای دهشت اتماری قولاغه کلسوننی !!

امان یاریم کوزلر کورمه سین بروقت اون خواب غفلت
 دکل بلکه هلاکتدن کوز آچوب کندومی بر جلاد
 جانستانک کشیده خنجر لرله النده کور دیکمدن ماعدا اول
 روح روان ارام جانی دخی بر صلوقون چهره ایله تیر تیر
 تتره مکده و بر قاج کشی سیاه عرب حرم اغارینک دست بیر

حانه سنده کرفتار سور و کبهر کدن کوریم می !!
 بن کندی کندیمه امان یاریم نه قور قنج مدهش
 رؤیار در بر دفعه کشیده قنجلی پیش نظرده کورنجه
 امان امان ای دنلوازم فریادمه یتش بونه خواب خیال
 وقور قنج عالم پر ملالدرکه مدهش بر رؤیا کبی کوریورم
 حایقره رقدن دیدم ایسه بروقت که اول آفتاب رخسار
 صاچلرندن قانچ کشینک النده کرفتار اولدیغی حالده
 جانخراش اهتر ازلی بر صدا ایله « ای سودیکم اویان اویان
 نه اویومش سین بنی دکل کندوی قنجر قارشوسنده
 جلاد جفاکار و خونخوار النده کرفتار کور دیه
 باغریور ایدی .

حاصلی کوج حال ایله بر تقریب کندومی طوپلیوب
 اول احوال هلاکت مثالی بالمشاهده متقیظ اولدیغیمده
 کندومی حدتدن بر پارچه آتش کسملش بر پادشاه غضب
 آلودک قرشوسنده اسپر و کرفتار و اول یکنانه دوران پری
 رخساری دخی جلاد لر النده خوار وزار کورمکله
 کوزلیمی قیامق ایستدم ایسه بر دفعه پادشاه بکا خطابا
 صنی ادبسن چاقین سنی، سن کیم اوله بیلور سین که بویه جه
 سر بستانه حرمرای سلطنته بانهاده جسارت

اوله بیلورسین . اوت اوت سنی دست قدر بویله بر مکانه
سوق ایتشدرکه هر طرفدن کشیده قلنجلر ائنده
طوغرانوب پارچه پارچه ائک و ککلرک کوپکار قارشوسنه
دو کسین که بشقه لرینه دخی عبرت اولوب بوندن صکره
کیمسه بویله بویله بر جساتلرده بولمسن دهر کردن
کیتدجکه حدتک تزید ایدیوردی .

بن اول ورطهء هلاکت ایچنده بتون بتون کندومی
شاشیروب بر کله جک اولسون بيله افادهء حال و برجوابه
مقتدر اوله میوب بر جانسز رسم کبی دلسز باقه قالمش
ایدم .

ینه اول سروسیم اندام اوليله بر قورقنج اولوملر
ائنده گرفتار اولمش ایکن خضر کبی فریادمه يتوب
لسان جسات آچوب « ای باب تاجدارم مرحمت !
مرحمت ! اشبو بیچاره آواره محنت کشیده دن نه صوروب
طوریورسکز ! وهپ قباحتی اکا نه ایچون بولیورسکز !
اشبو زواللی بی بن صیدکاهده کوروب بویله بر دام
هلاکته درشردم شمدی هپ مسئولیت و جسات و قباحث
وار ایسه نه ایسه بنده در « دهرک بر طور عالیجنایانه
ویوکسک مس ایله جواب ویردی !

پادشاه وای سنی ایمانسز خنزیر ۰۰۰۰ حالا دخی
بندن اوتامیوب و غضبدن ذره قدر قورقیوب یوزومه
قارشو بویله بر اعترافانده بولنورسک یایدیغک بونجه
قباحتلر ال ویرمزی بر دخی بو خانک استخلاصنه دخی
چالیشورسک دهر کردن غضب آتشری کوزلندن پاریل
پاریل پارلیوب بهی جلادر نه طوروب دکله یورسکز
چکز ، کسکز ، پاره لیکز دیه امر ویردی .

جلادر ایگمزی بردن بر کناره چکمهکه بن آنلرک
ایا فلرینه قبانوب آمان افندیلر اغالر قارشوجه الله عشقنه
مرحمت الدیوب بیی اشبو محنت خانه دن خلاص ایدک
دیو اول بحران هلاکتده دونوب رفیقهمه باقدمکه
کل یوزی کرچ کبی کسیلوب بایلوب کیتش ایمش .

بن کندی جانمی دکل جانانی دوشنوب طاشمقده
ایکن بر وقت بر اختیار بیاض صقاللی بر کسینه که
وقار و عظمت عالیجنانه می قیافت ظاهره سندن عیان
ومستیبان ایدی غایت بر کوزل خانمله برابر خرملک
قبوسندن چیقوب پادشاهک نزدینه بالتقریب بر طاقم
مطفئ حدت و حرارت اولان لافلر و تصایحلر یله آئی
بالاقناع بو قدر جق استدراک ایتدم که بزم موقه اولسون

کیفیت قتلزدن پگیلوب محبس جانبنه سورو کلیه رکدن
کتوردیلر .

حاصلی بر طاقم ضرب و شتم لر دنصکره کندومی
بر ظلمتکده زندان ایچنده بولدم ایسه اول سرونازمندن
بر اثر بوله میوب بر جننه گرفتار اولمش انسان کبی بعض
حایق ره قردن و بعض باغره رقدن ققاعی تیمور پارم قلقاره
اورا اورا اشک کلکون وآه آتش نمونلر ایله ظلمتکده
زندانی رشک گلستان و غبطه بخش مهتاب جهان تاب
ایدر ایدم . اصابت اوله که بر آره لقی کثرت کدر و شدت
المدن بایلوب کتمکله بر ساعتجک اولسون اشبو جهمان
ناپایداریک دورلو دورلو قوم دیالزندن قورتیلوب کیتمش
ایدم .

بر آراق اول بایغینلیق احوالندن گندومه کلوب
بر صدای روح افزا اشتدمکه غار دیانلره « ارقداش لیر
ایچیکز بو باده نابدن و صباحه قدر اویقو او میوب
دقتله بکلیه سکرکه پادشاهک امر واراده سی شویله درکه
اشبو خاین بد کرداری صباح اولدقده آصوب عبره
لاناظرین ایسونلر » بن اشبو دیکله دیکم صدای روح
افزایی بر آشنا سنسینه بکرتدم ایسه ینه کندی کندیمه

ادام دیوانه می اولدک بو هپ قان ایچجی جلاد و دشمنلر
ایچنده زهدن سکا دوست یا خود آشنا سس بولنه جقدر
دیمکله بروقت زندانک قپوسی آچیلوب سلا حطرله
قوشانمش تازه جوان دلربا غایت صجله ایله ایچرویه
بالدخول بوینه صاریله رقدن بوزمدن و کوزمدن شاپر
شاپر اوپوب و قوقلغله بکا « قالیق او طوروب طورمغه
وقت مساعد دکلدیر بردقیقه اول اشبو ورطه هلاکتدن
قاچوب قور تلیق بزه اولی و الزمدر » دیدی . بن
« ای ملک من میسین دیمکله بردفعه صوص و قالیق اشارتک
ویروب صجله بر شی صور مقسیرین بر لکده بر طاقم قعر
زمیندن محفور مدهش سو قاقلردن کچوب صباحه قارشو
اول حصارک خارجه چیقدق ایسه قیر بکا ای واهلر
اولسون شمدی کونش طوغوب بزی مجددا دست
غدریله اسیر و ناکام براقه جقلر امان اه عشقنه سو کیم
غیرت ! غیرت ! دیه وار قدر تمزله هر طرفه شتابان
اولوردق . بروقت بر اورمانلق قارشو مزده پیدا
اولقله قیر سویته رکدن هایدی سو کیم جناب اه کندی
مرحمت و قدرتک بزه دلیل ایشرکه بز هیچ مأمول
ولیه رقدن بو اورمانه ایریشدک شکر لر اولسون دها

بزم ایچوز اول مرحمتسز طاش یورکوو بابامدن بر قورقو
واندیشه یوقدر دیه دکدن اورمانه کیروب کیتدک .
برقاچ کوندن صکره کوزل ویک واسع بر چایراغه
اوغرامقله اوراده صولوغی آلوب طاتلو طاتلو راز
ونیازه باشلقدق اول نازنین بر قهرمان قیافتنده ارلدیغی
حالده دهان شکر فشانک آچوب شو یولده کیفیت اسارت
واستخلاصمزی اختصار وجهله افاده ایتدی . اثنای
عیش عشرتده ایکن سر خوشلق حالیه خزینه دار
اوسته یه طاریلوب تکدیر ایتدی کیمده آلچق قالتناق
اوفکده سندن وقوع حالی حاوی پدریمه بر مکتوب
یازوب نهلر یایدیغیمزی ایضاح ایتدکدن صکره
شاه بابامک صیفیه یه کلک و ایشک نه ارلدیغی
کوز یله کورمسنی دخی بیان ایتکله بابام برقاچ
کشی حرم اغاسیله برابر کلکده ایکن آنام ووزیر دخی
بو ایشدن خبری اولقله همان بابامک عقینندن عجله قوشوب
کلشیر ایدی که صکره بابام بزم قتلزده حاضر اولقلده ایکن
آنلریشوب شفاعت ایتکله سنی زندانه وبنی ده حرم
دائرة سنده بر او طهده حبس و مجاز آتمزی صباحه تعلیق
ایتکله بن اول تهاجم ابتلاده ینه افکار دور اندیشانه ایله

کندومی طوپایوب وقت غیب ایتکسزین بر بشقه
سو کبلی جاریه مک دلالت و معاونتیه قیافتمی ارکک
قیافتنه بالتبدیل بر صراحی اجزا ایله مخلوط بولنن
بر شراب و برطاقم مزه لر ایله حرم دائرة سندن چیقوب
خاردیانزده بن حرم آغالرندن اولدیغیمی و پادشاه بنی دخی
آنلره باش بکچی کوندردیکنی سو بیکله آنلری بالاقتناع
برقاچ قدح شراب آنلره صوندیغیمده هپ خاردیانلری
بایلدوب سنک استخلاصنه و بابامک دست انتقامندن
قور تلغه موق اولدم دیدی .

احوال مشروحه دن مستبان اولدیغی وجهله
کندومزی هب وقومات مده شهء زمانه دن مستخاص
ظن ایتش ایکن کویا بزلی برقاچ درلو قضا یا و بلایا تعاقب
ایدر ایش که اول وادیدن قاچوب برشن یره ایرشمک
ایچون شتابان اولدق ایسه بروقت قرق کشیدن مرکب
بر مسلم اشقیبا چته سنه اوغرامیه لم می ؟

آنلر بزه تسلیم اشارتی ویردیکده بز آلدیرمیوت
همان کندمی یولزده روان اولوب کیتده ایکن بر کره درت
طرفین اوزریمزه آچ قورتلر کبی تهاجم ایتدیلر ایسه قیز
ایله بن برقیایی کندومزه تحصنکاه اتخاذا یدهرک قیز بکا

• ذره قدر قورقیوب انجق بر بر سن اوقلری
چلاه لندیروب بکا ویر که بن اشبو ادبسنزلی بوجه
مطلوب تأدیب ایدرم « دیدی !!

بن دخی امره امتثالاً حاضر لنوب طودر ایکن
اوکده کلان اشقیایی قیز نشان آلوب بر تیرجانستان آنک
کوکسندن اوپله اوردیکی بر بوغازلنش خروس کبی
تپنه تپنه یوقارودن اشاغییه سرنکون اولوب کتدی
بر دیگرى دخی اولیکی کبی اول طریق هولناکه پویان
والحاصل یکر می ایکی کشی آنلردن بو درلو تیرجانستانه
قربان وعدم آباده روان اولدیله ایسه ده نه چاره هب اوقلر
بتوب قیز دیسه ایله کآنک طرفک آنله طرف طوتوب
تهدید ایدردی •

بروجه مشروح بر کون بر کیچه آنلر بزدن قورقه رق
مدافعه و مقابله یه دوام اولندی ایسه آنلر اوقلرک بتمسین
بالتفرس بر هجوم اجتماعی ایدوب اول پری چهره دخی
بر دیشی ارسلان کبی جست وخیره کلوب بکا دلدارلق
ویرمکه اشقیایه مقابله کوستردی !!

حاصلی بوجنک مغلوبه ده دخی سکز کشی اشقیادان
مجروح ومقتول دوشدی ایسه حیفا بزدخی مجروح

اوله رق اسیر یادی اشرار اولدق • اول آرهلوق قیزک
پروشان صاچلری صفحه رخساره دوککله ایشک
نه اولایغک آکلیوب هر ایکیزی کندو اقامتگاهلرینه که
بر مدهش مغاره دن عبارت ایدی قول باغلو کتوروب
بنی کسمکه تشبث ایتدیله ایسه ینه اول دلربای جهان
آرانک شفاعتیله اول ایشدن فراغت ایدوب باغلو
اوله رق بر طرفه بیقی ویردیله •

کیچه نک حلولی ایله بساط عیش وعشرت مرتب
اولوب اول جهان آشوب ساقیلکه بالدوام بوجه
مشروح غاردیانلره ایچدردیکی شرابدن یعنی اولیکی
علاجدن انلرک شرابه دخی ادخال ایدرک اول اون کشی
اشقیایی بائیلتمغله بر ساعتده وجود شقارت آلودرک نابود
ایدوب راحت راحت اوتوروب عشرته اشتغال ایتدک •
بر قاچ وقت اول ذروه کوهده که دورلو درلو
اطعمه و اشربه وخزاین ودقاین ایله طولو ایدی اقامت
وامرار و اوقات ایتمکله بر کیچه اورادن دخی کیتکه قرار
ویردک ایسه صباحی باشمزی او یقودن قالدیروب کندومزی
بر طاق عسا کر مسلحه النده اسیر و گرفتار کورمیهلم می؟!
هر نه حال ایسه بزى اشقیایی مقتوله ظنیله مغاره بی

آبلوقه ایدوب بزى مكشفاً اول جوارده كائن مملكتك
واليسنه، واول دخى قيرزى برآفت دوران وآشوب زمان
كورمكله اول ديارك پادشاهى حضورينه كوندردى .
پادشاه دخى قزك حسن وان ووجاهت ملكانه سنه
جان ودلن كر فتار اولغاله قزى تصاحب وبنم قلمه
امروفرمان ايتدى . قيرزدخى بو احوال هـ لاکت اشتمالى
كورمكله اى شهر يار عدالت شعار اشبو پياره مصيبت
ديده بنم قيرنداشم اولوب و بز اشقيا اوليوب مكر سه
بزى دخى اول ذروه كو هـ ده مقيم اشقيا طوتوب
كتور مشلر ايدى . صكره هر نه حال ايسه جناب الله
آنلك وجود خيانت آلودلرك نابود و بزى محافظه
ايتمكله سزك مأمور بيورديغكز عسا كر دخى بزى آنلردن
ظن ايدوب حضور عدالت موفوريكزه بتورديلر ديدى
پادشاه ووكلا اشبو طوغرى ومؤثر كلمات صداقت
اماراتى استماع ايتمكله بنى اولد يرمامكه قرار ويروب
قزى حر ممر ايه آلوب بكا دخى بر دائره مخصوصه
ويرديلر .

والخاصل برقاچ كون بيك درلو آه واه وآلام
واكدار ايله امرار اوقات ايدوب بر كون بر تقريـ

قزدن برقطعه مكشوب آلدكم كه « آه اى باعث حيايم
بو قدر جك بنم مقدمه احوالمدن اطلاعك اولسونكه
هر نه قدر پادشاه بيك كوكلدن بنم ازدواج ووصالنه
ايريشمكه طالب ايسه ينه ناموسمك وقايه سى ضمنده
بر تقريـب آندن فرق كونه قدر مساعده آلدكم مكر
بومدت مهلتك امرار وختنامه دكين جناب اللهك يد
قدر تيله اشبو محنت ناموس شكنا نه دن رهاياب اولام »
ديو يازمش ايدى .

بن اول مكشوب كسورت اسلوبى او قويوب يوزيمه
كوزيمه سورمكله نهانخا نه كوكلدن يوزيمى دركاه بلاشتباه
جناب حقه طوتوب « جورا كر حددن آشه بن قلمز
قطع اميد؟ يوزطوتان دركاهنه حاشا كه قالسون نا اميد »
ديهرك بهار بو او طى كى كوزلرمدن قانلى ياشلر دو كوب
ينه بر چاره آرايرب بولاق ايچسون دائره سلطنتدن
اياق طشره قويوب مجنون مثالى كندمدن بيخبر سرسم
سرسم، طولاشه طولاشه بر مزار ستانه ايرشمكله نهايت
كثرت كدردن كندمى ايلدirmekه قرار ويروب قفامى
بر مزار طاشنه اوردمكه كوزلرمدن آتشلر صاچيلوب
قفام قاچ بردن منشق اولوب يقلى ويروب دوشدم .

بر آرماتی بر رؤیا یا خود بر خیال کبی بر پیر روشن
ضمیر قارشومده کورد مکه بنم تقامی صارمغه قالدیروب
او طور تدی « ای بنم مظلوم و مغدور اولادم سکا
نه غدر و ظلم اولمش که بودرلو کندو که قیوب قصد
ایدر سین دیدی »

بن کوچ حالیه باشمدن چکن وقوات جریه بیکده
برین برطور مظلومانه ومؤثرانه ایله بیان اینکله اول
خضر راهم چوق متأثر و پریشان اولوب همان جبیندن
برشیشه صو چیقاروب بر قاج طمله بکا ایچردیکی زمان
یکیدن درمان وتوان و بر انشراح دخی کو کله کلدی
صکره قورشون قلله بر اوفه چق مکتوب یازوب
آل اشبو مکتوبی شو بولدن طوغری صاخ طرفه
صاپوب کیدر سین که بر سردابه قارشوما چیقار و اوراده
ایکی مدهش و قوجه مان ارسلان کورر سین سکا هجوم
ایدر لر قورقه همان بویازدیغم مکتوبی آنزه بالارائه
آنلانی کوردیکی کبی سکا یول و یروب پکرسین فقط
ینه بر طار و قرانلق یولدن بر صفیه داخل اولور سین
یوقاروسی بر نهایتسز دکزدر اما اول موقع مده شده
دخی کندو عزمه بر فتور کتور مکسزین کمال

متانت و سکو نته طورر سین بر وقت کوك یوزی
طوتیلان کبی تیره وتار اولمغله قارشو کا بغتة بر طلاغ
کبی بر قوش چیقوب سکا تهاجم ایدر . سن ینه همان
مکتوبی اکادخی کورسزوب سویله که ای طایر همایون
قال بنی سزک محبوبکز (ابوالهاب) کوندردیکه اشبو
دکزدن پکیروب قیر نداشتکز جهانسوز جهان آرانک
سرای مزاجم پیراسنه کتوره سکز که اشبو مظلوم
ایله بر منتقم و شهریار جهانک مزاجم مسلمه و معاونت
مشهوده و معرفه سنه محتاجم دیر سین دیدی اول قوش
سنی آلوب موقع مزبوریه کتورر ینه بر طار و پک
هولناک طریق قارشو کا کلور که کرک قور قیوب
بیمه باا پکوب جهانسوزک سزاینه بالادخول هر
درلو پک مدهش و پک قور قولو عجائب و غرائب
کورر سین هیچ آلدیر میوب اشبو مکتوبی اکا تقدیم ایدرک
وماجرای با تمام تفهیم ایدر سین و بویکی شیشه بی
دخی آل آج ارلدیغک زمان اشبو قرمزیدن صوسزلقده
بویاضدن ایچی ویر که انشاءاه تعالی نیل مقصوده
موفق اولور سین دیدکده بن هب بوتبیهات و وقواتی
بر رؤیا ظنیه دوشمنکده ایکن طوتوب اول پیر روشن

توجه خطابه ای بنم عزیز مسافر جفا دیدم باشندن چکن
 وقوعات ایله نه ایسه بیان ایت که شمسی بو آمده سنی
 مراره نائل وهر درلو مقصودک حاصل ایدیم دیدی !!
 بن دخی خنچقره خنچقره آغلیه رقدن باشمدن چکن
 وقوعات ماضیه یی بالتام عرض واول محبی حیاتم اولان
 دلبر رعنائک استخلاصک دخی علاوه کفتار واول پادشاه
 غدارک زندن ره یاب اولسک رجا واسترحام ایتدم .

جهانسوز اشبو مؤثر بیاناتی ایشتمکله برچوق
 متأثر اولوب کندی کندیسنه سوبلندکدن صکره برنامه
 یازوب بر قوشک غاغه سنه آتوب اوچ ساعته قدر
 جوابک ایسترم دیه امر ایتدی .

اوچ ساعندن صکره همان قوش غاغه سنده بر مکتوب
 کتوروب جهانسوز لدی المطالعه بر حدت آلوب اوچ
 دودوک چالدیکه هر بردودو کده قاچ بیکر اژدرها
 وارسلان وطاغ کی قوشلر حاضر اولوب تحف
 تحف صدرلر و سسلر چیتاروب کندیبی دخی بر طاغ
 کی اژدرهایه بینوب بنی اول قیرلره اصمارلوب جهانی
 آتش استیعاب ایدر کی علامت نمایان اولوب برازدن
 صکره کوزدن نابید اولدیلر . حاصلی بن اول کون

وکیجه یی بیک درلو افکار و او هام لرله کچیروب صباحه
 قارشو همان کوردیکم طاغ کی قوشلردن بری کلدی
 بنی ارقه سنه آلوب یارم ساعتک اولور اولوز بنی اول
 پادشاهک سلاملغنده تحت سلطنتک برابرنده یره قویدی که
 دنت ایتدیکمه پادشاه بر قاچ بیک قهرمانلر ایله قوللری
 باغلو وکلا دخی هپ باش اشاغی کوزلر یره دیکلو اغاجده
 ییراق کی تیرتیر تیرتیرورلر کوردیم . جهانسوز کمال ممانت
 ووقار ایله تختک اوزرنده او طور مش ایکن بنی حضوره
 ایستیبوب هاییدی اور بوخائن نابکارک بوینی امر
 ایتدی .

بن رجالرده بولندم ایسه بر کره حدت آلهرق
 بر شمال پادشاهک اوزینه اورمقله قنای ییدی قدم مسافده
 یره دوشدی .

بر دخی بکا صول طرفه باقی امری ویرمکله باقوب
 صول جانبده اول خونخوار جفاکار قرنداش لری می
 کورمیه می !!

ققط بر حالیه که قوللر باغلو باشلری اشاغیده
 قورقودن یوقارویه باغجه جسارتلری بیله یوق ایدی .
 بر کره جهانسوز یله بکا خطاباً هاییدی بوخائنلرک دخی

ایشك جانك ایستدیک کبی بتزیه بیوردی .
 بن قورقودن تتریه رک ایافلرینه قیانوب رجاده
 بولندم ایسه بر کره کوله رکدن بر صاری شیشه یاغ
 چیقاروب آزجق آندن انلرک باشلرینه دوککله هایدی
 سزی کوپکر دیه سدس لندیکی کبی ایکیسی بردن کلب
 اولسونلرمی !?

ینه بکا صاغ جانبنه باقی دیه امر ایتمکله بن نظر
 دقت آچوب باقدیغم کبی اول کلر خسار مهر کرداری که
 بنم سبب حیاتم ایلمی بو مزین تخت اوزرنده انواع
 تزینات و تبسمله کورمیه می !!

والحاصل بو ایشلر هپ بتدکدن سکره قرق کون
 قرق کیمه عقلاره ایرمیان صورتنده دو کون یا پدیرد قدن سکره
 قز ایله بنی اوغلی و قزی یاد ایدوب زفاف او طه سنه
 کندو انیله ادخال ایتدی .

فرداسی کونی بر بیوک سلاملق رسمی ترتیب ایدوب
 بنی هپ وکلانک رضاسیله تخت سلطنته بالافعاد
 بر طاقم تنبیهات لازمه دن سکره بزمله دخی مراسم و داعیه بی
 بالاجرا چکیلوب کندی مملکتنه کیتدی .

بر قاق سنه لری کال تسلط و اقتدار ایله اول مملکتده

سلطنت و اول محبی حیتمله امرار وقت هیش وعشرت
 ایتدکدن سکره حاصلی هادم لذت اول روح روانمی المدن
 آلوب بن دخی نار هجرانه طیانهمیوب جهانسه وزدن
 مملکتیم جانبنه کیمک ایچوزرخصت استحصال ایتدم اول دخی
 برچوق تأس فلردن سکره نه قدر مجوهرلر و اشیاء نفیسه
 ملوکانه ایله همان بنی و کلب صفتنده اولان برادرلرمی
 کندو مملکتتمزه ایریشدیروب ایکی شیشه یاغ دخی بکا
 ویردی که ساری بی هر کیمسه یه سرپسک کوپک اولوردی
 و بیاضی استعمال ایتدکده ینه انسان یعنی حالت اصلیه سنه
 هودت ایدر ایدی !!

بر منوال مشروح مملکتته ایریشدکده بیوک برادریم
 سلیمله کوروشوب باشمدن کچن وقوعات مشروحه بی
 سویلدکدن سکره « آ برادر اشته بو برادرلریمک حیانت
 و جور جفاری بو جهان ناپایداریک دلستائیمی المدن آلمسی
 ایله برابر بن بویله برجهانک ثروت و نار و نعمتدن فراغت
 ایتمکی نصب و اولی بیایرم اشته برادرلریمی دخی حالت
 اصلیه یه هودت ویرمکه آنلر و بو قدر ثروت موجوده سنه
 و سن الله امانت اول دیهرک هپ نیک و بد جهانی ارنوتدم

طریق فقر طو تدم . شمدی اول سببه مبنی در که هر زمان
وردلسام اولشدر .

فقر مالک طوت کر ایسترن کمال سلطنت .
کیم بوملک قتی فغفور و خاقان ایتدی .

(او چنجی درویش)

ای شهریار شهامت شعار قولیکز دمشق شام پادشاهی
ملک سعود اوغلی ملک ساعد اسمنده اولوب شهزاده لره
شایان اکال علم و ادب ایتد کدنصکره پدم عموجه م قزینی
دو کونلر دو نمار یایوب بکا نکاح ایتدیردی ایسه زفاف
کیجه سی خلوت او طه سنه بالا حضار « ای بنم نور دیدم
جناب اللهه بیک کره شکر لر اولسون سنک دو کونک
کور مسنه موفق اولوب کندو برادرم قزینی سکا نکاح
ایتدم ایسه دقت ایت بو انسان حار یا اوله بیلور که فک
بکارتدن طولانی آنک ایچون بر حال وقوعبولش اولسون که
بویله برایشک صوکی شبهه یوقدر که موجب ندامت و هر در او
کدورت و وخامته منتهی اولور !! صاقک ایش بو یولده

اولدیغی حالده بر کیمسه یه سزدر مکسیرین طوغریدن
طوغری یه بکا مراجعت ایت دیه تنبیهات اکیده ده
بولندی !!

بن دخی باش ا کوب چیققدنصکره کویه کی او طه سنه
کیروب اول نونهال باغ حسن و آنی کمال اشتیاقیله آغوش
محبته چکوب نه نر یایدقندنصکره قزی اقتناع و برایش
وقوعبو لمدیغنی بالافهام بر قاجکوی اول آره لقدن مرور
ایتمکله بر طاقم شیرلی ازاله بکرده اماره ایدیلر کیر لیبوب
صاقه قندنصکره بر کیجه زواللی قزک او طه سندن
چیقوب اشبو افکار ایله بر بشقه قز دخی تزویج
ایتمسون دیه پدم نزدینه واروب بر طور مأیوسانه ایله
« ای باب غیر تمند تاجدارم اشبو عموجه م قزی بنم ایشیه
ال ویرمز دیمکله » پدم بیچاره خدندن آتش کس یلوب
همان کیجه لین بر کسنه یه بر کله جک برشی سوبلمکسیرین
زواللی معصوم قز جغزی بنم بو اتهامله باباسی خانه سنه
بالارجاع صباحی مجدداً در کون دوزخی و یروب بکه
و کیلک دوشونسک تزویج ایت یردی ایسه بنینه اولکی
افکاره زاهب اوله رق آنی دخی عموجه م قزی کبی بالاتهام
باباسی اوینه ارجاع ایتدیردم !!

بر قاچ کون صکره و کلادن بشقه سنک قزینی
والخاصل بش با کره یه دکن نبات با کره رجالی بکا نکاح
ایتدیروب نهایت بشنکده بو وجهله جهالت ونادانلقدنناشی
اتهامله دفعه مجبور ایتدم !!

والخاصل بر قاچکونندنصکره بر تجار قزینه دلداده
اولوب بر چوق فراق واشتیاق وحصول وصالدنصکره
شاه بابامدن آنک دخی عقد ازدواجنه طالب اولدم .
بیچاره صادق پدر دخی ینه بنم رجالی قبول ایتکله
آنی دخی تحت نکاحه آلدیروب زفاف کیچرسی آکا تقرب
ایتدیگم صرده اول فتنه زمان ایاقزیمه قیانوب بکا
« ای ولینعمت زادم اشبو مکینه جاریه کز سزک کبی بر
کوزل رعنا جوانک عقد ازدواجندن مسعود و مقنخر
اولدم ایسه ده نه چاره بر جهندن دنیانک ال بدبختی اولوب
یوزم قرادر » دیسه رکدن هوتکور هوتکور اغلامغه
باشله دی !!

بن « ای بنم سوکیم نیچون بو درلو آغلیوب بنم
کوکلی کباب و آتشره یاقیورسک نه اولمش ایسه
طوغریدن طوغرییه اولدیغی کبی سویلیوب صاقلمه
بلکه آنک چاره سنه تثبت ایدلم » دیدی .

اول مکاره بر چوق آغلیوب استرجاواسترحاملردنصکره
« چوجقهقلده کندو باغچه مزده بر کون طوت آغا جنه
چیتوب طوت یدیکم حاله بر وقت قضاء دال قیریلوب
یره دوشمکله صاغ قولم قردقه نماهدا قزلغم دخی بوزلدی »
دیو ایاقزیمه قیاندی !!

بن اول حیلله کارک بو کلمات دلفربانه سک طوغری
صانوب بر چوق آجیمدقدنصکره « ای بنم جانم بونده
بو قدر مراقی واغلامق اقتضا ایتز آنک چاره سی بنم
الم و دلده در دیو تسلیات ابلهانه ده دخی بولنیور ایدم .
هله آندن ماعدا کندی کندییه ایچمدن آفرین نه
طوغری تمیز و صادق بر قزایمش که اولدیغی کبی پشین
اوله رق باشینک قضا منی بکا طوغری سویلیدی
دیدی .

هرنه حال ایسه قزه بعدالتقرب شاه بابامک حضورینه
واروب بر طور مظفرانه و متبسمانه ایله کلندن عرض
امتنان ایتکله پدرم دخی غایت مفرح و منبسط اولوب
قزک باباسنه و خصم اقرباسنه ملیونلرجه عطیه واحسانلر
اعطا ایدوب برسنه اولحال ایله امرار اوقات ایلدکنصکره
برکون بیچاره پدر خسته لنوب هپ اطبعا علاجدن

عاجز قالب اولوم علامك تفرس ايتكله بدن صاقلی
 كیننی کندو او طه سینه بالا حصار بر چوق نصاب
 لازمه دن صکره آکا خطاباً « ای بنم عزیز سو کیلی کلیم
 بنم او غلم تازه جوان و جاهل اولدق دن ماعدا کندی
 عمو جه سی وهپ و آلا دخی آندن نهایت در جهلده
 قزلدنطولای طارغین و دشمن اولوب مقصد در لر
 بن وفات ایتدی کم آنده او غلی سلطنتدن و بلا که ده
 مملکتدن بالاخراج و تعندات مکتومه لک آشکار ایتسونلر
 واشبو تعندر دخی حقیقت سنک اوزرندن تولید ایتمش
 اولدیغی جهته سن دخی حالجه کندو عیالی هر
 حالده وقایه ایتسنی دوشونوب البته آرزو ایده جکسین
 دیمکه قزدخی پدرمی بدن دهازیاده بالاقتاع زواللی
 بابام اول حیله کارک افادات حیله کارانه سین طوغری
 ظن ایتکله بعدالاطمینان لندن طوتوب سرایک ایچنده
 و برزیر زمینده بر قاچ دقیقه لک یول سرایدن خارج
 اجداد مزدن قائم بر بیوک دینه لایفنی آکا بالارانه
 بر طاقم محرمانه توصیه کرده دخی بولنور که بن دارالبقایه
 وار دیغم زمان و سزدخی فلاکت و عسرتله اوغرا دیغکز

وقت اشبو خزینه بیخسابی او غلمه مدار معیشت
 ایدوب کوزلجه سنه بر لکده یشایکز دیر !!
 بر قاچ کوندن صکره زواللی پدرم وفات ایدوب
 بن ماتمه ایکن بر کره عوجه م هپ و کلا ایله بر لشوب
 بغته بنی طوتوب زندانه آتسونلرمی !!
 نهایت عوجه م تحت سلطنتده او طوروب بن تام
 بش سنه حبس چکد کدن صکره بنی عیالمه چیریل چلاق
 یکر می بش قورنا قبق مسافده بر اطهیه سور دیلر .
 ایکی سنه دن صکره بنه اول مطاقه معصوم
 عوجه م قزی پدری نزدنده بنم شفاعتی ایدوب بزی
 ینه حضور پادشاهی یه بالا حصار همان اسکی دائره مزی
 ینه اداره مزه کافی معاشله بزه احسان ایتدیلر .
 بز آزه جق راحت بولغله خاین و کلا بزم دشمنلریمزدن
 هم حدود دولتور دن بر دیکرینی مملکته دعوت
 ایدوب بغته بیچاره عوجه می طوتوب اولدیر دیلر .
 بن دخی بر طاقم مناسبتمز و چاپقین کنج لره اوتیه
 برویه کلوب کیتکلده بولنوب و مناسبتمز ایشلره قویلوب
 بر کیچه نصف الیدن صکره خانه یه حرم دائره سنه یکدم که
 اول حیله کار عیالم بزم کنندی مجوهر جی مزک اوغلی

ایله بزم عشرتده سر کرم بوس و کنار اولمش لر در
کوردم !!

اشته بن بویله براحوال ناموس شکنانه بی کورمکله
کوزلر مدن و قفلا مدن آتشلر و دو مانلر صاچیلوب
حایقره رقدن وای ادبسنر خنزیر قلتاق بونه خبیثت
وخیانتدر که بنم کبی شهرزاده ننگ اوزرینه یاپورسک دیمکله
آنلر قالقوب بکا تهاجم ایتدکنده بن دخی آنلره بالهجوم
شدت حدت و کثرت کدورت و تلاشمدن طیانمیوب
همان یره ییقلی ویردم ایسه بر آرائقینه کنسیمی طوپلوب
فاقار ایکن همان خدعه کار و خونخوار ژنپاره سنک
النندن کشیده خنچیری آلوب او یله بر کوکسمه صایلدی که
بن بر ایکی دفعه آچی آچی باغردقدن صکره دوشوب
بایلدیم کیتدم !!

حاصلی بنی او یله بر حاله قویدقدن صکره وفات
ایتدی ظنیه کیجه لین عجله بر سیاه کچه ایچنه صاروب
برویرانده مزبله ایچنه آتدیلر !!
صباحی ایرکنندن بر تاجر جامه کیدر ایکن اول کچه بی
آچوب بر جنازه کورمکله همان قالدیروب کیسه
کورمدن کندی خانه سنه کوتوروت قرق کون مداوات

ایتدیردکن صکره بن افاقت بولوب آزاجق اعاده
صحت ایتدیکیمده اول جوان مرد بنی طانیوب ماجرای
احوال صوروب اکلا دیغنده برچوق دوشنوب
طشغله « ای ولی نعمت زادم کاشکی کوزلم کور
اولیدی بن سنی بویله بر فلاکت و هلاکتلر ایچنده
کورمیه ایدم دیدکن ماعدا شمدی مصلحت اولدر که
ینه هر نه حال ایسه بر قاق کون کندی خانه که
کیدوب قزه یالواروب یقار مغله مماشات لازمه دن
صکره بر قاق کیجه بی هر نه کورر ایسک کورمامکله
حتی کیجه لری صباحه قدر اویقو اویومیوب آنلر
نه تشبثانده بولنورلر ایسه دیده دقت و انتباهله
کوروب کیسه یه سزدرمدن بکا کلده سویله دیدی .

بن دخی اول نصیحتلری بالقبول بر موجب تعایبات
بالمجبوریه حانه یه کیدوب حاصلی اول ادبسنر خدعه کار
بیک درلو کفرلر ایدوب قاق دفعه لر سوکوب صایدی
ویورک قبول ایمان ازاوجفا و حقارتلرده بولندی
ایسه ده ناچار هپسنه بالتحمل بیک درلو مؤثر عجز
ویانانله بالواروب طورر ایدم .

الک نهایت اول حیله کارک زنپاره سی بنم ایتدیکم تحمل

ورجاره آجیوب بر قاج کیچه بنی آچیقدن آچیغه
هر بر یایدیغی ناملایمات طاقتفرسایه طیانوب بالمجبوریه
ردی قبول کوسترکله ظن ایدرسک بیک سنه لک . . .
ایشم !! تا بر قاج زمان بر منوال مشروح هیب مصائب
جانکدازانه لره کوكس کره کس صره سیله وقایع اتفاقیه یی
معلم ماهر یعنی اول تاجر مدبره سو یلیوب ایضاحات
و یروب بر طاقم شکایاتده بولنوردی ایسم یینه اول استاد
کامل بکا صبر و تحمل ایتمکی نصیحت و اراده ایدر ایدی .
بر کیچه اوچیز بر لکده مشرتده ایکن اول حاشه
بکا طولو طولو حسابسز بادهلر صونمغله بن دخی
مخصوصاً غشیانلرده آبوق صابوق هذیانلرده بولنوب
دوشوب کیتمش ایدم .

بر قاج ساعت پکر پکمز بر وقت کشیده خنجرلر
ایله باش اوچیمه کلوب هایدی چایقین ادبسز خنزیر
قالق دیه باغروب چیغردیلر ایسه بن همان خورلیه رفتدن
دریای خوابک عمقنه طالوب کیتمش کی کندومی
کوستر ایدم .

اول خان و خانسه بدن اوجه امنیت بولدقده
کوله رکدن های مارسز اشک باقی نه درلو دنیادن بیخبر

اولوب کیش دیمکله یکدی بکرنک الدن طوتوب چکدیلر
ایسه بن دخی نفس آلمسزین احوالجه آنلرک آرقه سندن
کیدوب کوردم که باغچه دن بر بیوک طاش کی بر تخته یی
قالدیروب ینار موملرله بر زیر زمینه کیروب کیتدیلر بن
دخی آنلری تعقیب ایتمکله ایشک نتیجه سنه منتظر ایکن
بر وقت ایغم قایوب دوشمکله آنلرک دویمه لرینه رهق
قالش ایکن برکت ویرسون اول غدارلر کثرت شوق
وشعفدن اول کورلتی یی طومیمیوب خنزیر قالتاق بابامک
تودیع ایندیکی و بنم خبرم اولدیغی خزینه یی زنیاره سنه
بالارائه بر قاج چیقک پاره و بجوهرات موجوده دن
آلوب دوزر ایکن بن غایت عجله ایله بالمراجعه کندو
یشغرده اولکی حاله ایتدار ایدم !!

فرداسی ساعت درتده بیله صورت مخصوصه ده
اویقودن قالمیموب خورل خورل خورلاوغه باشلادم که
اول آرائق اول خدعه کار خاشه کلوب بنی تکمه لر ایله
اوره رقیدن هایدی آلچق تنبل قالق بوقدرده اویقو
اویومق ارلورمی دیهر کدن بنی قالدیردی .

بن دخی قالقوب بیک درلو عذرلر دیله مکله خانه دن
طشره چیقوب عجله کمال سرعته معلم اولان تاجرک

خانه سینه واروب وقوعات شبانه بی سونلکه هایدی
 او غم اشته صبر و عصمت مقامی کندی انتقام صرهدی
 ایریشدی دیمکه شمده سنینه کندو اوینه وایشنه کیت که
 بن دخی بکا فرض ارلان ایشر ایله چالشوب چبالیه جغم
 دیدی !!

بر آی اول وقوعاتن مرور ایدر ایتمز بر کون
 اول تاجر بنی اوینه کترروب بر مخفی ره باق دیه امر
 ایتدکنده باقدم که هب کوردیکم خزیننه باتمام اوراده
 موجوددر بن بو حالی کورمکه شاشه قالدیم ایسه هایدی
 او غم فرصت الله ایکن ایشک اتمامه اهتمام ایتلی دیو
 بر قاچ کشی معتبرین تجارندن طوپایوب بنگله متفقاً بزم
 اوه کیدوب اول خاشنه بی چیغروب «ای خانم اشبو
 شهزاده فتاده پدیری خاطر می دکل الله ایچون آجیبوب
 حال اصف اشماننه ترجم قیلوب سز بر طریق ناصوابه
 شیطانه اریوب ذاهب اولمشدکن ایسه آنلردن واز
 کچوب کندو حلال هیالکله کوزل کوزل
 کچنمکز یولنی تأمین ایدک دیه بر طاقم نصایح
 جعلیه ده بولندی . فقط اول صویسز روسبی
 فوق العاده حدتله رک برطاق اولماز کفرل ایدوب کندی

تطلیقک صورت قطعیده بدن طلب ایلدی . بن دخی
 ظاهرأ محزون و باطنأ غایت ممنونیتله اول غداره بی
 بالتطلیق کندیمی اول دام بلادن خلاص ایدوب
 خانه دن برشی ویرمکسزین طشره چیقاردیم .

اول دخی خزیننه مکتومه خیالی ایله برشی
 استه مکسزین مع الامتنان چیقوب کندی بر قاچ
 کوندن صکره خانه مک فروشین اعلان ایدوب لدی المزیاده
 مبالغه دن خالی برچوق مبالغه خانه بی فروخت ایدوب
 بعد التحلیه چیقوب اول تاجرک خانه سینه کتدم .

بر قاچ کون مباحعه دن صکره انلرک هر ایکسی
 مجوهر و نقود مخزونه هواسیله او محزنه کبرلر ایسه
 کوبره و طپراقردن غیر می کولرده بشقه برشی بولماغله
 بر چوق پاردی و کورولتیلردن صکره بر برندن
 دعواچی اولغله سینه لجه یکدیگریله قیو باجه ده
 اوغراشوب واریوق بتمکه سواقلرده سوروم
 سوروم سورونوب طور دیلر !!

تاجر بنی تاهل ایتکه ترغیب ایتدیه بشقه سین
 قبول ایتوب همان تطلیق و متهم ایتدیکم عوجه م قزینی
 یکیدن تحت نکاحه آلوب برچوق احوال سابقه دن

عذر لر دیا یوب بر قاج سنه لر غایت مسرتہ امرار
 اوقات ایتمکله زواللی عمو جدم قزی وفات ایتدیکی کبی
 اول پدرم مقامنده اولان تاجر دخی دار آخرته بالانتقل
 بن دخی اول ثروت ونعمت موجوده بی پایانی همان
 سلامت و ثروتمه رهنا اولان تاجرک اوغانه بر اقوب
 کندم لباس فیض اقتباس ققری بالتلبس طریق سیاحته
 قدم قویدم که هر آن وزمانده اشبو کلمات عبرت علاماتی
 تکرار بتکرار تذکار ایدرم .

عمر کیم باشه کلور نیشله نوش ایکیمی بر .
 خواب غفلتدن او یان موته دوش ایکیمی بر !!

(دردنجی درویش)

ای شهنشاه مراجم اکتناه بن دخی اور کنج
 شهر شهبرنده مقیم خواجه صالح نامنده بر ثروت صاحبی
 تجسارک اوغلی صالح نامنده اولوب پدرم بنی کندی
 آغوش مرچتندن جدا ایتیبوب تا اون درت یاشنده
 ایردمکه اول ایامده پدرمله بر لکده حتا وختن ممالکنه

تجارت سودا سیله راحله بند صحرائی سفر اولدق .
 بر چوق صدمات وزجات عارضه سفریه دن صکره
 موقع مطلوبه ایریشوب اخذ واعطایله بالاشتغال بر آرز
 مدت کچمه دن بر چوق منافع وکاره موفقی اولدق
 ایسه ده نه فائده که زواللی پدرم پک فناحالده خسته لنوب
 اطبای حاذقه اولدیغی قدر رفع امراضه نقدر چالشدیلر
 ایسه بر درلو موفق اوله مدیلر .

صکره پدر کندوسنده ملاتم و امارات معلومه
 موتی مشاهده قنغله احبابدن برزنکین ومعتبر تجاری
 کندوسنه بلا عزل وصی قرار ویروب بنم محافظه
 وحسن تربیدی اکا تکرار بتکرار توصیه ایتدیکنندن
 بشقه مملکته کوتوریمی دخی آیروجه آندن رجا
 ایتدی .

نهایتی بر قاج کون دخی کچمکده پدرم بنی یانه
 آلوب اشبو نصایح پدرانیهی اجرا وافاده ایتدی « ای
 بتم نور دیدم بن سکا بر چوق حساس بسز ثروت عظیمه
 بر اقدم . اکا الدانوب جناب غنی مقتدرک ذکر
 وفکردنن غفلت ایتیه سین . وجناب حقیق شکرانه
 نعماتده تصور ایتیبوب هر بر یرده حاضر و ناظر سمیع

وخیر و بصیر بیلدکن ماعدا معاصی و مناهی دن دخی
لدی الاجتباب بر کیمسه یه خیانت یا خود طریق
نفسا نیتده بولنیه سین .

و بر دخی دائماً کذبدن اجتناب ایدوب فی المثل
اولومک طوغری سونلکله اولسه بیله ینه طریق مستقیم
صدافتدن آیرلیوب والحاصل بوقرچک سکا سویلیورم
که جهاندیه هیچ بر خدعه و حیلله طوغریلق حیلله
مدوحه سندن مؤثر و کارکر اوله مز « دیوب بر قاج
دقیقه دن صکره باشی دیزم اوزرنده تسلیم امانت حضرت
ربوبیت ایتدی .

ایام ماتم ختام بولدقن صکره اول وصی اولان
تاجر بنی تمامی ثروت موجودم ایله آلوب قولری اوشاقلریمز
ایله متفناً مملکته عزیمت ایندک ایسه بر کون تنها موقعه
بکا تودیع اولدیفم وصی اعلان عشق ایتسونمی !!

ابتدا بن بنی چوجق ظن ایدرک سومکدن ناشی بنی
بو یله قوقلیوب و او یوب آغوش مرچته چکیور دیه
بوکاملایمانه متحمل اولور ایدم .

بر کیمجه بعد مسافه منزل و مشاق وارده دن طولایی
بالجمله کاربان خلقی ییقلوب یاندیفمز حالده همان وصی

خائنی کندی یتاغمه صوقلوب کیرمکله بکا فعل شنیع
اجرا ایتسنه جسارت ایتدیکن کوروب اشبو حالت
طاقفر سادن کنندیمی بتون بتون شاشیروب نه یاپه جقمی
بیلیور ایدم ایسه بر تکمه آنک کو کسندن اورمغله
« ای خاین بونه حرکات خائانه و ناموس شکنانه در که
بولیور سگ دیدم ایسه بر کره بکا سنی حیاسز سنی
تسلیم اول که شندی سنی کسه رم دیه تکدیر
وتهدید اتمده بولندی بن ایسه آنک تهدید اتمه باقیه رقی
یوکسک برس ایله باغردم ایسه ده بر بیچاق بنم سینده
مصومانه مه صاپله دی که نفسم چیقمه سیرین دوشوب
گمش ایدم .

بروقت کوز آچوب کنندیمی بر طاشدن بپوک
اوطه ایچنده بولوب کوردم و ایشتم که بر یسنه
دیور لر که ای جراح نه استرایسه ک سکا اعطا ایدرزا کر
بوزواللی چوجغنی اشبو ورطه هلاکت عمقندن
ساحل سلامته ایریشدیرمکه موفق اوله سین واکر ایش
بشقه درلو اولور ایسه سن دخی بورادن چیقجه جغنی
مأمول اتمه دیو بر طاق تهدید اتمه دخی بولنیور
ایدیلر .

هر نه حال ایسه اوچ آی اشبو مقدمه دن مزور
 ایتدکده اعاده صحت ایدوب قرق کشیدن مرکب
 اطرافه برطاقم قورقنج قیا قتلده قهرمانلر کورمکله
 قورقودن کوزلرمی قیامغه مجبور اولدم ایسه آنلر
 هر طرفدن بکا دلدار لقمه بولنوب بنم وقایع گذشته می
 لدی الاستفسار بن دخی آنلرک حرکات وکلمات محبت
 انکیرانه لیدن امنیت بولوب کیفیت اولدیغی کبی باتمام
 سولیدیکمده اول قهرمانلر بربرینک یوزینه باقوب واه
 زواللی چوجق قالدق که جناب منتقیم حقیقی بزم الیزله
 اول خاین خدعه کارک مجازات لازمه سک وروب
 اول سن مجروح و مغدور اولدیغک صحرائک ایکنجی
 قرناغنده آتی پاره پاره قیلوب هپ اموال و امتعه
 ونقود موجوده بی آلیب اول یغمادن دونشون سنی
 اول احوالده کوروب اشبو موقعه کتوردک ایسه
 اشته سنک هپ اموالک حاضر و موجود اولدقدن
 ماعداسنک دخی امریکه جان و کولدن ناظر زدیهرک برطور
 دلسوزانه و متأثرانه ایله دیدیلر!!
 آنلرک تشکرات لازمه سندن صکره امان افندیلر
 هپ یاپدیغکز و آلوب کتوردیکز سزلره والده سودی

کبی حلال اولسون فقط یالکز بنی مملکته کورتورمکزی
 رجا ایدرم دیدم .

آنلر نقدر عدم قبولده اصرار ایتدیلر ایسه ده بن
 بالعکس یالواروب ایاقترینه قیانوب یوز بیک اغلامق
 ورجالردن صکره بر قاج کشی آنلردن بنی آلوب
 ایکی کون یول کیتدکده بر قافله یه بالنصافد بنی آنلره
 صیقی صیقی اصمار لیوب بر چقین التون دخی بکا ویرمکله
 وداع ایدوب کیتدیلر بر قاج کون قطع منازل ایتدکده
 باقدمکه همان چیقدیغمز خطا مملکتنه کیدیورلر .

حاصلی شهره داخل اولدیغمز ده عجله ایلک اول
 پدوم مزارینی زیارت ایتک الزمدر دیو اول مزارستانه
 واروب پدوم مدفنک صاروب اولقدر اغلامش ایدم که
 اویقویه بیله طالبوب کیتمش ایدم .

بروقت عالم رؤیاده بابام بنی آغوش محبته چکوب
 اوپوب قوقلادقدن صکره اوغلام نیچون بویله محزون
 و مکدر سک هیچ برکدر ایتمه توصیه ایتدیکم وصایای
 مقبوله معنائی خاطر کندن اونو تمیوب طریق توکل
 و تحمل طوت که عمماً قریب دریای غم والمدن شبهه سز
 قورتیاوب ساحل سلامته چیقه جقسک دیمکله بن بیک

درلو خاطره کلیان مسرت وفرحله اوخلو بدن بیدار
 اولوب بروقت قارشومده برعالمجناب کیمسه برطور
 وقورانه ایله بکا خطاباً ارغلوم اشبو مزار کیمک
 اولدیغین بیلورمیسک دیو صورمغله اوت افندم فلان
 تجار بنم پدرمک در دیدم .

اول کیمسه آغوش مرحمت آچوب بنی سومک
 و اویمکله کدر اتمه اولادم سنک مرحوم پدرکله بن پک
 یکانه احباب ایدم شمیدی اول یوق ایسه بن انک بدلی
 قدر وارم دیو بنی بعدالاستحمام کوزل البسه لری کیدر یوب
 کندی خانه سنه کونوردی اول کیمه برطاقم احوال
 ماضیه وآتیه دن بحث اتمکله صباحی نی آلوب اول
 کون هپ عقار واملاکن و مغازه لرین بکا بالارائه
 شونلر هپ سکا متعلقدر دیدی !!

برقاج مدت اشبو کیفیتدن مرور ایتدکده برکون
 کندی دارنده صغوق المقی مناسبتیله یتاقده او یودیغم
 حالده بغنه قیو آچیلوب بر دلبر ماه روی مسکین موی
 ایجروییه بالدخول همان عجله یتاغه صوقیلوب بنی
 صارمغله یوزمدن بوسه المنه سومکله ایتدار ایتدی !!
 فقط بن یتاقدن فرلایوب امان افندم سنر کیمسکز

نه ملاحظه و مناسبتله بوقامه کلدیکن لطفاً بیان ایلیکیز
 دیدم !!

آبنم سوکیلی دلبرم نه وقته قدر بویله تجاهل وبنم
 کلستان وصلدن تغافل ایده جکسک هاییدی قالیق الده
 فرصت موجود ایکن چشمه وصلمدن آب حیات ایچ
 دیدکده بن برکوشیده چکیلوب برطور متعجبانه ایله
 امان افندم لطفه آکیم اولدیغکیزی و نه دن بورایه
 کلدیکنکیزی توضیحاً سویدیکیز دیدم .

افندی زاده م بن آلچق و پیدس خانه صاحبنک
 قاریسی و سرک نبی عالمجناب ذات معالی صفاتک
 عاشق گرفتاریم دیمکله کوزلریمی بتکرار قیایوب
 براهتراری صدا ایله امان الله عشقنه قالیق شورادن
 کیت و یقین بیل که بن هیچ بروقت پدرم منزله سنده
 اولان کندی ولی نعمتمه بویله بر فاحش خباتلمرده که
 جنایتلردن دهها اشددر بولمقدن ماعدا شمیدی به دکین
 دامن عصمت لوث زنا و بعصیتله دخی تلویث اولمامش
 دیهرکدن رحمت غیر اختیاری ایله سویلدم ایسه اول
 دخی اجرای مقصود شقاوت آلود ایچون ار لکنندن
 دهها زیاده شدت اثتیاقک تزیدد ایلوب پیک درلو

دلفریبانه جلوه لر وادار له یالواروب بنی اقناعه
چالشوب سن هرجهتدن امین اول که افندی به سو بلدکن
بشقه آکا و برقرم دخی وار اکاده زهر جانکرا و یروب
مسموم ایدرم و وجودل بن اشبو خانه دن قالدیروب هر
ایکیز کال ثروت و مسرتله برلکده یشارز دیوینه بکا
صاریلدیو بردی !!

بن دخی اشبو کلات خیانت علامته بردرلو مایه یه رق
خلجان قلب و شدت حدتدن او یله برسینه اول خاشه ننگ
یوزینه اوردمکه آغزندن و پورندن قانلر آقوب درت
دیشی دخی قوجاغنه درشدی !! بهی خنزیر شمدی
حاضر اول که سنک بردرلو جاننی یاقه میم که دکرده
بالنلر هواده قوشلر و صحرا ده قورتلر سنک حالته
آغله سونلر دیو قوشه رقدن کندی دائره سنه چکیلوب
کیدی .

بن دخی وقوعات جاریه ننگ حدتدن تحمل ایدمه یه رگ
چار چاق ائوالرمی بالا کسا قیودن طشره چقیقه ده
ایکن افندی دخی قضاء ایچرو کپرمکده ایدی که بنم
حدمی بالشاهده نه اولدیغک صوروب چوق تحقیقانه
بولندی ایسه خسته لیکنک شدتک بالیان اعتذارده

بولندم وینه بالجموریه عودت ایدوب کندو او طهمه
چکیلوب درمانزلقدن برکوشیه ییقلی ویردم .

برو طرفدن افندی ایچرویبه کپردکده قادینی او یله
احوالده کورمکه سبک لندی السؤل اولغداره مکاره
ابواب دسایس و افتزایی بالافتتاح اشته سنک بوصویسنر
سوقاغدن ایچرو آلدیغک آلچق چوجق دمک بن
اوطورمش ایکن او طهمه بالدخول بکا صارلمغله برطاقم
اعمال نامشروعیه قالمشغله بن ممانعتده بولندم و شمدی
افندی کلدیکنده حقیقت حالی سو یلرم دیو سو یلدم ایسه
بردفعه اریله بر شمار بنم یوزمه اوردی که دوشوب
بایله رق بو حالده قالدیم دیر !!

زواللی افندی اشبو افتزایی لندی الاستماع حدتکن
دوداقلرک ایصروب برچوق دوشوب طاشند قند صکره
ینه آنکله برابر اولکونی برشی سو نیلیوب فردامی کون
طوغری ایرکندن بنم او طهمه کلدی و سابقلمی کبی یته
بنغله تلمبفاده بولندی ایسه املاحل و حرکاتندن اماره
تکدر و علامات تأثر آچیقدن آچیغه آشکار رونمایان
ایدی .

بن ای بنم پدر مه بان وولی نعمتم سبب نه در که بویله

دریای تفکر و تأثره طالبشسکن صوردیغمده برطور
حالیجانابانه ایله باشک قالدیروب سویلدی اوغلم نه یابه یم که
فلان طوغله فابریغمده بر بکا آجیمان کسندم یوقدر که
خنزیر عمله لری صره سیله چالشدیروب نافله یره اجرت
یومیه ویریه سک دیدی .

بن اشبو کلماتی هپ دسیسه بیلام ایسه ینه طوز
واکک ملاحظه سیله آلدیرمیوب امان افندم بن سزک
ارغلوکز یرنده اولمز ایسه م برکوله کز قر خدمته
بولنه بیلورم دبدکه اول دخی جانه منت بیلوب پک
اعلا یاورم اخشامک اول فابریقه یره واروب ایشی
و عمله یی تحت نظارته آلورسک دیو امر ویردی !!

بن دخی مننون اوله رقدن وقت موعودده اجرای امر
مرجع ایچون محل معلومه واردقده بین راهده
براحبابه تصادف ایتم .

اول ذات فطانت سمات مرحوم پدک یگانه
احباسندن بولوب و بنی پک زیاده س سودیکندن
برچوق التماس ورجار ایله بنی اولجوارده بولنان
خانه سنده آلوب حکایات سالنه ووقرات ماضیه دن
برچوق کفتکولر طرفیندن جریان ایتدکه نصکره بروقت

بن دقت ایتم که کیچدن تام بش ساعت یکمشدر .
بن عجله قالفوب اول کسندن دن عذرلر دلیوب سرعت
و شتابله موقع مقصوده عزیمت ایتم .

وقت یکیکمسنندن طولایی ایچم صقیلموب و اول
آدمجکردن وجداناً شکاننده بولنور ایتم و کندی کندیمه
سویلر ایتم اشبو اثنای طریقه ده بوزره دن بکا تصادف
ایندی که یولدن وایشمدن آلیتوییدی .

حاصلی کلام حکمت انجام (الخیر فیما وقع) ی
کندیمه تسلی قلب اتخاذا یدوب کال سره تنه فابریقه یره
بالتقرب افندی مرقوم فارشومه چیقوب بر فوق العاده
تهور و تهدید ایله بکا عودت امر و اشارتک ویردی !!
بن اول امره امثالاً برطور متعجبانه و متحیرانه ایله
مراجعت یدوب کندیمه مخصوص اوطیه کیرمکه
باقدم افندی دخی بنی تعقیب ایدرکی فی الحال ارقدن
ارطیه کیردی و کیردیکی آنده خانم ایله بنم بینزده
تحدث ایدن وقواتی اینجه دن اینجه یره صوردی !

بن دخی پدک توصیه خیره سندن امتظهاراً بلا تردد
کیفیت واقعه یی زیاده و نقصان اولدیغی کبی (من البد
والی الختم) سویلام .

افندی مرقوم اوزون اوزادی به دوش و نوب
 طاشندقد نصکره خانه ده بونان ایکی حلابق ایله قیزک
 بعد الاحضار استجواب واستنطاقده بولندی .
 آنلر دخی آچیقدن آچیغه اشبو دلیقانی کلدیکدن
 برقاچ کون صکره خانم افندی خلاف عادت کوندن
 کونه تزیینانده بولندقدن بشقه درلو درلو ایات عاشقانه
 دخی سـویلیوب و بعض وقت دخی آغلر ایدی . و بو
 دلیقانی خبر سر اولدیغی حالده تکرار بتکرار جام
 و پامق آرقه سندن باقوب طورر ایدی که برقاچ دفعه لر
 بزدن دخی اسرار مکتومدی صافلیه رق و بزنی آرو
 آرو چاغزوب دلیقانیله مبعوث صفتیله کوندرمک
 و آتی کندینه دعوت ایتمک ایچون کوندرمک ایستدی
 ایسه بزاشبو ایشه جسارت ایده مدیکیزی بالیان
 و برطاقم تعرضات نصایح آیاده دخی بولنور ایتمک فقط
 اولکی کون طایانه میهرق کندوسک اشبو دلیقانیتمک
 او طه سنه بالادخال بزهب نتیجه حاله مترقی ایکن الله
 ایچون باقوب دلیقانی خانمک هپ رجارک قبول ایتمیوب
 رد ایتمدی ایسه خانم بالعکس کیتدیگجه قبول نظهاراته
 احمرار و آکا تقرب ایتمک بر شمتاه و پاتیردی ایشتدک

و باقوب خانم آغزندن و یوزندن قانلر آقهرقدن سویانه
 سویلنه چاقوب کندی دایره منه گلدی و موخرأ ذاتکیز
 گلدی سویلدیلر افندی بلا تحمل ایاغه قالقوب یوزمدن
 کوزمدن پوس ایتمکدن صکره راه ترازلی سدس ایله آفرین
 بنم صادق اولدم اشته ارخاننه بوجهانده ارتکاب
 ایندیکی خیانتک آتشنه یاقبلدی و دیگر جهانده دخی
 منقلم حقیقینک جهنم آتشنه یاقبله جقدر دیدی .

بن اشبو یاقلمق لفظنک نهیه اشارت اولدیغنی فهم
 ایتیه رک توضیح احواله مترصد ایکن ینه افندی بگا
 خطاباً زوالی صادق چو جوغم اولکی کون اول
 خانه سنی اتهام ایتمکله بن دخی سائقه غیرتدن ناشی
 سنک هلاکنه عن صمیم القاب مصمم اولدم و فابریقه
 طوره امر قطعی کوندردم که بو کچه ساعت ایکی به قدر
 هر کیم سزک نزد بکره کلور ایسه بلا تکلم و تانی آتی
 او جاغه آتی و یریکز دیه تنبیهانده بولندم ! اشته اول
 سیه مبنی اولخاننه بی یقدرت و انتقام سندن اول موقع
 هلاکته ایریشدر مشدر یعنی اول غداره بنم تنبیهات
 مسرورهدن و سنک اول موقع مخوفه کیتیکدن آگاه اولهرق
 آرتق طایانه میهرق بنن صاقلی صورتده کندی ایاغیله

آتشله یانقی ایچون فاریقهده شتایان وعازم جهیم
ویران اولمشدر دیدی!

والحاصل فرداسی کون افندی برشهزاده لره شایسته
آغردوکون یلدیروب کندی قیزک نیم تحت نکلجه
ویروب هپ ثروت ومایتعلک دخی نیم اوزریمه ایتدی .
اشبو وقوعادن برسنه قدر مرور ایتکسزین
زواللی قان پدر وعیالم دخی وفات ایدرب بن انلرک وفاتندن
واولخنده قارینک ایتدیجی حرکات خبیثت علاماتندن
متأثر مال وملال موجودی جهانندن متأذی اولهرق
ثروت ومتروکات موجوددی دپ افندی موچی الیهک
خصم واقرباسنه بالتقسیم کندم بیابان کرد اولوب
اشته بوکلمات عبرت اماراتی تکرار وحصول تینظ
وانتباه ایچون تذکار ایدرم « نیک و بد خیر و شر کیم
بوجهانده ایسه : کندو که مآذدر اوغلم کیمسیده راجع
دکل » !!

سلطان محمود ماقبت مسعرد اشبو قهسه لردن بیوک
بیوک حصه لر اخذ واقباس ایتکله اشبو حکایات عبرت
علاماتی حافظرینک تیقظ وانتباهی ایچون قله آلا برهرق
کتبخانه ساسطانیده موضوع ومضبوط ایتدیردی

درویشلره دخی برچوقک تالیفات ملوکانه دنصکره اور
همه سلطنته اقدام واشترک ایتلرک تکلیف ورجا
ایتدی ایسه اول جهاننده لر بوامرک قبولندن اعتراض
واستکفاف ایدرک ینه سیاح صحرای تجربت وسباح
دریای ایتناه وعبرت اولوب کیتدیلمر !!

- فقر ملک طوت کر ایسترسک کمال سلطنت
- کیم بو مالک قحنی فغفور وخاقان ایتدی .

انتها

Süleymaniy - U Kütüphanesi	
Kısım	<i>Flussellach</i>
Yeni Kayıt NO	4688
Eski Kayıt NO	

2
4
5

ÖZGEÇMİŞ

15.03.1976 yılında Iğdır'ın merkeze bağlı Yaycı köyünde doğdum. İlk ve orta öğrenimimi Iğdır'da tamamladıktan sonra yüksek öğrenimime Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümünde başladım. 1999 yılında mezun olduktan sonra İstanbul'da dersane ve farklı okullarda Türkçe-Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak çalıştım. 2003 yılından beri de Küçükçekmece ilçesine bağlı Özel Uğur Lisesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak görev yapmaktayım.